

CHARLES DICKENS

OLIVER

TWIST



Çeviri: NİHAL YEĞİNOBALI



CHARLES DICKENS

OLIVER TWIST

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

Nihal Yeğınobalı



Charles Dickens'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Büyük Umutlar, 1983

CHARLES DICKENS, 1812’de İngiltere’nin Portsmouth kentinde doğdu. Orta sınıftan bir ailenin çocuğuydu. Babasının borçlarından ötürü tutuklanması, genç Dickens’ı derinden etkiledi. İşçi sınıfının yaşamı ve sıkıntılarını yakından tanıma fırsatını buldu. Öğrenimini tamamladıktan sonra önce bir avukatın yanında, sonra liberal bir gazetede çalıştı. *Bay Pickwick’in Serüvenleri* (1837) adlı ilk romanı çok tutuldu. *Oliver Twist* adlı romanı, yayın yönetmenliğini üstlendiği bir dergide 1837-39 arasında tefrika olarak yayımlandı. Bunu *Nicholas Nickleby*, *Antikacı Dükkânı* ve *Martin Chuzzlewit* izledi. Noel kitaplarının ilki olan *Bir Noel Şarkısı* (1843) olağanüstü bir başarı sağladı. 1848’de yayımlanan *Dombey ve Oğlu*, Dickens’ın romancılığında bir dönüm noktası oldu. *David Copperfield* (1850) adlı romanında toplumsal sorunlardan çok kendi deneyimlerine ağırlık veren Dickens’ın *İki Kentin Öyküsü* ve *Büyük Umutlar* gibi romanları da önce dergilerde tefrika olarak yayımlandı. Dickens, 1870’te Chatham yakınlarında Gad’s Hill’deki kır evinde öldü.

NİHAL YEĞİNOBALI, 1927’de Manisa’da doğdu. Arnavutköy Amerikan Kız Koleji’ni bitirdikten sonra New York Eyalet Üniversitesi’nde edebiyat öğrenimi gördü. *Genç Kızlar* adlı ilk romanını, Vincent Ewing adını verdiği sözde Amerikalı bir yazarın imzasıyla yayımladı. Bu kitap bir çeviri roman kandırmacasıyla yıllarca yeni basımlar yaptı. Ardından *Sitem*, *Mazi Kalbimde Bir Yaradır*, *Belki Defne*, *Gazel* adlı romanları ve *Cumhuriyet Çocuğu* adlı anı kitabını yayımladı. Yeğinoğlu, çok sayıda yazarın klasik ve çağdaş yapıtlarını dilimize kazandırdı.

BİRİNCİ KİTAP

I

Oliver Twist'in doğduğu yeri ve hangi koşullar altında dünyaya geldiğini anlatıyor

Birçok nedenlerden ötürü adını söyleyemeyeceğim, uydurma bir ad vermeme de gerek olmayan bir kentin resmî yapıları arasında bir tanesi vardır ki büyük-küçük çoğu kentlerde benzeri bulunur: yani bir yoksullar evi. İşte bu yoksullar evinde, okur gözünde hiçbir önemi olamayacağı için yinelemem gerekmeyen bir tarihte, adını bu romana veren küçük ölümlü dünyaya geldi. Belediye doktoru eliyle bu acılar ve dertler dünyasına getirildikten sonra çocuğun ömrü yetip de bir ad taşımasının kısmet olup olmayacağı uzun zaman askıda kaldı. Eğer ömrü olmasaydı bu anılar hiçbir zaman kaleme alınmayabilirdi. Kaleme alınsalar da iki buçuk sayfaya sığacakları için gelmiş gelecek bütün dünya edebiyatının en öz ve aslına uygun biyografisi olmak gibi paha biçilmez bir meziyet taşıyacaklardı herhalde. Gerçi bir yoksullar evinde doğmak, insanoğlunun başına gelebilecek en hayırlı, en özenilecek bir şeydir, diye tutturmaya niyetim yok. Ancak bu koşullarda Oliver Twist için bundan daha hayırlısı olamazdı demeye pekâlâ niyetim var. Doğrusu şu ki, soluk alma görevini üstlenmesi için Oliver Twist'i kandırmak adamakıllı güç olmuştu. Solunum... Zorlu bir iş! Ne yaparsınız ki çabasızca var olabilmemiz için gelenekler bunu zorunlu kılmış... Oliver, bir süre yün şiltede ağzı açık, soluma güçlüğü içinde yattı. Bu dünyayla öteki dünya arasında dengesiz bir salınım durumundaydı ve ağırlık belirgin olarak öteki dünyadan yanaydı. İmdi, bu kısa dönem içinde çevresi özenli ninelerle, kaygılı teyzelerle, yardımcı halalarla, deneyimli hastabakıcılarla ve son derece usta doktorlarla dolu olaydı, kuşku yok, Oliver'ın göz açıp kapayıncaya kadar öteki dünyayı boylaması önlenemezdi. Gelgelelim yavrunun başında, birayı çokça çektiğinden kafası biraz dumanlanmış yaşlı bir yoksul kadından ve bu işleri sözleşmeyle yapan belediye doktorundan başka kimse bulunmadığından Oliver ile doğa, sorunu kendi aralarında çözümlediler. Sonuçta Oliver azıcık çabadan sonra soluk alabildi, şöyle bir hapsirdi ve derken belediyenin omuzlarına yeni bir yükün daha yüklenmiş olduğunu yoksullar evindekilere duyurmaya koyuldu. Ses

denen o pek yararlı araçtan üç dakikadan fazla yoksun kalan yeni doğmuş bir oğlan çocuğundan da ancak bu kadarcık bir bağırma beklenebilirdi!

Oliver, ciğerlerinin kendiliğinden ve düzgünce işlemekte olduğunun bu ilk kanıtını vermeye başlayınca, demir karyolanın üzerine rastgele atılıvermiş olan yama işi yorgan hışırdadı; genç bir kadının soluk yüzü yastıktan halsizce kalktı ve cılız bir ses, yarım-yamalak, “Çocuğu göreyim de öleyim!” sözlerini fısıldadı.

Doktor, yüzünü ocaktaki ateşe doğru dönmüş, ellerini bir ısıtıp bir ovuşturmakla uğraşıyordu. Genç kadının konuştuğunu duyunca yerinden kalktı ve karyolanın başucuna giderek, kendisinden umulmayacak ölçüde sevecen, “Yoo,” dedi. “Ölümden söz etmek yok.”

Bakıcı kadın, “Yok ya!” dedi. “Vah zavallı tazecik.” Bir köşede, gözle görülür bir zevkle başına dikmekte olduğu yeşil şişeyi hemencecik cebine soktu. “Ah, doktor bey, o da benim yaşıma gelsin hele... On üç çocuk doğursun da iki taneciği yaşasın... Onlar da anaları gibi buraya düşsünler... İşte o zaman öğrenir bu tazecik dünyaya pabuç bırakmamayı! Güzel kızım, tatlı kuzum, bir düşün, ana olmak ne demek!”

Ne var ki ana mutluluğu üzerine avutucu amaçla söylenen bu sözlerin istenilen etkiyi uyandırmadığı anlaşılıyordu. Genç kadın başını iki yana salladı ve kollarını yavrusuna doğru uzattı.

Doktor yavruyu ananın kucağına verdi. Genç kadın o bembeyaz, buz gibi dudaklarını ateşli bir sevgiyle yavrunun alnına bastırdı; gözlerini vahşi, çılgın bir bakışla çevrede dolaştırdı; baştan ayağa ürperdi ve öldü. Göğsünü, ellerini, şakaklarını ovdular ama kanı bir daha ısınmamak üzere soğumuştur. Umut ve avuntudan konuştular, oysa genç kadın çoktandır bunlardan uzaktı.

En sonunda doktor, “Her şey bitti, hanım teyze!..” dedi.

Bakıcı kadın, çocuğu kaldırmak için eğildiği zaman yastığa düşmüş olan şişe tıpasını alarak, “Evet, öyle!” dedi. “Zavallıcık. Vah, zavallı tazecik!” Doktor eldivenlerini büyük bir özenle giyerek, “Çocuk ağlarsa beni çağırmana gerek yok teyze!” dedi. “Epey mızıklanacaktır sanırım. Böyle zamanlarda biraz yulaf lapası veriver.” Şapkasını giydi, kapıya giderken karyola başında duralayarak, “Güzel de bir kızcağızmış,” dedi. “Nereden gelmişti?”

İhtiyar kadın, “Dün gece getirdiler,” diye yanıtladı. “Kâhya göndermiş. Sokakta baygın bulmuşlar. Uzun yol yürümüş besbelli. Kunduraları paramparçaydı çünkü. Ama nereden gelip nereye gidiyordu... kimsecikler bilmiyor.”

Doktor ölünün üzerine eğildi, sol elini tutup kaldırdı.

Başını sallayarak, “Bilinen hikâye!” dedi. “Görüyorum, nikâh halkası falan

yok. Aah... ah!.. Hadi bakalım, iyi geceler.”

Tıp adamı yemeğe gitti; bakıcıysa yine o yeşil şişeye başvurduktan sonra ocak başındaki alçak bir tabureye oturdu, yeni doğmuş bebeciği giydirmeye başladı.

Oliver Twist, giyim kuşamın ne derece önemli olduğunun öyle mükemmel bir örneği idi ki! Şu âna kadar sırtındaki tek şey olan battaniyenin içinde bir soylu çocuğu da olabilirdi, bir dilenci de! En burnu büyük bir yabancı bile onun soyunu sopunu belirlemekte güçlük çekerdi... Ama şimdi hep aynı iş için kullanılmaktan sararmış, eski basma giysilere sarılmıştı ya, damgalanıp etiketlenmiş oldu ve derhal toplumdaki yerine oturuverdi: yoksullar evinin bir öksüzü... Bağışla büyüyecek olan çocuk... Karnı hiçbir zaman tam doymayacak, ömrü sille tokat yiyerek oradan oraya sürünmekle geçecek olan fazlalık, aşağı görülen bir yaratık ki, toplumca horlanacak ve kimseden güleryüz görmeyecek.

Oliver yüksek sesle bağırıp ağlıyordu. Eğer kilise görevlileriyle yetimhane yöneticilerinin insafına bırakılmış bir öksüz ve yetim olduğunu bilseydi belki de büsbütün çılgılığı basardı.

II

Oliver’ın büyümesini, eğitimini ve barındığı yerleri ele alıyor

Bunu izleyen sekiz-on ay süresince Oliver sistemli bir hile ve ihanetin kurbanı oldu: Yani sözümona bir yuvada büyüdü. Yeni doğan öksüzün aç ve perişan durumu yoksullar evi yönetimince gereğine uyularak kilisenin idaresi altındaki bölgenin ilgili yetkililerine bildirildi. Bu kişiler o sırada yoksullar evinde Oliver’a gereken sevecenlik ve gıdayı sağlayabilecek herhangi bir kadın bulunup bulunmadığını ağırbaşlılıkla sordular. Yoksullar evi yönetimi ezilip büzülerek, “Yok!” diye yanıtladı. Bunun üzerine cemaat yetkilileri soylu ve insancıl bir tutumla Oliver’ın “dışarı verilmesini” kararlaştırdı. Yani yoksullar evinin bir şubesine gönderilecekti. Burada, onun gibi daha yirmi-otuz tane kimsesiz çocuk, yaşlıca bir çiftçi kadının sevecen bakımı altında, fazla bir yiyecek ve giyecek masrafı yüklemeksizin bütün gün yerlerde yuvarlanırlardı. Yaşlı kadın bu çocuklara, her küçük kafa başına aldığı yedi buçuk peni haftalığın hatırı için bakardı.

Haftada yedi buçuk peniyle küçük bir çocuğa pekâlâ eksiksiz, iyi bir gıda sağlanabilir; hatta çocuğun midesini fazlaca doldurup rahatını kaçırmaya yetecek kadar çok. Yaşlı kadın görmüş geçirmiş, akıllı bir insandı. Çocuklara neyin yaradığını iyi bilirdi. Hele kendi çıkarıyla ilgili görüşleri hiç şaşmazdı. Bu yüzden haftalıkların aslan payını kendi cebine atar ve yeni yetişen kuşağı kıt mı kıt bir bütçeyle geçindirerek pek büyük bir “deneysel düşünür” olduğunu ortaya koyardı.

Atının yemsiz yaşayabileceği üzerine büyük bir kuramı olan başka bir “deneysel düşünür”ün başından geçenleri herkes bilir: Bu bilgin, kuramının doğruluğuna o kadar inanmıştı ki atının yemini günde bir saman sapına kadar indirmişti. Elbet onun hiç yem yemeden de gayet canlı ve huylu bir küheylan olabilmesini sağlayacaktı ya, gel gör ki hayvan yem yerine havayı gövdeye indirmesine yirmi dört saat kala tuttu ölüverdi! Oliver Twist’in emanet edildiği dişi düşünür de bu yönden şanssızdı. Çünkü onun sisteminin uygulanması da çoğu zaman buna benzer sonuçlar veriyordu. Bir çocuk, en hafif gıdanın en az

öğünüyle yaşamasını tam öğrendiği sırada, şu tersliğe bakın ki çoğu zaman ya üşütüp hastalanıyor ya ocağa düşüp yanıyor ya da kazara boğuluyordu. Böyle durumlarda da sefil yaratıkçık çoğu zaman öteki dünya tarafından çağrılıyor ve bu dünyada tanımadığı ana babacığına kavuşuyordu.

Bazen yatak şilteleri dürülürken arada unutulmuş ya da çamaşır kazanına düşüp haşlanmış bir çocuğun (gerçi çiftlikte çamaşır yıkamaya benzer olaylar kırk yılda bir görüldüğünden bu türden kazalar da az olurdu) ölümü üzerine olağanüstü ilgi çekici bir soruşturma açıldığı zamanlar jüri üyeleri tutar rahat kaçıracı sorular sormaya kalkarlardı; ya da halktan bazı kimseler protesto için imza toplarlardı. Ama bu kendini bilmezlikler doktorun ve kilise yazmanının kanıt ve ifadeleriyle hemen bastırılıverirdi. Doktor her seferinde cesedi açtığını ama içinde bir şeycik bulamadığını söylerdi (ki büyük olasılıkla doğrudur); kilise yazmanı da her zaman idari bölgenin işine gelen ifadeyi verirdi. Hem zaten yönetim kurulu da birkaç ayda bir çiftliği görmeye gider ve geleceklerini haber vermek için yazmanı bir gün öncesinden gönderirlerdi. Gittikleri zaman da çocukları her zaman derli toplu ve temiz bulurlardı! Şu insanlar daha başka ne isterlerdi, bilinmez!

Bu çiftlik düzeninden olağanüstü nitelikte ya da pek bol ürün elde edilebilmesi herhalde beklenemez. Oliver Twist'in sekizinci yaş günü, onu zayıf, soluk benizli bir çocuk olarak buldu... Boy bakımından güdük, en bakımındansa kesinlikle dardı. Ancak doğa ya da soyaçekim Oliver'ın bağrına sağlam, gürbüz bir ruh yerleştirmişti. Çiftliğin kıt besin rejimi sayesinde bu ruh iyice serpilip gelişmeye fırsat bulmuştu; Oliver'ın sekizinci yaş gününe erişebilmesi belki de bu sayededeydi. Her neyse, sekizinci yaş gününü bulmuştu ve bu mutlu olayı, iki arkadaşından oluşan seçkin bir çevre içerisinde, kömürlükte kutlamaktaydı. Bu iki genç bay da Oliver'la birlikte karınlarının aç olduğunu ileri sürmek küstahlığında bulundukları için temiz bir dayak yedikten sonra buraya kapatılmışlardı; o sırada çiftliğin saygıdeğer sahibesi Mrs. Mann, hiç ummadığı bir anda yazman Mr. Bumble'ı bahçe kapısında görerek şaşalamıştı. Yazman bahçe kapısının sürgüsünü açmaya çabalıyordu.

Mrs. Mann, gayet ustalıkla bir sevinç gösterisiyle başını pencereden çıkararak, "Aa... aaa!.. Siz misiniz Mr. Bumble?" diye bağırdı. "Susan, Oliver'la öteki piç kurularını yukarı kata çıkar da hemencecik yıka. Aman Yarabbi! Ne iyi ettin de geldin Mr. Bumble! Pek sevindirdin beni, inan olsun!"

Mr. Bumble huysuz, sinirli, şişman adamın biriydi. Bu yüzden bu açık yürekli hoş geldin'e aynı biçimde karşılık vereceği yerde küçük çit kapısını zangır zangır sarstı ve sonra da ancak bir kilise yazmanının bacağından

gelebilecek bir tekme savurdu.

Bu arada kömürlükteki çocuklar çıkarılmış olduğu için Mrs. Mann bahçeye koşarak, “Aaa, bak hele şu işe!” diye bağırdı. “Bak hele! Çit kapısının çocuklar kaçmasın diye içerden sürgülü olduğunu unutmuştum bile! Buyur içeri beyefendiciğim; kuzum Mr. Bumble, içeri buyur.”

Bu çağrının yanı sıra kadın, müdür yüreklerini bile yumuşatabilecek bir diz kırışıyla selam verdiyse de yazmanın sinirini yatıştıramadı. Mr. Bumble bastonunu kavrayarak, “Bu yaptığın iş saygıya, terbiyeye sığar mı Mrs. Mann?” diye sordu. “Öksüz çocuklarla ilgili bir iş için gelen bir memuru bahçe kapısında bekletmek olur mu? Bugüne bugün belediyeden para alan bir memur olduğunuzu size hatırlatabilir miyim Mrs. Mann?”

Mrs. Mann iyice ezilip büzülerek, “Tanrı inandırırsın Mr. Bumble,” diye yanıtladı. “Sizi pek seven çocuklarımıza geldiğinizi haber veriyordum inanın!”

Mr. Bumble kendi önemine ve kendi söz gücüne pek inanırdı. Şimdi de birini kanıtlayıp öbürünü ortaya sermiş olduğu için artık gevşedi. Daha serinkanlı, “Öyle olsun, bakalım, Mrs. Mann,” dedi. “Senin dediğin gibi olsun. Lütfen içeri girelim Mrs. Mann, çünkü buraya görevli geldim; söyleyeceklerim var.”

Mrs. Mann yazmanı tuğla döşeli küçük bir odaya aldı, otursun diye bir koltuk çekti ve kokartlı şapkasıyla bastonunu işbilir bir tavırla masanın üzerine koydu... Mr. Bumble çektiği söylevin etkisiyle alnında belirmiş olan terleri sildi, şapkasından yana hoşnutlukla bakarak gülümsedi. Evet, gülümsedi. Kilise yazmanları da eninde sonunda insandır. Mr. Bumble de gülümsedi işte.

Mrs. Mann karşısındakini yumuşatan bir tatlılıkla, “Bir şey diyeceğim ama sakın darılmaca yok,” diye söze başladı. “Uzun yollardan geldin... yoksa sözünü etmezdim. Ama şöyle bir yudumcuk bir şey almaz mısın Mr. Bumble?”

Mr. Bumble sağ elini reddeden ancak sakın bir tavırla sallayarak, “Dünyada olmaz,” dedi. “Bir damlacık bile alamam!”

Ret yanıtının tonunu ve elin sallanış biçimini gözünden kaçırmayan Mrs. Mann, “Alırsın, alırsın!” dedi. “Şöyle bir yudumcuk bir şey... yanında biraz soğuk su, bir lokma da şeker.”

Mr. Bumble bir öksürdü.

Mrs. Mann kandırıcı bir tavırla, “Hadi hadi, bir yudumcuk,” dedi.

Yazman bey, “Neymiş bu dediğin?” diye sordu.

“Aa, ne olacak, yavrucuklarım hasta olunca Daffy¹ şuruplarına katıştırmak için evde zorunlu olarak bulundurduğum bir şey Mr. Bumble’cığım,” diyerek Mrs. Mann köşedeki dolabı açtı ve bir şişeyle bardak aldı. “Cin yani. Sana yalan söyleyecek değilim ya Mr. Bumble. Cin bu.”

Mr. Bumble, cinle suyun ve şekerin pek ilginç olan karışım işlemini gözleriyle izleyerek, “Çocuklara Daffy şurubu veriyorsun demek?” diye sordu.

“Canımın içi hepsi de... pahalı da olsa veriyorum ya!.. Hastalanınca gözlerimin önünde acı çekmelerine dayanamam ki efendim.”

Mr. Bumble onaylayıcı bir tavırla, “Yok,” dedi. “Yok, dayanamazsın elbet. Sen insan bir kadınsın Mrs. Mann.” (Bu sırada Mrs. Mann bardağı masanın üzerine koymuştu.) “Bunu yakın bir fırsatta yönetim kurulunun dikkatine sunacağım Mrs. Mann.” (Bay yazman bardağı önüne doğru çekti.) “Bu çocuklara karşı ana gibisin Mrs. Mann.” (Adam bardaktaki cinle suyu karıştırdı.) “Kadehimi senin esenliğine kaldırıyorum Mrs. Mann.” Ve Mr. Bumble bardağın yarısını içti.

“Şimdi de gelelim işimize,” diyerek cebinden deri cüzdanını çıkardı. “Oliver Twist adıyla yarı vaftiz edilen çocuk bugün sekiz yaşında.”

Mrs. Mann sol gözünü önlüğünün köşesiyle ovup sulandırarak, “Tanrı’ya emanet olsun,” diye araya karıştı.

“On sterlin ödül koyup bunu sonradan yirmi sterline çıkardığımız halde bölge sorumluları olarak gösterdiğimiz tüm olağanüstü, hatta diyebilirim ki doğaüstü çabalara rağmen Oliver Twist’in babasının kimliğini ve anasının yerini yurdunu, adını sanını bir türlü öğrenip ortaya çıkaramadık.”

Mrs. Mann şaşkınlıkla ellerini açtı ama bir dakika düşündükten sonra, “Öyleyse çocuğa nasıl oldu da ad koyabildiniz?” diye sordu.

Yazman büyük bir gururla göğsünü kabartarak, “Bu adı ben buldum!” diye yanıtladı.

“Sen ha, Mr. Bumble?”

“Evet ben, Mrs. Mann. Biz sokakta bulunan kimsesiz çocuklarımıza alfabe sırasına göre ad takarız. Bundan öncekinin adı S ile başlıyordu: Swubble, demiştim ona. Bu kez de sıra T’deydi. Ben de Twist, dedim. Bundan sonraki Unwin, daha sonraki Vilkins olacak. Alfabeyi A’dan Z’ye kadar iki kez devirmeye yetecek kadar isim var aklımda.”

Mrs. Mann, “Aa, sen neredeyse bir roman yazarısın ayol Mr. Bumble!” dedi.

Bu pohpohlanmadan besbelli pek hoşnut kalan yazman, “Ne demezsin Mrs. Mann, olabilir, olabilir!” diye yanıtladı. Bardağındaki içkiyi bitirdi ve sonra, “Oliver artık bu çiftlikte kalacak yaşı geçtiği için yönetim kurulu onu geri almaya karar verdi; ben de onu alıp götürmek için kendim geldim. İşte böyle... Onu hemen çağır bakalım,” diye ekledi.

Mrs. Mann, “Şimdi getiririm,” diyerek dışarı çıktı. Bu arada yüzünü ve ellerini kaplayan kir kabuğunun ilk yıkayıştaki çıkabilecek kadarını çıkarmış olan

Oliver da cömert ve sevecen koruyucusu tarafından odaya getirildi.

“Beyefendiyi bir selamla, Oliver.”

Oliver, yarı koltuktaki yazmana, yarı masa üzerindeki kokartlı şapkaya doğru eğilerek selam verdi.

Mr. Bumble oldukça tumturaklı bir sesle, “Benimle gelir misin Oliver?” diye sordu.

Oliver tam, kiminle ve nereye olursa olsun gitmeye yürekten razı olduğunu söylemek üzereydi ki başını kaldırıncaya yazman beyin arkasında dikilen Mrs. Mann’a gözü ilişti. Kadın öfkeli bir yüzle kendisine doğru yumruğunu sallamaktaydı. Oliver onun ne demek istediğini hemencecik kavradı, çünkü bu yumruk gövdesine o kadar çok inmişti ki belleğinde de iz bırakmamasına olanak yoktu.

Zavallı Oliver çiftçi kadını kastederek, “O da gelecek mi benimle?” diye sordu.

Mr. Bumble, “Yazık ki gelemes,” diye yanıtladı. “Ama seni ara sıra görmeye gelecektir.”

Bu Oliver için büyük bir müjde sayılmazdı. Yine de çocuk yaşının küçüklüğüne karşın büyük bir üzüntü numarası yapacak kadar akıllıydı. Gözlerinden yaş fışkırtmak da onun için büyük bir beceri değildi. Canınız ağlamak istiyorsa açlık ve az önce yediğiniz dayak size en büyük yardımcı olur. Böylece Oliver da büyük bir rahatlıkla ağlamaya başladı. Mrs. Mann ona yüzlerce öpücük ve bir de çocuğun öpücükten çok gerek duyduğu bir şey, yani bir dilim tereyağlı ekmek verdi. Çocuğun yoksullar evine döndüğünde pek aç olmamasını istiyordu.

Böylece elinde bir ekmek dilimi, başında o küçük yetimhane kasketi, Oliver, Mr. Bumble ile birlikte bu düşkünler yuvasından ayrıldı. Bu çatı altında geçirdiği çocukluk yıllarının karanlığını ne tatlı bir söz ne de candan bir okşayış aydınlatmıştı. Yine de çit kapısı arkasından kapandığında Oliver’ın içi çocuksu bir üzüntüyle burkuldu. Ardında bıraktığı yoksulluk ortakları gerçi pek zavallı kimselerdi ama Oliver onlardan başka arkadaş bilmemişti ki! Koca yeryüzünde yapayalnız olduğunu çocuk şu anda ilk kez kavradı ve bu duyguyla yüreği dağlandı.

Mr. Bumble uzun uzun adımlarla ilerliyordu. Onun sırmalı kol yenini sımsıkı kavramış olan Oliver da yanı başında koşar adım gidiyor ve her yüz adımda bir, “Artık yaklaştık mı?” diye soruyordu. Bu sorulara Mr. Bumble gayet kısa ve ters yanıtlar veriyordu, çünkü şekerli cinin verdiği geçici yumuşaklık artık uçup gitmiş ve Mr. Bumble gene bir kilise yazmanı olmuştu.

Oliver yoksullar evinin çatısı altına geleli daha çeyrek saat olmamış ve ikinci dilim ekmeği ancak gövdeye indirmişti ki onu yaşlı bir kadına teslim etmiş olan Mr. Bumble geri geldi ve o akşam “idare kurulu”nun toplantı gecesi olduğunu, kendisinin de hemen “idare”nin huzuruna çıkması gerektiğini haber verdi.

“İdare” denilince, çiftlikte kullanılan ve “idare lambası” denilen küçük gaz lambalarını anlayan ve böyle bir kurulun nasıl bir şey olabileceği konusunda açık ve kesin bir düşünce üretmeyen Oliver, bu haber karşısında şaşırđı ve gülsün mü ağlasın mı bilemedi. Neyse ki sorun üzerinde fazla kafa yoracak zamanı da olmadı çünkü Mr. Bumble onu uyandırmak için bastonuyla kafasına, canlandırmak için de arkasına vurup kendisini izlemesini buyurarak geniş, beyaz badanalı bir odaya götürdü. Burada bir masa çevresinde sekiz-on şişman beyefendi oturmaktaydı. En başta, ötekilerden daha yüksekçe bir koltukta, hepsinden daha şişman, yusuvarlak, kırmızı yüzlü bir bey vardı.

Mr. Bumble, “İdare kurulunu selamla,” dedi.

Oliver gözlerindeki iki-üç damla gözyaşını sildi ve tavandaki bir avizeden başka “lamba” görmediği için şans eseri bunu selamladı.

Yüksek koltuktaki bey, “Adın ne, çocuk?” diye sordu.

Oliver karşısında bu kadar çok beyefendi görünce korkudan titremeye, yazmanın bastonu gene arkasına inince de ağlamaya başlamıştı. Bu iki neden yüzünden yanıtı çok alçak ve tereddütlü bir sesle çıktı. Bunun üzerine beyaz yelekli bir beyefendi ona geri zekâlı olduğunu söyledi ki moral verip rahatlamasını sağlamak için bundan daha iyi bir yol olamazdı.

Yüksek koltukta oturan bey, “Çocuk beni dinle,” dedi. “Yetim olduğunu biliyorsundur herhalde, değil mi?”

Oliver’cık, “O da nedir ki efendim?” diye sordu.

Beyaz yelekli bey, “Gerçekten geri zekâlı bu çocuk,” dedi. “Anlamıştım zaten.” Son derece kesin bir ses tonuyla konuşmuştu. Belirli bir sınıfın herhangi bir üyesi, aynı sınıftan olan başkalarını tanıyabilme konusunda Tanrı vergisi bir sezgi gücüne sahipse beyaz yelekli beyin bu konuda fikir belirtmeye donanımlı olduğu, kuşku kaldırmayacak kadar kesindir.

İlk konuşan bey, “Şşşt,” dedi. “Annen baban olmadığını, seni bu toplumun büyüttüğünü biliyorsun, değil mi?”

Oliver, “Evet efendim,” dedi acı acı ağlayarak.

Beyaz yelekli bey, “Neden ağlıyorsun?” diye sordu. Gerçekten de son derece anlaşılmaz bir şeydi bu gözyaşları. Oliver neden ağlıyor olabilirdi ki?

Başka bir bey ters ters, “Umarım her gece dua ediyorsundur,” dedi. “Ayrıca seni büyütüp karnını doyuranlara da şükürler ediyorsundur. Hıristiyanlığa bu

yaraşır.”

Oliver, “Evet efendim,” diye kekeledi. Gerçi beyefendi haklı konuşmuştu. Oliver’ın onu büyütüp doyuranlara şükür duası etmesi, gerçekten Hıristiyanlığa yaraşan bir şey olurdu ama Oliver hiç dua etmemişti. Ona dua etmeyi öğreten olmamıştı ki!

Yüksek koltuktaki kırmızı yüzlü bey, “Her neyse, şimdi sen buraya eğitilmeye ve yararlı bir zanaat öğrenmeye geldin,” dedi.

Beyaz yelekli, ters olan, “Yarın sabah saat altıda urganların liflerini tiftmeye başlayacaksın,” diye ekledi.

Urgan lifi tiftmek gibi basit bir iş yaparak hem öğrenim hem de zanaat nimetlerine kavuşacağı için Oliver yazman beye doğru dönüp yerlere kadar eğildi ve sonra hemen geniş bir yatakhaneye götürüldü. Buradaki katı bir şilte üzerinde ağlaya ağlaya uyuyakaldı. Tanrı’nın bu mutlu ülkesinin sevecen yasalarına ne soylu bir örnek! Beş parasızların uyku uyumalarına izin veriyorlar!

Zavallı Oliver! Çevresinde olup bitenlerden (ne mutlu ki) habersiz, mışıl mışıl uyuduğu sırada “idarenin” daha o gün yeni bir karar aldığını ve bunun kendi geleceğinin tüm akışı üzerinde elle tutulur biçimde etkili olacağını nereden bilebilirdi? Ama öyle olmuştu ve durum şuydu:

“İdare” kurulu üyeleri son derece bilge, derin, “düşünür” mizaçlı kişilerdi. Günlerden bir gün dikkatlerini bir rastlantıyla yoksullar yuvasına yönelttikleri zaman, sıradan kimselerin asla bulamayacakları bir gerçeği şıp diye keşfediverdiler. Yoksullar bu yuvayı seviyorlardı! Burası yoksul sınıflar için resmen bir kamu eğlence yeri: her şeyin parasız olduğu bir lokal –bütün bir yıl boyunca bedava kahvaltı, öğle yemeği, ikindi çayı ve akşam yemeği– içinde hayatın hiç iş güç yapmadan, sırf eğlenceyle geçtiği, tuğla ve betondan, cennet gibi bir barınak. Kurul, “Oh-hoo!” dedi son derece bilgiç bir ifadeyle. “Bu işi düzeltmek bize düşer. Bu düzene derhal dur deriz biz!” Böylece tüm yoksullara bir seçenek sağlayan kuralı (çünkü hiç kimseyi asla hiçbir şeye zorlamazlardı onlar, ne münasebet) yürürlüğe koydular. Yoksullar açlıktan ölmenin iki yolundan birini seçmekte serbesttiler: ya evin içinde uzun süren, kademeli bir süreçle ya da evin dışında çabucacık... Bunu göz önünde bulundurarak kuruldakiler sular idaresiyle sınırsız miktarda su almak için, bir mısır fabrikasıyla da belirli zamanlarda az miktarda yulaf unu almak için kontrat imzaladılar. Ve günde üç kez yemek olarak sulu bir yulaf lapası çıkarmaya başladılar. Haftada iki kez birer baş soğan, pazar günleri de yarım francala çıkıyordu. Hanımları özellikle dikkate alan daha birçok akıllıca ve insanca kararlara vardılar ki bunları burada saymaya gerek yok. Boşanma davası

açmanın yüksek masrafını düşünerek parasızların boşanma giderlerini kendi üzerlerine aldılar. O zamana kadar âdetleri olduğu üzere, erkekleri ailelerine bakmaya zorlayacakları yerde şimdi aileleri ellerinden alarak evli erkekleri bekârlaştırıyorlardı! Ucu yoksullar evine dayanmasa, bu son iki yardımdan yararlanmak için toplumun her sınıfından, kim bilir ne kadar sayısız başvuru yapılacaktı! Gelgelelim kuruldakiler kafalı adamlardı ve bu sakıncanın çözümünü de önceden hazırlamışlardı. Yardım, yoksullar evi ve yulaf çorbasından ayrı olarak yapılamıyor ve bu da insanları ürkütüyordu.

Oliver ayrıldıktan sonraki ilk üç ayda bu sistem eksiksiz olarak uygulandı. Önceleri gerçi pahalıya çıkıyordu biraz. Çünkü eczanecinin faturası kabarmaya başlamıştı. Sonra yoksulların, birkaç hafta sulu lapaya talim ettikten sonra eriyip bir deri bir kemik kalan bedenlerine bol gelmeye başlayan giysilerin terzide daraltılması da pahalıydı. Şu var ki dışarıdaki parasızların yanı sıra yoksullar evindekiler de zayıflamaya başlamıştı ve kuruldakilerin sevinçlerine son yoktu.

Çocukların yemek yedikleri oda kocaman, taş bir dehlizdi. Çevresi tuğlalı, yerleşik kazandan aşçıbaşı, yemek saatlerinde bir-iki kadının da yardımıyla kepçe kepçe mısır unu lapası dağıtırdı. Bu lapadan çocuk başına bir tasta fazla verilmezdi. Ancak bayramlarda birer çeyrek de francala eklenirdi yanına. Lapa taslarını yıkamaya hiç gerek yoktu. Oğlanlar tasları, yeni baştan kalaylanmış gibi parlatıncaya kadar sıyırlırdı ve (kaşıkla taslar hemen hemen aynı büyüklükte olduğu için uzun sürmeyen) bu işi bitirince gözlerini öyle bir açlıkla ocağa dikerlerdi ki bunun kiremitlerini bile yiyebilecek durumda olduklarını sanırdınız. Bir yandan da rastlantıyla sıçrayıp bulaşmış lapa varsa boşa gitmesin diye büyük bir çabayla parmaklarını yalar dururlardı. Oğlan çocukları çoğunlukla boğazlı ve iştahlıdır. Oliver Twist'le arkadaşları üç ay boyunca açlıktan yavaş yavaş ölmenin işkencesiyle kıvrandılar. Sonunda açlıktan öyle kudurdular ki yaşına göre uzun boylu olan ve (babası ölmezden önce küçük bir aşçı dükkânı işlettiği için) böyle açlığa alışmamış bulunan bir çocuk birtakım ürkütücü imalarda bulunmaya başladı: Her yemekte bir tas daha lapa vermezlerse kendini tutamayacağından ve bir gece yanında yatan küçük, cılız çocuğu yiyivereceğinden korkuyormuş! Oğlanın açlıktan gözü dönmüştü. Öyle ki arkadaşları ona hemen inandılar. Toplantı yapıldı; o akşam yemekten sonra aşçıbaşıya kim gidip bir tas daha lapa isteyecek diye kura çekildi ve kura Oliver Twist'e isabet etti.

Akşam oldu; çocuklar yerlerini aldılar. Aşçıbaşı, resmî kılığıyla ocak başında göründü; yardımcısı olan yoksul kadınlar onun ardında dizildiler. Lapalar dağıtıldı ve bu iki lokma yemeğe başlanmazdan önce uzun bir şükran duası

okundu. Lapalar yenilip yutuldu; çocuklar kendi aralarında fısıldaşıp Oliver’a göz kırpmaya başladılar. Yanında oturan çocuk onu dirseğiyle dürttü. Oliver küçük yaşına karşın açlıktan her şeyi göze almış, çektiği yoksulluk yüzünden gözü kararmış durumdaydı. Masadan kalktı ve aşçıbaşına yaklaşıp tasıyla kaşığını uzatarak, kendi gözü pekliğinden kendisi ürkmüş bir durumda, “Efendim, lütfen biraz daha istiyorum!” dedi.

Aşçıbaşı şişman, güçlü kuvvetli bir adamdı ama benzi mum gibi sarardı. Birkaç dakika şaşkınlıktan sersemlemiş olarak karşısındaki küçük isyancıya baktı, sonra güç bulmak için ocağın kenarına tutundu... Yoksul kadınlar şaşkınlıktan, çocuklar korkudan donup kalmışlardı.

En sonunda aşçıbaşı kısık sesle, “Ne?” dedi.

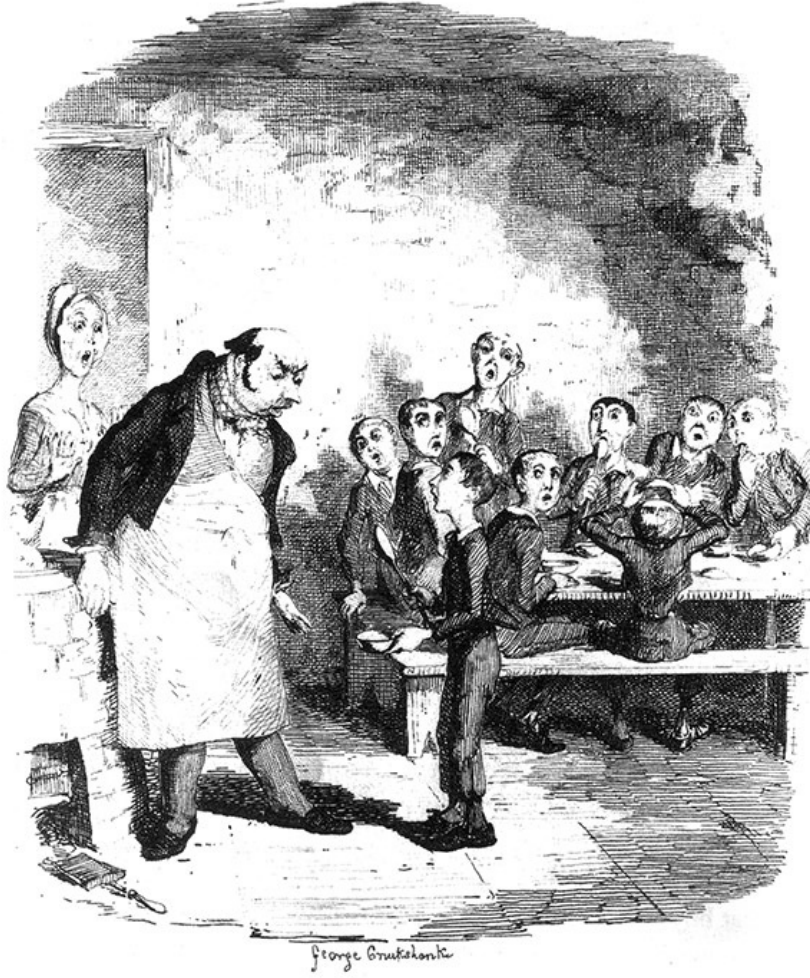
Oliver, “Efendim, lütfen!” diye cevap verdi. “Daha istiyorum!”

Aşçıbaşı kepçeyi Oliver’ın kafasına indirecekmiş gibi yaptı; çocuğu sımsıkı yakaladı ve sesinin son perdesiyle haykırarak yazmanı çağırdı.

Yönetim kurulu çok ciddi bir toplantı sırasındaiken Mr. Bumble heyecanla koşarak içeri girdi ve masa başındaki beyefendiye dönerek, “Mr. Limbkins, özür dilerim efendim,” dedi. “Oliver Twist daha istemiş efendim!”

Gene bir irkilme oldu. Her yüzde dehşet okunuyordu.

Mr. Limbkins, “Daha mı?” dedi. “Mr. Bumble, lütfen kendinize geliniz ve bana açıkça yanıt veriniz. Gıda kurulunun uygun gördüğü yemeği yedikten sonra daha mı istemiş demek istiyorsunuz?”



Oliver “daha” istiyor.

“İstemiş efendim.”

Beyaz yelekli beyefendi, “O çocuk, başına hayır getirmeyecek!” dedi. “Sonu mutlaka asılmak olacak!”

Bu kehanetleri savuran beyefendinin düşüncesine karşı gelen çıkmadı. Ve bunu ateşli bir konuşma izledi. Oliver o saat hücreye kapatıldı. Ertesi sabah da bahçe kapısının üzerine bir duyuru yapıştırıldı. Oliver Twist’in yükünü toplumun üzerinden alacak kimseye beş sterlin ödül vaat ediliyordu. Daha doğrusu bir çırağa gerek duyan iş sahiplerine Oliver Twist ve üstüne de beş sterlin sunuluyordu.

Ertesi sabah, kapıyı çalarken duvardaki duyuruyu gören beyaz yelekli bey “Ömrümde hiçbir şeyden böyle emin olmamıştım,” diye düşündü. “Kalıbımı

basarım ki bu çocuğun sonu asılmak olacak.”

Beyaz yelekli beyin haklı çıkıp çıkmadığını daha sonra anlatmak niyetinde olduğum için Oliver Twist’in gerçekten de böyle feci bir sona uğrayıp uğramadığını şimdiden çıtlatırsam belki de bu hikâyenin heyecanını dağıtmış olurum. (Dağıtacak bir heyecanı olduğunu kabul edersek elbette.)

1. O devirde çocuklara verilen bir ilaç. İçine cin karıştırıldığı için zamanla halk ağzında “cin” anlamında kullanılır olmuştu. (Ç.N.)

III

Oliver Twist'in hiç de makbul olmayan bir işe girmesine ramak kaldığını anlatıyor

“Daha istemek”le işlediği dine, imana aykırı suçtan sonra Oliver Twist, yönetim kurulunun dirayet ve acıması sayesinde tek başına kapatıldığı karanlık odada bir hafta kaldı. İlk bakışta insana öyle gelir ki bu çocuk beyaz yelekli beye biraz saygı besleseydi, mendilinin bir ucunu duvardaki bir çengele, öbür ucunu da kendi boynuna bağlar ve bu kişinin geleceği okumaktaki ustalığını kesinlikle kanıtlardı. Gelgelelim bu işi başarmasına engel olan bir şey vardı: Yani mendil denen nesne lüks sayıldığı için yönetim kurulunun imzalı, mühürlü, resmî ve ciddi bir kararıyla, yoksullar evindekilere süresiz olarak yasaklanmış bulunuyordu. Daha büyük bir başka engel de Oliver’ın küçüklüğü ve çocukluğuydu. Oliver bütün gün yalnızca acı acı ağladı. Sonra, uzun ve sıkıcı gece başladığı zaman da karanlığı dışarıda bırakmak için o küçücük ellerini yüzüne örttü ve bir köşeye büzülüp uyumaya çalıştı. Ama durup durup sıçrayarak uyanıyor ve duvara büsbütün sokuluyordu. Duvarın o soğuk ve katı yüzeyini duyumsamak bile çevresindeki ıssızlık ve karanlığa karşı bir siper oluyordu sanki!

Sakin “sistem” düşmanları tarafından bu hücre hapsi sırasında Oliver’ın, beden hareketinin yararlarından, söyleşi zevklerinden ve dinsel avuntulardan yoksun bırakıldığı sanılmasın! Hava pek güzel, buz gibi soğuktu ve Oliver’ın her sabah taş avludaki tulumhada, Mr. Bumble’ın gözü önünde yüzünü yıkamasına izin veriliyordu. Yazman bey de bedeni işlesin ve üşümesin diye bastonunu tekrar tekrar sırtına indirerek çocuğun kanını kızıştırıyordu. Konuşmaya gelince... Oliver her gün yemek salonuna alınıyor ve diğer çocuklara gözdağı olsun diye herkesin içinde sopa yiyordu. Dinsel teselliden de yoksun bırakılmak şöyle dursun, tersine her akşam dua saatinde gene salona alınıyor ve çocuklara verilen vaazı dinleyip avunmasına izin veriliyordu. Yönetim kurulunun kararıyla oğlanların duasına özel bir bölüm eklenmişti ki buraya gelince çocuklar iyi, uslu, hayatlarından hoşnut, söz dinler birer çocuk olup Oliver Twist’in günah ve

kötülüklerinden uzak kalmaları için Tanrı'ya yalvarıyorlardı. Bu dua Oliver'ın, tümüyle kötülük güçlerinin etkisi altında olan, şeytanın atölyesinde üretilmiş bir nesne olduğunu açıkça belirtiyordu.

Oliver'ın durumu böyle mutlu ve hayırlı bir dönemde bulunduğu sırada bir sabah baca temizleyicisi Mr. Gamfield, yukarı sokaktan aşağı doğru iniyor ve birikmiş kira borçlarını nasıl ödeyeceğini düşünerek kafa patlatıyordu. Ev sahibi bu konuda baskı yapmaya başlamıştı. Mr. Gamfield'in en iyimser gelir hesapları bile bütün zorlamalara karşın beş sterlinlik bir gedik bırakıyordu. Baca temizleyicisi bir aritmetik çıkmazı içinde kâh kendi beynini kâh eşeğini kamçılıyarak yoksullar evinin önünden geçiyordu ki gözleri kapının üzerindeki duyuruya takıldı.

“Çüüş!..” dedi Mr. Gamfield eşeğine.

Eşek, derin bir dalgınlık içerisindeydi. Çektiği küçük arabadaki iki çuval kurum boşaltıldıktan sonra acaba önüne birkaç lahana sapı atarlar mı diye umutlanıyor olsa gerek ki verilen buyruğu duymayarak yürümeyi sürdürdü.

Mr. Gamfield bir hortumuyla eşeğinin bütününe ama özellikle de gözlerine müthiş bir lanet okuyarak peşinden koştu ve kafasına öyle bir vuruş vurdu ki herhalde eşek kafası dışında hangi kafa olsa çökertirdi. Sonra hayvana, kendi kendisinin efendisi olmadığını nezaketle anımsatmak için yuları tutup sertçe çekti ve daha bir süre sersemleyip kalsın diye kafasına bir yumruk daha oturtuktan sonra kapıya yanaşıp duyuruyu okudu.

Bu sırada beyaz yelekli beyefendi, idare kurulu odasında birtakım derin felsefi düşünceler ortaya atıp gelmiş, kapıda duruyordu. Mr. Gamfield'le eşeği arasında geçenleri görmüş olduğu için bacacının duyuruyu okumaya geldiğini görünce sevinçle gülümsedi. Bu adamın tam Oliver Twist'e yakışan bir efendi olduğunu hemen sezmişti. Duyuruyu okurken Mr. Gamfield de gülümsüyordu, çünkü beş sterlin tam ona gereken paraydı. Paranın ceremesi olan oğlan çocuğuna gelince; yoksullar evinin gıda rejimini bildiğinden bacacı, onun tam dar bacalara sığabilecek yapıda, küçücük, sıska bir şey olacağından emindi. Böylece duyuruyu bir kez daha baştan sona kadar okudu ve elini saygı belirtisi olarak başındaki kürk şapkasına götürerek beyaz yelekli baya yaklaştı.

“Efendim, çırak verilmek istenen hani şu çocuk var ya...” diye söze girişti.

Beyaz yelekli bey küçümseyen bir gülümsemeyle, “Evet, var,” diye yanıtladı. “Ne olmuş?”

Mr. Gamfield, “Eğer onun baca temizlemek gibi dürüst bir mesleğe girip güzel, eğlenceli bir zanaat öğrenmesini isterseniz –bir çırak istiyorum da– onu yanıma alabilirim!”

Beyaz yelekli beyefendi, “Gel içeri!” dedi.

Mr. Gamfield bir an arkada kalıp eþeğin yularını bir daha çekiftirerek o yokken kaçmasın diye kafasına bir yumruk daha indirdikten sonra beyaz yelekli beyefendiyi izleyerek Oliver’ın onu ilk kez gördüğü yönetim kurulu odasına girdi.

Mr. Gamfield dileğini belirttiği zaman Mr. Limbkins, “Pis bir iş seninkisi!” diye düşüncesini söyledi.

Bir başka beyefendi, “Küçük çırakların bacalarda dumandan boğulduğu görülmedik şey değil,” diye ekledi.

Mr. Gamfield, “Çocuğu aşağı indirmezden önce yaktıkları samanı ıslatıyorlar da ondan,” diye açıklamada bulundu. “Yakınca hiç tutuşmadan dumana gidiyor. Oysa küçük oğlan çocuklarını bacadan aşağı indirmekte duman hiç işe yaramaz, bir güzel uyutur onları; uyumak da oğlan çocuklarının bayıldıkları şeydir. Sayın baylar, oğlan çocuklar pek katır inatlı hem de pek haylazdırlar. Onları bacadan hop diye indirmekte şöyle güzel, harlı bir ateş gibisi yoktur. Hem de insaniyetlidir bu, çünkü bacada sıkışıp kalsalar bile ayakları kebab olunca kurtulmak için kıvranmaya başlarlar. ”



Oliver baca temizleyicisine çırak verilmekten kurtuluyor.

Bu açıklama beyaz yelekli beyefendiyi pek eğlendirmişe benziyordu. Ne var ki Mr. Limbkins bir bakışla onun neşesini frenledi.

Sonra idare kurulu üyeleri baş başa verdiler ve kendi aralarında görüşmeye başladılar. Ama öyle yavaş konuşuyorlardı ki yalnızca “masraftan kısıntı”, “iyi görünür”, “rapor yayınlamalı” gibi sözler, onlar da iyice ısrarla ve döne döne söylendikleri için duyulabiliyordu.

Sonunda fısıldaşmaların arkası kesildi. Yönetim kurulu üyeleri yerlerini alıp ciddiliklerini takındılar ve Mr. Limbkins konuştu:

“Önerinizi inceledik ama kabul etmedik.” Beyaz yelekli bey, “Hiçbir biçimde,” dedi. Diğer üyeler de, “Asla,” diye eklediler.

Mr. Gamfield, bundan önce üç-dört çocuğun bacalarda boğulup yaralanarak ölmelerine neden olduğu için şimdi içinde bir kuşku belirdi: Sakın

yönetimdekiler tutup da konuyla hiç ilişiği olmayan o olayların üzerinde durmaya kalkışmasınlar?.. Gerçi bu onların alışlagelen tutum ve davranışlarından umulacak iş değildi ama gene de Mr. Gamfield o konuları deşmeye pek yanaşmadığından başlığını elinde ezip büzerek ağır ağır masadan uzaklaştı.

Tam kapıdan çıkarken, “Demek çocuğu bana vermiyorsunuz baylar, öyle mi?” diye sordu.

Mr. Limbkins, “Hayır!” diye yanıtladı. “Daha doğrusu işin pis bir iş olduğuna göre beş sterlinden daha az alman gerekir.”

Mr. Gamfield yüzü parlayarak hemen masaya doğru seğirtti.

“Ne veriyorsunuz baylar?” diye sordu. “Kuzum, biraz insaf edin bu yoksul işçiye! Ne veriyorsunuz?”

Mr. Limbkins, “Bence üç sterlin, on şilin yeter de artar bile!” diye karşılık verdi.

Beyaz yeleklisi, “On şiline gerek yok!” dedi.

Gamfield, “Kuzum dört sterlin deyin!” diye yalvardı. “Dört sterlin dersiniz oğlardan temelli kurtulmuş olursunuz. Hadi!”

Mr. Limbkins gene kesinlikle, “Bir kuruş fazla olmaz!” dedi.

Gamfield duraksayarak “Baylar, hiç insaf etmiyorsunuz bana!” diye sızlandı.

Beyaz yelekli bey, “Hadi canım, saçmalık!” diye araya girdi. “Hiç para almasan da yalnızca bir çırak kazansan bile kârda sayılırsın. Hiç durma, hemen kap, saçma herif! Tam sana göre çırak. Arada bir değnekle okşarsın onu, iyi gelir. Boğazına da çok para gitmez, çünkü nasılsa doğduğundan beri karnı doymuş değil. Hah! Hah! Hah!..”

Mr. Gamfield masa başındakileri şakacı bir bakışla süzdü. Hepsinin gülümsediğini görünce yavaş yavaş kendi de gülümsedi. Pazarlıkta anlaştılar ve Oliver Twist’in kâğıtlarını, imza ve onaylama için hemen yargıca götürsün diye Mr. Bumble’a talimat verdiler.

Bu karar üzerine Oliver Twist hücreden çıkartıldı ve sırtına temiz bir gömlek giymesi söylendiğinde son derece şaşırdı. Bu hiç alışık olmadığı işi daha yeni bitirmişti ki Mr. Bumble ona kendi eliyle bir tas lapa ve bir çeyrek de bayramlık francala getirdi. Bu müthiş görüntü karşısında Oliver’cık içler acısı bir ağlama tutturdu. “İdare”nin yararlı bir iş için onu öldürmeye karar verdiğini, yoksa taş çatlasa böyle semirtmeyeceklerini düşünüyordu, ki böyle düşünmesi pek doğaldı.

Mr. Bumble iyice tumturaklı bir sesle, “Oliver!” dedi. “Ağlayıp gözlerini kızartacağın yerde yemeğini ye de şükret: Artık çırak oluyorsun Oliver!”

Çocukcağz titreyerek, “Çırak mı efendim?” dedi.

“Evet, Oliver. Anasız babasız olduğun için annen baban yerine geçen iyi yürekli baylar seni çıraklığa verip adam edecekler, geleceğini sağlayacaklar Oliver. Hem de kurula üç sterlin on şiline patladığı halde yapacaklar bunu. Bir düşün Oliver, üç sterlin on şilin verecekler, hem de kimselere kendini sevdiremeyen yaramaz bir yetim uğruna!”

Bu söylevi müthiş bir sesle çeken Mr. Bumble, soluk almak için duraladı. Oliver, gözyaşları yüzünden aşağı yuvarlanarak acı acı ağlıyordu.

Mr. Bumble biraz daha az tumturaklı, “Hadi, sus artık Oliver!” dedi. Çene gücünün doğurduğu sonucu görmek koltuklarını kabartmıştı. “Hadi, ceketinin kol yenleriyle gözlerini sil de ağlamayı kes. Gözyaşlarını lapanın içine akıtıp duruyorsun. Bu çok aptalca bir şey Oliver!” Gerçekten de öyleydi, lapa zaten yeterince suluydu çünkü!

Yargıca giderlerken Mr. Bumble Oliver’a neler yapması gerektiğini öğretti: Bu da oldukça sevinçli görünmek ve “Çırak olmak istiyor musun?” diye sorulduğunda, “Çok istiyorum!” diye yanıtlamaktan ibaretti. Oliver bu iki öğüdü de tutacağına söz verdi. Hele Mr. Bumble, “Yanlış bir şey söylersen ne olur bilemem!” diye incelikli bir uyarıda da bulununca!

Yargıcın bulunduğu yere vardıkları zaman Mr. Bumble çocuğu tek başına küçücük bir odaya kapadı ve kendisi gelip alıncaya kadar hiçbir yere kımıldamamasını öğütledi.

Burada çocuk, yüreği küt küt atarak yarım saat kaldı. Yarım saatin sonunda Mr. Bumble kokartlı şapkasından yoksun bırakılmış başını kapıdan içeri uzattı ve, “Oğlum Oliver, hadi canım, yargıç beyin yanına gel!” diye seslendi. Ama yüzüne asık ve ürkütücü bir ifade verdi ve yavaş sesle, “Dediklerimi tut ha, yumurcak!” diye fısıldadı.

Bu pek birbirini tutmayan ifade karşısında Oliver masum bir şaşkınlıkla bakakalmıştı. Lakin Mr. Bumble bu konuda herhangi bir düşünce yürütmesine engel olarak onu hemen kapısı açık duran bitişik bir odaya aldı.

Burası kocaman pencere, geniş bir odaydı. Bir yazı masasının başında, başları pudralı iki yaşlı beyefendi oturuyordu. Bunlardan biri gazete okuyor, öbürü de gözünde bağa çerçeveli bir gözlük, elindeki bir evrakı gözden geçiriyordu. Mr. Limbkins masanın bir yanında durmuştu; öbür yanında da kısmen yıkadığı yüzüyle Gamfield durmaktaydı. Çevrede ayağı çizmeli, iri yapılı iki-üç adam da vardı.

Gözlüklü ihtiyar elindeki kâğıdı okurken şekerlemeye daldı. Mr. Bumble Oliver’ı masanın önüne getirip durdurdu, sonra bir sessizlik oldu.

Mr. Bumble, “İşte sözü geçen çocuk, yargıç hazretleri!” dedi.

Gazete okuyan yaşlı bay başını bir an için kaldırdı ve öteki yaşlıyı kol yeninden çekeledi. Bunun üzerine ikinci yaşlı adam da uyandı ve, “Yaa, demek çocuk bu?” dedi.

Mr. Bumble, “Evet bu, efendim!” diye yanıtladı. “Sayın yargıcı selamlasana yavrucuğum!”

Oliver kendini toparlayarak yerlere kadar eğildi. Gözlerini yargıcın pudralı peruğuna dikmiş, tüm yargıçların kafalarında böyle beyaz bir şeylerle doğup doğmadıklarını ve bu nedenle mi yargıç olduklarını merak ediyordu.

İkinci yaşlı adam, “Ee, bu çocuk baca temizlemek işine pek hevesli olsa gerek, öyle mi?” diye sordu.

Mr. Bumble Oliver’a gizlice bir çimdik atarak, “Heves ki, ne heves!” diye yanıtladı.

“Baca temizleyicisi olmakta diretiyor öyle mi?”

Mr. Bumble, “Bu çocuğu yarın başka bir zanaata versek şıp diye kaçır yargıç hazretleri!” diye cevap verdi.

Yaşlı adam, “Çocuğun patronu olacak olan bu adam –yani siz, beyefendi– ona iyi bakacaksınız, karnını filan doyuracaksınız elbet, değil mi?” diye sordu.

Mr. Gamfield, kesinlik ve sertlikle, “Ben dedim mi yaparım!” diye yanıtladı.

Yaşlı adam gözlüğünü Oliver’ın usta adayından yana çevirerek, “Konuşman kaba saba ya, açık yürekli, dürüst bir adama benzersin dostum!” dedi. Gerçi Gamfield’in yüzü, pullu mühürlü bir zalimlik makbuzundan farksızdı ama yarı kör, yarı bunak olan yargıçtan bunu görebilmesini beklemek herhalde umulamazdı.

Mr. Gamfield pis bir sırıtışla, “Ben de o düşüncedeyim beyefendiciğim!” dedi.

Yaşlı adam, “Bundan hiç kuşku yok dostum!” diye yanıtlayarak gözlüğünü burnunun üstüne daha sıkıca yerleştirdi ve mürekkep hokkasını arayarak bakınmaya başladı.

Bu Oliver’ın alın yazısının dönüm dakikasıydı. Eğer mürekkep hokkası umduğu yerde olsaydı yaşlı yargıç kalemını hemen batırıp kâğıtları imzalayacak ve Oliver da alınıp götürülecekti. Ama rastlantıya bakın ki hokka yargıcın tam burnunun dibindeydi. Böyle olunca o da doğal olarak hokkayı masanın öbür yanlarında aramaya başladı ve bu arama sırasında bir ara tesadüfen tam karşıya bakınca Oliver Twist’in korku dolu, bembeyaz yüzü gözlerine çarptı.

Çocukcağz Mr. Bumble’ın bütün kaş çatıp çimdiklemelerine karşın patron adayının iğrenç yüzüne, yarı kör bir yargıcın bile gözünden kaçmayacak kadar

belirli bir korku ve nefretle bakmaktaydı.

Yaşlı yargıç durdu, kalemini elinden bıraktı ve bir Oliver’a, bir de Mr. Limbkins’e baktı. Beriki tasasız ve sevinçli görünmeye çalışarak enfiye çekiyordu.

Yargıç öne doğru eğilerek, “Yavrucuğum,” dedi. Oliver bu sesi duyunca irkildi. Ona hak vermek gerek, çünkü ses sevecenlik doluydu ve alışılmadık seslerin de insanı ürkütmesi doğaldır. Çocukcağz yaprak gibi titremeye başladı, gözlerinden yaşlar boşandı.

Yaşlı adam, “Yavrucuğum!” dedi. “Benzin atmış, korkmuş görünüyorsun. Neyin var, söyle?”

Öteki yargıç da gazetesini elinden bırakıp ilgiyle öne doğru eğilerek, “Yazman efendi, az geri dur çocuktan!” dedi. “Oğlum, şimdi söyle bize, neyin var? Korkma!”

Oliver diz çöktü ve ellerini birbirine kenetleyerek kendisini isterlerse gene hücreye kapatmalarını, aç bırakıp dövmelelerini, hatta öldürmelerini ama bu korkunç adama vermemelerini yalvararak diledi.

Mr. Bumble son derece ciddi bir ifadeyle ellerini kaldırıp gözlerini devirerek, “Bak hele!” diye söylendi. “Bak hele! Ömrümde çok kurnaz, çok hinoğluhin öksüzler gördüm ama senin kadar yüzüsüzünü görmedim yani, Oliver Twist!”

İkinci yargıç, “Kes sesini yazman!” dedi.

Mr. Bumble doğru işittiğine inanamayarak, “Ne buyurdunuz, yargıç hazretleri?” diye sordu. “Bana mı dediniz?”

“Evet. Sesini kes yazman!” dedi.

Mr. Bumble şaşkınlıktan aptallaşmıştı. Bir kilise yazmanına, “Sesini kes!” diye buyurulsun! Ahlakta bir devrimdi bu! Kıyamet belirtisi!

Bağa gözlüklü yargıç arkadaşına baktı ve anlamlı anlamlı baş salladı. Elindeki kâğıdı bırakarak, “Biz bu evrakı imzalamayı reddediyoruz!” dedi.

Mr. Limbkins, “Umarım yargıç hazretleri bacak kadar bir çocuğun tek yönlü açıklamasına bakarak yönetim kurulunu uygunsuz bir davranışla suçlamazlar!” diye kekeledi.

İkinci yargıç sertçe, “Yargıçlar bu konuda fikir belirtme zorunda değildirler!” diye karşılık verdi. “Alın bu çocuğu, geri götürün ve sevecenlik gösterin kendisine; sevgiye susamış bu çocuk!”

O akşam beyaz yelekli beyefendi Oliver Twist’in sadece asılmakla kalmayacağını, leşini de köpeklerin sürükleyeceğini gayet emin ve kesin bir dille ileri sürdü.

Ertesi sabah Oliver’ın yeniden kiralık olduğu ve kendisine sahip çıkana beş

sterlin verileceği halka ilan edildi.

IV

Yeni bir iş önerisi alan Oliver hayata ilk adımını atıyor

Köklü ailelerde yetişen erkek çocuklar için kazançlı bir iş ya da mevki sağlanamazsa delikanlıyı denizci yapmak yaygın bir gelenektir. Yönetim kurulu üyeleri de böyle yerinde ve denenmiş bir örneğe öykünmek amacıyla baş başa verdiler ve Oliver'ı küçük bir şileple şöyle elverişli, kötü iklimli bir limana göndermek düşüncesi üzerinde durdular. Oliver konusunda yapabilecekleri en iyi iş buymuş gibi geliyordu onlara. Şilep kaptanının bir gün yemekten sonra şakacılığı tutarak Oliver'ı sopadan öldürmesi ya da bir demirle vurarak beynini dağıtması da olmayacak iş değildi. Çünkü kaptan takımının bu tür eğlencelere düşkün olduğu hemen herkesçe bilinen bir gerçektir. Böylece kurul üyeleri, Oliver'ın kesin bir gelecek sağlamanın tek çaresinin, onu hemen denizcilik yaşamına başlatmak olduğu kanısına vardılar.

Kimsesiz bir kamarot arayan bir kaptan bulmak amacıyla Mr. Bumble soruşturmalar yapmaya gönderilmişti ve bunun sonucunu bildirmek üzere yoksullar yurduna dönüyordu ki bahçe kapısında kimle karşılaşsa beğenirsiniz? Mr. Sowerberry; o bölgenin cenaze işleri sorumlusu.

Mr. Sowerberry uzun boylu, iri kemikli, çökük avurtlu bir adamdı. Sırtında kapkara, yıpranmış bir giysi, ayaklarında aynı renkten yamalı çoraplar ve çoraplarına uygun kunduralar vardı. Yüzü, yaradılıştan güleç olmamakla birlikte Mr. Sowerberry genelde mesleğiyle ilgili şakalar yapmaktan hoşlanırdı. Şimdi de tokalaşmak için Mr. Bumble'a doğru ilerlerken yaylanarak yürüyor ve için için güldüğü yüzünden okunuyordu.

Sowerberry, "Dün gece ölen iki kadının ölçüsünü almaktan geliyorum Mr. Bumble!" dedi.

Yazman, cenazecinin uzattığı, küçücük bir tabut biçimindeki enfiye kutusunun içine başparmağıyla işaretparmağını daldırarak, "Bu gidişle yükünü tutacaksın, Mr. Sowerberry!" dedi. Sonra bastonuyla onun omzuna dostça dokunarak, "Yükünü tutacaksın diyorum, Mr. Sowerberry," dedi. "Mim koy bu sözüme!"

Sowerberry bunu yarı yarıya onaylayan bir sesle, “Öyle mi dersin?” diye söylendi. “Yönetimin biçtiği fiyat pek az Mr. Bumble!”

Mr. Bumble, “Tabutlar da küçük!” diye yanıtladı ve en yüksek rütbeli bir memurun atabileceği kahkahaları tıpatıp andıran bir kahkaha attı.

Mr. Sowerberry bayıldı bu şakaya (zaten başka çaresi de yoktu) ve uzun uzun güldü. Sonunda, “Tanrım, Mr. Bumble, hiç güleceğim yoktu!..” dedi. “Ama yeni gıda rejimi uygulanmaya başlayalı beri tabutlar eskisinden daha ensiz yapılıyor; bunu inkâr edemem. Derinlikleri de çok az. Ama ne olsa biraz kâr etmek gerek Mr. Bumble. İyi fırınlanmış kereste de ateş pahası. Demir kulplara gelince, ta Birmingham’dan kanalla getiriyoruz.”

Mr. Bumble, “Ne yaparsın, her işin bir pürüzlü yönü vardır!” diye düşüncesini söyledi. “Bununla birlikte hakkaniyetli bir kâr herkesin hakkıdır.”

Cenaze işleri memuru, “Elbet, elbet!” diye yanıtladı. “Biz de önünde kazanamazsak, sonunda kazanıyoruz. Anlarsın ya, Mr. Bumble! Keh! Keh! Keh!..”

Mr. Bumble, “Ha şunu bileydin!” dedi.

“Yine de ne yalan söyleyeyim, bizim mesleğin her zaman belimizi büken, oldukça önemli bir püf noktası var: Senin anlayacağın, en çabuk gidenler şişmanlar oluyor. Ortalama ölçünün beş-on santim üstüne çıkmak da bizim kazancımızın içine ediyor. Hele insanın eline bakan çoluk çocuğu olunca!”

Mr. Sowerberry bunları hakkı yenmişlerin hışmıyla söylemişti ki Mr. Bumble bundan, yönetim kurulu adına alındı ve böylece konuyu değiştirmeyi uygun buldu. Akıllı Oliver Twist’te olduğu için ondan söz açtı:

“Ha, aklıma gelmişken; çırağa gerek duyan birileri var mı bildiğin? Bizim yetimlerden biri var; çırak veriyoruz. Sırtımıza yük olup çıktı. Ölü bir ağırlık, bölge yönetiminin boynuna asılmış bir değirmen taşı diyebilirim.² Şartlarımız çok elverişli Mr. Sowerberry! Bir hayli cömert!”

Mr. Bumble bunları söylerken bastonunu duvardaki duyuruya doğru kaldırdı ve dev boyunda Romen rakamlarıyla yazılmış olan “Beş Altın” sözüne üç kez ağır ağır vurdu. Cenazeci Sowerberry yazmanın resmî giysisinin sırmalı yakasına yapışarak, “Şu Tanrı’nın işine bak!” dedi. “Ben de seninle bu konuda konuşmak istiyordum. Biliyor musun, aa... Bunlar ne şık düğmeler böyle Mr. Bumble! Şimdiye kadar hiç farkına varmadıyım!”

Yazman, ceketini süsleyen iri, sarı metal düğmelere gururla göz atarak, “Evet bence de fena değil,” dedi. “Kalıpları bölge yönetiminin mühürüyle aynı. İyi Samiriyeli,³ hani şu İncil’de hastaları iyileştirip yaraları saran merhamet timsali. İdarenin kulunuza yeni yıl armağanı, Mr. Sowerberry... İlk kez hani şu durumdan

düşmüş tüccarın duruşmasında giymiştim bu ceket; hani gece yarısı bir kapı aralığında ölmüş buldukları adam.”

Cenazeci, “Hatırladım,” dedi. “Jüri, ‘soğuktan ve temel yaşamsal ihtiyaçlarını karşılayamadığı için ölmüştür’ diye hükme bağlamıştı, değil mi?”

Mr. Bumble başını evet dercesine salladı.

Cenazeci, “Özel bir kanaate de varmışlardı galiba,” diye sözünü sürdürdü. “Şayet adamı bulan görevli öylesine...”

“Hah zırvalık!” diye yazman, öfkeyle cenazecinin sözünü kesti. “Eğer kurul o cahil jürilerin konuştuğu her saçmalığa kulak assa çalışmaktan başlarını alamazlar!”

Cenazeci, “Çok doğru,” dedi. “Gerçekten de öyle.”

Mr. Bumble, ayrıntı kabarmaya başladığı zamanlarda âdeti olduğu üzere bastonunu sımsıkı kavrayarak, “Jüriler,” diye konuştu, “jüriler, cahil, kaba, beş para etmez, aşağılık sefillerdir.”

“Öyledirler.”

Yazman parmaklarını küçümseyen bir edayla şıklattı. “Felsefeden de ekonomi politikasından da anladıkları işte budur. ”

Cenazeci, “Bundan ibaret,” diye ona hak verdi.

Yazman yüzüne kan basarak, “İğrenirim onlardan,” dedi.

“Ben de!”

Yazman, “Keşke böyle başına buyruk jüriler şöyle birkaç haftalığına bizim evde kalabilseler!” dedi. ”Yönetimin kurallarıyla talimatları onların havasını kısa zamanda indirirdi.”

Cenazeci, “Keşke! Bu bile onlara yeterdi!” diyerek yazmanın kabaran öfkesini yatıştırmak için hak verircesine gülümsedi.

Mr. Bumble kokartlı silindir şapkasını çıkardı, içinden bir mendil alıp öfkesinin alnında biriktirmiş olduğu ter damlacıklarını kuruladı, mendili yeniden şapkasının içine tıkarak cenazeciye döndü ve bu kez daha sakın bir sesle, “Ee, şu oğlana ne diyorsun?” diye sordu.

Cenaze memuru, “Çocuk mu?” dedi. “Valla Mr. Bumble, ben yoksullar için hatırı sayılır yardım yaparım, biliyorsun...”

Mr. Bumble şöyle, “Hem!..” diye bir öksürdü. Sonra, “Ee?..” diye sordu.

Beriki, “Yani benim düşüncüme göre ben onlara bu kadar yardım ediyorum madem, onlardan olabildiğince yararlanmak da benim hakkımdır Mr. Bumble. İşte böylece... Bu nedenle... Bu çocuğu ben yanıma almayı düşünüyorum.”

Mr. Bumble, Mr. Sowerberry’yi kolundan kavradığı gibi içeri soktu. Mr. Sowerberry yönetim odasına beş dakika kadar kapandı. Ve Oliver Twist’i

“istenene uygun bulursa” hemen o akşam alıp götürmesi kararlaştırıldı.

Yoksullar evinden bir yetimin “istenene uygun” bulunması demek, fazla yemek yemeden çok iş yapacağını anlaşılmaması ve patronun onu şu kadar yıl süreyle dilediği gibi kullanabileceğinin karara bağlanması demektir.

O akşam Oliver, “Beyefendi”nin karşısına çıkıp da cenaze memuruna yamak verildiğini ve durumundan yakınır ya da geriye gelirse hemencecik bir gemiye verileceğini öğrendiğinde o kadar soğukkanlı davrandı ki yöneticiler onun “kaşarlanmış bir hayta” olduğuna oybirliğiyle karar verdiler ve Mr. Bumble’a onu hemen alıp götürmesini buyurdular.

Çok basit olan gerçek şuydu ki Oliver, onların dediği gibi duygusuz değil, tersine çok duyguluydu ve gördüğü kötü davranışlar yüzünden sersemlemiş, temelli aptallaşmış hayvanlaşmaya yüz tutmuştu. Hakkında verilen kararı cıttan çıkarmadan dinledi; yirmi santim boyunda ve üç-dört santim eninde bir paketten ibaret olduğu için taşınması güç olmayan eşyasını eline aldı, kasketini gözlerinin üstüne indirdi ve bir kez daha Mr. Bumble’ın ceketinin eteğine tutunarak o saygıdeğer kişinin peşi sıra yeni çilesine doğru yollandı.

Bir süre Mr. Bumble hiç konuşmadan Oliver’ı çekeleyip sürdü; hava da rüzgârlı olduğundan küçük çocuk yazmanın savrulmuş palto eteklerinin kıvrımları arasında tamamen gözden yitiyordu. Gelgelelim gidecekleri yere yaklaştıkları zaman yazman çocuğa bir göz atarak yeni efendisinin denetlemesinden geçebilecek durumda olup olmadığını anlamaya karar verdi. Ve bunu o yüce ve cömert kişiliğine yaraşır bir biçimde yaptı.

“Oliver!” dedi.

Oliver alçak, titreyen bir sesle, “Efendim,” diye karşılık verdi.

“Şu kasketi gözünden çek, kafanı da dik tut küçükbey.”

Oliver denileni hemen yerine getirdi. Elinin tersini de çarçabuk gözlerinden geçirdi ama koruyucusuna baktığı zaman gene de gözünün birinde tek bir yaş damlası kalmıştı. Mr. Bumble’ın sert bakışı karşısında bu yaş çocuğun yanağından aşağı yuvarlandı. Bunu bir ikinci, bir üçüncü damlalar izledi. Çocuk gözyaşlarını tutmak için çok çalıştı ama boşuna! Elini Mr. Bumble’ın kol yenisinden çekerek yüzüne kapattı ve gözyaşları o cılız, kemikli parmaklarının arasından dışarı boşanarak ağlamaya başladı.

Mr. Bumble zıkkın diye durup çocuğa zehir gibi bir bakış fırlatarak, “Bak şuna!” dedi. “Şuna bak be! Oliver, ben ömrümde çok nankör, çok huysuz çocuk gördüm ya, senin gibisini hiç...”

Oliver o ünlü bastonu tutan ele sarılarak, “Yok, yok, efendim, yok!” diye hıçkırdı. “Öyle değil. Çok uslu duracağım efendim; yemin ederim! Daha yaşıyorum

çok küçük efendim. O kadar da... O kadar da...”

Mr. Bumble şaşalayarak, “O kadar ne?” diye sordu.

Çocuk, “O kadar yalnızım ki! Ah, efendim, öyle yapayalnızım ki!” diye ağlamaya başladı. “Herkes bana düşman. Efendiciğim, kulunuz, köleniz olayım bağırmanın bana!” Çocukcağız eliyle göğsünü yumrukluyor ve gerçek bir kahır içinde adama bakıyordu.

Adam çocuğun o acıklı, acınacak yüzüne bir an şaşkınlıkla baktı. Birkaç kez öksürerek boğazını temizledi ve sonra, “şu kahrolası öksürüğe” ilişkin bir şeyler mırıldanarak Oliver’a gözlerini silip uslu durmasını söyledi. Çocuğun elini tuttu ve sessizlik içinde yollarına devam ettiler.

Dükkânının kepenklerini yeni indirmiş olan cenazeci, mesleğine şaşılacak kadar uygun düşen ölgün bir şamdanın ışığında defterine bir şeyler not etmekteydi ki Mr. Bumble içeri girdi. Cenazeci başını defterinden kaldırıp bir kelimenin yarı yerinde duralayarak, “Oo... Sen misin Bumble?” diye sordu.

Kilise yazmanı, “Ta kendisi!” diye yanıtladı. “İşte, oğlanı da getirdim.”

Oliver saygıyla eğildi.

Sowerberry, Oliver’ı daha iyi görebilmek için şamdanı kaldırarak, “Demek oğlan bu, öyle mi?..” dedi. “Hanım, hanım, bir zahmet azıcık buraya gelebilir misin ruhum?..”

Mrs. Sowerberry dükkânın arkasındaki küçük bir odadan çıktı geldi. Kendisi şirret yüzü, kısa boylu, kabuğunda kurumuş gibi sıska bir hatundu.

Mr. Sowerberry saygılı bir tavırla, “Hayatım, işte sana söz ettiğim şu yetim!” dedi.

Oliver gene eğildi.

Cenazecinin karısı, “Bakındı hele!” dedi. “Pek de küçümenmiş ayol!”

Mr. Bumble Oliver’a daha iri olmadığı için kafa tutarcasına bakarak, “Sahi! Gerçekten ufakmış!” dedi. “İyicene ufakmış; orası muhakkak. Ama büyür elbet Mrs. Sowerberry. Büyür elbet.”

Kadın ters ters, “Boğazı bizden olunca elbet büyür!” diye söylendi. “Doğrusu ya, bence bu yetimlerin astarı yüzünden pahalı oluyor. Yaptıkları hizmet, bakım giderlerini dünyada karşılamıyor. Şşt, küçük sıska, hadi bakalım, sen aşağıya!”

Böyle diyerek cenazecinin karısı yandaki bir kapıyı açtı ve Oliver’ı bir kat merdivenden aşağı iteleyerek karanlık ve rutubetli bir taş izbeye aldı. Burası kömürlüğün girişiydi aslında ve “mutfak” olarak adlandırılıyordu. İçeride pabuçlarının topukları yenmiş, mavi pamuklu çorapları bir iyi yama isteyen, paçası düşük bir kız oturmaktaydı.

Mrs. Sowerberry, “Şşt, Charlotte, bu oğlana Trip’e ayırdığımız soğuk

etlerden ver!” diye buyurdu. “Pis köpek, sabah beri görünürlerde yok. Bu oğlanın da karnı sabahtan beri aç olduğuna göre, köpek yemeği yemeyecek kadar çıtkırıldım olacağını hiç sanmıyorum. Ne dersin çocuk?”

Et sözünü duyunca gözleri parlayarak yutkunup duran Oliver hiç de çıtkırıldım olmadığını söyledi. Önüne bir tabak yiyecek konuldu.

Yediği içtiği yaramayan, kanı buz, yüreği taştan bir zenginin, o sırada Oliver’ı, köpeğin bile yüz vermediği şeyleri yiyip yutarken görebilmesini dilerdim! Oliver o kayış gibi et parçalarını nasıl kıtlıktan çıkmışlığın yırtıcılığıyla paralıyordu, bunu görebilmesini isterdim. Ve en çok, o zenginin aynı yiyeceği yediğini gözlerimle görebilmeyi isterdim.

Cenazecinin karısı Oliver’ın yemek yiyişini sessiz bir dehşet içinde izlemiş ve oğlanın iştahını, ileride yiyip içeceklerinin belirtisi sayarak içi daralmıştı. Oliver’ın yemeği bitirmesi üzerine, “Ee, tamam mı?” diye sordu.

Çevresinde başka bir yiyecek olmadığı için oğlan “Evet,” diye yanıtladı.

Mrs. Sowerberry eline kirli bir kör kandil alarak, “Öyleyse benimle gel,” dedi ve gene yukarı kata çıktılar. “Senin yatak tezgâhın altında. Tabutların arasında yatmaya ses etmezsın sanırım, değil mi? Zaten ses etsen eline ne geçecek? Başka yatabileceğin yer yok ki! Hadi, bütün gece bekletme beni burada.”

Oliver daha fazla oyalanmadan ve hiç sesini çıkarmadan hanımının peşinden gitti.

2. Matta İncili 18:6’ya gönderme: Ama kim bana iman eden bu küçüklerden birini günaha düşürürse boynuna kocaman bir değirmen taşı asılıp denizin dibine atılması kendisi için daha iyi olur. (Y.N.)

3. Luka İncili 10:33’e gönderme: O yoldan bir Samiriyeli ise adamın bulunduğu yere gelip onu görünce yüreği sızladı. Adamın yanına gitti, yaralarının üzerine yağla şarap dökerek sardı. (Y.N.)

V

Oliver yeni insanların arasına karışıyor ve ilk kez bir cenazeye giderek efendisinin mesleği hakkında olumsuz bir izlenim ediniyor

Cenaze gereçleri dükkânında tek başına kalan Oliver lambayı tezgâhın üzerine bıraktı ve çekinerek çevresine bakınınca öylesine dehşete düştü ki ondan çok daha büyük olan kimseler bile bunu anlamakta güçlük çekmeyeceklerdir. Dükkânın orta yerinde, siyah ayaklıklar üzerinde duran yarı bitmiş bir tabutun görünüşü öyle ürkünçtü, insanın aklına öylesine ölümü getiriyordu ki gözleri ne zaman bu karanlık, korkunç nesneye ilişse Oliver buz keserek tiril tiril titriyor ve tabutun içinden korkulu bir görüntünün yükselerek aklını başından alacağına neredeyse inanacağı geliyordu. Duvarda tabut kapağı olarak kesilmiş karaağaç tahtaları diziliydi ve bunlar ölgün ışıktaki, ellerini pantolon ceplerine sokup omuzlarını kaldırmış hortlakları andırıyorlardı. Yerde rezeler, tabut levhaları, parlak başlı çiviler, siyah kumaş ve tahta parçaları yayılmış duruyordu. Tezgâhın arkasındaki duvarı süsleyen resimde de büyük bir konak kapısında bekleyen karalar giymiş ve cenazeye eşlik edecek iki kişi ile uzakta, dört kara atın çektiği bir cenaze arabası görülmektedir. Dükkânın içi havasız ve sıcaktı. Hava tabutların kokusuyla ağırlaşmıştı sanki. Tezgâhın altındaki, Oliver'ın yatağının serili olduğu kuytu köşe mezarı andırıyordu.

Oliver'ın ruhunu karartan acı duygular bu kadarla kalmıyordu. Çocukcağz bilmediği bir yerde yapayalnız kalmıştı, ki en yüreklimizin bile böyle bir durumda içinin nasıl ürperip karardığını hepimiz biliriz. Çocuğun yeryüzünde tek bir dostu bile yoktu ve daracık yatağına girip büzülürken, “Keşke bu benim tabutum olsaydı,” diyeceği geliyordu. “Keşke mezarlıkta rahat ve sonsuz bir uykuya yatırsalar beni. Otlar üzerimde yavaşça dalgalansa ve o eski kilise çanının derin sesi bana yattığım yerden ninni gibi gelse...”

Ertesi sabah Oliver dükkânın dış kapısına indirilen tekmelerin sesiyle uyandı. O çarçabuk giyininceye kadar kapıya öfke ve hışım, yirmi-yirmi beş tekme atıldı. Tekmelerin arkası ancak Oliver zinciri açmaya başlayınca kesildi ve bu kez bir bağırma duyuldu. Kapıyı tekmeleyen ayakların sahibine ait olan ses,

“Açsana lan kapıyı!” diye haykırıyordu.

Oliver zinciri alıp anahtarı döndürerek, “Hemen açıyorum efendim!” diye yanıtladı.

Dışardaki ses, “Sen yeni yamaksın herhalde, değil mi?” diye sordu.

“Evet efendim.”

“Kaç yaşındasın lan sen?”

“On, efendim.”

Ses “Geline bir patlatayım da gör sen!” dedi. “Gör bak nasıl patlatıyorum sana yetimhane piçi!” Ve bu nazık vaadin ardından bir ıslık tutturdu.

Oliver, sözü geçen davranışla o kadar çok karşılaşmıştı ki her kim olursa olsun ses sahibinin sözünü tümüyle tutacağından yana en ufak bir kuşkusu yoktu. Titreyen elleriyle sürgüyü çekip kapıyı açtı.

Oliver, bir an sokağın iki ucuna ve karşıya bakındıktan sonra ses sahibinin belki de ısınmak için yürüyüp gitmiş olacağı kanısına vardı, çünkü görünürlerde iriyarı bir delikanlıdan başka kimse yoktu. Parasız okulda okuduğunu ortaya koyan formasıyla delikanlı, evin önündeki parmaklığın üstüne tünemiş, tereyağlı ekmek yemekteydi. Bir çakıyla ekmeğinden ağzı iriliğinde lokmalar kesiyor ve büyük bir maharetle yalayıp yutuyordu.

Oliver, ortaya başkaca bir ziyaretçinin çıkmadığını görerek en sonunda, “Affedersiniz efendim, kapıyı siz mi çaldınız?” diye sordu.

Delikanlı, “Tekmeledim be!” diye yanıtladı.

Oliver saflıkla, “Tabut mu istiyorsunuz efendim?” diye sordu.

Bunu duyan delikanlı ateş püskürdü ve kendinden yüksek kişilerle bu yollu şakalaşmayı sürdürürse yakında tabutun Oliver’a gerekeceğini söyledikten sonra, “Sen benim kim olduğumu bilmiyorsun anlaşılan; değil mi yetimcik?” diye sordu.

“Hayır efendim.”

Çocuk, parmaklıklardan inerek, “Bana Noah Claypole derler,” dedi. “Sen de benim buyruğumdasın. Aç şu kepenkleri be, miskin serseri!”

Mr. Claypole böyle diyerek Oliver’a bir tekme attı, ardından kurumlu bir tavırla dükkâna girdi. Az buz ustalık değildi bu, çünkü hareketleri hantal, yüzü ablak olan koca kafalı, ufak gözlü bir gencin, hangi durumda olursa olsun kurumlu görünmesi zordur. Hele çilli burnu kırmızı ve pantolonu da sarı olursa!

Kepenklere kaldırıp bir kanadını yan avluya taşımak için sendelerken bir de cam kıran Oliver, sonunda Noah’ın cömert yardımına kavuştu. Noah öncelikle “Şimdi paparayı yiyeceksin işte!” diye umut verdikten sonra Oliver’a yardım etmeyi gururuna yedirebilmişti. Az sonra Mr. Sowerberry, ardından da karısı

geldiler. Oliver, Noah'nın muştuladığı paparayı “yedikten” sonra yukarıya, kahvaltı etmeye çıktı.

Charlotte, “Ocağa yakın gel Noah!” dedi. “Sana efendinin kahvaltısından pek güzel bir parça domuz pastırması ayırdım. Oliver, Mr. Noah'nın arkasındaki kapıyı kapa da ekmek tepsisine bıraktığım parçaları al. İşte çayın da burada. Git, şu kasanın üstünde iç. Hem çabuk tut elini, çünkü seni dükkândan istiyorlar. Duydun mu?”

Noah Claypole, “Duydun mu yetimcik?” diye sordu.

Charlotte, “Aman Noah, sen çok yaşa e mi? Ne tuhaf şeysin!” dedi. “Uğraşmasana çocukla!”

Noah, “Uğraşmayayım, öyle mi?” diye söylendi. “Aslına bakarsan hiç kimsenin uğraştığı yok onunla. Ne anası ne babası, işine bile karışmıyorlar. Bütün yakınları da onu rahat bırakıyor. Öyle değil mi Charlotte? Kah! Kah!..”

Charlotte, “Ay, sen ne tuhaf şeysin!” diye kahkahaları koyuverdi. Noah da ona katıldı. Sonra ikisi birden odanın en soğuk köşesindeki kasanın üzerinde oturmuş titreyen ve kendisine ayrılan bayat ekmek parçalarını yemekte olan Olivercığa küçümseyerek baktılar.

Noah imaret çocuğuydu⁴ ama yoksullar yuvasından gelme bir yetim değildi ya! Sokakta bulunmuş, kimliği belirsiz bir çocuk değildi o; çünkü soy kütüğünü ta ana babasına kadar çizebiliyordu! Anası bir çamaşırcı kadın, babası da ayyaş bir askerdi. Tahta bir bacakla emekliye ayrılmış ve kendisine günde iki buçuk peni emekli maaşı bağlanmıştı. O dolaylardaki dükkânlarda çalışan çıraklar, Noah sokaktan geçerlerken “İmaretçi”, “Bedavacı” gibi alçaltıcı damgalar yapıştırmak alışkanlığındaydılar. Noah oldum olası bunları hiç yanıtsız sineye çekmişti. Ama şimdi alinyazısı onun eline, en aşağı düzeydekilerin bile hor görebileceği adsız bir yetim vermişti ya, delikanlı bütün çektiklerinin acısını faiziyle birlikte ondan çıkarıyordu. Bu düşünenler için pek ilginç ve tatlı bir konu olabilir, çünkü en yüksek lordla en yoksul delikanlının bile bazı bakımlardan nasıl aynı nazik huyları edinebileceklerini ortaya koyar...

Oliver'in cenaze gereçleri yapımcısının yanına girmesinden üç-dört hafta kadar sonraydı. Dükkân kapanmış, Mr. ve Mrs. Sowerberry arkadaki küçük salonda yemek yiyorlardı ki Mr. Sowerberry karısından yana üç-beş kez saygıyla baktıktan sonra, “Hayatım...” diye söze başladı. Devam edecekti ya, karısının her zamankinden daha ekşi bir yüzle baktığını görünce sustu.

Karısı sertçe, “Eee?..” dedi.

Mr. Sowerberry, “Yok ruhum, hiçbir şey yok!” diye yanıtladı.

“Taş yürekli sen de!” dedi Mrs. Sowerberry.

Kocası başını eğerek, “Ne demek, iki gözüm!” diye mırıldandı. “Beni dinlemek istemediğini sandım da ondan sustum, hayatım. Sözüm sadece...”

Mrs. Sowerberry kocasının sözünü keserek, “Yok, hiçbir şey söyleme sen bana!” diye tersledi. “Ben kim oluyorum ki bana akıl danışasın? Senin sırlarını paylaşmak ne haddimize ayol!” Mrs. Sowerberry bunu söylerken acı ve tiz biçimde gülmeye başlamıştı ki, bu gülüş feci sonuçlar doğuracağına benzerdi.

Cenazeci, “Ama gözümün ışığı, senin düşünceni almak istiyorum!” dedi.

Karısı acıklı bir pozla, “Yok, yok, sorma benim düşüncemi!” diye bağırdı. “Git başkasınınkini sor!”

Bunu yine aynı acı ve tiz gülüş izledi ve Mr. Sowerberry’nin ödünü patlattı. Bu, evlilikte çok zaman müthiş etkili olan ve çok beğenilen yaygın bir davranış biçimidir: Mrs. Sowerberry kocasını yalvarttı, yakarttı ve aslında öğrenmek için meraktan çatladığı bir şeyin kendisine söylemesine özel bir lütuf olarak izin verdi!

Mr. Sowerberry, “Bizim küçük Twist’ten söz edecektim ruhum!” dedi. “Çok güzel bir çocuk bu, iki gözüm.”

Hanım, “Eh olsun bari, yeterince yiyip içtiğine göre!” diye düşüncesini söyledi.

Kocası, “Yüzünde öyle hüzünlü bir ifade var ki çok ilginç!” diye sözüne devam etti. “O yüz ondayken nefis bir cenaze refakatçisi olur o, hayatım.”

Mrs. Sowerberry yabana atılmaz bir şaşkınlıkla kocasına baktı. Bunu gören kocası onun fikir yürütmesine fırsat vermeden ekledi:

“Yetişkinlere refakat etmekten söz etmiyorum sevgilim, yalnız çocuk işleri dalında. Çocuk cenazelerinde çocuk refakatçi kullanmak büyük bir yenilik olur hayatım. İnan, olağanüstü etki bırakır.”

Cenaze işlerinde incelmış beğeni sahibi olan Mrs. Sowerberry bu buluşun özgünlüğü karşısında enikonu afallamıştı. Ne var ki şu sırada bunu açıklamak şanına yaraşmayacağından kocasına oldukça sert bir sesle bu kadarcık basit bir şeyi şimdiye kadar neden akıl edememiş olduğunu sordu. Mr. Sowerberry bundan, kendi önerisinin olumlu karşılandığı sonucunu çıkardı. Böylece Oliver’ın hemen mesleğin inceliklerini öğrenmesi ve ilk fırsatta yeni işe efendisiyle birlikte gitmesi kararlaştırıldı.

Cenazeciye yeni bir iş çıkması uzun sürmedi. Ertesi sabah kahvaltıdan yarım saat sonra Mr. Bumble dükkâna girdi ve o büyük, meşin cüzdanından küçük bir kâğıt parçası çıkararak Sowerberry’ye uzattı.

Sowerberry kâğıdı büyük bir ilgiyle gözden geçirerek, “Hah, tabut siparişi, öyle mi?” dedi.

Bumble kendi gibi şişko olan meşin cüzdanını ilikleyerek, “Önce bir tabut, sonra da bir cenaze töreni!” diye yanıt verdi. “Bir yoksul cenazesi.”

Cenazeci bir kâğıda, bir de kilise yazmanına bakarak, “Bayton,” dedi. “Bu adı hiç duymadıydım şimdiye dek.”

Mr. Bumble başını üzüntüyle sallayarak, “İnatçı kimseler!” diye yanıtladı. “Çok inatçı, hem de korkarım çok gururlu kimseler galiba.”

Mr. Sowerberry, “Gururlu, ha?” diye burun kıvrıdı. “Amma da yakışksız ha!”

Kilise yazmanı, “İğrenç Mr. Sowerberry, iğrenç!” diye yanıtladı. “Biz de bu ailenin adını daha önceki gece duyduk. Hiç haberimiz olmayacaktı ya, aynı evde kiracı olan bir kadın bizim komiteye başvurmuş da çok ağır hasta olan bir kadına cemaat doktorunu göndersinler demiş. Doktor bey yemeğe çıkmıştı ama uşağı uyanık oğlandır. Bunlara ezbere bir şişe şurup yollamış.”

Cenaze memuru, “Saat gibi çalışmak diye buna denir yani!” dedi.

“Hem de nasıl! Ama bu nankör kimseler bu iyiliği nasıl karşılarsalar beğenirsin? Kadının hastalığına iyi gelecek cinsten değil diye ilacı geri göndermezler mi? Daha geçen hafta iki İrlandalı ameleyle bir hamalı turp gibi iyileştiren, en âlâsından, misler gibi ilacı sen tut geri çevir!”

Bu yüz­süzcesine rezilliği kafasında tazeledikçe Mr. Bumble öfkeden kıpkırmızı kesilmişti.

Cenazeci, “Ömrümde duymadım böyle şey!” diye homurdandı.

“Ne sen ne de başka hiç kimse görmemiştir böyle şey! Sonunda kadın ölmüş, alıp gömmesi de bize düşüyor. İşte talimat bu. Bir an önce yapıp kurtulalım!”

Mr. Bumble hırsından şapkasını önce ters giyip sonra düzelterek hışım gibi dükkândan dışarı uğradı.

Mr. Sowerberry, “Oliver, yazman bey öfkesinden seni bile sormayı unuttu,” dedi.

Sadece adamın sesini duymakla baştan aşağı tir tir titreyen ve yazmanın gözüne görünmemeye dikkat etmiş olan Oliver, “Evet efendim!” diye yanıtladı. Aslında yazmanın gözünden kaçınmasına hiç neden yoktu. Çünkü Mr. Bumble, deneme devresi dolup da yedi yıl süresince esas çırak olarak cenaze memuruna bağlanıncaya kadar Oliver’ı kendi haline bırakmak ve bu konuyu hiç kurcalamamak niyetindeydi.

Mr. Sowerberry, “Ee, işimizi ne kadar çabuk bitirirsek o kadar iyi!” diyerek şapkasını aldı. “Noah, sen dükkâna göz kulak ol. Oliver, sen de kasketini giy, benimle gel.”

Oliver denileni yaptı ve efendisinin peşi sıra ilk iş gezisine çıktı.

Bir süre kentin en kalabalık, en sıkışık semtlerinden geçtiler. Sonra, şimdiye kadar geçtiklerinin hepsinden daha dar ve pis olan bir sokağa saparak adresi verilen evi aramaya koyuldular. Yolun her iki yanındaki evler yüksek, büyük ve çok haraptı. İçlerinde yaşayanların da en yoksul kesimden olduğunu anlamak için bir bakmak yeterdi... Ara sıra bir gölge gibi gelip geçen, iki büklüm olmuş kadın ve erkeklerin perişan kılıkları göze batıyordu. Binaların çoğunun alt katlarında dükkânlar vardı ama çoktan kapanmış, çürümeye terk edilmişlerdi. Yalnızca üst katlarda oturuluyordu. Bazı binalar yaştan ve çürümekten öylesine harap haldeydiler ki parça parça dökülüp de çökmemeleri için duvarlarından yolun ortasına dek uzanan ahşap kalaslarla desteklenmişlerdi ama sanki bu entipüften izbeler bile birtakım evsiz sefillerce geceleyin barınmak için seçilmişti. Bunlar kapıların ve pencerelerin olması gereken yerlere çakılan ahşap levhaların arasından bir insan bedeninin geçebileceği kadar bir yer açıp içeri sızmışlardı. Kaldırım kıyılarında durgun, iğrenç su birikintileri vardı. Bu birikintilere bulanmış fareler bile açlıktan bir deri bir kemiktiler.

Oliver’la efendisinin önünde durdukları açık kapının üzerinde ne tokmak vardı ne de zil. Böylece Mr. Sowerberry Oliver’a peşinden gelip korkmamasını söyleyerek ve karanlık koridorda el yordamıyla, sakına sakına ilerleyerek birinci kat merdiveni tırmandı. Sahanlıkta sendeleyerek çarptığı bir kapıyı parmaklarıyla tıklattı.

Kapıyı on dört-on beş yaşlarında bir kız açtı. Cenaze gereççisi odanın içindekilere bakar bakmaz aradıkları yerin burası olduğunu anladı. İçeri girdi; Oliver da onu izledi.

Odada ateş yandığı filan yoktu ama adamın biri alışkanlıktan olacak, yanmayan sobaya sokulmuş oturuyordu. Yaşlı bir kadın da küçük bir tabure çekip onun yanına çökmüştü. Bir köşede partal kılıklı birkaç çocuk vardı ve kapının karşısındaki bir girintide, yerde, üzerine battaniye örtülmüş bir şey yatıyordu. Oliver buraya doğru baktıkça ürperdi ve ister istemez efendisine sokuldu. Çünkü üzeri örtülü olmasına karşın yerde yatan şeyin bir ceset olduğunu çocuk hissedebiliyordu.

Odadaki adamın yüzü zayıf ve sapsarı, saçıyla sakalı kırçıl, gözleri kan çanağı gibiydi. Yaşlı kadının yüzü de buruş buruştu; ağzında son kalan iki dişi alt dudağının üstüne doğru uzanmıştı; gözleri çok keskin, parıl parıldı. Oliver bu adamla kadına bakmaktan korkuyordu. Çünkü ikisi de dışarda gördüğü farelere benziyorlardı.

Cenazeci girintiye doğru ilerleyince adam hışımla ayağa kalkarak, “Kimse onun yanına gidemez!” diye homurdandı. “Geri dur! Tanrı kahretsin seni! Canını

seviyorsan geri dur!”

Yoksulluk ve acının her biçimini kanıksamış olan Sowerberry, “Saçmalıyorsun, dostum!” dedi. “Saçmalık ediyorsun.”

Adam yumruklarını sıkıp öfkeyle ayağını yere vurarak, “Söyleyeyim sana,” dedi. “Toprağa gömdürtmeyeceğim onu. Rahat edemez ki orada. Kurtlar rahat bırakmazlar, ama yiyemezler bile! Bir deri bir kemik kalmıştı çünkü!”

Sowerberry bu çılgınca konuşmaya karşılık filan vermeden cebinden bir mezüre çıkardı ve bir an ölünün yanı başında diz çöktü.

Adam, “Ah!” diye inleyerek ağlamaya başladı ve ölünün ayak ucunda diz çöktü. “Diz çökün, diz çökün! Onun çevresinde diz çökün hepiniz, sözlerimi can kulağıyla dinleyin. O açlıktan öldü diyorum size. Ateşi yükselene kadar fark etmemiştim ne kadar bitik olduğumu. O zaman gördüm ki kemikleri sayılıyor. Ne ateşimiz vardı yakacak, ne de mumumuz. Karanlıkta verdi son soluğunu.... Karanlıkta. Son soluğuyla çocuklarının adlarını saydığını duyabiliyorduk. Ama yavrularının yüzlerini bile göremeden gitti. Sokağa çıkıp dilendim onun için; tutup hapse atıldılar beni, çıktığımda o ölüm döşeğindeydi, çünkü aç bırakmışlardı onu, aç! Tanrı’nın huzurunda yemin ediyorum: Onu açlıktan öldürdüler!” Adam parmaklarını saçlarına geçirip bağırarak kendini yere attı. Dudaklarının kenarında köpükler belirmişti.

Dehşet içindeki çocuklar acı acı ağlıyorlardı ama, şimdiye kadar olup biteni hiç duymuyormuş gibi sessizce duran yaşlı kadın onları bir işaretle susturdu. Yerde yatan adamın kravatını gevşettikten sonra sarsak adımlarla Sowerberry’ye doğru yaklaştı. Başıyla cesedi gösterdi ve ölümün varlığından bile daha tüyler ürpertici olan aptal bir sırıtışla, “Kızımdı benim,” dedi. “Hey güzel Tanrım! Sen şu işe bak! Ben ki onu doğurduğumda koca kadındım... Ben şimdi dipdiri, capcanlı olayım da o ölsün! Hey güzel Tanrım! Bir düşün bunu hele; roman gibi roman!”

Düşkün yaratık korkunç ve iğrenç bir keyifle gülüp söylenedursun, Sowerberry kapıya yönelmişti.

Kocakarı yüksek sesle, “Dur, dur!” dedi. “Yarın mı gömeceksin onu? Öbürsü gün mü yoksa bu gece mi? Çenesini ben bağladım; tabutunun ardından gitmem gerek. Şöyle bol bir pelerin gönder bana, kalın olsun da sıcacık tutsun beni, çünkü ayaz zehir gibi! Cenaze kalkmazdan önce pastayla şarap da gerek! Ama boş ver. Biraz ekmek gönder sen bize. Ekmekle su yetsin artık.” Ve adamın eteğine sarılarak heyecanla, “Ekmek göndereceksin, değil mi paşam?” diye sordu.

Sowerberry, “Evet, evet, ne istersen!” diye yanıtladı ve kocakarının elinden

kurtulup Oliver'ı da çekeleyerek hızla oradan uzaklaştı.

Ertesi gün (bu arada Mr. Bumble kendi eliyle ekmek ve peynir götürerek aileye yardımında bulunmuştu), Oliver'la efendisi bu düşkün eve yeniden gittiler. Mr. Bumble, tabutu taşıyacak olan iki yoksulla birlikte onlardan önce gelmişti. Adamla kocakarının sırtlarındaki partalların üzerine birer eski, siyah pelerin verilmişti. Çıplak tahta tabutun kapağı da kapanıp çakılınca hamallar omuzladılar ve merdivenden aşağı, sokağa çıkardılar.

Sowerberry kocakarının kulağına, "Büyük hanım, haydi yaylan bakalım!" diye fısıldadı. "Geç kaldık biraz, papaz efendiyi bekletmeye de gelmez. Yürüyün çocuklar, çabuk tutun ayaklarınızı!"

Böylece hamallar, omuzlarında o hafifçecik yük olduğu halde koşar adım bir yürüyüş tutturdular. İki yaşlı kişi de elden geldiğince yetişmeye çalışıyorlardı. Mr. Bumble'la Sowerberry sert adımlarla önden gidiyor ve bacakları o kadar uzun olmayan Oliver, efendisinin yanı sıra koşup duruyordu.

Meğer acele etmenin hiç de Sowerberry'nin dediği gibi gereği yokmuş. Kilise yanındaki mezarlığın, yoksulların gömüldüğü, üzerini dikenler bürümüş, kuytu köşesine vardıkları zaman papaz efendi henüz görünürlerde yoktu. Kilisenin içinde, ateş başında oturmakta olan yamağı onun belki de bir saat kadar gecikebileceğini söyledi. Böylece tabutu mezar çukurunun kıyısına koydular. İki ihtiyar çiseleyen soğuk yağmurun altında, ıslak çamurlar içinde sabırla bekleyedursun, cenazeyle birlikte mezarlığa girmiş olan paçavralar içindeki oğlan çocukları, mezar taşlarının arasında şamatalı bir saklambaç oyunu tutturdular. Bundan sıkıldıkça da tabutun üzerinden atlayarak eğleniyorlardı. Mr. Bumble ile Sowerberry papaz yamağının arkadaşı oldukları için onunla beraber ateş başında oturuyor ve gazete okuyorlardı.

Bir saatten fazla zaman geçtikten sonra Mr. Bumble, Sowerberry ve yamağın mezara doğru koştukları görüldü. Hemen arkalarından da papaz efendi belirdi. Bir yandan da mor renkli cüppesini giyyordu. Bu kez Mr. Bumble, yiğitliğe leke sürdürmemek için bir-iki çocuğu sopadan geçirdi. Papaz efendi de cenaze duasının dört dakikaya sığabilecek kadarını okuduktan sonra cüppesini yamağına verdi ve gene çekip gitti.

Sowerberry mezar kazıcıya dönerek, "Hey Bill, doldur artık!" dedi.

Ağır bir iş değildi bu. Ölüler üst üste gömüldüğünden toprak öylesine doluydu ki yeni açılan çukur ancak bir-iki metre derinlikteydi. Mezarcı toprağı küreyip çukuru doldurdu, ayağıyla basarak düzeltti ve küreğini omzuna vurup yürüdü. Pırtık çocuklar da eğlence pek kısa sürdüğü için yüksek sesle yakınarak onun peşinden gittiler.

Bumble yaşlı adamın omzuna dokunarak, “Gel dostum!” dedi. “Kapıyı kapatacaklar artık.”

Mezar başındaki yerini aldığından beri bir kez bile kımıldamamış olan adam irkilerek başını kaldırdı. Kendisine seslenmiş olan adamın yüzüne baktı, birkaç adım ilerledi ve sonra yere düşüp bayıldı. Bunak kocakarı, cenaze memurunun geri aldığı pelerinin ardından vahlamaya öylesine kendini kaptırmıştı ki adamın farkında bile değildi. Adamın yüzüne bir maşrapa soğuk su serptiler, ayılınca rahat bir nefes alarak mezarlıktan dışarı çıkarıp kapıyı kilitlediler ve sonra evli evine gitti, köylü köyüne.

Yolda Sowerberry, “Ee Oliver, beğendin mi bakalım?” diye sordu.

Oliver hatırı sayılır bir duraksamayla, “Fena değil efendim!” diye yanıt verdi. “Ama pek de o kadar beğenmedim efendim.”

Sowerberry, “Alışırısın, alışırısın zamanla Oliver!” dedi. “Alışınca da çok kolay gelir adama!”

Oliver içinden, acaba Mr. Sowerberry’nin bu işe alışması çok uzun mu sürdü, diye merak etti. Ama bu soruyu sormamayı yeğleyerek kafası bütün görüp duyduklarıyla dopdolu, dükkâna döndü.

4. Yoksul ya da yetim çocukların gitmeleri için kurulan okullarda okuyan öğrencilere verilen ad “*charity-boy*”. Bu çocukların giydikleri özel üniformalar onların yardımıyla geçindiğini herkese ilan eder ve hor görölmelerine neden olurdu. (Y.N.)

VI

Noah'nın sataşmalarına katlanamayan Oliver sonunda harekete geçiyor ve bir hayli şaşkınlık yaratıyor

Bir aylık deneme süresi sona erince Oliver resmî olarak çırak çıkarıldı. Ortalığın hastalıktan kırılıp geçtiği pek güzel bir dönemdi. Ticaret diliyle söylemek istersek, tabutlara karşı talep fazlaydı. Öyle ki Oliver birkaç hafta içinde bol bol deneyim edindi. Mr. Sowerberry'nin ortaya attığı yenilik umduğundan bile daha büyük başarı kazanmıştı. Kentin en yaşlıları bile kızamığın böylesine salgın hale geldiğini ve bu kadar çok çocuk canına kıydığını anımsayamıyorlardı. Bu nedenle küçük Oliver, kara şapkasının dize inen kara kurdelesıyla sayısız çocuk cenazesinin önü sıra yürüdü ve gören annelerin hayranlığını kazanıp gözlerini yaşarttı. Mesleğinin eri bir cenazeci için şart olan ağırbaşlı davranışları ve soğukkanlılığı edinebilmek için efendisiyle birlikte yetişkinlerin cenazelerine de katıldığından yaşlıları izlemek fırsatını bol bol bulabiliyordu. Ve sağlam karakterli bazı kişilerin ölüm acısına nasıl sabır ve cesaretle göğüs gerdiklerini görüyordu.

Sözgelimi Sowerberry varlıklı bir hanımın ya da beyin cenaze töreni için iş aldı diyelim. Yaslının çevresini saran ve gerek hastalığı gerekse gömülmesi sırasında yatışmak bilmeyen sürü sürü, kızlı erkekli yeğenler sonradan aralarında pek güzel eğlenebiliyorlar ve hiçbir şey olmamışçasına gülüp söylüyorlardı. Kocalar karılarının ölümünü yiğitçe bir serinkanlılıkla karşılıyorlar, dul kalan kadınlar da yas kılıklarını ellerinden geldiği kadar güzelleştirmek için çabalayabiliyorlardı. Cenaze törenlerinde yastan saç baş yolan hanımların ve beylerin evlerine döner dönmez toparlanıp duruldukları görülüyordu. Bütün bunlar insanı olgunlaştıran davranışlardı ve Oliver bunları gördükçe hayran kalıyordu.

Oliver bu saygıdeğer kişileri göre göre mi alinyazısına katlanmaya alıştı? Onun yaşamöyküsünü yazmama ve her türlü sırrına vâkıf olmama karşın bilemem. Ama şurası kesin ki çocukcağız Noah Claypole'un zorbalık ve kötülüklerine aylarca gık demeden boyun eğdi. Noah zorbalığı şimdi büsbütün

artırmıştı. Kendisi hâlâ parasız okulun kasket ve formasıyla dolaşırken yeni çırağın kara şapka ve kara sopaya yaraşır görülmesi onu kışkandırıyor. Charlotte da Noah'yı izleyerek Oliver'a kötü davranıyordu. Ve Mr. Sowerberry çocuğa dostluk gösteriyor diye Mrs. Sowerberry açıkça düşmanlık ediyordu. İşte böyle, bir yandan bu üçünden çektikleri, öte yandan gına getiren cenaze törenleriyle Oliver'ın rahatının pek de yerinde olduğu söylenemez.

Şimdi Oliver'ın tarihçesinde çok önemli bir bölüme gelmiş bulunuyorum. Anlatacağım olay görünüşte önemsiz, ufak bir şey olsa da dolaylı olarak onun bütün geleceğini elle tutulur bir şekilde değiştirecekti.

Bir gün Oliver'la Noah her zamanki gibi öğle yemeği sırasında mutfağa inmiş, boynun en kötü yerinden kesilme, yarım kilo etle kendilerine şölen çekmekteydiler ki Charlotte bir ara dışarı çağrılınca bir süre için baş başa kaldılar. Açlıktan iyice huysuzluğu üzerinde olan Noah Claypole, bu boş zamanı değerlendirmek için küçük Oliver Twist'i iğnelemekten ve çileden çıkarmaktan daha soylu bir amaç bulunamayacağına karar verdi.

Bu masum eğlence sırasında Noah ayağını masa örtüsünün üzerine koyup küçüğün saçını ve kulağını çekerek birçok tatlı sözler söyledi, sonra olay her nerede meydana gelecekse, onun asılışını görmeye mutlaka geleceğinden ve tam da onun gibi kötü yürekli hain imaret oğlanlarından beklenecek türden sinir bozucu, ufak tefek konulara parmak bastı. Ama ne yaptıysa Oliver'ı ağlatmak arzusunu gerçekleştiremedi. Bunun üzerine bugün kendinden çok daha ünlü “nükteci” mizahçıların bile iyice gülünç olmak için başvurdukları yolu kullandı, kişiselleşti.

“Yetimhane piçi, anan ne âlemde?” dedi.

Oliver, “Ölmüş!” diye yanıt verdi. “Sakin ona dil uzatmayasın ha!..” Bunu derken yüzü kızarmış, burun delikleriyle ağzı tuhaf bir şekilde oynamaya başlamıştı. Bunu şiddetli bir ağlama nöbetinin başlangıcı sanan Mr. Claypole yeniden saldırıya girişerek, “Neden ölmüş senin anan be yetimcik?” diye sordu. Oliver Noah'ya yanıt vermekten çok kendi kendine konuşurcasına, “Kahırdan ölmüş!” dedi. “Yoksullar evindeki ihtiyar bakıcılardan biri dedi. Bir insanın kahırdan nasıl ölebileceğini ben de anlıyorum.”

Oliver'ın yanağından bir damla gözyaşı yuvarlandığını gören Noah, “Vah vah yavrum, vah zavalıcık!” diye alay etti. “Ulan, durup dururken neden başladın zırıldamaya be?..”

Oliver, “Senin yüzünden değil herhalde!” diyerek hemen gözünü sildi.

Noah, “Benim yüzümden değil ha?” diye burun kıvırdı.

Oliver sertçe, “Elbet değil senin yüzünden!” diye yanıt verdi. “Hem kes

artık. Bir daha da sakın anama dil uzatmaya kalkışma!”

Noah, “Yetimcik, çizmeden yukarı çıkma!” dedi. “Bir de bana buyurmaya kalkıyor! Sanki anası bir matahmış gibi. Sevsinler anasını!” Noah başını anlamlı anlamlı salladı ve o ufak, kırmızı burnunu da kıvrılabildiğince kıvrıdı. Oliver’ın ses çıkarmamasından azıtarak alaylı ve yapmacık bir acıma ifadesiyle (ki insanın sinirini bundan daha çok oynatan şey olamaz), “Biliyor musun yetimcik, senin suçun yok bu işte!” diye ekledi. “Elinden bir şey de gelmez. İçim parçalanıyor. Hepimiz sana çok acıyoruz, inan ki. Ama artık senin de öğrenmen gerek yetimcik; senin anan kötüymüş!..”

Oliver başını yıldırım gibi kaldırarak, “Ne dedin?..” diye çıkıştı.

Noah kılını kıpırdatmadan, “Düpedüz kötüymüş senin anan!” diye karşılık verdi. “Hemencecik ölüp gitmesi de iyi olmuş, yoksa şimdi ya Bridewell Zindanı’nda ağır hapiste olacakmış, ya sürgüne gönderilecek ya da asılacakmış, ki bu hepsinden daha akla yakın.”

Öfkeden yüzünü kan basan Oliver sandalyeyle masayı devirdiği gibi fırlayıp Noah’nın boğazına yapıştı ve dişlerini takırdatıncaya kadar sarstı. Sonra bütün gücünü yumruğunda toplayarak delikanlıyı bir vuruşta yere yıktı.

Bir an önce Oliver zulüm görmekten sinmiş, pısırlaşmış, umutsuz ve ruhsuz bir yaratıktı. Ama en sonunda ölmüş anasına yapılan sövme onun kanını oynatmış ve tutuşturmuştu. İnip kalkan göğsü, dimdik duran başı, ateş püsküren gözleriyle tepeden tırnağa değişmiş gibiydi. Şimdiye kadar bilmediği bir güçle yere yıktığı korkak zalimin başucunda durmuş, öfke saçıyordu.

Noah ağlayarak, “Yetişin, öldürüyor beni!” diye bağırdı. “Charlotte! Hanımefendi! Yeni çırak beni boğuyor. İmdat! Yetişin! Oliver aklını oynatmış! Charlotte!”

Noah’nın bağırışlarına, hizmetçi kızın attığı bir çığlıkla hanımının attığı daha yüksek çığlık yanıt verdi. Charlotte yan kapıdan içeri dalmıştı. Hanımsa merdivende durmuş, aşağıya inmenin sakıncalı olup olmadığını anlamaya çalışıyordu.

Charlotte bütün gücüyle (ki orta boylu, gürbüz bir adama bedeldi) Oliver’ı kavrayarak “Seni gidi küçük rezil!” diye çığlık bağırmaya başladı. “Seni nankör, cani ruhlu, pis köpek!” Her heceden sonra da Oliver’a var gücüyle vuruyor ve yeniden bir çığlık koparmaktan da geri kalmıyordu.

Charlotte’un yumruğu pek hafif sayılmazdı. Ancak Mrs. Sowerberry bunun Oliver’ı yatıştırmaya belki de yetmeyeceğini düşünerek mutfağa daldı ve kıza yardım olsun diye çocuğu bir eliyle tutup öbür eliyle tırmıklamaya koyuldu. Durum böyle olumlu bir yola girince Noah da yattığı yerden kalkarak Oliver’ın

kıçını tekmelemeye başladı.

Bu uzun süremeyecek kadar zorlu bir idmandı. Sonunda hepsi de bitkin düşünce Oliver'ı bodruma sürükleyip kapadılar. Oğlan onlara yenik düşmüştü ama başkaldırmaktan da bağırmaktan da asla vazgeçmiş değildi. Mrs. Sowerberry bir koltuğa çökerek ağlamaya başladı.

Charlotte, "Eyvah, bayılıyor!" dedi. "Kuzum Noah, bir bardak su getir, koş!"

Noah soğuk suyu başından aşağı boca ederken soluk soluğa konuşmaya çalışan Mrs. Sowerberry, "Ah, Charlotte!" diye inledi. "Ah Charlotte, verilmiş sadakamız varmış da bu çocuk bizi geceleyin yatağımızda uyurken kesmemiş!"



Oliver silkinip cesareti ele alıyor.

Hizmetçi kız, “Gerçekten de öyle hanımcığım!” diye yanıtladı. “Umarım efendiye ders olur bu da, bundan böyle yetimhaneden kimseyi yanına almaz. Onların hepsi doğuştan hırsız, uğursuz, doğuştan katil oluyorlar... Zavallı Noah! İçeri girdiğimde yarı ölü gibiydi!”

Mrs. Sowerberry, imaret oğlanına acıklı gözlerle bakarak, “Ah zavallı çocukcağız!” dedi.

Ceketinin üst düğmesi Oliver’ın alnının hizasında bir yerde olan Noah hakkında bu merhamet sözleri söylenirken yeniyle gözlerini kuruladı, son derece duyulabilir gözyaşları ve hıçkırıklar sergiledi.

Evin hanımı, “Ne yapsak bilmem ki?” diye sızlandı. “Efendiniz evde değil, çevrede başka erkek de yok ki! Canavar on dakikaya kalmaz o kapıyı kırar inan olsun!..” Oliver’ın bodrum kapısına karşı giriştiği yaman saldırılar bu olasılığı büsbütün artırıyordu.

Charlotte, “Eyvahlar olsun!” dedi. “Ben de bilmiyorum ne yapmalı. Acaba polis çağırsak mı hanımefendiciğim?”

Noah, “Ya da asker!” diye düşüncesini söyledi.

Mrs. Sowerberry, “Yok, yok!” dedi. “Noah, hemencecik Mr. Bumble’a koş da söyle, hiç vakit geçirmeden buraya gelsin. Boş ver şimdi kasketine. Gözünün şiş yerine bıçak bastır da insin!”

Noah yanıt filan vermeden son hızla yola çıktı. Gözünün üstüne çakısını bastırılmış, başı kasketsiz bir çocuğun sokaklar boyunca yelyepelek, yelken kürek koştuğunu gören insanlar da şaşıp kaldılar.

VII

Oliver başkaldırmayı sürdürüyor

Noah Claypole sokakları son hızla koşarak geçti, yoksullar evinin kapısına ulaşınca kadar da bir an bile durmadı. Bahçe kapısında birkaç dakika dinlenip kandırıcı bir acı ve korku görüntüsüne bürünerek kapıya hızla vurdu ve açan yaşlı yoksula öyle acıklı bir yüzle baktı ki ömrü acıklı yüzler arasında geçen bu yoksul bile afallayarak, “Aman Tanrım! Ne olmuş buna?” diye söylendi.

Noah, “Mr. Bumble! Mr. Bumble!” diye öyle yüksek ve titrek bir sesle haykırdı ki o sırada yakınlarda olan kilise yazmanı sadece onu duymakla kalmadı, kokartlı şapkasını bile giymeden avluya fırladı. Bu görülmedik olay, kilise yazmanlarının bile çok heyecanlandıkları zaman kendilerini unutabileceklerini gösterir.

Noah, “Mr. Bumble! Ah efendim!..” diye inledi. “Efendim... Oliver... Oliver...”

Mr. Bumble’ın o soğuk gözleri zevkten parlayarak “Ne oldu? Ne oldu?” diye sordu. “Kaçmadı ya sakın?.. Yoksa kaçtı mı?..”

“Yok efendim, yok. Kaçmadı ama kudurdu! Beni öldürmeye kalkıştı efendim. Sonra Charlotte’u, sonra da hanımı öldürmeye kalkıştı. Ah, neler çektik efendim, neler!” Ve Noah, Oliver’ın saldırısı yüzünden incinip zedelenmişçesine vücudunu sülük gibi kıvrıp bükmeye başladı. Böylelikle Mr. Bumble Oliver Twist’in şiddetli ve kanlı başkaldırısından, onun iç kanamalar geçirdiği ve keskin işkenceler çekmekte olduğu izlenimini edindi. Hele bahçe kapısından içeri beyaz yelekli bir kişinin girdiğini görünce, bu seyircinin de dikkatini çekip tepesini arttırmanın çok işine yarayacağını büyük bir isabetle kestirerek çılgılık ve iniltilerini büsbütün artırdı.

Beyaz yelekli bey öfkeyle döndü ve bu pis köpeğin niçin uluduğunu sordu.

Mr. Bumble, “Bu genç bakımevi okulu öğrencisidir!” dedi. “Kendisini az önce Oliver Twist az daha öldürüyormuş beyefendi, öldürüyormuş!..”

Beriki zınk diye yerinde durarak, “Yaa?..” dedi. “Ama ben dedimdi zaten! Daha ilk baştan... Ne tuhaf!.. İçime doğdu; o küçük vahşinin sonu darağacı

olacak diye!..”

Mr. Bumble kül gibi soluk bir benizle, “Kendisi hizmetçi kızı da öldürmeye yeltenmiş beyefendi,” dedi.

Claypole, “Hanımı da,” diye ekledi.

Mr. Bumble, “Efendisine de saldırmış galiba?” dedi. “Öyle demedin miydi Noah?”

“Yok, efendi dışarıdaydı. Yoksa Oliver onu öldürecekti. Kendi ağzıyla söyledi.”

Beyaz yelekli kişi, “Kendi ağzıyla ha?” diye sordu. Noah, “Evet efendim!” dedi. “Affedersiniz efendim ama hanımefendi acaba Mr. Bumble bir zahmet gelemes mi diye rica ediyor; Oliver’ı dövmek için. Efendi yok da!”

Beyaz yelekli kişi tatlı tatlı gülümsedi ve kendinden en az altı-yedi santim boylu olan Noah’nın başını okşayarak, “Elbette yavrucuğum... Neden gelmesin?” dedi. “Çok iyi çocuksun sen. Al sana bir peni. Bumble, sen de bastonunu kaptığın gibi Sowerberrylere koş ve elinden geleni sakın ardına koyma. Gözünün yaşına bakma onun, Bumble.”

Yazman bastonunu kavrayarak, “Hiç bakar mıyım beyefendi?” dedi.

“Sowerberry’ye söyle, o da aman dinlemesin. O çocuk sopasız yola gelmeyecek.”

Yazman, “Ben gereğine bakarım beyefendi!” dedi ve kokartlı şapkasıyla bastonu da tamam olduğu için Noah Claypole’la birlikte, hızlı yola düzüldü.

Cenaze evinde durum hiç de düzelmiş değildi.

Mr. Sowerberry henüz gelmemişti ve Oliver eksilmeyen bir şiddetle bodrum kapısını tekmeleyip duruyordu. Mrs. Sowerberry ile Charlotte’un onun azgınlığına ilişkin anlattıkları şeyler o kadar ürkünçtü ki Mr. Bumble kapıyı açmazdan önce Oliver’la konuşmayı uygun buldu.

“Oliver!..”

Oliver içerden, “Hadi be, aç şu kapıyı da çıkar beni!” diye haykırdı.

“Seninle konuşan bu sesi tanıdın mı Oliver?”

Oliver, “Evet,” diye yanıtladı.

“Korkmuyor musun bu sesteki küçükbey? Dinledikçe elin ayağın titremiyor mu?”

Oliver atılganlıkla, “Yoo!” diye yanıtladı.

Umduğu ve alışık olduğu yanıtın çok değişik olan bu yanıt Mr. Bumble’ı bir hayli afallattı. Kilise yazmanı bir adım gerileyip omuzlarını dikleştirdi ve şaşkınlıktan dili tutulmuş bir halde çevresindekilere baktı.

Mrs. Sowerberry, “Ah, Mr. Bumble’cığım, bu çocuk mutlak aklını oynattı,”

dedi. “Aklı bir parçacık başında olsa sizinle böyle konuşur mu?”

Mr. Bumble birkaç dakika derin derin düşündükten sonra, “Akıl sorunu değil bu yenge!” diye yanıtladı. “Et sorunu, et.”

Mrs. Sowerberry, “Ne?” diye bağırdı.

“Et sorunu yenge, et!” diye Bumble sertçe yineledi. “Yani gereğinden çok beslemişsin onu. Onun durumundaki kimselere yaraşmayacak derecede semirmiş, palazlanmış. Yoksul yetim takımının semirmek nesine? Yaşadığına şükretmeli! Yaa yenge, sen bu oğlanı lapayla besleyeydin bu iş gelmezdi başımıza.”

Mrs. Sowerberry gözlerini tavana doğru çevirerek, “Vah! Vah! Vah! İşte cömert olmanın sonucu!” diye yakındı.

Aslında cömertliği Oliver’a yalnızca başkalarının el sürmediği artıkları yedirmekten ibaret olduğu için kadıncağız Mr. Bumble’ın ağır suçlamasını hak etmemişti. Tamamen suçsuzdu.

Yazman, “Benim bildiğim, şimdi yapabileceğimiz tek bir şey var!” diye sözü sürdürdü. “O da onu birkaç gün iyice acıkıncaya kadar bodrumda kapalı bırakmak, sonra çıkarınca da yedi yıl çıraklık süresince lapayla beslemek. Bunun besbelli soyu bozuk, yenge. Yırtıcı bir soydan geldiği belli. Zaten doktor da bakıcı da söyledilerdi: Bunun anası olacak kadın o durumuyla uzak yollardan gelmiş diye. Daha hanım bir kadın olaydı onca çileye, acıya dayanamaz, daha kaç hafta önce ölüp giderdi!”

Bu sırada, Mr. Bumble’ın sözlerini duyabildiği kadar, anasına yeni baştan dil uzatıldığını anlayan Oliver öyle bir şiddetle tekme savurmaya başladı ki başka hiçbir ses işitilmez oldu! Bu arada Mr. Sowerberry dönmüştü. Oliver’ın suçu hanımlar tarafından iyice şişirilerek kendisine anlatılınca adam hemen bodrum kapısını açtı ve isyankâr çırağını yakasından tuttuğu gibi dışarı çıkardı.

Demin yediği dayak sırasında Oliver’ın üstü başı parçalanmış, yüzü yara bere içinde kalmış ve saçları alına dökülmüştü. Ama yüzündeki kızgınlık geçmemişti. Dışarı çıkartılınca kaşlarını çatarak Noah’ya baktı. Hiç de sinmiş gibi görünmüyordu.

Sowerberry çırağını kulağından tutup sarsarak, “Aferin sana!” dedi. “Beğendin mi yaptıklarını?”

Oliver, “Anneme hakaret etti!” diye karşılık verdi.

Mrs. Sowerberry, “Etmişse ne olmuş yani?” diye sordu. “Daha bile hakaret etse yeridir.”

Oliver, “Hiç de değil!” dedi.

Hanım, “Yeridir işte!” dedi.

Oliver, “Yalan söylüyorsun!” dedi.

Mrs. Sowerberry sel gibi yaşlar akıtarak ağlamaya başladı.

Karısının gözyaşları Mr. Sowerberry’ye çıkar yol bırakmadı. Oliver’ı şiddetle cezalandırmak hususunda bir an bile duraksasaydı karısının gözünde bir canavar, bir düşman, bir erkek bozuntusu ve vatan haini olup çıkıverecekti. Adamcağızın hakkını yememeli. Mr. Sowerberry Oliver’a karşı elinden geldiği kadar (ki elinden pek gelen bir şey yoktu) iyi davranırdı. Belki bunu çıkarına uygun bulduğu için, belki de karısı çocuğa kötü davrandığı için. Gelgelelim bu gözyaşları ona çıkar yol bırakmamıştı: Oliver’ı hemen, Mrs. Sowerberry’nin bile gözünü doyuracak şekilde patakladıktan sonra bir dilim ekmek ve bir maşrapa suyla arka mutfağa kapadı. O gece Mrs. Sowerberry kapının önünde, Oliver’ın anası hakkında hiç de övücü olmayan çeşitli sözler sıraladıktan sonra çocuğu dışarı aldı ve Charlotte’la Noah’nın alayları arasında yatağına gönderdi.

Ancak tabutçu dükkânının sessizliği ve ıssızlığı içinde yapayalnız kaldıktan sonradır ki Oliver boşandı. Alaylara dudak bükmüş, dayaklara tek gözyaşı dökmeden dayanmıştı. Çünkü içinde kabaran gururu duyumsamıştı. Onu canlı canlı ateşe atmış olsalardı bile sesi çıkmazdı. Ama şimdi çevrede onu duyup görececek kimse olmadığı için diz çöktü ve ağladı, ağladı.

Oliver uzun zaman böyle dizüstü, hiç kıpırdamadan oturdu. Ayağa kalktığı zaman mum bitmek üzereydi. Çocukcağız çevreye bakındı ve dikkatle kulak kabarttı. Sonra sokak kapısını açarak dışarıyı gözledi.

Soğuk, karanlık bir geceydi. Yıldızlar çocuğun gözüne hiç erişemeyeceği kadar yükseklerdeymiş gibi göründü. Hiç rüzgâr yoktu ve ağaçların yere vuran gölgeleri, hareketsizlikten hayalet gibi duruyordu. Oliver kapıyı usulca kapadı. Sonra birkaç parçadan ibaret olan giyim eşyalarını bir çıkın yaptı, bir sıranın üzerine oturarak sabahı beklemeye koyuldu.

Kepenlerin aralıklarından içeri sızan ilk gün ışığıyla birlikte Oliver ayağa kalktı ve kapıyı yeniden açtı. Ürkek bir bakış... Bir anlık, kararsız bir duraklama, sonra Oliver kapıyı arkasından kapattı ve kendini sokakta buldu.

Ne yana kaçacağını bilemeyerek bir sağa baktı, bir de sola. Kent dışına çıkan atlı arabaların hep yokuş yukarı gittiğini anımsıyordu: Kendisi de o yana saptı. Tarlalar arasından geçerek gene araba yoluna kavuşan bir patika vardı.

Oliver çiftlikten yoksullar evine gelirken Mr. Bumble’ın peşi sıra bu yoldan geçtiğini oldukça iyi anımsıyordu. Patika tam çiftlik evinin önünden geçiyordu. Bunu düşününce Oliver’ın yüreği çarpmaya başladı. Neredeyse gerisin geriye dönüyordu. Ama bunca yol yürümüşü, geri dönerse çok zaman yitirecekti. Hem zaten bu erken saatte evden görülme tehlikesi de pek yoktu. Onun için Oliver

yoluna devam etti.

Çiftliğe vardı. Sabahın bu saatinde görünürlerde kimse yoktu. Oliver durdu ve sakınarak bahçeye baktı. Bir çocuk bahçedeki çiçek yataklarından birinin otlarını ayıklamaktaydı. Oliver onun solgun yüzünü görünce eski arkadaşlarından biri olduğunu anladı. Gitmezden önce onu gördüğüne sevindi, çünkü Dick ondan küçük olmakla birlikte iyi arkadaşıydı. Birlikte oynarlardı. Ve kaç kez ceza olarak birlikte kömürlüğe kapatılıp aç bırakılmışlar, dayak yemişlerdi.

Çocuk onu görünce hemen çit kapısına koştu ve o sıskacık kollarını çit kapısının arasından ona doğru uzattı.

Oliver, “Şşş, Dick!” dedi. “Kimse kalktı mı?”

Çocuk, “Yalnız ben kalktım,” diye yanıtladı.

“Beni gördüğünü sakın söyleme Dick. Ben kaçıyorum. Çok dövdüler Dick; yapmadıkları kalmadı. Ben de ta uzaklarda şansımı arayacağım ama nerede, bilmiyorum! Yüzün ne kadar solmuş Dick!”

Çocuk belli belirsiz bir gülümseyişle, “Doktorun söylediklerini duydum; yakında ölecekmişim!” dedi. “Seni gördüğüme ne kadar sevindim! Ama durma, gitmene bak!”

Oliver, “Biraz durup seninle vedalaşmaktan bir şey çıkmaz!” diye yanıtladı. “Seninle tekrar görüşeceğiz Dick. Bak görürsün. İyileşeceksin. Mutlu olacaksın.”

Çocuk, “Umarım,” dedi. “Ama öldükten sonra artık; bu dünyada değil herhalde. Doktorun kesin doğru söylediğini biliyorum. Çünkü rüyamda hep Cennet’i, melekleri görüyorum; uyanırken hiç görmediğim iyi yüzler görüyorum.” Sonra çocuk kapıya tırmandı ve o sıska kollarını Oliver’ın boynuna dolayarak, “Hadi, öp yanağımı!” dedi. “Güle güle kardeşim! Tanrı yolunu açık etsin.”

Bu küçük bir çocuğun hayır duasıydı ama Oliver’ın şimdiye kadar duyduğu ilk iyilik dileği idi. Gelecekteki hayatının mücadelesine, sıkıntı ve değişiklikleri arasında Oliver bu küçük duayı asla unutmayacaktı.

VIII

Oliver yürüyerek Londra'ya gidiyor. Yolda şaşırtıcı bir genç beyle tanışıyor

Oliver patikanın sonundaki çite vardı ve yeniden araba yoluna çıktı. Saat sekiz olmuştu. Oliver şehirden yedi kilometre uzakta olmakla birlikte peşinden yetişip tutarlar korkusundan koşmayı ve çit arkalarında, hendek içlerinde gizlenip beklemeyi öğleye kadar sürdürdü. Sonra bir kilometre taşının dibine oturup dinlendi, nereye gideceğini ilk olarak düşünmeye koyuldu.

Dibinde oturduğu taşın üzerinde büyük harflerle, o noktayla Londra arasında yüz on iki kilometrecik bir uzaklık olduğu belirtilmekteydi. Bu ad çocuğun kafasında yepyeni bir düşünceler zinciri uyandırdı. Londra –o koskocaman kent–, orada artık Oliver'ı hiç kimse bulamazdı. Mr. Bumble bile! Gözü pek, kafalı gençlerin Londra'da asla aç kalmayacaklarını Oliver yoksullar evindeki yaşlılardan duymuştu. Londra'da öyle geçim yolları varmış ki taşrada yetişenlerin aklının ucundan bile geçmezmiş. İşte tam, biri yardım eli uzatmazsa sokaklarda ölmesi kaçınılmaz olan kimsesiz bir oğlan çocuğunun gideceği yer! Aklından bu düşünceler geçerken Oliver yerinden fırladı ve yeniden yola düzüldü.

Londra'yla arasındaki uzaklığı tam altı kilometre azaltmıştı ki Oliver menziline ulaşmak için neler çekmesi gerektiğini ilk kez düşündü. Yavaşladı, durumu gözden geçirmeye koyuldu. Yanındaki çıkında bir kabuk ekmek, bir bez gömlek ve iki çift çorap vardı. Cebinde de bir peni. Bunu, her zamankinden daha başarılı geçen bir cenaze töreninden sonra Mr. Sowerberry vermişti.

Oliver, “Temiz bir gömlek güzel şey!” diye aklından geçirdi. “İki çift yamalı çorapla bir peni de öyle. Ama kış gününde yüz altı kilometre yol yürüyecek olan insana pek fazla yararları dokunmaz herhalde!” Oliver'ın düşünceleri daha birçok kişinin düşünceleri gibiydi: Güçlükleri belirlemekte birebirdiler ama bu güçlükleri yenecek bir çözüm bulmaya gelince tamamen fosluyorlardı. Böylece çocukcağız uzun zaman boş yere kafa yorduktan sonra çıkını bir omzundan alıp öbür omzuna vurdu ve gene yoluna düştü.

Oliver otuz iki kilometre yol gitti o gün. Bütün bu sürede midesi kuru ekmek kabuğuyla köy evlerinden dilendiği sulardan öte bir şey görmedi. Gece olunca bir çayıra saptı ve bir saman yığınının altına sokularak orada sabahlamaya karar verdi. Önce korktu, çünkü rüzgâr boş tarlaların üzerinde uluyup inliyordu; Oliver açtı, üşüyordu ve ömründe görmediği ölçüde yalnızlık çekiyordu... Ama çok yorgun olduğu için hemen uyuyakaldı ve dertlerini unuttu.

Ertesi sabah kalktığında her yanı buz kesmiş, tutulmuştu. Karnı da o kadar açtı ki vardığı ilk köyde penisini verip ekmek aldı. Yirmi kilometre ancak gitmişti ki gene gece oldu. Çocuğun ayakları şişmişti, bacakları dermansızlıktan titriyordu. Soğuk, rutubetli havada, açıkta geçirdiği ikinci gece onu büsbütün tüketti. Ertesi sabah yolculuğuna başladığında yürümekte zorlanıyordu.

Dik bir tepenin dibinde yolcu arabası gelsin diye bekledi ve arabanın dışında oturan yolculardan para dilendi. Ama onu fark eden pek az kimse çıktı. Onlar da çocuktan araba en tepeye çıkıncaya kadar beklemesini, sonra da yarım peni için ne kadar hızlı koşabileceğini göstermesini istediler. Zavallı Oliver bir süre arabayı izleyebildiyse de yorgunluğu ve ayaklarının acıması yüzünden koşuyu sürdüremedi. Bunu gören yolcular da yarım penilerini ceplerine koydular ve bağırarak ona işe yaramaz, tembel köpoğlunun biri olduğunu, zırnık para hak etmediğini söylediler. Araba ardında yalnızca bir toz bulutu bırakarak uzaklaştı.

Kimi köylerde kocaman renkli yaftalar, dilencilerin hapse atılacağını bildiriyordu. Bunlardan çok korkan Oliver o köylerden son hızla uzaklaşıyordu... Başka köylerde han avlularında duruyor ve tasalı gözlerle her gelip geçenin yüzüne bakıyordu. Ama sonunda han sahibinin karısı, etraftaki seyislerden birine, “Şu yabancı çocuğu kov; herhalde bir şeyler aşırıya gelmiştir!” diyordu. Oliver çiftlik evlerinden bir şey dilendiği zaman da çoğunlukla evdekiler köpeği üzerine salıvereceklerini söyleyerek onu korkutuyorlardı. Kafasını herhangi bir dükkândan içeri uzattığı zaman da polisi çağırmaktan söz ediyorlardı ve bu da Oliver’ın yüreğini ağzına getiriyordu.

Kısacası, iyi yürekli bir turnike bekçisiyle⁵ cömert bir yaşlı kadın olmasa Oliver’ın çilesi de annesininki gibi bitecekti: Yani yol üstüne yığılıp kalacaktı. Ama bekçi ona ekmekle peynir yedirdi, yaşlı kadın da biraz para verdi. Ama öyle tatlı ve sevecen sözler söyledi, Oliver’ın haline acıyarak öyle gözyaşları döktü ki bunlar çocuğun ruhunda şimdiye kadar çektiği acıların hepsinden daha derin izler bıraktı.

Doğduğu kentten ayrılışının yedinci gününün sabahında Oliver ağır aksak Barnet⁶ kasabasına girdi. Kepenk ve panjurlar kapalı, sokaklar bomboştu. Kimsecikler uyanmamıştı henüz. Güneş bütün parlaklığıyla doğmaktaydı ama

ışığı Oliver’a kendi perişanlığını ve yalnızlığını göstermeye yaradı yalnızca. Ayakları kan içinde, üstü başı toza bulanmış, soğuk bir kapı eşiğinde oturdu.

Kepenler, pencereler birer birer açıldı, perdeler aralandı ve yoldan insanlar gelip geçmeye başladı. Birkaç kişi durup Oliver’ı bir an süzdüler ya da aceleyle geçerken şöyle bir göz attılar. Ama kimse yardım elini uzatmadı ve ona nereden, nasıl geldiğini sormak zahmetine katlanan da çıkmadı. Orada, dilenecek gücü bile bulamadan öylece oturuyordu.

Bir süre sonra Oliver, dalgın gözlerle gelip geçen arabalara bakar ve yaşıandan umulmayacak bir atılım ve yılmazlıkla bütün bir haftada geldiği yolu bu araçların birkaç saat içinde, kolayca alıvermelerinin ne kadar tuhaf olduğunu düşünürken birden silkindi: Demin ilgisizce önünden geçmiş olan bir çocuk şimdi dönmüş, yolun karşı tarafından büyük bir dikkatle onu süzmekteydi. Oliver önce pek oralı olmadı. Ama çocuk onu, aynı ısrarla o kadar uzun zaman süzdü ki sonunda Oliver başını kaldırdı ve onun sabit bakışına karşılık verdi. Bunu gören çocuk hemen sokağı geçip geldi ve Oliver’ın yanına sokularak, “Merhaba ahbap! Ne var ne yok?” dedi.

Küçük yolcuya bu soruyu yönelten çocuk onunla yaşıt gibiydi ama Oliver’ın gördüğü en acayip tipli çocuklardan biriydi. Basık burunlu, yassı alınlı, kaba saba yüzlü bir sokak çocuğu olduğu belliydi ve herhangi bir sokak çocuğunun olabileceği kadar da pisti; ama halleri, tavırları ve fiyakasıyla koca adam gibiydi. Yaşına göre boyu kısacana, bacakları içeri doğru çarpıkçanaydı ve küçük, keskin, çirkin gözleri vardı. Şapkası başına öyle hafif kondurulmuştu ki her kımıldanışında düşüverecek gibi geliyordu. Düşecekti de; ama ne ki sahibi ara sıra başını şöyle bir sallayarak şapkayı gene yerli yerine oturtuyordu. Sırtında hemen hemen topuklarına kadar inen bir erkek ceketi vardı. Kol yenlerini de hemen hemen dirseklerine kadar kıvrarak ellerini dışarda bırakmış ve çubuklu kadife pantolonunun ceplerine sokmuştu. Potininin topuklarıyla beraber bir buçuk metreden kısa olan boyuna karşın çalımından, fiyakasından yanına varılmıyordu.

İşte Oliver’a, “Merhaba ahbap! Ne var ne yok?..” diye soran, bu acayip genç baydı.

Oliver gözleri yaş içinde kalarak, “Karnım aç, çok yorgunum!” diye yanıtladı. “Çok uzak yerden geldim. Yedi gündür yoldayım, yürüyorum.”

Genç bay, “Yedi gündür yürüyorsun ha?” dedi. “Ha, anladım. Gaga buyruğu öyle mi?” Sonra Oliver’ın şaşırmış bakışını fark ederek, “Sen şimdi gaganın ne olduğunu da bilmezsin değil mi?” diye sordu. “Gaga denilen yargıç buyruğudur, toy dostum. Kişi de yargıç kararıyla yürüyorsa yolu hiçbir zaman düz değil hep

yokuş yukarıdır, bir daha da asla düze inmez... Ama dinle, kumanya gerek sana. Gereğine bakacağız bunun. Gerçi ben de az buçuk meteliğe kurşun atıyorum ama neyim varsa seninle bölüşmeye hazırım. Hadi bakalım, marş marş, ileri!”

Genç bay, Oliver’ın ayağa kalkmasına yardım etti ve onu yandaki bir bakkal dükkânına sokarak biraz jambon ve yarım somun ekmek aldı; kendi deyişiyle “dört penilik azık.” Jambonu tozdan, topraktan korumak için de gayet değişik bir usul bulmuştu: Ekmeğin içinden birazını oyarak açtığı deliğe eti sokuşturdu ve ekmeği koltuğunun altına sıkıştırarak küçük bir meyhaneye girdi. Oliver’ı arkadaki küçük bir odaya götürdü. Bu esrarengiz oğlanın buyruğu üzerine masalarına bir sürahi bira geldi. Oliver, yeni arkadaşının talimatıyla yemeye başlayarak karnını tika basa doyurdu. Bu esnada esrarengiz oğlan ona durup durup yakından bakıyordu. Oliver yemeğini sonunda bitirince çocuk, “Yolculuk Londra’ya mı?..” diye sordu.

“Evet.”

“Yerin yurdun var mı?”

“Hayır.”

“Paran?”

“Yok.”

Oğlan hafif bir ısıklık çaldı ve sonra ellerini gene o koca yenlerin izin verdiği kadar ceplerine sokuşturdu.

Bu kez Oliver, “Sen Londra’da mı oturuyorsun?” diye sordu.

Çocuk, “Kentte olduğum zamanlar, evet!” diye yanıtladı. “Herhalde bu gece yatacak bir yer istersin değil mi?” diye sordu.

“Hem de nasıl! Bizim oradan çıktım çıkalı bir gece bile bir dam altında uyumadım.”

Genç bay, “Sen üzme tatlı canını bunun için,” dedi. “Benim de bu gece Londra’ya dönmem gerek. Tanıdığım gayet namuslu, efendi bir yaşlı beyefendi var. Sana bedavadan yatak verir de mangizin sözünü bile etmez. Tabii tanıdık biri tarafından takdim edilirsen. Beni de hiç tanımaz kendisi. Ne münasebet! Asla ve asla tanımaz beni! Hiçbir şekilde!”

Genç bay kesik kesik söylediği bu son cümlelerin birer şaka olduğunu belirtmek ister gibi gülümsedi ve birasını bitirdi.

Bu hiç umulmadık barınak önerisi karşı konulamayacak kadar çekiciydi. Hele esrarengiz çocuk, sözü geçen beyefendinin Oliver’ı hemencecik rahat bir işe yerleştireceğini de ekleyince can mı dayanır? Bunun üzerine daha yakınlaşıp birbirlerine açıldılar. Oliver arkadaşının adının Jack Dawkins olduğunu ve sözü geçen beyefendinin gözbebeği sayıldığını öğrendi.

Mr. Dawkins'in giyim kuşamına bakınca insan, gerçi efendisinin gözdelelerine sağladığı rahat ve bolluğun pek de parlak olmadığını düşünüyordu ama kendisinin hayli hafif ve uçarı bir konuşma biçimi olduğu, üstelik yakın arkadaşları arasında daha çok "Elegeçmez" lakabıyla tanındığını söylediği için Oliver şu sonuca vardı: Anlaşılan Mr. Dawkins biraz serseri ve uçarı yaradılıştadır olduğu için velinimetinin ahlaki üstünlüklerinden ders ve örnek almasını pek bilememişti. Bu düşünceyle Oliver içinden, yaşlı beyefendinin derhal gözüne girmeye ve hatta Dawkins huylarını düzeltmediği takdirde onunla arasındaki ipi bile koparmaya karar verdi.

Jack Dawkins Londra'ya gece basmazdan önce girmek istemediği için Islington'daki turnikeye vardıkları zaman saat on bire geliyordu. Angel'dan⁷ St. John Caddesi'ne geçtiler ve Coppice boyunca uzanıp Sadler Wells Tiyatrosu'nda sonlanan dar sokağa girdiler. Yoksullar evinin yanındaki küçük avludan bir zamanlar adı Hockley-in-the-hole⁸ olan alana, oradan da Little Saffron-Hill'e ve Great Saffron-Hill semtine saptılar. Elegeçmez Oliver'a peşinden ayrılmamasını söyleyerek kent sokakları boyunca hızla yürümeye başladı.

Gerçi Oliver önderini gözden yitirmemek için gözlerini dört açmak zorundaydı ama gene de geçtiği yerlere ara sıra ivedi bakışlar fırlatmaktan kendini alamıyordu. Ömründe bundan daha pis, daha yoksul yerler görmemişti. İyice dar ve çamurlu sokaklar kokudan geçilmiyordu. Bir sürü küçük küçük dükkânlar vardı ama görünürdeki tek mal çevredeki çocuk yığınlarıydı: gecenin o saatinde bile yollarda koşuşup sürünen ve evlerin içlerinden bağırışları duyulan çocuklar. Bu yaygın yoksulluk arasında para kazanabilen yerler yalnızca meyhanelerdi sanki. Meyhane içlerinde en aşağı tabakadan İrlandalı göçmenler bağırışıp çağırıyorlardı. Anayolun iki yanından ara sıra üstü kapalı yol ve avlular ayrılıyordu ki buralarda sarhoş kadın ve erkekler resmen çamurların içinde debelenmekteydiler. Birçok kapıdan da işlerinin hayırlı ve zararsız olmadığı ilk bakışta anlaşılan kötü görünüşlü, irikıyım adamların sakına sakına dışarı çıktıkları görülüyordu.

Oliver, "Acaba kaçıp gitsem daha iyi olmaz mı?.." diye içinden geçiriyordu ki bir yokuşun dibine vardılar. Yol Gösteren'i Oliver'ın kolundan tutarak Field Lane Sokağı'nın yakınındaki bir evin kapısını itip açtı; çocuğu içeriye çekti ve kapıyı gene kapadı.

Elegeçmez'in çaldığı ıslığa karşılık aşağıda bir yerden, "Kim var orada?.." diye bir ses yükseldi.

Buna verilen yanıt, "Plummy ve Slam!" oldu.

Bu, işlerin yolunda olduğunu belirten bir parola ya da işaret gibiydi. Çünkü

koridorun öbür ucundaki duvara ölgün bir mum ışığı vurdu ve merdivenin kırık parmaklığının arasından bir erkek yüzü uzandı. Adam şamdanı daha ileriye uzatıp eliyle gözlerini gölgeleyerek, “İki kişisiniz,” dedi “Öbürü kim?”

Jack Dawkins, Oliver’ı öne doğru çekerek, “Yeni bir arkadaş,” diye yanıtladı.

“Nereden gelmiş?..”

“Greenland’den.⁹ Fagin yukarda mı?”

“Evet. Mendilleri ayırıyor. Çıkın bakalım!”

Şamdan geriye çekildi ve parmaklıktaki yüz görünmez oldu.

Bir eli arkadaşı tarafından sımsıkı tutulmuş olan Oliver, öbür elinin yardımıyla o yıkıntı ve karanlık merdiveni bin güçlkle çıktı. Arkadaşının kolayca ve çarçabuk tırmanışından basamaklara iyice aşına olduğu anlaşılıyordu. Dawkins arkadaki bir odanın kapısını açtı ve Oliver’ı da içeri çekti.

Bu odanın tavanı, duvarları eskilikten ve kirden kapkara kesilmişti. Ocağın önündeki tahta masanın üzerinde zencefilli bira şişesine sokulmuş bir mum, birkaç tane çinko sürahi, ekmekle tereyağı ve bir tabak vardı. Ocak kenarına sapından iple tutturulmuş olan tavada birkaç sucuk kızarmaktaydı ve tavanın başında da elinde kızartma çatalıyla çok yaşlı, sıska ve buruşuk bir Yahudi duruyordu. Kötü ve iğrenç bir anlam taşıyan yüzünü yarı kapatan, uzun, gür, birbirine yapışmış kıvil saçları vardı. Sırtındaki, kirden yağlanmış, uzun, yün sabahlığın yakasından çıplak göğsü görünüyordu. Yahudi’nin dikkati, tavayla üzerinde bir sürü ipekli mendil asılan bir askı arasında bölünmüş gibiydi. Yerde, eski çuvallardan meydana gelmiş bir sürü kaba saba yatak yan yana serilmişti. Masanın çevresinde, hiçbir Elegeçmez’den büyük olmayan dört-beş oğlan çocuğu, orta yaşlı birer adam tavrıyla çubuk tütürüp içki içmekteydiler. Dawkins, kulağına birkaç söz fısıldamak için Yahudi’nin yanına yanaşınca arkadaşları da çevresini aldılar. Sonra Dawkins döndü ve Oliver’a bakarak sırtıttı. Yaşlı adam da elinde kızartma çatalı olduğu halde döndü ve Oliver’a baktı.

Jack Dawkins, “İşte ta kendisi, Fagin!” dedi. “Arkadaşım Oliver Twist.”

Yaşlı adam, ağzı kulaklarına vararak sırtıttı ve yerlere kadar eğilip selam çaktıktan sona Oliver’ın elini sıkarak onunla yürekten arkadaş olmak onuruna erişmek umudunda olduğunu bildirdi. Bunun üzerine çubuk tütüren küçük adamlar Oliver’ın çevresini aldılar ve iki elini birden sıkmaya başladılar. Hele o küçük çıkını tutan elini daha bir candan kavırıyor gibiydiler. Çocukların biri Oliver’ın kasketini alıp asmak için ısrar etti, bir başkası da, “Şu yorgun halinde sana zahmet olmasın!” diyerek Oliver’ın ceplerini boşaltmaya kalkıştı. Bu incelikli yardımlar herhalde çok daha ileriye götürülecekti ama yaşlı adam uzun

saplı kızartma çatalıyla çocukların omuz ve kafalarına vurarak sevecenlik gösterilerine son verdi.

Sonra, “Hoş geldin, sefa geldin, Oliver...” dedi. “Elegeçmez, sen sucukları indir; Oliver için de ateş başına bir fıçı çek bakalım... Ha, görüyorum, gözün mendillere takıldı yavrucuğum. Ne çok mendilimiz var değil mi? Yarın çamaşır var da onun için çıkarıp hazır ettik mendillerimizi. Sorun bu işte Oliver’cığım. Ya, sorun bu. Hah! Hah! Hah!..”

Bu konuşmanın son kısmı neşeli ihtiyarın yetenekli çömezleri tarafından bol kahkahalarla karşılandı. Böylece kahkahalar arasında yemeğe oturuldu.



Oliver saygıdeğer yaşlı beyefendiye tanıştırılıyor.

Oliver kendi payına düşeni yedi. Sonra Fagin ona bir bardak sıcak cinle su

verdi. Bardak başkalarına da gerekli olduğu için hemen içmesini söyledi; Oliver da denileni yaptı. Hemen sonra kendini yavaşça kaldırıp çuval yığınlarından birinin üzerine uzattıklarını duyumsadı ve derin bir uykuya daldı.

5. Sürüler ve tekerlekli araçlar özel bir araziden geçerken bir bariyerin başında bekleyen biri, makbuz karşılığı para toplardı. (Y.N.)
6. 1831’de 507 kişilik nüfusu olan kasaba, Londra’ya yakın önemli bir atlı araba istasyonuydu. (Y.N.)
7. Bir zamanlar Islington’da çok önemli olan bir han. (Y.N.)
8. Clerkenwell-Green yakınlarında, o dönemde boğa güreşleri, horoz ve köpek dövüşleri yapılan bir açık alan. (Y.N.)
9. Argo söylemde, “Toyler Ülkesi” anlamında. (Ç.N.)

IX

Sevimli ihtiyarla yetenekli çömezleri hakkında başkaca bilgiler veriyor

Ertesi sabah Oliver derin, dalgın bir uykudan uyandığında saat hayli ilerlemişti. Odada, kahvaltı için kulplu bir tasta kahve kaynatan ve bunu demir bir kaşıkla karıştırırken bir yandan da kendi kendine usul usul ısıklık çalan Fagin'den başka kimsecikler yoktu. Ne zaman aşağıda çıt olsa Fagin durup kulak kabartıyor, sonra içi rahat edince gene eskisi gibi ısıklık çalarak kahve karıştırmayı sürdürüyordu.

Gerçi Oliver uykudan uyanmıştı ama gene de tam uyanık değildi. Uykuyla uyanıklık arasında böyle dalgın, mahmur bir dönem vardır. Böyle zamanlarda gözleriniz yarı açık ve çevrenizde geçenlerden yarı haberdar olduğunuz halde öyle çok düşler görürsünüz ki beş gece gözleriniz kapalı, hiçbir şeyden habersiz yatsanız bunları göremezsiniz. İşte böyle zamanlarda ademoğlu, kafasının içinden geçenleri insan zihninin yüce güç ve yeteneklerine dair belirsiz bir düşünce edinebilecek kadar; insan zihninin maddi kafesinden kurtulduğu zamanlarda nasıl zaman ve mekân ölçülerini küçümseyip yerden yükseldiğini görecektik kadar anlar.

Oliver işte tam bu durumdaydı. Fagin'i yarı kapalı gözlerle görüyor; hafifçe çaldığı ısıklık duyuyor; kaşığın, tasın kenarlarına sürtündükçe çıkardığı sesi ayırt edebiliyordu. Ama gene de duyuları aynı anda, bütün tanıdığı kişilerle zihinsel olarak haşır neşir durumdaydı.

Kahve pişince Fagin saplı tası kenara çekti. Birkaç dakika ne yapacağını bilemiyormuş gibi kararsız durduktan sonra dönüp Oliver'a baktı ve çocuğa seslendi. Oliver ses vermedi. Görünüşe göre uykudaydı.

Fagin bundan emin olduktan sonra usulca gidip kapıyı içerden sürmeledi. Sonra Oliver'a öyle geldi ki adam yerdeki bir kapağın içinden küçük bir kutu çıkarıp dikkatle masanın üstüne koymuştu. Kutuyu açıp içine bakınca gözleri parladı. Eski bir sandalye çekerek masanın başına oturdu ve kutunun içinden mücevherlerle ışıldayan şahane bir altın saat çıkardı.

Yüzünün bütün çizgilerini çarpıtan iğrenç bir sırıtışla, “A... ha! Kurnaz köpoğlular, kurnaz!” diye söylendi. “Sonuna kadar yılmazlar! İhtiyar papaza nerede olduklarını asla söylemediler. Koca Fagin’i gammazlamadılar hiçbir zaman! Hem neden söylesinler sanki? Ellerine bir şey geçmez ki! Yook, yok, yok! Mert çocuklar, neme gerek! Mert çocuklar!..”

Fagin, buna benzer sözler mırıldanarak saati gene kutuya koydu. Aynı kutudan en aşağı yarım düzine saat daha alınıp aynı beğeniyle gözden geçirildiği gibi yüzükler, iğneler ve başka süs eşyaları da çıkarıldı. Bunlar öyle güzel bir şekilde işlenmiş, öylesine değerli taşlardı ki Oliver adlarını bile bilemezdi.

Bu süs eşyalarını yerli yerine koyduktan sonra Fagin kutudan bir şey daha aldı. Bu, o kadar küçüktü ki avucunun içinde kalıyordu. Üzerinde ince yazılar olsa gerekti. Çünkü Fagin bu şeyi masanın üzerine bırakıp eliyle gölgeledi ve uzun uzun, dikkatle inceledi. Sonunda yazıyı okuyabilmekten umudunu kesmiş gibi arkasına yaslanarak, “Ölüm cezası ne iyi şey!” diye söylendi. “Ölmüş bir adam nedamet getiremez; ölmüş bir adam biçimsiz gerçekleri açıklayamaz! İş için çok iyi doğrusu! Beş tanesi sallandı sırayla! Korkup ağzından söz kaçırarak ya da başkalarını ele verecek kimse kalmadı!”

Yahudi böyle mırıldanırken boşluğa dikilmiş duran o parıltılı, kara gözleri Oliver’ın yüzüne çarptı. Çocuğun gözleri de dilsiz bir merakla onun yüzüne dikilmişti. Gerçi bu bakış yalnızca bir an sürdü – insan aklının alabileceği en kısa zaman parçası, ama bu, yaşlı adama, görülmüş olduğunu anlatmaya yetti. Kutunun kapağını çat diye kapadı ve masanın üzerindeki bir ekmek bıçağını eline alarak öfkeyle yerinden fırladı. Ama tiril tiril de titriyordu. Evet, Oliver dehşet içinde olduğu halde, onun elindeki ekmek bıçağının titrediğini görebiliyordu.

Fagin, “Bu da nesi?” dedi. “Ne demeye gözetliyorsun beni? Neden uyanıksın? Ne gördün bakayım? Konuşsana çocuk! Çabuk... Canını seviyorsan çabuk konuş!”

Oliver ürkekçe, “Daha fazla uyuyamadım efendim,” diye yanıt verdi. “Sizi rahatsız ettimse çok özür dilerim.”

Fagin korkunç bir şekilde kaşlarını çatarak, “Bundan bir saat önce uyanık mıydın?” diye sordu.

Çocuk, “Yok! Yemin ederim değildim!” diye yanıtladı.

Fagin deminkinden daha korkunç bir bakış ve tehdit edici bir tavırla, “Emin misin?” diye sordu.

Oliver, yürekten, “Yemin ederim uyanık değildim efendim!” diye yanıtladı.

Fagin birden eski durumunu alarak, “Yok canım, değildin elbet!” dedi.

Elindeki bıçağı biraz oynadıktan sonra masaya bırakarak, “Bunu bilmez değilim yavrucuğum!” diye sözünü sürdürdü. “Seni korkutmak istedim azıcık. Ama sen cesursun neyse ki! Hah! Hah! Cesur çocuksun sen Oliver!” Fagin ellerini ovuşturarak kıkır kıkır gülmekle birlikte kutudan yana kaygıyla bakmaktan da geri kalmıyordu. Kısa bir duraklamadan sonra elini kutunun üzerine koyarak, “Bu cicileri gördün mü bari?” diye sordu.

Oliver, “Gördüm efendim!” diye yanıt verdi.

Fagin, biraz rengi atarak, “Ya!..” dedi. “Bunlar... Bana ait, Oliver. Benim mülküm. Yaşlılık yıllarım için köşeme koyduğum üç kuruş. El âlem bana pinti der çocuğum. Pintinin biriyim, işte o kadar.”

Oliver bu yaşlı adamın, bunca altın saate sahipken bu pis yerde oturduğuna bakılırsa iyice pinti olması gerektiğini düşündü. Beri yandan Jack Dawkins’le diğer çocuklara karşı gösterdiği iyilik herhalde epey paraya mal oluyordu. Bu düşünceyle Oliver adama saygıyla baktı ve yataktan kalkmak için izin istedi.

Adam, “Elbet yavrum, elbet!” diye yanıt verdi. “Dur. Şu kapı ardındaki köşede bir su ibriği var. Onu al getir. Sana bir de leğen vereyim de elini, yüzünü yıka çocuğum!”

Oliver kalkıp odanın karşı köşesine geçti ve ibriği almak için bir an eğildi. Doğrulup döndüğü vakit kutu ortadan kalkmıştı.

Oliver yıkanmasını ve (Fagin’in talimatına uyarak) ibrikteki suyu pencereden aşağı boşaltıp ortağı toplamasını ancak bitirmişti ki Mr. Elegeçmez geri geldi. Yanında da bir gece önce Oliver’ın pipo içerken gördüğü çıta gibi bir delikanlı vardı. Bu çocuk şimdi Oliver’a Charley Bates adıyla resmen tanıştırıldı. Sonra dördü de kahvaltıya oturdular ve Elegeçmez’in şapkasının içinde getirmiş olduğu jambonla taze, sıcak francalaları yiyip kahve içtiler. Fagin yan gözle Oliver’a bakarak Elegeçmez’e döndü ve, “Ey,” dedi. “Umarım bu sabah iş gördünüz oğullarım!..” diye sordu.

Elegeçmez, “Çok!” diye yanıtladı.

Charley Bates, “Hem de pek çok!” diye ekledi.

“Aferin size çocuklar, aferin! Sende ne var bakalım Elegeçmez?..”

Elegeçmez, “Bir çift eski cüzdan!” diye yanıt verdi.

Fagin sevinçle, “Astarlı mı bari?” diye sordu.

Elegeçmez, biri yeşil, biri kırmızı, iki cüzdan çıkararak, “Epeyce!” diye yanıt verdi.

Fagin cüzdanların içini dikkatle yokladıktan sonra, “Daha ağır olabilirlerdi!” diye bir düşünce ortaya attı. “Ama işçilikleri düzgün, güzel. Oliver, bu çocuk usta doğrusu, değil mi?”

Oliver, “Gerçekten pek usta efendim!” diye yanıtladı. Bunun üzerine Mr. Charley Bates kahkahalarla gülmeye başladı ve olup bitenlerde gülünecek bir şey görmeyen Oliver buna pek şaşıtı.

Fagin bu kez Charley Bates’e dönerek, “Ya sende ne var oğlum?” diye sordu.

Üstat Bates, “Silecek!” diye yanıtladı ve cebinden dört tane mendil çıkardı.

Fagin bunları gözden geçirerek, “Eh!” dedi. “Güzel olmuş bunlar, pek güzel. Ama Charley, markalarını iyi işleyememişsin. Onun için bu markalar iğneyle sökülecek. Bunun nasıl yapılacağını Oliver’a öğreteceğiz.”

Oliver, “Siz uygun görürseniz efendim!” dedi.

Fagin, “Sen de Charley Bates gibi kolaycacık mendil yapabilmeyi istersin değil mi yavrucuğum?..” diye sordu.

Oliver, “Gerçekten çok isterim efendim; siz öğretirseniz!” diye yanıtladı.

Üstat Bates bu yanıtta öyle olağanüstü gülünç bir yan buldu ki bir kahkaha kopardı. Bu kahkaha da içtiği kahveye rastlayarak kahveyi yanlış bir yola sürükleyince neredeyse çocuğun vakitsiz tıkanarak ölmesine neden oluyordu.

Charley kendini toparlayınca, yakışıksız kaçan hareketi için özür dilercesine, “O kadar toy ki!” dedi.

Elegeçmez bir şey demedi ama Oliver’ın saçlarını gözlerinin üzerine doğru sıvazlayarak onun zamanla pişeceğini ileri sürdü. Bunun üzerine Oliver’ın kıpkırmızı kesildiğini gören yaşlı adam konuyu değiştirdi ve iki çocuğa o sabahki idam yerinin¹⁰ kalabalık olup olmadığını sordu. Bu Oliver’ın daha da meraklanmasına neden oldu çünkü çocukların orada hazır bulundukları, verdikleri yanıtlardan açıkça anlaşıyordu. Oliver da onların bu kadar işi bir arada nasıl başarabildiklerini merak ediyordu doğal olarak.

Kahvaltı sofrası toplandıktan sonra neşeli ihtiyarla iki çömezi gayet tuhaf, görülmedik bir oyuna başladılar. Bu oyun şöyle oynanıyordu: İhtiyar, pantolon ceplerinden birine bir enfiye kutusu, öbürüne bir cüzdan, yelek cebine de bir saat koyup boynuna da bir zincir, gömlek yakasına elmas taklidi bir iğne takarak ceketini sımsıkı ilikliyordu. Gözlük kılıfıyla mendilini de ceket ceplerine yerleştirdikten sonra elinde baston, sokakta yürür gibi odanın içinde bir aşağı, bir yukarı dolaşıyordu. Bazen ocak başında, bazen de kapıda duraklayarak büyük bir dikkatle dükkân vitrinlerine bakar gibi yapıyordu. Böyle zamanlarda durmadan hırsız korkusuyla çevresine bakınıyor ve herhangi bir şeyini kaptırmadığına güven getirmek için bütün ceplerine sırayla, öyle gülünç ve doğal bir biçimde vuruyordu ki Oliver, gözlerinden yaşlar akıncaya kadar gülüyordu. Bu arada iki genç çocuk onu adım adım izliyorlardı ama onun her dönüşünde öyle çeviklikle sıvışıp saklanıyorlardı ki hareketlerini izlemek olanaksızdı. Sonunda Elegeçmez

yaşlı adamın ayağına basıyor ya da kazara ona çarpıyordu. Charley Bates de arkadan ona tosluyordu ve yalnızca bu an içinde çocuklar şaşılacak bir el çabukluğuyla onun enfiye kutusunu, cüzdanını, saatini, zinciriyle iğnesini, mendilini ve hatta gözlük kılıfını bile alıyorlardı. Eğer yaşlı adam cebinde bir elin varlığını duyarsa bağırarak hangi cepte olduğunu söylüyordu ve oyun yeni baştan başlıyordu.

Bu oyun kerelerce oynandıktan sonra delikanlıları görmeye iki genç bayan geldi. Bunlardan birinin adı Bet, öbürününki Nancy'ydi. Gür ve uzun saçları pek de bakımlı olmadığı gibi pabuç ve çorapları da eski ve kirliceydi. Tam anlamıyla güzel sayılamazlardı belki ama yüzleri kanlı canlıydı ve besili, gürbüz görünüyorlardı. Durum ve davranışları da görülmedik derecede serbest ve samimi olduğu için Oliver onların pek iyi birer kız olduğuna karar verdi. Ki hiç kuşkusuz öyleydiler.

Bu ziyaretçiler uzun süre kaldılar. Genç bayanlardan birinin “içindeki bir üşüme”den yakınması üzerine içkiler çıkarıldı ve konuşmalar neşeli, eğitici bir yola döküldü. Sonunda Charley Bates, cızlamı çekmek vaktinin geldiğini söyledi. Oliver bunun Fransızca “dışarı çıkmak” anlamına geldiğini tahmin etti. Çünkü bunu dedikten hemen sonra Elegeçmez, Charley ve iki genç bayan hep birlikte dışarı çıktılar. İyi huylu yaşlı Fagin onlara harcasınlar diye para vermişti!

Fagin, Oliver'a, “Görüyorsun ya çocuğum, tatlı bir hayat, değil mi bu?” diye sordu. “Artık akşama kadar gezerler.”

Oliver, “İşleri bitti mi efendim?” diye sordu.

“Evet, meğer ki gezerlerken karşılarına beklenmedik bir fırsat çıksın. Çıkarsa hiç kaçırmazlar, bunu bilesin. Sen de onları örnek al kendine yavrum!”

Fagin ateş küreğini ocağın kenarına vurarak sözlerinin üzerinde durdu: “Örnek al onları. Sana ne yap diyorlarsa yap ve her konuda onların öğütlerini tut. Hele Elegeçmez'inkini! Kendisi büyük adam olacak. Ona benzersen seni de büyük adam yapar.” Sonra Fagin birden duralayarak, “Mendilim cebimden sarkıyor mu yavrucuğum?” diye sordu.

“Evet efendim.”

“Dene bakalım, bana duyurmadan alabilecek misin... Hani demin biz oyun oynarken onlardan gördüğün gibi!..”

Oliver Elegeçmez'den gördüğü gibi bir eliyle cebin dibini tutup öbür eliyle mendili hafifçe dışarı çekti.

Fagin, “Oldu mu?” diye bağırdı.

Oliver elinde tuttuğu mendili göstererek, “İşte efendim!” dedi.

Oyunbaz yaşlı, Oliver'ın başını hoşnutlukla okşayarak, “Akıllı oğlansın sen

Çocuğum,” dedi. “Senden daha ateş gibisini görmedim! Al sana bir şilin. Böyle gidersen devrinin en büyük adamı olabilirsin. Haydi bakalım, şimdi gel de sana mendillerdeki markaların nasıl söküleceğini göstereyim.”

Oliver, yaşlı adamın cebinden öteberi aşırmanın büyük adam olmakla ilgisini anlayamamıştı. Ama kendinden bunca yaş büyük olan Fagin’in elbet bir bildiği vardı. Oliver hiç sesini çıkarmadan onun peşinden masa başına yürüdü. Çok geçmeden yeni öğrenimine iyice dalmış bulunuyordu!

10. Newgate Hapishanesi’nin dışındaki alanda, pazartesileri sabah saat sekizde idamlar yapılırdı. (Y.N.)

X

Oliver yeni arkadaşlarının karakterlerini yakından tanıdıkça edindiği deneyim kendisine pahalıya mal oluyor. Bu hikâyenin kısa ama çok önemli bir bölümü

Oliver günlerce Yahudi'nin odasında kaldı ve çocukların çok sayıda getirdiği mendillerin markalarını sökmekle vakit geçirdi. Bazen de iki çocukla Fagin'in her sabah sektirmeden oynadıkları, yukarıda anlatılan oyuna katılıyordu. Sonunda havasızlıktan sararıp solmaya başlayınca birçok kez iki arkadaşıyla bir işe gitmesine izin versin diye yaşlı adama yalvar yakar oldu.

Oliver ihtiyarın karakterinin ahlaki yönden ne kadar sert olduğunu gördükçe işe başlamak için büsbütün sabırsızlanıyordu. Elegeçmez'le Charley Bates ne zaman akşama elleri boş dönseler Fagin büyük bir şiddetle, tembellik ve aylaklığı kötileyen demeçler veriyor ve çalışkanlığın gereğini kafalarına sokmak için onları o gece aç bırakıyordu. Hatta birinde çocukları merdivenden aşağı atacak kadar ileri gitti.

Sonunda bir sabah Oliver o kadar yürekten istediği izne kavuştu. İki-üç gündür eve markası sökülecek mendil gelmemiş ve sofraları oldukça yoksullaşmıştı. Yaşlının rıza göstermesine neden belki bunlardı; ama nasıl olursa olsun sonunda Fagin Oliver'a işe gidebileceğini söyledi ve onu Charley Bates'le Elegeçmez'e emanet etti.

Üç oğlan böylece çıktılar yola. Elegeçmez'in kolları her zamanki gibi yarı yerine kadar sıvanmış, şapkası yan yatırılmıştı. Charley Bates, elleri ceplerinde yürüyordu. Oliver da ikisinin ortasında giderken, nereye gittiklerini ve hangi alanda çalıştırılmak için talimat alacağını merak ediyordu.

Yürüyüş tempoları öylesine yakışksız bir tembellikteydi ki, Oliver çok geçmeden arkadaşlarının yaşlı adamı atlatıp işe gitmeyeceklerinden kuşkulananmaya başladı. Aynı zamanda Elegeçmez'in sokaktaki küçük çocukların başlarından kasketleri kapıp atmak gibi haince bir huyu vardı. Charley Bates ise mülkiyet hakkı konusundaki düşüncülerinin hayli gevşek olduğunu belirten bir tutumla kaldırım kenarındaki satıcıların el arabalarından elma ve soğan aşırarak

ceplerine atıyordu. Bu cepler o kadar şaşılacak derecede büyüktü ki giydiklerinin alt tarafının boydan boya cep olduğunu sanırdınız. Bütün bu davranışlar oldukça kötü kaçıyordu. Oliver neredeyse, elinden geldiği kadar onları incitmeden, “Ben geri döneceğim” demek üzereydi. Ama tam bu sırada Elegeçmez’in durumunda beliren gizemli bir değişim onun düşüncelerine bambaşka bir yön verdi.

Şimdi bile tuhaf bir terslikle “yeşil alan” diye anılan Clerkenwell Alanı’nın yakınlarındaki dar bir avludan çıkmak üzereydiler ki Elegeçmez ansızın bir durdu ve sonra parmağını dudağına götürerek son derece gizli ve ihtiyatlı bir tavırla arkadaşlarını gerisin geriye çekti.

Oliver, “Ne oldu?” diye sordu.

Elegeçmez, “Şşş!” dedi. “Şu kaldırım kitapçısındaki pinponu görüyor musun?”

Oliver, “Karşıdaki yaşlı bay mı?” diye sordu. “Evet, görüyorum.”

Elegeçmez, “Bize gelir!” diye düşüncesini söyledi. Charley Bates de, “Tam dişime göre!” diye ekledi.

Oliver şaşkın şaşkın bir birine, bir öbürüne bakıyordu.

Ama soru sormasına fırsat verilmedi. Çünkü iki oğlan usulca sokağı geçmiş ve Oliver’a gösterdikleri yaşlı bayın arkasına iyice sokulmuşlardı. Oliver onların peşinden bir- iki adım daha gitti ve sonra ilerlesin mi geri mi dönsün bilemeyerek durdu, sessiz bir şaşkınlık içinde bakakaldı.



Oliver Elegeçmez'in "işe gidiş" tarzına çok şaşıyor.

Yaşlı bay altın gözlüklü, saçı pudralı, gayet saygıdeğer görünümlü bir kişiydi. Sırtında siyah kadife yakalı, şişe yeşili bir palto, ayağında beyaz pantolon, koltuğunun altında da son derece şık bir bambu baston vardı. Kitapçıdan bir kitap almış, sanki kendi çalışma odasında, rahat koltuğundaymışçasına dalgın, okuyup duruyordu. Kendini gerçekten koltuğunda sanması akla yakın geliyordu, çünkü ne kitapçıyı, ne sokağı, ne çocukları, sözün kısası elindeki kitaptan başka hiçbir şeyi görmediği üzerindeki dalgınlıktan anlaşıyordu. Kitabı, sayfayı sonuna kadar okuyup çevirerek, bitirince de öbür sayfanın ilk satırından başlayarak büyük bir ilgi ve hevesle okumaktaydı.

Birkaç adım geride durmuş, gözlerini olabildiği kadar açarak bakmakta olan Oliver, Elegeçmez'in elini yaşlı beyefendinin cebine sokarak bir mendil çıkardığını görünce öyle bir telaş ve dehşete düştü ki! Elegeçmez, mendili Charley Bates'e verdi ve sonunda ikisi birden son hızla koşarak köşeyi döndüler.

Bütün o mendillerin, saatlerin, ziynetlerin ve Fagin'in gizemi çocuğun kafasında çözölüverdi! Bir an durduğu yerde, korkudan bütün damarlarındaki kan öylesine karıncalandı ki ateşe düşmüş gibi oldu. Sonra şaşkına dönmüş, ödü kopmuş bir halde tabanları yağladı. Ne yaptığını bile ayırımsayamadan bacaklarının son hızıyla bir koşu kopardı.

Bütün bunlar bir dakikanın içinde olup bitmişti. Tam Oliver'ın koşmaya başladığı anda yaşlı beyefendi elini cebine atıp mendilini bulamayınca sertçe arkaya döndü... Oğlanın böylesine son hızla kaçtığını görünce doğallıkla onu hırsız sandı. Var gücüyle, "Tutun! Hırsız var!" diye bağırarak elinde kitabı, oğlanın peşine düştü!

Ama, "Tutun!" diye bağırın tek kişi bu beyefendi değildi. Elegeçmez'le Üstat Bates, sokak ortasında koşarak dikkati çekmek istemedikleri için köşeyi dönünce ilk önlerine gelen kapı aralığına sokulmuşlardı... Bağırışı duyup Oliver'ın koşusunu görür görmez durumu kavrayıverdiler. Hiç zaman yitirmeden yerlerinden çıktılar ve, "Tutun! Hırsız var!.." diye bağırarak namuslu vatandaşlar gibi kovalamacaya katıldılar.

Gerçi Oliver düşünürler tarafından büyütölmüştü ama, "Önce can, sonra canan!" diyen ilkeyi henüz öğrenmemişti. Öğrenmiş olaydı belki bu durumu daha doğal karşılardı. Ne var ki böyle bir şey beklemediğı için büsbütün telaşlandı ve rüzgâr gibi uçmaya başladı. Bağırıp çağırın beyefendiyle iki oğlan da peşinde!

"Tutun!.. Hırsız var!.." Büyölüdür bu sözler. Bakkal dükkânını bırakır, arabacı arabasını. Fırıncı sepetini atar elinden sütçü güğümünü, çırak çocuk paketlerini, okul çocuğı bilyelerini, kaldırım işçisi çekicini, çocuk oyuncağını. Hepsi de başlarlar koşmaya yelyepelek, yelken-kürek, soluk soluğa, bağırın çağırın, köşelerde insanlara çarpıp köpekleri heyecana vere vere, tavukları ürküte kaçıra, koşarlar... Sokaklar, meydanlıklar, avlular çınlar:

"Tutun! Hırsız var!.." Yüzlerce ses birden bağırmaya başlar. İnsanlar hızla koşuşur ve kalabalık her köşede biraz daha büyür... Pencereleler açılır; halk evlerden dışarı uğrar. Kalabalık koşmayı sürdürmektedir. Tam gölge oyununun en sürükleyici yerinde seyirciler kitle halinde perde başından ayrılıp kalabalığı ve şamatayı artırarak, "Tutun! Hırsız var!.." bağırışına taze bir güç katarlar. "Tutun! Hırsız var! Tutun!" Herhangi bir av peşinde koşmak tutkusu insan ruhunda yer etmiştir. Yorgunluktan soluğı kesilmiş, dili sarkmış tek bir yoksul çocuk, gözleri acı dolu, terler yüzünden aşağı akarak peşindekilerden uzaklaşmak için bütün bedenini zorluyor. Peşindekiler koşarak her an yaklaştıkça onun güçten düşmekte olduğunu görüp seslerini büsbütün

yükseltiyor ve sevinçle, zaferle bağırıp nara atıyorlar:

“Tutun! Hırsız var!..” Evet, tutun Tanrı aşkına! Hiç değilse acıyıp tutun!..

Tuttular sonunda. Usta bir vuruş. Hırsız yere yıkıldı ve kalabalık heyecanla onun çevresine üşüştü. Her gelen hırsız görebilmek için çevresine dirsek vurup itişiyordu.. “Açılın!”, “Biraz hava alsın!”, “Bırak canım, boğulsun!”, “O bay nerde?”, “İşte, sokak başından beri geliyor!”, “Yol açın beyefendiye!”, “Bu muydu efendim?”, “Evet.”

Oliver, çamur ve toza batmış bir halde, ağzından kanlar akarak, yattığı yerden çılgın gözlerle, çevresini saran yığın yığın yüzlere bakıp duruyordu. İşbilir eller yaşlı beyefendiyi çekeleyerek en öne aldılar.

Beyefendi sevecen bir sesle, “Evet!” dedi. “Korkarım bu çocuktu!”

Çevresindekiler, “Korkarım diyor!” diye mırıldandılar. “İşte bu güzel!..”

Beyefendi, “Zavallıcık,” dedi. “Yaralanmış!”

İrikıyım bir herif ilerleyerek, “Ben yaptım bunu efendim,” dedi.

“Yumruğumu vuruverdim ağzına. Ben durdurdum onu efendim.”

Adam, yorucu çabasına karşılık bir şey umup sırtarak elini şapkasına götürdü. Ama beyefendi onu hoşnutsuz bir yüzle süzdükten sonra kaygıyla çevresine bakındı: Sanki kendisi de kaçmayı aklından geçiriyordu. Belki de böyle bir işe kalkışır ve ikinci bir kovalamaca çıkmasını sağlardı ama tam o sırada (bu durumlarda çoğunlukla olay yerine en son gelen kişi olan) bir polis memuru kalabalığı yarıp geçti ve Oliver’ın yakasına yapıştı. Sertçe, “Kalk bakalım!” dedi.

Oliver ateşli bir yalvarışla ellerini kilitleyip çevresine bakınarak, “Ben yapmadım, efendim!” dedi. “İnanın başka çocuklardı. Onlar da buradalar şimdi!”

Polis, “Değiller işte!” diye yanıtladı. Gerçi bunu alay olsun diye söylemişti ama aslında sözleri doğrudu; çünkü Elegeçmez’le Charley Bates önlerine çıkan ilk elverişli avluya sapıp tüymüş bulunuyorlardı.

“Hadi, hadi, kalk!”

İhtiyar beyefendi acımayla, “Canını acıtma çocuğun!” dedi.

Polis, “Acıtır mıyım hiç?” dedi ve sözlerinin kanıtı olarak Oliver’ı öyle bir çekeledi ki, ceketini boydan boya yırttı. “Kalk!..” diye yineledi. “Biliyorum ben seni; bana kül yutturamazsın. Ayağa kalkacak mısın sen köpoğlu?..”

Dizleri tutmaz olan Oliver ayağa kalkmaya yeltendi ve yakasından kavrayan el onu hemen, hızlı hızlı, sokaklar boyunca sürüklemeye başladı. Beyefendi, polisin yanı sıra yürüyor ve kalabalıktan sıyrılabilen kimileri öne doğru koşup dönerek Oliver’ı gözlüyorlardı. Sokak çocuklarının zafer çığlıkları arasında yola devam ettiler.

XI

Sorgu Yargıcı Mr. Fang’i ele alıyor ve onun adalet uygulama yöntemine küçük bir örnek veriyor

Suç, gayet ünlü bir karakolun bölge sınırları içinde, hatta çok yakınında işlenmiş bulunuyordu. Kalabalık, Oliver’a eşlik etme zevkini ancak üç sokak boyunca ve Mutton Hill denilen bir yokuştan aşağı indiği sürece tadabildi. Sonra Oliver’ı alçak bir kemerin altından ve kirli bir avludan geçirerek ayaküstü adalet uygulayan bu karakolun arka kapısından içeri soktular... Girdikleri yer parke taşı döşeli, küçük bir bahçeydi. Burada elinde bir deste anahtar ve suratında bir deste bıyık olan bir adama rastladılar. Adam umursamadan:

“Gene ne var?” diye sordu.

Oliver’ın yakasına yapışmış olan adam, “Küçük yankesicinin biri!” diye yanıtladı.

Anahtarlı adam, “Çarpılan siz misiniz bayım?” diye sordu.

Beyefendi, “Evet benim!” diye yanıtladı. “Ama mendili bu çocuğun aldığından emin değilim. Davacı olmamayı yeğlerim.”

“Sorgu yargıcının karşısına çıkmak şart bayım: Yargıç hazretlerinin odası yarım dakikada boşalır. Sen bu tarafa... Darağacı adayı!..”

Bu, kapısını açmakta olduğu taş hücreye girmesi için Oliver’a yönelttiği bir çağrıydı. Hücrede Oliver’ın üzeri arandı ama hiçbir şey çıkmadı. Sonra onu oraya kilitlediler.

Bu hücre, boy ve biçim bakımından açık bir kilere benzetilebilirdi ancak o kadar aydınlık değildi. Dayanılmaz kertede pisti çünkü. Cumartesi gecesinden bu yana altı sarhoşa ev sahipliği yapmaktaydı ve şimdi pazartesi sabahıydı. Ama bu da bir şey mi? Semt karakollarımızda her gece, kadın ve erkek, bir sürü kişi en entipüften suçlamalarla öyle deliklere kapatılırlar ki Newgate Zindanı’nda, en vahşi canilerin –yargılanıp suçu sabit olmuş, ölüme mahkûm edilmiş kişiler– kaldığı hücreler bunların yanında saray gibi kalır! Buna inanmayanlar lütfen gidip ikisini kıyaslasınlar.

Anahtar kilitte döndüğü zaman yaşlı bey hemen hemen Oliver kadar üzgün

görünüyordu. İcini çekti ve bütün bu kargaşanın suçsuz nedeni olan kitaba baktı. Kitabın kenarını dalgın dalgın çenesine vurarak ağır ağır uzaklaşırken, “Bu çocuğun yüzünde öyle bir şey var ki!” diye söylendi kendi kendine. “İçime dokunan, aklımı kurcalayan bir şey... Suçsuz mu acaba? O bakışı...” Beyefendi ansızın durup havaya bakarak, “Tanrım!..” dedi. “Vay canına! Bu bakışın benzerini nerde gördüm ben?”

Bir süre kafa yorduktan sonra beyefendi düşünceli bir ifadeyle bahçeye bakan bir arka odaya girdi. Bir köşeye çekildi ve uzun yılların sisli perdesini bir kenara sıyrarak bu perdenin ardında kalmış olan sayısız yüzleri yeniden gözünün önünde canlandırmaya başladı. Başını iki yana sallayarak, “Yok,” dedi. “Hayal olsa gerek.”

Yine gözden geçirdi o yüzleri. Bir kez belleğine çağırmıştı ya onları, bu kadar uzun süre boyunca onları gizleyen perdeyi yeniden yerine koymak kolay değildi. Dost yüzleri vardı burada, düşman yüzleri vardı; şimdi yaşlanmış olan genç, çiçek gibi kızların yüzleri vardı. Öyle yüzler vardı ki toprak onları ölümün hazin birer andacı haline getirmişti. Ama ölümden güçlü olan insan onları hâlâ eski tazelikleriyle güzelliklerine büründürüyor; gözlerin ışığını, gülüşün parıltısını, et maskenin ardındaki ruhun aydınlığını yeniden canlandırıyor ve mezarla bitmeyen bir güzelliğin haberini fısıldıyordu. Öyle bir güzellik ki değişiyordu ama ancak daha güçlenmek için; yeryüzünden ayrılıyordu ama ancak yükseklerde bir ışık olmak ve Cennet yoluna hafif ve tatlı bir aydınlık serpmek için...

Ama yaşlı beyefendi Oliver’ın yüz çizgilerinde izi olan herhangi birini anımsayamadı. Depreştirdiği anıların etkisiyle derin bir göğüs geçirdi ve (ne mutlu ki) unutkan bir bey olduğu için onları gene o sisli perdenin ardına gömerek elindeki kitaba daldı.

Omzuna bir elin dokunmasıyla kendine geldi. Anahtarlı adam ona peşinden gelmesini, yargıcın odasına gideceklerini söylüyordu. Beyefendi kitabını aceleyle kapadı ve hemen ünlü Mr. Fang’ın yüksek katlarına çıkarıldı.

Burası, duvarları ahşap kaplı bir ön odaydı. Mr. Fang baş köşedeki bir kürsünün ardında oturuyordu. Kapının bir yanında tahta parmaklıklı bir kafes vardı. Küçük Oliver buraya kapatılmış, manzaranın ürkütücülüğü karşısında tiril tiril titreyip duruyordu.

Mr. Fang dik omuzlu, dik enseli, zayıf, orta yapıda bir adamdı. Saçları pek gür sayılmazdı ve olduğu kadarı da kafasının arkasıyla yanlarındaydı. Yüzü sert ve kıpkırmızıydı. Sağlığı için yararlı olduğundan daha çok içki içmek alışkanlığında olduğunu söylüyordu bu yüz... Eğer söylediği doğru olmasaydı

Mr. Fang kendi yüzüne karşı iftira ve hakaret davası açıp yüklü bir tazminat koparabilirdi.

Yaşlı beyefendi saygıyla eğildi ve sorgu yargıcının kürsüsüne doğru ilerleyip kartını bırakarak, “Adım ve adresim, efendim!” dedi. Sonra birkaç adım geriledi ve başını gene nazik, efendi bir ifadeyle eğerek kendisine soru sorulmasını bekledi.

Olacak bu ya, Mr. Fang bu sırada sabah gazetelerinin birindeki bir başyazıyı okumakla meşguldü. Yazı, kendisinin almış olduğu son kararlardan birine değiniyor ve belki de üç yüz ellinci kez olmak üzere İçişleri Bakanı’nın özel dikkatini bu karar üzerine çekmeye çalışıyordu... Mr. Fang keyifsizdi. Yüzünü öfkeyle buruşturarak başını kaldırdı.

“Kimsin sen?” diye sordu.

Yaşlı bey oldukça şaşkın, kürsü üzerindeki kartını gösterdi.

Mr. Fang kartı gazetenin ucuyla itip bir yana savurarak, “Memur bey, kim bu adam?” diye sordu.

Yaşlı beyefendi tam bir beyefendi gibi konuşarak, “Adım Brownlow’dur efendim...” dedi. “İzin verirsiniz ben de adalet kürsüsünün ardına sığınarak, namuslu bir vatandaşa, nedensiz ve gereksiz yere hakaret eden sorgu yargıcının adını sormak istiyorum.” Mr. Brownlow, dilediği bilgiyi kendine verebilecek birisini ararcasına çevreye bakınıyordu.

Mr. Fang gazetesini elinden atarak, “Memur bey, bu herifin işlediği söylenen suç ne?” diye sordu.

“Hiçbir şey, yargıç hazretleri. Kendisi şu çocuktan davacı olarak bulunuyor efendim.”

Yargıç hazretleri bunu bal gibi biliyordu çünkü yaptığı şey karşısındakinin canını sıkmak için kullandığı iyi ve tehlikesiz bir yöntemdi.

Mr. Fang yaşlıyı küçümseyen bakışlarla baştan ayağa süzerek, “Oğlandan davacı, öyle mi?” dedi. “Yemin ettirt.”

Brownlow, “Yemin etmezden önce bir şey söylememe izin verin!” dedi. “Yani aslında kendi gözlerimle görmedikçe...”

Mr. Fang sertçe, “Beyefendi, çenenizi kısıңыз!” diye buyurdu.

Yaşlı bey, “Kısmayacağım efendim!” diye yanıtladı.

“Şu anda kıs çenenin yoksa kapı dışarı ederim seni! Küstah, terbiyesiz herifin birisin sen. Bir yargıca hangi cesaretle kafa tutarsın?”

İhtiyar kıpkırmızı kesilerek, “Ne?” diye bağırdı.

Fang yazmanına, “Yemin ettirt şuna!” diye buyurdu. “Tek kelime daha duymak istemiyorum. Yemin ettirt.”

Mr. Brownlow'un iyice tepesi atmıştı. Ama belki de öfkesine kapılırsa çocuğa kötülük getirebileceğini düşünerek kendini tuttu ve yemin etti.

Fang, "Şimdi..." dedi. "Bu çocuğa yüklenen suç nedir? Anlatın beyefendi."

Mr. Brownlow, "Bir kaldırım kitapçısının önünde duruyordum..." diye söze başladı.

Fang, "Susun beyefendi," dedi. "Memur bey! Nerede o polis? Polise de yemin ettirtin bakalım. Memur bey, nedir bu işin aslı?.."

Polis memuru, şanına yaraşır bir alçakgönüllülükle duruma nasıl kendinin el koyduğunu, Oliver'in üstünü aradığı halde hiçbir şey bulamadığını ve soruna dair bildiklerinin bundan ibaret olduğunu anlattı.

Mr. Fang, "Tanık filan var mı?" diye sordu.

"Hiç yok efendim."

Mr. Fang bir süre sessiz oturdu. Sonra davacıya dönerek ateş püskürdü:

"Bayım, bu çocuktan hangi nedenle davacı olduğunu açıklayacak mısınız açıklamayacak mısınız? Yemin ettiniz. Hâlâ orada dikilip ifade vermekten kaçınırsanız mahkemeye hakaret nedeniyle ceza keserim size. Anam av..."

Yargıcın anası hakkında söyleyeceği şeyin ne olduğunu kimse bilemiyor, çünkü yazmanla gardiyan, tam zamanında, korkunç bir öksürük nöbetine tutuldular. Hatta yazman yere çok ağır bir kitap da düşürdü ve yargıcın sözlerinin araya kaynamasına neden oldu. Kazara, doğal olarak.

Birçok kez sözü kesilip hakarete uğraya uğraya, Mr. Brownlow davasını anlatabilmeyi başardı. O ânın şaşkınlığı içinde, sırf kaçtığını gördüğü için bu çocuğun peşine düştüğünü belirtti. Çocuğun mendili çalmadığı halde hırsızlarla ilişkisi olduğu meydana çıksa bile, yargıç hazretlerinin ona karşı olabildiği ölçüde merhametli davranacağını umduğunu da bildirdi. Sözlerinin sonunda, "Zaten yaralanmış durumda çocuk!" dedi. Gözlerini kürsüye dikti ve ısrarla, "Korkarım ki zavallı çok hasta durumda," diye ekledi.

Mr. Fang alayla dudak bükerek, "İnanırım!" diye söylendi. "Bana bak küçük serseri, senin numaraların burada sökmez. Adın ne?"

Oliver yanıtlamaya yeltendi ama dilini döndüremedi. Sapsarı kesilmişti, bütün oda gözlerinin önünde fırıl fırıl dönüyordu.

Mr. Fang, "Seni kaşarlanmış itoğluit!" diye gürledi. "Adın ne dedik? Memur bey, adı ne bunun?"

Bu, kürsünün önünde duran, çizgili yelekli, babacan tavırlı bir adama söylenmişti. Babacan adam Oliver'a doğru eğilip soruyu yineledi. Ama çocuğun gerçekten de soruları kavrayabilecek durumda olmadığını anlamıştı. Yanıtsız kalmanın yargıcı büsbütün kızdırarak cezayı ağırlaştırmaya yarayacağını bildiği

için kafasından bir şey attı. Bu iyi yürekli hırsız tutucu, “Diyor ki, adı Tom White’mış Yargıç Hazretleri!” dedi.

Fang, “İlle de yüksek sesle konuşmayacak öyle mi?” diye homurdandı. “Pekâlâ! Nerede oturuyormuş?”

Memur gene Oliver’ın yanıtını dinler gibi yaparak, “Nerede olursa, yargıç hazretleri!” dedi.

“Ana babası var mıymış?”

Memur çoğu çocuk suçlunun verdiği yanıtı yineledi: “Ana babasını çok küçük yaşta yitirmiş yargıç hazretleri.”

Sorgunun bu noktasında Oliver başını kaldırdı ve çevreye yalvaran gözlerle bakarak cılız bir sesle bir yudum su diledi.

Mr. Fang, “Yediği naneye bak!” dedi. “Sen benimle alay mı ediyorsun be?..”

Memur, “Çocuk galiba gerçekten hasta efendim!..” diye fikir yürüttü.

Yargıç, “Bana mı öğreteceksin?” diye gürledi.

Yaşlı bey, “Dikkat et memur bey oğlum!” dedi. “Çocuk yere yıkılacak.”

Fang yırtıcı bir tavırla, “Geri dur memur bey!” diye bağırdı. “Canı isterse yıkılsın.”

Oliver bu incelikli izinden yararlandı ve baygın bir halde yere yıkıldı. Odadakiler birbirlerine baktılar. Ama hiç kimse yerinden kımıldamaya cesaret edemedi.

Fang, çocuğun bayılması kesin bir kanıtmışçasına “Biliyordum numara yaptığını,” dedi. “Bırak, zıbarsın orada. Çok geçmeden sıkılıp kalkar.”

Yazman yavaş sesle, “Ne türlü karar vereceksiniz efendim?” diye sordu.

Mr. Fang, “Duruşmasız,” diye yanıt verdi. “Suçluyu üç aya mahkûm ediyorum. Ağır hapis,¹¹ tabii. Boşaltın odayı!”

Kapı bu amaçla açılmış ve adamlardan ikisi baygın çocuğu hücrelerine taşımak üzere eğilmişlerdi ki içeri telaşla yaşlı bir adam girdi ve kürsüye doğru ilerledi. Bu, sırtında eski bir siyah takım elbise olan, yoksul, ancak efendi kılıklı bir adamdı. Soluk soluğa, “Durun! Durun! Kaldırmayın onu!” diye bağırdı. “Tanrı aşkına bekleyin bir an!”

Gerçi böyle sorgu odalarında söz sahibi olan üstün kişiler; vatandaşların, özellikle yoksulların, özgürlüğü, hayatı ve onuruyla ilgili kesin ve keyfî kararlar verme yetkisine sahiptirler; gerçi bu duvarlar arasında her Tanrı’nın günü, meleklerin gözünü ağlamaktan kör edecek nitelikte, akıl almaz dolaplar çevrilir... Ama yine de bu çeşit odalar halka kapalıdır. Ancak günlük gazetelerin aracılığıyla izlenebilirler. Bu nedenle Mr. Fang çağrısız bir konunun böyle yol yöntem dışı bir biçimde içeri girdiğini görünce enikonu küplere bindi.

“Bu da ne? Kim bu?.. Atın dışarı. Boşaltın odayı!..” diye bas bas bağırmaya başladı.

Adam, “Mutlaka konuşmalıyım!” diye bağırdı. “Atamazsınız beni dışarı! Her şeyi gördüm ben! Kitaplığın sahibiyim. Yemin ettirtin bana. Geri dönemem ben. Mr. Fang, beni mutlaka dinleyeceksiniz. Bunu reddemezsiniz efendim.”

Adam doğru söylüyordu. Çok kararlı görünüyordu ve durum, örtbas edilemeyecek bir ciddilik kazanmaktaydı.

Mr. Fang, yüzünden düşen bin parça, “Yemin ettirtin şuna!” dedi. “Ee bayım, neymiş söylemek istediğin?”

Adam, “Şu efendim!” diye yanıtladı. “Bu bey kitap okurken üç çocuğun karşı kaldırımında oyalandıklarını gördüm. Şuradaki sanık ve başka iki çocuk. Mendili ötekilerden biri çaldı. Gözlerimle gördüm. Bu çocuğun da bu işin karşısında şaşkınlıktan ağzının açık kaldığını gördüm.” Bu arada soluğunu biraz olsun düzenleyebilen değerli kitapçı, hırsızlığın tam olarak nasıl yapıldığını daha tutarlı bir biçimde anlatmayı başarabildi.

Mr. Fang biraz duraladıktan sonra, “Neden daha önce gelmedin buraya?” diye sordu.

Adam, “Kitaplığa göz kulak olacak kimsecikler yoktu!” diye karşılık verdi. “Herkes hırsız peşine düşmüştü. Ancak beş dakika önce birini bulabildim. Koşa koşa geldim buraya kadar.”

Fang bir ikinci duraklamadan sonra, “Davacı kitap okuyordu, öyle mi?” diye sordu.

Adam, “Evet,” diye cevap verdi. “Şu anda elinde tuttuğu kitap.”

Fang, “Ya, bu kitap, öyle mi?” dedi. “Bedelini ödemiş miydi?”

Kitapçı gülümseyerek, “Hayır, ödememişti,” diye yanıtladı.

Dalgın yaşlı, gayet safça, “Aman Tanrım! Unuttum gitti!” diye söylendi.

Fang merhametli görünmek için gayet gülünç kaçan bir çaba harcayarak, “Zavallı bir yoksul çocuğundan davacı olmaya utanmıyorsunuz!” dedi.

“Beyefendi, bana kalırsa bu kitabı gayet kuşkulu ve onursuz biçimde ele geçirmişsiniz. Talihiniz varmış ki mal sahibi sizden davacı olmuyor! Yani bu size ders olsun bayım... Yoksa yasa er geç yakanıza yapışır. Çocuğu serbest bırakıyorum. Boşaltın odayı!”

Yaşlı beyefendi bunca zamandır içinde tuttuğu öfkeyi sonunda püskürterek, “Vay canına be!..” diye bağırdı. “Vay canına be! Ben şimdi...”

Yargıç, “Boşaltın odayı!” diye tekrarladı. “Duymuyor musunuz? Boşaltın odayı!..”

Buyruğa boyun eğildi. Mr. Brownlow bir elinde kitabı, bir elinde bambudan

bastonu olduğu halde, bir öfke ve başkaldırı nöbeti içinde dışarı çıkarıldı.

Ama bahçeye çıkınca öfkesi bir anda yok oldu. Küçük Oliver Twist taşların üzerinde sırtüstü yatıyordu. Gömleğinin düğmeleri çözük, saçları yüzüne dökülen sudan ıslanmış, yüzü ölü gibi sapsarı. Bütün vücudu kasılmalarla titriyordu.

Brownlow ona doğru eğilerek, “Zavallı yavru! Zavallı yavru!” diye mırıldandı. “Bir araba çağırın. Çok rica ederim. Çabuk!”

Araba bulundu ve Oliver özenle taşınıp sıralardan birinin üzerine uzatıldı. Beyefendi de binip öbür yana oturdu.

Kitapçı başını içeri uzatarak, “Ben de sizinle gelebilir miyim efendim?” diye sordu.

Mr. Brownlow hemen “Aa... elbet beyefendiciğim,” diye yanıtladı. “Sizi unuttum gitti. Ne kadar ayıp. Şu bahtsız kitap hâlâ elimde. Buyrun! Buyrun! Zavallı yavru! Yitirecek hiç vaktimiz yok!”

Kitapçı da bindi ve araba hareket etti.

11. Fang, 1824 yasalarına göre yankesicilik için duruşma ve jüri gerektirmeyecek en ağır cezayı veriyor. (Y.N.)

XII

Oliver’a ömründe görmediği kadar iyi bakılıyor. Bir resim hakkında bazı ayrıntılı bilgiler

Araba, tıngır mıngır, Oliver’ın Elegeçmez’le birlikte ilk Londra’ya girdiği zaman geçtiği yerlerden geçerek yoluna devam etti. Ancak Islington’daki Angel adlı hana gelince değişik bir yöne saptı ve en sonunda, Pentonville dolayındaki sessiz, ağaçlı bir yolda, derli toplu bir evin önünde durdu. Evde hiç vakit geçirilmeden bir döşek hazırlandı ve Mr. Brownlow kanadının altına aldığı küçüğün buraya dikkatle ve rahatça yatırılmasını denetledi. Bu döşekte Oliver’a sınırsız bir acıma ve özenle bakıldı.

Ne var ki çocuk, günler günü yeni dostlarının iyiliğini ayırımsayamadı. Günler döne döne doğup batıyordu ama Oliver hâlâ yatakta bir yandan ötekine dönerek yakıcı bir hastalığın kavurucu ve tüketici ateşiyle eriyip gidiyordu. Bu ateş sert demirin böğrüne damlayan asit gibi ancak paslandırmak ve yok etmek için yakar. Bu yavaş, sürünge ateşin canlı bir bedende yaptığı tahribatı, kurtlar bile ölü bedenlerde gerçekleştiremezler.

Sonunda Oliver zayıf, soluk, dermansız, kendine uzun ve tedirgin bir uyku gibi gelen ateşli hastalıktan uyandı. Yatakta zorlukla biraz doğrulup başını titreyen koluna dayayarak kaygıyla çevresine bakındı.

“Neresi bu oda?” diye sordu. “Nereye getirmişler beni? Uyuduğum yer burası değildi.”

Bu sözleri, çok halsiz ve güçsüz olduğu için oldukça cılız bir sesle söylemişti ama yanıtını derhal aldı. Karyolanın çevresindeki perde hemen açıldı ve oldukça derli toplu, hanım hanımcık giyinmiş, anaç tavırlı bir yaşlı kadın yatağın başında nakış işlediği koltuktan kalkarak yumuşak sesle, “Şşş, yavrum!” dedi.

“Konuşma, yoksa yine hastalanırsın. Zaten büyük hastalık geçirdin; çok ateşliydin... Yat yine yerine, aferin benim oğlum!”

Böyle diyerek kadın Oliver’ın başını yavaşça yastığa yatırdı ve saçlarını arkaya doğru sıvazlayarak yüzüne öyle tatlı, öyle sevgi dolu bir bakışla baktı ki Oliver kendini tutamayarak o minicik kalmış zayıf elini onun eline verdi ve

kadının kolunu yavaşça çekip kendi boynuna doladı.

Kadın gözleri yaş içinde kalarak, “Ulu Tanrım! Ne kadir bilen yavrucuk bu!” diye mırıldandı. “Güzel yavru! Şimdi anacığı benim yerimde olsa da onun bu halini görse ne yapardı kim bilir!”

Oliver, “Belki de görüyordur annem beni!” diye fısıldadı. “Belki beklemiştir başucumda. İçimde öyle bir duygu var.”

Yaşlı kadın sevecenlikle “Ateşli yatmandandır yavrucuğum!” dedi.

Oliver, “Herhalde!” diye fısıldadı. “Zaten Cennet’in yolu çok uzak. Oradakiler de öyle mutlu ki Cennet’i bırakıp yoksul bir çocuğun başına gelecek değiller ya! Ama annem benim hasta olduğumu öğrendiyse Cennet’te bile içi sızlamıştır. Ölmezden önce o da çok hasta olmuş da!” Oliver bir an düşündü, sonra, “Ama annemin benden haberi olmasa gerek!” diye ekledi. “Durumumu bilseydi üzgün dururdu. Ama düşlerimde onun yüzünü hep sevinçli ve mutlu görüyorum.”

Yaşlı kadın bunu yanıtlamadı. Önce gözlerini sonra da masa üstündeki gözlüğünü (gözlerinin ayrılmaz bir parçasıymışçasına) sildi ve Oliver’a içsin diye soğuk bir şeyler getirdi. Oliver’ın yanağını okşayarak yine sessiz ve kımıldamadan yatmasını, yoksa yeniden hastalanacağını söyledi.

Böylece Oliver sessiz ve kımıltısız yattı yatağında. Bir kere, iyi yürekli kadının her sözünü yerine getirmeye can atıyordu. İkincisi de, aslı aranırsa biraz önceki konuşması onu tam anlamıyla tüketmişti! Çok geçmeden tatlı, hafif bir uykuya daldı ve bu uykudan bir mum ışığıyla uyandı. Şamdan yatağın ta yanı başına yaklaşıncı ışığı bir adamı aydınlattı. Bu adam elinde, yüksek sesle tıkırdayan, büyük bir altın saat tutuyordu. Oliver’ın nabzını saydı ve çok daha iyi olduğunu söyledi.

“Çok daha iyisin artık, değil mi, çocuğum?” diye sordu.

“Evet efendim; sağ olun!” dedi Oliver.

“Evet, biliyorum zaten. Karnın da aç, değil mi?”

Oliver, “Hayır efendim!” diye yanıtladı.

Bay, “Ehhe!..” diye öksürdü. “Biliyorum zaten aç olmadığını.” Sonra gayet bilgiç bir tavırla yaşlı kadına dönerek, “Çocuğun karnı aç değil Mrs. Bedwin!” dedi.

Hanım, doktorun çok akıllı bir adam olduğunu söylercesine başını saygıyla, hafifçe eğdi. Doktorun da kendisi hakkında aynen böyle düşündüğü belliydi.

“Uykun var, değil mi oğlum?” diye sordu. Oliver, “Hayır efendim!” diye yanıt verdi.

Doktor oldukça sevinmiş gibi bilgiç bir bakışla, “Elbet yok uykun!” dedi.

“Susamış da değilsin. Öyle değil mi?”

“Biraz susadım galiba efendim.”

Doktor, “Aynen umduğum gibi,” dedi. “Susaması oldukça doğaldır... Son derece doğal. Hanımefendi ona biraz çayla yağsız, kuru, kızarmış ekmek verebilirsiniz. Kendisini çok sıcak tutmayın, her ne kadar zahmetse üşütmemeye de dikkat buyurun... Olmaz mı?”

Yaşlı kadın kibar bir diz kırışıyla karşılık verdi. Doktor onun hastaya verdiği serin şerbeti tattıktan sonra onayladığını bildirdi ve hiç oyalanmadan dışarı çıktı. Merdivenden aşağı inerken pabuçları önemli ve zengin gıcırtilar çıkarıyordu.

Az sonra Oliver’ın üzerine yine uyku çöktü. Uyandığında saat on ikiye geliyordu. Yaşlı kadın çok geçmeden iyi geceler diledi ve onu yeni gelen daha şişman bir yaşlı kadına emanet ederek gitti. Şişman kadın elindeki çıkının içinde küçük bir dua kitabıyla kocaman bir gecelik başlığı getirmişti. Bu sonuncusunu başına, birincisini de masanın üzerine koyduktan sonra Oliver’a geceleyin onun başında beklemeye gelmiş olduğunu söyledi; koltuğunu ateşin başına çekti ve durup durup uyuklamaya başladı. Uykuları, zaman zaman yere yuvarlanmasıyla, çeşitli horultu ve hırıltılarla bölünüyordu. Ama bunlar kadının üzerinde pek bir değişiklik yapmıyordu. O sadece burnunu bir sıkı ovuşturduktan sonra yeniden uykuya dalıyordu.

Bu doğrultuda gece yavaş yavaş ilerledi. Oliver bir süre uyanık yatarak hasır abajurdan tavana vuran küçük ışık beneklerini saydı ve duvar kâğıdının karmaşık desenlerini dalgın gözleriyle ayırıp çıkarmaya çalıştı. Odanın karanlığı ve sessizliği iyice ağırdı, çünkü çocuğa, burada günler ve gecelerdir ölümün nöbet tutmakta olduğunu anımsatıyordu. Oliver ölümün belki şimdiden sonra bu odayı, korkunç varlığının karanlığı ve ürkütücülüğüyle dolduracağını düşünerek yüzünü yastığa gömdü ve yüreğinin bütün ateşiyle Tanrı’ya dua etti.

Zamanla derin, durgun bir uykuya daldı. Bu uyku ancak çekilen acıların dinmesiyle mümkündür. O durgun, derin uyku ki bundan uyanmak insana acı verir. Bu uyku ölüm bile olsa kim uyanıp da gene yaşamanın bütün çile ve yüklerine; bugünün dertleriyle yarının kaygılarına ve hele dünün üzücü anılarına yeniden dalmak ister?

Oliver gözlerini açtığı zaman gün doğalı saatler oluyordu. Çocuk sevinçli ve mutluydu. Hastalığın bunalımı atlatılmıştı. Oliver gene bu dünyaya dönmüştü artık.

Üç gün içinde sırtını yastıklara dayayarak rahat bir koltukta oturacak duruma geldi. Hâlâ yürüyemeyecek kadar zayıf olduğu için kâhya kadın Mrs. Bedwin onu aşağı kattaki kendi küçük odasına kucakta taşıttı. Onu ocak başına

yerleştirdikten sonra kendi de oturdu ve çocuğu bu kadar iyi gördüğü için yüreği sevinçle dolup taşarak hıçkırarak hıçkırarak ağlamaya başladı. Biraz sonra, “Sen benim kusuruma bakma yavrum!” dedi. “İimi boşaltıp rahatlıyorum ben. İşte, tamam artık. Bir şeyciğin kalmadı.”

Oliver, “Siz bana çok, çok iyilik ediyorsunuz efendim!” dedi.

“Aa, hiçbir şey değil yavrum. Sen onu düşünme de orbanı içmeye bak. Doktor Bey diyor ki Mr. Brownlow belki de bu sabah seni görmeye gelecekmiş. İyi görsün bizi. Ne kadar iyi görürse o kadar sevinir çünkü.” Böyle diyerek yaşlı hanım saplı bir tasta çorbayı ısıtmaya başladı. Oliver bu kopkoyu çorbanın talimatlardaki gibi sulandırıldığı zaman yoksullar evinde en az üç yüz elli kişiye başlı başına yemek yerine geçebileceğini düşündü.

Mrs. Bedwin onun gözlerini tam koltuğunun karşısındaki duvarda asılı duran bir portreye dikkatle dikmiş olduğunu fark edince, “Resim sever misin yavrum?” diye sordu.

Oliver gözlerini portreden ayırmaksızın, “Bilmiyorum efendim!” diye yanıtladı. “O kadar az resim gördüm ki bilemeyeceğim! şu kadının ne güzel, ne tatlı bir yüzü var!”

Kadın, “Ah, ressamı kadınları hep olduklarından daha güzel çizerler, yoksa müşteri bulamazlar çocuğum!” dedi. “Fotoğraf çeken makineyi kim bulduysa tutmayacağını bilmesi gerekirdi: Makine gereğinden çok doğruyu söylüyor çünkü; gereğinden çok!” Ve böyle diyerek yaşlı kadın kendi nüktesine bol bol güldü.

Oliver, “Bu... Bu birinin gerçek resmi mi efendim?” diye sordu.

Yaşlı kadın bir an gözlerini çorbadan ayırıp resme bakarak, “Evet,” diye yanıtladı. “Bir portre bu.”

“Kimin acaba?..”

Kadın güler yzllkle, “İnan ki bilmiyorum çocuğum,” dedi. “Senin, benim bildiğimiz birinin resmi olmasa gerek. Galiba bu resim senin hoşuna gitti yavrum.”

Oliver, “Yüzü yle güzel ki!” dedi.

Kadın ocuğun resme kendinden geçmişçesine bakmakta olduğunu görerek, “Sakin korkmayasın!..” diye şaşkınlıkla sordu.

Oliver hemen, “Yok, hayır, hayır!” dedi. “Ama gözleri öyle zgn bakıyor ki! Hem de sanki bana dikilmiş.” Sonra yavaş sesle, “Baktıkça yüreğim çarpıyor!” diye ekledi. “Sanki bu resim canlıymış da benimle konuşmak istiyormuş ama konuşamıyormuş gibi...”

Kadın irkilerek, “Tanrım, sen bizi koru!” diye nledi. “Konuşma böyle, a

çocuk! Hastalık sinirlerini zayıf bırakmış senin. Gel, koltuğunu öte yana çevireyim... O zaman resmi göremezsin.” Hanımcağız dediği gibi yaparak, “Tamam!” dedi. “Gözün o resme takılmaz hiç olmazsa...”

Gerçi resimdeki yüz Oliver’ın hâlâ gözlerinin önündeydi ama çocuk iyi yürekli hanımcağızı üzmemek istemediği için yavaşça gülümsedi. Mrs. Bedwin de onun daha rahat olduğu kanısıyla çorbaya tuz attı ve ekmek doğradı. Bu hanımcağızın şu arada yaptığı bu önemli ve ciddi işe yaraşır, eteği belinde bir havası vardı. Oliver çorbayı şaşılacak bir çabuklukla bitirdi. Son kaşığı anca yutmuştu ki kapıya usulca vuruldu. Mrs. Bedwin, “Girin,” deyince Mr. Brownlow içeri girdi.

Gerçi yaşlı bay odaya oldukça sevinçli adımlarla girdi ama Oliver’ı yakından incelemek için gözlüğünü alına kaldırıp ellerini arkasında kavuşturur kavuşturmaz yüzünün çizgilerinde birtakım tuhaf değişiklikler olmaya başladı. Hastalıktan sonra erimiş, gölge gibi kalmış olan Oliver koruyucusuna saygı göstermek için kalkmaya çalıştı ama başaramadı ve bu çaba onun gene koltuğa çökmesiyle sonuçlandı. Aslı aranır ve doğrusunu söylemek gerekirse Mr. Brownlow’un altı tane sıradan, insancıl baya yetecek kadar büyük olan yüreği gözlerine bir miktar yaş fışkırtmıştı. Bunun hangi emme basma düzeniyle yapıldığını anlatabilecek kadar bilgin değiliz.

Mr. Brownlow öksürüp boğazını temizleyerek, “Zavallı çocuk! Zavallı çocuk!” dedi. “Mrs. Bedwin, sesim biraz kısık bu sabah. Korkarım soğuk almış olacağım.”

Mrs. Bedwin, “Umarım öyle değildir efendim!” dedi. “Bütün giyecekleriniz iyice havalandırılmıştı.”

“Bilmiyorum Bedwin, bilmiyorum. Dün öğle yemeğinde kucağıma serdiğim peçete biraz nemliydi gibi geliyor bana. Ama zararı yok... Oğlum, nasılsın bakalım?”

Oliver, “Çok mutluyum efendim!” diye yanıtladı. “Bana gösterdiğiniz iyilikten ötürü size de çok borçluyum efendim.”

Mr. Brownlow duygularını belli etmeyerek, “İyi çocuk!” dedi. “Oğlana yemek verdin ya Bedwin?”

Mrs. Bedwin, “Daha şimdi bir kâse güzel, kopkoyu et suyuna çorba içti beyefendi!” dedi.

Adam hafifçe ürpererek, “Öf!” dedi. “İki bardak kırmızı Porto şarabı daha iyi gelirdi oğlana. Öyle değil mi ha, Tom White?”

Hastamız büyük bir şaşkınlıkla, “Adım Oliver Twist, efendim!” dedi.

Mr. Brownlow, “Oliver mı? Oliver ne?” diye söylendi. “Oliver White mı

dedin?”

“Hayır efendim; Twist. Oliver Twist.”

Beyefendi, “Acayip bir ad!” dedi. “Öyleyse yargıca neden adının Tom White olduğunu söyledin?”



Oliver ateşli hastalıktan kurtuluyor.

Oliver şaşkınlık içinde, “Ben öyle bir şey demedim efendim!” diye karşılık verdi.

Bu, yalana öyle benzer bir sözdü ki beyefendi çocuğun yüzüne sertçe baktı. Ama ondan kuşkulanan mümkün değildi: Yüzünün iyice incelmış olan

izgilerinin her birinde dürüstlük okunuyordu.

Mr. Brownlow, “Bir yanlışlık olsa gerek,” dedi.

Gerçi Oliver’ın yüzüne yakından bakması için neden kalmamıştı. Ama onun yüzüyle başka bir tanıdık yüz arasındaki benzerlik gene o kadar gle gözüne çarptı ki adam bakışlarını ayıramadı. Oliver gözlerini bir yalvarışla onun yüzüne doğru kaldırarak, “Umarım bana kızmadınız ya, efendim?” dedi.

Yaşlı bay, “Yok, yok!” diye yanıtladı. Sonra: “Güzel Tanrım, bu da nesi? Bedwin! Bak... şuraya bak, kuzum!..”

Bir eliyle duvardaki portreyi, sonra da çocuğun yüzünü gösterdi. Yüz resmin yaşayan bir kopyasıydı. Gözler, baş, ağız, her çizgi birbirinin aynıydı. Hele yüzlerdeki ifade, şu anda o kadar birbirinin eşiydi ki en ufak çizgiler bile akıllara durgunluk veren bir titizlikle kopya çekilmiş sanırdınız.

Oliver, beyefendinin neden böyle ansızın bağırdığını anlayamadı. Çünkü henüz bu anlık bağırışın verdiği heyecana dayanacak kadar güçlü olmadığı için bayılıvermişti.

XIII

Yeniden o Şen ihtiyarla genç çömezlerine dönüyor. Zeki okuyucu bu kimseler aracılığıyla yeni bir dost ediniyor. Ve onun üzerinden bu hikâyeyle ilgili birçok hoş konu anlatılıyor

Elegeçmez ve becerikli dostu Üstat Bates, bundan önceki bir bölümde büyük bir dil yatkınlığıyla anlatıldığı üzere kendilerinin Mr. Brownlow’a ait bir eşyayı yasal olmayan yoldan üzerlerinde taşımalarının bir sonucu olarak küçük Oliver’ın ardından yükselen, “Hırsız!!!” yaygaralarına katıldıkları zaman hayli gelişmiş ve övünülecek bir bencillik duygusuyla hareket etmekteydiler. Madem ki yurttaşın özgürlüğü ve bireyin bağımsızlığı bütün gerçek İngilizlerin en çok üzerinde durup övündükleri değerlerin başında gelir, öyleyse bu davranışın bu iki genci bütün yurtseverlerin gözünde yükseltmesi gerektiğini okurun dikkatine sunmama herhalde gerek yok. Onların kendi canları konusunda besledikleri bu şiddetli kaygı, aynı zamanda kimi derin ve sağlam yargılı düşünürlerin ortaya attıkları “Doğa Yasası”nı da kanıtlamaya yarar. Adı geçen düşünürler (akıllarıyla bin yaşasınlar), Doğa Anamızın davranışlarını çeşitli kuram ve yasalar halinde basitleştirmeyi başarmışlardır. Doğa Ana’nın yüce bilgisini ve idrak yeteneğini, kibar ve nazik bir biçimde pohpohlamak için de bu kuram ve yasalarda duygu, cömertlik ve acıma gibi nitelikleri bütünüyle hasıraltı etmişlerdir. Öyle ya, bu gibi şeylerle uğraşmak Doğa Ana’ya yakışmaz çünkü bu bayanın, kendi cinsiyetinin kapris ve zayıflıklarını aşmış olduğu tüm kâinata kabul edilmiştir!

Elegeçmez’le Charley’nin Şu çok kritik durumda sergiledikleri davranış biçiminin tam düşünürlerle yaraşır bir davranış olduğuna başkaca kanıt göstermek isteseydim bunu onların (anlatmış olduğum) sonraki hareketlerinde hemencecik bulurdum: yani ahalinin dikkati Oliver’a çevrilir çevrilmez küçükbeylerimizin kovalamacayı bırakıp hemen en kestirme yoldan evlerine dönmeleri! Gerçi ünlü ve bilgin felsefecilerin istedikleri sonuçlara kısa yoldan vardıklarını ileri sürmek istemem. Onların yöntemi, tersine çeşitli dolambalar ve söylem yalpalamalarıyla yolu uzatmaktır. Ama Şunu demek isterim ve açıkça derim ki: Birçok yüce düşünür de kuramlarını hayata geçirirken ucu kendilerine

dokunabilecek olan bütün olasılıklara karşı tedbirli davranmakta büyük sağduyu ve öngörü gösterirler. Örneğin düşünörlere göre çok yararlı bir iş yapıyorsanız, yanı sıra ufak bir zarar yapmanıza izin vardır. Gene düşünörlere göre sonuca ulaşabilmek için herhangi bir çareye başvurabilirsiniz. Yapılan yararlı işle zararlı işin çapını, hatta ve hatta yararla zararı ayırt etmek, tamamen bu işle ilgili düşünöre kalmıştır. Onun kendi kişisel sorunlarına yönelttiği açık, tarafsız ve geniş görüş, bütün bu sorunlara ilişkin gerekli kararları verecektir.

İki genç büyük bir hızla bir sürü dolambaçlı, daracık, birbirine girmiş yollardan ve avlulardan geçtikten sonra, sonunda alçak ve karanlık bir kemerin altında durup dinlenmeye cesaret edebildiler. Burada kısa bir süre sessizce durdular ve soluklarının yavaşlayıp konuşabilecek duruma gelmesini beklediler.

Sonra Üstat Bates sevinçli bir kahkaha attı ve kendini tutamayıp makaraları koyvererek bir kapı eşiğine yattı. Sevinçten kendinden geçmiş bir halde yerlerde yuvarlanmaya başladı.

Elegeçmez, “Ne oldu?” diye sordu.

Charley Bates, “Hah! Hah! Hah!..” diye kahkaha atıyordu. Elegeçmez sakınarak çevresine bakındı ve “Kes şamatayı,” dedi. “Enselenmek mi istiyorsun enayi?”

Charley, “Elimde değil!” diye yanıtladı. “Tutamıyorum kendimi! Onun öyle rüzgâr gibi tabanları yağladığı gözümün önüne geliyor da! Düşe kalka! Direklere toslaya toslaya! Sonra kendi de demirdenmiş gibi hiç gözünü kırpmadan gene başlıyordu koşmaya. Ben de mendil cebimde, bağırıp duruyordum onun ardından! Ay, anacığım!..” Üstat Bates’in hayal gücü bu sahneyi oldukça renkli olarak canlandırmaktaydı. Küçükbey gene yerde yuvarlanarak eskisinden daha hızlı gülmeye başladı.

Elegeçmez, arkadaşının bir kere daha soluksuz kaldığı bir andan yararlanarak, “Fagin ne diyecek?” diye sordu.

Charley Bates, “Ne?” diye arkadaşının sözcüğünü tekrarlardı. “Evet, ne?..” dedi Elegeçmez.

Charley, “Canım ne der ki?” diye sordu ama sevinci ansızın sönüverdi. Çünkü Elegeçmez’in durumu onu etkilemişti. “Ne der ki yani?”

Mr. Dawkins bir-iki dakika ıslık çaldı, sonra şapkasını çıkararak kulağının ardını kaşıdı ve üç kez başını salladı.

“Ne demek istiyorsun?” dedi Charley.

Elegeçmez o okumuş entelektüel yüzünde hafif bir alay ifadesiyle, “Dam üstünde saksağan, vur beline kazmayı!” diye söylendi. “Söz kıtlığında asmalar budayayım!”

Bu sözler öğretici olabilirdi ama doyurucu değildi. Bu yüzden Mr. Bates yine, “Ne demek istiyorsun?” diye sordu.

Elegeçmez yanıtlamadı. Yalnızca şapkasını yeniden giydi, uzun kuyruklu ceketinin eteklerini koluna astı, dilini ağzına soktu, burnunun üzerine parmağıyla beş-altı kez laubali ama anlamlı biçimde vurdu ve gerisin geri dönerek avlunun karşı tarafına doğru süzüldü. Mr. Bates, düşünceli bir yüzle onun peşinden gitti...

Bu konuşmadan birkaç dakika sonra gıcırıltılı merdivende duyulan ayak patırtıları, ateşin başında oturmakta olan neşeli ihtiyarın dikkatini çekti. Kendisinin sol elinde ufak bir somun ekmek ve bir domuz sucuğu, sağ elinde bir çakı ve ocak başındaki kancada da teneke bir tas vardı. Başını kapıya doğru çevirip kulaklarını dikerek dışarısını dinlerken gür, kızıl kaşlarının altında gözleri keskin bakıyordu ve o beyaz yüzünde haince bir gülüş vardı. Derken birden yüzü değişerek, “Aa, nasıl olur?” diye söylendi. “Sadece ikisi... Üçüncüsü nerde ki?.. Başlarına bir iş gelmiş olmasın! Ama dur!..”

Ayak sesleri daha yaklaştı, sahanlığa ulaştı. Kapı ağır ağır açıldı. Elegeçmez’le Charley Bates içeri girerek kapıyı arkalarından örttüler.

Fagin ateş püskürerek yüzünde korkutucu bir ifadeyle yerinden fırladı ve, “Oliver nerde, itoğlultler?..” diye sordu. “Nerede çocuk?”

Genç yankesiciler karşılarındaki ustaya öfkesinden ürkmüş gibi bakıyorlardı. Sonra da kaygıyla birbirlerine baktılar. Ama yanıtlamadılar.

Fagin, Elegeçmez’i sımsıkı yakasından kavrayarak ve müthiş sövgülerle tehditler savurarak, “Ne oldu çocuk?” diye bağırdı. “Konuş Tanrı’nın belası, yoksa boğarım seni!..”

Mr. Fagin’in dediğini gerçekten yapacağa benzer bir görünüşü vardı. Öyle ki, her zaman kendi güvenliğini sağlamayı akıl harcı sayan Charley Bates, boğulma sırasının kendine de geleceğini düşünerek dizüstü çöktü; yüksek sesle, hiç alçalmayan ve arkası kesilmeyen bir yaygaraya başladı. Çıkardığı ses azgın bir boğayla borazan arası bir şeydi.

Fagin, “Konuşacak mısın sen?” diye bağıyor ve Elegeçmez’i öylesine sarsıyordu ki, oğlanın o kocaman ceketinin içinde kalışı bile mucize sayılırdı.

Sonunda Elegeçmez somurtarak, “N’apalım yani, aynasızlar enseledi!” diye konuştu. “Bana bak, bırak yakamı be!..” Ve bir silkelenişte o koca ceketten sıyrılıp ceketi de Fagin’in elinde bırakarak, uzun saplı kızartma çatalını kaptığı gibi şen ihtiyarın yeleşine doğru bir hamle yaptı. Eğer tutturabilseydi o yelekten dışarı boşalacak olan şen ruhun yeri bir daha kolay kolay doldurulamazdı!..

Bu acil durumda Yahudi, o yaşlı, bitik görünüşünden hiç umulmayacak bir çeviklikle geri sıçradı ve kancadan asılan tası kavrayarak saldırganın kafasına

atmaya hazırlandı. Ama bu sırada Charley Bates'in çıkardığı son derece acıklı bir ses dikkatini çektiği için tasın yönünü birden değiştirerek uluyan çocuğun kafasına fırlatıverdi.

Kalın bir sesin, "Hey, ne haltlar oluyor burada be?" diye homurdandığı duyuldu. "Suratıma kim fırlattı bu tası? İyi ki tas değil de içindeki bira isabet etti bana!.. Yoksa fırlatanın hesabını görürdüm. Ama sudan başka içeceği böyle boşa savurmak kimin harcıdır zaten? Ancak zengin, aşağılık bir Yahudi'nin! O da River Company'yi soyup soğana çevirdikten sonra elbet!¹² Neler oluyor Fagin? Hay Tanrım! Boynumdaki mendilin içi de bira doldu. Hey, sinsi hayvan, sen de içeri girsene be!.. Ne sürünüp durursun dışarılarda; sahibinden utanır gibi?.. Gir içeri!"

Bu homurtuları çıkaran adam kırk beş yaşlarında, tıknaz yapılı biriydi. Siyah kadife ceket, iyice kirli kahverengi diz altına gelen pantolon, baldıra kadar çıkan bağcıklı poturlar ve kurşuni iplik çoraplar giymişti. Bunların içinden görünen bacaklar öyle kalın, baldırları öyle şişkindi ki bu tip bacaklar, bileklerinden demir ve zincirle bağlı olmadıkça neredeyse çıplak kaçır. Adamın başında kahverengi şapka, boynunda rengârenk, pis bir mendil vardı... Mendilinin uzun ve yırtık pırtık uçlarıyla yüzündeki biraları siliyordu. Biralar silinince üç gündür sakal tıraşı olmamış, ablak, etli bir yüz ve etrafa yiyecek gibi bakan bir çift göz ortaya çıktı. Gözlerden birinin çevresinde, yakın bir geçmişte yumruk yediğinin belirtisi olan çok renkli bir şişkinlik görülüyordu.

Bu sevimli haydut, "Gel dedik, duydun mu?" diye bağırdı ve yüzünde en azından yirmi tane yara ve yırtık bulunan, karmakarışık, uzun tüylü, beyaz bir köpek kuyruğunu kısıp başını eğerek içeri girdi.

Adam, "Daha önceden niçin girmedin?" diye köpeğine gürledi. "Burnun büyüdü de benimle insan içine çıkmaktan utanıyorsun galiba, öyle mi? Yat aşağı!"

Buyrukla birlikte savrulan bir tekme hayvanı odanın karşı köşesine gönderdi. Ne var ki o buna alışığa benzerdi. Ses çıkarmadan bir köşeye kıvrılıp yattı ve hain bakışlı gözlerini dakikada belki yirmi kez kırpıştırarak odayı gözden geçirmeye başladı.

Köpeğin sahibi ağır ağır ilerleyip oturarak Fagin'e, "Nedir bu yaptığın?" diye sordu. "Oğlanları tartaklıyorsun değil mi seni açgözlü, doymak bilmez alçak herif? Şaşıyorum bu çocukların seni öldürmeyişlerine. Ben olsam yapacağım buydu. Senin çırağlarından biri olsam çoktan öldürürdüm seni; sonra da... Ama yok, ölünü satamazdım. Para veren olmaz ki! Senin ölün ancak çirkinlik örneği diye bir şişeye koyup saklamaya yarar. Ama bu boyda şişe de

yapmıyorlar herhalde!”

Fagin tiril tiril titreyerek, “Sus, sus Mr. Sikes!” diye yalvardı. “Bağırma öyle.”

Haydut, “Yağcılığa kalkıp bay may deme bana!” diye gürledi. “Sözü baya döktün mü niyetin bozuktur senin. Adımı biliyorsun ya, söyle! Adından utananlardan değilim ben!”

Fagin yaltaklanarak, “Sakin ol, sakın ol Bill Sikes!” dedi. “Ters yanından kalkmışa benziyorsun Bill.”

Sikes, “Olabilir!” dedi. “Senin de tersliğin üzerinde gibiydi demin. Yok, her yana bira tasları fırlatmak senin huyunsa bilmem. Karakolda bülbül gibi ötüp de...”

Fagin adamın kolunu kavrayıp çocuklardan yana işaret ederek, “Delirdin mi sen?” diye söylendi.

Mr. Sikes yanıt olarak boynunun sol tarafına bir düğüm çalar gibi yaptı ve başını hızla sağ omzunun üstüne doğru düşürdü. Bu dilsiz oyununun anlamını Fagin oldukça iyi anlamışa benziyordu. Sonra Bill Sikes, konuşmasını her zaman yer yer süsleyen, ama burada yinelersek hiç kimsenin anlayamayacağı sövgülerle bir bardak içki istedi. Şapkasını masanın üzerine bırakarak, “Sakın içine zehir katayım deme ha!” dedi.

Bunu şaka diye söylemişti. Ama Fagin’in dolaba doğru dönünce nasıl yılan gibi bir bakışla alt dudağını dişlediğini görse bu uyarının hayli gerekli olduğuna inanabilirdi. Şen yaşlının, şişedeki içkiyi daha etkili bir hale getirmeyi tasarlamasa bile az buçuk gönlünden geçirdiğini anlardı o zaman!

Mr. Sikes, iki-üç bardak içki devirdikten sonra odadaki küçükbeylerin farkına varmaya tenezzül etti. Bu sayede söyleşi başladı ve Oliver’in ele geçişi (Elegeçmez’in bu şartlar altında gerekli gördüğü ballandırmalar ve değişikliklerle birlikte) ayrıntılı olarak anlatıldı.

Yahudi, “Korkarım ağzından bir şey kaçırıp başımızı belaya sokacak!” dedi.

Sikes kötü bir sırıtışla, “Olur mu olur!” dedi. “Defterin dürüldü demektir Fagin.”

Fagin bu sözü duymamışçasına, “Korktuğum ne biliyor musun?” diye sözünü sürdürdü. “Benim defterim bir kez dürüldü mü başka birçoklarının defteri de dürüldü demektir. Senin başın benimkinden beter yanabilir diye korkarım, iki gözüm kardeşim!”

Öbürü irkilerek hışım gibi Fagin’den yana döndü.

Ama o, omuzlarını ta kulaklarına kadar kaldırıp kısmış, bomboş gözlerle karşı duvara bakmaktaydı.

Uzun bir sessizlik oldu. Bu seçkin topluluğun her bir üyesi kendi düşüncesine dalmıştı, hatta köpek bile! Ağzını şöyle haince şapırdatmasından anlaşıldığına göre sokağa çıkınca karşılaşacağı ilk bayın ya da bayanın bacağına saldırmayı kuruyor olsa gerekti.

Mr. Sikes geldiğinden beri kullanmakta olduğundan çok daha alçak bir sesle, “Birisi gidip karakolda neler geçtiğini öğrenmeli!” dedi.

Fagin ona hak vererek başını eğdi.

“Çocuk konuşmadan deliğe atıldıysa çıkana kadar tehlike yok demektir. O zaman gereğine bakılması gerekir. O zaman, ne yapar yapar onu ele geçirirsin.”

Fagin yine, evet der gibilerden başını eğdi. Bu hareket biçiminin çok yerinde olduğu gün gibi ortadaydı. Ama ne yazık ki uygulanması için çok büyük bir engel vardı. Yani Elegeçmez, Charley Bates, Mr. Fagin ve Bill Sikes, topu birden, herhangi bir nedenle herhangi bir polis karakolunun yakınından geçmek konusunda köklü ve şiddetli alerjileri olan kişilerdi.

Böyle daha ne kadar zaman oturup hiç de hoş olmayan bir kararsızlık içinde birbirlerinin yüzüne bakmayı sürdürürlerdi? Kestirilmesi güç! Neyse ki bu konuda tahmin yürütmemize de gerek yok. Çünkü, Oliver’ın bir kez görmüş olduğu iki genç bayanın tam o sırada, ansızın içeri girmeleriyle odadakilerin dilleri yeni baştan çözüldü.

Fagin, “İşte tam aradığımız insan!” dedi. “Bet gider. Gidersin, değil mi güzelim?”

Genç bayan, “Nereye?” diye sordu.

Fagin yüreklendirici bir tavırla, “Hemen şu köşedeki yere kadar güzelim,” dedi. Kendisine karşı hakça davranacaksa Bet’in, “Gitmem!” diye kestirip atmadığını belirtmemiz gerek. Kendisi yalnızca, “Eğer gidersem kurtlu peynir olayım!” diye bir dilekte bulundu ki bu da küçükhanımın yaradılıştan kibar ve ince mizaçlı olduğunu, bir dostu doğrudan doğruya, “Hayır!” diyerek acı vermeye dayanamadığını gösterir.

Fagin, gülümseyişi sönerek diğer küçükhanıma döndü. Cicili bicili, hatta denilebilir ki çarpıcı bir biçimde giyinmiş olan bu hanımın üzerinde kırmızı esvap, ayağında yeşil çizmeler vardı ve saçlarına da kıvırmak için sarı kâğıt parçaları sarmıştı.

Fagin, kandırıcı bir dille, “Nancy, kızım, ya sen ne diyorsun?” diye sordu.

Nancy, “Sökmez diyorum; boşa soluk tüketme Fagin,” diye yanıtladı.

Mr. Sikes başını kaldırıp ters ters bakarak, “Ne demek istiyorsun yani?” diye sordu.

Genç bayan kılını kıpırdatmadan, “Ne diyorsam onu, Bill!” diye yanıtladı.

Mr. Sikes, “Oysa sen tam bu işe göre biçilmiş kaftansın Nancy,” dedi.
“Burada seni hiç tanıyan yok.”

Nancy hep o aynı serinkanlılıkla, “Tanımalarını da istemem zaten!” dedi.
“Benim bu işte sayım suyum yok, Bill!”

Sikes, “Fagin, Nancy gidecek!” dedi.

Nancy, “Hayır Fagin, Nancy gitmeyecek!” diye bağırdı.

Sikes, “Evet Fagin, Nancy gidecek!” dedi.

Ve Mr. Sikes’ın dediği çıktı. Kâh gözdağı kâh vaat, kâh rüşvet yoluyla, adı geçen dilber yaratık sonunda yola geldi ve bu işi üzerine almaya razı oldu. Gerçekten de şirin arkadaşı Bet’in elini ayağını bağlayan kaygılar onun için söz konusu değildi. Çünkü Field Lane Sokağı dolaylarına, uzak, fakat seçkin Ratcliffe banliyösünden yeni taşınmış olduğundan sayısız dostları tarafından tanınmak olasılığı onu henüz Bet kadar korkutmuyordu.

Böylece beline temiz bir önlük bağlanıp sarı kıvrırma kâğıtları da hasır bir şapkanın altına gizlenince (bu giysiler Fagin’in dipsiz ambar gibi olan giyim koleksiyonundan sağlanmıştı) Miss Nancy görevine gitmek üzere hazır oldu.

Fagin, “Bir dakika güzelim!” diyerek küçük bir de hasır sepet çıkardı. “Bunu da eline al. Daha namuslu görünürsün kızım.”

Sikes, “Öbür eline de bir kapı anahtarı ver Fagin!” dedi. “Daha gerçek ve inandırıcı görünür.”

Fagin, “Gerçekten de öyle dostum, gerçekten öyle!” diyerek genç kadının sağ elinin işaretparmağına kocaman bir sokak kapısı anahtarı geçirdi. “İşte!” diye ellerini ovuşturdu. “Gerçekten de pek güzel oldu, iki gözüm.”

Miss Nancy bu kez, “Ah kardeşçiğim! Vah benim küçük tatlı kardeşçiğim!” diye ağlamaya ve sepetle anahtarı tutan ellerini üzüntüyle ovuşturmaya başladı. “Ne oldu yavrucuğa?.. Nerelere götürdüler onu? Ah, baylar, bana acıyın da minik kardeşçiğimin başına neler geldiğini söyleyin. Yalvarırım size baylar, ne olur söyleyin!”

Son derece acıklı, yürekler paralayıcı bir sesle bunları söyleyerek seyircilerini keyiften dört köşe eden Miss Nancy bir an duraladı, dostlarına göz kırptı, hepsini gülümseyerek başıyla selamladı ve gözden yitti.

Fagin dönüp çömezlerine bakarak, “Ah, çok akıllı kız bu Nancy, dostlarım!” diye ciddi ciddi başını salladı. Sanki onlara, üstü kapalı olarak gözlerinin önündeki bu parlak örnekten yararlanmalarını öğütlemek istiyordu.

Mr. Sikes bardağını yeniden doldurdu ve o koca yumruğunu masaya indirerek, “Kadınlığın şeref madalyası!” diye bağırdı. “Nancy’nin sağlığına içiyorum. Keşke bütün kadınlar onun gibi olabilseydi!”

Fagin'in evinde buna benzer övgülerle göklere çıkarıladursun, hünerli Miss Nancy, elinden geldiği kadar hızla karakola gitti. Arka kapıdan girerek elindeki anahtarla hücrelerden birinin kapısına usulca vurdu, sonra kulak kabarttı. İçerde ses seda yoktu... Nancy öksürdü, sonra gene kulak kabarttı. Hâlâ yanıt çıkmayınca Nancy tatlı bir sesle, "Nolly?" dedi. "Nolly'ciğim!"

İçerde sadece yalınayak, yoksul bir suçlu vardı. Kendisi flüt çaldığı için tutuklanmış ve topluma karşı işlediği bu suç açıkça kanıtlandığından Mr. Fang bu cezayı verirken, "Madem ki soluğun bu kadar güçlü, ağır iş yaparken harca; daha sağlam olursun!" diye çok yerinde bir nükte de savurmuştu. Flütçü, Nancy'ye yanıt vermedi. Çünkü bütün düşüncesi güvenlik güçlerince el konulan flütündeydi. Onu yitirdiğine yanıyordu. Böylece Nancy öbür hücreye gidip kapıya vurdu.

Hafif, ölgün bir ses, "Ne?" diye yükseldi.

Nancy bir hazırlık hıçkırığıyla, "Bir oğlan çocuğu var mı orada?" diye sordu. Ses, "Yok!" diye yanıtladı. "Tanrı saklasın!"

Bu, altmış beş yaşında bir yersiz yurtsuzdu, ki flüt çalmadığı için, daha doğrusu ekmeğini çalışmakla kazanmayıp dilendiği için hüküm giymişti. Onun yanındaki hücrede, izinsiz teneke kap kacak sattığı, yani ekmek parasını Stamp-office'den¹³ izinsiz çıkarmaya çalıştığı için aynı hapishaneye gönderilecek olan bir adam vardı.

Ama bu suçlulardan hiçbiri Oliver adını taşımadığı ve Oliver'a ilişkin bir şey bilmediği için Nancy dosdoğru, çizgili yelekli babacan memurun yanına gitti. Sokak kapısı anahtarıyla küçük sepeti de oldukça yerli yerinde kullanarak yürekler acısı çığlık ve dövünmelerle minicik kardeşçığının hesabını sordu.

Yaşlı memur, "Kardeşin bende değil kızcağızım!" dedi.

Miss Nancy, aklı başından gitmiş gibi bir tavırla, "Nerede öyleyse?" diye çığlığı bastı.

Memur, "O bey aldı götürdü!" diye yanıtladı.

Miss Nancy, "Hangi bey? Aman Tanrım! Hangi bey?.." diye haykırdı.

Bu çılgın sorulara karşılık olarak memur üzgün ablaya Oliver'ın karakolda hastalandığını; bir tanıgın, yankesiciliği tutuklu olmayan bir başka çocuğun yaptığını kanıtlaması üzerine serbest bırakıldığını; bunun üzerine davacının onu, baygın bir durumda kendi evine götürdüğünü anlattı. Davacı beyin evine ilişkin memurun bütün bildiği Pentonville dolaylarında olduğundan ibaretti. Memur, arabacıya verilen buyruk arasında bu adın geçtiğini duymuştu.

Üzgün kız, korku ve kaygıdan yıkılmış bir durumda sendeleyerek bahçe kapısına kadar gitti. Orada titrek adımlarını hızlı bir koşuyla değiş tokuş ederek

akıl edebildiği en dolambaçlı yoldan Fagin’in evine döndü.

Mr. Bill Sikes bu görev yolculuğunun ayrıntılarını dinler dinlemez hemen beyaz köpeğini çağırıp kahverengi şapkasını giydi ve odadakilere iyi sabahlar dilemek törenine bile vakit ayırmadan hızla dışarı çıktı.

Son derece heyecanlanmış olan Fagin, “Onun nerede olduğunu bilmemiz gerek yavrularım; bulunması şart,” diyordu. “Charley, her tarafı gözetleyerek ondan haber getirmeye çalışacaksın. Nancy, güzelim, onun bulunması şart bana. Bunun için sana güveniyorum kızım, sana ve Elegeçmez’e!” Sonra, “Durun! Durun!” diye ekleyerek titreyen ellerle bir çekmece açtı. “İşte size para kuzularım. Bu gece bu dükkânı kapatıyorum. Beni nerede bulacağınızı bilirsiniz. Bir dakika bile oyalanmayın burada. Bir saniye bile durmayın yavrularım!”

Böyle diyerek gençleri dışarı attı. Sonra kapıyı özenle döne döne kilitleyip demirleyerek Oliver’a istemeyerek göstermiş olduğu kutuyu yerinden çıkardı ve saatlerle mücevherleri çabuk çabuk esvaplarının içine saklamaya başladı.

Bu işle uğraşırken kapıya vurulunca yerinden sıçradı ve tiz bir sesle, “Kim o?” diye sordu.

Elegeçmez’in sesi anahtar deliğinden, “Benim!” diye yanıtladı.

Fagin, sinirli sinirli, “Ne var yine...” diye bağırdı.

Elegeçmez sakınganlıkla, “Nancy soruyor!” dedi. “Onu öbür eve mi kaçıracağız?”

Fagin, “Evet, bulunur bulunmaz!” diye yanıtladı. “Siz hele bulun onu; yerini öğrenin yeter. Sonra ne yapılacağını ben bilirim, siz hiç korkmayın!”

Elegeçmez söyleneni anladığına ilişkin bir yanıt mırıldanarak merdivenden aşağı, arkadaşlarının yanına koştu.

Fagin işini sürdürürken, “Şimdiye dek ağzından söz kaçırmamış!” diye söylendi. “Bizi yeni dostlarına gammazlamaya fırsat vermeden onu susturabiliriz umarım.”

12. XVII. yüzyıldan beri *The New River Company Hertfordshire*’dan Londra’nın kuzeyine su taşır. Bu karanlık ima, Fagin’in insanlardan su şirketi gibi çeyreklikler kestiğine ya da şirketi dolandırdığına ilişkindir. (Y.N.)

13. Seyyar satıcılara, gazete bayilerine lisans vererek, gerekli damga vergisinin alınmasını sağlayan hükümet bürosu. (Y.N.)

XIV

Oliver’in Mr. Brownlow’un evindeki hayatına dair başkaca ayrıntılı bilgiler içeriyor ve Mr. Grimwig adlı birinin, sokağa çıkan Oliver’in ardından savurduğu şaşılacak kehaneti anlatıyor

Oliver Mr. Brownlow’un ani bağırışı üzerine dönüp bayılmıştı. Ama kendini çabuk topladı. Bundan sonraki konuşmalarda gerek Mr. Brownlow gerek Mrs. Bedwin, portre konusundan dikkatle kaçındılar. Oliver’in geçmişinden ve geleceğinden hiç söz etmeyerek onu heyecana vermeden eğlendirecek konular üzerinde durdular.

Oliver henüz kahvaltıya kalkamayacak kadar zayıftı ama ertesi gün kâhya kadının odasına indiğinde ilk işi, o güzel hanımın yüzüne tekrar bakabilmek umuduyla gözlerini hevesle duvardan yana çevirmek oldu. Ne yazık ki umudu boşa gitti, çünkü resim kaldırılmıştı.

Kâhya kadın Oliver’in ne yana baktığını fark ederek, “Ya!..” dedi. “Görüyorsun ya, kalktı artık!”

Oliver bir göğüs geçirerek, “Görüyorum efendim!” dedi. “Neden kaldırdılar?”

“Mr. Brownlow, bu resim seni üzdüğü için, belki iyileşmene engel olur diye onu indirtti.”

Oliver, “Hiç de değil, beni üzdüğü filan yoktu efendim!” dedi. “Hoşuma gidiyordu ona bakmak. Çok seviyordum.”

Yaşlı kadın güler yüzle, “Zararı yok çocuğum!” diye yanıtladı. “Sen bir an önce iyileşmene bak; resim gene asılır yerine. Bak, söz veriyorum. Şimdi başka şeylerden konuşalım artık.”

O gün Oliver resim hakkında ancak bu kadar bilgi edinebildi. Hastalığı sırasında bu kadından çok iyilik gördüğü için o da bu konuyu daha çok düşünmemeye çalıştı ve hanımcağızın kendine anlattığı bir sürü şeyi can kulağıyla dinledi. Bunlar hanımın, taşrada oturan güzel ve iyi huylu kızı ile yakışıklı, iyi huylu kocasına ve Batı Hint Adaları’nda bir tacir yanında yazmanlık yapan oğluna ilişkindi. Bu da öyle iyi huylu bir gençmiş ki ve yılda

dört kez evine öyle güzel mektuplar yolluyormuş ki bunlardan konuşmak bile annesinin gözlerini yaş içinde bırakıyordu. Kadıncağız çocukların olağanüstülüğünü ve tam yirmi altı yıl önce sizlere ömür olan melek gibi kocasının erdemlerini uzun uzun sayıp döktükten sonra çay vakti gelip çattı. Çaydan sonra Mrs. Bedwin Oliver’a pişpirik oynamasını öğretmeye başladı. Çocuk oyunu hemen kaptı. Uzun zaman büyük bir ilgi ve ciddilikle oyun oynadılar. Sonra artık hastanın biraz sıcak suyla şarap içip bir dilim peksimet yiyerek sıcacık yatağına yatmasının zamanı geldi.

Mutlu günlerdi bunlar... Oliver’ın toparlanma günleri. Her şey öyle dingin, derli toplu, düzenli, herkes öyle iyi ve nazikti ki ömrü boyunca hep şamata ve kargaşalık arasında yaşadıktan sonra bu, çocuğa cennet gibi geliyordu. Doğru dürüst giyinebilecek kadar iyileşir iyileşmez Mr. Brownlow ona baştan aşağı yeni bir takım yaptırttı ve yeni bir kasketle bir çift yeni pabuç aldırttı. Oliver eski giysilerini ne dilerse yapabileceğini öğrenince kendine çok hizmet etmiş olan bir hizmetçi kıza vererek “Sat, parası senin olsun!” dedi. Kız bunu hemen yaptı. Oturma odasının penceresinden bakan Oliver eskici Yahudi’nin esvapları dürüp büküp torbasına koyarak uzaklaştığını görünce partalların hayırlısıyla elden çıktığını, artık onları bir daha sırtına geçirmek tehlikesinin kalmadığını düşünerek iyice sevindi. Gerçekten de paçavraydı bunlar. Oliver şimdiye kadar hiç yeni bir şey giymiş değildi.

Resim olayından bir hafta kadar sonra, bir akşamüzeri Oliver Mrs. Bedwin’le sohbet ederken evin efendisinden bir haber geldi. Beyefendi, eğer Oliver iyiye çalışma odasına gelmesini, onunla biraz konuşmak istediğini bildiriyordu.

Mrs. Bedwin, “Tanrım sen bizi koru!” diye telaşlandı. “Çocuğum, dur elini yüzünü yıkayayım senin; saçlarını da bir güzel ayırayım. Gördün mü sen şimdi olanı? Seni çağırtacağını bilsek yeni yakalık takardık da iki dirhem bir çekirdek yapardık seni.”

Oliver, kadıncağızın bütün dediklerini yaptı. Mrs. Bedwin bu arada Oliver’ın yakasının etrafındaki fırıfır fırçalamaya bile vakit olmadığı için dövünüp duruyordu. Ama bu önemli kusura karşın çocuğun öyle ince, öyle güzel bir görünüşü vardı ki Mrs. Bedwin onu sevinç içinde tepeden tırnağa süzerek saatlerce süslense bile bundan daha güzel olamayacağını söyleyecek kadar ileri gitti.

Bundan cesaret bulan Oliver çalışma odasının kapısını tıklattı. Mr. Brownlow, gir deyince, çocuk kendini penceresi güzel bir bahçeciğe açılan, kitaplarla dopdolu bir küçük arka odada buldu. Pencerenin önüne çekilmiş duran bir masa başında Brownlow oturmuş kitap okuyordu. Oliver’ı görünce masa

başına gelip oturmasını söyleyerek kitabı elinden bıraktı. Oliver onun dediğini yaptı. Bir yandan da bütün dünyayı daha bilge kılmak için yazılmış benzeyen bunca kitabı okuyacak kadar çok insanın nerede bulunacağını merak ediyordu. Zaten bu, Oliver Twist'ten çok daha deneyimli insanların bile her Tanrı'nın günü merakını çeken bir konudur.

Yerden tavana kadar yükselen rafları Oliver'ın nasıl merakla süzdüğünü gören Mr. Brownlow, "Epey kitap var, değil mi oğlum?" diye sordu.

Oliver, "Bir dolu efendim!" diye yanıtladı. "Ömrümde bu kadar çok kitap görmemiştim."

Yaşlı adam iyi yüreklilikle, "Uslu durursan bunları okuyabilirsin!" dedi. "Bu da kitapların ciltlerine bakmaktan daha fazla hoşuna gider senin. Gerçi bütün güzellikleri ciltlerinden ibaret olan kitaplar da vardır ya, o başka!"

Oliver, ciltleri ağır ve bol yaldızlı olan bir dizi kalın kitabı göstererek, "Söz ettikleriniz herhalde bu kocamanlarıdır efendim!" diye fikir yürüttü.

Beyefendi Oliver'ın başını okşayıp gülümseyerek, "Şart değil!" diye yanıt verdi. "Zaten bir kitabın ağırlığı boyundan anlaşılmaz... Bana bak, büyüyünce akıllı, düşünceli bir adam olup kitap yazmak ister misin?.."

Oliver, "Sanırım kitap okumak bana daha iyi gelir!" diye cevap verdi.

"Ya... demek yazar olmak istemiyorsun?"

Oliver birazcık düşündü ve sonra kitap satmanın ona göre çok daha iyi olduğunu söyledi. Bunun üzerine beyefendi kana kana güldü ve bu yanıtı pek beğendiğini söyledi. Oliver da söylediklerinin neresinin iyi olduğunu bilememekle birlikte buna sevindi.

Beyefendi yüzüne ciddi bir ifade vererek, "Her neyse!" dedi. "Sakın korkma, seni yazar yapacak değilim. Dünyada alınteriyle öğrenilecek daha bir sürü zanaat var, meslek var!"

Oliver, "Tanrı sizden razı olsun efendim!" dedi. Onun bu ciddiliğini gören Mr. Brownlow gene güldü ve "tuhaf bir içgüdü"ne ilişkin bir şeyler geveledi ama Oliver, akli ermediği için bu sözlere fazla kulak asmadı.

Mr. Brownlow her zamankinden daha ciddi ve (mümkünse) daha sevecen bir tavırla, "Şimdi oğlum!" diye söze başladı. "Söyleyeceklerimi can kulağıyla dinlemen istiyorum. Seninle hiç sakınmadan konuşacağım... Çünkü beni birçok büyük kişi kadar anlayabileceğinden eminim."

Yaşlı beyin böyle ciddilikle söze girişinden telaşlanan Oliver, "Ah, ne olur sakın beni buradan göndereceğinizi söylemeyin efendim!" diye ünledi. "Ne olur, beni atmayın buradan; gene sokaklarda sürünmek zorunda bırakmayın beni. Bırakın burada kalayım da uşak olayım! Beni geldiğim o yoksul yere

göndermeyin. Zavallı bir çocuğa acıyın efendim!”

Oliver’ın bu ani yürekten yalvarışının karşısında duygulanan Mr. Brownlow, “Sevgili oğlum,” dedi, “korkma, sen neden olmadıktan sonra ben seni bırakmam!”

Oliver hemen, “Ben hiçbir zaman, asla neden olmam efendim!” diye onun sözünü kesti.

Beyefendi, “Umarım!” dedi. “Ben de sanmıyorum zaten. Şimdiye kadar yardım etmek istediğim kişiler tarafından aldatıldığım çok oldu. Buna karşın içimden sana güvenmek geliyor. Sana karşı duyduğum ilgiyi kendim de tam olarak anlayamıyorum. Gerçi hayatımın zevki, sevinci de sevdiğim insanlarla birlikte onların mezarlarına gömüldü ama ben gene de yüreğimi tabuta çevirmedim. Sevmek yeteneğimi sevdiklerimle birlikte gömmedim. Çektiğim derin acılar duygularımı yalnızca güçlendirip inceltmeye yaradı.”

Bunu Mr. Brownlow, karşısındakiyle değil de kendi kendiyile konuşur gibi yavaş sesle söyleyip sonra da sustuğu için Oliver hiç sesini çıkarmadı. Sonunda yaşlı adam daha sevinçli bir sesle, “Bütün bunları söyleyişimin nedeni senin gönlünün genç oluşu!” dedi. “Benim çok büyük acılar, üzüntüler geçirdiğimi bilersen belki dikkatli davranırsın da beni yeniden yaralamazsın. Yeryüzünde kimsesiz bir yetim olduğumu söylüyorsun. Yapabildiğim bütün soruşturmalardan da aynı sonucu aldım. Şimdi sen bana hayatını kendin anlat: Nereden geldin, seni kim büyüttü, o sabahki insanların arasına nasıl karıştın? Doğruyu söylersen ve hiçbir suça karışmadığını anlarsam ben yaşadıkça kimsesiz kalmazsın.”

Oliver’ın hıçkırıkları dakikalarca konuşmasına engel oldu. Tam çiftlikte nasıl büyüdüğünü ve sonra nasıl Mr. Bumble tarafından yoksullar evine götürüldüğünü anlatmaya başlamak üzereydi ki sokak kapısına iki kez üst üste, oldukça sabırsız bir şekilde vurulduğu duyuldu. Ve koşarak yukarı gelen uşak Mr. Grimwig’in geldiğini haber verdi.

Mr. Brownlow, “Buraya mı çıkıyor?” diye sordu.

Uşak, “Evet efendim!” diye yanıt verdi. “Taze çöreğimiz olup olmadığını sordu. Ben var deyince o da çaya kalacağını söyledi.”

Mr. Brownlow gülümsedi ve Oliver’a dönerek Mr. Grimwig’in eski bir dost olduğunu, sert tavırlarının pek kusuruna bakılmaması gerektiğini çünkü aslında çok değerli bir insan olduğunu söyledi.

Oliver, “Ben aşağı ineyim mi efendim!” diye sordu.

Mr. Brownlow, “Yok, bence burada kalman daha iyi olur!” dedi.

Tam bu sırada içeriye bastonuna dayanarak, bir ayağı biraz aksayan, tıknaz bir yaşlı adam girdi. Sırtında mavi ceket, çizgili yelek; ayağında bej renkli Çin

kumaşından yapılma dizlik pantolon, başında da kenarları yeşil zırlı, geniş, beyaz bir şapka vardı. Yeleğinin yakasından ince pilili fırırlar taşıyordu. Yeleğine de ucundan sadece bir anahtar sallanan çok uzun, çelik bir anahtar zinciri asılmıştı. Yüzüne verdiği çeşit çeşit biçimleri anlatmaya olanak yoktu. Konuşurken başını bir yana eğip karşısındakine gözünün ucuyla bir bakışı vardı ki insana ister istemez bir papağanı anımsatıyordu. İçeri girer girmez bu papağan duruşunu almış ve elinde tuttuğu küçük bir parça portakal kabuğunu ev sahibine doğru uzatarak hoşnutsuzluk dolu bir sesle homurdanmaya başlamıştı:

“Bak şuna! Görüyor musun şunu? Ne kadar tuhaf, ne olmayacak şey, değil mi? Kimin evine gitsem merdivende bu Tanrı’nın belası nesneyi buluyorum ille! Zaten bir kez portakal kabuğu yüzünden topal kaldım! Biliyorum, ölümüm de portakal kabuğu yüzünden olacak sonunda! Olacak efendim; ölümüm portakal kabuğu yüzünden olacak! Olmazsa kendi kafamı kendim yemeye hazırım efendim!” Zaten Mr. Grimwig ortaya attığı hemen her savı bu cömert öneriyle desteklerdi. Onun böyle bir öneride bulunması özellikle ilgi çekiciydi. Çünkü bilimin bir insanın canı isteyince kendi kafasını yiyebilmesini olabilir kılacak kadar ilerlediğini, sözgelişi kabul etsek bile Mr. Grimwig’in kafası öyle kocamandı ki en iyimser insan bile bunu bir oturuşta bitirebileceğini umamazdı. Saçlarındaki bol pudra tabakasıysa böyle bir işi tamamen olanaksız hale getirirdi.

Mr. Grimwig bastonunu yere vurarak, “Kendi kafamı kendim yerim efendim!” diye yineledi. Sonra Oliver’dan yana bakıp birkaç adım gerileyerek, “Hoppala!” dedi. “Bu da nesi?”

Mr. Brownlow, “Hani sana söz ettiğim çocuk; Oliver Twist,” diye yanıtladı. Oliver, eğilerek selam verdi.

Grimwig biraz daha gerileyerek, “Hani şu ateşli hastalık geçiren çocuk değil ya umarım?” diye sordu. Sonra “Dur bir dakika! Konuşma! Bekle!” diye bağırdı. Aklına gelen bir fikir ona hastalık korkusunu tamamen unutturacak bir zafer duygusu vermişti: “Portakalı yiyen çocuk bu! Eğer portakalı yiyip kabuğunu merdivene atan çocuk bu değilse ben de kafamı yerim efendim. Hem kendiminkini hem de onunkini efendim.”

Mr. Brownlow, “Yok, yok, Oliver portakal filan yemedi!” diye güldü. “Haydi, şapkanı çıkarıp otur da küçük dostumuza merhaba de!”

Sinirli bey eldivenlerini çıkarırken, “Bu konuda titizimdir efendim!” dedi. “Bizim sokağın kaldırımında aşağı yukarı her gün portakal kabuğu bulunur. Bunları köşedeki çıkıkçının oğlu koyuyor oraya, biliyorum bal gibi. Dün akşam genç bir kadın bir kabuk parçasına basıp sendeledi; benim bahçe parmaklığına

doğru devrildi. Kalkar kalkmaz çıkıkçının kapısının üzerindeki kırmızı ışığa doğru baktığını gördüm. Pencereden, ‘Ona gitmeyin sakın!’ diye seslendim. ‘Kasaptır o! İnsan celladının biri!’ dedim. Gerçekten de öyle. Eğer değilse, ben de...” Ve sinirli yaşlı bey bastonuyla yere pat diye vurdu ki bunun bilinen kafa yeme önerisi yerine geçtiğini bütün dostları anlardı. Sonra Grimwig, bastonu hâlâ elinde olduğu halde oturdu ve siyah bir kurdelenin ucundan asılan, ikiye katlanmış bir gözlük çıkarıp açarak Oliver’ı incelemeye başladı. Gözden geçtiğini anlayan çocuk kıpkırmızı kesilerek gene eğilip selam verdi.

Sonunda Mr. Grimwig, “Çocuk, demek bu?” dedi.

Mr. Brownlow, “Çocuk bu!” diye yanıt verdi.

Grimwig, “Nasılsın çocuk?” diye sordu.

Oliver, “Çok daha iyiyim, sağ olun,” diye yanıtladı.

Mr. Brownlow galiba acayip huylu dostunun ters bir şey söylemesinden çekinerek Oliver’a hemen aşağıya inmesini ve çaylarını beklediklerini Mrs. Bedwin’e haber vermesini söyledi. Oliver ziyaretçinin tavırlarından pek hoşlanmamış olduğu için sevinerek gitti.

Mr. Brownlow arkadaşına, “Sevimli çocuk, değil mi?” diye sordu.

Grimwig huysuzlanarak, “Bilmem!” dedi.

“Bilmem ne demek?”

“Bilmem demek işte. Oğlan çocukları bence hep birbirine benzer. Benim gözümde iki cins oğlan çocuğu vardır: sıska suratlılarla şişko suratlılar.”

“Ya Oliver bunlardan hangisine giriyor?”

“Sıska. Bir dostumun şişko suratlısından bir oğlu var. Aslan gibi oğlan diyorlar. Yuvarlak kafalı, kırmızı yanaklı, parlak gözlü, iğrenç bir oğlan. Gövdesi giydiklerini delip fışkıracak gibi duruyor. Sesi köpek havlaması, iştahı kurt iştahı. Bilmez miyim ben onu! Yoksul!”

Mr. Brownlow, “Hadi hadi, Oliver’cık bu anlattığın gibi değil nasılsa!” diye güldü. “Onun için yok yere safranı kabartma.”

Mr. Grimwig, “Öyle değil ama bin beter olabilir!” diye bir düşünce ortaya attı.

Bunun üzerine Mr. Brownlow sinirli bir şekilde hafifçe öksürdü. Bu da besbelli dostuna derin bir zevk verdi. Yaşlı adam, “Tekrar ediyorum: bin beter olabilir!” dedi. “Nereden geldi bu çocuk? Neyin nesidir, kimin fesidir? Humma da geçirdi: Buna ne buyurulur? Hummalar ille iyi insanlar arasında görülen şeyler değildir, değil mi? Kötü kimseler de ara sıra hummaya yakalanmaz mı yani?... Jamaika’da bir adam bilirdim; ustasını öldürdüğü için astılar. Tam altı kere humma geçirmişti. Bu hiç de hafifletici bir neden sayılmadı. Poh!.. Saçma!”

Şimdi işin aslı şu ki Mr. Grimwig, Oliver'ın görünüş ve davranışlarının olağanüstü sevimli olduğunu kabul etmeye içten içe hazırdı. Ama kendisi her şeye karşı çıkmayı severdi ve merdivende bulduğu portakal kabuğu bu huyu bilemişti. Herhangi bir oğlan çocuğunun sevimli olup olmadığı konusunda kimsenin düşüncesine boyun eğmeyeceğine gizlice yemin ederek dostunun görüşlerine karşı gelmeye daha ilk baştan karar vermişti... Mr. Brownlow yaptığı araştırmaların hiçbir dalında henüz doyurucu bir sonuca ulaşamadığını açıklayınca Mr. Grimwig hain hain güldü. Ve burun kıvrarak kâhya kadının her akşam sofrası takımlarını saymak alışkanlığında olup olmadığını sordu. Çünkü er geç bir sabah kâhya kadın birkaç kaşık çatalın eksik olduğunu keşfetmezse Mr. Grimwig kendi kafasını yemeye, falan filan, vesaire...

Mr. Brownlow kendisi de birden köpüren bir insan olmasına karşın dostunun acayıplıklarını iyi bildiği için bütün bu sözlerle güler yüzle katlandı. Çay sofrasında Mr. Grimwig çöreklerden tümüyle hoşnut kaldığını söylemek inceliği gösterince hava iyice düzeldi ve sofrada hazır bulunan Oliver bu hışımlı bayın karşısında duyduğu tedirginlikten az çok kurtuldu. Derken çaydan kalktıkları zaman Grimwig gene eski konuyu tazeledi ve Oliver'a yan gözle bakarak Mr. Brownlow'a, "Peki, Oliver Twist'in hayatının ve serüveninin eksiksiz, aslına uygun ve ayrıntılı bir hikâyesini ne zaman dinleyeceksin?" diye sordu.

Mr. Brownlow, "Yarın sabah!" diye karşılık verdi. "Hayatını anlatırken onunla yalnız olmayı yeğlerim. Çocuğum, yarın sabah saat onda benim yanıma geleceksin."

Oliver, "Başüstüne efendim!" dedi. Biraz çekinerek yanıtlamıştı. Çünkü Mr. Grimwig'in öyle dik dik bakması onu ürkütmüştü.

Grimwig dostuna doğru eğilerek, "Bak sana söyleyivereyim: Bu çocuk yarın sabah gelmeyecek!" diye fısıldadı. "Yanıtlamazdan önce şöyle bir duraladığını gördüm. Seni aldatıyor dostum."

Brownlow coşkuyla, "Hiç de değil!" dedi.

Grimwig yanıtladı: "Eğer aldatmıyorsa ben de..." Ve bastonu tak diye yere vurdu.

Brownlow, "Bu çocuğun doğru söylediğine hayatım üzerine bahse girerim!" dedi.

Grimwig bu kez masaya da vurarak, "Ben de kafamla!" diye direndi.

Brownlow gitgide artan öfkesini bastırarak, "Görürüz!" dedi.

Grimwig insanı çileden çıkartan bir gülüşle, "Elbet!" diye üsteledi. "Elbet görürüz!"

Kaderin bir cilvesi olarak tam bu sırada Mrs. Bedwin bir kitap paketi getirdi.

Bunları Mr. Brownlow hikâyemizde rolü olan o kaldırım kitapçısından o sabah ısmarlamıştı. Kâhya kadın kitapları masa üzerine bırakıp çıkmak üzereydi ki Mr. Brownlow, “Kitapçının çocuğunu biraz beklet Mrs. Bedwin!” dedi. “Geri gidecek bir şey var.”

Mrs. Bedwin, “Çocuk gitti bile efendim!” dedi.

Mr. Brownlow, “Arkasından seslen!” dedi. “Çok önemli. Kitapçı yoksul adamın biridir. Parasını vermek gerek. Zaten geri verilecek kitaplar da var.”

Sokak kapısı açıldı. Oliver bir köşeye, hizmetçi kız öbür köşeye koştular. Mrs. Bedwin de kapı önünde durmuş, kitapçı çırağının arkasından bağıırıyordu. Ama oğlan görünürlerde yoktu. Oliver’la kız soluk soluğa dönerek oğlanı bulamadıklarını bildirdiler.

Mr. Brownlow, “Vah vah, pek üzüldüm!” diye hayıflandı. “Bu kitapların bu akşam mutlaka geri verilmesini istiyordum.”

Mr. Grimwig alaycı bir gülümseyişle, “Oliver götürse ya!” dedi. “Yerli yerine geri verir elbet.”

Oliver, “Evet, bırakın ben götüreyim efendim!..” diye yalvardı. “Koşa koşa giderim.”

Beyefendi tam Oliver’ın dışarı çıkmasının hiç doğru olmayacağını söylemek üzereydi ki Mr. Grimwig’in hinoğluhin gülüşü üzerine kararını verdi. Oliver bu görevi derhal yerine getirerek Grimwig’in kuşkularının haksızlığını kesinlikle ortaya çıkarmış olacaktı.

Mr. Brownlow, “Peki, git evladım!” dedi. “Kitaplar masamın yanı başında, bir sandalye üzerinde duruyor. Git, getir!”

İşe yarayacağı için sevincinden uçan Oliver, kitapları koltuğunun altına koymuş olarak geri geldi ve elinde kasket, buyruk bekledi.

Mr. Brownlow gözlerini Grimwig’den ayırmaksızın, “Kitapçıya bu kitapları geri getirdiğini söylersin!” dedi. “Borcum olan dört sterlin on şilini de ödeyeceğini söylersin. İşte sana bir beşlik. Demek ki bana bir on şilin geri getireceksin.”

Oliver hevesle, “On dakika bile sürmez!” dedi.

Kâğıt parayı ceket cebine ilikleyip kitapları koltuğunun altına yerleştirdikten sonra saygıyla eğildi ve dışarı çıktı. Mrs. Bedwin onu sokak kapısına kadar geçirerek en kısa yoldan nasıl gidebileceğine ilişkin bir sürü bilgi verdi; kitapçının adıyla sokağın adını yineledi durdu. Oliver bütün bunları anladığını söylüyordu. Kadıncağız yol göstermelerine, üşütmemesi için de bir sürü öğütler ekleyerek en sonunda Oliver’ın yola çıkmasına izin verdi. Onun arkasından bakarak, “Tanrı’ya emanet ol, tatlı şey!” diye söylendi. “Nedendir bilmem,

gözümden ayırmaya kıyamıyorum onu.”

Tam bu sırada köşeye gelen Oliver sevinerek arkasına baktı ve elini salladı. Kadın bu selama gülümseyerek karşılık verdi ve kapıyı örterek kendi odasına gitti.

Mr. Brownlow saatini çıkarıp masanın üzerine koyarak, “Dur bakayım!” dedi. “En gecinden yirmi dakika sonra döner. O zamana kadar da hava kararacak.”

Mr. Grimwig, “Yaa, demek onun geriye geleceğini umuyorsun, öyle mi?” diye sordu.

Mr. Brownlow gülümsedi. “Sen ummuyor musun?” Grimwig’in aksiliği iyice üstündeydi. Arkadaşının kendisine güvenen gülümseyişi de bunu büsbütün depreştirdi.

Yumruğunu masaya vurarak, “Hayır!” dedi. “Ummuyorum. Oğlanın sırtında yeni giysiler, kolunun altında üç-beş tane değerli kitap, cebinde de gıcır gıcır bir beşlik var. Dosdoğru hırsız arkadaşlarının yanına dönüp seninle alay edecektir. Eğer o çocuk bir daha bu eve dönerse ben de kendi kafamı kendim yemeye hazırım efendim!”

Böyle diyerek huysuz ihtiyar sandalyesini masaya daha yaklaştırdı ve böylece iki dost, aralarında saat, sessiz bir bekleyiş içinde oturmaya koyuldular.

Kendi yargılarımıza ne derece değer verdiğimiz ve en ölçüsüz, en acele kararlarımızı bile nasıl gururla ortaya attığımıza bir kanıt olarak şunu belirtmek yararlı olur: Gerçi Mr. Grimwig aslında hiç de kötü yürekli bir adam değildi ve sevgili dostu Brownlow’un aldatılıp dolandırılmasına candan üzülmüdü. Ama gene de o anda Oliver Twist’in geri gelmemesini gerçekten ve bütün yüreğiyle dilemekteydi.

Hava öylesine karardı ki saatin yüzündeki rakamlar güçlkle seçilir oldu. Ama iki yaşlı beyefendi, aralarında saat, sessizlik içinde oturmakta devam ediyorlardı.

XV

Şen ihtiyarla Nancy'nin Oliver'ı nasıl da içten sevdiklerini gösteriyor

İki yaşlı beyefendiyi ortalık karardıktan çok sonralara kadar aralarında saat, Oliver'ın geri gelmeyeceğinden kuşkulananarak (biri, “ben sana demedim mi” havasında, öbürü üzgün) oturmuş halde bırakmak, kesinlikle bu kaleme aldığım düz yazı epik (çünkü niyetim öyle bir şey yazmak) ile ilgili planlarımın kapsamı ve yönü içersinde bulunmasaydı bu fırsattan yararlanır ve okuru eğlendirmek için dünyasal bir ödül olasılığı bulunmadığı yerde insan soydaşlarımıza iyilik yapmanın yararsızlığı konusunda sayısız bilgece düşünceler ileri sürerdim. Daha doğrusu, bir tek umutsuz vakada hafif bir iyilikseverlik ya da anlayış göstermek sonra da bu tür zayıflıkları ömür boyu terk etmek konusundaki sarsılmaz ilkemi açıklardım. Basiretli bir hayat insanı olmanın yolundan bu kadarcık ufak bir sapmayı bile öğütlemekle kendimi birçok üstün ve saygın kişinin eleştirisine açık bıraktığımı farkındayım. Gene de bu tavsiyemin çok sayıda, hem de kalıcı artıları bulunduğunu ileri sürmeyi göze alıyorum. Örnekse: İyilik yapmak için seçilen kişi, hiç beklenmedik biçimde dürüst çıkar ve yaptığınız yardım sayesinde gelişip düzelerse katıksız şükran duygularıyla dolup taşarak sizin iyiliğinizi övüp göklere çıkaracaktır. Böylelikle kişiliğinizin üstünlüğü kesinleşmiş olacaktır. Bundan sonra siz artık ortalıkta, gizlice birçok hayır işleyen ve bunların yirmide biri bile asla ortaya çıkmayacak olan değerli bir şahsiyet olarak ortada dolaşacaksınız. Beri yandan iyilik yaptığınız kişi kötülüğüyle ve hayırsızlığıyla dillere düşerse sizi gene çok iyi bir yere oturtmuş olacaktır. Çünkü hiç çıkar düşünmeden iyilik yapmış ama gözettiğiniz insanın yalancılığı yüzünden adeta “insan düşmanı” kesilmiş ve yine aldatılmak korkusuyla bir daha hiçbir kadın, erkek ya da çocuğa yardım eli uzatmamak için o öfke ânında (şimdi son derece pişman olduğunuz) ciddi bir yemin etmiş durumda olacaksınız. Şu sırada bu durumların birini de öbürünü de yaşayan çok sayıda kimse biliyorum. Hiç çekinmeden ileri sürebilirim ki bütün tanıdıklarım arasında, herkesçe en çok sayılan ve değer verilen kişiler bunlardır.

Gelgelelim Mr. Brownlow bunlardan biri değildi. Çünkü sırf iyilik olsun diye

ve kendisini iç huzuruna kavuşturduğu için iyilik yapmayı inatla sürdürüyordu. Bu konudaki hiçbir yenilgi onu yıldırmıyor, tekil nankörlükler onu tüm insanlıktan öç almaya kıskırtmıyordu. O yüzden burada konuyu saptırmayacağım.

Little Saffron Hill adlı bölgenin en mezbelelik bölgesindeki bayağı bir meyhanenin basık ve karanlık odasında; kışın çıplak bir gaz lambasının bütün gün yandığı, yazın da asla gün ışığının giremediği bu karanlık ve sıkıcı inde, küçük bir çinko sürahiyle bir kadehin başında, burcu burcu alkol kokan bir adam oturmaktaydı. Kadife ceket, dize inen kahverengi pantolon ve baldırlarına kadar gelen çizmeler giymiş olan bu kişinin Mr. William Sikes olduğunu, tecrübeli polis ajanları bu solgun ışıpta bile anlamak için asla duraksamazdı. Mr. Sikes'ın ayakları dibinde beyaz tüylü, kızıl gözlü bir köpek yatmaktaydı. Kâh efendisine bakıp gözlerinin ikisini birden kırıpştırmak kâh ağzının bir yanındaki, yeni bir çarpışmanın yadigârına benzeyen bir yarayı yalamakla uğraşıyordu.

Mr. Sikes sessizliği birden yırtarak, “Sus be pis yaratık!.. Sus!..” diye gürledi. Acaba düşünceleri çok derindi de köpeğin göz kırpması bile mi aklını dağıtıyordu? Yoksa duyguları öylesine ayaktaydı ki yatıştırıp ferahlamak için zararsız bir hayvanı tekmelemekten mi medet umuyordu? Bu nokta üzerinde durup tartışılmaya değer. Neden ne olursa olsun sonuç, hayvana aynı anda yapıştırılan bir sövgü ve tekme idi.

Köpeklerin, sahipleri tarafından yapılan kıyıcılıklardan öç almaya kalkışmaları olağan değildir. Ancak sahibininkine benzer huysuzlukları olan ve şu anda belki de kıyıcılığa uğradığını pek derinden duyan bu köpek hiç duraksamadan dişlerini çizmelerden birine geçiriverdi. Çizmeyi bir güzel sarsaladıktan sonra hırıldayarak bir sıranın altına çekildi. Mr. Sikes'ın fırlattığı sürahiyi başına yemekten de kıl payıyla kurtuldu.

Sikes bir eline ocak maşasını alıp öbür eliyle de cebinden koca bir çakı çıkararak, “Ya, öyle mi?..” dedi. “Gel buraya, şeytan soyu! Gel buraya! Duydun mu?..”

Köpek duymuştu kuşkusuz. Çünkü Mr. Sikes zaten haşın olan sesinin en sert perdesiyle konuşmuştu. Ama hayvan boğazının kesilmesini nedense hiç istemediği için yerinden kımıldamadı. Sadece eskisinden daha şiddetle hırıldadı ve masanın ucuna dişleriyle yapışarak vahşi bir canavar gibi ısırmaya başladı.

Bu direnişin büsbütün çileden çıkardığı Mr. Sikes dizüstü çöktü, hayvana daha öfkeyle saldırmaya başladı. Hayvan bütün gücüyle bir sağa, bir sola sıçrayarak dişlerini gıcırdatıyor, homurdanıp havlıyordu. Adam sövgüyü basarak saldırıyor, vuruyor, lanetler yağdırıyordu. Çekişme oldukça kritik bir noktaya

varmak üzereydi ki oda kapısının birden açılmasıyla köpek dışarı fırladı. Bill Sikes da bir elinde maşa, bir elinde bıçak, kalakaldı...

Bir kavgaya mutlaka iki taraf gerektir, diyen eski bir deyiş vardır. Köpeğinin taraf olmaktan vazgeçmesi üzerine Bill Sikes kavgayı ânında yeni gelene yöneltti.

Kolunu kızgınlıkla kaldırarak, “Köpeğimle benim arama ne bok yemeye giriyorsun be?” diye bağırdı.

Fagin ezilip büzülerek, “Bilmiyordum iki gözüm, haberim yoktu!” diye yanıtladı. Çünkü yeni gelen oydu.

Sikes, “Haberin yoktu ha! Yüreksiz hırsız,” diye homurdandı. “Sesleri duymadın mı?”

Fagin, “Çıt bile duymadım Bill, duydumsa canım çıksın,” diye yanıtladı.

Sikes dudağının korkunç bir bükülüşüyle, “Yok sen hiçbir şey duymazsın zaten!” diye söylendi. “Sinsi sinsi girip çıkarsın, kimse de seni duymaz! Keşke yarım dakika önce köpeğin yerinde sen olaydın Fagin!”

Fagin zorlama bir gülümseyişle, “Nasıl!” diye sordu.

“Çünkü hükümet senin gibi köpek kadar yüreği olmayan adamların canlarını korur ama köpeğini öldürenlere ses etmez.” Bill Sikes çakısını oldukça anlamlı bir bakışla kapayarak, “İşte böyle!” diye ekledi.

Yahudi ellerini ovuşturdu ve masa başına oturarak dostunun şakasına gülmek için kendini zorladı. Gelgelelim diken üstünde olduğu belliydi.

Sikes maşayı yerine koyup Fagin’e burnunun ucundan bakarak, “Sırt bakalım pişmiş kelle gibi!” diye söylendi. “Ama bana esaslı olarak sırtıman ancak gece takkeni¹⁴ kafana geçirdiklerinde olabilir. Elimdesin Fagin! Anam avradım olsun, göz açtırtmam sana! Bunu böyle bilesin! Bana bir hal olursa sana da olacak demektir. Onun için bana gözün gibi bak.”

Fagin, “Elbet iki gözüm kardeşim, elbet; bilmez olur muyum bunu?” diye karşılık verdi. “Yani bizim çıkarlarımız ortak Bill’ciğim, anca beraber, kanca beraber...”

Bill bu işte Fagin’in daha fazla çıkarı olduğunu ima edercesine bir, “Hıh!..” çekti. Sonra, “Ee, nedir bana diyeceğin?” diye sordu.

Fagin, “Hepsini kazasız belasız erittik,” dedi. “Senin payın da burada. Aslında bu kadar etmez iki gözüm; ama sırasında senin de beni gözeteceğini bildiğim için...”

Haydut, “Palavrayı bırak!..” diye sabırsızlandı. “Nerde para? Uçlan!”

Fagin onu yatıştırmak çabasıyla, “Veriyorum canım, veriyorum!” dedi. “Sıkboğaz etme adamı... İşte, al! Tastamam!” Bir yandan da koynundan eski bir

basma mendil çıkarıp ucundaki iri düğümü çözerek kahverengi yağlı kâğıda sarılmış ufak bir paketi aldı. Sikes bunu Fagin'in elinden kaptığı gibi açtı ve içinden çıkan paraları saymaya girişti.

"Hepsi bu kadar ha?.."

"Bu kadar."

Sikes kuşkuyla, "Yolda paketi açıp paraların birkaç tanesini yutmak gibi bir iş becermedin ya?" diye sordu. "Ne bakıyorsun öyle gücenmiş gibi? Kaç kez yaptığın iş değil mi sanki? Çal şu çingırağı."

Çingırağın çalınması üzerine içeriye bir ikinci Yahudi girdi. Fagin'den daha genç olmakla birlikte yüzü hemen hemen onunki kadar kurnazdı.

Bill Sikes yalnızca boş sürahiye gösterdi. Yeni gelen genç Yahudi anlayarak sürahiye doldurtmaya gitti. Ama odadan çıkmazdan önce Fagin'le arasında oldukça ilginç bir bakışma geçti. Fagin, sanki genç adamın kendisine bakacağını bilmiş gibi gözlerini kaldırmış ve başını ret anlamında sallamıştı. Ama o kadar hafifçe ki en keskin bakışlı bir üçüncü kişi bile bu hareketi anlayamayabilirdi. Sikes hiç sezmedi, çünkü o anda köpeğinin kopardığı pabuç bağını bağlamak üzere eğilmiş bulunuyordu. Bu kısa bakışmayı görseydi herhalde kendisi için hiç de hayra yormazdı muhtemelen!

Fagin gene Yahudi'ye, "Dışarda kimse var mı Barney?" diye sordu. Bill Sikes doğrulmuş olduğu için Fagin şimdi gene bakışları yerde konuşuyordu.

Barney, "Himşecidled yod!" diye yanıtladı. Yürekten konuşup konuşmadığı bilinemezse de burnundan konuştuğu belliydi.

Fagin şaşmış gibi, "Kimsecikler yok, ha?" dedi. Belki de Barney'ye doğruyu söyleyebileceğini anlatmak istiyordu.

Barney, "Bayad Dadsı'ded başda himşecidled yod," diye yanıtladı.

Sikes, "Nancy ha?" dedi. "Nerde? Kör olayım, bu kıza öyle derin bir saygım var ki... Tanrı vergisi cevherlerinden ötürü."

Barney, "Bad hışmıdda haşladmıd sığıd edi yiyod," diye bildirdi.

Sikes bardağına içki boşaltarak, "Gönder onu buraya!" dedi. "Gönder!"

Barney çekinerek, izin istercesine Fagin'e baktı. Ancak onun başını kaldırmadığını, yanıt da vermediğini görünce çekildi ve biraz sonra yanında Nancy ile geri geldi. Nancy tam takım şapka, önlük, sepet ve anahtarla bezenmiş durumdaydı.

Bill Sikes doldurduğu bardağı ona sunarak, "İz üstündesin herhalde, değil mi Nancy?" diye sordu.

Nancy bardağın içindekilerin gereğine bakarak, "Evet Bill, iz üstündeyim!" diye yanıtladı. "Ama artık gına geldi bilesin. Piç kurusu hastalanıp yatağa

düşmüş; sonra...”

Fagin, “Nancy, güzelim!” diyerek başını kaldırdı. Acaba Fagin’in kızıl kestane rengindeki kaşlarının garip bir çatılışı ve o çukura batık, parlak gözlerinin yarı kapanışı Miss Nancy’ye dilinin fazlaca çözükle olduğunu mu anımsatmıştı? O kadar önemli değil. Burada bizi ilgilendiren tek şey gerçeklerdir. Gerçek de şu ki hanım kız birden kendini toparladı ve Mr. Sikes’a çokça tatlı gülüş yönelterek sözü başka konulara çevirdi. Aşağı yukarı on dakika sonra Mr. Fagin bir gıcık tutmasıyla öksürmeye başladı. Bunun üzerine Nancy de şalını omzuna aldı ve artık gitme saatinin geldiğini söyledi. Yollarının bir yere kadar birlikte olduğunu öğrenen Bill Sikes ona eşlik etmek dileğinde bulundu ve ikisi birlikte yola düzıldüler. Efendisi uzaklaşınca bir duvar ardından çıkan beyaz köpek de biraz geriden peşlerine düştü.

Sikes gittikten sonra Fagin başını kapıdan dışarı uzatıp haydutun karanlık sofada uzaklaşmasını izledi. Arkasından yumruğunu sallayıp müthiş bir sövgü savurdu. Sonra korkunç bir sırtışıla geldi ve yine masa başına oturdu. Çok geçmeden *Hue and Cry*’ın¹⁵ ilginç sayfalarına iyice dalmış bulunuyordu.

Bu arada Oliver Twist, şen yaşlının ne kadar yakınında olduğundan tamamen habersiz, kitapçıya gitmekteydi. Clerkenwell’e girince yanlışlıkla başka bir sokağa saptı. Yaptığı yanlış sokağın ortasına gelince anladı ama herhalde bunun da aynı yöne çıkacağını düşünerek geri dönmedi. Kolunun altında kitaplar, elinden geldiğince hızlı hızlı yürüyerek yolu sürdürdü.

Yürürken ne kadar mutlu olması gerektiğini ve şu anda herhalde dayaktan ve açlıktan perişan bir halde acı acı ağlayan küçük Dick’çiği bir kez daha görebilmek için ne kadar çok şey verebileceğini düşünüyordu ki birden bir genç kızın, “Ah! Kardeşim!..” diye haykırmasıyla yerinden sıçradı.



Onu çok seven dostları Oliver'a el koyuyor.

Ne olduğunu anlamak için başını kaldırıp bakmaya zaman bulamadan bir çift kol boynuna sımsıkı dolanarak onu durdurdu.

Oliver çırpınarak, “Yapma! Bırak beni!” diye bağırdı. “Kimsin sen? Ne istiyorsun benden?”

Onu kucaklayan ve elinde bir sepetle anahtar tutan kızıdan buna yanıtı olarak bir sürü acı çığlık yükseldi.

Hanım kız, “Ah, Tanrım!” diyordu. “Buldum onu... Oliver! Oliver’cığım! Ah seni yumurcak! Neler çektirdin bana, neler! Senin yüzünden! Evine gel kardeşim benim, evimize gel. Onu buldum Tanrı’ya şükür, buldum onu!”

Bu birbirini tutmaz bağırışlarla genç bayan yeniden ağlamaya başladı. Öyle katılırcasına ağlıyordu ki sokaktan geçen iki kadın durup baktılar ve onlar gibi

görüntüyü izleyen, saçı yağla yapıştırılıp parlatılmış bir kasap çırağına, doktor çağırmasının yerinde olup olmayacağını sordular. Bunun üzerine aheste, hatta belki de miskin yaradılışlı bir çocuğa benzeyen kasap çırağı, “Bence yerinde olmaz!” diye yanıtladı.

Hanım kız Oliver’ın elini sımsıkı tutarak, “Yok, yok, doktor istemez!” dedi. “İyiyim artık. Zalim çocuk, yürü bakayım benimle! Çabuk!”

Kadınlardan biri, “Ne oluyor, hanım kızım?” diye sordu.

Genç bayan, “Ah efendim, bu velet bir ay kadar önce çok namuslu, temiz kişiler olan ana babasının evinden kaçtı. Gidip bir sürü hırsızın, uğursuzun arasına karışmış. Anacığının nerdeyse yüreğine iniyordu,” dedi.

Kadınlardan biri, “Küçük hınzır!” dedi.

Öteki, “Hemen evine git, küçük canavar seni!” diye buyurdu.

Oliver korku içinde, “Değilim!” diye yanıtladı. “Tanımıyorum ben bu kızı. Ablam mablam yok. Anam babam da yok. Öksüzüm ben. Pentonville’de oturuyorum.”

Anahtarlı genç kız, “Dinleyin hele! Amma da yüzsüz ha!..” diye inledi.

O anda genç kızın yüzünü ilk olarak görebilen Oliver, “Aa, Nancy’ymiş!” dedi.

Nancy, sokaktakilere döndü: “Görüyorsunuz ya, nasıl tanıyor beni?. Nasıl tanımaz? Ah dostlar, söyleyin ona evine dönsün. Yoksa anacığıyla babacığının ölümüne sebep olacak. Beni de perişan edecek!”

Peşinde beyaz bir köpekle bir meyhaneden çıkan bir adam, “Ne oluyor?” diye gürledi. “Oliver bu! Hemen ananın yanına döneceksin köpoğlusunu! Hemen!”

Oliver adamın güçlü kollarından kurtulmak için çırpınarak, “Ben onlardan değilim! Tanımıyorum onları! İmdat! İmdat!..” diye bağırmaya başladı.

Adam, “İmdatmış!” dedi. “Gösteririm ben sana imdat nasıl olurmuş, küçük domuz! Nedir bu kitaplar?.. Çaldın değil mi? Ver bakayım şunları!” Böyle diyerek adam kitapları Oliver’ın elinden çekip aldı ve başına başına vurdu.

Bir tavan arası penceresinden olup biteni izlemekte olan bir adam, “Aferin!..” diye bağırdı. “Başka türlü yola gelmez bu piçler!”

Uykulu yüzlü bir marangoz, tavan arası penceresine doğru onaylayıcı bir bakış fırlatarak, “Çok doğru!” diye bağırdı.

Sokaktaki iki kadın, “Çocuğun kendi iyiliği için!” diye fikir yürüttüler.

Beyaz köpekli adam Oliver’ın yakasına yapışıp yine kafasına vurarak, “Elbet kendi iyiliği için!” diye yanıtladı. “Yürü bakayım, küçük bıçkın! Hey!..” diye köpeğine seslendi. “Anasının gözü! Tut şu çocuğu, tut!..”

Geçirdiği hastalıktan zayıf düşmüş; uğradığı saldırının birdenbireliğinden ve

yediği dayaktan yılmış; köpeğin korkunç hırlamasıyla adamın yabanıllığından ödü kopmuş; kendini gerçekten de kaşarlanmış bir küçük serseri sanan halka derdini anlatamamış, tek başına zavallı çocuğun elinden ne gelebilirdi? Karanlık basmıştı. Avam bir mahalledeydiler. Ona yardım edebilecek kimse yoktu. Direnmek boş. Bir an içinde Oliver Twist dar ve küçük yollardan oluşan bir labirente sürüklendi. O kadar hızlı sürükleniyordu ki birkaç kez bağırdığı halde sözleri anlaşılamadı. Ama zaten fark etmezdi ki! Sözleri oldukça açık anlaşılsa bile ne dinleyen vardı ne de aldırın!

* * *

Gaz lambaları yakılmıştı. Mrs. Bedwin açık duran sokak kapısında kaygılar içinde beklemekteydi. Uşak, belki yirmi kez, Oliver’a rastlayabilmek umuduyla köşeye kadar koşup gelmişti ve karanlık odada iki ihtiyar adam, aralarında saat, hâlâ inatla oturmaktaydılar.

14. Argoda darağacındaki mahkûmun başına geçirilen başlık için kullanılır. (Y.N.)

15. Polis gazetesi. Bow Street bürosu tarafından haftada iki-dört kez basılır ve Londra’da işlenen suçlar ve suçlular hakkında geniş bilgi verirdi. (Y.N.)

XVI

Nancy'nin sahip çıkmasından sonra Oliver Twist'in başına gelenleri anlatıyor

Dar sokak ve avlular, en sonunda geniş, açıklık bir meydanda son buldu. Serpiştirilmiş duran hayvan kafesleri bu meydanın bir büyükbaş hayvan pazarı olduğunu gösteriyordu. Buraya gelince Sikes adımlarını biraz yavaşlattı. Çünkü Nancy'nin o hızla yürüyecek hali kalmamıştı. Sikes Oliver'a döndü ve sertçe, Nancy'nin elini tutmasını buyurdu.

Oliver duralayarak çevreye bakınca haydut, "Duydun mu?" diye homurdandı.

Karanlık bir köşede, hiç kimsenin gelip geçmediği bir yerdeydiler. Karşı gelmenin hiç işe yaramayacağını Oliver açıkça görüp elini uzattı. Nancy onun elini sımsıkı kavradı.

Sikes, "Öbürünü de bana ver!" diyerek çocuğun öteki elini tuttu. "Hey, Anasınıngözü!"

Köpek, başını kaldırıp sahibine baktı ve homurdandı.

Sikes öbür elini Oliver'ın boynuna götürüp korkunç bir küfür savurarak, "Bak, Anasınıngözü!" dedi. "Bu çocuk gık dese hemen tutacaksın. Tamam mı?"

Köpek gene hırıldadı ve ağzını şapırdatarak Oliver'a öyle bir baktı ki hemen gırtlığına yapışmak için can atar gibiydi. Sikes köpeğine yüzü gülmez, yırtıcı bir beğenmeyle bakarak, "Hazır ve nazır, namussuzum!" diye söylendi. "Küçükbey, artık başına geleceği biliyorsun. İstedğin zaman hemen bağır. Bak köpek senin sesini nasıl kesecek! Düş önümüze çocuğum!"

Bu hiç alışık olmadığı sevecen söze karşılık Anasınıngözü kuyruk salladı ve Oliver'a fiyaka olsun diye bir kez daha hırıldadıktan sonra öne düşüp yola düzüldü.

Geçtikleri semt Smithfield'di ama kibar Grosvenor Meydanı¹⁶ da olsa Oliver bilemezdi. Karanlık, sisli bir geceydi. Yeni yeni yağmur yağmaya başlıyordu. Dükkânların ışıkları her an koyulaşıp evleri ve sokakları karanlığa boğan kalın sis tabakasını delip geçmekte güçlük çekiyordu. Sis her yeri Oliver'a daha

yabancı gösteriyor, büsbütün içini karartıp korkusunu artırıyordu.

Beş-on adım gitmişlerdi ki kalın sesli bir kilise çanı saat başını vurdu. İlk vuruşları duyar duymaz Oliver’ın yanındaki iki kişi durdular ve başlarını sesin geldiği tarafa doğru döndürdüler.

Çan sesleri dinince Nancy, “Saat sekiz, Bill!” dedi.

Sikes, “Söylemene ne hacet? Kulağım yok mu benim? Duydum elbet!” diye söylendi.

Nancy, “Acaba onlar da duydular mı?” diye mırıldandı.

Sikes, “Elbet duymuşlardır!” diye yanıtladı. “Ben enselenip içeri girdiğimde Bartlemey Günü’ydü.¹⁷ Bayram yerindeki oyuncak düdüklerin bile seslerini duyabiliyordum.”

Yüzü hâlâ çan seslerinin geldiği yere doğru dönük duran Nancy, “Zavallı delikanlılar!” dedi. “Ah Bill, öyle aslan gibi gençler!”

Sikes, “Öyle ya, siz kadın kısmının akli hep böyle işler zaten!” dedi. “Aslan gibi delikanlılarmış! Ne yapalım, artık ölü sayılabileceklerine göre aslan gibilikleri hiç önemli değil!”

Bu avuntuyla Mr. Sikes içinden kabaran kıskançlık eğilimini bastırmış gibiydi. Oliver’ın bileğini daha sıkı kavrayarak pergelleri açmasını söyledi ona.

Kız, “Dur bir dakika!” dedi. “Bir akşam saat sekizi vururken asılmaya götürülen sen olsan yürüyüp geçmezdim elbet, Bill. Ortalık diz boyu kar olup omzumda şalım bile olmasa yorgunluktan yerlere düşünceye kadar döner dolaşırdım Bill.”

Hiç de romantik olmayan Mr. Sikes, “Peki ne işe yarardı bu?” diye sordu. “Benim pencereme bir eğyle şöyle yirmi metrelik sağlam urgan atamadıktan sonra ha yüz kilometre yürümüşsün ha hiç yürümemişsin, bana göre hepsi bir olurdu! Yürü, haydi... Orada durup söylev çekmenin âlemi yok!”



Fagin ve çömezlerinin Oliver'ı karşılamaları.

Kız bir kahkaha attı ve şalını omuzlarına daha sıkı sardı. Gene yürümeye başladılar. Ama Oliver onun elinin titrediğini hissetti ve bir sokak fenerinin önünden geçerken yüzüne bakınca renginin ölü gibi bembeyaz kesildiğini gördü.

Tam yarım saat تنها ve pimpis sokaklar boyunca yürüdüler. Çok az insana rastlıyorlardı. Rastladıkları kimseler de görünüşe bakılırsa Mr. Sikes'in yer ve işinden kişilerdi. Sonunda daracık, çöplük bir yola saptılar. Burası eskici dükkânlarıyla doluydu. Artık nöbet tutmasına gerek kalmadığını bilmiş gibi köpek koşup ilerledi ve kapalı, boş duran bir dükkânın kapısının önünde durdu. Yapı harap durumdaydı ve kapıya, yıllardan beri burada dururmuş gibi görünen bir kiralık levhası çakılmıştı.

Sikes sakınarak çevreye bakındıktan sonra, "Tamam!" dedi.

Nancy kepengin altına doğru eğildi, Oliver bir çingirak sesi duydu. Sonra sokağın karşı yanına geçtiler, birkaç dakika bir lambanın altında beklediler. Bir pencere camı usulca kaldırılmış gibi bir ses oldu ve az sonra kapı da yavaşça açıldı. O zaman Sikes, korku içindeki Oliver'ı apar topar yakasından tuttu ve üçü birden çarçabuk dükkâna girdiler.

Sofa koyu karanlıktı. Kendilerine kapıyı açan insanın kapıyı içerden sürmeleyip zincirlemesini beklediler.

Sikes, "İçeride kimse var mı?" diye sordu.

Oliver' a tanıdık gelen bir ses, "Yoo!" diye yanıtladı.

Haydut, "Moruk yok mu?.." diye sordu.

Ses, "Var!" diye yanıtladı. "Suratından düşen de bin parça. Sizi gördüğüne sevinecek mi acaba? Hiç sanmam! Ne gezer!"

Ses kadar bu yanıt biçimi de Oliver'a tanıdık geliyordu ama karanlıkta konuşanın şeklini bile ayırt etmek gücü.

Sikes, "Işık yak be!.." dedi. "Yoksa düşüp kafamızı kırarız ya da köpeğin kuyruğuna basarız. Böyle bir şey yapacak olursan kendini kolla. Benden haber vermesi!"

Ses, "Bir dakika yerinizde durun, ışık getireyim!.." dedi. Konuşanın ayak seslerinin uzaklaştığı duyuldu. Bir an sonra Mr. John Dawkins, diğer adıyla Elegeçmez'in görüntüsü ortaya çıktı. Elinde, çatal bir sopanın ucuna takılmış bir mum vardı.

Küçükbeyimiz Oliver'a karşı alaycı bir gülümseyişten başka tanışıklık belirtisi göstermedi. Ziyaretçilere kendini izlemelerini işaret ederek döndü ve bir merdivenden aşağı inmeye başladı. Boş bir mutfaktan geçtiler. Küçük bir arka avluda olduğu anlaşılan basık tavanlı, toprak kokulu bir odanın kapısını açınca kendilerini çingiraklı bir kahkaha karşıladı.

Bu kahkaha ciğerlerinin eseri olan Üstat Charley Bates, "Amanın dostlar! Amanın!.." diye bağırdı. "İşte geldi. Vay canına, geldi be! Ah Fagin, bir bak şuna!.. Kuzum Fagin, bir bak! İnan olsun dayanamıyorum. Ne zevk, inan olsun dayanamıyorum! Tutun beni dostlar, tutun ki öleceğim gülmekten!.."

Bu taşkın sevinç içerisinde Üstat Bates boylu boyunca yerlere serildi ve sözümona zevkten çatlıyormuş gibi beş dakika debelendi, tepindi durdu. Sonra ayağa fırlayarak çatal sopadan yapılma şamdanı Elegeçmez'in elinden kaptı ve Oliver'ı çevresinde sürekli dönerek inceledi. Bu arada Fagin de başındaki gecelik takkesini çıkardı ve şaşkına dönmüş olan Oliver'ın karşısında yerlere kadar tekrar tekrar eğildi. Daha ciddi kişiliği olan ve iş sırasında zevzekliği sevmeyen Elegeçmez ise sağa sola bakmadan Oliver'ın ceplerini

karıştırmaktaydı.

Charley, “Bak şunun cicilerine Fagin!” diyerek mumu öyle yaklaştırdı ki, Oliver’ın neredeyse ceketi tutuşuyordu. “Bak şunun cicilerine! En lüks kumaş, en şık dikiş! Ah, babamın köse sakalı, ne iş bu! şu kitaplara da baksanıza! Tam bir beyefendi olmuş bu, Fagin!”

Fagin, alaycı bir alçakgönüllükle eğilerek, “Seni çok iyi gördüm yavrucuğum!” dedi. “Sevindim buna. Bizim Elegeçmez sana başka bir takım versin de bayramlık cicilerine yazık olmasın e mi paşam? Ah iki gözüm, iki satır mektup atıp da geleceğini haber vereydin sana sıcak bir yemek hazırlardık!”

Bunu duyan Charley Bates gene makaraları koyverdi.

Fagin de gevşemişti. Hatta Elegeçmez bile gülümsedi. Ne var ki tam o sırada Oliver’ın ceket cebinden beşliğı bulmuş olduğı için onun yüzünü, savrulan şakaların mı yoksa bu beşliğin mi güldürdüğünden emin olamıyoruz.

Tam Fagin beşliğı kaparken Sikes, “Hey!.. Bu da nesi?..” diye ileri atıldı. “O para benim, Fagin!”

Fagin, “Yok, iki gözüm yok!” diye karşılık verdi. “Bu para benim. Kitaplar senin.”

Bill Sikes şapkasını yeni baştan başına geçirerek, “Bu para benim... Yani Nancy’yle ikimizin olmazsa ben de oğlanı geri götürürüm.”

Yahudi irkildi. Oliver da irkilmişti ama bambaşka bir nedenle. Çünkü çocukcağız bu çatışma sonunda belki gerçekten geldiğı yere dönebileceğini ummuştu.

“Çabuk Fagin. Verecek misin şunu bana?”

Fagin, “Ama haksızlık bu, Bill!” dedi. “Sen söyle Nancy... haksızlık değıl de nedir bu?”

Sikes, “Haksız maksız anlamam ben!” diye çıktı. “Uçlan dedik! Nancy’yle benim hiç işimiz yok da bütün vaktimizi senin elinden kaptırdığın veletleri bulup kaçırmakla mı geçireceğiz sanıyorsun? Yağma yok, aç gözlü iskelet sen de; uçlan şu parayı lan!..”

Bu tatlı sitemlerle Mr. Sikes parayı Fagin’in başparmağıyla işaretparmağının arasından çekip aldı. Ve ihtiyarın gözünün içine baka baka dürüp bükerek mendilinin ucuna düğümlledi. Sonra, “Bu bizim yorgunluğumuzun karşılığı!” dedi. “Az bile! Kitaplar sende kalsın, eğer okumayı seversen. Yok, sevmezsen satarsın!”

Yüzünü bin türlü kılığa sokarak kitaplardan birini okur numarası yapmakta olan Charley Bates, “Çok güzel kitaplar!” dedi. “Ne güzel yazı, değıl mi Oliver?” Bu acımasızlıklar karşısında Oliver’ın yüzünde beliren perişanlığı

görünce her şeyin gülünç yönünü sezmekte birebir olan Charley Bates, eskisinden daha şakrak kahkahalarla gülmeye başladı.

Oliver ellerini ovuşturarak, “Beyefendinin bu kitaplar!” dedi. “Beni evine alıp bakan, hummadan ölmek üzereyken kurtaran, iyi yürekli beyefendinin. Ah, yalvarırım size, geri gönderin onun parasıyla kitaplarını. Beni ölünceye kadar buraya kapayın. Ama ne olur, ne olur bunları geri gönderin. Yoksa beyefendi bunları ben çaldım sanacak. Hanım da öyle. Bana çok iyi baktılar onlar, hepsi de bunları ben çaldım sanacaklar. Acıyın bana da geri gönderin bunları.”

Büyük bir üzüntü içinde söylediği bu sözlerden sonra Oliver, Fagin’in önünde diz çöktü ve çaresizlik içinde ellerini birbirine vurmaya başladı. Fagin çevresindekilere gizlice göz kırptıktan sonra o çalı gibi kaşlarını çatarak, “Çocuğun hakkı var!” dedi. “Haklısın Oliver. Haklısın. Gerçekten de sen çaldın sanacaklar. Heh! Heh!..” diye gülerken ellerini ovuşturdu. “Önceden ayarlasak bile bundan uygun bir zaman seçemezdik!”

Sikes, “Elbet!” dedi. “Koltuğunda kitaplarla Clerkenwell’den geldiğini görür görmez ben hemen kestirdim bunu. İşler gül gibi yolunda. Bu insanlar yufka yürekli enayi dümbelekleri olsa gerek. Yoksa piçolozu zaten evlerine almazlardı. Şimdi de işi eşelemeye filan kalkmazlar. Çünkü çocuktan davacı olup da hapse attırmak zorunda kalırız, diye kıyamazlar. Bu nedenle artık hiç tehlike yok sayılır.”

Bu konuşmalar sırasında Oliver, aklı karışmış da olup bitenleri anlayamıyormuş gibi bir birinin, bir öbürünün yüzüne bakıp duruyordu. Ama Bill Sikes sözlerini bitirince çocuk birden ayağa sıçradı ve “İmdat, imdat!” diye bağırarak odadan dışarı fırladı. Bağırışları boş evin içinde ta çatılara kadar yükselen yankılar yapıyordu. Fagin ile iki çömezi onun peşinden dışarı uğradılar. Tam o sırada Nancy bir sıçrayışta kapıyı tutup kapadı ve önüne geçerek, “Bill! Salma köpeği!” diye haykırdı. “Tut köpeği, yoksa çocuğu paramparça edecek!”

Sikes kızın ellerinden kurtulmaya çalışarak, “Parçalasın, parçalarsa!” dedi. “Savul kız, yoksa duvara çarptığım gibi kafatasını ikiye bölerim senin!”

Kız adamla boğuşarak, “Vız gelir Bill, vız gelir!” diye çığlık çığlığa bağırırdı. “Önce beni öldürmedikçe salamazsın köpeği çocuğun üstüne!”

Sikes dişlerini hırsla sıkarak, “Salamam ha?..” diye söylendi. “Şimdi gösteririm ben sana!”

Ve haydut, kızı bir silkişte odanın öbür ucuna fırlattı. Tam o sırada da Fagin’le iki çömezi, Oliver’ı tutmuş sürüyerek geri geldiler. Fagin çevresine bakınarak, “Neler oluyor burada?” diye sordu.

Sikes vahşi bir tavırla, “Bu kız çıldırmış galiba!” diye yanıtladı.

Sapsarı kesilmiş olan Nancy soluk soluğa, “Hiç de değil!” diye araya girdi. “Çıldırıldığım filan yok, Fagin. Bunu böyle bil!”

Fagin, tehditle, “Öyleyse kes sesini, anladın mı?” diye söylendi.

Nancy avazı çıktığı kadar, “Sesimi de kesmeyeceğim işte!..” diye bağırdı. “Bir diyeceğiniz var mı?”

Nancy türünden kadınların huy ve davranışlarını yeter derecede bilen Fagin, şu sırada onunla daha çok konuşmanın pek tekin olmayacağından az çok emindi... Bu nedenle çevredekilerin dikkatini başka yöne çekmek için Oliver’a döndü, “Demek kaçmaya yeltendin, öyle mi çocuğum?” diyerek ocağın köşesinde duran çentikli ve budaklı bir sopayı eline aldı. “Öyle mi?”

Oliver onu yanıtlamadı. Fagin’in hareketlerini bakışlarıyla izliyordu ve nefesi sıklaşmıştı. Fagin çocuğu kolundan çekerek alayla, “Yardım istedin, polis çağırdın, değil mi?” diye söylendi. “Biz seni bu huyundan vazgeçireceğiz küçükbeyciğim.”

Fagin sopayla oğlanın omzuna hızla vurdu. İkinci bir kez vurmak için sopayı kaldırıyordu ki Nancy ileri doğru atılarak sopayı onun elinden kaptığı gibi öyle hızla ocağa attı ki ateşlerden bir kısmı dışarı sıçradı.

Kız, “Ben böyle işe göz yummam Fagin!” diye bağırdı. “Oğlanı buldum işte. Daha ne istiyorsun? Bırak çocuğu, bırak kendi haline. Yoksa ben vaktinden önce darağacına gitmeyi bile göze alır, bir iş açarım başınıza!”

Kız bu tehdidi savururken ellerini yumruk yapmış, dudaklarını kısmış, ayağıyla yere vurarak bir Fagin’e, bir hayduda bakıyordu. Giderek kabarmış olan öfkesinden yüzünde bir damla bile renk kalmamıştı.

Yahudi’yle haydut bir süre ne yapacaklarını bilemez gibi bakıştılar. Sonra Fagin yatıştırıcı bir tavırla, “Nancy’ ciğim!” dedi. “Bu gece sen... Her zamankinden daha hünerlisin bu gece. Heh! Heh! Çok güzel rol kesiyorsun şekerim.”

Kız, “Öyle mi?” diye sordu. “Ayağını denk al da fazla azıtmayayım rol kesmekte! Yoksa kabak senin başına patlar Fagin. Onun için vakti varken kulağına küpe olsun, üstüme varma benim!”

Ateş püsküren bir kadında öyle bir hal vardır ki... Hele öfkesinin yanı sıra üzgünse ve gözü de kararmışsa onu daha fazla kışkırtmayı göze alabilecek pek az erkek vardır. Fagin Nancy’nin öfkesinin gerçek olduğunu bilmezden gelmeyi sürdürmenin pek sökmeyeceğini görebiliyordu. Elinde olmadan birkaç adım geriye giderek Sikes’dan yana yarı yalvarır, yarı ürkek bir bakış fırlattı. Sanki, “Bu konuşmayı sürdürmek için en uygun adam sensin!” demeye getiriyordu.

Böyle dilsizce imdada çağırılan Mr. Sikes, sanırsız Nancy’nin aklının hemen

başına getirilmesinin kendisi için bir gurur ve itibar sorunu olduğunu hissederek kırk beş-elli tane sövgü ve gözdağı savurdu ki bunların hızla ve sırasıyla dile getirilmesi onun yaratıcı gücünün üretkenliği konusunda bir şeref nişanesidir. Gelgelelim bunlar, yöneldikleri hedef üzerinde hiçbir gözle görülür etki bırakmayınca haydudumuz daha elle tutulur yöntemler denemeye karar verdi.

“Ne demek oluyor bu?” diye gürleyerek insan yüzünün en güzel yeriyle ilgili, çok kullanılır bir lanet savurdu ki yeryüzünde savrulan bu lanetlerin elli binde biri Yukarı’da duyulup dinlenilse körlük, insanlar arasında kıyamık kadar yaygın olurdu. “Ne demek oluyor? Kız sen kim olduğunu biliyor musun boyu devrilesice, ne olduğunu biliyor musun sen?”

Kız acı acı güldü ve başını, kayıtsız görünmek için zavallı bir çaba harcayarak şöyle bir arkaya atarak, “Evet, biliyorum ya, bal gibi biliyorum,” dedi.

Sikes köpeğiyle konuşurkenki homurtulu sesiyle “Sus öyleyse!” diye karşılık verdi. “Sus yoksa ben seni susturmasını bilirim, hem de uzun zaman konuşamamacasına.”

Nancy öncekinden daha ayarsız biçimde gene güldü; hırsızdan yana çarçabuk bir bakış fırlatarak başını öte yana çevirdi ve alt dudağını öyle bir dişledi ki kan çıkardı.

Sikes onu bir dudak büküşüyle süzerek, “Tam da insanlıktan dem vurup incelik taslayacak adamsın hani!..” diye ekledi. “Tam da çoluk çocuğa göre arkadaş!”

Kız öfkeyle, “Neden olmasın?” diye bağırdı. “Keşke sokakta düşüp öleydim ya da bu gece asılacak olanlarla yer değiştireydim de bu sübyanı alıp buraya getirmek işine karışmayaydım. Bundan böyle artık o da hırsızın, uğursuzun, namussuzun biri olup çıkacak. Zavallı çocuk! Bu kadar ceza yetmez mi ki bir de dayak atıyorsunuz?..”

Fagin hırsıza doğru döndü ve kulak kesilmiş dinleyen oğlanları işaret ederek, “Sikes, kapatalım artık bu konuyu!” dedi. “Dostça konuşmak gerek kendi aramızda, tatlı tatlı!”

Hırsından titreyen Nancy, “Tatlı söz mü?” diye bağırdı. “Tatlı söz ha! İblis! Evet, benden sana tatlı söz yaraşır ya!” Oliver’ı göstererek, “Nah, şunun yarısı kadar çocukken senin için yankesicilik, hırsızlık ederdim!” diye ekledi. “On iki yıldır hep aynı yolda, aynı ustanın emrindeyim. Bilmez değilsin bunu. Susma, söyle; biliyorsun!”

Yahudi onu yatıştırmaya yeltenerek, “Güzelim, biliyorum ama öyleyse bile bu senin ekmek paran yani!” diye yanıtladı.

Kız, “Öyle, orası doğru!” dedi. Konuşmuyor; sözcükler ağzından sürekli bir çılgılık halinde boşalıyordu. “Ekmek param bu benim! Soğuk, ıslak, pis sokaklar da evim! Yıllar önce beni sokağa düşüren; öldüğüm güne kadar gece gündüz beni sokaklarda süründürecek olan alçak da sensin!”

Bu suçlamalar karşısında sabrı tükenen Fagin, “Sesini kes!” dedi. “Yoksa daha beter ederim seni; bin beter ederim bundan!”

Kız yanıtlamadı. Ama üzüntü ve öfkeyle kendinden geçmiş bir halde saçını başını yolarak öyle bir atılış atıldı ki hiç kuşkusuz Fagin’in yüzünde öcünün korkunç izlerini bırakacaktı. Ama o anda Sikes onu bileklerinden kavradı. Kızcağız boş yere biraz çırpındı sonra baygın düştü.

Hırsız onu bir köşeye yatırarak, “İşi tamam!” dedi. “Böyle şeylere kalkışınca pek güçlü oluyor kolları.”

Fagin alnındaki terleri silerek olayın kapandığına oh çekercesine gülümsedi. Ama besbelli hem o, hem Sikes, hem köpek ve hem de çocuklar buna tamamen olağan bir şey gözüyle bakmaktaydılar. Fagin sopasını ocaktan kurtararak, “Kadın kısmıyla iş görmenin ceremesi bu!” diye fikir yürüttü. “Ama kurnaz mı kurnaz olurlar. Bizim meslekte onlarsız iş yürümez... Charley, Oliver’ı götür, yatır.”

Charley Bates, “Fagin, yarın Oliver bu cicilerini giymese iyi olur; ne dersin?” diye sordu.

Fagin, çömezinin sırtışına aynı sırtışla karşılık vererek, “Elbet derim!” dedi.

Kendine verilen görevden besbelli pek hoşnut kalan Üstat Bates, çatal sopayı eline aldı ve Oliver’ın önüne düşüp bitişikteki mutfığa götürdü. Burada eski evdeki şiltelerin iki-üç tanesi serili duruyordu. Charley Bates durup durup kahkahaları koyvererek Oliver’ın Mr. Brownlowlarda o kadar sevinçle soyunup hizmetçiye verdiği eski esvapları ortaya çıkardı. Zaten Oliver’ın bulunduğu yer hakkında ilk ipucunu veren de partalları satın alan Yahudi’nin bunları bilmeyerek, satmak amacıyla Fagin’e göstermesi olmuştu.

Charley, “Çıkar bakalım cicilerini!” dedi. “Fagin’e vereyim de iyi saklasın. Aa... Pek de eğlenceli iş bu!”

Zavallı Oliver hiç istemeye istemeye denileni yaptı. Charley yeni elbiseleri katlayıp kolunun altına sıkıştırarak dışarı çıktı ve kapıyı dışarıdan kilitledi. Oliver karanlıkta yalnız kalmıştı.

Charley’nin çingiraklı kahkahaları ve tam sırasında yetişerek Nancy’yi ayıltmak için yüzüne su serpen ve buna benzer hanım hanımcık yardımlarda bulunan Bet’ in sesi, Oliver’dan çok daha mutlu durumda olan birçok kişinin bile uykusunu kaçırabilirdi. Ne var ki Oliver hasta ve yorgundu. Bu yüzden

hemencecik derin bir uykuya daldı.

16. 1855 yılına dek her pazartesi ve perşembe Londra'nın en büyük hayvan pazarı kurulur, halka açık infazlar yerine getirilirdi (Sir William Wallace da 1305'te bu meydanda idam edilmiştir). (Y.N.)

17. Aziz Bartolomeus'un 24 Ağustos'taki yortusu. (Ç.N.)

XVII

Oliver'ın şanssızlığı sürüyor, büyük bir adam Londra'ya gelip onun adına leke sürüyor

Melodramlı cinai oyunların hepsinde acıklı ve gülünçlü olayların, geceyle gündüz gibi düzenli olarak birbirini izlemesi bir sahne geleneğidir. Başroldeki bayın engeller ve felaketlerle çökerek yatağa düştüğünü görürüz. Derken vefalı ama durumdan habersiz olan uşağı gülünç bir şarkıyla seyirciyi oyalar. Kadın kahramanın göğsü inip kalkarak gururlu ve amansız bir lordun kollarında çırpındığını görürüz: Kızın namusu da canı da tehlikededir. Birincisini ikincisi pahasına korumak için tam hançerini çekmiş ve bizi heyecanın doruğuna getirmiştir ki zil çalıp perde kapanır. Derken kendimizi şatonun ana holünde buluruz. Burada ak sakallı bir vekilharç gülünç türküler söylemekte ve ondan daha bile gülünç olan bir grup hizmetkâr kendisine eşlik etmektedir. Zaten bu hizmetkârlar ortalıkta nedense şaşılacak derecede özgür dolaşırlar ve her gittikleri yerde durmadan şarkılar söyleyerek kilise mahzeninden saray salonuna kadar her yere serbestçe girer çıkarlar.

Bu tür geçişler, saçma görünürse de ilk bakıştaki kadar yapmacık değildir. Gerçek hayatta da şölen sofralarından ölüm yataklarına, yas karalarından bayram kıyafetlerine geçiş, sahnedekilerden hiç de aşağı kalmaz. Ne var ki gerçek hayatta bizler edilgin birer seyirci olacağımız yerde uğraşları olan birer oyuncuyuzdur ve bu da çok fark eder. Sahnede oynanan oyunlardaki şiddetli duygu değişimleri yalnızca birer seyirci olarak gözlerimizin önüne serildiği zaman bunlara hemen saçma damgası vururuz.

Beri yandan sahnenin, zaman ve yerin ani değişimleri kitaplarda eskiden beri sadece hoş görülmekle kalmaz, bazıları tarafından yazarlığın en ince hüneri sayılır. Böyle düşünen eleştirmecilere göre her bölümün sonunda kitabın kahramanları ne denli çözülmez bir düğüm içinde kalırsa yazar o denli usta demektir. Şimdi burada, böyle bir giriş yazısı belki gereksiz görülebilir. Ama ben burada bu girizgâhı yaptım çünkü Oliver Twist'i belirtisiz ve zor durumlarda bırakmak, sonra da onunla ilişkisi olmayan önemsiz konulara saparak okuru

meraktan kıvrandırmak gibi bir niyetim olmadığını en baştan belirtmek istiyorum. Yegâne arzum bu tarihçeyi baştan sona elimden geldiğince hızlı olarak yazıp bitirmek, yapabiliyorsam okuru da yanımda sürüklemektir. Yok, sürükleyemiyorsam, onu, birkaç bölüm için daha keyifli bir yolda yürüsün, sonra dilerse gene bana katılsın diye kendi haline bırakmaktır. Gerçeği söylemek gerekirse yapılacak öyle çok iş var ki düz yoldan sapmalara niyetim olsa bile hiç yerim kalmıyor. Şu bir tek sapmayı da kendimi okura gerektiği gibi anlatabilmek için yapıyorum. Çünkü okurla tarihçi arasında tam bir güven ve sağlam bir anlayış olması gerekir. Dostça yaptığım şu açıklamanın yararı da şudur ki Oliver'ın doğduğu yere döndüğümü söylediğimde (ki söylüyorum) okur, benim bu yolculuğu yapmakta iyi ve önemli nedenlerim bulunduğunu, bulunmasa kendisini hiçbir surette yol arkadaşlığına çağırmayacağımı hemen anlayacaktır.

Mr. Bumble sabahın erken saatinde yoksullar evinin bahçe kapısından çıktı; kalantor tavrı ve o sert adımlarıyla ana caddeden yukarıya doğru yürüdü. Kilise yazmanlığının bütün görkem ve gösterişi üzerindeydi. Kokartlı şapkasıyla sırmalı ceketi sabah güneşinde göz alıyor, baston kavrayışından sağlık ve güç fışkırıyordu. Mr. Bumble hep başı dik gezerdi ama bu sabah her zamankinden daha dik tutuyordu başını. Gözlerinde bir dalgınlık, üzerinde bir çalım vardı ki keskin görüşlü biri onun kafasının, sözle anlatılamayacak kadar yüksek düşüncelerle dolu olduğunu anlardı.

Mr. Bumble yol üzerindeki küçük esnafla ve kendisini saygıyla selamlayan diğer kişilerle durup konuşmadı. Selamlara yalnızca elini sallayarak yanıt verdi ve yürüyüşünün o ağırbaşlı temposunu hiç bozmayarak yoksullar yuvasının yetimlerine bakan Mrs. Mann'ın çiftliğine vardı.

Mrs. Mann bahçe kapısındaki tanıdık tıkırtıyı duyunca, “Öf... Yazman gibi yere batasın e mi?..” diye söylendi. “Sabahın köründe ne işi var acep? Aaa... Mr. Bumble'cığım, sen misin ayol? Aa, çok sevindim inan... Konuk odasına buyur, kuzum beyefendiciğim!”

Mrs. Mann ilk cümleleri Susan'a, sondaki sevinç nidalarını da bahçe kapısını açarken Mr. Bumble'a söylemişti. Kilise yazmanını, büyük bir saygıyla çevresinde dönenerek içeri aldı.

Mr. Bumble gösterilen koltuğa sıradan kişiler gibi basbayağı oturacak ya da kendini bırakacak yerde, yavaş yavaş, kademe kademe alçalıp indi.

“Mrs. Mann!” dedi. “Sabah şerifleriniz hayırlı olsun Sayın Mrs. Mann.”

Mrs. Mann da kilise yazmanından yana gülücükler saçarak, “Eksik olma Mr. Bumble, senin de!” diye yanıtladı. “Umarım afiyettesiniz ya, beyefendiciğim?”

Yazman, “Eh, iyi demek âdet olmuş, Mrs. Mann!” dedi. “Ama hükümet

görevi dediğin çocuk oyuncağı değil Mrs. Mann. Yoksullar evi insaf dinlemiyor.”

Eğer yoksullar evinin yetimleri orada olaydılar, oldukça sıcak bir biçimde bu sözleri onaylardı herhalde.

Kadın, “Gerçekten dinlemiyor Mr. Bumble!..” dedi.

Mr. Bumble masaya bastonuyla vurarak, “Hükümet görevi demek Mrs. Mann, baş ağrısı, baş belası ve çile demektir!” diye sözü sürdürdü. “Ama önemli kişi olmak böyle işte: Yüksek dağın üstünden kar eksik olmaz!”

Mrs. Mann yazmanın ne demek istediğini tam olarak kestiremediği için yalnızca ellerini hak verir gibi bir ifadeyle kaldırdı ve bir göğüs geçirdi.

Yazman:

“Evet Mrs. Mann, ne kadar içini çeksen yeridir!”

Doğru iş yapmış olduğunu anlayan Mrs. Mann yeniden içini çekti. Besbelli “hükümet görevlisi” pek hoşnut kalmıştı bundan. Ağzı kulaklarına varmasın diye gözlerini sert bir bakışla kokartlı şapkasına dikerek, “Mrs. Mann, Londra’ya gidiyorum ben!” dedi.

Mrs. Mann irkilip dikilerek, “Aman Tanrım Mr. Bumble!” diye inledi.

Yazman, “Londra’ya gidiyorum efendim!” dedi. “Posta arabasıyla. Ben ve iki yetim gidiyoruz Mrs. Mann... Bu yetimlerin bakımı konusunda bir dava açılmış. Yönetim kurulu da Clerkenwell Mahkemesi huzurunda bu işi çözümlemekle beni... Evet, beni görevlendirdi Mrs. Mann.” Mr. Bumble, büsbütün dikelip oturdu:

“Clerkenwell yargıçları beni karşılarında bulunca bu davaya girdiklerine bin pişman olmazlarsa çok şaşarım Mrs. Mann.”

Mrs. Mann onu yola getirmeye çalışarak, “Ah, efendim, pek de sert davranmayın onlara!” diye yalvardı.

Mr. Bumble, “Ne yapayım hanımefendiciğim, Clerkenwell yargıçları bu işi kendi başlarına kendileri açtılar!” diye yanıtladı. “Eğer zararlı çıkarlarsa suçu yalnızca kendilerinde bulsunlar.”

Mr. Bumble’ın bu sözleri söyleyişinde öyle derin bir güven ve kararlılık vardı ki Mrs. Mann kendinden geçmiş gibiydi. Sonunda, “Posta arabasıyla mı gidiyorsunuz efendim?” diye sordu. “Ben yetimlerin köy arabasıyla gönderilmesinin âdet olduğunu sanıyordum.”

Kilise yazmanı, “Bu, hasta oldukları zamandır Mrs. Mann!” diye açıkladı. “Hasta yetimleri yağmurlu havada üstü açık köy arabasına bindiririz ki soğuğa karşı dayanıklı olsunlar.”

Mrs. Mann, “Ya!..” dedi.

Mr. Bumble, “Karşı taraf bu iki yetim için posta arabası tutmuş, ucuza götürüyor!” diye anlattı. “İkisi de kötü durumda. Zaten onları taşımak gömmekten ucuza gelir bize; yani komşu kasabaya kadar dayanabilirlerse. Götürüp o bölgenin yetkililerine teslim ederiz. Bunu da yapabileceğimizi sanıyorum. Ama bize nispet olsun diye tutup yarı yolda ölmezlerse tabii. Hah! Hah! Ha!..”

Mr. Bumble biraz güldükten sonra gözleri gene kokartlı şapkasına takıldı ve ciddileşti:

“İşimizi unutuyoruz hanımefendi. İşte size bölge yetkililerinin bağladığı maaşınızı getirdim.”

Mr. Bumble bir kâğıt parçasına sarılmış birkaç gümüş para çıkardı ve makbuz istedi. Mrs. Mann makbuzu yazdı.

“Biraz silik oldu ama geçerlidir elbet, beyefendi!” dedi. “Eksik olmayın Mr. Bumble. Size çok minnettarım efendim.”

Çocuk kâhyasının diz kırışına Mr. Bumble ciddi bir baş eğişiyle karşılık verdi ve yetimlerin hatırını sordu.

Kadın duygulu bir şekilde, “Ah, canlarını seveyim ben o küçüklerin!” dedi. “Hepsi iyi yavrucukların. Geçen hafta ölen iki tanesi başka tabii. Bir de küçük Dick.”

“Daha iyileşemedi mi o çocuk?”

Mrs. Mann, hayır der gibilerden baş salladı.

Mr. Bumble öfkeyle, “Kötü huylu, kötü yaradılışlı, kötü yürekli bir yetim kısacası!” diye düşüncesini belirtti. “Nerede o?..”

Mrs. Mann, “Şimdi getiririm onu size efendim!” dedi. “Dick, gel buraya!”

Birkaç kez çağırıldıktan sonra Dick bulundu. Yüzü tulumbanın altına tutulup Mrs. Mann’ın önlüğüyle kurulandıktan sonra kilise yazmanının yüksek katına çıkarıldı.

Solgun ve zayıftı. Yanakları çökük, gözleri kocaman ve parlak. Yoksulluğun üniforması olan yetim urbası o incecik vücudundan sarkıyordu. Körpe kollarıyla bacakları eriyip buruşarak yaşlılara dönmüştü. Gözlerini yerden kaldırmaya cesaret edemeyerek Mr. Bumble’in karşısında titreyen ve onun konuşmasını korku içinde bekleyen küçücük yaratık işte böyleydi.

Mrs. Mann, “Beyefendiye baksan olmaz mı katır inatlı?” diye sordu.

Çocuk söz dinleyerek gözlerini kaldırdı ve Mr. Bumble’in bakışlarıyla karşılaştı. Mr. Bumble çok yerinde ve sıralı bir şaklabanlıkla, “Neyin var bakalım yetim Dick?” diye sordu.

Çocuk ölgün bir sesle, “Hiçbir şeyim yok efendim,” diye yanıtladı.

Mr. Bumble'ın komikliğine pek gülmüş olan kâhya kadın, “Elbet yok!” diye araya girdi. “Neyin eksik ki?”

Çocuk kekeleyerek, “Yalnız... Sadece...” diye söylendi.

Mrs. Mann, “Vay efendimiz!” diye onun sözünü kesti. “Yoksa bir eksiğim mi var diyeceksin şimdi de? Seni küçük piço...”

Kilise yazmanı elini hâkim bir tavırla kaldırarak, “Dur, Mrs. Mann! Dur!” dedi. “Neymiş o ‘sadece’, küçükbey, söyle bakalım?”

Çocuk titrek bir sesle, “Yazı yazmasını bilen biri benim ağzımdan, bir kâğıda birkaç şey yazabilse çok sevinirim!” diye yanıtladı. “Sonra kâğıdı katlayıp mühürlesinler. Ben öldükten sonrası için saklasınlar!”

Çocuğun içten anlatımı ve solgun, erimiş görüntüsü kilise yazmanını, böyle durumlara alışık olmasına karşın az çok etkilemişti.

“Hay Tanrım... Ne diyor bu çocuk? Bayım, ne demek istiyorsun sen?..”

Çocuk, “Zavallı Oliver Twist’e en candan sevgilerimi bırakmak istiyorum!” dedi. “Sonra kaç geceler tek başıma onu düşünüp ağladım, karanlık gecelerde yapayalnız sokaklarda sürünüyor diye. Bunu bilsin istiyorum.” O küçük ellerini birbirine bastırıp büyük bir içtenlikle konuşarak, “İstiyorum ki Oliver bilsin: Küçük yaşımda öleceğim diye üzgün değilim!” diye ekledi. “Çünkü yıllar geçip büyümüş olsaydım şimdi Cennet’te olan küçük kız kardeşim beni unuturdu belki. Zaten ben de değişmiş olurum. Cennette ikimizin de çocuk olmamız çok daha iyi.”

Mr. Bumble küçük çocuğu tanımsız bir şaşkınlıkla tepeden tırnağa süzdü. Sonra Mrs. Mann’a dönerek, “Hepsi de aynı ağzı kullanıyorlar yenge!” dedi. “O Oliver olacak bıçkın hepsinin aklına fesat tohumları saçmış!”

Mrs. Mann ellerini açtı ve Dick’ten yana yiyecek gibi bakarak, “Kendi kulaklarımla duymasam inanmazdım inanın, bayım!” dedi. “Ömrümde görmedim böyle taş yürekli çocuk!”

Mr. Bumble hışımla, “Kaldırın şunu karşımdan!..” dedi. “Bunu yönetime haber vermek gerek bayan!”

Mrs. Mann acıklı bir şekilde sesini titreterek, “İnşallah beyefendiler suçun bende olmadığını anlarlar?” diye sordu.

Mr. Bumble, “Anlatırız efendim; sorunun gerçek yüzünü tanıtırız kendilerine!” diye şişindi. “Kaldır şunu karşımdan be yenge! Gördükçe safram kabarıyor!”

Dick o saat uzaklaştırıldı ve kömürlüğe kapatıldı... Mr. Bumble da az sonra yol hazırlığını yapmak üzere oradan ayrıldı.

Ertesi sabah saat altıda, kokartlı şapkası yerine yuvarlak kenarlı bir şapka

giymiş ve sırtına pelerinli bir mavi palto geçirmiş olarak, dava konusu yetimlerin arabasının dışındaki sıraya¹⁸ oturdu. Birkaç saat sonra da Londra'ya vardılar. Yolda kilise yazmanının karşılaştığı tek pürüz, ille soğuktan yakınıp tiril tiril titremekte ısrar eden yetimlerin inadı oldu. Mr. Bumble, “Sizin bu durumunuz karşısında, sırtımda palto olmasına karşın benim bile dişlerim zangırdıyor!” diyordu.

Bu yezit kişileri gece konaklayacakları yere yerleştirdikten sonra Mr. Bumble arabanın konakladığı hana girdi ve ıstırıdye soslu biftekle kırmızı şaraptan ibaret hafif bir akşam yemeği yedi. Ocağın üzerine bir bardak sıcak suyla cin koyarak koltuğunu ateşe doğru çekti. Ne yazık ki pek yaygın olan “açgözlülük” ve “halinden şikâyet” gibi günahlara ilişkin çeşitli ahlaki düşünceleri aklından geçirerek gazetesini okumaya hazırlandı.

Mr. Bumble'ın gözüne ilişkin ilk paragraf şu aşağıdaki duyuruydu:

BEŞ GİNE ÖDÜL

Oliver Twist adında bir erkek çocuğu geçen perşembe akşamı, Pentonwille'deki evinden kaçmış ya da kaçırılmış ve o zamandan beri kendisinden bir haber alınamamıştır. Yukarda söylenilen ödül, adı geçen Oliver Twist'in bulunmasını sağlayacak veya geçmişine ışık tutabilecek bir bilgi verenlere ödenecektir. Çocuğun geçmişteki hayatı, bu duyuru sahibini birçok nedenden ötürü çok yakından ilgilendirmektedir.

Sonra Oliver'ın kendisi ve sırtındakiler, görünüşü, ortadan yitişi, Mr. Brownlow'un adı ve adresi, uzun uzadıya anlatılıyordu.

Mr. Bumble gözlerini açtı. Duyuruyu ağır ağır ve dikkatle, tekrar tekrar okudu. Beş-altı dakika sonra da Pentonville yolunu tutmuş bulunuyordu. Heyecanından sıcak sulu cininin tadına bile bakmamıştı!

Kapıyı açan kıza, “Mr. Brownlow evde mi?..” diye sordu.

Kız, alışıldığı üzere, “Bilmiyorum; siz nerden geliyorsunuz?” diye kaçamaklı bir yanıt verdi.

Mr. Bumble gelişinin nedenini anlatmak için Oliver'ın adını söyler söylemez oturma odasının kapısından kulak kabartmakta olan Mrs. Bedwin, heyecan içinde sofaya çıktı.

“Buyrun, buyrun!” dedi. “Haberinin çıkacağını biliyordum zaten. Zavallı oğlancığım. Biliyordum. Emindim bundan. Tanrı'ya emanet olsun o. İşin başından beri söyledim ben, haberi çıkacak diye!”

Kadıncağız böyle diyerek gene oturma odasına döndü ve bir kanepeye

oturarak ağlamaya başladı. Bu derece yufka yürekli olmayan hizmetçi kız bu arada yukarki kata koşup gelmişti. Mr. Bumble'dan kendisini izlemesini rica etti. O da kızın peşinden yürüdü.

Onu arka taraftaki küçük çalışma odasına aldılar. Mr. Brownlow'la Mr. Grimwig, önlerinde bir sürahiyle iki bardak olduğu halde, burada oturmaktaydılar. Mr. Grimwig derhal, "Kilise yazmanı!" diye ünledi. "Kilise yazmanı değilse kendi kafamı yerim!"

Mr. Brownlow dostuna, "Çok rica ederim, söze karışma!" diyerek ziyaretçiye döndü. "Lütfen oturamaz mısınız?"

Mr. Grimwig'in acayip davranışı karşısında afallayan Mr. Bumble oturdu. Mr. Brownlow lambayı, kilise yazmanının yüzünü iyice görebilecek biçimde çevirdi ve biraz sabırsız bir tavırla, "Beyefendi, gazetede ki duyuru dolayısıyla geldiniz, değil mi?" diye sordu.

"Evet efendim."

Mr. Grimwig, "Kilise yazmanısınız, değil mi?" diye sordu.

Mr. Bumble, göğsü kabarak, "Bölgemizin yoksullar evinde görevliyim!" diye yanıtladı.

Mr. Grimwig arkadaşına dönerek, "Ben bildimdi zaten!" diye fısıldadı. "Yazman olduğu üzerinden akıyor!"

Mr. Brownlow onu susturmak için başını sallayarak gene ziyaretçiye döndü: "Yavrucağın nerde olduğuna dair bilginiz var mı?"

Mr. Bumble, "Ancak sizin kadar!" diye yanıtladı.

"Peki, ne biliyorsunuz onun hakkında? Söyleyeceğiniz varsa söyleyin lütfen. Ne biliyorsunuz?"

Mr. Bumble'ın yüzünü dikkatle gözden geçirmiş olan Mr. Grimwig zehir gibi bir ifadeyle, "Onun hakkında bildikleriniz hayırlı bir şeyler değildir herhalde?" diye sordu.

Bu sorunun tonunu derhal kavrayan yazman, felaket haberi verenlerin ağırlığıyla başını iki yana salladı.

Mr. Grimwig dostundan yana zafer kazanmış gibi bir baktı: "Gördün mü?.."

Mr. Brownlow da yazmanın buruk yüzüne korkuyla bakıyordu. Ondan Oliver'a ilişkin bildiklerini en kısa şekilde anlatmasını gene rica etti.

Mr. Bumble şapkasını elinden bıraktı, paltosunun düğmelerini çözdü, başını dalgın bir şekilde yan yatırdı ve birkaç dakika düşündükten sonra hikâyesini anlatmaya koyuldu.

Yirmi dakika süren bu hikâyeyi kelimesi kelimesine verirsek çok can sıkıcı olur. Ama özet olarak Mr. Bumble, Oliver'ın aşağı tabakadan, ahlaksız bir ana

babanın çocuğu, sokakta bulunmuş bir kimsesiz olduğunu söyledi... İlk baştan beri çocuk yalancılık, nankörlük ve hainlikten gayrı hiçbir meziyet göstermemiştı. Sonunda suçsuz bir çocuğa kalleşçe ve kahpece saldırıp dayak attıktan sonra efendisinin evinden geceleyin kaçmıştı. Mr. Bumble kendi kimliğini kanıtlamak için yanında getirmiş olduğu belgeyi masanın üzerine serdi, sonra gene kollarını kavuşturdu ve Mr. Brownlow'un yanıtını bekledi.

Yaşlı beyefendi belgeyi gözden geçirdikten sonra, "Yazık ki hepsi doğru!" dedi. "Gerçi ödöl size yaraşır değıl ama buyrun. Ne var ki çocuktan yana olumlu haber getirmiş olaydınız size bunun üç katını seve seve verirdim!"

Eğer bunu önceden bilse Mr. Bumble'ın anlattığı küçük hayat hikâyesine bambaşka bir renk vermesi pekâlâ iyi olabilirdi. Ama artık iş işten geçmişti. Bay yazman başını tasayla salladı ve beş gineyi cebe indirdikten sonra dışarı çıktı.

Mr. Brownlow bir süre bir aşağı, bir yukarı odayı arşınladı. Besbelli dinlediğı şeyler çok canını sıkmıştı. Öyle ki Mr. Grimwig bile onu daha fazla sıkmaktan çekindi. Sonunda beyefendi durdu ve çingırağı hızla çaldı. İçeri giren Mrs. Bedwin'e, "Mrs. Bedwin!" dedi. "Oliver denen çocuk sahtekârın biriymiş."

Yaşlı kadın canla başla, "Olamaz efendim!" dedi. "Mümkün değıl!"

Beyefendi sertçe, "Öyleymiş diyorum sana!" diye çıkıştı. "Olamaz, ne demek? Onun doğumundan beri bütün yaptıklarını dinledik şimdi. Ömrü boyunca hainlikten başka bir şey bilmemiş kerata!"

Kadıncağız kesinlikle, "Mümkün değıl inanmam buna beyefendi!" diye yanıtladı. "Asla!"

Mr. Grimwig, "Zaten siz yaşlı kadınlar, şarlatan doktorlarla uydurma romanlardan başka neye inanırsınız?" diye homurdandı. "Başından bildim ben. Neden beni dinlemediniz ilk baştan?"

Mrs. Bedwin kızarak, "Oliver kadir kıymet bilen, uslu, uysal bir yavruydu beyefendi!" diye söylendi. "Çocuk ruhundan anlarım ben. Kırk yıllık tecrübem var ne olsa. Tecrübe sahibi olmayanlar bu konuda hiç konuşmasalar daha iyi olur. Benim düşüncem bu."

Bu, yaşlı bir bekâr olan Mr. Grimwig'e atılmış kocaman bir taştı. Ama Mr. Grimwig'in yalnızca gülümsediğini görünce kâhya kadın başını şöyle bir geriye atıp önlüğünü düzelterek yeni bir demeç vermeye hazırlandı... Mr. Brownlow tamamen uydurma olan bir öfke numarası yaparak, "Susun!" dedi. "Bu çocuğun adını bir daha asla duymak istemiyorum. Seni bunun için çağırttım Mrs. Bedwin. Asla dedim. Hiçbir zaman, hiçbir biçimde. Gidebilirsin Mrs. Bedwin. Unutma; ciddi konuşuyorum!"

O gece Mr. Brownlow'un evinde yürekler tasa doluydu. Oliver da iyi,

sevecen dostlarını düşündükçe kahroluyordu. Onların neler duyup dinlediklerini iyi ki bilmiyordu. Yoksa kahrından ölebilirdi.

18. Atlı arabalardaki bu yerler içeridekilere göre daha ucuz ve rahattı. (Y.N.)

XVIII

Oliver’ın saygıdeğer dostlarının ihya edici meclisinde nasıl vakit geçirdiğini konu ediniyor

Ertesi gün öğle sularında Elegeçmez’le Üstat Charley her zamanki eylemlerini sürdürmek üzere dışarı çıktıklarında Fagin fırsattan yararlandı ve Oliver’a nankörlüğün ne derece korkunç bir günah olduğuna ilişkin bir söylev çekti. Oliver’ın, kendini dört gözle bekleyen arkadaşlarının yanından kaçmakla ve hele onu bulmak için girilen bunca masraf ve yorucu çabadan sonra yine kaçmaya kalkışmakla nankörlük denen günahı işlemiş olduğunu Fagin açıkça ortaya koydu. Oliver’a açlıktan ölmek üzereyken tam sırasında yardım elini uzatıp bağrına bastığını da ısrarla belirtti. Sonra buna benzer koşullar altında, insanlık gösterip kurtardığı başka bir genç çocuğun başına gelenleri anlattı. Bu çocuk ne yazık ki Fagin’in güvenine yaraşır çıkmamış ve polisle haberleşme isteği gösterdiği için bir sabah erkenden Old Bailey’nin¹⁹ avlusunda asılmak felaketine uğramış. Fagin bu felakette kendi oynadığı rolü saklamaya kalkışmıyor ama bu delikanlının kalın kafalı, kallesiz tutumu yüzünden kendisinin savcıya birtakım ipuçları vermek zorunda kalmasına, gözlerinde yaşlarla yazılandığını. Bu kanıtlar tam anlamıyla doğru değilse bile kendisinin, yani Mr. Fagin’in ve birkaç seçkin dostunun esenlikleri için gerekliymiş. Mr. Fagin konferansını, asılmanın rahatsızlıkları hakkında hoş olmayan bir tablo çizerek tamamladı. Sonra büyük bir incelik ve candanlıkla, “Umarım seni böyle tatsız bir işleme göndermek zorunda kalmam!” diye dilekte bulundu.

Fagin’in sözlerini dinler ve savrulan tehditleri yarım yamalak kavrarken küçük Oliver’ın damarlarındaki kan buz kesmişti. Suçluyla suçsuz kazara bir araya gelince Adalet’in bile onları resmen birbirine karıştırmasının mümkün olduğunu Oliver öğrenmişti. Yaşlı Fagin’in çok bilgi sahibi olan ya da çok konuşan kişilerin ortadan kalkması için bir değil, birçok kez kurnazca planlar tasarlayıp uygulamış olduğu da aklına yakın geliyordu. Çünkü Fagin’le Sikes arasındaki ağız dalaşmalarını anımsayabiliyordu. Bunlar eskiden başvurulmuş böylesi tertiplerden dem vurur gibiydi. Oliver ürkek ürkek başını kaldırıp da

Yahudi'nin keskin gözleriyle karşılaşınca anladı ki yüzünün soluğu ve korkudan titreyişi bu uyanık kişi tarafından fark edilmiştir ve keyifle seyredilmektedir.

Fagin iğrenç bir gülümseyişle Oliver'ın başını okşayarak uslu durur ve çok çalışırsa gene pekâlâ iyi dost olabileceklerini söyledi. Sonra sırtına kırk yamalı, eski püskü bir palto giyip şapkasını alarak dışarı çıktı ve kapıyı çocuğun üstünden kilitledi.

Oliver o gün bütün gün ve ondan sonraki günlerin büyük kısmını, sabahtan akşama kadar yapayalnız geçirdi. Hiç kimseyi görmediği uzun saatler boyunca kendi düşünceleriyle baş başa kalıyordu. Düşünceleri de her seferinde, geride bıraktığı iyi yürekli dostlara ve onların kendisini kim bilir nasıl suçladıklarına döndüğü için son derece tasalıydı.

Bir-iki hafta geçince Fagin oda kapısını kilitlemekten vazgeçti ve Oliver evin içinde serbestçe dolaşabilmeye başladı.

Çöplük gibi bir yerdi burası. Üst kattaki odaların kocaman, yüksek ocakları, büyük kapıları, kaplama duvarlarıyla kornişli tavanları vardı. Hepsi de bakımsızlık ve tozdan kapkara kesilmiş olmalarına karşın aslında süslü püslüydüler. Bütün bunlara bakarak Oliver bu evin şimdi pis ve perişan görünmesine karşın çok eskiden, belki daha Fagin dünyaya bile gelmeden önce herhalde kibar kişilere ait, bakımlı, gösterişli bir yer olduğu sonucunu çıkardı.

Duvar ve tavan köşelerine örümcekler ağ kurmuşlardı. Bazen Oliver bir odaya sessizce girince yerde fareler kaçışıyor ve ödleri kopmuş bir halde deliklerine koşuyorlardı. Bunlar dışında herhangi bir canlı yaratık ne görülüyor ne de duyuluyordu. Çoğu zaman, karanlık basmaya başlayınca, odadan odaya dolaşmaktan bıkan çocuk, insanlara olabildiğince yakın olmak için sokak kapısının arkasına büzülüp oturuyordu. Ve orada, kulak kesilip saatleri sayarak Fagin ya da çocuklar dönünceye kadar bekliyordu.

Bütün odaların küften çürümüş panjurları sımsıkı kapalıydı. Demirler pervazlara geçmişti. İçeriye girebilen tek ışık yukarıki yuvarlak deliklerden sızan ışıktı ki bu da odaları garip gölgelerle doldurduğu için büsbütün kasvetli bir hava veriyordu.

Tavan arasının arkasında, panjuru olmayan, demir parmaklıklı bir pencere vardı. Oliver çok zaman buradan hüznü bir yüzle, saatler saati dışarısını seyrediyordu... Ama buradan da bir yığın üst üste binmiş, karmakarışık damlarla kararmış bacalar ve çatılardan başka görülecek bir şey yoktu. Bazen uzak bir evin balkon parmaklığının üzerinden kırçıl bir başın uzandığı görülüyorsa da görülmesiyle kaybolması bir oluyordu. Zaten Oliver'ın gözetleme kulesinin penceresi de yılların yağmur ve isinden donuklaşmış ve kararmış, demirli bir yer

olduğu için dışarıdakilere kendini gösterip duyurmak şöyle dursun, onların biçimlerini çıkarsamak bile sorundu.

Bir gün öğleden sonra Elegeçmez’le Charley Bates evdeydiler. Akşama gezmeye gidecekleri için Elegeçmez beyefendi tuvaletine biraz özen göstermeyi aklına koydu. (Günahını almayalım, aslında kendisinin süs merakı gibi bir zaafı yoktu.) Bu amaçla Oliver’a, tuvaletinde yardım etmesi için emir vermek lütuf ve alçakgönüllülüğünde bulundu.

Oliver işe yaramaya dünden gönüllü, çevresindekileri iyi yoldan hoşnut bırakmaya çoktan hazır ve etrafında kötü de olsa insan yüzü gördüğü için öyle sevinçliydi ki, bu öneriye olumsuz gözle bakamazdı. Hemen rızasını bildirdi ve masanın üzerine kurulan Elegeçmez’in ayağını kucağına koyarak Mr. Dawkins’in “nalları parlatmak” diye tanımladığı bir işe girişti ki gündelik dilde bu, kundura temizlemek anlamına gelir.

Rahatça masa üstüne kurulup pipo tütürerek bir ayağını tembel tembel sallarken pabuçlarını temizletmek ve pabuçlarını çıkarmak zahmetinden kurtulmuş olmanın yanında tekrar giymek gibi bir kaygıyla da tedirgin edilmemek, insan denen düşünen hayvana bir özgürlük ve bağımsızlık duygusu verebilir. Ya bundan ya da tütürdüğü piponun sinir yatıştırıcı etkisiyle içtiği biranın düşüncelerini yumuşatmasından olacak, Elegeçmez besbelli şu sırada, yaradılışına yabancı olan bir heyecan ve romantizm havası içindeydi. Bir an düşünceli bir yüzle Oliver’ı süzdü. Sonra başını kaldırıp yavaşça göğüs geçirerek yarı havaya, yarı Charley Bates’e, “Ne yazık ki cep faresi değil!” diye söylendi.

Üstat Bates, “Ya!” dedi. “Kendi çıkarını bilmiyor da ondan!”

Elegeçmez gene içini çekti, sonra piposunu ağzına aldı. Charley Bates de öyle yaptı ve iki meslektaş birkaç saniye sessizlik içinde pipo tütürdüler. Sonra Elegeçmez tasayla, “Herhalde sen cep faresi ne demektir bilmezsin bile, değil mi?” diye sordu.

Oliver onun yüzüne bakarak, “Galiba biliyorum!” dedi. “Hır... Yani sizin gibi demek, değil mi?”



Üstat Bates mesleki bir teknik özelliği açıklıyor.

Elegeçmez, “Evet!” diye yanıtladı. “Başka bir şey olmayı da utanç sayarım zaten!” Mr. Dawkins bu duyguyu belirttikten sonra şapkasını şöyle cakayla yan yatırdı ve, “Haddin varsa aksini söyle!” gibilerden Charley’ye baktı. Sonra, “Ben hırsızım!” dedi. “Charley de öyle. Fagin de öyle. Sikes da öyle. Nancy de öyle. Bet de öyle. Hepimiz öyleyiz, köpeğe varana kadar. Köpek dersin hepimizin en hırsızı!”

Charley, “Hem de ser verip sır vermez!” diye ekledi. “Tanık bölümüne koysalar havlamaz bile! Zincirle bağlayıp on beş gün aç bıraksalar gene havlatamazlar onu!” Charley, “Ne münasebet!” diye Elegeçmez’i onayladı.

“Tuhaf köpek kısacası. Tanımadığı birinin çok gülüp söylemesine öfkeyle bakmaz mı? Keman sesi duyunca homur homur homurdanmaz mı? Kendi cinsinden olmayan bütün köpeklerden nefret edemez mi? Yok, ne münasebet!”

Charley, “Sapına kadar Hıristiyan’dır o!” diye düşüncesini söyledi.

Bu, yalnızca köpeğin yeteneklerini övmek için söylenmişti ama başka bir yönden de uygun düşüyordu. Çünkü saplarına kadar Hristiyan olduklarını öne süren nice bay ve bayanlar vardır ki bunlarla Mr. Sikes'in köpeği arasında ilginç ve güçlü benzerlikler bulunabilir.

Elegeçmez, sözü döndürüp dolaştırıp yine başladığı yere getirerek, "Her neyse, bütün bunların bizim agucuk bebekle ilişkisi yok!" dedi.

Charley, "Yok ya!" diye ona hak verdi. "Oliver be, sen neden Fagin'e çömez olmuyorsun?"

Elegeçmez sırtarak, "Hem de kendi geleceğini kendi elinle kazanmış olursun!" diye ekledi.

Charley Bates, "Zamanla yükünü tutup emekliye ayrılır, kibar takımının arasında fink atarsın!" dedi. "Ben de zaten öyle yapacağım, gelmez yılın çıkmaz ayının son çarşambasında; balık kavağa çıkar çıkmaz!"

Oliver ürkek ürkek, "Hoşuma gitmiyor!" diye yanıtladı. "Beni bıraksalar da gitsem. Ben gitmek istiyorum."

Charley, "Fagin de istemiyor!" dedi.

Oliver bunu çok iyi biliyordu. Duygularını daha açık olarak ortaya vurmanın tehlikeli olabileceğinden korkarak sadece içini çekti ve pabuç temizlemeye devam etti.

Elegeçmez, "Gitmek mi?" dedi. "Senin erkekliğin nerde kaldı? Hiç mi onurun yok? Gidip ona buna yük mü olacaksın?"

Üstat Bates cebinden iki-üç ipek mendil çıkarıp bir dolabın içine atarak, "Ne ayıp!" diye söylendi. "Yakışksız bir şey."

Elegeçmez gurur ve tiksintiyle, "Ben böyle bir şeye tenezzül bile etmem!" diye burun kıvrırdı.

Oliver yarım bir gülümseyişle, "Ama arkadaşlarını bırakıp kaçmaya, sonra da senin işlediğin suç yüzünden onların ceza görmesine tenezzül ediyorsun!"

Elegeçmez piposunu şöyle bir sallayarak, "Fagin'e olan saygımdan yaptım ben onu!" diye açıklamada bulundu. "Bizim Fagin'le çalıştığımızı aynasızlar biliyor da ondan. Biz tüymesek onun başına çorap örülecekti. Amacımız buydu, öyle değil mi Charley?"

Üstat Bates, evet der gibilerden başını eğdi. Bir şey söylemek üzereydi ama Oliver'ın kaçışını birden anımsayınca içine çektiği duman attığı kahkahaya takılıp kafasına sıçradı, sonra soluk borusuna kaçtı ve beş dakika kadar süren bir öksürüp tepinme nöbetine yol açtı.

Elegeçmez cebinden bir avuç dolusu bozukluk çıkararak, "Şuraya bak!" dedi. "Tatlı hayat be! Paranın geldiği yer senin nene gerek? Al, tut şunu! Bunları

aldığım yerde daha bir sürüsü var. Ama sen yine de istemezsin, öyle mi? Ah dangalak, ah!”

Charley Bates, “Bizim Elegeçmez’in yaptığına yaramazlık derler, değil mi Oliver’cığım?” diye sordu. “Sonu salıncak bunun, değil mi?”

Oliver, “Bunun ne demek olduğunu bilmiyorum!..” dedi.

Charley, “Şuna benzer bir şey, ahbap!” diyerek mendilini tutup dimdik sallandırdı, başını omzuna düşürdü ve dişlerinin arasından tuhaf bir ses çıkardı. Bu canlı pantomim oyunuyla salıncak dediği zaman asılmayı anlatmak istediğini belirtiyordu.

“Bu demek işte!” diye ekledi. “Jack be, şu Oliver’ın aval aval bakışına bak! Ben ömrümde bu çocuktan daha eğlenceli şey görmedim. Öldürecek bu çocuk beni, valla öldürecek!”

Üstat Bates gene doya doya güldü, sonra gözlerinde yaşlarla piposunu tüttürmeye devam etti.

Elegeçmez, Oliver’ın boyamış olduğu pabuçlarına beğenerek baktı ve, “Seni kötü yetiştirmişler!” dedi. “Ama korkma, Fagin adam eder seni. Edemezse ona kazanç getirmeyen tek çocuk sen olursun. Ama bir an önce başlasan iyi edersin. Nasılsa eninde sonunda gireceksin mesleğe. Boşuna vakit geçiriyorsun Oliver!”

Charley Bates de bu öğüdü kendince birtakım ahlaki uyarılarla destekledi. Bunların sonu gelince Charley ile Elegeçmez sürdükleri hayatın sayısız zevklerini ballandıra ballandıra anlattılar. Arada da Oliver’ın yapabileceği en sağlam işin hiç gecikmeden Fagin’in gözüne girmek olduğunu, bunun için de kendi kullandıkları çareye başvurmasını dolaylı olarak belirttiler.

Bu arada Fagin’in yukarki kapıyı anahtarla açtığı duyuldu. Elegeçmez, “Bak, kulağına küpe olsun Nolly!” dedi. “Sileceklerle tık-tıkları sen almazsan...”

Üstat Bates, “Ne diye öyle konuşuyorsun?” diye arkadaşının sözünü kesti. “Ne dediğini anlamıyor ki!”

Elegeçmez konuşma dilini Oliver’ın düzeyine indirerek, “Yani mendillerle saatleri sen almazsan başka hergelenin biri alacak nasılsa!” diye sözünü sürdürdü. “Böylece çarpılan herif nasılsa zarar edeceği gibi sen de zarar edeceksin. Bu işten kazançlı çıkan tek kişi, herifi çarpan hergele olacak. Bu kazanç onun kadar senin de hakkın değil mi yani?”

Oliver’dan habersiz odaya girmiş olan Fagin, “Elbet! Elbet!” dedi. “İşte sana meselenin özü evladım, tam özü. Sen Elegeçmez’in sözüne iyi kulak ver: Mesleğinin amentüsünü iyi bilir o! Heh! Heh!..”

Yaşlı Fagin neşeyle ellerini ovuşturuyor ve öğrencisinin ustalığı karşısında zevkten dört köşe oluyordu.

Konuşmaya bu seferlik ara verildi çünkü Fagin eve Miss Betsy ve Oliver'ın şimdiye kadar görmediği bir bayla birlikte dönmüştü. Elegeçmez'in Tom Chitling adıyla çağırdığı bu bay, Bet'e biraz iltifat etmek için merdivende birkaç dakika oyalandıktan sonra odaya girdi.

Kendisi yaşça Elegeçmez'den daha büyüktü. On sekizinde gösteriyordu. Ama delikanlıya karşı davranışında öyle bir saygı vardı ki deha ve meslek adamlığı yönünden kendini ondan daha aşağı saydığını belli ediyordu. Tom Chitling'in cıvıl cıvıl, küçücük gözleri ve çiçek bozuğu bir yüzü vardı. Başına kürk kasket, üzerine koyu renk bir çubuklu kadife ceket, aynı kadifeden yağlı pantolon ve bir önlük giymişti. Aslı aranırsa giyim kuşamı hayli düzensizdi. O bunu şirin göstermek için "vaktinin" ancak bir saat önce dolduğunu ve altı haftadır "üniforma" giydiği için kendi özel giysilerinin bakımsız kaldığını anlattı. Bir hayli sinirli bir ifadeyle "içeride"²⁰ giyecekleri buhardan geçirirken kullanılan yeni yöntemin korkunç biçimde anayasaya aykırı olduğunu, çünkü her şeyi delik deşik ettiğini söyledi. "İçeride"ki saç tıraşı biçimini de yine yasaya aykırı sayıyordu. Mr. Chitling bu görüşlerini belirttikten sonra çalışıp çabalayarak geçirdiği upuzun, ömür törpüsü kırk iki gün boyunca ağzına bir damla bile "bir şey" sürmediğine yemin etti ve, "İçim dışım çıra gibi çatır çatır kurumadıysa çarpılayım!" dedi.

Çocuklar masanın üzerine bir şişe içki koyadursun Fagin, "Oliver, bu bey nerden geldi dersin?" diye sordu.

Oliver, "Bilmiyorum efendim..." diye yanıtladı.

Tom Chitling Oliver'a burnunun ucuyla bakarak, "Bu da kim?" diye sordu.

Fagin, "Benim küçük bir dostum!" diye yanıtladı. Delikanlı Fagin'e anlamlı bir bakış fırlatarak, "Ne mutlu ona!" dedi. Sonra: "Çocuk, sen şimdi boş ver benim geldiğim yere. Çok geçmez sen de oranın yolunu bulursun nasılsa!"

Bu şakaya çömezler güldüler. Aynı konu üzerine biraz daha şakalaştıktan sonra Fagin'le bir-iki fiskos ettiler ve çekildiler.

Fagin'le Tom Chitling arasında da gizli bir konuşma geçti. Sonra sandalyelerini ateş başına çektiler ve Fagin Oliver'ı yanına çağırarak onun ilgisini çekeceğini sandığı konuları konuşmaya başladı: yani mesleğin çok yararlı ve kazançlı yanları. Elegeçmez'in ustalığı, Charley Bates'in uysallığı ve kendisinin (yani Fagin'in) cömertliği. Sonunda bu konular iyice tükendi... Mr. Chitling de öyle! Çünkü hapisane hayatı bir-iki haftadan sonra adamı yormaya başlar. Böylece Betsy çekildi ve erkekleri dinlenmeye bıraktı.

Bugünden sonra evdekiler Oliver'ı hemen hemen hiç yalnız bırakmaz oldular. Çocuk sürekli olarak iki çömezle beraberdi. Gençler her sabah Fagin'le

o eski oyunu oynuyorlardı: kendi yararları için mi yoksa Oliver'ın yararı için mi? Artık orasını Fagin biliyordu. Başka zamanlarda yaşlı adam onlara gençliğinde yapmış olduğu hırsızlık ve soygunlara dair hikâyeler anlatıyordu. Bunların içinde öyle garip ve gülünç şeyler geçiyordu ki Oliver kendini tutamayarak katıla katıla gülüyor ve bütün dürüstlüğüne karşın bu hikâyelerden zevk aldığını belli ediyordu.

Kısacası kurnaz Yahudi, oğlanı iyice avucunun içine almıştı. Onu bu sıkıntılı yerde, karanlıklar içinde yapayalnız bırakarak ruhunu dilediğince yoğurmuş ve çocuğun herhangi bir kişinin arkadaşlığını, kendi hüznü düşünceğine yeğlemesini sağlamıştı. Şimdi de çocuğun ruhuna damla damla zehir akıtıyor ve bununla onun rengini karartıp sonsuza dek değıştireceğini umuyordu.

19. Londra'nın merkezinde yer alan ana ağır ceza mahkemesi. (Y.N.)

20. Yerel yönetimin kontrolü altındaki, bir haftadan üç yıla kadar hüküm giyenlerin kapatıldığı ıslahevinden söz ediliyor; Coldbath Fields, Clerkenwell'de. 1794'te inşa edilen bina sonradan genişletilerek Middlesex Mahkemesi'nin kontrolüne verildi. Döneminde dünyanın en büyük hapisanesiydi ve Dickens'ın Doughty Sokağı'ndaki evine de çok yakındı. (Y.N.)

XIX

Dikkate değer bir plan görüşölüp karara bağlanıyor

Soğuk, ıslak, rüzgârlı bir gecede Fagin, o iskeleti çıkmış vücuduna paltosunu geçirerek ve yakasını, yüzünün aşağı kısmını tamamen gözden gizleyecek şekilde kulaklarının üstüne kadar kaldırarak ininden çıktı... Eşikte duralayarak kapının içeriden kilitlenip zincirlenmesini bekledi. Bu iş bitip çömezlerinin sofada uzaklaşan ayak sesleri duyulmaz olunca Fagin duvar diplerine sine sine, son hızla yola koyuldu.

Oliver'ın kapatılmış olduğu ev Whitechapel yakınlarındaydı. Fagin bir an köşe başında durup kuşkuyla çevresine bakındı. Sonra karşı kaldırıma geçti ve Spitalfields yönüne saptı.

Taşların üzeri vıcık vıcık çamurdu ve sokakların üzerine kapkara bir sis çökmüştü. Yağmur uyuşuk uyuşuk yağıyor, her şey ele soğuk ve yapışkan geliyordu. Tam Fagin türü yaratıklara göre bir geceydi sanki. Duvar ve kapı diplerine sine sine, sinsi ve sessiz ilerleyen çirkin ihtiyar, karanlıktan, kir ve çamurdan doğmuş, karnını doyuracak pislik arayan iğrenç bir sürüngeni andırıyordu.

Birçok dar, kıvrım kıvrım sokaklar boyunca, Bethnal Green Meydanı'na²¹ gelinceye kadar yolu sürdürdü. Orada birden sola saparak kentin bu sıkışık, kalabalık semtinde pek bol olan pis ve yıkık dökük sokakların karmakarışıklığı içine daldı.

Fagin besbelli ki geçtiği yerleri, ne gecenin karanlığı, ne de yolların karışıklığı yüzünden şaşırmayacak kadar iyi biliyordu. Bir süre hızlı hızlı yürüdükten sonra sonunda, karşı köşedeki tek bir lambayla aydınlanan bir sokağa saptı. Bu sokaktaki bir evin kapısına vurdu ve kapıyı açan kişiyle bir şeyler mırıldaştıktan sonra yukarı kata çıktı.

Bir oda kapısının tokmağına el atınca bir köpek hırıltısı duyuldu ve bir erkek sesi kim olduğunu sordu.

Fagin başını kapıdan içeri uzatarak, “Yabancı değil iki gözüm!” diye yanıtladı. “Ben geldim, Bill.”

Bill Sikes, “Öyleyse getir cenazeni içeri!” dedi. “Yat aşağı be hayvan! Palto giymiş diye İblis Hazretleri’ni tanımadın mı yoksa?”

Besbelli Anasının gözünü, Fagin’in paltosunu yadırgamıştı. Çünkü Fagin paltosunu çıkarıp bir sandalye arkasına atınca köpek de yine gidip köşesine yattı ve mizacının izin verdiği derecede hoşnut olduğunu belirtmek ister gibi kuyruğunu salladı.

Sikes, “Hoş geldin!” dedi.

“Hoş bulduk iki gözüm. Aa, Nancy!”

Bu son sözcük belli belirsiz bir çekingenlikle söylenmişti. Çünkü Mr. Fagin’le genç bayan, Oliver yüzünden dalaştıkları zamandan beri görüşmemişlerdi. Ne var ki hanımın davranışı Fagin’in bütün kuşkularını çarçabuk ortadan kaldırdı. Nancy ayaklarını ocağın siperinin üstünden çekip sandalyesini arkaya itti ve Fagin’i ateş başına çağırdı. Daha fazla bir şey söylemesine gerek yoktu; çünkü domuzuna soğuk bir hava vardı dışarıda.

Fagin, kemikli ellerini ateşe tutup ısıtarak, “Ah Nancy’ ciğim, soğuk mu soğuk sahiden!” dedi. Sonra eliyle göğsüne vurarak ekledi: “Adamın ta içine işliyor adeta!”

Bill Sikes, “Senin içine işleyebiliyorsa gerçekten keskin sayılır!” dedi. “Nancy, bir içki ver şuna. Hem çabuk ol, dinini seversen. Mendebur iskeletin böyle takırdadığını gördükçe fena oluyorum... Mezardan yeni çıkmış hortlaklara benziyor.”

Nancy, çarçabuk dolaptan bir şişe aldı. Dolabın içi şişe doluydu ve boy boy, biçim biçim olduklarına bakılırsa şişelerde çeşit çeşit içki vardı. Sikes bir bardak konyak boşalttı ve Fagin’e bunu yuvarlamasını söyledi.

Fagin bardağı dudağına şöyle bir dokundurduktan sonra elinden bırakarak, “Eksik olma Bill, bu kadarı bana yeter de artar bile!” dedi.

Sikes gözlerini ona dikerek, “Ne o? Seni sarhoş edeceğimizden mi korkuyorsun yoksa?” diye sordu. “Tuh sana!” Boğuk bir homurtuyla bardağı alıp içindekini ocağın küllerine döktü ve sonra içine kendisi için içki doldurdu.

Arkadaş ikinci bardağı da başına dikedursun Fagin çevresine bakındı. Merak değildi bu bakışın nedeni, çünkü odayı iyi bilirdi; ama huzursuz ve kuşkucu olmak onun kanına işlemişti. Yoksul döşenmiş bir odaydı burası. Dolabın içindekiler olmasa sıradan bir işçinin odası sanılabilirdi.

Sikes ağzını şapırdatarak, “Tamam!” dedi. “Şimdi artık formumdayım!”

“İş için, değil mi?”

Sikes, “İş için!” dedi. “Hadi, söyle söyleyeceğini!” Yahudi sandalyesini beriye doğru çekip oldukça alçak bir sesle konuşarak, “Şu Chertsey’deki²² yer

var ya, Bill?” dedi.

“Ee, ne olmuş?..”

Fagin, “Ne demek istediğimi bilirsin elbet iki gözüm,” dedi. “Nancy, bu çocuk benim ne demek istediğimi bilir, değil mi yavrum?”

Bill Sikes, “Bilmez işte!” diye homurdandı. “Ya da bilmek işine gelmez, ikisi de aynı kapıya çıkar. Bana bak, adam gibi konuş... e mi? Adlı adınca söyle her şeyi. Senin o sırtışlarına, göz kırpışlarına, gizli imalarına karnım tok benim. Duyan da bu soygun düşüncesini ilk ortaya atan sen değilmişsin sanır be! Kör olasın e mi!.. Nedir isteğin, söyle!”

Bu taşkın sözleri önlemek için boşuna çırpınmış olan Fagin, “Yavaş Bill, yavaş!” dedi. “Bir duyan olacak yavrum; yerin kulağı var.”

Bill, “Duyarlarsa duysunlar! Vız gelir!” dedi.

Ama vız gelmezdi elbet. Bu yüzden Mr. Sikes daha “Vız gelir!” derken sesini alçaltmış ve durulmuştu.

Yahudi yatıştırıcı bir edayla, “Ne de olsa ayağımızı denk almak gerek; değil mi?” diye mırıldandı. “Şimdi, iki gözüm kardeşim, şu Chertsey’deki yer... Ne zaman yapıyoruz o işi? Ne zaman? Ah Bill, iki gözüm, bir gümüş takımları var, bilsen! Takım ama öyle takım!”

Ve Fagin kendinden geçerek ellerini ovuşturmaya başladı.

Bill soğuk soğuk, “O iş yattı babalık!” dedi.

Yahudi oturduğu yerde geriye doğru çekilerek, “Yattı mı?” diye söylendi.

Sikes, “Evet, yattı!” dedi gene. “Daha doğrusu umduğumuz gibi çıkmadı, içeriden olamıyor.”

Fagin öfkeden bembeyaz kesilerek, “Öyleyse iyi çalışılmamış demektir,” dedi. “Olamıyor deme bana!”

Sikes, “Diyeceğim işte!” diye çıkıştı. “Sen kim oluyorsun da demeyecekmişim ulan? Diyorum sana... Toby Crackit iki haftadır orada. Ama uşaklardan birini bile ayarlayamadı!”

Bill sertleştikçe Fagin yumuşayarak, “Yani evdeki erkek uşakların birinden biri bile yola gelmiyor muymuş?” diye sordu. “Bunu mu demek istiyorsun Bill?”

“Evet, aynen bunu demek istiyorum. Yirmi yıldır o kocakarının kapısında çalışıyorlarmış. Beşer yüz altın bile versen bu işi yapmazlarmış!”

Fagin, “Ama iki gözüm, kadınlar da ayarlanamazmış demezsin ya!” diye söylendi.

“Olacağı yokmuş Fagin.”

Fagin inanmazlıkla, “Bizim parlak Toby Crackit olsun da kadınların birini bile ayarlayamasın!” diye söylendi. “Düşünsene Bill! Kadın milleti, alt tarafı!”

Bill Sikes, “Toby Crackit bile yapamadı işte!” diye yanıtladı. “Dediğine göre günler günü kanarya sarısı yelek giyip yapıştırma saç takıp dolaşmış ama gene para etmemiş!”

Fagin, “Keşke subay kılığına girip burma bıyık takmayı deneyeymiş!” dedi. “Onu da yapmış ama o da beş para etmemiş... Aynen saçlar gibi!”

Bunu duyan Fagin’in üzerine bir dalgınlık geldi. Bir süre çenesi göğsünde düşündükten sonra başını kaldırdı ve derin bir iç çekişle; Toby Crackit’in dediği doğruysa işin gerçekten yatmış sayılabileceğini söyledi. Ellerini dizlerinin üzerine bırakarak, “Aklımıza iyice koymuşken böyle bir fırsatı kaçırmak!” diye söylendi. “Çok üzücü bir şey iki gözüm, kardeşim.”

Bill Sikes, “Üzücü ki ne üzücü!” dedi. “Kör talih!” Uzun bir sessizlik çöktü odaya. Fagin derin düşüncelere dalmış, yüzünün buruşuklarında tamamen şeytani bir hainlik belirmişti. Sikes durup durup göz ucuyla ona bakıyordu. Besbelli haydutu sinirlendirmekten çekinen Nancy, gözlerini ateşe dikmiş, konuşulanları hiç duymaz gibi oturuyordu. Birden Sikes odanın sessizliğini bozarak, “Fagin be!” dedi. “İş selametle dışarıdan yapılırsa fazlalıktan elli papeli gözden çıkarır mısın?”

Fagin hemen canlanarak, “Elbet!” dedi.

“Söz, söz mü?” diye Bill sordu.

Fagin, gözleri parıl parıl, hırsızın elini kavrayarak, “Söz evladım, söz!” diye yanıt verdi. Heyecandan yüzünün her siniri ayrı oynuyordu.

Sikes onun elini biraz tiksintiyle iterek, “Öyleyse bir an önce yaparız!” dedi. “Önceki gece Toby’yle ben bahçe duvarını aşip panjurlarla kapı tahtalarını yokladık. Hapishane gibi kapatıp demirliyorlar mübarek evi. Ama bir yer var ki ses etmeden açabiliriz.”

Fagin hevesle, “Neresiymiş o, Bill’ciğim?” diye sordu.

Bill, “Çimliği geçerken,” diye fısıldadı.

“Evet, Bill?” Fagin öne doğru iyice eğilmiş, gözleri kafatasından fırlayacak gibi bakıyordu. Tam bu sırada Nancy, başını çevirdiği bile belli olmadan Bill’e doğru baktı ve çarçabuk Fagin’i işaret etti.

Bill, “Hımm!” diye bir öksürerek sustu. Sonra, “Sen boş ver şimdi neresi olduğuna!” dedi. “Nasıl bu işi bensiz beceremezsin, biliyorum; ama seninle iş yaparken ne olsa sağlam tahtaya basmak gerek.”

Fagin, “Sen bilirsin yavrucuğum; sen bilirsin!” dedi. “Toby’yle sen... Başkaca yardıma ihtiyacınız yok mu?”

“Yok. Sadece büyük matkapla bir de çocuk isteriz ama çocuk büyük olmayacak. Tuh be! Bacacı Ned’in çırağı elimizde olaydı şimdi! Ned oğlanı sırf

bu amaçla sıska tutardı. İş başına parayla kiralardı onu bana. Ama oğlanın babası bir gün enseleniyor. Çocukları Koruma Derneği²³ de sen gel; oğlanı tıkr tıkr para kazandığı mesleğinden ayır; tut, okuma yazma öğret! Bir de zanaat sahibi ettiler sonunda. İşleri güçleri bu!” Uğradığı haksızlıkları düşündükçe hırsızın ayrıntı kabarıyordu. “İşleri güçleri bu. Neyse ki derneğin elinde fazla para yok. Olsa, bir-iki yıla kalmadan meslekteki çocukların dibine kibrit suyu ekecekler valla!”

Bu söylev sırasında başka şeyler düşünmekle ilgilenen Fagin, yalnızca son cümleyi duyarak, “Ekerler mirim, ekerler!” dedi. “Bill!..”

“Ne var?..”

Fagin, hâlâ gözlerini ateşe dikmiş oturan Nancy’yi işaret etti ve onun dışarı çıkarılması gerektiğini belirtti. Sikes, bu önlemi gereksiz buluyormuşçasına sabırsızlıkla bir omuz silkti ama gene de Fagin’in isteğini yerine getirerek Nancy’ye gidip bir sürahi bira getirmesini söyledi.

Nancy yerinden bile kıpırdamadan sakın bir tavırla kollarını kavuşturdu ve, “Bira filan istediğin yok senin!” dedi.

“İstiyoruz dedik a!..”

Genç kadın istifini bozmadan, “Laf olsun!” diye söylendi. “Konuş Fagin. Bill, ben onun söyleyeceklerini nasılsa biliyorum. Benden çekinmesine gerek yok.”

Fagin hâlâ kararsızdı. Bill biraz şaşkınlıkla bir birine, bir öbürüne bakarak sonunda, “Yahu, Fagin, bu eksik etekten mi çekiniyorsun yoksa?” diye sordu. “Ona güvenmesem bunca zamandır dost kalır mıydık? Ağzı sıkıdır onun, değil mi Nancy?”

Kız sandalyesini çekip dirseklerini masaya dayayarak, “Elbet!” diye yanıtladı.

Fagin, “Yok, yok güzelim, bunu ben de bilirim ama...” dedi ve yine duraladı.

Bill, “Aması ne?..” diye sordu.

Fagin, “Ne bileyim, belki yine canı sıkılır diye düşündüm de!” diye yanıt verdi. “Hani geçen geceki gibi.”

Bu açıklama üzerine Nancy çingiraklı bir kahkaha attı ve bir bardak konyak yuvarladıktan sonra başını meydan okurcasına sallayarak, “Su testisi su yolunda kırılır!”, “Pilavdan dönenin kaşığı kırılsın!” ve buna benzer sözler sıralamaya başladı. Bu sözler iki beyin de kararsızlıklarını ortadan kaldırmış gibiydi. Çünkü Fagin hoşnut bir edayla başını sallayıp yerine oturdu. Bill de öyle yaptı.

Nancy gülerek, “Ey, Fagin, hadi bakalım şimdi hık mık etmeden Bill’e Oliver’dan söz et!” dedi.

“Ah! Zekisin, benim sevgili kızım; gördüğüm en zeki kızsın,” dedi Fagin ensesine vurarak. “Oliver hakkında konuşacaktım, tabii ki. Ha ha ha!”

Bill, “Oliver’a ne olmuş?” diye sordu.

Fagin parmağını burnunun yan tarafına bastırarak korkunç bir sırıtışla, “Tam senin istediğin çocuk o, iki gözüm!” dedi.

“O, ha?..”

Nancy, “Al onu Bill!” dedi. “Ben senin yerinde olsam alırdım valla. Ötekiler kadar hünerli değil ama sen hüner istemiyorsun ki! Madem yapacağı iş bir kapı açmak! Emin ol Bill, güvenebilirsin bu çocuğa.”

Fagin, “Güvenebilir ya!” diye kızın sözlerini onayladı. “Haftalardır onu yetiştirdim. Artık ekmek parasını alınının teriyle kazanmasının vakti geldi. Hem zaten ötekiler bu işe göre fazla iri.”

Bill, düşünceli, “Tam aradığım boyda olduğu kesin!” diye mırıldandı.

Fagin, “Senin bütün dediklerini de yapacaktır mirim!” dedi. “Elinde değil. Yani yeter derecede korkutursan elbet!”

Sikes, “Korkutmak mı?” dedi. “Yalancıkdan korkutacağımı sanmayın! Eğer iş başında en ufak bir davranışından kuşkulanırsam... Adam sen de... Battı balık yan gider! Bir daha onu diri olarak göremezsin Fagin! Çocuğu göndermezden önce bunu iyi düşün! İyi kulak ver sözlerime!”

Hırsız böyle diyerek yatağın altından çektiği bir demiri şöyle bir kaldırdı.

Fagin istekle, “Ben her şeyi düşündüm!” diye yanıt verdi. “Gözüm hep onun üstünde, yavrularım; atmaca gibi. Hele bir tam anlamıyla aramıza karışmayı aklı kessin... Hırsızlık yapmış olduğunu kavrasın bir kez; bizim oldu sayılır, ölünceye kadar bizim! Oh, işler bundan daha rast gidemezdi doğrusu!”

Sikes, “Bizim değil, senin oldu sayılır!” dedi.

Fagin tiz bir sesle gülererek, “Belki de öyle iki gözüm,” dedi. “Senin dediğin olsun Bill: Benim sayılır, benim!”

Sikes şirin dostunun yüzüne çatık kaşlarla bakarak, “Kireç suratlı bir piç için bunca çabalamana sanki ne gerek var?” diye homurdandı. “Her gece parklarda uyuyan bir sürü çocuk var. Beğen, beğendiğini al.”

Yahudi biraz heyecanlanarak, “Onlar benim işime yaramaz da ondan dostum!” dedi. “Değmez onlar. Başları derde girince yargıç onların tiplerine bakar bakmaz cezayı basıyor; benim de elim boş kalıyor. Bu oğlanı iyi yönlendirirsem öbürlerinin yirmi tanesiyle yapamayacağı şeyler başarırım!” Kendini yine toparlayarak, “Hem zaten Oliver bir kez daha kaçtı mı bizim işimiz bitti demektir,” diye ekledi. “Bizden biri haline getirmek zorundayız onu. Benim tek isteğim bu. Çünkü zavallı bir yavruyu ortadan kaldırmaktan çok daha iyi bir

özüm bu. Öteki türlü­sü tehlikeli. Hem de zararımıza olur.”

Fagin’in merhamet gösterisi karşısında küfür savuran Mr. Sikes’ı Nancy hemen susturarak, “Ne zaman yapı­lı­yor bu iş?” diye sordu.

Fagin, “Öyle ya!” dedi. “Ne zaman Bill?”

Bill ters ters, “Toby’yle yarından sonraki gece diye kararlaştırdık!” dedi.

“Güzel. Aysız bir gece.”

Bill, “Öyle!” dedi.

“Her şey tasarlanmış durumda değil mi?”

Sikes, “Hepsi tamam!” dedi. “Sen işin ayrıntılarına kafa yorma. Yalnız yarın gece oğ­la­nı buraya getirmen gerek. Şafaktan bir saat sonra yola çıkıyorum. Ondan sonra dilini tutup eritme kazanını hazır etmekten başka iş kalmıyor.”

Üçünün de katıldığı kızı­şmış bir konuşmadan sonra ertesi akşam karanlık basınca Nancy’nin Faginlere giderek Oliver’ı alıp gelmesi kararlaştırıldı. Kurnaz Fagin, eğer Oliver bu işe karşı bir isteksizlik duysa bile Nancy araya girince daha kolay razı olabileceğini söylüyordu. Tasarlanan işin yürütülebilmesi için Oliver’ın şimdilik kayıtsız şartsız Mr. William Sikes’in buyruğuna verilmesi önemle kararlaştırıldı. Aynı zamanda adı geçen Mr. Sikes, Oliver konusunda kendi uygun bulduğu gibi hareket edecek ve Oliver’ın uğrayabileceği herhangi bir felaket ya da aksilik yüzünden ya da yiyebileceği herhangi bir cezadan Mr. Fagin’e karşı sorumlu sayılmayacaktı. Mr. Sikes’a gelince; sefer dönüşü vereceği bilgi ve haberlerin Toby Crackit tarafından da onaylanıp yinelenmesinin şart olduğunu iki taraf da kabul ediyorlardı.

Bu konularda anlaşılmaya varıldıktan sonra Mr. Sikes müthiş bir hızla konyak yuvarlamaya ve demir çubuğu tehlikeli bir şekilde sallayarak son derece uyumsuz bir sesle şarkı söylemeye başladı... Aralara da yakası açılmadık sövgüler serpiştiriyordu. Sonunda meslek aşkı iyice depreşerek hırsızlık araç gereçlerinin durduğu sandığı ille de çıkaracağım diye tutturdu. Sandığı yalpalayarak getirmiş ve her aracın amaç ve özellikleriyle iş­çiliklerinin üstünlüğünü anlatmak için kapağı anca açmıştı ki sandığın üzerine yığılıverdi ve yığıldığı yerde sızdı kaldı.

Fagin yine paltosunu giyip yakasını iyice kaldırarak, “İyi geceler Nancy!” dedi.

“İyi geceler.”

Bakışları karşılaştı ve Fagin gözlerini kısarak kızı süzdü. Kız kaçınmadı bu bakıştan. Demek ki Toby Crackit kadar vefalı ve dürüst olduğuna inanılabilirdi.

Fagin yine iyi geceler diledi ve kızın bir an arkasını döndüğü bir sırada Mr. Sikes’ın hareketsiz gövdesine gizlice bir tekme yaptırdıktan sonra el

yordamıyla aşağı indi. Evine doğru yürürken kendi kendine, “Hep aynı hikâye!” diye mırıldanıyordu. “Şu kadın milletin en kötü tarafı şudur ki en ufak bir şey, tutar içlerinde çoktan küllenmiş bir duyguyu alevlendirir... En iyi tarafları da şudur ki bu durum hemen geçer! Heh!.. Heh!.. Koskoca herif küçücük bir çocuğa karşı! Para hırsı yüzünden.”

Mr. Fagin bu tatlı düşüncelerle vaktin nasıl geçtiğini bilmeyerek çamur ve çirkeflerin arasından evine döndü. Ele geçmez yatmamış, sabırsızlıkla onun dönmesini bekliyordu. Merdivenden inerlerken Fagin’in ilk sözü, “Oliver yattı mı?” diye sormak oldu. “Konuşmak istiyorum onunla.”

Ele geçmez, “Yıl oldu o yatalı!” diyerek bir kapıyı açtı. “İşte!..”

Çocukcağz yerdeki kaba saba bir yatağın üstüne serilmiş mışıl mışıl uyuyordu. Kaygıdan, üzüntüden ve havasızlıktan öyle solmuştu ki ölüye benziyordu. Ama ölümün kefen ve tabuta sarılı durumu değil! Genç ve munis ruhunu daha şu an teslim etmiş gibiydi.

Yahudi yavaşça dönerek, “Şimdi kalsın!” dedi. “Yarın artık. Yarın.”

21. Londra’nın doğusundaki gecekondu bölgesi. Dokuma işçileri yaşardı ve 1763’te büyük bir işçi ayaklanmasına sahne oldu. Genelevleri, meyhaneleri ve sosyal yapısının bozukluğuyla bilinirdi. (Y.N.)

22. Surrey’da, Thames kıyısında, Dickens’ın ta o dönemde “Londra’nın hemen yakınında, özgün, geleneklere uygun, hiç bozunmamış eski moda bir kasaba” diye tanımladığı zengin bir kasaba. (Y.N.)

23. Dickens 1850’de kaleme aldığı bir makalesinde, yalnızca Londra’da korkunç koşullarda yaşayan otuz bin çocuk suçlu olduğundan söz eder. “Juvenile Delinquent Society” 1915’te bu suçları araştırmak ve çocukları sokaktan kurtarmak için kurulmuştur. (Y.N.)

XX

Oliver Mr. William Sikes’a teslim ediliyor

Oliver sabahleyin uyandığı zaman başucuna, altları kalın ve sağlam, yeni bir çift pabuç konulmuş ve eski pabuçlarının kaldırılmış olduğunu görerek çok şaşıtı. Önce bir özgürlük habercisi saydığı için sevindi bu işe. Ama bu çeşit düşüncelerin dağılması uzun sürmedi. Kahvaltıya oturduğu zaman Fagin ona, korkusunu büsbütün artıran bir tavır ve sesle o gece Bill Sikeslara kalmaya gideceğini söyledi.

Oliver yüreğı ağzında, “Sakın... Temelli mi efendim?” diye sordu.

“Yok, yok yavrucuğum, temelli değil. Biz seni yitirmek istemeyiz ki! Korkma Oliver, gene bizim yanımıza döneceksin yavrum. Keh! Keh!.. Biz seni aramızdan atacak kadar taş yürekli değiliz ki! Olur mu hiç!”

Ateşin üzerine eğilmiş ekmek kızartmakta olan Fagin, bu şakalaşma sırasında dönüp Oliver’a şöyle bir baktı ve, “Elinden gelse senin yine kaçacağını bilmez değilim!” der gibilerden için için bir güldü. Sonra gözlerini çocuğa dikerek, “Herhalde Billlere neden gittiğini bilmek istersin, değil mi yavrucuğum?” dedi.

Kafasından geçenleri yaşlı hırsızın okumuş olduğunu anlayınca Oliver, elinde olmadan hafifçe kızardı... Sonra cesaretle, “Evet, bilmek istiyorum!” dedi.

Fagin onu yanıtlamayı atlatarak, “Neden dersin?” diye sordu.

“Hiç bilmiyorum efendim.”

Fagin, çocuğun yüzünü dikkatle süzdü. Sonra düş kırıklığına uğramış gibi, “Puf!..” diyerek başını çevirdi. “Öyleyse bekle, Bill kendisi söylesin.”

Oliver’ın bu konuda daha fazla merak göstermeyişi Fagin’i sıkışmış gibiydi. Aslında Oliver son derece kaygılıydı. Ama Fagin’in gözlerindeki kurnaz bakışlar ve kendi kafasının içinden geçenler aklını öyle allak bullak etmişti ki soru soracak hali kalmamıştı. Soru sormak için başka fırsat da bulamadı. Çünkü Fagin bütün gün yüzü asık gezdi ve çok az konuştu. Akşam olunca da Oliver yol için hazırlandı. Fagin masanın üzerine bir şamdan koyarak, “Al sana bir mum; bir de okuyacak kitap!” dedi. “Onlar seni almaya gelinceye kadar okuyabilirsin.

İyi geceler.”

Oliver yavaşça. “İyi geceler!” diye yanıtladı.

Fagin omzunun üstünden Oliver’a baka baka kapıya doğru yürüdü. Kapıda birden durdu ve, “Oliver!” diye seslendi.

Oliver başını kaldırıp ona baktı. Fagin parmağıyla, yakması için şamdanı gösterdi. Oliver mumu yaktı. Şamdanı yine masanın üzerine bıraktığı sırada Fagin’in kaşlarını çatmış, sabit bakışlarla kendini süzdüğünü gördü. Yaşlı adam sağ elini kaldırıp bir uyarı işaretiyle sallayarak, “Sözümü iyi dinle Oliver! Can kulağıyla!” dedi. “Sert adamdır Bill. Bir kere öfkesi tepesine sıçradı mı kan dökmekten hiç çekinmez! Ne olursa olsun gık deme sakın. Onun her dediğini yap. Unutma!” Bu son sözü, iyice üzerine basarak söylemiş olan Fagin, yüzünün çizgilerinin yavaş yavaş gevşeyerek sonunda iğrenç bir gülümseyişin doğmasına izin verdi ve başını sallaya sallaya dışarı çıktı.

O çıkınca Oliver elini şakağına dayadı ve onun sözlerini, yüreği korkuyla dolup taşarak düşündü. Ama Fagin’in uyarılarını anımsadıkça gerçek amaç ve anlamlarını kavramakta büsbütün güçlük çekiyordu. Herhangi bir kötü iş için Sikeslara gönderilmesine gerek yoktu ki!.. Aynı hedefe Fagin’in yanındayken de ulaşılabilirdi. Oliver uzun zaman kafa yorduktan sonra Bill Sikes’in ev hizmetini görmek için seçildiğine ve bu işe daha uygun birisi bulununcaya kadar orada kalacağına inandı. Çile çekmeye o kadar alıştı ki, bulunduğu yerde de öyle mutsuzdu ki, bu değişiklik düşüncesi karşısında çok yazıklanmadı. Bir süre düşüncelere dalmış olarak oturdu, sonra derin derin içini çekerek Fagin’in bırakmış olduğu kitabı²⁴ aldı ve okumaya başladı.

Sayfaları önce pek dikkat etmeden çeviriyordu. Ama bölümlerden biri ilgisini çekti ve çok geçmeden kitaba kendisini iyice kaptırdı. Bu, ünlü suçluların hayatlarını ve yargılanışlarını anlatan bir kitaptı. Sayfalar döne döne okunmaktan kıvrılmış, kirlenmişti... Oliver bu kitapta insanın kanını donduran korkunç olaylar okudu: ıssız yollarda gizlice işlenen cinayetler; derin kuyu ve göllere atılan cesetler; bu suların, bütün derinliklerine karşın cesetlerin saklanamayarak bazen yıllar sonra ortaya vuruşları; bunu görünce dehşetten çıldıran suçluların suçlarını itiraf ederek vicdan azaplarını sona erdirmek için darağacına koşuşları... Gece yataklarında yatıp dururken kendi içlerindeki şeytana uyararak dört bir yanı kana boğan canavarlar vardı bu kitapta. Okurken insanın tüyleri diken diken oluyor, dizlerinin bağı çözülüyordu. Bunlar öyle canlı, öyle açık anlatılmıştı ki okudukça o sararmış sayfalar kandan kıpkırmızı kesiliyordu neredeyse. Ve yazılı sözler, kof seslenişlerle insanın kulağına ölmüşlerin ruhları tarafından fısıldanıyormuş gibi geliyordu.

Oliver bir korku çırpıntısı içinde kitabı kapadı ve elinden attı. Sonra dizüstü çökerek kendini böyle şeyler yapmaktan koruması için Tanrı'ya dua etti. Daha doğrusu böyle korkunç ve ürkütücü suçlar işlemek için büyümektense şu anda canının alınmasını istiyordu. Yavaş yavaş duruldu ve hafif sesle, kesik kesik, şimdi içinde bulunduğu tehlikelerden kurtulmak için dua etmeye başladı. Ana baba ve sevgi yüzü görmeden büyüyen zavallı, kimsesiz, yersiz yurtsuz bir çocuğa yardım eli uzanacaksa şimdi, şu günah ve kötülük bataklığında tek başına kaldığı şu sırada uzansın diye yalvarıyordu.

Duasını bitirmiş; hâlâ dizüstü, başı ellerinin arasında otururken arkasında bir hışırtı duyarak doğruldu.

Yerinden sıçrayarak, “Ne var!” diye bağırdı ve kapıda bir karaltı durduğunu seçerek, “Kim var orada?” diye sordu.

Titrek bir ses, “Ben. Korkma, benim!” dedi.

Oliver şamdanı yukarı kaldırıp baktı. Bu, Nancy’ydi.

Başını yana çevirerek, “İndir o mumu!” dedi kız. “Gözlerimi acıtıyor!”

Oliver onun iyice solgun olduğunu fark ederek hasta olup olmadığını sordu. Kız kendini, arkası ona dönük olarak bir sandalyeye bıraktı ve ellerini ovuşturmaya başladı. Biraz sonra, “Bağışla beni!” diye inledi. “Bunlar hiç aklıma gelmediydi!”

Oliver, “Bir şey mi oldu?” diye sordu. “Yardım edebilir miyim? Elimden geleni yapmaya hazırım. İnan bana.”

Kız öne arkaya sallanıp duruyordu. Boğazına bir şey takılmış gibi boğuk, soluksuz bir ses çıkardı.

Oliver, “Nancy!” dedi. “Neyin var?”

Kız yüksek sesle gülmeye başladı. Elleriyle dizlerini dövüp ayaklarını yere vuruyordu. Sonra birden durup şalına iyice sarındı ve soğuktan ürperdi. Oliver ateşi eşeledi. Kız da sandalyesini ocağa yaklaştırarak bir süre hiç konuşmadan oturdu. Ama sonunda başını kaldırdı ve çevresine bakındı. Eteklerini düzeltmekle uğraşıyormuş gibi yaparak, “Üzerime bazen bir hal geliyor... Anlamıyorum!” dedi. “Şu pis, ııslak yer içimi kararttı zahir. Nolly’ ciğim, hazır mısın?”

Çocuk, “Seninle mi gidiyorum Nancy?” diye sordu.

“Evet. Bill gönderdi beni. Benimle geleceksin.”

Oliver geri geri çekilerek, “Ne yapmaya?” dedi.

Kız, “Ne yapmaya mı?” diyerek gözlerini kaldırdı ama çocuğun gözleriyle karşılaşır karşılaşmaz bakışlarını yine kaçırarak, “Korkma, kötü bir şey için değil!” dedi.

Gözlerini ondan ayırmamış olan Oliver, “İnanmıyorum!” dedi.

Kız zoraki bir gülüşle, “Senin dediğin olsun!” diye yanıtladı. “İyi bir iş için değil, öyleyse.”

Oliver, kızın benliğinin iyi yanı üzerinde bir etki yapabildiğini anlamıştı. Bu umarsız durumda onun acıma duygusuna sığınmak geçti bir an içinden. Sonra, yine yıldırım gibi, saatin ancak on bir olduğunu ve sokaklar henüz kalabalık olduğu için kendine inanıp yardım edecek birini elbet bulabileceğini düşündü. Bunun üzerine biraz telaşla hazır olduğunu söyledi.

Nancy, onun aklından bir şeyler geçtiğini gözünden kaçırmamış olduğu gibi ne düşündüğünü de tahmin etmişti. Gözlerini kısarak onu dikkatle süzdü ve öyle bilgiç bir bakış baktı ki onun ne düşündüğünden haberi olduğunu açıkça ortaya vurdu. Korkuyla çevreyi süzüp kapıyı göstererek çocuğa doğru eğildi.

“Şşş!..” dedi. “Elinden hiçbir şey gelmez. Ben sana yardım etmeye çok çalıştım ama boş! İyice kısıtılmışsın kapana. Bir gün gelip kurtulabilsen bile şimdi sırası değil!”

Oliver onun bu içten konuşmasına şaşalayıp yüzüne baktı. Kız doğruyu söyler gibiydi. Yüzü bembeyaz kesilmişti; heyecan ve üzüntüden her yeri titriyordu.

“Seni geçen sefer hırpalanmaktan kurtardım; bir şey olursa gene kurtarırım!” diye sözünü sürdürdü. “Zaten şimdi de senin hatırın için geldim. Çünkü seni almaya benim yerime başkaları geleydi herhalde iyice tartaklardı. Senin sessiz sedasız, uslu uslu geleceğine söz verdim. Böyle yapmazsan ancak zararlı çıkarsın. Bana da kötülük etmiş olursun. Canıma bile mal olabilir bu. Bak şunlara! Tanrı tanığım olsun ki senin için katlandım bunlara!..”

Boynundaki ve kollarındaki mor çürükleri gösterdi, sonra çabucak, “Bunları unutma!” diye ekledi. “Şu sırada senin için daha fazla eziyet çekmeme sebep olma. Elimden gelse sana yardım ederim ama hiçbir şey gelmiyor elimden. Sana zarar vermek niyetinde değilim. Yaptıracakları şeyler de senin suçun değil. Sus! Elini ver bana. Çabuk. Ver elini!”

Oliver’ın içgüdüleriyle uzattığı eli tuttu ve şamdanı üfleyip söndürerek çocuğu ardı sıra merdivenden yukarı çekti. Kapı, karanlıkta gizlenmiş biri tarafından çabucak açıldı, artlarından yine çabucak kapandı. Dışarıda, hızlı olanlardan iki tekerlekli bir kiralık araba bekliyordu. Nancy, konuşurkenki gibi yoğun bir sabırsızlıkla çocuğu kendisiyle birlikte arabaya bindirip perdeleri sımsıkı kapadı. Arabacı yön sorma gereği duymadan ve bir saniye bile vakit yitirmeden atlarını kırbaçlayıp son hızla sürdü.

Kız, Oliver’ın elini hâlâ sımsıkı tutmuş, kulağına deminki gibi uyarılar ve

avutucu sözler fısıldayıp duruyordu. Her şey o kadar çabuk ve telaş içinde olup bitmişti ki Oliver daha nerede olduğunu, buraya nasıl geldiğini anlayamadan araba, bir gece önce Fagin'in gitmiş olduğu evin önünde durdu.

Oliver kısa bir an için çabucak çevresine, boş sokağa bakındı ve imdat diye bir bağıriş dudaklarının ucuna kadar geldi. Ama kız eğilmiş, öyle acı dolu bir sesle, "Beni düşün!" diye yalvararak fısıldıyordu ki Oliver bir türlü bağıramadı. O böyle duraksadığı sırada fırsat da kaçtı: Oliver kendini evin içinde buldu. Kapı kapandı.

Kız onun elini nihayet bırakarak, "Şuradan!" dedi. Sonra "Bill!.." diye seslendi.

Bill Sikes elinde bir şamdanla merdiven başında görünerek, "Ooo, demek durumlar böyle!" dedi. "Gelin bakalım!"

Mr. Sikes'in mizacına sahip olan bir adam için bu çok güçlü bir hoşnutluk ifadesi, candan bir karşılama sayılırdı. Nancy de buna sevindiğini belli ederek onu içtenlikle selamladı. Sikes onların yolu aydınlansın diye şamdanı tutarak, "Anasının gözü, Tom'la birlikte gitti!" diye bildirdi. "Burada olsa ayağa dolaşır."

Nancy, "Pek doğru!" diye yanıtladı.

Üçü birden odaya girdiklerinde Bill Sikes, "Çocuğu getirdin demek," dedi ve kapıyı kapadı. "Sessiz sedasız geldi mi bari?"

Nancy, "Kuzu gibi!" dedi.

Sikes dik dik Oliver'a bakarak, "Buna sevindim, kendi iyiliği için!" dedi. "Yoksa çekeceği vardı da ondan. Gel buraya küçük; sana bir çift sözüm var. Bir an önce söyleyelim de kurtulalım."

Mr. Sikes böyle diyerek yeni öğrencisinin kasketini başından çekip bir köşeye fırlattı. Sonra omzundan tutarak masa başına oturttu ve kendisi de karşısına geçip durdu. Masanın üstündeki cep tabancasını eline alarak, "Şimdi, birincisi!" dedi. "Bu nedir biliyor musun?"

Oliver, "evet" diye yanıtladı.

"Öyleyse bak şimdi. Bu barut, şuradaki de kurşun. Bu da iç tarafı beslemek için bir eski şapka parçası."

Oliver gösterilen kısımları anladığına ilişkin bir şeyler mırıldandı. Mr. Sikes da büyük bir titizlik ve dikkatle, ağır ağır, tabancayı doldurmaya başladı. Bu işi bitirince, "Şimdi bu tabanca dolu!" dedi.

Oliver, "Evet efendim, öyle!" diye yanıtladı.

Bu kez hırsız, Oliver'ın bileğini sımsıkı kavradı ve tabanca namlusunu onun şakağına dayadı. Çocuk bir an için irkilmekten kendini alamadı. Haydut, "İşte,

ikimiz sokaktayken benim sorduklarıma yanıt vermekten başka tek bir şey söylersen bu tabancanın içindekiler selam sabah demeden senin kafanın içine boşalır, anladın mı? Yani benden izinsiz sesini çıkarmaya kalkışırsan önce Tanrı'ya dua etsen iyi olur!" diye konuştu.

Mr. Sikes bu gözdağının etkisini artırmak için bir de kaşlarını çatıp gözlerini devirdikten sonra sözlerini sürdürdü:

"Benim bildiğim kadarıyla bugün seni ortadan kaldırsak bile pek arayanın, soranın çıkacağını sanmıyorum. Sana durumu anlatmak için böyle göbeğimi çatlatıyorsam senin iyiliğin içindir... Anladın mı?"

Nancy de büyük bir ciddilikle, "Yani kısacası, senin demek istediğin şu!" diye söze karıştı. "Bu yapacağınız işte bu çocuk bir aksilik çıkarırsa sen onun ağzını sonsuza dek kapatmak için beynine bir kurşun sıkacaksın. Bu yüzden sallanmayı bile göze alacaksın. Nasıl ki mesleğin gereği ömrünün hemen hemen her günü bu tehlikeyi göze almaktasın."

Mr. Sikes hayranlıkla, "Tam üstüne bastın!" dedi. "Karı kısmı her şeyi kısaca özetlemekte birincidir zaten, esip yağdıkları vakitler hariç tabii. O zaman uzattıkça uzatırlar... Ee, artık bu çocuk her şeyi iyice anladı sayılır. Karnımızı doyuralım da yola çıkmadan önce az buçuk uyku kestirelim."

Bu istek üzerine Nancy çabucak sofrayı kurdu ve birkaç dakika ortadan kaybolduktan sonra bir sürahi bira ve bir sahan koyun başıyla döndü. Bu, Mr. Sikes'in birçok tatlı nükteler savurmasına yol açtı. Çünkü halk ağzında kelle anlamına gelen "jemmy" sözcüğü aynı zamanda kendi mesleğinde kullanılan ince bir aracın da adıydı. Zaten bu saygıdeğer kişi, belki de çok yakında eyleme geçeceğini bilmenin verdiği heyecandan, bu gece oldukça neşeli ve güler yüzlüydü. Bunun kanıtı olarak onun bütün birayı bir dikişte içip bitirdiğini ve yemek boyunca kırk-elliden fazla küfür savurmadığını belirtebiliriz.

Yemek sona erince (Oliver'in pek iştahlı olmadığını tahmin edebilirsiniz) Mr. Sikes bir-iki bardak cin ve suyun da gereğine baktı, yatağa uzandı ve Nancy'ye kendisini saat tam beşte uyandırmasını söyledi. Bunu yapmazsa başına neler gelebileceğine dair bir sürü tehdit savurmaktan da geri kalmadı. Oliver, Sikes'in buyruğuyla, soyunmadan yerdeki bir şiltenin üzerine uzandı. Kız da ateşi tazeledi ve onları gereken saatte uyandırabilmek için ocak başına geçip oturdu.

Oliver uzun zaman uyanık yattı. Nancy belki bu fırsattan yararlanır da ona gizlice birkaç öğüt daha fısıldar diye umuyordu. Ama kız, dalgın, ateş başında oturuyor ve ancak ara sıra lambanın fitilini ayarlamak için yerinden kalkıyordu. Oliver, bekleyiş ve kaygıdan bitkin bir halde sonunda uyuyakaldı.

Uyandığı zaman kahvaltı sofrası kurulmuştu ve Bill Sikes, bir sandalyenin arkasında asılı paltosunun ceplerine çeşitli şeyler yerleştirmekle meşguldü. Nancy kahvaltı hazırlığına dalmıştı. Gün ışımamıştı henüz. Çünkü içeride şamdan yanıyordu ve dışarı da adamakıllı karanlıktı. Pencere camlarına sert bir yağmur vurmaktaydı... Gökyüzü kapkara bulutlarla kaplı gibiydi.

Oliver yatakta doğrulunca Sikes, “Haydi bakalım, saat beş buçuk oldu!” diye gürledi. “Elini çabuk tut yoksa kahvaltı edemezsin. Zaten geç kaldık.”

Oliver’ın sabah hazırlığı uzun sürmedi. Biraz da kahvaltı yaptıktan sonra Bill Sikes’in homurdanarak sorduğı soruya karşılık olarak, “Evet, hazırım!” yanıtını verdi.

Nancy çocuğun doğru dürüst yüzüne bile bakmayarak boynuna dolasın diye bir mendil attı. Sikes da ona, omzunun üstüne düğmelenecek büyüklükte bir pelerin verdi. Oliver böylece giyinip kuşanarak elini hırsıza uzattı. Hırsız sadece bir gece önceki tabancanın paltosunun cebinde olduğuna işaret edecek kadar oyalandıktan sonra çocuğun elini sımsıkı tuttu ve Nancy’ye veda ederek yürüdü.

Kapıda Oliver, kızla hiç olmazsa göz göze gelebilmek umuduyla bir an duraladı. Ama Nancy gene ocak başındaki yerine geçmişti ve ateşin karşısında heykel gibi hareketsiz oturuyordu.

24. Oliver çok büyük bir ihtimalle *The Newgate Calendar, or Malefactors’ Bloody Register* (1728) adlı kitabı okuyor. En son 1824-8 arası dört cilt basılmıştır. Ünlü suçluların öykülerini, yaşamlarını, mahkeme süreçlerini ve Newgate Hapishanesi’ndeki son günlerini anlatır. (Y.N.)

XXI

Yolculuk

Sokağa çıktıklarında kasvetli bir sabahtı; sert bir rüzgârla birlikte sert bir yağmur yağıyordu. Bulutlar donuk renkli ve fırtınaya gebe gibiydi. Gece iyice yağışlı geçtiğinden yollarda kocaman su birikintileri oluşmuştu ve kaldırım kıyıları dere gibi akıyordu. Gökyüzü, günün yaklaşmasıyla hafifçe ağarmıştı ama bu, manzaranın karanlık ve kapanıklığını hafifletecek yerde artırmaya yarıyordu sanki. Hafif aydınlık ıslak damlarla kasvetli sokaklara sıcak bir renk ya da bir parlaklık serpmeden ancak sokak lambalarının ışığını sönükleştirmekle kalıyordu. Kentin bu semtinde henüz hiç kimse ayaklanmamış gibiydi. Evlerin pencereleri sımsıkı kapalı ve geçtikleri sokaklar sessiz, bomboştu.

Onlar Bethnal Green Sokağı'na sapıncaya kadar gün iyice ağardı. Sokak lambalarından birçoğu söndürülmüştü. Tek tük köy arabalarının ağır ağır Londra'ya doğru geldikleri görülüyordu. Arada bir de çamurlara batmış bir posta arabası hızla takırdayıp geçiyordu. İçlerinde gaz lambaları yanan meyhaneler, aşçılar ve kahveler açılmıştı bile. Yavaş yavaş diğer dükkânlar da açılmaya ve yolda birkaç kişiye rastlanmaya başlandı. Sonra işbaşı yapmaya giden bölük pörçük işçi kabileleri belirdi. Daha sonra da başlarında balık sepetleri taşıyan kadın ve erkekler; zerzevat yüklü eşek arabaları; canlı kasaplık hayvanlar ya da parçalanmamış hayvan etleriyle yüklü arabalar; ellerinde kovalarla sütçü kadınlar sökün etti; kentin doğu mahallelerine doğru kesintisiz akın eden bir insan dizisi. Kentin göbeğine yaklaştıkça gürültü ve kalabalık derece derece artıyordu. Shoreditch ile Smithfield arasındaki sokaklara vardıkları zaman iyice gürültü ve kargaşa içinde kaldılar. Gün ağaracağı kadar ağarmıştı artık ve Londra halkının yarısının sabah uğraşları başlamış bulunuyordu.

Smithfield'e vardıkları vakit karmakarışık yaygaralardan oluşmuş öyle bir şamatayla karşılaştılar ki Oliver Twist şaşkınlıklar içinde kaldı.

Smithfield'de pazar kurulmuştu. Yerler, hemen hemen ayak bileklerine kadar çıkan çamur ve pislikle kaplıydı. Büyükbaş hayvanların pis kokulu gövdelerinden durmaksızın yükselen kalın buhar bulutları, bacaların üzerine

çökmüş duran sislere karışarak havada kopkoyu dalgalanıyordu. Geniş pazaryerinin orta yerindeki bütün kafesler koyun doluydu. Kaldırım kenarındaki direklere üç-dört sıra halinde öküzler ve başka büyükbaş hayvanlar bağlanmıştı. Köylüler, celepler, sığirtmaçlar, çığırtkanlar, çocuklar, yankesici ve hırsızlar, her çeşit it uğursuz, bir kitle halinde birbirine girmişti. Sığirtmaçların ısıkları, köpek havlayışları, sığırların böğürüp boynuz vurmaları, koyun melemeleri, domuzların kâh homurtu halinde kâh tiz çıkan sesleri, çığırtkanların bağırışları, dört bir yandan yükselen haykırmalar, küfürler, kavga yaygaraları, çalınan çingiraklar ve kahvelerden taşan gürültüler... Sıkışıklık, itişip kakışmalar, hayvan sürülerinin geçişleri, kamçı ve dayaklar, seslenişler, pazaryerinin her köşesinden yükselen kulak tırmalayıcı kargaşa; durmadan oradan oraya koşuşan, pis, tıraşı uzamış, eski püskü giyimli yoksul insanlar, her şey, etrafta baş döndürücü, sersemletici, akıl karıştırıcı bir görüntü yaratıyordu.

Oliver'ı elinden tutan Bill Sikes dirsekleriyle kalabalığın en civcivli yerinde kendine yol açarken çocuğu afallatan ses ve görüntülere pek az dikkat ediyordu. İki üç kez bir arkadaşına rastlayarak başıyla selamlaştı. Bunların sabah sabah bir “yudumcuk almak” çağrısına kapılmadı ve ısrarla yoluna devam etti. Sonunda kargaşanın içinden sıyrıldılar ve Hosier-lane yolundan geçerek Holborn'a ulaştılar.

Mr. Sikes St. Andrews Kilisesi'nin çan kulesindeki saate bakarak, “Saat yediye yaklaşmış, küçük!” dedi. “Pergelleri aç bakalım. Yürü; öyle gerilerde kalma küçük haylaz!”

Böyle diyerek küçük yol arkadaşının bileğini şöyle bir çekeledi. Oliver da adımlarını, hızlı yürümekle koşmak arası bir çeşit tırıs tempoya uydurarak haydudun attığı uzun uzun adımlara yetişmeye çabaladı.

Hyde Park köşesini dönüp Kensington yoluna düzülünceye kadar bu hızı sürdürdüler. Sonra Sikes biraz yavaşladı ve arkalarından gelmekte olan boş bir köy arabasının yaklaşmasını bekledi. Arabanın üzerinde “Hounslow” diye yazdığını görünce elinden geldiği kadar incelikli davranmaya çalışarak arabacıya, kendilerini Isleworth'a kadar götürüp götüremeyeceğini sordu.

Arabacı, “Atlayın bakalım!” dedi. “Senin oğlan mı bu, ahbap?..”

Sikes, “Evet, benim oğlan!” diyerek yiyecek gibi Oliver'a baktı ve elini, dalgınlıkla tabancanın durduğu cebe soktu.

Oliver'ın soluk soluğa kalmış olduğunu gören adam, “Baban çok hızlı yürüyor da yetişemiyorsun galiba, değil mi ahbap?” dedi.

Sikes hemen, “Hiç de değil!” diye atıldı. “Alışkırt o. Ned, tut elimi de atla içeri.”

Böyle diyerek Oliver'ın arabaya binmesine yardım etti. Arabacı da bir çuval yığınınu göstererek çocuğa yatıp dinlenmesini söyledi.

Kilometre taşlarının önünden geçtikçe Oliver, yol arkadaşının onu nereye götürdüğünü merak edip duruyordu. Kensington, Hammersmith, Chiswick, Kew Köprüsü, Brentford; hepsi geride kalmışlardı. Ama haydutla Oliver hâlâ evlerinden yeni çıkmışlar gibi yollarını sürdürüyorlardı. Sonunda adı “Coach and Horses²⁵” olan bir hana vardılar. Biraz ötede yol ikiye ayrılıyordu. Araba burada durdu.

Bill Sikes hemen apar topar yere atladı. Oliver'ı da yere indirdi ve dik dik yüzüne bakarak paltosunun cebine anlamlı bir biçimde vurdu.

Arabacı, “Güle güle oğul!” dedi.

Sikes oğlanı sarsalayıp adama, “Somurtuktur bizim oğlan!” dedi. “Domuzluğu tutar bazen! Kusuruna bakma gayri.”

Arabacı yerine geçerek, “Neden bakacakmışım!” diye yanıtladı. “Her neyse, hava da açtı.”

Ve arabasını sürüp gitti.

Sikes onun iyice uzaklaşmasını bekledi. Sonra Oliver'a isterse çevreye bakabileceğini söyleyerek gene yürümeye başladı.

Sol tarafa dolanarak hanı biraz geçtiler; sonra sağa ayrılan bir yola saptılar ve bu yolda uzun zaman yürüdüler. İki tarafta da birçok geniş bahçe ve zengin evleri vardı. Onları Twickenham'a götüren küçük bir köprünün üzerinden geçtikten sonra yalnızca bir bardak bira için mola vererek yürümeye devam ettiler ve sonunda bir kasabaya ulaştılar. Burada Oliver bir evin duvarı üzerinde oldukça büyük ve güzel harflerle, “Hampton” diye bir yazı okudu. Üzerinde “Red Lion²⁶” diye bir arma olan bir *pub*'un önünden geçip kısa bir süre ırmak boyunu izlediler. Sikes dar bir yola saparak dosdoğru levhasındaki arması okunmayan bir *pub*'a girdi ve mutfak ateşinin başında öğle yemeği ısmarladı.

Mutfak basık tavanlı, eski bir odaydı. Tavanda kocaman bir atkı ve ateşin çevresinde yüksek arkalıklı tahta sıralar vardı. Buralarda, işçilerin giydiği gibi büzgülü gömlekler içinde kaba saba görünümlü bir sürü adam oturmuş, içki ve sigara içiyorlardı. Oliver ve Sikes'la hemen hemen hiç ilgilenmediler. Sikes da onlarla ilgilenmediği için Oliver'la birlikte bir köşede oturup rahatlarına baktılar.

Yemekte soğuk et yediler. Sonra da uzun zaman oyalandılar. Mr. Sikes üst üste üç-dört kez piposunu tütürerek keyif çattıkça Oliver artık herhalde buradan öteye gitmeyeceklerini sanmaya başladı. Sabah erken kalkıp onca yol yürümekten yorgun düştüğü için önce biraz uyukladı. Sonra halsizlik ve tütün dumanıyla kendinden geçerek büsbütün uyuyakaldı.

Sikes'in itelemesiyle uyandığında ortalık adamakıllı kararmıştı. Çocuk oturup çevresine bakabilecek kadar kendini topladığı zaman sayın dostunun bir işçiyle bira içerek canciğer kuzu sarması, dostluk edip söyleşmekte olduğunu gördü.

Sikes, "Demek Aşağı Halliford'a gidiyorsun, öyle mi?" diye sormaktaydı.

Adam, "Evet öyle!" diye yanıtladı. Fena halde ya da (görünüşe göre) iyice içkili gibiydi. "Gecikmeye de niyetim yok!" diye ekledi. "Atım sabah gelirken yüklüydü. Şimdi giderken yüklü olmayacağı için yolu çabucak alır. Atımın şerefine dostum! Hakçası! İyi hayvandır!.."

Sikes bira sürahisini yeni arkadaşından yana iterek, "Oğlanla beni oraya kadar götürebilir misin?" diye sordu.

Adam başını sürahidenden kaldırarak, "Hemen gidiyorsanız götürürüm," diye yanıtladı. "Halliford'a mı gidiyorsunuz?"

Sikes, "Oradan Shepperton'a geçeceğiz!" dedi.

Beriki, "Gideceğin yere kadar sizinle beraberim!" diye yanıtladı. "Becky, hesap tamam mı?"

Barcı kız, "Evet, bu bay ödedi!" diye yanıtladı.

Adam sarhoş bir ciddilikle, "Bana bak ahbap, olmadı bu!" diye karşı çıktı.

Sikes, "Neden olmasın?" diye sordu. "Sen bizi yanına alacaksın madem, ben de sana birkaç bira ısmarlarsam ne çıkar?.."

Adam yüzünü derin bir düşünceyle buruşturarak bu sorunun üzerine eğildi. Sonra Sikes'in elini kavradı ve onun çok erkek adam olduğunu söyledi. Mr. Sikes buna, "Şaka ediyorsun!" diye yanıt verdi ki adamcağız ayık olsaydı gerçekten şaka ettiğinden kuşkulanılabilirdi.

İki dost karşılıklı birkaç iltifatta daha bulunduktan sonra çevredekilere iyi geceler dileyip dışarı çıktılar. Barcı kız masanın üzerindeki sürahi ve kupaları topladıktan sonra onların yola çıkışını izlemek için elinde tepsi gidip kapıda durdu.

İçeride sağlığına kadeh kalkmış olan beygir, arabaya koşulmuş olarak dışarıda hazır bekliyordu. Oliver'la Sikes hiç oyalanmadan bindiler. Atın sahibiyse birkaç dakika oyalanarak hayvanı övdü ve seysis çocukla bütün dünyaya, bu atın bir eşini daha bulup çıkarmaları için meydan okudu. Sonra seyisten dizginleri aldı ve at da başını önce bir arkaya doğru atıp bir an arka ayaklarının üstünde doğrulduktan sonra hızla ileri atıldı ve alınının akıyla kentten çıktı.

Çok karanlık bir geceydi. Irmaktan ve yöredeki bataklık yerden bir rutubet sisi yükselerek ıssız tarlaların üzerine yayılıyordu. Soğuk da iliklere işliyordu; her

yer kasvetli ve karanlıktı... Tek kelime konuşulmuyordu çünkü arabacının uykusu gelmişti ve Sikes da onu konuşturacak kadar keyifli değildi. Oliver bir köşeye büzülüp oturmuş, korku ve kaygıdan şaşkın haldeydi. Manzaranın ıssızlığı karşısında korkunç bir sevince kapılmışçasına dallarını sallayıp duran çıplak ağaçları olmayacak şeylere benzetiyordu.

Sunbury Kilisesi'nin önünden geçerken saat yediyi çaldı. Karşıdaki araba vapuru iskelesinin penceresinden görünen ışık yola vuruyor ve altında mezarlar olan kapkara bir porsuk ağacını büsbütün gölgelere boğuyordu. Oldukça yakından bir çağlayan sesi geliyor ve yaşlı ağacın yaprakları gece rüzgârında hafifçe kımıldıyordu. Ölmüşlerin rahat uyuması için söylenen hafif bir ninniydi bu sanki.

Sunbury'den geçtiler ve gene ıssız araba yoluna çıktılar. Dört-beş kilometre sonra araba durdu. Sikes indi, Oliver'ı elinden tuttu ve bir kez daha yola düzüldüler.

Yorulan çocuk Shepperton'da bir eve gideceklerini ummuştu ama öyle olmadı. Çamur ve karanlığın arasından, ıssız kır yollarından ve soğuk çayırırlıklardan yürüyerek geçtiler. Sonunda, pek de uzak olmayan bir kasabanın ışıkları görüldü. Oliver tam aşağıda bir su parıltısı gördü ve bir köprüye yaklaşmakta olduklarını fark etti.

Sikes, köprüye iyice yaklaşınca kadar dosdoğru yürüdü, sonra birden sol taraftaki kıyıdan aşağı doğru döndü. Oliver korkudan perişan olarak, "Irmak!" diye düşündü. "Beni bu ıssız yere öldürmeye getirmiş!"

Kendini yere atmak ve hayatını bağışlasın diye hayduda yalvarmak üzereydi ki her yanı dökülen, harap, ıssız bir evin önüne gelmiş olduklarını gördü. Kapının iki yanında birer pencere vardı. Ev iki katlıydı ama görünürde hiçbir ışık yoktu. Karanlık, baştan aşağı harap ve görünüşe göre bomboş bir yerdi.

Hâlâ Oliver'ın eli elinde olan Sikes evin alçak sundurmasına çıktı ve kapı mandalını kaldırdı. Kapı itilince açıldı ve haydutla çocuk içeri girdiler.

25. O zamanlar Hounslow Londra'nın 20 km. kadar güneybatısında kalan bir kasabaydı. Coach and Horses, araba ve atlar anlamına gelir; geleneksel atlı araba yolunun üzerindeki hanlara çok sık verilen bir addır. (Y.N.)

26. (İng.) Kırmızı Aslan. İngiltere'de *pub*'lar sattıkları biranın üretildiği fabrikalarının armalarını taşır. Red Lion, Hampton'da hâlâ varlığını sürdüren, çok geleneksel bir *pub*'dir. (Y.N.)

XXII

Soygun

Sofaya ayaklarını basar basmaz içerden, “Kim var orada?..” diye boğuk bir ses yükseldi.

Sikes kapıyı demirleyerek, “Kıyamet koparmasana Toby!” dedi. “Işık tut bize!”

Aynı ses, “Vaay, dostum!” diye yükseldi. “Işık tut Barney, ışık. Beyefendiyi içeri al. Ama zahmet olmazsa önce uyan bari!”

Bunları söyleyen adam, konuştuğu kimseyi uykusundan uyandırmak için üzerine bir pabuç çekeceği ya da ona benzer bir şey fırlatmış olsa gerekti. Çünkü bir takırtı oldu, sonra da uyumakla uyanmak arasındaki bir insanın belirsiz mırıltısı duyuldu.

Deminki ses, “Duydun mu?” diye bağırdı. “Bill Sikes geldi ama bir karşılayan yok! Sen de yemekte afyon yemiş gibi horul horul uyuyorsun. Biraz gözün açıldı mı bari? Yoksa canlanıp uyanmak için başına demir şamdan yemek mi istiyorsun?”

Bu sorgu sırasında terlikli bir çift ayağın çıplak tahtalar üzerinde sürünerek ilerlediği duyuldu. Sağ yandaki kapıdan önce ölgün ışıklı bir mum, sonra da burnundan konuştuğunu ve Saffron-Hill’deki meyhanede garsonluk ettiğini daha önce bildirdiğimiz kişi çıktı. Adı Barney olan bu kişi gerçek ya da yapmacık bir sevinçle, “Bad Sides!” diye bağırdı. “Buddun,” dedi, “efendid, buddud.”

Sikes, Oliver’ı öne doğru iterek, “Yürü, sen önden git,” dedi. “Çabuk ol, yoksa ayağına basarım ha!”

Çocuğu, ağırdan aldığı için sövüp sayarak iteledi. Ocağının dumanları tüten, basık tavanlı, karanlık bir odaya girdiler. İçeride iki-üç kırık sandalye, bir masa ve iyice eski püskü bir kanepede vardı. Bunun üzerinde ayaklarını başının hizasından iyice yukarıya uzatarak boylu boyunca uzanıp yatmış bir adam, toprak bir pipo tütürmekteydi. Tütün rengine, büyük sarı maden düğmeli şık bir ceket, şal desenli yelek, dize kadar inen bej bir pantolon giymiş ve boynuna turuncu bir mendil bağlamıştı. Mr. Crackit’in (çünkü ta kendisiydi) ne başında

ne de yüzünde fazla saç sakal vardı. Ama olanı kırmızıya çalar renkteydi ve uzun, burgu burgu lüleler halinde kıvrılmıştı. Mr. Crackit kocaman, adi yüzüklerle süslenmiş ve iyice kirli olan parmaklarını ara sıra bu lülelerin içine sokuyordu. Orta boydan iriceydi ve yukarı kaldırmış olduğu bacaklarındaki çizmeleri derin bir beğeni ve hayranlıkla süzüp duruyordu.

Şimdi başını kapıdan yana döndürerek, “Bill! Oğlum! Ne sevindim geldiğine!” dedi. “Neredeyse vazgeçtin diye korkmaya başlıyordum. O zaman artık ben özel teşebbüse girişecektim. Vay! Vay! Vay!”

Bu ünlemleri gözleri Oliver’a takılınca büyük bir şaşkınlıkla çıkaran Mr. Toby Crackit, gövdesini doğrultarak oturma durumuna getirdi ve bunun da kim olduğunu sordu.

Sikes sandalyesini ateşe doğru çekerek, “Kim olacak, çocuk işte!” diye yanıtladı.

Barney sırtarak, “Bad Fadid’id codudladıddad bidi,” dedi.

Toby Oliver’a bakarak, “Fagin’in ha!” diye söylendi. “Ne eşsiz bir cep faresi olur bu çocuk kiliselerdeki hanımların cepleri için! Yüzü sayesinde servet sahibi olur.”

Sikes sabırsızlıkla, “Keselim artık!” diye araya girdi ve arkadaşına doğru eğilerek bir şeyler fısıldadı. Bunları duyan Mr. Crackit katıla katıla güldü ve Oliver’ı şaşkınlık dolu, uzun bir bakışla şereflendirdi.

Sikes yeniden yerine geçerek, “Şu beklediğimiz kadar bize yiyip içecek bir şeyler verirken azıcık canlanırsın belki,” dedi. “Küçük, sen de ateş başına otur da biraz dinlen. Çünkü birazdan bizimle birlikte yine dışarı çıkacaksın. Gerçi gideceğimiz yer uzak değil ama ne olsa!”

Oliver sessiz ve ürkek bir merakla Sikes’a baktı, sonra ateş başına bir sandalye çekerek oturdu, zonklayan başını elleri arasına aldı. Nerede bulunduğunun, çevresinde neler olup bittiğinin doğru dürüst farkında bile değildi.

Genç Yahudi, masanın üzerine birkaç lokma yiyecek ve bir de şişe koydu. Toby,

“Haydi, işimizde başarı şerefine!” dedi.

Kadeh kaldırmak için kendi de ayağa kalktı. Boş piposunu dikkatle bir köşeye bırakarak masaya doğru ilerledi, bir bardağa cin doldurdu ve lıkır lıkır içti. Mr. Sikes da öyle yaptı.

Toby bu kez bir bardağa yarı yarıya şarap koyarak, “Oğlana da bir yudumcuk!” dedi. “Devir şunu süt kuzusu.” Çocuk acınacak bir ifadeyle adamın yüzüne bakarak, “Ama ben!” dedi. “Ama ben...”

Toby, “Devir şunu!” diye yineledi. “Ben sana neyin iyi geleceğini bilmez miyim sanıyorsun? Bill, söyle şuna içsin!”

Sikes eliyle palto cebine vurarak, “Hele bir içmesin!” dedi. “Anam avradım olsun; on tane Elegeçmez olsa adamı bu kadar üzmez be. İç şunu, ziyankâr yumurcak, iç...”

İki adamın ürkütücü tavırlarından ödü kopan Oliver’cık bardağın içindekini çarçabuk gövdeye indirdi ve indirir indirmez öksürmeye başladı. Bu, Toby Crackit’le Barney’i gülmekten çatlattı ve hatta asık suratlı Mr. Sikes’ı bile gülümsetti.

Bundan ve Sikes’ın karnını doyurmasından sonra (Oliver, etrafındakilerin zoruyla yuttuğu bir kabuk ekmekten başka bir şey yiyemedi) iki erkek kısa bir şekerleme yapmak üzere birer sandalyeye oturdular. Oliver ocak başındaki sandalyesinde kaldı. Barney bir battaniyeye sarınarak yere, ocağın hemen önüne uzandı.

Bir süre uyudular ya da uyur gibi yaptılar. Sadece Barney bir-iki kez kalkıp ocağa kömür attı. Oliver’ın üzerine bir ağırlık çökmüştü. Hâlâ o ıssız yollarda, karanlık mezarlıklarda dolaşır gibi oluyor ya da o günkü yolculuğun bazı bölümlerini yeniden yaşıyordu. Toby Crackit’in yerinden fırlayarak saatin bir buçuk olduğunu söylemesiyle silkinip kendine geldi.

Barney’yle Sikes da bir anda ayağa kalkmış ve üçü birden harıl harıl hazırlanmaya başlamışlardı. Soyguncular boyunlarına geniş, koyu renkli atkılar sarıp paltolarını sırtlarına geçirdiler. Barney bir dolap açarak bir sürü araç gereç çıkardı.

Toby Crackit, “Bana tabanca ver Barney!” dedi. Barney bir çift tabanca çıkartarak, “Al!..” dedi. “Kendim doldurmuştum.”

Bundan sonra iki hırsız gerekli araçları aldılar. Sonra Sikes, “Tamam!” dedi. “Barney, şu sırtları da uçlan bakalım. Hah şöyle!”

Barney’nin uzattığı kalın bir sopayı aldı. Barney, Toby’ye de bir sopa uzattı, sonra Oliver’ın pelerinini ilikledi.

Sikes elini uzatarak, “Haydi bakalım!” dedi.

Soğuk havada uzun yol yürümekten ve zorla içtiği içkiden tamamen serseme dönmüş olan Oliver elini hiç düşünmeden Sikes’ın eline verdi.

Sikes, “Toby, sen de öbür elini tut!” dedi. “Barney, dışarı bir bak.”

Barney kapıya gitti. Geri dönünce görünürlerde hiçbir şey olmadığını bildirdi. İki hırsız, aralarında Oliver’la dışarı çıktılar. Barney onların arkasından kapıyı bacayı sımsıkı kapadıktan sonra gene battaniyesine bürünüp yattı ve çok geçmeden uyuyakaldı.

Şimdi karanlık iyice koyulaşmıştı. Sis akşamkine oranla daha yoğunlaşmıştı ve hava öyle rutubetliydi ki yağmur yağmadığı halde dışarı çıkınca Oliver'ın saçı ve kaşları birkaç dakika içinde buz tutuverdi. Köprüyü geçtiler ve gelirken görmüş oldukları ışıklara doğru yürümeye başladılar. Bu ışıklar pek uzak değilmiş. Bayağı hızlı yürüdükleri için çok geçmeden Chertsey'ye vardılar.

Sikes, “Kasabanın orta göbeğinden geçeceğiz!” dedi. “Bu gece yollarda bizi görebilecek kimse yoktur.”

Toby ona hak verdi ve küçük kasabanın bu geç saatte bomboş uzanan ana caddesinden çabuk çabuk geçtiler... Arada bir evin yatak odasının penceresinde bir ışık görülüyor ve bazen de boğuk köpek havlamaları gecenin sessizliğini bozuyordu. Ama ortalıkta in cin yoktu. Kilise saati ikiyi çalarken onlar kasabadan çıkmışlardı bile.

Adımlarını sıklaştırarak sol koldaki bir yola saptılar. Çeyrek kilometreden fazla yol yürüdükten sonra çevresi duvarla çevrili, ıssız bir evin önünde durdular ve Toby Crackit, soluk almak için bile duralamadan göz açıp kapayıncaya kadar duvarın tepesine tırmanıverdi.

“Şimdi sıra çocukta!” dedi. “Kaldır onu, ben tutarım.” Oliver daha çevresine bakacak zaman bulamadan Sikes onu koltuğunun altından kavrayıp kaldırmıştı bile! Üç-dört saniye sonra da Toby'yle birlikte duvarın iç tarafındaki atların üzerindeydi. Sikes da hemen geldi, usul usul eve yaklaştılar.

Oliver, şimdi bu adamların cinayet değilse bile hırsızlık ve soygun için buralara gelmiş olduklarını ilk kez anlıyordu; kahır ve korkudan neredeyse delirecek haldeydi. Ellerini kavuşturdu ve dudaklarından, bastıramadığı hafif bir dehşet çığlığı koptu. Gözleri karardı, kül gibi solan yüzünde soğuk terler boncukladı ve bacakları neredeyse tutmaz olarak dizüstü çöktü.

Sikes öfkeden titreyerek, “Kalk!” diye mırıldandı ve cebinden tabancasını çıkardı. “Kalk, yoksa beynini dağıtırım!..”

Oliver, “Tanrı aşkına beni bırakın!” diye inledi. “Bırakın, gidip çayırlarda öleyim. Bırakırsanız bir daha Londra'nın semtine bile uğramam, ölünceye kadar! Ah, ne olur acıyın bana! Hırsız yapmayın beni! Cennetteki kutsal melekler hakkı için bana acıyın!”

Kendisine böyle yalvarılan adam korkunç bir küfürle tabancasını doğrultmuştu ki Toby bir çarpışta bunu yere düşürdü ve elini çocuğun ağzına kapayarak onu eve doğru sürükledi.

“Şşş!..” dedi. “Bağırmak sökmez burda. Tek bir söz daha edersen şu tabancanın kabzasıyla ben kendim hesabını görürüm senin. Böylesi gürültü çıkarmaz ama tıpkı kurşun kadar etkilidir. Daha kibar oluşu da caba. Hey Bill,

çek aç şu panjuru. Oğlan yola gelmiştir artık. Ben soğuk havada çok daha deneylilerin bile böyle bir an için paniğe kapıldıklarını görmüşümdür.”

Sikes, böyle bir işe Oliver’ı gönderdiği için Fagin’e korkunç lanetler yağdırarak demir çubuğu panjurun aralığına sokup kuvvetle ama ses çıkarmadan kanırttı. Biraz uğraştıktan sonra Toby’nin de yardımıyla panjur açıldı.

Evin arkasında, yerden bir buçuk iki metre yükseklikte küçük, kafesli bir pencereydi bu. Bir sofanın dibinde, kilerimsi bir yerin penceresiydi. O kadar küçüktü ki evde oturanlar herhalde buranın güvenliğine pek önem vermemişlerdi. Gene de Oliver boyunda bir çocuğun sığabileceği büyüklükteydi. Mr. Sikes sanatını gösterince kafesin çengeli de hemen açıldı.

Sikes cebinden bir karanlık fener²⁷ çıkarıp ışığını Oliver’ın gözlerine tutarak, “Şimdi dinle beni küçük şeytan!” dedi. “Şu pencereden içeri sokacağım seni. Bu feneri al, karşısındaki merdivenden yukarı usulca çıkıp sofadan geç; git sokak kapısını içerden aç; bizi içeri al.”

Toby, “Kapının yukarısında bir sürgü var!..” diye araya karıştı. “Oraya boyun yetmez. Sofadaki sandalyelerden birini alıp üstüne çık. Sofada üç tane sandalye var Bill. Üzerinde kocaman, mavi renkli, tek boynuzlu bir geyik, bir de altın yaldızlı tırmık var. Kocakarının aile armasıymış.”

Sikes gözlerini devirerek, “Kapat çenenin olmaz mı?” dedi. “Bu kilerin kapısı açık, öyle mi?”

Toby emin olmak için içeri bir göz atarak, “Ardına kadar!” diye yanıtladı. “Bu kapının püf noktası şu: Köpek içeride yatıyor ya, geceleyin uyanınca çıkıp sofada dolaşabilsin diye kapıyı açık bırakıyorlar. Hah! Ha! Barney bu akşam köpeği evden uzaklaştırdı. Kıyak, değil mi?..”

Gerçi Mr. Crackit zor duyulur bir fısıltıyla konuşuyor ve sessiz sedasız gülüyordu ama Sikes buyurucu bir tavırla ona sesini kesip işe başlamasını söyledi. Toby onun sözünü dinleyerek önce fenerini çıkarıp yere koydu. Sonra başını duvara, pencerenin altına, ellerini de dizlerine dayayarak sırtını bir basamak haline getirdi. Sikes da hemencecik bu basamağa tırmanarak Oliver’ı pencereden içeri yavaşça soktu ve yakasını elinden bırakmaksızın ayaklarının üstüne bastırttı. Başını pencereden uzatarak, “Al şu feneri!” dedi. “Karşındaki merdiveni görüyorsun, değil mi?”

Oliver’cık yarı baygın bir halde, “Evet!” diye fısıldadı. Sikes tabanca namlusuyla sokak kapısını gösterdi. Sonra fısıldayarak Oliver’a tabancadan asla kaçıp kurtulamayacağını anlattı ve yanlış bir adım atarsa o anda ölü olarak yere serileceğini belirtti. Sonra gene fısıldayarak, “Bir anlık iş!” dedi. “Ben seni bırakır bırakmaz git, yapacağını yap. Şşş!..”

Toby, “Ne var?” diye fısıldadı. Dikkatle kulak kabarttılar.

Sikes, “Hiçbir şey yok,” diyerek Oliver’ın yakasını bıraktı. “Hadi!”

Oliver aklını başına toplamak için eline geçen kısa fırsatta kesin olarak şuna karar vermişti: Bu uğurda ölse bile sofadan yukarı kata fırlayıp ev halkını ayağa kaldırmaya çalışacaktı. Kafası bu düşünceye dolu olarak derhal ama sessizce yürüdü.

Ansızın Sikes, “Geri dön!” diye yüksek sesle bağırdı. “Geri dön!”

Etraftaki ölüm sessizliğinin böyle birdenbire yırtılmasından ve sonra yükselen bir bağrıştan ödü kopan Oliver feneri elinden bırakıverdi ve ilerlesin mi geri mi dönsün bilemedi. Gene bir bağrış oldu. Bir ışık görüldü. Merdiven başında yüzleri korku dolu, yarı giyinmiş iki adamın hayali Oliver’ın gözlerinin önünde dalgalandı. Sonra bir parıltı-bir patlama-bir duman-nereden geldiği belirsiz bir çatırtı ve Oliver geriye doğru sendeledi.

Sikes bir an için gözden yitmişti, ama sonra yine belirdi ve daha duman dağılmadan Oliver’ı yakasından tuttu. Kaçmaya başlamış olan adamların ardından kendi tabancasını sıktı ve çocuğu pencereye çekti. Pencereden dışarı çekerken,

“Daha sıkı tut kolunu!” dedi. “Bir atkı verin bana: Oğlanı yaraladılar. Çabuk olun! Hay anasını! Amma da kan akıyor yahu!..”



Soygun.

Sonra tabanca sesleriyle insan bağırılarına karışan yüksek bir çığırak sesi duyuldu ve Oliver, engibeli yerler üzerinde hızla taşındığını hissetti. Sonra gürültüler uzaklaşarak birbirinden ayırt edilmez oldu. Çocuğun yüreğini ölüm gibi soğuk bir duygu bürüdü ve ondan sonra artık Oliver hiçbir şey işitmedi ve görmedi.

BİRİNCİ KİTABIN SONU

İKİNCİ KİTAP

I

Mr. Bumble ile bir hanım arasında geçen tatlı konuşmanın özünü veriyor ve kilise yazmanlarının bile bazı konularda zayıf olabileceklerini gösteriyor

Zehir gibi soğuk bir geceydi. Yerdeki kar kalın bir kabuk halinde donmuş olduğu için ancak köşelere ve aralıklara birikmiş olan yığınlar, ortalıkta uluyarak esen rüzgârla savruluyordu. Rüzgâr, bütün hıncını eline geçirebildiği kurbanlardan alır gibi bu karları şiddetle, bulut bulut savuruyor ve binlerce sis buruntusu halinde havaya dağıtıyordu. Issızlığı, karanlığı ve iliklere işleyen ayazıyla bu, karnı tok, sırtı pekler için ateş başına sokulup “Şükür ki sıcak yuvamızdayız!” diye dua edilecek; evsiz barksız aç biilaç yoksullar için de bir köşeye kıvrılıp ölünecek bir geceydi.

İşte, dışarıda durumlar böyleyken okurlarımızın Oliver Twist’in doğum yeri olarak tanıdıkları yoksullar yuvasının yöneticisi Mrs. Corney kendi şirin odacığında keyifle yanan ateşin başına oturdu ve hatırı sayılır bir hoşnutlukla küçük, yuvarlak bir masanın üzerinde duran ve hemen hemen masa genişliğinde olan tepsiye baktı. Tepsinin üstü, bir yaşa gelmiş hanımların sevdikleri şeylerle, yani dört dörtlük bir çay sofrasının ayrıntılarıyla doluydu. Kısacası Mrs. Corney, şöyle canına can katacak bir fincan çay içmek üzereydi. Bir masaya, bir de ocağın üzerinde incecik bir sesle neşeli bir şarkı söyleyen minicik çaydanlığa baktıkça hoşnutluğu gözle görünür bir biçimde arttı ve hatta Mrs. Corney gülümsedi.

Dirseklerini masaya dayayıp dalgın gözlerle ateşe bakarak, “Oturup kalkıp Tanrı’ya şükretmeliyiz,” diye söylendi. “Hepimizin elinde birçok nimet var ama çoğumuz değerini bilmiyoruz. Aah, ah!”

Mrs. Corney, değer bilmeyen yoksulların körlüğüne dövünür gibi tasalı tasalı başını salladı, küçük bir çay kutusunun ta içine küçük bir gümüş kaşık (özel mülkü) daldırarak çayı yapmaya girişti.

Bazen insan denen zayıf yaratığın kafa dengesini bozmaya en eften püften bir şey yetebilir; pek küçük olan ve fazla su almayan siyah çaydanlık, Mrs.

Corney'in felsefe yürüttüğü sırada kaynayıp taşı ve Mrs. Corney'in elini hafifçe yaktı.

“Tüh, Tanrı cezasını versin!” diyerek Mrs. Corney çaydanlığı çarçabuk gene çengele astı. “Ne olacak, nohut kadar çaydanlık. Ala ala iki fincan çay alır! Kimin işine yarar ki böyle bir şey, benim gibi zavallı, yapayalnız bir yaratıktan başka?”

Böyle diyerek müdire hanım bir koltuğa kendini attı ve gene dirseğini masaya dayayarak yalnızlığını düşündü. Küçük çaydanlık ve tek çay fincanı aklına, öleli topu topu yirmi beş yıl olan Mr. Corney'e ilişkin hüznü anılar getirmiş ve moralini iyice bozmuştu.

Mrs. Corney küskün küskün, “Öylesini bir daha bulamam ben!” dedi. “Öylesini bir daha mümkünü yok, bulamam!”

Bu sözlerle çaydanlığı mı yoksa kocasını mı demek istediği kesin olarak bilinmiyor. Mrs. Corney belki de çaydanlığı kastediyordu, çünkü konuşurken gözü çaydanlıktaydı. Sonra da onu eline aldı.

Tek fincan çayının daha yeni tadına bakmıştı ki kapıya vurulmasıyla keyfi yarım kaldı.

Sertçe, “Aman sen de, gir, gir!” dedi. “Kocakarılarından bir kısmının öleceği tutmuş olsa gerek. Hep de benim sofraya başında olduğum sırayı bulurlar. Ayol kapıda durup da odanın içini soğutmasana. Gene ne olmuş? Söyle!”

Bir erkek sesi, “Hiçbir şey hanımefendi, hiçbir şey,” diye yanıtladı.

Müdire hanım bu kez çok daha tatlı bir sesle, “Aa, Mr. Bumble mı o?” diye sordu.

Pabuçlarının altını silmek ve üzerindeki karları silkelemek için dışarıda duralamış olan Mr. Bumble şimdi, bir elinde kokartlı şapkası, öbür elinde bir çıkın olduğu halde eşikte belirmişti.

“Emrinizdeyim hanımefendi!” dedi. “Kapıyı kapatayım mı hanımefendiciğim?”

Hanımefendi, namusuna yaraşır bir çekingenlikle duraladı. Mr. Bumble ile kapalı kapılar ardında bir konuşma yapmasının bir sakıncası olmasın sakın? Mr. Bumble onun kararsızlığından yararlandı ve kendisi de çok üşümüş olduğu için kapıyı izinsiz kapatıverdi.

Müdire, “Hava çok sert Mr. Bumble,” dedi.

Kilise yazmanı, “Sert ki ne sert!” diye yanıtladı. “Hani hava muhalefeti derler ya! Bize karşı muhaliflik ancak bu kadar olur! Yirmi somun ekmekle bir buçuk tekerlek peynir dağıttık bugün öğleden beri. Ama yoksulların gözü hâlâ da doymuş değil!”

Müdire hanım çayını yudumlayarak, “Doymaz tabii,” diye fikir yürüttü. “Onların doydukları ne zaman görülmüş ki Mr. Bumble?”

“Ne doğru söylediniz efendim! Örneğin bir adam var evdeki karısıyla sürü sepet çocuğunun yüzü suyu hürmetine bir somun ekmek, eksiksiz yarım kilo peynir verdik. Ama minnettar kaldı mı acaba hanımefendi? Ne gezer! Tutup ne yapsa beğenirsiniz? Bir avuç da olsa kömür istemez mi? Kömürmüş! Kömürü ne yapacak biliyor musunuz? Üzerinde peynirini kızartıp yiyecek, sonra gelip dahasını isteyecek. İşte bu insanlar hep böyledir efendim. Bugün bir önlük dolusu kömür ver, yarından sonra gelir gene isterler. Ne yüz vardır bunlarda ne utanma!”

Müdire hanım bu düşünceye tamamen katıldığını belirtti ve bay yazman sözünü sürdürdü:

“Hiç bu kadar azıttıklarını görmemiştim ömrümde! Dünden önceki gün adamın biri –başınızdan nikâh geçmiş olduğu için size söyleyebilirim efendim– yarı çıplak bir yoksul (Mrs. Corney gözlerini yere indirdi), sen tut vekilharcımızın kapısına dayan! Hem de adamcağız akşam yemeğine konuk beklerken! İlle yardım isterim diye tutturmuş. Şurdan şuraya da gitmemiş. Gelen konuklar korku içinde kalmışlar. Vekilharcımız da çaresiz, adama yarım kilo patatesle yarım kutu yulaf unu göndermek zorunda kalmış. Ama nankör herif, ‘Vay canına, bunlar benim ne işime yarar ki!’ demiş. Vekilharç da, ‘Pekâlâ!’ diyerek verdiklerini geri almış. ‘Benden artık hiçbir şey alamazsın sen,’ demiş. Serseri, ‘Öyleyse sokak ortasında ölür kalırım,’ diye yanıtlamış. Vekilharcımız da, ‘Ölemezsin işte!’ demiş.”

Müdire hanım, “Hah! Ha! Pek hoş doğrusu!” dedi. “Tam bizim Mr. Grannet’ten umulacak laf değil mi? Sonra, Mr. Bumble?”

“Sonrası efendim, adam ordan uzaklaşmış. Gerçekten de sokak ortasında düşüp ölmüş. Al sana katır inatlı yoksulun biri!”

Müdire hanım sertçe, “Duymasam inanmazdım!” dedi. “Ama yoksullar evinin dışındakilere yardım yapmak zaten kötü bir şey değil mi sizce Mr. Bumble? Siz görmüş geçirmiş bir bey olduğunuza göre bilmeniz gerekir. Ne dersiniz?”

Kilise yazmanı, karşılarındaki kadından daha bilgili olduklarını sezen erkeklerin gülümseyişiyle, “Dışarıda yardım... Gereğince... ama gereğince... yönetildiği zaman bölgemizin yararına olabilir,” diye yanıtladı. “Dışarıda yardım işinin başlıca ilkesi hanımefendiciğim, yoksullara, hiç ama hiç ihtiyaçları olmayan şeyleri vermektir. O zaman seninkiler durmadan kapıya gelmekten bezerler.”

Mrs. Corney, “Vay canına!” dedi. “Bu da çok hoş doğrusu!”

Mr. Bumble, “Evet efendim,” dedi. “Söz aramızda, başlıca ilke budur işte! Zaten o küstah gazetelere geçen olaylara bakarsanız görürsünüz ki hasta ailelere örneğin sürekli peynir yardımı yapılmıyormuş. Memleketin her yanında izlenen kural budur Mrs. Corney’ciğim.” Bay yazman çıkınıni çözmek için duralayarak, “Yine de bunlar resmî sırlardır,” diye ekledi. “Kilisemizin sizinle ben gibi en yüksek görevlilerinden başka hiçbir kimseyle konuşulmaması gerekir. Bakın hanımefendi, yönetim kurulunun revir için ısmarladığı kırmızı şarap. Halis, taze, sahici kırmızı şarap. Fıçıdan daha yeni boşalmış; billur gibi berrak, ne tortusu var ne bir şey!”

Şişelerin birini ışığa tutup çalkalayarak deneyden geçirdikten sonra ikisini birden bir dolabın üzerine koydu. Çıkını katlayıp dikkatle cebine yerleştirdi ve gitmeye davranır gibi şapkasını aldı.

Müdire hanım, “Çok üşüyeceksiniz yolda Mr. Bumble,” diye düşüncesini söyledi.

Mr. Bumble yakasını kaldırarak, “Yaman esiyor hanımefendi,” dedi. “Adamın nerdeyse kulaklarını düşürecek.”

Müdire hanım, bir o küçücük çaydanlığa, bir de kapıya doğru ilerlemekte olan kilise yazmanına baktı ve tam yazman bey iyi geceler dilemeye bir hazırlık olarak öksürürken Mrs. Corney utangaç bir tavırla ona, bir fincan çay içip içmeyeceğini sordu.

Mr. Bumble o an yakasını indirdi ve şapkasıyla bastonunu bir sandalye üzerine bıraktığı gibi masa başına bir koltuk daha çekti. Ağır ağır oturarak müdire hanıma doğru baktı. Hanımsa gözlerini o küçücük çaydanlığa dikti. Mr. Bumble yeniden şöyle bir öksürdü ve bıyık altından gülümsedi.

Mrs. Corney kalktı, dolaptan bir fincanla tabak daha çıkardı. Yerine geçerken gözleri yine şövalye ruhlu yazman beyin gözleriyle karşılaştı. Kızardı ve kendini onun çayını hazırlamak işine verdi. Mr. Bumble bir kez daha öksürdü, bu kez öncekilerden daha yüksek sesle.

Müdire hanım şekerliği eline alarak, “Tatlı mı içersiniz, Mr. Bumble?” diye sordu.

Mr. Bumble, “Tatlı ki ne tatlı hanımefendiciğim,” diye yanıtladı.

Bunu derken gözlerini Mrs. Corney’e dikmişti. Eğer dünyada herhangi bir kilise yazmanın romantik bir tavır takındığı görülmüşse bu yazman, işte şu anda Mr. Bumble idi.

Çay demlendi ve sessizlik içinde sunuldu. Kırıntı düşüp de dize kadar inen pantolonunun fiyakasını bozmasın diye kucağına bir peçete sermiş olan yazman

yiyp içmeye başladı. Bu eğlencelere değişik bir çeşni katmak için durup durup derin bir göğüs geçiriyordu ama bu, iştahı üzerinde hiçbir zararlı etki bırakmıyor, aksine çay ve kızarmış ekmek doğrultusunda giriştiği eylemi sanki daha bir kolaylaştırıyordu.

Mr. Bumble, “Görüyorum bir kedin var hanımefendiciğim,” diyerek bu aile tablosunun orta yerinde, ateş başı sefası yapmakta olan hayvandan yana baktı. “Aa, yavruları da varmış!”

Müdire hanım, “Ben öyle kedi severim ki bilemezsin Mr. Bumble,” dedi. “Ne şen, ne oyunbaz şeylerdir; bana basbayağı arkadaş olurlar.”

Mr. Bumble, “Çok şirin hayvanlardır,” diye hatun kişinin sözlerini onayladı. “Pek de evcildirler yani.”



Mr. Bumble ve Mrs. Corney baş başa çay içiyorlar.

Hanım hevesle, “Hem de nasıl!” diye onun düşüncesine katıldı. “Evlerine öyle bağılıdırlar ki insan bayılır.”

Mr. Bumble ağır ağır ve çay kaşığıyla tempo tutarak “Mrs. Corney,” dedi. “Hanımefendiciğim, şunu demek isterim ki herhangi bir kedi ya da kedi yavrusu seninle birlikte oturur da evini sevmezse o kedi bir eşektir hanımefendiciğim!”

Mrs. Corney, “Ah, seni Mr. Bumble!” diye kaş çattı. Mr. Bumble çay kaşığını, vakarına vakar katan âşıkça bir ağırlıkla sallayarak, “Gerçekleri maskelemeye çalışmak işe yaramaz, efendim,” dedi. “Böyle bir kedi çıkarsa ben onu kendi ellerimle ve seve seve boğarım.”

Hatun neşeyle, “Öyleyse sen çok zalim bir erkeksin,” diyerek yazmanın fincanını almak üzere elini uzattı. “Hem de çok katı yürekli.”

Mr. Bumble, “Katı yürekli mi dedin hanımefendiciğim?” diye sordu. “Katı ha?”

Fincanını başkaca söz etmeden verdi ve bu arada Mrs. Corney’in küçük parmağını sıkıştırdı. Sonra yeleğine elinin ayasıyla iki kere vurarak derinden derine iç çekti ve koltuğunu belli belirsiz ateşten uzaklaştırdı.

Çay masası yuvarlağı. Mrs. Corney’le Mr. Bumble birbirlerinden pek uzak olmamak koşuluyla ateşe ve birbirlerine karşı oturduklarına göre Mr. Bumble’ın ateşten uzaklaşmakla Mrs. Corney ile arasındaki uzaklığı da artırmış olduğu meydana çıkacaktır. Erdem sahibi kimi okuyucular bu tutumu kuşkusuz beğenecek ve Mr. Bumble’ın büyük bir kahramanlıkta bulunduğunu düşüneceklerdir. Çünkü Mr. Bumble içinde bulunduğu zaman, yer ve fırsatın uygunluğuna kapılıp şeytana uyarak birtakım anlamsız, gene de tatlı şeyler söylemek isteğine kapılmış bulunuyordu ki bu çeşit sözler hafif ve uçarı kişilerin dudaklarına ne derece yaraşırsa yaraşsın, yüksek yargıtay üyelerinin, milletvekillerinin, kabinedeki bakanların, valilerin, diğer yüksek devlet görevlilerinin... hele de kilise yazmanlarının şanlarına pek yaraşmaz. Çünkü (herkesin de bildiği gibi) yazmanlar, devlet görevlilerinin hepsinden daha sert ve katı, ilkeci insanlar olmak zorundadırlar.

Mr. Bumble’ın niyetleri ne olursa olsun (ki bunların en halis cinsinden olduğu kuşku götürmez), ne yazık ki bundan önce iki kere daha belirtildiği üzere masa ne yazık ki yuvarlak bir masaydı. Bunun sonucu olarak da Mr. Bumble koltuğu ucun ucun yürüterek çok geçmeden müdire hanımla kendisi arasındaki uzaklığı azaltmaya başladı. Dairenin dış kenarı boyunca ilerlemeye devam ederek koltuğunu zamanla müdirenin koltuğuna yaklaştırmış oldu. O kadar ki koltuklar sonunda birbirine değdi. Bunun üzerine Mr. Bumble da durdu.

Şimdi; müdire hanım koltuğunu sağa çekse ateşten dağlanacak, sola çekse

Mr. Bumble'ın kucağına düşecekti. Böylece, erdemli bir hatun kişi olduğuna göre bu sonuçları kuşkusuz ilk bakışta kavrayarak hiç yerinden kımıldamadı ve Mr. Bumble'a bir fincan daha çay uzattı.

Mr. Bumble çayının şekerini karıştırırken hanımın yüzüne bakarak, “Katı yürekli ha, Mrs. Corney?” dedi. “Ya siz, Mrs. Corney? Siz de katı yürekli misiniz?”

Hatun kişi, “Aaa!” diye mırıldandı. “Bekâr bir erkeğin böyle bir soru sorması ne tuhaf! Neden soruyorsun böyle, Mr. Bumble?”

Mr. Bumble çayını son damlasına kadar içip bitirdi, bir dilim kızarmış ekmek daha yedi; kucağındaki kırıntıları silkeledi, dudaklarını sildi ve sonra müdireyi gözünün içine baka baka öptü.

Sağduyulu hatun fısıltı halinde, “Mr. Bumble!” diye inledi. Çünkü uğradığı korku öyle büyüktü ki dilini yutmuş gibiydi! Sonra, “Mr. Bumble, bağırırım!” diye ekledi.

Mr. Bumble yanıtlamadı ama vakur ve ağır bir tavırla kolunu hatun kişinin beline doladı.

Hatun kişi bağırmaya niyetli olduğuna göre bu ikinci küstahlık üzerine herhalde bağırırdı ama tam o sırada kapıya telaşla vurulması, onun bu zahmete girmesini gereksiz kıldı.

Kapıdaki tıklama duyulur duyulmaz Mr. Bumble keklik gibi seğirterek şarap şişelerinin başına geçti ve bunları var gücüyle silmeye koyuldu. Kadınsa sert bir sesle kapıda kim olduğunu sordu. Ani bir sürprizin büyük korkuların etkisini gidermekte nasıl birebir olduğunun ilginç bir kanıtı olarak şunu belirtmeye değer ki müdire hanımın sesi yine o her zamanki resmî ve buyurucu havasına kavuşuvermişti.

Son derece çirkin, cılız, buruşuk bir yaşlı yoksul kadın başını kapıdan uzatarak, “Affedersin hanımcığım, Sally Nine gitti gidiyor da!” dedi.

Müdire hanım öfkeyle, “Bundan bana ne yani?” diye sordu. “Ben ona can veremem ya herhalde!”

Kocakarı elini kaldırarak, “Yok hanımcığım, yok,” dedi. “Kimse can veremez artık, yardım eli erişemez ona. Ben çok ölüm görmüşümdür; küçücük bebeler mi dersin, dağ gibi adamlar mı dersin! Ölümün yaklaştığını hemen sezerim. Ama Sally Nine'nin içi rahat değil! Nöbet geçirmediği sırada (bu da yok gibi bir şey ya, Azrail canını direleye direleye alıyor çünkü) hep sana diyeceği bir şey olduğunu söylüyor hanımcığım. Mutlaka duymalı diyor. Sen gelmeden taş çatlasa ruhunu teslim edemeyecek hanımcığım.”

Bu bilgi üzerine Mrs. Corney, ölürlen bile üstlerini tedirgin etmeden

duramayan kocakarılar için ağzına geleni söyledi. Ve çarçabuk kalın bir şal alıp omzuna sararak Mr. Bumble'dan kendisi dönünceye kadar gitmemesini diledi. Belki önemli bir şey olabilirdi. Sonra haberciye çabuk yürümesini, merdivenden yukarı çıkarken kırk yıl oyalanmamasını söyleyerek onun peşinden oldukça huysuz bir biçimde durmadan azarlar yağdırarak dışarı çıktı.

Odada yalnız kalan Mr. Bumble'ın davranışlarındaysa anlam vermek bir hayli zor. Kilise yazmanı hemen dolabı açarak çay kaşıklarını saydı; şeker maşasını elinde tarttı; gümüş bir sütlüğü, madenin halis olup olmadığını anlamak amacıyla elinde evirdi çevirdi ve bu konulardaki merakını giderdikten sonra kokartlı şapkasını başına yan yatırarak masanın çevresinde oldukça ciddi bir biçimde dört kez dans etti. Bu şaşırtıcı işleri bitirdikten sonra Mr. Bumble kokartlı şapkasını başından çıkardı ve ocağın önüne sırtını ateşe vermek suretiyle yayılarak odadaki eşyaların eksiksiz bir dökümünü çıkarmaya başlamış gibi bir hal aldı.

II

Tatsız bir konuyu işliyor. Ama neyse ki kısa bir bölümdür ve bu hikâyede önemli bir yeri olduğu sonradan ortaya çıkabilir

Müdire hanımın odasındaki huzuru bozmuş olan kocakarı tam ölüm haberciliğine yaraşır bir yaratıktı. Yaşlılıktan iki büklüm sırtı, titrek kolları ile bacakları, durmadan kendi kendine konuşmaktan çarpılmış sırtıkan suratıyla doğanın elinin eserini değil de çılgın bir kalemin çizdiği bir ucubeyi andırıyordu.

Heyhat! Doğanın yarattığı yüzlerden kaç tanesi yıllar boyunca canınızı tazeleyecek güzellikte kalabilir ki! Dünyanın sıkıntıları, kederleri ve karşılanmamış istekleri, yüzleri de gönüller gibi değiştirir. Ancak bu dert ve acılar dönüp de güçlerini sonsuza dek yitirdikleri zaman kara bulutlar dağılır da Cennet görülür. Ölmüşlerin yüzleri çok zaman, ölümün soğukluğu ve katılığı içinde bile çoktan unutulmuş olan uykulu bir çocuk görünümü alır ve öyle sakin, öyle huzurlu bir havaya bürünür ki onları mutlu çocukluk günlerinden tanıyanlar, tabutun yanında huşu içinde dize gelirler.

Kocakarı sarsak adımlarla sofalar boyunca ilerler ve merdivenlerden çıkarken üstünün azarlarına anlaşılmaz yanıtlar veriyordu. Sonunda soluktan kesildiği için durmak zorunda kalınca şamdanı müdire hanıma verdi. Ve daha çevik olan müdire hanım önden ilerleyedursun kocakarı da elinden geldiğince acele ederek onun peşinden hasta kadının yattığı odaya doğru yürüdü.

Tavan arasında çıplak bir odaydı bu. Karşı köşede kör bir lamba yanmaktaydı. Yatağın başında bir yaşlı, yoksul kadın daha oturmuştu. Kilise hekiminin yardımcısı ocak başında bir kamış kalemi yontarak kürdan haline getirmekle uğraşıyordu.

Müdire hanım içeri girince bu genç adam, “Hava pek soğuk Mrs. Corney,” dedi.

Hanım, en incelikli sesiyle, “Zehir gibi mübarek,” diye yanıtladı ve bir de diz kırdı.

Doktor yardımcısı pas tutmuş maşayla ateşin üzerindeki bir kömür topağını kırarak, “Müteahhitlerinizden daha iyi cins kömür istemelisiniz,” dedi. “Bunlar

hiç de böyle soğuk havalara göre değil.”

Müdire hanım, “Yönetim kurulunun seçtiği kömür bu efendim,” diye yanıtladı. “Hiç olmazsa doğru dürüst ısınmamızı sağlasalar bari! Çünkü boğaz tokluğuna çalışıyoruz nasıl olsa.”

Bu arada hasta kadının dudaklarından kopan bir inilti konuşmayı kesti. Genç adam o âna kadar hastayı unutmuş gibiydi.

“Ha!” diyerek yüzünü yataktan yana döndü. “Bu hesap artık kapanmak üzere Mrs. Corney.”

“Demek öyle! Öyle, değil mi efendim?”

Hekim yardımcısı dikkatini yine kemiş kürdanın ucuna vererek, “Daha iki saat sağ kalırsa şaşarım,” dedi. “Sistem toptan tükenmiş artık. Kocakarı, hasta uyuyor mu?”

Bakıcı kadın yatağın üzerine eğildi ve evet gibilerden başını salladı.

Genç adam, “Öyleyse şamata etmeyin, belki uykusunun arasında gidiverir,” dedi. “Yere koy lambayı. Oradan göremez.”

Bakıcı onun sözünü yerine getirdi. Bir yandan da hastanın öyle kolay kolay ölmeyeceğini belirtmek ister gibi başını sallıyordu. Sonra gitti, öbür yaşlı kadınla birlikte yatağın yanına oturdu. Müdire hanım da şalına bürünerek yatağın ayak ucuna geçti. Yüzünde sabırsızlık okunuyordu.

Kürdan yapımını tamamlamış olan doktor yardımcısı ateşin tam önüne geçti ve en azından bir on dakika kürdanı kullanmakla uğraştı. Sonra da canı sıkılmış olacak ki Mrs. Corney’e iyi işler diledi ve ayağının ucuna basarak dışarı çıktı.

İki yoksul yaşlı, yatak başında bir süre ses çıkarmadan oturduktan sonra kalktılar ve ateşe doğru eğilerek kemikli ellerini ısıtmaya uzattılar. Alevler o bumburuşuk yüzlerine heyulamsı bir ışık serpiyor ve çirkinliklerine büsbütün bir korkunçluk veriyordu. Ateşe eğilmiş olarak alçak sesle konuşmaya başladılar.

Haberci kocakarı öbürüne, “Anny’ciğim, benim yokluğumda Sally Nine bir şeyler dedi mi?” diye sordu.

“Gık demedi. Bir ara kollarını koparır gibi çimdikledi ama ellerini tutunca vazgeçti. Hiç gücü kalmadı gayri, onun için ben tutunca fazla kımıldayamadı. Gerçi kilise yardımıyla geçiniyorsam da yaşıma göre gücüm yerindedir, Tanrı’ya bin şükür!”

Beriki, “Doktorun dediği sıcak şarabı içti mi bari?” diye sordu.

“İçirmeye çabaladım ama dişleri sımsıkı kapalıydı. Tası bir ısırış ısırdı ki söküp alana kadar akla karayı seçtim. Şarabı da kendim içtim. Pek iyi geldi doğrusu!”

İki kocakarı, konuştuklarını duyan olup olmadığını anlamak için gizlice dört

bir yanlarına bakındıktan sonra ateşe doğru büsbütün eğildiler ve yavaş sesle, katıla katıla güldüler.

Birincisi, “Eskiden olsa o da senin gibi yapardı da şarabın bir güzel tadını çıkarırdı,” dedi.

Anny, “Hem de nasıl!” diye onun düşüncesine katıldı. “Pek şendi doğrusu, ölüleri ne güzel süsler yatırır; derli toplu, mumya gibi. Kaç ölü gördü benim şu yaşlı gözlerim! Şu ellerim kaç tanesine değdi! Öyle ya, ben de Sally’ye yardım ederdim çok kez.”

Titreyen parmaklarını ileri doğru uzatarak sevinç ve gururla salladı. Sonra ceplerinde arandı ve eskilikten sararmış bir teneke enfiye kutusu çıkardı. Biraz arkadaşının avucuna, biraz da kendi avucuna enfiye döktü.

Onlar böyle kendi işlerine dalmışken hastanın dalgınlıktan uyanmasını sabırsızlıkla beklemiş olan müdire hanım ateş başına, onların yanına geldi ve sert bir sesle, “Daha ne kadar bekleyeceğim ki?” diye sordu.

Anny denilen kocakarı, “Çok beklemezsin hanımcığım,” diye yanıtladı. “Ölüm hiçbirimizi çok bekletmez. Sabret, biraz sabret! Hepimizin sırası çarçabuk gelecek!” Müdire hanım, “Kıs çeneni, sersem sen de,” diye onu payladı. “Martha sen söyle, Sally Nine hiç böyle dalar mıydı?”

Martha, “Çook,” diye yanıtladı.

Anny, “Ama artık bu sonuncusu,” diye söze karıştı. “Bu dalgınlıktan da son bir kez uyanacak. Ama haberin olsun hanımcığım, uzun sürmeyecek bu.”

Müdire hanım, “Uzun, kısa bilmem ben!” diye tersledi. “Uyandığı zaman beni burada bulamayacak. Bakın, ikinize birden söylüyorum: Bundan böyle beni yok yere tedirgin etmeyin. Yurtta her ölen kocakarının son nefesinde bulunmak benim boynumun borcu değil. Zaten olsa da vız gelir. Artık küstahlığınız şurama geldi; uğursuz cadılar siz de! Beni bir kez daha aptal yerine koyun hele, ben bilirim size yapacağımı!”

Müdire hanım, kıvrak adımlarla dışarı doğru seğırtmişti ki bu arada yatak başına dönmüş olan kocakarılarından yükselen bir feryat üzerine dönüp baktı. Hasta dimdik doğrulup oturmuş ve kollarını onlara doğru uzatmıştı.

“Bu da kim?” diye kof bir ses sordu.

Kadınlardan biri, “Şşş!” dedi. “Yat aşağı, kalkma.”

Kadın kendini kurtarmak için çırpınarak, “Ölünce yatırırınız beni,” dedi. “Bırakın, diyeceğimi diyeyim ona! Beri gel! Daha yakına! Kulağına fısılayım.”

Hasta kadın müdireyi kolundan kavrayıp zorla yatak başındaki bir sandalyeye oturttu. Tam konuşacaktı ki, başını çevirince iki kocakarının da öne doğru eğilip kulak kesilmiş oldukları gözüne çarptı. Uykulu bir sesle,

“Kov şunları!” dedi. “Çabuk ol ama, çabuk!”

İki kocakarı bir ağızdan feryat figâna girişerek zavalılcığın artık en yakın dostlarını bile tanıyamayacak hallere düştüğünü ileri sürdüler. Onu asla terk etmeyeceklerine dair çeşitli yeminler etmekle meşguldüler ki müdire hanım onları ite kaka dışarı attı, kapıyı örttü ve gene yatak başına geçip oturdu.

Dışarı atılınca kocakarılar ağız değiştirerek anahtar deliğinden, “Sally sarhoş olmuş!” diye bağıldılar. Bu akla yakın bir şeydi. Çünkü hekimin yazdığı orta karar dozda afyondan başka iki sayın yaşlı bakıcının, Sally’ye cömertlik ederek gizlice sundukları son bir kadeh cin de etkisini göstermişti.

Kadın, son bir canlılık kıvılcımı çıkarmak için besbelli büyük bir çaba göstererek Mrs. Corney’e, “Şimdi dinle beni,” dedi. “Bu odada, aynen bu yatakta çok eskiden güzel, gencecik bir kız yatmıştı; ben bakmıştım ona. Yürümekten ayakları paralanmış, kan revan, toz toprak içinde getirdilerdi onu. Bir oğlan çocuk doğurduktan sonra öldü. Dur bakayım, hangi yıldız o?”

Sabırsız dinleyici, “Bırak şimdi yılını mılını,” diye onun sözünü kesti. “Sonra ne oldu?”

Ölüm döşeğindeki kadın gene o eski, uykulu haliyle, “Öyle ya,” diye mırıldandı. “Sonra ne oldu? Sonra... Ha, bildim!” diyerek hızla doğrulup oturdu. Yüzü kıpkırmızı kesilmiş, gözleri yuvalarından uğramıştı. “Onun üstünden bir şey çaldım ben. Daha soğumamıştı, yazık. Soğumamışken üstünden bir şey çaldım diyorum size!”

Müdire hanım dışarıdan yardım isteyecekmiş gibi bir hareketle, “Ne çaldın, Tanrı aşkına?” diye sordu.

Kadın elini müdirenin ağzına kapayarak, “O şeyi!” diye yanıtladı. “Başka bir şeyciği yoktu ki tazenin. Aç, çıplak kalmış ama bunu elinden çıkarmamış. Koynunda saklamış. Oysa altındı diyorum sana! Ağır altın hem de! Sataymış canını kurtarabilirmiş.”

Kadın kendini gene yatağa bıraktı. Bu kez Mrs. Corney heyecanla onun üzerine eğilerek, “Altın ha!” dedi. “Anlat karı, anlat! Neymiş bu altın? Kız kimdi? Ne vakit olmuştu bu?”

Kadıncağız, dudaklarından bir inilti koparak, “Bana emanet etti onu,” diye yanıtladı. “O sırada başında tek kadın olduğum için bana güvendi. Boynunda asılıydı. Daha gösterir göstermez yüreğimle çaldım onu. Çocuğun ölümünün günahı da belki benim boynumadır. Her şeyi bilselerdi daha iyi bakarlardı yavruya!”

Mrs. Corney, “Neyi bilselerdi?” diye sordu. “Söyle!” Kadın soruya aldırış etmeden konuyu değiştirerek, “Oğlan büyüdükçe anasına öyle bir benzer oldu

ki!” diye söylendi. “Yüzünü gördükçe unutmama olanak yoktu. Zavallı taze, zavallıcık! O genç yaşta! Öylesine nazlı bir çiçek! Dur, daha diyeceklerim var. Her şeyi anlatmadım daha, değil mi?”

Müdire hanım, can çekişen kadının gitgide sönen sesini daha iyi duyabilmek için eğilerek, “Yok, yok!” diye yanıtladı. “Çabuk ol, yoksa iş işten geçecek!”

Kadın bir öncekinden daha da yoğun bir çabayla, “Öldürücü sancı başladığı zaman,” diye anlattı, “zavallı ana benim kulağıma fısıldadı. Dedi ki, çocuğum sağ salim doğar büyür de anasının taşıdığı adı öğrenirse bundan utanmayacaktır, diye konuştu. Sonra o incecik ellerini kavuşturarak Ulu Tanrım, diye dua etti. Kız da olsa, oğlan da olsa, bu dert dünyasında onu dostsuz koyma; alınyazısının eline bırakılmış kimsesiz, zavallı yavruya merhamet et, diye acı acı yalvardı!”

Müdire hanım, “Çocuğun adı?” diye sordu.

Kadın olgun bir sesle, “Adına Oliver dediler,” diye yanıtladı. “Çaldığım altın da...”

Beriki, “Evet? Neydi? Söyle!” diye bağırdı.

Kadının yanıtını duyabilmek için heyecanla eğilmişti. Ama kadın yavaş yavaş doğrulup gene oturunca müdire hanım da içgüdüleriyle geri çekildi. Can çekişen kadın yorganın ucuna iki eliyle sımsıkı yapıştı, boğazının içinde birtakım belirsiz şeyler mırıldandı ve sonra cansız, yatağa serildi

* * *

Kocakarılarından biri kapı açılır açılmaz içeri dalarak, “Taş gibi ölü,” dedi.

Müdire hanım da umursamaz bir tavırla yatak başından uzaklaşırken, “Söyleyeceği filan da yokmuş!” diye yanıtladı.

Korkunç görevlerinin hazırlığına bir şey söyleyemeyecek kadar dalmış görünen iki kocakarı odada ölüyle baş başa kaldılar.

III

Hikâyemiz gene Fagin ve ortaklarına dönüyor

Taşradaki yoksullar evinde bunlar olup bitedursun, Mr. Fagin ininde (Nancy'nin gelip Oliver'ı aldığı yer), isi tüten, ölgün bir ateşin başında kara kara düşünmekteydi. Dizinde tuttuğu körükle besbelli ateşi canlandırıp diriltmeye çalışırken derin düşüncelere dalmıştı. Kollarını körüğün üstüne devşirip çenesini başparmaklarına dayamış ve gözlerini, dalgın dalgın ocağın demirlerine dikmişti.

Arkasındaki bir masada Elegeçmez, Charley Bates ve Tom Chitling hararetli bir *whist*²⁸ oyununa dalmışlardı. Elegeçmez iki arkadaşına karşı oynuyordu. Sürekli kendine özgü bir zekâyı dışa vuran yüzü, oyunu son derece dikkatle izlediği için daha ilgi çekici olup çıkmıştı. Elegeçmez, Mr. Chitling'in elini hiç gözden kaçırmamaya çalışıyor ve durup durup bakarak kendi oyununu onun elindeki kâğıtlara göre ayarlamak akıllılığını gösteriyordu. Hava soğuk olduğundan şapkası başındaydı. Hoş, Elegeçmez çoğu zaman içerdeyken de şapkayla gezmek alışkanlığındaydı, o başka! Aynı zamanda dişlerinin arasında toprak bir pipo da vardı. Kendisi bunu dişlerinin arasından oldukça kısa süreler için çıkarıp masanın üzerindeki cinli su testisine sokuyor, sonra yine dişlerinin arasına sıkıştırıyordu.

Üstat Bates de oyuna dikkat veriyordu ama becerikli arkadaşından daha heyecanlı bir mizaca sahip olduğundan testiye daha sık başvurduğu ve aynı zamanda birçok şakalar yapıp ipe sapa gelmez sözler söylediği görülebiliyordu ki bütün bunlar bilimsel oynayan bir oyuncuya yakışmayan şeylerdir. Hatta Elegeçmez, aralarındaki içtenliğe sığınarak birkaç kez büyük bir ciddilikle bu yakışıksız tutumlarından dolayı arkadaşının kulağını bükmüştü. Mr. Charley Bates bu eleştirilerin hepsini dostça karşılamış; arkadaşına yalnızca, “Git işine”, “Aldırma, cambaza bak” ve buna benzer cuk oturmuş şakalarla yanıt vermişti. Onun böyle taşı gediğine koyuvermesi de Mr. Tom Chitling'in bir hayli hayranlığını kazanmıştı. Adı geçen bu son delikanlıyla ortağı Üstat Bates'in her oyunda yenilmeleri epeyce dikkate değer. Bu durumun Üstat Bates'i kızdıracağı yerde son derece eğlendirmesi de ilginçtir. Çünkü kendisi her elin sonunda

makaraları koyveriyor ve ömründe böyle kıyak oyun görmediğine yeminler ediyordu.

“İki per, bir as!” dedi Mr. Chitling yelek cebinden yarım kron²⁹ çıkararak asık suratla, “Ben senin gibisini görmedim Jack!” dedi. “Her şeyi kazanıyorsun be! Elimizde iyi kâğıtlar olsa bile Charley’yle ben hiç işe yaramıyoruz.”

Gayet tasalı bir tavırla söylenen bu sözün ya anlamı ya da anlatım biçimi Charley Bates’in iyice hoşuna gitmiş olsa gerek ki salıverdiği kahkaha Fagin’i dalgınlığından ayılttı ve “Ne oluyor?” diye sormasına neden oldu.

“Aman be Fagin! Ne mi oluyor? Keşke bu oyunu izleyeydin! Tommy Chitling bir puan bile alamadı. Ben Elegeçmez’e karşı onunla eşim.”

Yahudi durumu kavradığını belirtmek için sırıtarak, “Evet, evet,” dedi. “Vazgeçme Tom! Yine dene şansını.”

Mr. Chitling, “Teşekkür ederim Fagin ama bu kadarı bana yetti,” diye yanıtladı. “Şu Elegeçmez olacak herifin şansı öyle iyi gidiyor ki karşısında durulmuyor!”

Fagin, “Heh! Heh!” diye güldü. “Elegeçmez’e yetişebilmen için sabahları çok erken kalkman gerekir senin evladım!”

Charley Bates, “Sabah mı?” dedi. “Elegeçmez’e yetişebilmek için çizmeleri gecedan ayağa giymek gerek! İki gözünde iki teleskop, arkanda da bir dürbün olmalı!”

Mr. Dawkins bu candan iltifatları gayet çelebi bir tavırla kabul etti ve bir oyun daha önerdi. Ama hazırdakiler yanaşmadılar. Piposu da sönmüş olduğu için Elegeçmez elindeki tebeşir parçasıyla masanın üzerine Newgate Zindanı’nın bir planını çizmeye koyuldu. Bir yandan da kendine özgü tiz bir sesle ıslık çalıyordu.

Uzun bir sessizlik oldu. Biraz sonra Elegeçmez durdu ve Mr. Chitling’e dönerek, “Sen ne salak çocuksun Tommy!” dedi. “Fagin be, bu çocuk ne düşünüyor dersin?”

Ateşi körüklemekte olan Fagin arkasına bakarak, “Ben ne bileyim, yavrucuğum?” diye sordu. “Belki yitirdiği paraları, belki de sayfiyede bir süre kaldığı dinlenme yurdunu düşünüyordur. Heh! Heh! Öyle mi oğlum Tom?”

Elegeçmez, Tom’un yanıtlamasına fırsat bırakmadan, “Hiç bilem değil!” diye burun kıvırdı. “Sen ne diyorsun, Charley?”

Üstat Bates pişmiş kelle gibi sırıtarak, “Ben diyorum ki Tommy’cik Betsie’ye iyice abayı yakmış,” diye yanıtladı. “Bak, nasıl kızardı pancar gibi! Ah, benim köse sakalım, ne şenlik be! Tommy Chitling âşık olmuş! Ah, Fagin! Fagin! Bu çocuk dört kol çengi, namussuzum!”

Mr. Chitling'in aşkın tutsağı oluşunu düşünmeye bile dayanamayan Charley Bates kendini sandalyesine öyle bir bırakış bıraktı ki dengesini yitirip yere devrildi. Ama bu kaza neşesini bozmadığı için yerde boylu boyunca, gülmesi geçinceye kadar yattı. Sonra kalkıp yerine oturdu ve bir kahkahaya daha başladı.

Yahudi, Mr. Dawkins'e gizlice göz kırpıp Üstat Bates'e de körüğün emziğiyle vurarak, "Sen ona bakma oğlum Tom," dedi. "Bet iyi kızdır; sen ondan ayrılma. Sakın ondan ayrılayım deme evladım."

Yüzü iyice kızarmış olan Mr. Chitling, "Demek istediğim, bu iş burdakilerin hiçbirini ilgilendirmez demek istiyorum Fagin," diye yanıtladı.

Fagin, "Elbet ilgilendirmez ya!" dedi. "Charley'nin çenesi düşüktür zaten. Sen onun sakın kusuruna bakayım deme evladım. Betsy şeker gibi kızdır. Sen onun sözünden çıkmazsan sayesinde yükünü tutarsın Tommy."

Tom, "Sözünden çıktığım yok ki zaten!" diye yanıtladı. "Onun öğüdü olmasa enselenmeyecektim. Ama zararı yok! Benim enselenmem senin işine yaradı, değil mi Fagin? Zaten altı hafta nedir ki? Nasılsa eninde sonunda gireceğiz deliğe. Bari kış mevsiminde girelim de sokaklarda sürtmekten kurtulalım, öyle değil mi Fagin?"

Fagin, "Elbet yavrucuğum," dedi.

Ele geçmez, Fagin'le Charley'ye gizlice göz kırparak, "Bet'in hatırı için gene seve seve girersin kodese, değil mi Tom?" diye sordu.

Tom öfkeyle, "Deminden beri bunu söylemiyor muyuz yahu?" diye söylendi. "Dedik ya işte. Bunu böylece söyleyebilecek başka babayiğit varsa çıksın karşıma! Ha, Fagin?"

"Nerde öyle babayiğit evladım? Nerde? Ben senden başkasını görmedim daha, oğlum Tom. Bir tanesin sen!"

Zavallı yarım akıllı avanak, "Bet'i gammazlayaydım kendi yakamı kolayca kurtarırdım, değil mi Fagin?" diye hırsıyla sordu. "Tek bir sözümle Bet'i ele verebilirdim. Ha, Fagin?"

"Elbet verebilirdin evladım."

"Ama ağzımı sıkı tuttum. Tutmadım mı Fagin?"

Tom artık iyice boşanmış, soru üstüne soru yağdırıyordu.

Fagin, "Tuttun elbet, sımsıkı tuttum," diye yanıtladı. "Zaten sen yüreklişindir evladım. Ağzından söz kaçırmayacak kadar yürekli."

Tom, "Öyleyimdir belki de," diyerek şöyle bir çevresine bakındı. "Eğer öyleysem bunda gülecek ne var, ha, Fagin?"

Mr. Chitling'in adamakıllı ayranının kabarmış olduğunu gören Fagin onu hemen kimsenin gülmediğine inandırdı. Ve toplantının ciddiliğini kanıtlamak

için de baş kabahatli olan Mr. Charley Bates'e döndü. Ama yazık ki ömründe hiç şu anki kadar ciddi olmadığını söylemek için ağzını açan Charley kendini tutamayarak öyle bir kahkaha kopardı ki artık sabrı taştan Mr. Chitling, sağa sola bakmadan karşı tarafa atıldı ve suçluya bir yumruk salladı. Kovalayanın elinden kaçmakta zaten usta olan Charley, yumruktan kaçınmak için hemen eğildi ve bunun zamanını öyle güzel ayarladı ki yumruk şen yaşlının göğsüne indi ve onun duvara doğru sendelemesine neden oldu. Fagin duvara dayanmış soluk almaya çalışırken Tom Chitling korkuyla ona bakıyordu.

Tam bu sırada Elegeçmez, "Şşş!" dedi. "Çıngırak çaldı." Ve şamdanı eline alarak usulca yukarıki kata çıktı.

Odadakiler karanlıklar içindeyken çıngırak biraz sabırsızlıkla gene çalındı. Kısa bir zaman sonra Elegeçmez geri geldi ve Fagin'in kulağına bir şeyler fısıldadı.

Fagin, "Ne!" diye bağırdı. "Yalnız mı?"

Elegeçmez, evet der gibilerden başını eğdi ve şamdanın alevini eliyle siperleyerek Charley Bates'e gizlice, artık komikliğe son vermesi için işaret etti. Bu arkadaşça uyarıdan sonra gözlerini Fagin'in yüzüne dikti ve buyruk bekledi.

İhtiyar Yahudi sararmış parmaklarını dişleyerek bir süre düşündü. Bu arada büyük bir korkusu varmış da bunun gerçekleştiğini öğrenmek istemiyormuş gibi heyecanla yüzünü oynatıp duruyordu. En sonunda başını kaldırdı. "Nerde?" diye sordu.

Elegeçmez üst katı gösterdi ve dışarı çıkacakmış gibi bir hareket yaptı. Fagin onun bu sessiz sorusunu, "Evet, onu aşağı getir," diye yanıtladı. "Şş! Charley, Tom, sizler dışarı bakalım. Ses etmek yok ha!"

Charley ile biraz önce kavgalı olduğu delikanlı bu uyarıya derhal ve sessizce boyun eğdiler. Elegeçmez, elinde şamdan tekrar aşağı indiği zaman onlar sırta kadem basmışlardı. Elegeçmez'in peşinden kaba saba bir gömlek giymiş olan bir adam gelmekteydi. Bu adam çevresine alelacele bakındıktan sonra yüzünün alt kısmını gözden gizlemiş olan kalın atkıyı çıkardı ve ortaya hırsız Toby Crackit'in tıraşı uzamış, birden meşinleşmiş, çökmüş yüzü çıktı.

Bu saygıdeğer kişi Fagin'i başıyla selamlayarak, "Nasılsın Fago?" diye sordu. "Elegeçmez, şu atkıyı benim çekmeceye at da cızlamı çekerken nerde olduğunu bileyim. Hay yaşayasın!"

Böyle diyerek hırsız büzgülü köylü gömleğini çıkarıp kuşak gibi beline doladı, ateş başına bir sandalye çekti ve ayaklarını ocağın siperine dayadı.

Üzüntüyle çizmelerini göstererek, "Şu hale bak Fago," dedi. "O gün bu gündür ne pabuçlarım boya yüzü gördü ne de midem içki! Öyle bakıp durmasana

yüzüme, herif! Her işin bir sırası var elbet. Yiyip içmeden iş konuşamam. Hadi, getir rızkımı da üç günün sonunda şöyle bir rahat karın doyuralım!”

Fagin, evde ne yiyecek varsa masaya koysun diye Elegeçmez’e işaret etti ve kendi de hırsızın karşısına geçip oturarak keyfi gelsin diye bekledi.

Görünüşe bakılırsa Toby’nin söze başlamak için hiç acelesi yoktu. Önceleri Fagin onun getirdiği haber hakkında ifadesinden bilgi edinmek ister gibi yüzüne bakmakla yetindi ama boşuna. Toby yorgun ve bitik görünüyorsa da yüz çizgilerinde hâlâ her zamanki dünyayla barışık huzur okunuyordu. Kir tabakalarıyla sakal kıllarının arasından bile hırsız Toby Crackit’in halinden hoşnut, kendini beğenmiş sırtışı bir ışık gibi vurmaya devam etti. Sonra Fagin, bir sabırsızlık kıvranışı içinde onun ağzına götürdüğü her lokmayı saymaya ve bir yandan da bastıramadığı bir heyecanla odayı arşınlamaya başladı. Ama hepsi boşunaydı! Toby, dünya umurunda değilmiş gibi bir kayıtsızlıkla ortada yenilecek şey kalmayınca kadar yemeyi sürdürdü. Sonra Elegeçmez’in dışarı çıkmasını buyurarak kapıyı örttü; bir bardakta cinle su karıştırdı ve konuşmaya başlamak için hazırlandı.

“İlk ve her şeyden önce Fago,” dedi.

Yahudi sandalyesini ona yanaştırarak, “Evet? Evet?” diye sabırsızlandı.

Mr. Crackit bir yudum içki almak için duraladı; sonra cinin çok nefis olduğunu söyledi, sonra da ayaklarını, alçak olan ocağın tam üstüne dayayıp çizmelerini gözleriyle aynı düzeye getirerek, oldukça rahat, “İlk ve her şeyden önce Fago,” diye yineledi, “Bill Sikes nasıl?”

Fagin yerinden fırlayarak, “Ne!” diye haykırdı.

Toby, benzi atarak, “Aman sakın...” diye söze başladı.

Fagin öfkeyle tepinerek, “Ne sakını?” diye bağırdı. “Nerede onlar? Bill Sikes’la oğlan nerde? Nerdeler bunca gündür? Hangi cehennemde gizleniyorlar? Buraya neden gelmediler?”

Toby usulca, “Soygun yattı,” dedi.

Fagin, “Haberim var,” diyerek cebinden bir gazete çekip gösterdi. “Sonra?”

“Evdekiler ateş açtı. Oğlanı vurdular. Bill’le ben onu aramıza aldık; dosdoğru vurduk arkadaki tarlalara. Sağa sola bakmadan. Ne çit dinledik ne hendek. Peşimizi bırakmadılar. Tanrı belalarını versin! Bütün memleket ayağa kalkmıştı, köpekleri de salmışlardı.”

Yahudi, “Çocuk?” diye soludu.

“Bill sırtlamıştı onu. Rüzgâr gibi kaçıyordu. Sonra bir an durup çocuğu aramıza aldık. Başı önüne düşmüş, buz kesmişti. Peşimizdekiler de ha yetişti ha yetişecek! Gayri herkes kendi başının çaresine baksın dedik. Her koyun kendi

bacağından asılacağına göre! Böylece ayrıldık birbirimizden. Oğlanı da bir hendeğe yatırıp bıraktık. Öldü mü kaldı mı haberim yok. Benim bildiğim işte bu kadar!”

Fagin ötesini dinlemedi bile. Tiz bir çığlık koparıp saçlarını yolarak odadan ve evden dışarı uğradı.

28. XVIII. yüzyılda çok sevilen bir iskambil oyunu. Oyuncu sayısı çift olmadığı zaman oyunculardan biri hayalî bir partnerle eşleşir (burada olduğu gibi) ve onun elini de denetler, böylece iki elle oynar. (Y.N.)

29. Beş şilin değerinde eski bir İngiliz parası. (Y.N.)

IV

Sahneye esrarengiz bir kişi çıkıyor. Bu hikâyenin ayrılmaz bir parçası olan birçok şey meydana geliyor ve yapılıyor

Yaşlı Yahudi ancak köşe başına vardığı zaman Toby Crackit'in verdiği haberin etkisinden sıyrılmaya başladı. Hep öyle çılgın bir hızla ve kendinden geçmiş, perişan bir halde ilerlerken bir araba tam yanından sıyrıp geçti ve tehlikeyi gören yayaların bağırışı Fagin'i kendine getirerek kaldırıma çıkmasına neden oldu.

Anayollardan olabildiğince kaçınıp ıssız yan ve arka sokaklara sinerek ilerledi ve sonunda Snow Hill'e ulaştı. Buraya gelince adımlarını daha bir sıklaştırdı ve artık kendi ortamına girdiğini bildiği için her zamanki gibi ayaklarını sürüye sürüye yürümeye başladı. Sanki daha rahat soluk alıyordu şimdi.

Snow Hill ile Holborn Hill'in birleştiği yerde, kentten çıkarken sağ kolda, daracık, pis bir yol vardır ki Saffron Hill'e çıkar. Bu yolun berbat dükkânlarında yığın yığın, elden düşme ipek mendil satılır; her boy, her örnek. Çünkü yankesicilerden alışveriş eden tacirlerin yeri burasıdır. Bu mendillerin yüzlercesi vitrin kenarlarındaki çengellerde asılmış ya da kapı önündeki direklerden bayrak gibi sallandırılmış durur. Dükkân içlerindeki raflar da bunlarla doludur. Field Lane Sokağı gerçi dardır, kısadır ama gene de berberi, kahvesi, meyhanesi, kızarmış balık satan aşçısı tamamdır. Başlı başına bir ticari kolonidir burası: Bir Yükte Hafif Çalınmış Mallar Pazarı ki şafakta ve gün batarken buraya sessiz ve esrarlı tacirler gelir; karanlık arka odalarda alışveriş eder ve gene geldikleri gibi bir gölge sessizliğiyle giderler. Burada eski urbacısı, elden düşme pabuççusu, parçacısı mallarını hırsızların gözünü çekmek için dükkân tabelası gibi ortaya sererler. Burada yığın yığın demir ve tahta öteberi, isli bodrumlarda paslanır ve çürüyüp gider.

İşte Fagin'in saptığı yer burasıydı. Sokağın sarı benizli oturanları iyi bilirlerdi onu. Alışveriş yapmak için çıkanlar onu başlarıyla selamlıyorlardı. O, selamlara aynı biçimde karşılık veriyor ama kimseyle durup konuşmuyordu.

Ancak dar yolun ucuna varınca durdu. Gövdesini dükkânın önündeki bir çocuk iskemlesine zar zor sığdırmış oturan bir satıcıyı selamladı ve hatır sordu.

Bu namuslu esnaf onu, “Sağ ol Fagin; seni gördüm daha iyi oldum,” diye yanıtladı.

Fagin kaşlarını kaldırdı ve kollarını çaprazlayıp ellerini omuzlarına koyarak, “Bu semt bize biraz haram oldu Lively,” dedi.

Lively, “Ara sıra oluyor böyle şeyler,” diye yanıtladı. “Ama çok geçmeden yine helal olur elbet öyle değil mi?” dedi.

Fagin evet der gibilerden başını salladı. Sonra Saffron Hill’e doğru parmağını uzatarak “Bu gece o taraflarda birileri var mı?” diye sordu.

“Sakatlar’da mı?”

Fagin gene evet der gibilerden başını eğdi.

Lively, biraz düşünerek, “Dur bakayım,” dedi. “Beş-altı kişinin girdiğini gördüm ama seninkinin orda olduğunu sanmıyorum.”

Fagin, umut kırıklığına uğradığı yüzünden okunarak, “Sikes da yoktur herhalde, değil mi?” diye sordu.

Ufak tefek adam başını iki yana sallayarak inanılmayacak kadar kurnaz bir ifadeyle, “Avukatların dediği gibi *non istwentus*”³⁰ diye yanıtladı. “Bana göre bir şeyler var mı elinde?”

Fagin, “Bu gece yok,” diyerek döndü.

Küçük adam, “Fagin, Sakatlar’a mı gidiyorsun?” diye onun ardından seslendi. “Beni bekle. Birlikte bir yudum bir şeyler içelim!”

Ama Fagin arkasına baktı ve yalnız kalmak istediğini anlatmak için elini salladı. Zaten bücür de çocuk iskemlesinden ha deyince inemediği için Sakatlar, bir süre için Mr. Lively’nin varlığından yoksun kaldı. O ayağa kalkıncaya kadar Fagin gözden yitmişti. O da Fagin’i görebilmek için boş yere parmaklarının ucuna kalktıktan sonra gene zar zor iskemleye çıktı. Karşı dükkândaki bayanla kuşku ve güvensizliğin açık bir anlatımı olan bir baş işareti değiş tokuş ederek ciddi bir tavırla yine piposunu tüttürmeye başladı.

Üç Sakatlar ya da müşterilerinin dediği gibi Sakatlar, Mr. Sikes’la köpeğinin ziyaretine tanık olduğumuz meyhaneydi. Fagin ancak bardaki adama bir işaret yaparak dosdoğru yukarı çıktı. Bir kapıyı açıp yavaşça içeri süzülerek elini gözüne siper etti ve aradığı birisi varmış gibi kaygıyla çevresine baktı.

Oda iki gaz feneriyle aydınlanmıştı. Panjurlar ve sımsıkı çekilmiş, soluk al perdeler ışığın dışarıdan görülmesini önlüyordu. Tavan, lambaların ispi belli olmasın diye koyu renk boyanmıştı ve oda koyu bir sigara dumanıyla öylesine dopdoluydu ki ilk bakışta hiçbir şey seçmek mümkün değildi. Ama zamanla,

kulağa çarpan sesler gibi karmakarışık bir sürü kafa ayırt edilmeye başlıyordu. Ve göz alıştıkça insan, uzun bir masa çevresine toplanmış kadınlı, erkekli bir kalabalığın ayırına varıyordu. Masanın başında, elinde tokmağıyla oturum başkanı oturmaktaydı. Burnu morarmış, dişi ağrıdığı için yüzüne mendil bağlamış bir “sanatçı” da uzak bir köşede, tıngırtılı bir piyanonun başındaydı.

Fagin usulca içeri girdiği sırada piyanodaki “meslek erbabı” bey parmaklarını tuşlar üzerinde gezdirip bir prelüd çalarak çevredekilerin bir şarkı istemelerine neden oldu. Bunun üzerine genç bir bayan dört bölümlük bir halk şarkısıyla meclisi eğlendirmeye başladı. Her bölümden sonra piyanist, ezgiyi başından sonuna kadar ve en yüksek perdeden çalıyordu. Şarkı bitince başkan hayranlık belirtti. Sonra başkanın sağ ve sol yanlarında oturan meslektaşlar bir düet söylemeye isteklendiler ve çok alkışlandılar.

Topluluğun arasından göze çarpan bazı yüzler son derece ilginçti. Örneğin bizzat oturum başkanı (ki meyhanenin sahibiydi) irikıyım, kaba saba adamın biriydi. Şarkılar söylenirken onun gözleri dört dönüyordu. Kendini çevrenin neşesine kaptırmış görüldüğü vakit bile gözünden kulağından hiçbir şey kaçmıyordu.

Yanında şarkıcılar duruyordu. Çevreden yükselen iltifatları, asıl meslekleri şarkıcılıkmış gibi soğukkanlılıkla kabulleniyor ve coşkun hayranlarının uzattığı içki kadehlerinin sırasıyla tadına bakıyorlardı. Her türlü kötülüğün her derecesini yansıtan yüzleri, sırf iğrenç oldukları için dikkati çekiyordu. Sahtekârlık, vahşilik ve ayyaşlığın her cins ve derecesi apaçık yazılmıştı bu yüzlere. Kadınlar da vardı burada. Bazılarının eski günlerinden kalma tazeliklerinin son izleri insanın sanki gözleri önünde uçup gidiyordu. Bazılarında kadınlıktan hiçbir belirti, hiçbir iz kalmamış yüzleri iğrenç bir sefahat ve suç sayfasından oluşuyordu. Kimi gencecik kız, kimi gencecik kadın, hiçbiri daha otuzunu geçmemiş olan bu bahtsızlar odadaki iç karartan görüntünün en karanlık ve en hüznü kısımlarını meydana getiriyorlardı.

Ama Fagin hiçbir biçimde duygulanmayarak bakışlarını yüzden yüze dolaştırmaktaydı. Aradığını bulamadı galiba. Sonunda bay başkanın bakışlarıyla karşılaşarak ufak bir işaret yaptı ve geldiği gibi sessiz sedasız dışarı süzüldü.

Adam Fagin’in ardından sahanlığa çıkarak, “Bir buyruğunuz mu var, Mr. Fagin?” diye sordu. “Bize katılmaz mısınız? Arkadaşlar pek sevinir inanın.”

Fagin başını sabırsızlıkla iki yana salladı ve fısıltıyla “Burada mı?” diye sordu.

Adam, “Yok,” diye yanıtladı.

“Barney’den haber çıkmadı ha?”

Sakatlar Meyhanesi'nin sahibi, "Çıkmadı," dedi. "Tehlike geçene kadar kıpırdamaz o. Tazıların iz peşinde olduğuna kalıbımı basarım. Barney ortaya çıkarsa bir çuval inciri berbat eder. Barney'ye bir şey olmamıştır. Olsa haberini alırdım. Kalıbımı basarım, Barney sağ ve esendir. Bırak, yerinde kalsın."

Fagin, "Ya öteki?" diye sordu. "Bu gece geliyor mu buraya?"

Mal sahibi duraksayarak, "Yani Monks mu demek istiyorsun?" diye sordu.

Fagin, "Şşş!" dedi. "Evet."

Adam, "Mutlaka gelecek," diye yanıtlayarak yelek cebinden bir altın saat çıkarıp baktı. "Ben onu daha önce bekliyordum. On dakika beklersen her..."

Fagin telaşla, "Yok, yok!" dedi. Aradığı adamı görmeyi çok istediği halde, bulamayınca gene de ferahlamış gibi bir hali vardı. "Sen ona benim gelip onu aradığımı söyle. Bu gece mutlak bana gelsin. Yok, yarın gelsin. Madem burda yok, yarın da olsa olur."

Adam, "İyi," dedi. "Başka?"

Fagin merdivenden aşağı yürüyerek, "Şimdilik başka bir şey yok," dedi.

Öteki, tırabzandan sarkarak boğuk bir fısıltıyla, "Bana bak, tam iş çevirmenin sırası bu gece," dedi. "Phil Barker burada. Öyle zil zurna ki çocuk olsa soyar soğana çevirir."

Fagin başını kaldırıp adama bakarak, "Evet, ama Phil Barker'ın vakti gelmedi henüz," dedi. "Phil'in yapacağı bir iş daha var. Daha önce ayrılamayız ondan. Onun için sen konuklarının yanına dön iki gözüm. Onlara söyle gülsünler eğlensinler ömürleri yettiğince. Heh, he!.."

Mal sahibi de yaşlı adamın kahkahasına katıldı, sonra içeri döndü. Yalnız kalır kalmaz Yahudi'nin yüzü gene eskisi gibi düşünceli ve kaygılı bir hal aldı. Biraz düşündükten sonra bir fayton çağırdı ve adama Bethnal Green Meydanı'na çekmesini söyledi. Mr. William Sikes'in evinden biraz önce arabadan indi ve geri kalan kısa yolu yaya olarak gitti.

Kapıyı çalarken kendi kendine, "Şimdi kızcağızım," diye düşünüyordu. "Bu işin içinde bir iş varsa ne kadar kurnaz olursan ol, ben bunu senin ağzından almasını bilirim."

Ev sahibi kadın, Nancy'nin odasında olduğunu söyledi.

Fagin merdiveni hiç ses çıkarmadan tırmandı ve kapıyı çalmadan odaya girdi. Kız içeride yalnızdı. Başını masaya dayamış, saçları salkım saçak aşağı doğru sarkmıştı.

Fagin serinkanlılıkla, "İçkili," diye düşündü. "Ama belki yalnızca mutsuzdur."

Dönüp kapıyı kapadı ve bunun çıkardığı ses kızı uyandırdı. Nancy, "Haber

var mı?” diye sordu. Fagin, hırsız Toby’den duyduklarını yinelerken kız onun o kurnaz yüzünü dikkatle süzüyordu. Fagin anlatmasını bitirince kız gene eski halini aldı ve tek kelime söylemedi. Şamdanı sabırsızlıkla itti; birkaç kez ateşi varmış gibi başını oradan alıp oraya koydu, ayaklarını yerde sürüdü ama hepsi bu kadar.

Bu sessizlik süresinde Fagin yerinde kıpırdayarak çevresine bakınıyordu; Bill Sikes’in gizlice geri gelmediğinden emin olmak ister gibi. Teftişinin sonucundan hoşnut kalmış olacak ki iki-üç kez öksürdü ve kızı konuşturmaya çalıştı. Ama kız ona hiç aldırış etmiyordu. Sonunda Fagin ellerini ovuşturarak en tatlı sesiyle, “Ah, güzelim,” dedi. “Acaba Bill’imiz şimdi nerelerdedir dersin, ha?”

Kız iniltili bir sesle hiç haberi olmadığına dair zor anlaşılır bir yanıt verdi. Dudaklarından kopan boğuk sese bakılırsa galiba ağlıyordu.

Fagin onun yüzünü görmeye çalışarak, “Oğlancık da kayıp!” dedi. “Zavallı yavruca! Bir hendek içine bırakıvermişler onu. Bir düşün Nancy’ciğim!”

Kız ansızın başını kaldırarak, “O çocuk!” dedi. “Bizim aramızda kalmasındansa hendekte olması yeğdir onun. Bill’in başına bir iş açılmayacağını bilsem, keşke o hendekte ölüp gitse, o gencecik kemikleri orada çürüse diyeceğim.”

Fagin şaşkın, “Ne?” diye bağırdı.

Kız onun gözlerinin içine bakarak, “Evet, öyle diyorum,” dedi. “Ne olacaksa olsa sevineceğim, hem o kurtuldu diye, hem de ben onu görmekten kurtuldum diye. Dayanamıyorum onu görmeye. Ona baktıkça kendi kendime düşman kesiliyorum; sizlere de!”

Fagin, “Laf!” dedi. “Sarhoşsun!”

Kız acı acı, “Sarhoş muyum?” diye dudak büktü. “Eğer sarhoş değilsem suç senin değil! Sana kalsa benim hep sarhoş gezmemi istersin. Yalnız şimdi sırf ağzımdan laf alabilmek için ayık olayım istiyorsun. Bu durum hoşuna gitmiyor, değil mi?”

Fagin hışımla, “Hayır,” diye yanıt verdi: “Hoşuma gitmiyor.”

Kız, “Değiştir öyleyse!” diye güldü.

O gece çektiği bütün sıkıntılardan sonra kızın umulmadık inadıyla çileden çıkmış olan Fagin, “Değiştireyim mi!” diye bağırdı. “Peki değiştireyim de gör! Dinle beni sokak şırfıntısı! Sen beni ne sandın? Tek bir cümleyle Bill Sikes’ı öbür dünyaya gönderebilecek adamım ben, o öküz boynuna benzeyen boynunu kendi parmaklarımla sıkışçasına, anladın mı? Eğer Sikes yanında çocuk olmadan dönerse, eğer kendi kurtulur da çocuğu bana geri getirmezse, sen onu

Jack Ketch'den³¹ kaçıramazsan, ellerinle kendin gebert daha iyi; hiç olmazsa darağacından kurtarırısın. Hem de Bill bu odaya ayak basar basmaz yap bu işi. Yoksa iş işten geçmiş olur.”

Kız elinde olmadan, “Bu da nerden çıktı?” diye sordu.

Fagin ateş püskürerek, “Daha nerden çıksın?” diye konuşmasını sürdürdü. “Bu çocuk ağırlığınca altın değerinde benim için! Ayağıma gelen bu... kısmeti bir sarhoşlar çetesi yüzünden kaçırayım mı yani? Öyle bir çete ki hayatları benim bir sözüme bağlı... Ona bakarsan benim canım da o insan kılıklı şeytanın sözüne bağlı ya! Biraz cesareti olsa beni...”

Suluk soluğa kalmış olan ihtiyar birden durdu ve öfkesinin gemini çekti. Bütün görünümü değişti. Bir an önce gözleri yuvalarından uğramış, yüzü kızgınlıktan morarmış bir durumda yumruklarını havada sallarken şimdi bir sandalyeye çöküp büzülmüş, kendini ele vermiş olmak korkusuyla titriyordu. Kısa bir sessizlikten sonra cesaret edip kıza baktı.

Onun, o ilk odaya girişindeki gibi kendinden geçmiş bir durumda oturduğunu görünce içine biraz su serpildi. Her zamanki havasıyla, “Nancy, yavrucuğum!” dedi. “Ne dediğimi kulağına koydun mu güzelim?”

Kız başını yavaş yavaş kaldırarak, “Şimdi beni rahatsız etme be Fagin!” dedi. “Bill bu seferki işi kıvıramadıysa başka zaman kıvırır elbet. Az çalışmadı senin için. Daha da çalışacak, çalışamaz olana kadar. Onun için uzatma artık.”

Fagin, avuçlarını kaygılı bir tavırla birbirine sürterek, “Ya çocuk, güzelim?” dedi.

Nancy hemen, “Çocuk da bizden değil mi?” diye sordu. “Ne çıkarsa bahtına. Gene diyorum: Umarım ölmüştür de senden de bu kötü dünyadan da kurtulmuştur. Ölümü Bill’in başına iş açmamak şartıyla tabii. Madem Toby yakayı kurtarmış, Bill de kaçmıştır. Toby benim Bill’in turnağı olamaz!”

Fagin o ıslıl ıslıl gözlerini kızın yüzünden hiç ayırmaksızın, “O demin söylediklerimi de unutmazsın, değil mi güzelim?” diye sordu.

Nancy, “Hepsini yeni baştan söyleyen iyi olur Fagin!” dedi. “Sonra benim yapmamı istediğin bir şeyse yarına kalsın. Bir an kendime gelir gibi olduydum ama kafam gene dumanlandı.”

Fagin, ağzından kaçırdığı şeyleri kızın anlayıp anlamadığını anlamak için bir sürü soru daha sordu... Ama kız bunlara öyle rahat yanıt veriyordu ve gözlerini onun keskin bakışlarından o kadar kaçırmıyordu ki Fagin ilk düşüncesinde, yani kızın hayli çakırkeyif olduğunda karar kıldı.

Gerçekten de Nancy, Fagin’in kız öğrencileri arasında oldukça yaygın olan bu alışkanlığa sahipti. Fagin bunu önleyeceği yerde onları daha küçük yaşta

içmeye özendirirdi. Kızın şu anki perişan kılığı ve odaya yayılmış olan alkol kokusu, Fagin'in ilk düşüncesinin yerinde olduğunu belirtiyordu. Yukarıda anlattığımız kısa heyecan parlamasından sonra kızın durgunlaşıp aptallaşması, sonra da birtakım karmakarışık içli duygulara kapılarak bir an gözyaşı döküp bir an sonra, "Ölmek var, dönmek yok!" ve "Gönüller şen olsun!" diye haykırması üzerine, bu konularda hayli deneyim sahibi olan Fagin, onun tamamen "zom" olduğunu büyük bir hoşnutlukla anladı.

Böylece içi rahatlayan ve hem o gece öğrendiklerini kıza söyleyip hem de Bill'in dönmediğini kendi gözleriyle görerek çifte muradına eren Fagin, Nancy'yi başı masanın üzerinde uyur bırakarak yine evinin yolunu tuttu.

Gece yarısına bir saat kalmıştı. Gece karanlıktı, soğuk iliklere işliyordu. Onun için yollarda oyalanmak Fagin'in içinden gelmiyordu. Esen sert rüzgâr sanki sokaktaki toz ve çamurla birlikte insanları da silip süpürmüştü. Görünürlerdeki tek tük kişiler de son hızla evlerine döner gibiydiler. Ne var ki rüzgâr Fagin'in gittiği yönde esiyor ve onu arkadan iteleyerek ürpere üşüye koşturtuyordu.

Kendi sokağının köşesine varmış ve hatta anahtarını bulmak için cebini karıştırmaya başlamıştı ki gölgeli, kuytu bir kapı aralığından bir karaltı çıktı ve gizlice ona yaklaştı. Kulağının dibinden, "Fagin!" diye fısıldadı.

Fagin yıldırım gibi dönerek, "Ah!" dedi. "Sen misin?"

Yabancı sert bir sesle, "Benim ya!" diye yanıt verdi. "İki saattir şurada seni bekliyorum. Ne cehennemdeydin?"

Fagin adımlarını yavaşlattı, yanındakine tedirgin bir havayla bakarak, "Senin işinin peşindeyim," dedi.

Yabancı alayla, "Elbet!" diye burun kıvırdı. "Ee... Sonuç nedir?"

"Pek iyi değil."

Adam irkilerek zıncı diye durdu ve Fagin'e şöyle bir bakarak, "Kötü de değil ya?" diye sordu.

Fagin başını iki yana salladı. Yanıt vermek üzereyken yabancı, bu arada eve gelmiş olduklarına işaret ederek onun söyleyeceğini içerde söylemesinin daha uygun olacağını belirtti. Çünkü saatlerce dışarda oyalanmaktan damarlarındaki kan buz kesmişti ve rüzgâr bedenini delip geçer gibiydi.

Fagin'in bu geç saatte eve konuk almaktan kaçınmak ister gibi bir havası vardı. Hatta evin soğuk olduğuna dair bir şeyler mırıldandı bile. Ama yabancı isteğini buyurucu bir tonla yineleyince Fagin kapıyı açtı.

"Yavaş ört kapıyı!" dedi. "Ben bir ışık bulayım."

Adam el yordamıyla bir-iki adım ilerleyerek, "Mezar gibi karanlık

mübarek!” dedi. “Çabuk tut elini.”

Fagin sofanın başından, “Kapıyı ört!” diye fısıldadı.

Ve tam o sırada kapı “tırak” diye kapandı.

Yabancı el yordamıyla ilerleyerek, “Suç bende değil!” dedi. “Ya rüzgâr çarptı ya da kendiliğinden kapandı. Çabuk ışık getir, yoksa bu yıkıntıda bir yere çarpıp kafamı gözümü patlatacağım!”

Fagin usulca aşağı indi ve kısa bir süre ortadan kaybolduktan sonra elinde bir mumla geri geldi. Aşağıda, arka odada Toby Crackit’in, ön odada da oğlanların uyumakta olduğunu bildirdi. Yabancıya peşinden gelmesi için işaret ederek yukarı kata çıkan merdivene yürüdü. İlk kattaki bir kapıyı açarak, “İşte şuracıkta iki satır görüşebiliriz iki gözüm!” dedi. “Ne yazık ki panjurlarda delik var. Biz de komşularımıza hiç ışık göstermediğimiz için şamdanı merdiven başına bırakacağız. Tamam mı!”

Böyle diyerek Fagin eğildi, şamdanı odanın tam karşısına düşen merdivenin en üst basamaklarından birine bıraktı ve yabancının önüne düşerek taşınır türden eşyadan hemen hemen tamamen yoksun olan odaya girdi. Burada yalnızca kırık dökük bir koltuk ve kapının arkasında üzeri örtüsüz, kanepeyle divan arası bir şey vardı. Yabancı, gayet yorgun bir tavırla buraya çöktü; Fagin de koltuğu çekti ve karşı karşıya oturdular. Oda tamamen karanlık değildi. Kapı aralık durduğu için şamdandan karşı duvara ölgün bir ışık vuruyordu.

Bir süre fısıltı halinde konuştular. Gerçi ara sıra birkaç kelimeden başka hiçbir şey duyulmuyordu ama gene de bir dinleyen olsa Fagin’in kendini savunduğunu ve yabancının da iyice sinirli olduğunu anlayabilirdi. Böylece belki çeyrek saat, belki daha çok konuştuktan sonra Fagin’in Monks diye seslendiği adam sesini biraz yükselterek, “Gene de söylüyorum: İyi planlanmamıştı bu iş!..” dedi. “Onu burada, ötekilerin arasında tutsaydın da cep faresi yapsaydın olmaz mıydı sanki?”

Fagin, “Paşanın buyurduğuna bak!..” diye omuz silkti.

Monks sertçe, “Nasıl yani? İstersen yapamaz mıydın?” diye sordu. “Kaç çocuğu yankesici yapıp çıkaran sen değil misin? En çoğundan on iki ay sabretsen onu bir cezaya çarptırıp rahatça sürgün ettirtemez miydin, belki de ölünceye kadar?”

Fagin, gayet yumuşak, “Böyle bir şey kimin ekmeğine tereyağı sürerdi yavrucuğum?” diye sordu.

Monks, “Benim elbet!” diye yanıt verdi.

Fagin hâlâ aynı uysallıkla, “Ama benim değil!” diye yanıtladı. “Ortada pazarlık eden iki taraf olunca ikisinin de çıkarlarını gözetmek eninde sonunda en

basit koşuldur, değil mi canım dostum?”

Monk, “Peki, şimdi ne oldu?” diye somurtarak sordu.

“Onu yetiştirip mesleğe kazandırmanın kolay olmayacağını görmüştüm. Aynı koşullarda olan öteki çocuklar gibi değildi o!”

Adam, “Yerin dibine batsın!” diye söylendi. “Değil ya! Yoksa çoktan hırsız olup çıkardı.”

Fagin yanındakinin yüzünü kaygıyla süzerek, “Onu içimizden biri yapmak için elimde herhangi bir koz yoktu ki!” diye sözünü sürdürdü. “Eli pislige bulaşmamıştı. Ona şantaj yapmak için kullanabileceğim hiçbir şey yoktu ortada. Başlangıçta çocuğu kısıvrak yakalamak için onun aleyhine bir şeyler bilmemiz şarttır, yoksa bütün uğraşmalarımız boşuna gider. Ne yapabiliyordum? Ele geçmez’le yankesiciliğe mi göndereydim? O ilk gün olup bitenler bana yetti de arttı bile. Hepimiz yandık diye az korku çekmedim!”

Monks denilen adam, “O benim işim değildi!” diye yanıtladı.

“Yok iki gözüm, yok. Zaten olup bitenleri de tartışmıyorum artık. O iş olmayaydı belki de çocuğu hiç görmeyecektin de farkına varıp aradığın kişinin o olduğunu asla anlamayacaktın. Sonra Nancy yoluyla onu senin için kaçırttım. Neylersin ki sonradan kız onun tarafını tutmaya başladı.”

Monks sabırsızlıkla, “Boğ gitsin kızı!” dedi.

Fagin gülümseyerek, “Aa... Hemen şimdilerde böyle bir iş yapacak durumumuz yok!” diye yanıtladı. “Zaten böyle şeyler bizim tarzımız değil. Yoksa bu günlerden bir gün seve seve yaptırdım bu işi. Ben bu kızların ruhunu bilirim Monks, hem de oldukça iyi. Oliver kaşarlanmaya başlar başlamaz Nancy de ona bir odun kütüğü kadar bile ilgi göstermez olur... Sen Oliver’ın yankesici ve hırsız olup çıkmasını istiyorsun. Eğer sağsa bunu bundan sonra yapabiliriz. Beri yandan eğer...” Fagin, Monks’a biraz daha yaklaşarak sözünü sürdürdü: “Gerçi pek olası değil ama... En kötü olasılıkla eğer oğlan ölmüşse...”

Öteki adam titreyen ellerle Fagin’in koluna yapıştı ve dehşet dolu bir ifadeyle, “Ölmüşse benim suçum yok!” diye söylendi. “Bunu aklında tut Fagin. Ben karışmadım bu işe. Daha ilk baştan, ölüm dışında hodri meydan dedim sana. Kana bulamam ben elimi. Eninde sonunda ortaya çıkar. Hem zaten azap olur adama. Eğer çocuğu vurdularsa bile ben neden olmadım. Anladın mı? Öf, şu yıkılası izbe! O da neydi öyle?”

Ve korkak yabancı yerinden fırladı. Yahudi iki koluyla sarılıp onu tutarak, “Ne oldu?” diye sordu.

“Bir gölge! Pelerinli, şapkalı bir kadın gölgesi gördüm! Tahta kaplamanın üzerinden rüzgâr gibi geçip gitti!”

Fagin adamı bıraktı. İkisi birden heyecanla dışarı fırladılar. Esintiden iyice erimiş olan mum konulduğu yerde duruyordu. Işığında sadece boş merdiveni ve birbirlerinin kâğıt gibi bembeyaz kesilmiş yüzlerini gördüler. Dikkatle çevreye kulak kabarttılar. Evin içinde derin bir sessizlik hüküm sürüyordu.

Fagin şamdanı yukarı doğru kaldırıp yanındakine bakarak, “Hayal gördün demek!” dedi.

Monks sapır sapır titreyerek, “Canım çıksın ki gerçekten gördüm!” diye yanıtladı. “İlk gözüme çarptığında öne doğru eğilmiş duruyordu. Ben konuşunca fırlayıp gitti.”

Fagin, Monks’un kül kesilen benzine alay ve küçümsemeyle baktı. Sonra, “İstersen peşimden gel!” diyerek aşağı kata indi. Hepsi soğuk, çıplak ve boş olan odalara birer birer baktılar. Sofayı ve en alttaki bodrumları bile aradılar. Burada alçak duvarlar rutubetten yeşermişti ve sümüksüklüklerin izleri ışık vurdukça ışıldıyordu ama başka her şey bir ölüm sessizliği içindeydi.

Yeniden sofaya çıktıklarında Fagin, “Şimdi ne buyrulur?” diye sordu. “Evet, bizden başka bir Toby, bir de oğlanlar var. Onlar da yerli yerinde. Başkaca in cin yok. Bak, işte.”

Sözlerinin kanıtı olarak Fagin cebinden iki anahtar çıkardı ve rahat konuşabilmelerini sağlamak için ilk aşağı inişinde ön odayı da arka odayı da kilitlemiş olduğunu söyledi.

Kanıtların böylece birikmesi Mr. Monks’u iyicene sarsmaya yaradı. Etrafta arama tarama yapıp da hiçbir şey bulmadıkça onun, kadın gölgesi görmüş olma iddiaları da gitgide şiddetini yitiriyordu. Sonunda birkaç kez hiç de neşeli olmayan bir biçimde güldü ve gördüğünün düş gücüyle heyecan ürünü olabileceğini açıkladı. Yine de ansızın saatin sabaha karşı bir olduğunu anımsadı ve o gece daha çok konuşmak istemedi. Sevimli dostlar böylece ayrıldılar.

30. (Latince) “*Non est inventus*” (namevcut) demek isteniyor. (Y.N.)

31. XVIII. yüzyılda Field Lane’e, “Jack Ketch’s Warren” dendiği de olurdu. (Y.N.)

V

Bir hanımefendinin apar topar topar bırakıldığı önceki bir bölümün nezaketsizliğini telafi ediyor

Değersiz bir yazarın, kendi paşa gönlü olana kadar koskoca bir kilise yazmanını, sırtı ateşe dönük ve ceketinin uçları koltuğunun altında olarak bekletmesi hiçbir biçimde yakışık almayacağına göre; hele kilise yazmanının sevecenlikle baktığı ve kulağına tatlı sözler fısıldadığı hanımı aynı ihmalciliğe kurban etmek yazarın mevki ve inceliğine hiç yaraşmayacağına göre; bu hikâyeyi kaleme alan yazar (haddini bilmek ve bu dünyada kendilerine önemli ayrıcalıklar verilmiş kişilere karşı gereken saygıyı gösterebilmek umuduyla), bu iki kişiye, mevkilerinin hakkı olan ve yüksek rütbeleriyle (bu rütbenin doğal sonucu sayılan) üstünlüklerinin zorunlu kıldığı alçakgönüllülük ve inceliği bir an önce gösterebilmek için çaba göstermektedir. Aslında yazarımız bu amaçla burada yazmanların ilahi hakları üzerine, yazmanların asla hata yapamayacakları tezini savunan bir bölüm yazmak niyetindeydi ki bu, aklı başında okurlar için muhakkak ki hem zevkli hem yararlı bir şey olurdu. Ama ne yazık ki zaman ve yer darlığı yüzünden bunu daha uygun ve elverişli bir zamana ertelemek zorundadır.

Mr. Bumble çay kaşıklarını yeni baştan sayıp şeker maşasını yeniden tartarak süt ibriğini daha dikkatle gözden geçirmiş ve odadaki mobilyanın tam durumunu (koltukların at kılı minderlerine varıncaya kadar) inceden inceye ölçüp biçmişti. Bütün bu işleri beş-altı kez de yinelemişti. Ancak o zaman Mrs. Corney'in yakında dönüp gelebileceğini akıl etti. Düşünce düşünceyi doğururmuş. Mr. Bumble da Mrs. Corney'den henüz ses seda çıkmadığına göre onun çekmeceli dolabının içine şöyle bir göz atıp merak gidermenin, vakit geçirmek için pek masum bir yol olacağını düşündü.

Gelip giden olup olmadığını anlamak amacıyla anahtar deliğinden dışarıya kulak verdikten sonra Mr. Bumble en alttan başlayarak o üç uzun çekmecenin içindekileri yakından tanımak için işe girişti. Bunlar iki gazete kâğıdı tabakası arasında, aralarına kuru lavanta çiçeği serpiştirilmiş olarak yatan, iyi kumaştan

yapılma, güzel ve şık giyim eşyalarıydı. Bunları görmenin Mr. Bumble’a son derece büyük bir zevk verdiği belliydi. Zamanla Mr. Bumble en üst sağ köşedeki, üzerinde anahtar duran küçük çekmeceye geldi. Bu çekmecedeki asma kilitli küçük bir kutunun da sallandığı zaman para şıkırtısına benzer tatlı bir ses çıkardığını duyunca Mr. Bumble ağırbaşlı adımlarla ocak başına döndü ve eski duruşunu takınarak ağır ve azimli bir tavırla, “Yaparım be!” dedi. Bu şaşırtıcı sözden sonra bay yazman böyle çapkının biri olduğu için kendi kendine, “Seni gidi seni!” der gibilerden belki on dakika başını sallayıp durdu. Daha sonra da besbelli büyük bir beğeni ve ilgiyle bacaklarının yandan görünüşünü seyre daldı.

O hâlâ seyrededururken Mrs. Corney alı al, moru mor içeriye girdi; ateş başındaki bir koltuğa çöktü ve gözlerine bir elini siper ederek soluk soluğa oturdu kaldı.

Mr. Bumble hanımcağızın üzerine doğru eğilerek, “Mrs. Corney, bu ne hal hanımefendi?” diye sordu. “Bir şey mi oldu efendim? Kuzum yanıt ver bana. Öyle... öyle...” Telaşesinden “diken üstünde” deyimini anımsayamayan Mr. Bumble, “Kirpi üstündeyim ki!” deyip çıktı.

Kadın, “Ah Mr. Bumble, ah!” diye inledi. “Nedir benim bu çektiklerim!”

Mr. Bumble, “Çektikleriniz mi hanımefendi?” diye bağırdı. “Hangi küstah...” Sonra Bay yazman, Tanrı vergisi bir görkemle kendini tutarak, “Biliyorum!..” dedi. “O aşâğılık yoksullar olacak!”

Hanımcağız ürpererek, “Ah, düşünmesi bile korkunç!” dedi.

“Öyleyse ‘düşünmeyin’, hanımefendi.”

Kadın hıçkırır gibi, “Elimde değil!” dedi.

Mr. Bumble avutucu bir tavırla, “Öyleyse bir şeyler alın efendim!” dedi. “Örneğin biraz şarap?”

Mrs. Corney, “Mümkünü yok!..” diye yanıtladı. “Dünyada olmaz! Ah! Ah! Sağ köşede, en üst rafta! Ah!..” Böyle diyerek hatun kişi perişan bir halde camlı dolaba doğru işaret etti, sonra bir titreme ve kıvranma nöbetine tutuldu. Mr. Bumble hemen dolaba koştu ve kadının kendinden geçmiş bir halde gösterdiği raftan büyükçe bir yeşil cam şişe³² alıp içindekini bir çay fincanına boşaltarak fincanı hanımın dudağına dayadı.

Mrs. Corney bunun yarısını içtikten sonra arkaya doğru çökerek, “Şimdi daha iyiceyim!” dedi.

Mr. Bumble önce gözlerini ilahî bir minnettarlıkla tavana kaldırdı. Sonra bu gözleri fincana doğru indirdi ve fincanı burnuna götürdü.

Mrs. Corney ölgün bir sesle, “Nane!” dedi. Bir taraftan da yazmana tatlı tatlı gülümsüyordu. “Bir tadına bak. İçinde bir damla... başka bir şey de var!”

Mr. Bumble ilacı önce kararsız tattı, sonra dudaklarını şapırdatıp bir yudum daha aldı ve çay fincanını boşalmış olarak elinden bıraktı.

Mrs. Corney, “İnsana pek rahatlık verir!” diye düşüncesini açıkladı.

Yazman, “Gerçekten de öyle hanımefendi!” dedi.

Bir yandan da müdire hanımın yanına bir sandalye çekti ve sevecenlikle onu bu kadar üzecek ne olduğunu sordu.

Mrs. Corney, “Hiiç!..” diye yanıtladı. “Ben sersem, heyecanlı, zayıf yaratığın biriyim de ondan!”

Mr. Bumble sandalyesini daha yanaştırarak, “Zayıf mı hanımefendi!” dedi. “Siz zayıf bir yaratık mısınız sahiden Mrs. Corney?”

Mrs. Corney hemen, “Hepimiz zayıf yaratıklarız!” diye genel bir kural ileri sürdü.

Yazman, “Gerçekten öyle!” diye ona hak verdi.

Bunu izleyen birkaç dakika boyunca ikisi de sessiz kaldılar. Bu süre içersinde Mr. Bumble, Mrs. Corney’in koltuğunun arkasında durmakta olan sol kolunu aşağı doğru, Mrs. Corney’in önlüğünün bağına kadar kaydırıp yavaş yavaş bu bağın çevresine dolayarak ileri sürülen kuralın ne kadar doğru olduğunu ortaya koymuş bulunuyordu. Nitekim kendisi de, “Hepimiz zayıf yaratıklarız!” diye yineledi. Mrs. Corney içini çekti.

Mr. Bumble, “İçini çekme öyle!” dedi.

Mrs. Corney, “Elimde değil!” diye yanıtladı. Sonra gene içini çekti.

Mr. Bumble çevresine bakınarak, “Çok rahat bir oda burası!” dedi. “Bir odacık daha olsa yeter de artar bile.”

Hanımefendi, “Tek kişiye çok gelir!” diye mırıldandı.

Mr. Bumble yumuşak bir sesle, “Ama iki kişiye de çok gelmez a!” diye düşüncesini açıkladı. “Ha... Mrs. Corney?..”

Yazmanın bu sözleri üzerine Mrs. Corney başını önüne eğdi. Yazman da onun yüzünü görebilmek için başını eğdi. Mrs. Corney, iffetine yaraşır bir tavırla başını öte yana çevirdi; elini cebinden mendilini almak için uzattı ama şaşkınlığından Mr. Bumble’ın eline veriverdi.

Yazman bu eli kendi eliyle sıkarak, “Yönetim sana kömür tahsisatı çıkarıyor, değil mi Mrs. Corney?” diye sordu.

Mrs. Corney de onun elini belli belirsiz sıkarak, “Mum da veriyor!” dedi.

“Bedava kömür, bedava mum, kirasız mesken! Ah, Mrs. Corney, öyle bir meleksin ki sen!”

Sayın bayan bu coşkun duygulara kayıtsız kalamazdı! Kendini Mr. Bumble’ın kollarına bıraktı ve o bay da heyecanından, tutkulu öpücüğünü

hanımın iffetli burnunun üzerine kondurdu. Kendinden geçmişti.

“Ah, ne kusursuz!” diye inledi. “Mr. Slout’un bu gece daha ağırlaştığından haberin var mı sihirli kadın?”

Mrs. Corney utangaç bir tavırla, “Var!” diye yanıtladı.

Mr. Bumble, “Doktor diyor ki, haftaya sağ çıkmazmış!” diye sözünü sürdürdü. “Kendisi bu kurulun başıdır. Ölümü bir boşluk yaratacak. Bu boşluğun doldurulması şarttır. Ah, Mrs. Corney, ne ufuklar açılıyor!.. Yürekerimizi ve hanelerimizi birleştirmek için bu ne fırsat!..”

Mrs. Corney hıçkırıyordu.

Mr. Bumble utangaç dilberin üzerine doğru eğilerek, “O küçük sözcük?” diye yalvardı. “O küçücük, minicik sözü benden esirgeme Mrs. Corney. Kulun kurbanın olayım.”

Müdire hanım iç çeker gibi “E... vet!” dedi.

Yazman, “Bir söz daha!” diye ısrarda bulundu. “O tatlı heyecanı yatıştır da bir söz daha ver bana. Ne zaman...”

Mrs. Corney iki kez konuşmaya yeltendi. İkisinde de başarısızlığa uğradı. Neden sonra cesaretini toplayarak Mr. Bumble’ın boynuna atıldı ve düğünün onun dilediği en erken zamanda yapılabileceğini söyledi. Aynı zamanda onun “dayanılmayacak kadar şirin!” olduğunu ileri sürdü.

Durumlar böyle dostça ve hoşnutluk verici bir biçimde düzenlendikten sonra sözleşme bir ikinci bardak naneli ilaçla resmen damgalanıp mühürlendi. Zaten hatun kişinin heyecanlı durumu bu ilacı gerekli kılıyordu. Mrs. Corney ilacını aldığı sırada Mr. Bumble’a yaşlı yoksulun ölümünü anlattı. Mr. Bumble kendi naneli suyunu yudumlayarak, “Pekâlâ!” dedi. “Giderken Sowerberrylere uğrar yarın sabah gelmelerini söylerim. Seni korkutan bu mu oldu sevgilim?”

Kadın kaçamakla, “Önemli bir şey değildi ruhum!” diye yanıtladı.

“Ama herhalde önemliydi. Senin için yaşayan Bumblecığına da söylemez misin?”

Mrs. Corney, “Şimdi değil!” dedi. “Bir gün söylerim. Düğünümüzden sonra canım.”

Mr. Bumble, “Düğünümüzden sonra mı?” diye kabardı. “Sakın erkek yoksullardan biri bir küstahlık...”

Hatuncağız telaşla, “Yok, yok aşkım!” diye onun sözünü kesti.

Bumble, “Eğer buna ihtimal versem!” diye sözünü sürdürdü. “Birinden birinin o bayağı gözlerini bu dilber yüze dikmek cüretinde bulunduğunu sansam...”

Mrs. Corney, “Ne hadlerine düşmüş sevgilim!” dedi.

Mr. Bumble, “Hadlerine düşmese iyi olur!” diye yumruğunu sıktı. “Bu kurulun ister içinde, ister dışında herhangi bir adam hele böyle bir küstahlık etmeye kalkışsın, bunu ikinci bir kez yapamayacağını söylerim ben ona!”

İfade ve jestlerin şiddetiyle zenginleştirilmiş olmasa bu sözler, belki de Mrs. Corney için büyük bir iltifat sayılmayabilirdi. Ancak Mr. Bumble yaptığı tehdidin yanı sıra hamasi birçok kol hareketlerinde de bulunduğu için Mrs. Corney onun aşkının bu kanıtı karşısında pek duygulandı ve büyük bir hayranlıkla, “Güvercinim benim!” dedi.

Güvercin bunun üzerine yakasını kaldırıp kokartlı şapkasını giydi ve gelecekteki eşiyle uzun uzun, sevecenlikle kucaklaştıktan sonra gene o soğuk gece rüzgârına bağrını siper etti. Dışarı çıkmazdan önce ancak birkaç dakikalığına erkek yoksullar koğuşuna uğradı ve yoksullar evi yönetmeliğini gereken hışımla yerine getirebileceğini kendi kendine kanıtlamak amacıyla adamlara bir miktar sövüp saydı. Yetenekli olduğuna dair böylece güven kazanarak ferah gönülle ve parlak yükselme hayalleriyle dışarı çıktı. Bu hayaller cenaze levazımatçısının dükkânına gelinceye kadar onun kafasını doldurdu.

İmdi, Mr. ve Mrs. Sowerberry akşam yemeği için dışarı çıkmışlardı. Noah Claypole da hiçbir zaman yemek ve içmek etkinliği için gerekli olanlardan ileri bir bedensel çaba göstermek eğiliminde olmadığına göre dükkânların kapanış saati çoktan geçtiği halde cenazecinin kepengi hâlâ açık duruyordu.

Mr. Bumble tezgâha bastonuyla birçok kez vurdu ama ilgilenen olmayınca gözüne dükkânın arkasındaki küçük pencerenin camında bir ışık olduğu çarptı. İçeride neler olup bittiğini görmek için hiç çekinmeden gidip baktı. Neler olup bittiğini gördüğü zaman da az şaşırmadı.

Akşam sofrası kurulmuş, üzeri ekmek ve tereyağ, tabaklar, bardaklar, bir sürahi bira ve bir şarap şişesiyle donanmıştı. Sofranın başucundaki koltuğa Mr. Noah Claypole kendini kayıtsız bir şekilde şöyle bırakıverip bacaklarını koltuğun kenarından aşağı sarkıtmıştı. Bir elinde açık bir çakı, öbür elinde koca bir parça tereyağlı ekmek vardı. Onun yanı başında duran Charlotte, bir fiçinin içinden istiridyeler alıp açıyordu. Mr. Claypole da şaşırtıcı bir iştahla bunları yalayıp yutmak lütfunda bulunuyordu. Burun çevresindeki olağanüstü kızarıklık ve sağ gözünün hep kırpışıyormuş gibi kısık duruşu küçükbeyimizin az buçuk çakırkeyif olduğunu gösteriyordu. İstiridyeleri böyle löp löp yutması da çakırkeyiflik belirtilerini doğrular gibiydi. Çünkü bu iştah ancak istiridyelerin insanın içine basan ateşi söndürmeye birebir geldiğinin anlaşılmış olmasıyla açıklanabilirdi.

Charlotte, “Al sana bir tane şişkosu!” dedi. “Pek nefis. Hatırım için bunu da

yyiver Noah'cığım.”

Mr. Claypole istiridyeyi yuttuktan sonra, “İstiridye denen şey ne kadar nefis!” diye fikir yürüttü. “Yazık ki fazla yenince insanı rahatsız ediyor, çok yazık, değil mi Charlotte?”

Hanım kız, “Haksızlık gerçekten de!” dedi.

“Hem de nasıl. İstiridye sevmez misin sen?”

Charlotte, “Pek o kadar sevmem!” dedi. “Senin istiridye yiyişini seyretmek, kendi yiyişimden daha zevkli geliyor canımın içi!”

Noah bu işe şaşarak, “Bak hele!” dedi. “Amma da garip!”

Charlotte, “Bir tane daha al. Bak bunun ne güzel, incecik bir sakalı var!” dedi.

Noah, “Bir tane bile yiyecek halim kalmadı artık!..” yanıtını verdi. “Kusura bakma. Charlotte be... Yanıma gel de bir öpeyim seni!”

Mr. Bumble yıldırım gibi içeri dalarak, “Ne!” dedi. “Ne dedin? Ne dedin?”

Charlotte bir çığlık kopardı ve yüzüne önlüğünü örttü.

Noah duruşunda, ayaklarını yere indirmekten ileri bir değişiklik yapmayarak sarhoş bir korkuyla Bumble’a bakıyordu.

Mr. Bumble, “Ne dedin? Yine söyle bakayım ahlaksız, küstah yezit!” diye kükredi. “Böyle bir şeyi nasıl ağzına alabilirsin sen? Ya sen şıllık... ona cesaret vermeye utanmıyor musun?” Sonra bay yazman kelimelerin üstüne basa basa, “Öpecekmiş!” diye söylendi. “Pöf!”



Efendisi dışarıdayken Mr. Claypole'un davranışı

Noah, "İnanın ki yapmayacaktım!" diye zırlamaya başladı. "Bu kız beni durmadan öpüyor: İstesem de istemesem de."

Charlotte, "Yazıklar olsun sana Noah!" diye sızlandı.

Noah, "Öpüyorsun ya... Bal gibi öpüyorsun işte!" dedi. "Ah, efendim Mr. Bumble; hep böyle yapıyor bu kız. Her fırsatta tutup çenemi kaldırıyor; her türlü sevişip koklaşmaya başlıyor."

Mr. Bumble sertçe, "Susun!" diye bağırdı. "Küçükhanım, sen lütfen aşağı in. Noah, sen de dükkânı kapat. Ustan dönene kadar gık dersen kendini mahvolmuş bil. Ustan geldiği zaman da ona söyle: Mr. Bumble bir kocakarı için tabut ısmarladı de. Yarın, sabah kahvaltısından sonra getirsin. Duydun mu küçükbey?" Sonra Mr. Bumble, "Öpecekmiş!" diye ellerini açtı. "Bu şehrin aşağı tabakalarının arasındaki ahlaksızlık, günah çok korkunç! Eğer Parlamento

bunların iğrenç tutumlarını ele alıp çaresine bakmazsa bu ülke battı; köylünün saflığı sonsuza kadar elden gitti demektir!” Böyle diyerek bay yazman gururlu ve karamsar bir tavırla dışarı çıktı.

Şimdi artık madem ki onu yolun bu noktasına kadar geçirdik ve yaşlı kadının gömülmesi için gereken bütün hazırlıkları yaptık, şimdi de küçük Oliver Twist’in arkasını arayıp soralım biraz. Bakalım hâlâ Toby Crackit’in onu bıraktığı hendekte mi yatıyor?..

32. Ecza yapanların geleneksel şişe rengi kodlarına göre yeşil şişede nane ruhu olmalı. (Y.N.)

VI

Oliver’a dönüyor ve onun serüvenlerini anlatmayı sürdürüyor

Bill Sikes dişlerini gıcırdatarak, “Kopasıca gırtlaklarınızı kurtlar paralasın e mi!” diye mırıldandı. “Ah, ben şimdi sizin aranızda olmalıydım ki! Büsbütün bağırdınız o zaman!”

Sikes yaradılışındaki vahşiliğin bütün şiddetiyle bu lanetleri savururken bir an dizini büküp çocuğu üzerine yatırdı ve başını döndürerek peşinden kovalayanlara baktı.

Karanlık ve sisten bir şey seçilmiyordu ama yüksek sesle bağırışlar çevreyi çınlatıyor ve alarm çanıyla uyanmış olan semt köpeklerinin havlayışları dört bir yakada yankılar yapıyordu.

Haydut, uzun bacaklarından en iyi şekilde yararlanarak öne geçmiş olan Toby Crackit’in ardından, “Dur be korkak köpek!” diye bağırdı. “Dur!”

Sözün böyle yinelenmesi üzerine Toby zınk diye durdu. Çünkü tabanca kurşununun yetişemeyeceği kadar uzakta olduğundan pek emin değildi ve Sikes’in da şu anda şakaya gelmeyeceğini biliyordu.

Sikes ortağını öfkeyle yanına çağırarak, “Şu çocuğun bir ucundan tut ulan!” diye bağırdı. “Gel buraya!”

Toby geriye dönüyormuş gibi yaptı ama soluk soluğa kalmış kısık bir sesle bu işteki gönülsüzlüğünü belirtmek cesaretinde bulundu.

Sikes Oliver’ı ayaklarının dibindeki kuru bir hendeğe yatırarak, “Daha çabuk!” diye bağırdı. “Madik atma bana!”

Bu arada gürültü çoğalmıştı. Sikes gene arkaya bakınca peşinden kovalayan adamların, kendi bulundukları tarlanın çitinden atlamakta olduklarını, birkaç köpeğin de onların önünden koştuğunu gördü.

Toby, “Her şey bitti Bill!” diye bağırdı. “Bırak çocuğu, tabanları yağla!”

Dostu tarafından vurulmak olasılığını düşmanları tarafından yakalanmanın kesinliğine yeğleyen Mr. Crackit bu öğüdü verdikten sonra gerisin geriye döndü ve son hızla koşmaya başladı.

Sikes dişlerini kısıtı, arkasına yıldırım gibi bir kez daha baktı, sonra

hareketsiz yatan Oliver’ın üzerine pelerinini atarak arkadakilerin dikkatini yanlış yöne çekmek istercesine hendeğin ön tarafına doğru koştu. Bu hendekle dik açı meydana getiren bir başka hendeğin başında bir an duralayarak tabancasını ta havaya fırlatıp döndürdü, hendeği bir sıçrayışta atladi ve karanlıklara karıştı.

Arkadan titrek bir ses, “Hey... Hey Pincher! Hey Neptune! Buraya gelin!” diye yükseldi.

Bu ava karşı efendileri kadar isteksiz oldukları anlaşılan köpekler emre hemen baş eğdiler. Bu arada tarlanın ortalarına kadar gelmiş olan üç kişi de birbirlerine danışmak üzere durdular.

En şişmanları, “Benim önerim... daha doğrusu emrim, hemencecik eve geri dönmemizdir!” dedi.

Daha kısa boylu olmakla birlikte hiç de ince sayılamayacak olan ikincisi, “Mr. Giles’a uyan bana da uyar,” dedi. Kendisi pek soluk benizli ve de son derecede kibardı, ödü kopmuş kimselerin genelde olduğu gibi...

Üçüncüsü, köpekleri geri çağırmış olanı, “Ben de saygısızlık etmek istemem,” dedi. “Mr. Giles iyi bilir bunu.”

Kısaca boylusu, “Elbette!” diye ona hak verdi. “Mr. Giles’ın söylediği şeye karşı gelmek haddimize düşmemiş! Yoo, haddimi bilirim ben. Tanrı’ya şükürler olsun bilirim haddimi!”

Aslını ararsanız bu adamın gerçekten de haddini bilir bir hali vardı. Ama bildiği haddin pek makbul bir şey olmadığını da biliyordu besbelli. Çünkü konuşurken dişleri birbirine çarpıyordu.

Mr. Giles, “Korkuyorsun Brittles!” dedi.

Brittles, “Korkmuyorum!” dedi.

“Korkuyorsun!” dedi Giles.

Brittles “Yanlışın var Mr. Giles!” diye yanıtladı.

Giles, “Senin de yalanın var Brittles!” dedi.

Bu atışmanın nedeni Mr. Giles’ın hıncıydı. Mr. Giles’ın hıncına neden de yanındakilerin, onu pohpohlar görünerek oldubitti yapmaları ve geriye dönmek sorumluluğunu ona yüklemeleriydi. Üçüncü adam tartışmayı filozofça bir sonuca bağladı:

“Ben size söyleyim mi nedir, baylar? Hepimiz korkuyoruz!” dedi.

Yüzü hepsininkinden daha sarı olan Mr. Giles, “Sen kendinden söz et!” dedi.

Öbürsü, “Kendimden söz ediyorum ya!” diye yanıtladı. “Böyle bir durumda korkmak yerinde ve doğaldır. Ben şahsen korkuyorum.”

Brittles “Ben de korkuyorum!” diye yanıtladı. “Ama bunu öyle çat çat, adamın yüzüne karşı söylemenin âlemi var mı?”

Bu içten itiraflarla yumuşayan Mr. Giles, hemen kendinin de korktuğunu kabullendi. Bunun üzerine üçü birden gerisin geriye döndüler ve tam bir beraberlik havası içinde eve koşmaya başladılar. Sonunda en tıknefes olan ve elinde bir de kürek bulunan Mr. Giles, son derece efendi davranarak durmalarında ısrar etti. Demin düşünmeden konuştuğu için özür dilemek istiyormuş. Özür dileyip bitirdikten sonra Mr. Giles, “Ama şaşkınlık verici bir şey!” dedi. “Adamın kanı oynayınca yapmayacağı yok! O deyyusların birinden birini tutabilseydik katil olup çıkacaktım... Resmen katil!..”

Öbür ikisinin içine de aynı şey doğmuştu. Ama onların kanının oynaması da Mr. Giles’ınki gibi artık durulmuş olduğu için bir süre, heyecanlarının neden böyle ansızın sönmüş olabileceği hakkında tahminler yürüttüler.

Mr. Giles, “Ben biliyorum bunun nedenini!” dedi. “Suç çit kapısında!”

Brittles bu düşünceyi hemen benimseyerek, “Hiç şaşmam!” diye ünledi.

Giles, “Kalıbımı basarım ki heyecanımızı söndüren o çit kapısı oldu,” dedi. “Tam çit kapısının üstünden atlarken ben kendi heyecanımın balon gibi sönuverdiğini duydum.”

Ne garip rastlantı! Öbür ikisi de aynı anda, aynı tatsız duyguya kapılmamışlar mı? Demek ki suçun çit kapısında olduğu gün gibi ortadaydı. Hem zaten heyecan sönuşünün ne zaman gerçekleştiği noktasında da hiç kuşku yoktu. Çünkü adamların üçü de bu sönuş gerçekleştiği anda hırsızları görmüş olduklarını anımsıyorlardı.

Bu konuşmalar, evde hırsızlara baskın yapmış olan iki adamla bir gezgin tenekeci³³ arasında geçmekteydi. Bahçedeki bir kulübede uyumakta olan zavallı tenekeci yanında gezdirdiği iki sokak köpeğiyle birlikte uyandırılarak hırsız kovalamak zorunda bırakılmıştı.

Mr. Giles köşk sahibi yaşlı kadının hem başuşağı hem de vekilharcıydı. Brittles da uşak yamağıydı. Bu hizmete çocuk yaşında girdiği için bugün yaşı otuzu aştığı halde çevresindekiler ona hâlâ yetenekli bir çocuk gözüyle bakarlardı.

Bu üç adam birbirlerini bu tür konuşmalarıyla yüreklendirmekle birlikte birbirlerine iyice sokularak ve rüzgâr dalları ne zaman hışırdatsa korkuyla çevrelerine bakarak acele acele yollarına devam ettiler ve fenerlerini bırakmış oldukları ağaç altına vardılar. Hırsızlara yönlerini belli etmemek için feneri ağacın arkasına saklamışlardı. Şimdi ellerine aldılar ve sıkı bir koşar adım tutturarak evlerinin yoluna saptılar. Karaltıları seçilmez olduktan çok sonra ışığın ta uzakta hoplayıp zıplayarak parlayıp söndüğü görülebiliyordu. Rutubetli ve karanlık havanın içinden hızla kayıp giderken havanın soluğundan çıkan ışıkl

bir buğuyu andırıyordu.

Gün yavaş yavaş ağardıkça ayaz da keskinleşiyor ve sis, yerlerde kalın bir duman tabakası halinde dalgalanıyordu. Otlar ıslak, patikalarla çukur yerler su ve bataklık çamurdan ibaretti. Maraz bir rüzgârın nemli soluğu kof bir iniltiyle ölgün ölgün esip geçiyordu. Oliver Twist, hareketsiz ve baygın, hâlâ Sikes'in kendisini bırakıp gittiği yerde yatmaktaydı.

Şafak söküyordu. Günün doğuşundan çok gecenin ölüşüydü bu. İlk donuk ışıklar gökyüzünde cansız cansız ışımaya başladıkça hava büsbütün soğur, ayaz inadına iliklere işler gibiydi. Karanlıkta belli belirsiz seçilen ve insana korkunç görünen şeyler gitgide daha belirli olup çıkıyor ve her zamanki biçimlerine bürünmeye başlıyorlardı. Yağmur yağıyordu, sık ve hızlı; yaprakları dökülmüş fundalar arasında pıtır pıtır. Ama Oliver kendisini döven damlaları duymuyordu bile. Çünkü balçık döşeginin üzerinde hâlâ baygın ve çaresiz, serilmiş yatıyordu.

En sonunda çevreyi saran sessizliği alçak bir acı iniltisi bozdu ve bu inilti dudaklarından kopar kopmaz çocuk uyandı. Bir atkıyla rastgele sarılmış olan sol kolunu kıpırdatamıyordu. Sargı kan içindeydi. Oliver öyle dermansızdı ki doğrulup oturmakta bile güçlük çekti. Oturunca bir yardım aranarak ölgün ölgün çevresine bakındı, canının acısından gene iniledi. Üşümekten ve yorgunluktan her yanı titreyerek ayağa kalkmaya yeltendi ama bedeni tepeden tırnağa ürperdi ve çocuk yüzüstü yere kapandı.

Kısa bir süre için yeniden bayılan Oliver bu kez çabuk ayıldı. İçini kemiren ve ona, burada yatmayı sürdürürse mutlaka öleceğini söyleyen kötü bir duygunun zorlamasıyla ayağa kalkarak yürümeye yeltendi. Başı dönüyor, gözleri kararıyor, sarhoşlar gibi sendeleyip duruyordu. Buna karşın yılmadı ve başı uykulu gibi önüne düşerek ayağı yerlere takıla takıla, nereye gittiğini bilmeden yürümeyi sürdürdü.

Şimdi sürü sürü, karmakarışık, şaşırtıcı düşünceler kafasını doldurmaya başlamıştı. Hâlâ Bill Sikes'la Toby Crackit'in arasında yürür gibiydi. Çünkü hırsızların söylediği sözleri açıkça duyabiliyordu. Sonra, yere düşmemek için yoğun bir çaba harcayıp da dalgınlığından uyanır gibi olduğu zamanlarda kendisinin de hırsızlarla konuşmakta olduğunu fark ediyordu. Derken, Sikes'la ikisi yalnız kalıyorlardı. Dünkü gibi baş başa yol yürüyorlardı ve yanlarından gölge insanlar gelip geçtikçe Oliver, hırsızın kendi bileğine sımsıkı yapıştığını duyumsuyordu. Birden silah patlamaları duyarak geriye sıçırıyor; yükselen çığlık ve bağırışları duyuyordu. Gözleri ışıktan kamaşıyor, çevre gürültü ve kargaşaya boğulurken görülmez bir el onu, aceleyle sürükleyip götürüyordu. Bütün bu hızla birbirini izleyen hayaller arasında hiç kesilmeyen, belirsiz ama tedirgin edici bir

acı, çocuğu perişan ediyor, bitkin düşürüyordu.

İşte Oliver Twist böylece önüne çıkan çit ve kapı aralıklarından kurulu bir makine gibi sıyrılıp geçerek bir yola kavuşuncaya kadar sürünürcesine yürümeyi sürdürdü. Burada yağmur öyle arttı ki çocuğu ayılttı.

Oliver çevresine bakındı ve oldukça yakında bir ev gördü. Oraya kadar gidebilirdi. Evdekiler belki onun haline acırlar da merhamete gelirlerdi. Böyle olmasa bile ıssız bir tarla içinde tek başına ölüp gitmektense insanların arasında ölmek elbet daha iyiydi.

Oliver en son bir atılım için bütün gücünü topladı ve titrek adımlarla eve doğru yürüdü.

Yaklaştıkça içinde, bu evi önceden görmüş olduğuna ilişkin bir duygu doğuyordu. Gerçi ayrıntılar aklında değildi ama yapının biçimi ve görünüşü tanıdık gibiydi. Şu bahçe duvarı örneğin! Bu duvarın arkasındaki çimenlerin üzerine dün gece diz çökerek iki soyguncuya yalvarmamış mıydı? Bu, soymaya kalkıştıkları evin ta kendisiydi.

Evi tanır tanımaz içini öyle bir korku kapladı ki çocukcağız bir an için yarasının korkunç acısını bile unutup yalnızca kaçmayı düşündü. Kaçmak mı! Ayakta duracak bile hali kalmamıştı. Zaten gücü kuvveti yerinde olsa da zayıfçacık bir çocuk nereye kaçabilirdi ki? Oliver bahçe kapısını itti. Kilitli olmayan kapı, rezeleri üzerinde dönerek açıldı. Oliver sendeleyerek çimliği geçti, merdiveni tırmandı ve dermansız eliyle kapıyı çaldı. Sonra tamamen bitkin düşerek küçük sundurmanın sütunlarından birinin dibine yığıldı kaldı.

Tam bu sırada Mr. Giles, Brittles ve tenekeci de mutfakta çay içip bir şeyler atıştırarak o gece çekmiş oldukları korku ve zahmetlerden sonra kendilerini toparlamaya çalışıyorlardı. Sakın Mr. Giles'ın, kendinden daha aşağı düzeydeki hizmetçilerle çok yüz göz olmak alışkanlığında bulunduğu sanılmasın! Aksine, böylelerine karşı tepeden bakan bir incelik ve iyi yüreklilikle davranırdı. Bu da karşısındakini hoşnut bırakmakla birlikte Mr. Giles'ın toplum içindeki yüksek konumunu her zaman anımsatmaya yarardı. Gelgelelim ölüm, yangın ve hırsızlık karşısında bütün insanlar eşit olup çıkarlar. İşte Mr. Giles da şu anda mutfakta, bacaklarını ateşe doğru uzatıp sol kolunu masaya dayamış olarak oturmakta ve sağ koluyla da anlattıklarına uygun hareketler yapmaktaydı. İnceden inceye, pek ayrıntılı olarak anlattığı hırsızlık hikâyesini, etrafındakiler (hele aşçıyla orta hizmetçisi) heyecandan solukları kesilerek dinlemekteydiler.

Mr. Giles, “Saat galiba iki buçuktu,” diyordu. “Gerçi yemin edemem, belki de üçe geliyordu... ki birden uyandım. Yatağımda bir yandan öbür yana dönerken; işte şöyle (Burada Mr. Giles oturduğu yerde yan döndü ve masa

örtüsünün ucunu, yorgan misali üzerine doğru çekeledi), bir ses duyar gibi oldum.”

Hikâyenin bu noktasında aşçı kadın, benzi atarak hizmetçiye kapıyı kapamasını söyledi. Hizmetçi, kapıyı kapasın diye Brittles’a, o da tenekeciye buyurdu; tenekeci de duymazdan geldi.

Mr. Giles, “...Ses duyar gibi oldum,” dedi. “Önce kendi kendime: Bana öyle geliyor dedim. Gene uykuya dalmaya hazırlanıyordum ki sesi ikinci kez duydum; hem de apaçık.”

Aşçı, “Nasıl bir sestir bu?” diye sordu.

Mr. Giles çevresine bakınarak, “Patırtı gibi bir sestir,” diye yanıtladı.

Brittles, “Daha çok rendeye demir sürtülüyormuşa benziyordu,” diye yanıtladı.

Mr. Giles, “Sen duyduğunda öyleydi küçükbey,” dedi. “Ama başlangıçta patırtı gibi bir şeydi.” Sonra, “Yorganımı ittim,” deyip masa örtüsünü iteleyerek, “yataкта doğrulup oturdum ve kulak kabarttım!” diye ekledi.

Aşçı kadınla orta hizmetçisi bir ağızdan “Aman Tanrım!” diye ünlediler ve sandalyelerini birbirine daha yaklaştırdılar.

Mr. Giles, “Şimdi açık seçik duyabiliyordum artık,” diye anlatmayı sürdürdü. “Kendi kendime, ‘Birileri bir kapıyı ya da pencereyi zorluyor; ne yapmalı?’ diye düşündüm. Sonra ‘Zavallı Brittles’ cıığı uyandırayım!’ diye karar verdim. ‘Oğlancağızı rahat döşeginde öldürölmekten kurtarayım,’ dedim kendi kendime. ‘Bir de bakarsın çocukcağızın boğazını bir kulaktan öbür kulağa kadar cart diye kesiverirler de haberi bile olmaz yavrucuğun,’ diye aklıma geldi...”

Şimdi bütün bakışlar Brittles’a çevrilmişti. O da gözlerini konuşmacıya dikmiş, ağız bir karış açılmıştı; yüzünde katıksız bir dehşet okunuyordu...

Giles masa örtüsünü şöyle bir savurarak, “Yorganı üzerimden attığım gibi usulca yataktan kalktım,” diye sözü sürdürdü. Gözlerini ısrarla aşçıya ve hizmetçiye dikmişti. “Sonra hemen ayağıma...”

Tenekeci, “Aramızda bayanlar var,” diye mırıldandı. Mr. Giles ona doğru döndü ve sözcüklerin üzerine basa basa, “Hemen ayağıma bir terlik geçirerek beyefendi,” diye açıklamada bulundu, “daima yukarıda bulundurduğumuz dolu tabancayı elime aldım, ayaklarımın ucuna basa basa Brittles’ın odasına gittim. Onu uyandırdığım zaman, Brittles dedim. Sakın korkayım deme!”

Brittles alçak sesle, “Gerçekten de öyle,” dedi.

Giles, “Dedim ki,” diye sözü sürdürdü. “‘Brittles, son demimiz geldi ama sakın korkma,’ dedim.”

Aşçı, “Korktu mu yoksa?” diye sordu.

Mr. Giles, “Ne ilgisi var!” diye yanıtladı. “Cesur davrandı. Hemen hemen benim kadar.”

Hizmetçi, “Eğer sizlerin yerinizde ben olaydım hemen oracıkta düşer öldürdüm,” dedi. “Hiç kuşum yok.”

Brittles biraz silkinerek, “Ama sen kadınsın,” dedi.

Mr. Giles başını sallayarak, “Brittles doğru söylüyor,” dedi. “Kadın kısmından ancak bu beklenir. Ama biz, erkek olduğumuz için Brittles ile ocağın başında asılan kara feneri elimize aldık, el yordamıyla alt kata indik. İşte şöyle...”

Mr. Giles yerinden kalkmış ve anlattıklarını hareket halinde belirtmek için gözlerini sımsıkı yumup kollarını uzatarak bir-iki adım atmışken birden çevredeki diğer kimselerle aynı anda yerinden sıçradı ve gene sandalyesine koştu.

Hizmetçiyle aşçı kadın birer çığlık atmışlardı.

Mr. Giles gene tam bir serinkanlılığa bürünerek, “Kapıya vuruldu,” dedi. “Gidin açın.”

Yerinden kımıldayan olmadı.

Mr. Giles çevresindeki sapsarı yüzleri süzerek, “Doğrusu çok tuhaf şey... Sabahın bu saatinde kapıya vurulması...” diye açıklamada bulundu. Kendi yüzünde de bomboş bir ifade vardı. “Ama gidip açmak gerek. Duydunuz mu?”

Mr. Giles böyle derken Brittles’a bakıyordu. Ancak yaradılıştan alçakgönüllü olan bu genç, herhalde kendini adam yerine koymadığı için soruyu üzerine alınmıyordu. Her nedense yanıt vermedi. Mr. Giles bu kez tenekeçiden yana yalvaran bir bakış fırlattı ama tenekeci birdenbire uyuyakalmıştı. Kadınlar da söz konusu edilemezdi.

Kısa bir sessizlikten sonra Mr. Giles, “Eğer Brittles kapıyı tanıkların önünde açmayı yeğliyorsa ben tanık olmaya hazırım,” dedi.

Brittles bu koşula razı oldu. Panjurları açınca (artık gün ışıdı) ahabap çavuşlar biraz daha güven bularak köpekler önde, kendileri arkada, yukarıya çıktılar. Mr. Giles’in verdiği öğüt üzerine üçü de gayet yüksek sesle konuşarak eğer dışarda kötü niyetli biri varsa ona, kalabalık olduklarını anlatmaya çalışıyorlardı. Yine aynı parlak düşünceli kişinin beyninin ürünü olan bir buluşla sofaya gelince köpeklerin kuyruklarını bir güzel çimdikleyerek onların da avazları çıktığı kadar havlamalarını sağladılar.

Bu önlemler alındıktan sonra Mr. Giles tenekeçinin koluna (kaçmasını önlemek için) sımsıkı yapışarak kapının açılmasını buyurdu. Brittles buyruğu yerine getirdi ve bizimkilerin tiril tiril titreyerek birbirlerinin omzunun üzerinden

kapıya baktıkları zaman gördükleri korkunç görüntü, zavallı, küçücük Oliver Twist oldu. Konuşamayacak kadar bitkin olan çocukcağız, baygın, gözlerini kaldırdı ve sessizce onlardan acıma ve yardım diledi.

Mr. Giles kahramanca ileri atılıp tenekeciyi geri iterek, “Aa, bir çocuk!” diye bağırdı. “Acep nesi var bu... Ha? Bu da nesi? Yahu Brittles, bak şuraya! Tanımadın mı?”

Kapıyı açmak için ta arkaya çekilmiş olan Brittles, Oliver’ı görür görmez yüksek sesle bir bağırdı. Mr. Giles da oğlanı bir bacağıyla bir kolundan (neyse ki yaralı olmayanından) kaparak hemen içeri çekti ve boylu boyunca yere uzattı. Sonra büyük bir heyecanla merdivenden yukarı seslenerek, “İşte tuttuk!” diye bağırdı. “Hırsızlardan biri elimizde hanımefendi! Küçükhanım, hırsızlardan biri burda! Hem de yaralı küçükhanımcığım. Ben vurdum onu... Brittles da ışıktı.”

Brittles, sesi daha iyi duyulsun diye elini ağzının kenarına dayayarak, “Fener tuttum küçükhanım!” diye bağırdı.

İki hizmetçi kadın, Mr. Giles’in hırsız tuttuğunun muştusunu vermek üzere yukarıya koştular. Tenekeci de Oliver darağacında asılmasına fırsat kalmadan ölüp gitmesin diye ayıltma çabalarına girişti.

Bütün bu kargaşa arasından yükselen çok tatlı bir genç kız sesi curcunayı bir anda kesmeye yaradı.

Bu ses merdiven başından, “Giles!” diye usulca seslendi.

Giles, “Burdayım küçükhanım,” diye yanıtladı. “Korkmayın küçükhanım. Fazla bir şey olmadı bana. Zaten hırsız pek fazla direndi sayılmaz. Çok geçmeden pes etti.”



Oliver Twist Mrs. Maylie'nin kapısında.

Genç kız, “Şşş!” dedi. “Halamın hırsızlardan beter ödünü koparıyorsun... Zavallı çocuk, yarası ağır mı?”

Giles anlatılmaz bir övünçle, “Müthiş ağır küçükhanım,” diye yanıtladı.

Brittles da aynı şekilde, “Can çekişir gibi bir hali var küçükhanım,” diye atıldı. “Gelip bir görmek istemez misiniz? Belki ölüverir!”

Küçükhanım, “Kuzum susun, ne olur!” dedi. “Bir dakika sessiz durun da halamla konuşayım.”

Ve sesi kadar yumuşak, hafif adımlarla çekildi. Çok geçmeden geri gelerek yaralının dikkatle yukarı, Giles’ın odasına taşınması için emir verdi. Brittles da kısrığı eyerlediği gibi Chertsey’ye gidecek ve oradan, hemencecik bir jandarmayla bir doktor gönderecekti.

Giles, “Ama önce bir gelip bakmayacak mısınız ona küçükhanımcığım?” diye sordu. Sanki Oliver onun ustalıkla avladığı zor bulunur bir kuşmuşçasına gurur duyduğu belliydi. “Bir kerecik olsun?”

Genç kız, “Yok, yok, dünyada olmaz!” diye yanıtladı. “Zavallıcık! Kuzum Giles, iyi davran ona, benim hatırım için!”

Yaşlı uşak genç kızdan yana kendi öz kızıymış gibi övünç ve hayranlık dolu gözlerle baktı. Sonra eğildi ve Oliver’ın yukarı taşınmasına, bir kadının özen ve sevecenliğiyle yardım etti.

33. Teneke kap kacağı yamayan kişi. (Y.N.)

VII

Oliver'ın sığındığı evin insanlarını tanıtıyor ve onların Oliver hakkındaki düşüncelerini anlatıyor

Döşemesi modern bir şıklıktan çok eski tarz rahatlık havası taşıyan güzel bir odada, dört dörtlük bir kahvaltı sofrasının başında iki hanım oturmuştu. Tepeden turnağa siyah üniformalar giymiş olan Giles onlara hizmet ediyordu. Büfeyle kahvaltı sofrasının arasındaki yolun tam ortasında yerini almış; bedenini elinden geldiği kadar dimdik tutarak başını arkaya atıp boynunu belli belirsiz bir yana doğru kırmış; sol bacak biraz ileri atılmış, sağ el yeleğinin içine sokulmuş, yana sarkan sol elde bir tepsile duruşundan anlaşıyordu ki Mr. Giles kendi erdemleriyle önemini bilen ve bu bilgiden büyük tat duyan bir kimsedir.

Sofra başındaki iki hanımdan birinin yaşı hayli ileriydi. Gene de oturduğu yüksek arkalıklı meşe sandalye ondan daha dimdik sayılamazdı. Gayet özenli ve titizlikle seçilmiş olan giyimi eski tarzların birleşmesinden meydana gelmekle birlikte günün modasına da hafif ödünler verilmişti ama bu ödünler giyimin etkisini zedeleyeceği yerde sanki eski tarzın zarıflığını büsbütün ortaya koymaya yarıyordu. Yaşlı hanım, ellerini masanın üzerinde dürmüş olarak şahane bir tavırla oturmaktaydı. Yılların, parlaklığını pek az söndürmüş olduğu gözleri dikkatle masadaki genç kıza dikilmişti.

Bu kız ömrünün ilkbahar çağının tam çiçek açma demindeydi. Eğer Tanrı'nın bazı hayır amaçları için melekleri insan kılığına soktuğu oluyorsa, işte bu yaşta ve bu biçimde insanları seçtiğini sanmak herhalde küfür sayılamaz.

Yaşı on yediden ileri değildi henüz. Yapısı öyle incecik, hafifçecik ve zarif, öyle tatlı ve yumuşak, öylesine saf ve güzeldi ki bu dünya onun yeri ve haşin ademoğlu onun soydaşı olmaya layık değil sanırdınız. Beri yandan o derin mavi gözlerinde ve başının soylu duruşunda okunan zekâsı yaşından çok daha ileri gibiydi. Ve tatlılıkla şirinlik arasında değişen tavırları, yüzünde hiçbir gölge bırakmaksızın oynaşan binbir ışık ve hele gülüşü; o şen, mutlu gülüş, tam bir yuva için, ocak başı dirliği ve mutluluğu için yaratılmış gibiydi.

Genç kız sofranın ufak tefek işlerine kendini tamamen vermişti. Bir ara

rastlantıyla başını kaldırıp da karşısındaki kadının gözleriyle karşılaşınca alnının üzerinde sade bir örtü halinde toplamış olduğu saçını şakacı bir tavırla arkaya doğru itti ve o ıslıl ıslıl gözleri candan bir sevgi bakışıyla öylesine güzelleşti ki ona bakan melekler bile herhalde gülümsemekten kendilerini alamazlardı.

Yaşlı hanım biraz sonra, “Brittles gideli de bir saati geçti, değil mi?” diye sordu.

Mr. Giles siyah bir kurdelenin ucuna asılan gümüş saatini çıkararak, “Bir saat on iki dakika oldu hanımefendi,” diye yanıtladı.

Hanım, “Oldum olası ağırdır zaten,” dedi.

Uşak, “Evet hanımefendi; eskiden beri ağırkanlı çocuktur,” diye ona hak verdi.

Bu arada Brittles’in aşağı yukarı otuz yıldan beri ağırkanlı bir çocuk olduğunu hesaba katarsak bir gün gelip tezcanlı olabileceğine pek olasılık tanımıyoruz.

Hanım, “Düzeleceğine daha yaramaz oluyor gibi gelir bana,” diye açıkladı.

Genç kız gülümseyerek, “Yolda oyalanıp başka çocuklarla oynamaya dalıyorsa doğrusu pek yaramazlık ediyor demektir,” dedi.

Mr. Giles kendisinin de saygıyı elden bırakmadan gülümsemesinin uygun kaçıp kaçmayacağını düşünüyordu ki bahçe kapısından içeri bir araba girip evin önünde durdu. Arabadan şişman bir beyefendi atlayarak hemen sokak kapısına koştu ve gizemli bir biçimde derhal içeri girmiş olmalı ki apar topar odaya dalarak hem Mr. Giles’ı hem de kahvaltı sofrasını tepetaklak devire yazdı!

“Duyulmamış şey!” diye bağırdı. “Azizim Mrs. Maylie, aman Tanrım, hem de gecenin en ıssız saatinde, hiç duymadım böyle şey!”

Geçmiş olsun, anlamına gelen bu sözleri söylerken şişman bey bir taraftan da hanımlarla tokalaşıyordu.

“Korkudan ölmüşsünüzdür,” diye sözünü sürdürdü. “Korkudan resmen ölmüş olmanız gerekirdi. Neden hemen haber salmadınız bana? Derhal uşağımı gönderirdim. Ben kendim de gelirdim. Yardımcım da seve seve yardımınıza koşardı. Bu durumda kim olsa böyle yapardı elbet. Aman Tanrım! Akla gelmeyen başa geliyor! Hem de gecenin en ıssız saatinde!”

Soyguna hiç habersiz ve gecenin geç saatinde girişilmiş olması, doktor beyi özellikle kaygılandırmıştı besbelli. Mesleği ev soymak olan beylerin birkaç gün öncesinden mektupla randevu alarak öğleüzeri işe girişmeleri âdetmiş gibi!

Doktor genç kıza dönerek, “Siz de Miss Rose...” diye söze başladı.

Rose, “Çok, çok haklısınız,” diyerek onun sözünü kesti. “Ama yukarda bir biçare var. Halam ona bir bakmanızı istiyor.”

“Evet öyleymiş. Giles, anladığıma göre senin eserinmiş bu.”

Harıl harıl çay fincanlarını düzeltmekte olan Giles kıpkırmızı kesildi ve o şerefine kendisine ait olduğunu söyledi.

Doktor, “Şeref mi?” dedi. “Bunu bilemeyeceğim! Kim bilir, kilerde hırsız vurmak da belki düelloda hasım vurmak kadar şerefli sayılabilir.”

İşi böyle şakaya vurmayı kendi şanına haksız yere gölge düşürmek sayan Mr. Giles saygılı bir tavırla bu gibi sorunlar hakkında yargıda bulunmanın kendine düşmediğini söylediyse de işin karşı taraf için hiç de şaka sayılmayacağını eklemekten de geri kalmadı.

Doktor, “Vay canına, pek doğru!” dedi “Nerde bu hırsız? Dönüşte sizinle gene konuşurum Mrs. Maylie. Demek şu küçük pencereden içeri girdi ha! İnanılır gibi değil!”

Doktor durmadan konuşarak Giles’ın peşi sıra yukarı çıktı. O yukarı çıkadursun biz de okuru aydınlatalım ki bütün bu dolaylarda “doktor” deyince akla gelen ilk ve belki de tek hekim olan Mr. Losberne, kese zenginliğinden çok gönül zenginliğinden şişmanlamıştı. Birisi çıksa da bütün ülkeyi dolaşsa ondan daha iyi yürekli ve babacan, ondan daha tuhaf huylu bir yaşlı bekâr bulamazdı.

Doktor, yukarıda kendisinin ve hanımların tahmininden daha uzun zaman kaldı. Arabadan büyük, yassı bir kutu alınıp götürüldü; yatak odasının çingırağı tekrar tekrar çalınıyor ve hizmetçiler bir aşağı, bir yukarı koşuşup duruyorlardı ki bu belirtilere göre yukarıda önemli bir şeyler olup bittiği sonucunu çıkarmak pek yerinde olurdu.

En sonunda doktor geri geldi ve hastası hakkında sorulan merak dolu sorular karşısında gizemli bir tavır takınarak dikkatle kapıyı örttü. Sonra açılmasını önlemek istiyormuş gibi sırtını kapıya dayayarak, “Mrs. Maylie, çok şaşılacak bir iş bu,” dedi.

Yaşlı hanım, “Tehlike yok ya, umarım?” diye sordu.

Doktor, “Tehlike olsa şaşılacak bir şey saymazdım,” diye yanıtladı. “Gerçi ben onun hayatının tehlikede olduğunu sanmıyorum. Siz bu hırsızı gördünüz mü?”

Hanım, “Hayır,” diye yanıtladı.

“Size onun hakkında bir şey söylemediler mi?”

“Yoo.”

Giles, “Affedersiniz hanımefendi,” diye söze karıştı. “Doktor Losberne geldikleri zaman ben tam size bu hırsız hakkında bilgi vermek üzereydim.”

İşin aslı şu ki Mr. Giles vurduğu hırsızın bacak kadar bir oğlan çocuğu olduğunu bir türlü dili varıp da söyleyememişti. Cesurluğundan ötürü onu

öylesine övmüşlerdi ki adamcağız gereken açıklamayı, hazlarla dolu birkaç an boyunca geciktirmekten kendini alamamış ve bu dakikalarda yılmaz bir kahraman olarak kazandığı geçici ünün doruğuna erişmişti.

Mrs. Maylie, “Rose adamı görmek istedi ama ben izin vermedim,” dedi.

Doktor, “Hem!” diye bir öksürdü. “Hırsızın halinde öyle pek ürkünç bir şey yok. Onu benimle birlikte görmek de sakıncalı mı sizin için?”

Hanım, “Ne münasebet!” dedi. “Eğer gerekliyse elbet görürüm.”

Doktor, “Öyleyse gerekli diyeceğim,” diye yanıtladı. “Çünkü bu işi geciktirseniz sonradan pişman olacağınızdan eminim. Kendisi şimdi gayet sakin ve rahat. İzin verirsiniz... Miss Rose, size eşlik edebilir miyim? Korkulacak bir şey yok. Şerefim üstüne söz veriyorum!”

Doktor, haydutun görüşünün onlar için hoş bir sürpriz olacağına ilişkin ağız dolusu söz verdikten sonra genç kızın kolunu kendi kolundan geçirdi ve öbür elini de Mrs. Maylie’ye uzatarak onları gayet nazik ve resmî bir tavırla yukarıya çıkardı. Burada bir yatak odasının kapı tokmağını çevirerek, “Şimdi,” diye fısıldadı. “Bakalım hırsıza ne buyuracaksınız. Gerçi tıraş olmamış, gene de korkunç bir hali yok. Ama durun, bir dakika! Önce, ziyaretçi kabul edecek durumda mı bir bakayım!”

Doktor hanımların önlerine geçerek içeri baktı. Sonra onlara girmelerini işaret ederek kapıyı arkalarından kapadı ve karyolanın çevresindeki perdeleri usulca açtı. Yatakta, hanımların hayallerinde canlanan yabani, berbat suratlı haydut yerine küçücük bir çocuk yatmaktaydı; acı ve yorgunluktan eriyip bitmiş, dalgın, uykuda bir çocuk. Sarılıp bağlanmış olan yaralı kolu göğsünün üzerindeydi. Başı öbür koluna yaslanmış, uzun saçları yastığa dökülmüştü.

İyi yürekli doktor, perdeyi eliyle tutarak bir süre sessizlik içinde çocuğu seyretti. Bu sırada genç kız da yavaşça süzüldü ve karyolanın başındaki bir sandalyeye oturdu. Oliver’in saçlarını yüzünden çekmek için eğilince gözyaşları çocuğun alnına damladı.

Oliver kımıldandı ve uykusunun arasında gülümsedi. Sanki bu acıma ve sevecenlik izleri onun ruhunda, hiç bilmediği bir sevginin düşlerini uyandırmıştı. Bazen tatlı bir müzik nağmesi, sessiz bir yerdeki su şıpırtısı, bir çiçek kokusu ya da tanıdık bir söz insanın hayalinde ansızın silik bir anı uyandırır ki bir soluk gibi uçup giden bu anı, sanki yaşadığımız hayattan değildir de kendimizi ne kadar zorlasak asla anımsayamayacağımız, çok eski, çok daha mutlu bir başka hayattan bize yadigâr kalmıştır.

Yaşlı hanım, “Bu da nesi?” diye hafifçe bağırdı. “Bu çocukcağız haydutların yetiştirmesi mi sakın?”

Doktor perdeyi yine örterek, “Günah denen şey, birçok tapınakların içine sızmayı başarır,” diye açıkladı. “Güzel ve masum bir görünüşün içinde günahın gizlenmiş olmadığını kim ileri sürebilir?”

Rose, “Ama bu kadar genç yaşta!” diye mırıldandı.

Doktor başını tasalı bir tavırla sallayarak, “Sevgili kızım,” dedi. “Ölüm gibi suç da yalnızca yaşlıların ve çirkinlerin tekelinde değildir. Çok zaman kurbanlarını en genç ve en güzellerin arasından seçer.”

Rose kaygıyla, “Ama siz gerçekten... Ah! Beyefendi siz gerçekten bu narin çocuğun en beter toplum düşmanlarıyla isteye isteye birlik olabileceğine... Siz buna gerçekten inanıyor musunuz?” diye sordu.

Doktor, bunun yazık ki pek mümkün olduğunu belirtmek istercesine baş salladı. Sonra hastayı rahatsız etmekten çekindiğini söyledi; yandaki odaya geçtiler.

Rose, “Ama bu çocuk gerçekten kötülük işlemiş bile olsa, yaşının küçüklüğünü düşünün,” dedi. “Belki de ana sevgisi ve sıcak bir yuva nedir hiç bilmemiştir. Belki baskı ve dayak, hatta açlık onu kötü insanların arasına atmıştır da, onlar da onu yanlış yola sürüklemişlerdir.

“Biricik halacığım, ne olur bu hasta çocuğu hapse attırmazdan önce bunları düşünün! Zaten bir kez hapse girerse artık bir daha yola gelmek umudu da kalmaz. Ah, halacığım, sizin iyiliğiniz ve sevecenliğiniz bana ana baba yokluğunu duyurmadı. Ama beni seviyorsanız düşünün ki siz olmasaydınız ben de bu zavallı çocukcağz gibi yapayalnız, çaresiz ortada kalacaktım. İş işten geçmeden ona acıyın!”

Yaşlı hanım ağlıyordu; kızı bağrına basarak, “Sevgili yavrum benim,” dedi. “Bu çocuğun kılına dokunur muyum sanıyorsun?”

Rose hevesle “Hayır halacığım, hayır!” dedi.

Hanım, “Dokunmam elbet.” diye ekledi. “Ömrüm sonuna yaklaşıyor artık. Bu dünyada başkalarına gösterdiğim merhameti öbür dünyada kendim bulurum, Tanrı’nın inayetiyle!.. Doktor bey, çocuğu kurtarmak için ne yapabiliriz?”

Doktor, “Bir düşüneyim bakayım hanımefendi,” dedi. “Bir düşüneyim.”

Ellerini ceplerine soktu ve odanın içinde birkaç kez volta attı. Sık sık durup ayak parmaklarının ucunda yaylanarak iyice kaşlarını çatıyor ve yüzünü buruşturuyordu. Birçok kez, “Tamam!” ve “Yok, değil!” diye ünleyip yeniden kaşlarını çattıktan ve odayı birkaç kez arşınladıktan sonra sonunda durdu ve şöyle konuştu:

“Eğer bana Giles’la o Brittles adındaki velete gözdağı vermem için tam ve sınırsız yetki verirsiniz bu işi becerebileceğimi sanıyorum. Gerçi Giles’ın sadık

bir emektar olduğunu bilmez değilim ama onu başka bir sürü yollardan sevindirmek sizin elinizde. Sonra usta bir nişancı olduğu için de ödüllendirip gönlünü alabilirsiniz. Bir itirazınız var mı?”

“Çocuğu hapisten kurtarmak için başka çare yoksa karşı koymam,” dedi Mrs. Maylie.

“Başka çare yok efendim; başka hiçbir çare yok, inanın bana.”

Rose, gözyaşlarının arasından gülümseyerek, “Öyleyse halam size tam yetki veriyor,” dedi. “Ama ne olur, zavallı uşaklara gereğinden fazla sert davranmayın!”

Doktor, “İlahi Miss Rose!” dedi. “Bugün kendinizden gayri herkesi katı yürekli görür gibi bir haliniz var. Yeni yetişen erkek kuşağının hatırı için dilerim Tanrı’dan, merhametinize sığınacak olan ilk değerli delikanlı da sizi aynen böyle yufka yürekli, böyle sevecen bir ruh hali içinde bulsun! Keşke ben şimdi bir delikanlı olsaydım da sizin yumuşak yüzlülüğünüzden yararlanmak için elime geçen bu olağanüstü fırsatı kaçırmıyaydım!”

Rose pespembe kesilerek, “Ah sizi!” diye söylendi. “Brittles’dan da beter çocuksunuz siz!”

Doktor içten gülererek, “Senin karşında çocuklaşmak o kadar zor değil!” diye yanıtladı. “Ama biz gelelim şu çocuğa. Asıl önemli konularda henüz anlamaya varamadık. Bence çocuk bir saate kadar uyanır. Gerçi aşağıdaki kalın kafalı jandarma erine onun konuşur veya yerinden kalkarsa hayatının tehlikeye girebileceğini söyledim. Ama çocukla kendimiz konuşursak bir zarar vermeyiz sanıyorum. Şimdi şu şartı koyuyorum: Onu sizlerin önünde sorguya çekeceğim. Eğer konuştuklarından onun gerçekten ve tamamen kötü bir kişi olduğu sonucuna varırsak (ki bu gerçekten de mümkün) kendi haline bırakacağız ve hiçbir şeye karışmayacağız. Ben kendi hesabıma buna kararlıyım.”

Rose, “Yok, olmaz halacığım!” diye yalvardı.

Doktor, “Evet, olur halacığım!” dedi. “Anlaştık mı?”

Rose, “Bir damlacık çocuk kaşarlanmış bir haydut olamaz,” diyerek doktora karşı çıktı. “Olanaksız bu!”

Doktor, “İyi ya!” diye yanıtladı. “Öyleyse benim önerimi kabullenmeniz için daha çok neden var demektir.” Sonunda anlaşma yapıldı ve oturup biraz sabırsızlıkla Oliver’ın uyanmasını beklemeye başladılar.

İki hanımın sabrı, doktor beyin tahmininden de uzun bir denemeden geçti. Çünkü saatler birbirini kovaladığı halde Oliver hâlâ derin derin uyuyordu. Kısacası, iyi yürekli doktor onlara hastanın artık konuşabilecek durumda olduğuna dair müjde getirdiği zaman akşam olmuştu. Doktorun dediğine göre

çocuk çok kan kaybettiği için son derece zayıf ve hasta düşmüş durumdaymış. Ama içinde ukte kalan bir şeyi söylemek için öyle kaygıdaymış ki doktor onun aslında gerektiği gibi ertesi sabaha kadar rahat ve sessiz yatmasında ısrarcı olmaktansa içini döküp kurtulmasını yeğlemiş.

Görüşme uzun sürdü. Oliver başucundakilere hayatının kısa hikâyesini olduğu gibi anlattı. Acı çektiği ve gücü kesildiği için sık sık duraklamak zorunda kalıyordu. Bu loş odada hasta yavrunun, acımasız kişiler yüzünden uğradığı felaket ve kötülükleri o cılız sesiyle birer birer anlatmasını dinlemek son derece üzücü ve düşündürücüydü. Ah, insan kardeşlerimizi baskı altında tutup ezerken insansal hataların karanlık sonuçlarını bir kezcek aklımıza getirsek... bu karanlık sonuçların, yoğun ağır bulutlar misali, evet, yavaş yavaş, gene de önlenemez biçimde göğe yükseldiklerini ve zamanı gelince gereken intikamı başımıza yağdıracaklarını bir kez düşünelim... hayalhanemizde ölmüşlerimizin seslerinin, hiçbir güçle bastırılamayan, hiçbir buyurganlıkla susturulamayan köklü kanıtını tek bir an işitse, şu hayatın her bir gününün beraberinde getirdiği eziyet ve haksızlıkların, ıstırap, sefalet, zulümlerin biri bile ayakta kalır mıydı hiç?

Oliver'ın yastığı o gece sevecen kadın ellerince düzeltildi ve o uyurken “güzellikle erdem” başucunda nöbet bekledi. Çocuk sakın ve mutluydu. Hiç şikâyet etmeden ölebilirdi.

Önemli görüşme sona erer ermez doktor bey gözlerini silip üçünün de zayıf davrandığını ileri sürerek hemen Mr. Giles'a baskı yapmak üzere aşağı indi. Salonda kimsecikleri bulamayınca işe mutfakta girişmenin belki de daha etkili olacağını düşünerek mutfağa indi.

Burada, ev içi parlamentosunun bu avam kamarasında, hizmetçi kadınların yanı sıra Mr. Brittles'la, Mr. Giles ve yaptığı hizmete karşılık o günü içeride geçirmesi için özel çağrı almış olan tenekeci ve jandarma eri toplanmışlardı. Bu son adı geçen efendinin iri bir sopası, iri bir kafası, iri iri yüz çizgileri, kocaman çizmeleri ve gereğinden çok bira içmiş bir hali vardı ki, gibisi fazlaydı.

Hâlâ bir gece önceki serüvenler tartışılmaktaydı. Çünkü doktor içeri girdiğinde Mr. Giles kendi soğukkanlılığını göklere çıkarmakla uğraşıyordu. Elinde bir kupa bira tutmakta olan Brittles da üstünün her dediğini daha o demeden onaylamaktaydı.

Doktor, “Oturun, kalkmayın,” diye elini salladı.

Mr. Giles, “Eksik olmayın efendim,” dedi. “Hanımefendi bira dağıtılmasını buyurdular da! Bendeniz de tek başıma oturmayı canım istemediği için biramı herkesin arasında içiyorum efendim.”

Brittles'in önderliğinde yükselen hafif bir mırıltı oradaki bay ve bayanların,

Mr. Giles'ın alçakgönüllüğüne pek minnettar kalmış olduklarını belirtti. Mr. Giles, uslu oturdukları sürece onları bırakıp gitmeyeceğini söylemek ister gibi hepsini ta tepeden, şöyle bir süzdü. Sonra doktora, "Hastamız nasıl oldu efendim?" diye sordu.

"Şöyle böyle. Korkarım bu iş senin başını derde sokacak Giles."

Giles titremeye başlayarak, "Ölecek demek istemiyorsunuz ya, efendim?" diye sordu. "Böyle bir şey olursa ömrümce yüzüm gülmez artık. Dünyanın bütün gümüş takımlarını çalmış bile olsa ne ben ne de Brittles bir çocuğun canına kıyamayız efendim."

Doktor muammalı bir tavırla, "Sorun o değil," dedi. "Mr. Giles, Protestan mısın sen?"

Benzi kül gibi solmuş olan Giles, "Evet efendim, Tanrı'nın izniyle," diye yanıtladı.

Doktor sertçe Brittles'a dönerek, "Ya sen nesen, delikanlı?" diye sordu.

Brittles kötü irkilerek, "Aman Tanrım, ben mi? Ben de aynen Mr. Giles gibiyim," diye yanıtladı.

Doktor, "Öyleyse bana şunu söyleyin!" diye gürledi. "İkiniz de, ikiniz de diyorum! Yukardaki çocuğun dün gece pencereden giren çocuk olduğuna yemin etmeyi göze alabiliyor musunuz? Açıkça söyleyin bana!"

Herkes tarafından dünyanın en iyi huylu yaratıklarından biri olarak tanınan doktor bunu sesinde öyle korkunç bir öfkeyle sormuştu ki zaten heyecan ve biradan kafaları iyice karışmış olan iki uşak serseme dönerek birbirlerine bakakaldılar.

Doktor işaretparmağını son derece büyük bir ciddilikle sallayarak, "Verecekleri yanıtı dikkat et, oğlum jandarma," dedi. "Bu işin altından yakında bir çapanoğlu çıkabilir."

Jandarma elinden geldiğince akıllı ve olgun bir tavır takındı; bacanın köşesinde, duvara yaslanmış olduğu resmî sopasını da eline aldı.

Doktor, "Dikkatinize sunarım," diye sözünü sürdürdü. "Bu, basit bir kimlik sorunudur."

Jandarma bir öksürük nöbetine tutularak (çünkü birasını bitirmekte acele etmiş ve biranın bir kısmı yanlış yere gitmişti) "Tam üstüne bastınız doktor bey," dedi.

Doktor, "Bir eve hırsız giriyor," diye konuşmasını sürdürdü. "İki kişi de o karanlıkta, barut dumanlarıyla telaş, korku, kıyamet arasında bir çocuk görüyorlar... Sonra efendim, bu aynı eve ertesi sabah bir çocuk çıkageliyor. Kolu sargılı diye bu iki adam çocukcağızı yaka paça tutuyorlar ve bu yüzden hayatını

tehlikeye atıyorlar. Sonra da onun hırsız olduğunu öne sürüyorlar. Şimdi sorun şu: Bu adamların böyle davranmaya hakları var mı? Eğer yoksa, acaba kendilerini ne duruma düşürüyorlar?”

Jandarma eri son derece bilgiç bilgiç baş salladı ve yasa diye buna deneceğini, eğer yasa diye buna denmezse neye denebileceğini bilmek istediğini söyledi.

Doktor, “Tekrar soruyorum size!” diye gürledi. “Bu çocuğun kimliği üzerine, kitaba el basarak yemin etmeye hazır mısınız?”

Brittles kararsız bir bakışla Mr. Giles’den yana baktı. Mr. Giles da Brittles’a doğru kuşkulu bir bakış fırlattı. Jandarma eri onların yanıtını iyi duyabilmek için elini kulağına götürdü. İki hizmetçi kadınla tenekeci öne doğru eğildiler. Doktor da sert ve tetikte, çevresine bakınıyordu ki bahçe kapısının çingırağı çalındı ve aynı anda tekerlek sesleri duyuldu.

Brittles besbelli pek ferahlayarak, “Polisler geldi!” diye bağırdı.

Onun ferahladığı oranda korkuya kapılan doktor, “Neler geldi?” diye feryadı bastı.

Brittles eline bir şamdan alarak, “Bow Sokağı memurları,³⁴ efendim,” diye açıklama yaptı. “Mr. Giles’la ben onlara bu sabah haber salmıştık da.”

Doktor, “Ne?” diye bağırdı.

Brittles “Evet,” dedi. “Arabacıyla göndermişim. Daha önce gelmeyeişlerine şaşıyorum efendim.”

Doktor, “Haber gönderdiniz öyle mi?” diye söylendi. “Tanrı sizin binbir... iyiliğinizi versin e mi? İşte o kadar!” dedi ve yürüdü gitti.

34. Bow Caddesi Mahkemesi’nin sorumluluğunda, XVIII. yüzyılın ortalarında hizmet veren dedektif güçleri. 1839’da kent polisi kurulduğunda görevlerine son verilir, ama kent polisinin dedektiflik bölümü kuruluncaya kadar üç yıl daha hizmete devam ederler. (Y.N.)

VIII

Nazik bir durum ortaya çıkıyor

Brittles kapıyı, zinciri çözmeden aralayıp muma elini siper ederek, “Kim o?” diye sordu.

Dışardaki adam, “Aç kapıyı,” dedi. “Bu sabah çağırtmış olduğunuz Bow Sokağı polis memurları geldi.”

Bu sözler üzerine içi rahat eden Brittles kapıyı ardına kadar açtı ve kalın bir palto giymiş, cüsseli, kalıplı bir adamla karşı karşıya geldi. Adam başkaca bir şey söylemeden içeri daldı ve kendi evindeymiş gibi bir rahatlıkla ayağını paspasa silmeye koyuldu.

Sonra, “Dışarı bir adam gönder de bizim arkadaşın yerini alsın, olur mu ahbap?” dedi. “Bizim arkadaş faytonda, ata göz kulak oluyor. Sizin burada, faytonu beş-on dakikalığına sokabileceğimiz dam altı bir yer var mı?”

Brittles “Var,” diyerek sözü geçen yapıyı gösterince tıknaz adam gene bahçe kapısına kadar gitti ve faytonu dam altına sokmakta arkadaşına yardım etti. Brittles da hayran hayran onlara ışık tutuyordu. Arabayı yerli yerine yerleştirdikten sonra memurlar eve döndüler ve kendilerine gösterilen salonda palto ve şapkalarını çıkararak neye benzediklerini ortaya serdiler.

Kapıyı çalmış olan adam elli yaşlarında, orta boylu, tıknaz bir kişiydi. İyice kısa kesilmiş parlak, kara saçları, yarım yan sakalı, yuvarlak bir yüzü ve keskin bakışlı gözleri vardı. Diğeri uzun çizmeler giymiş, iri kemikli, kızıl saçlı, biraz ters bakışlı bir adamdı. Yukarı kalkık burnunda sinsî bir ifade okunuyordu.

Tıknaz olanı masaya bir kelepçe bırakıp saçlarını düzelterek Brittles’a “Patronuna söyle, Blathers’la Duff geldiler, de, e mi?” dedi. “Ha, iyi akşamlar bayım. Sizinle özel olarak görüşebilir miyiz?”

Bu, tam o sırada içeri girmiş olan Doktor Losberne’e yönelik söylenmişti. Doktor da evin iki hanımını içeri alıp Brittles’ı dışarı yolladı ve kapıyı kapadı. Sonra Mrs. Maylie’yi işaret ederek, “İşte evin hanımı,” dedi.

Mr. Blathers eğilerek selam verdi. Hanım kendisinden oturmasını rica edince polis memuru şapkasını yere bırakarak bir sandalyeye kuruldu ve aynı şeyi

yapsın diye arkadaşı Mr. Duff'a işaret verdi.

Kibar kişilerin meclisine alışık değilmiş ya da böyle meclislerden zevk almazmış gibi bir hali olan Mr. Duff, kol ve bacaklarını türlü türlü biçimlerde kıvrıp büktükten sonra oturdu ve hayli utangaç bir tavırla bastonunun sapını ağzına aldı.

Blathers, "Şimdi gelelim şu soygun konusuna," dedi. "Nasıl oldu bu iş?"

Vakit kazanmak ister gibi görünen Doktor Losberne olayı uzun uzun ve hayli dolambaçlı olarak anlattı. Mr. Blathers ve Mr. Duff oldukça bilgiç tavırlarla onu dinliyor ve durup durup birbirlerine bakarak baş sallıyorlardı.

Blathers, "Yerinde inceleme yapmadan kesin konuşamam tabii," dedi. "Ama ilk ağızdaki düşüncemi sorarsanız, şu kadarcığını iddia edebilirim ki andavallı işi değil bu. Ne dersin Duff?"

Duff, "Elbet değil," diye yanıtladı.

Doktor gülümseyerek, "Andavallı sözcüğünün anlamını hanımlara açıklarken bu girişimin bir köylü tarafından yapılmadığı düşüncesinde olduğunuzu söyleyebilirim, değil mi?" diye sordu.

Blathers, "Öyle efendim," diye yanıtladı. "Soygun hakkında bildikleriniz bu kadar mı efendim?"

Doktor, "Hepsi bu kadar," diye yanıtladı.

Blathers, "Peki, şu uşakların söz ettiği oğlan çocuğunun aslı faslı nedir?" diye sordu.

Doktor, "Hiçbir şey değil," diye yanıtladı. "Uşaklardan biri korkunun etkisiyle çocuğun bu hırsızlık işiyle ilişkisi var sanmış ama tamamen saçma bir şey. Hiç aslı yok."

Duff, "Eğer öyleyse hemen anlaşılır," dedi.

Blathers da, "Arkadaşımın dediği doğrudur," dedi. Masanın üzerindeki kelepçeyle, kelepçe değil de kastanyetmiş gibi dalgın dalgın oynayıp duruyordu. "Kimdir bu çocuk?" diye sordu. "Neler diyor? Nerden gelmiş buraya? Gökten zembille inmedi elbet, değil mi bayım?"

Doktor, hanımlardan yana tedirgin bir bakış fırlatarak, "Elbet," diye yanıtladı. "Ben onun hakkında her şeyi biliyorum. Ama bunu sonra konuşuruz. İlk önce hırsızların eve girmeye çalıştıkları yeri görmek istersiniz herhalde, değil mi?"

Blathers, "Elbette," dedi. "Önce olay yerini gözden geçirelim, sonra da hizmetçileri sorgudan geçiririz. Bizim çalışma yöntemimiz böyledir."

Bunun üzerine şamdanlar yakıldı ve Mr. Blathers'la Mr. Duff yanlarında yerel jandarma, Brittles, Giles, daha doğrusu hemen hemen bütün ev halkı

olduğu halde koridorun dibindeki küçük kilere gidip pencereden dışarıya baktılar. Sonra dışarı çıkıp çimlikten dolanarak kiler penceresinden içeri baktılar. Daha sonra içeriden istedikleri bir şamdanın ışığında panjuru incelediler. Daha sonra bir fener getirterek yerde ayak izi aradılar. En sonra da bir tırmık alarak fundaları eşelediler. Bütün izleyicilerin, merak ve heyecandan solukları kesilerek izledikleri bu işlerden sonra gene eve döndüler. Burada Mr. Giles, Brittles’la birlikte geceki serüvende oynadıkları rolü, oldukça tiyatroya bir biçimde canlandırmak fırsatını buldu. Bu oyunu belki altı kez üst üste oynadılar. Sorgularında birbirlerini tutmayan önemli noktaların sayısı ilk oyunlarında bir taneden, son oyunlarında da bir düzineden çok değildi! Bundan sonra Blathers’la Duff odayı boşalttılar ve baş başa uzun bir görüşme yaptılar. En büyük doktorların bir araya gelerek en çetin bir tıp sorunu üzerine konsültasyon yapmaları, ciddilik ve gizlilik yönünden kıyaslanırsa bu görüşmenin yanında çocuk oyunu gibi kalırdı.

Bu arada Doktor Losberne, yan odada büyük bir huzursuzluk içinde bir aşığı, bir yukarı dolaşıyor ve Mrs. Maylie’yle Rose da kaygıyla ona bakıyorlardı.

Doktor kerelerce odada hızla volta attıktan, dört döndükten sonra zıncı diye durarak, “İnan olsun, ne yapacağımı bilemiyorum!” diye söylendi.

Rose, “Ama yavrucuğun hikâyesini bu adamlara olduğu gibi anlatırsak herhalde temize çıkarmaya yeter!” diye görüşünü açıkladı.

Doktor, “Pek sanmıyorum güzel kızım!” diye başını salladı. “Onun bu yolla kendini temize çıkarabileceğini sanmıyorum... Ne bu memurlara ne de daha yüksek rütbeli hukuk görevlilerine karşı. Dinleyenler bu çocuğun olup olacağı ne, diye soracaklar. Bir kaçak. Pratik yünden yargıya vurulursa çocuğun anlattıkları pek inanılır gibi değil.”

Rose, “Ama siz inanıyorsunuz ya?” diye sordu.

“Evet... Tuhaftır ki ben inanıyorum. Belki aptallık, bunaklık belirtisi bu. Ama gene de bunun deneyimli bir adalet görevlisinin inanacağı bir hikâye olduğunu sanmıyorum.”

Rose, “Neden?” diye sordu.

Doktor, “Güzel sorgu meleşim çünkü...” diye yanıtladı, “onların gözüyle bakılırsa bu hikâyede bir sürü kuşku nokta var da ondan. Çocuk, ancak hikâyenin kendi zararına olan yönlerini kanıtlayabilir. Kendisini temize çıkaracak şeylerin hiçbirini kanıtlayabilecek durumda değil. Tanrı bildiği gibi yapsın! Ama bu herifler kılı kırka yararlar, hiçbir şeyi olduğu gibi kabul etmezler. Anlıyorsun ya, çocuk bir süredir hırsızlarla yoldaşlık ettiğini ve

yankesicilik sanığı olarak karakola düştüğünü kendisi söylüyor. Sonra o beyefendinin evinden onu zorla kaçırmışlar ama nereye götürdüklerini anlatıp belirleyemiyor; bu yerin nerede olduğuna ilişkin en ufak bir fikri yok. Ona şiddetli bir tutkuyla (!) bağılı oldukları anlaşılan bu haydutlar, istemediğı halde onu Chertsey'ye getiriyorlar. Ev soymak için pencereden içeri sokuyorlar onu. O sırada tam o evdekilere işi haber verip kendini temize çıkarabilecek olan şeyi yapmak üzereyken beceriksiz, yol yöntem bilmez uşanın biri içeri girerek onu vuruyor! Çocuğun kendini temize çıkarmasına engel olmak ister gibi. Bütün bunları anlayamıyor musun?"

Rose doktorun heyecanı karşısında gülümseyerek, "Anlıyorum, tabii," diye yanıtladı. "Ama gene de bunda zavallı çocuğu suçlu çıkaracak bir şey göremiyorum."

Doktor, "Yok, görmezsin elbet!" dedi. "Siz kadınlar şu gözlerinizle bin yaşayın, e mi? Sizin gözleriniz bir sorunun ancak bir yönünü görür: ya iyi ya da kötü. Bu da her zaman karşılarına ilk çıkan yöndür."

Hayat tecrübesinden edindiğı bu sonucu böylece ortaya koyduktan sonra doktor ellerini ceplerine soktu ve odayı eskisinden daha hızla arşınlamaya koyuldu:

"Düşündükçe şu inancım büsbütün güçleniyor ki bu adamlara çocuğun anlattıklarını olduğu gibi verirse başımız belaya girecek... Ona inanmayacaklarından eminim. Sonunda belki oğlanı hapse atamayacaklar ama bu hikâyenin ortaya atılması, polisin kuşku ve tereddütlerinin çevrede duyulması yeter! Senin o cömert yüreğinin çocukcağızı dertten kurtarmak dileğini pek yerine getirememiş oluruz."

Rose, "Ah, ne yapalım peki?" diye inledi. "Ah, Tanrım! Bu adamları niçin çağırdılar buraya sanki?"

Mrs. Maylie, "Öyle ya, niye sanki?" diye söylendi. "Haberim olsaydı, dünyayı verseler çağırmazdım onları buraya!"

Doktor Losberne sonunda çaresizliğin verdiği bir sakinlikle yerine oturarak, "Benim bildiğim şu!" diye söylendi. "İşi yüzüzlüğe vurup polislerin gözünün içine baka baka yalan atacağız! Amacımız iyilik etmek: Özrümüz bu olacak. Çocukta humma belirtileri var: Kimseyle konuşacak durumda değil. Bu da bize bir teselli. Elimizden geleni yapacağız artık. Kısmette yalan söylemek varsa ne yapalım, suç bizde değil... Girin!"

Blathers içeri girdi; peşinden de Duff. Blathers ancak kapıyı sımsıkı kapadıktan sonra ağzını açarak, "Ee, bayım, bu iş içeriden değil!" dedi.

Doktor sinirli, "İçeriden değil ne demek?" diye sordu. Blathers hanımlardan

yana dönerek, “Bayanlar, hırsızlığa evin hizmetçileri karışmışsa biz buna içeriden yapılmış iş deriz!” diye açıklamada bulundu. Onların cahilliğine yalnızca acıdığı, doktorun cahilliğini ise düpedüz ayıpladığını belli eden bir hali vardı...

Mrs. Maylie, “Zaten hizmetçilerimden kuşkulanmam ki!” diye söylendi.

Blathers, “Böyle olması akla yatkındır efendim!” dedi. “Ama gene de bu işte onların parmağı bulunabilir.”

Duff, “Daha doğrusu onlardan kuşkulanmayışınız yüzünden öyle olabilirdi!” diye araya karıştı.

Blathers, “Görüşümüze göre bu kentten gelme birilerinin işi!” diye raporunu sürdürdü. “İşçilik tamamen birinci sınıf.”

Duff, yavaş sesle, “Gerçekten nefis!” dedi.

Blathers, “İki kişiymişler!” dedi. “Yanlarında da bir çocuk varmış. Pencerenin küçüklüğünden açıkça anlaşılıyor bu. Şimdilik diyeceklerimiz bundan ibaret. Şu yukardaki oğlanı derhal görmemiz gerek, lütfen.”

Doktor aklına yeni bir şey gelmiş gibi yüzü parlayarak, “Mrs. Maylie, arkadaşlar önce birer kadeh bir şey alırlar mı dersiniz?” diye sordu.

Rose hevesle, “Aa, tabii,” diye bağırdı. “İsterseniz hemen söyleyeyim.”

Blathers kol yenini ağzının üstünden geçirerek, “Eksik olmayın Miss!” dedi. “Ne yalan söyleyeyim, bu çeşit işler adamın kanını kurutuyor. Hazırda ne varsa ondan olsun küçükhanım. Bizim yüzümüzden yormayın kendinizi!”

Doktor genç kızın peşinden büfeye giderek, “Ne olsun?” diye sordu.

Blathers, “Sizce bir sakıncası yoksa bir damla viski olsun bayım!” diye yanıtladı. “Bu havada Londra’dan buraya gelene dek insan buz kesiyor hanımefendi. Viski de insanın içini ısıtmakta birebirdir.”

Bu ilgi çekici düşünceler Mrs. Maylie’ye belirtilmişti. Yaşlı hanım bunları pek incelikli bir tavırla dinledi. Bu arada doktor usulca odadan dışarıya çıkmıştı.

Mr. Blathers içki bardağını sapından tutacak yerde dibini sol elinin başparmağıyla işaretparmağının arasına alarak, “Ben şunca yıllık meslek hayatımda buna benzer ne işler görmüşümdür, bilseniz hanımlar!” diye konuştu.

Duff da meslektaşının belleğini tazelemek amacıyla, “Hani Edmonton’da, o arka yoldaki soygun, değil mi Blathers?” diye sordu.

Blathers, “O da bu olaya benzer bir şeydi, değil mi?” dedi. “Conkey Chickweed’in işiydi o.”

Duff, “Sen hep bunu öne sürersin ama ben onu içerden birisi yapmıştı diye iddia ediyorum!” diye diretti. “Conkey’in bu işte parmağı olduysa ben de ne olayım!”

Mr. Blathers, “Hadi be sen de, ben senden iyi bilirim!” diye arkadaşına çıkıştı. “Ama hani Conkey’in parasını kaptırdığı zamanı anımsar mısın? Ne hoş olmuştu ama. Romanlardan daha eğlenceliydi bence!”

Bu istenmeyen konukların gösterdiği neşe ve içtenlik belirtilerini özendirmeye candan hazır olan Rose, “Nasıl olduysa o iş?” diye sordu.

Blathers, “Bu öyle bir hırsızlıktı ki hiç kimse suç sayamazdı!” diye anlatmaya başladı. “Bu Conkey Chickweed dediğimiz herif...”

Duff, “Conkey demek, her şeye burnunu sokan anlamına gelir!” diye söze karıştı.

Blathers, “Bayanlar bu kadarını bilir elbet!” dedi. “Öyle değil mi? Sen de hep sözümü kesiyorsun be birader! Her neyse efendim, bu Conkey Chickweed dediğimiz herif, Battle-Bridge³⁵ dolaylarında bir meyhane işletirdi. Bir de bodrum katı vardı ki birçok genç lord filan oraya horoz dövüşü, porsuk kovalamaca³⁶ seyretmeye giderlerdi. Oldukça da entelektüel cinsinden sporlar yapılırdı; sık sık gider görürdüm... Conkey henüz sabıkalılar ailesine katılmamıştı. Bir gece, küçük bir heybe içinde duran üç yüz yirmi yedi gine çalmışlar yatak odasından. Bir gözünün üzerinde siyah yama bulunan, uzun boylu bir adam yapmış bu işi. Yatağın altına gizlenmiş. Sonra da pencereden aşağı atlayıvermiş. Zaten birinci kattaymış. Hırsız çabuk davranmış ama Conkey de ondan aşağı kalmayarak yataktan fırladığı gibi herifin ardından ateş etmiş. Böylece konu komşuyu ayağa kaldırmış. Hemen ortalığı velveleye verip hırsızı aramaya başlamışlar. Bir de ne görsünler: Conkey hırsıza isabet ettirmiş meğer. Çünkü yerlerde kan izleri varmış. İzler epey uzaktaki bir çite kadar gidiyor ve sonra kayboluyormuş. Ne var ki mangizler gitti gider. Böylece meyhane ve lokanta sahibi Mr. Chickweed’in adı, *Gazette*’de³⁷ iflaslar listesinde yer almış. Bunun üzerine eş dost bir araya gelip adamcağız için önemlice yardımlar toplamışlar. Zavalıcık, maneviyatı iyice bozuk durumdaymış. Kaç gün sokaklarda saçını başını yolup durmuş. Birçokları onun kahrından canına filan kıymasından korkmuşlar. Neyse, günün birinde bizimki apar topar karakola gelir ve sorgu yargıcıyla gizli olarak görüşür. Uzun zaman görüştükten sonra yargıç zili çalar ve Jem Spyers’i çağırır (Jem sivil memurdu). Gidip Mr. Chickweed’e yardım etmesini, soygunu yapan adamı yakalayacaklarını söyler. Chickweed de ‘Gördüm onu, Spyers!’ der. ‘Dün sabah bizim evin önünden geçti.’ Jem de, ‘Öyleyse neden gidip yakasına yapışmadın?’ diye sorar. Chickweed, ‘Öyle afalladım ki püf desen yere yıkılacaktım!’ diye yanıtlar. Sonra, ‘Ama mutlak ele geçireceğiz onu, çünkü geceleyin, saat onla on bir arasında gene evin önünden geçti,’ diye ekler. Bizim Jem bunu duyunca hemen, belki birkaç gün kalırım

olasılığıyla cebine birtakım temiz çamaşırıla bir tarak attığı gibi meyhaneye gider. Pencerelelerden birinin başına, kırmızı perdenin ardına geçer oturur. Hırsız görür görmez dışarı fırlamaya hazır durumdadır. Gece geç saatte Jem Spyers piposunu tütürüp dururken, Chickweed birden, ‘İşte orada! Hırsız var! Tutun! Yetişin!’ diye böğürür. Jem dışarı fırlar ve Chickweed’in ileride, bağıra bağıra koşmakta olduğunu görür. Jem koşar, Chickweed koşar, millet dönüp bakar. Herkes, ‘Hırsız var!’ teranesini tutturur. Chickweed de deli gibi hiç durmadan haykırmaktadır. Derken bir köşe başında Jem onu gözden kaybeder. Kendi de köşeyi dönünce ufak bir kalabalığın birikmiş olduğunu görür. Dalar kalabalığın içine. ‘Hırsız hangisi?’ diye sorar. ‘Tanrı kahretsin!’ der Chickweed, ‘Yine kaçırdım elimden!..’

“Şaşılacak bir iştir bu: Hırsız sırta kadem basmıştır. Böylece bizimkiler meyhaneye dönerler. Ertesi sabah Jem Spyers yine eski yerini alır ve perdenin aralığından dışarı bakarak bir gözünün üstü kara yamalı, uzun boylu adamın yolunu gözlemeye başlar. Sonunda kendi gözleri kararır habire bakmaktan... Öyle ki bir an dinlendirmek için gözlerini yummaktan kendini alamaz. Tam gözünü yumduğu anda Chickweed’in gene ‘İşte orada!’ diye haykırdığını duyar. Gene Chickweed önde, Jem arkada, başlarlar koşmaya! Dünkünden iki misli uzun süren bir koşudan sonra hırsız yine ortadan kaybolur! Bu olay bir-iki kez daha yinelenir. Öyle ki sonunda konu komşunun yarısı Chickweed’in Şeytan tarafından soyulduğunu ve hırsızın sonradan zavallı adamla alay ettiğini söylemeye başlarlar. Komşuların öbür yarısı da biçare Mr. Chickweed’in kederden aklını oynatmış olduğuna inanırlar.”

Hikâyenin başlangıcından az sonra içeri girmiş olan Doktor Losberne, “Ya Jem Spyers ne diyordu bu işe?” diye sordu.

Polis memuru, “Jem Spyers uzun zaman hiçbir şey demedi!” diye yanıtladı. “Yalnız hiç çaktırmadan her anlatılanı dinliyordu ki bu da onun işinin eri olduğunu gösterir. Sonra bir sabah bizimki bar bölümüne giriyor ve enfiye kutusunu çıkararak, ‘Chickweed, ben bu hırsızlığı kimin yaptığını buldum!’ diyor. Chickweed de ‘Sahi mi?’ diye bağırıyor. ‘Kuzum Spyers, bir öcümü alayım, sonra artık ölsem gam yemem!’ diyor. ‘İki gözüm Spyers, nerede bu alçak?’ diye sorar... Jem de ona bir tutam enfiye sunarak, ‘Kes!’ diyor. ‘Bu numaraların hiçbirisi sökmez artık! Sen kendin yaptın bu işi!’ diyor. Gerçekten de öyleymiş meğer! Herifçioğlu epeyce de kâr etmiş bu sayede. Görünüşü kurtarmak için bu derece yırtınmasa kimse de işin farkına varmayacaktı yani!” Mr. Blathers böyle diyerek bardağını elinden bıraktı ve kelepçeleri şıkırdattı.

Doktor, “Gerçekten pek ilginçmiş!” diye düşüncelerini belirtti. “Şimdi artık

emrederseniz yukarıya çıkabiliriz.”

Blathers, “Rica ederim efendim!” dedi.

İki polis memuru doktorun peşine düşerek Oliver’ın yattığı odaya çıktılar. Elinde bir şamdanla Mr. Giles en önden gidiyordu.

Oliver birkaç kez uyuyup uyanmıştı; yine de eskisinden daha kötü görünüyordu. Ateşi yükselmiş gibiydi. Doktorun yardımıyla doğrularak birkaç dakika oturabildi. Yabancılar bakışı, olup bitenlerden hiçbir şey anlamadığını, hatta kendinin kim olduğunu, nerede olduğunu bile unutmuş olduğunu belli ediyordu.

Doktor Losberne yavaş, ısrarlı bir sesle, “İşte bu gördüğünüz çocuk, şu arkadaki Bay Bilmemkimin bahçesinde arkadaşlarıyla oyun oynarken kolunu acıtmış!” diye konuştu. “Yardım dilenmek için buraya koşmasıyla şu eli şamdanlı efendi tarafından yakalanıp hırpalanması bir olmuş! Bir doktor olarak söyleyebilirim ki bu yüzden yavrunun hayatı tehlikeye girmiş! Buna mesleki anlamda tanıklık edebilirim.”

Mr. Blathers ve Mr. Duff bu şekilde dikkatlerine sunulan Mr. Giles’a baktılar. Afallamış olan uşak, son derece gülünç bir şaşkınlık ve korkuyla polislerden Oliver’a, Oliver’dan da doktora baktı.

Doktor Oliver’ı yavaşça yatırarak uşağa, “Bunu inkâr edecek değilsin herhalde?” diye çıkıştı.

Giles, “Ben... Her şeyi... İyi niyetle yaptım efendim,” diye yanıtladı. “Bunu o çocuk sandım, yoksa elimi bile sürmezdim. Ben zalim bir insan değilim efendim.”

Blathers, “Hangi çocuk sandın?” diye sordu.

Giles, “Hırsızların çocuğu sandım efendim!” diye yanıtladı. “Onların... Yanında bir çocuk vardı, bundan eminim.”

Blathers, “Ee, şimdi de aynı düşüncede misin?” diye sordu.

Giles aptal aptal polise bakarak, “Hangi konuda efendim?” diye sordu.

Blathers sinirlenerek, “Yani bu çocuk o çocuk mu, sersem kafa!” dedi.

Giles tasalı bir yüzle, “Bilmiyorum, gerçekten bilmiyorum!” diye yanıtladı. “Odur diye yemin edemem.”

Mr. Blathers, “Peki ne düşünüyorsun?” diye sordu.

Zavallı Giles, “Ne düşüneceğimi bilmiyorum,” diye kekeleyerek yanıtladı. “Ama bunun o çocuk olduğunu hiç sanmıyorum. Hatta o çocuk olmadığından eminim. O çocuk olamaz bu; siz de biliyorsunuz!”

Blathers doktora doğru dönerek, “Bu adam içkili mi?” diye sordu.

Duff da sonsuz bir küçümsemeyle Giles’a, “Sen de ne eşi bulunmaz

şapşalmışsın meğer,” diye söylendi.

Bu sırada Doktor Losberne hastanın nabzını saymakla uğraşıyordu. Ama şimdi yerinden kalktı ve eğer memurların bu konuda herhangi bir kuşkuları varsa belki yan odaya geçip Brittles’ı sorguya çekmek isteyeceklerini söyledi.

Bunun üzerine yan odaya geçtiler. Huzura çağrılan Mr. Brittles kendisinin ve başuşağın ifadelerini yeni baştan karman çorman eden, öyle birbirini tutmaz, öyle olmayacak şeyler anlattı ki sözlerinin aydınlatığı tek şey, onun da hiçbir şeyden emin olmadığıydı. Genç uşağın kesinlikle söylediği şeyler, hırsız çocuğu şu anda karşısına getirseler tanıyamayacağı, Oliver’ı Mr. Giles hırsız sandığı için kendisinin de bunu iddia ettiği ve Mr. Giles’ ın da daha beş dakika önce mutfakta, “Ne yazık ki biraz fazla aceleci davrandım,” demiş olduğuydu.

Ortaya birçok zekice olasılık atılıp tahminler yürütüldü. Bu arada Mr. Giles’ın gerçekten birini vurmuş olup olmadığı da sorgu konusu edildi. Bunun üzerine kendisinin kullanmış olduğu tabanca incelenince içinde kaba kâğıtla baruttan başka bir şey olmadığı ortaya çıktı. Bu bulgu da on dakika kadar önce kovanı kendi eliyle çıkarmış olan doktordan başka hepsini epey heyecana verdi. Ama en fazla heyecanlanan herhalde Mr. Giles’ın kendisi oldu. Saatlerdir bir insanın belki de ölümüne neden olmanın korkusu içinde gezen adamcağız bu yeni duruma dört elle sarıldı!

Sonunda polis memurları, tatlı canlarını Oliver için pek fazla üzmeden Chertseyli jandarmayı evde bırakarak gittiler ve ertesi gün geri geleceklerine söz vererek o geceyi handa geçirdiler.

Ertesi sabah, Kingston Cezaevi’nde iki adamla bir oğlan çocuğunun yattığına ve bunların bir gece önce kuşkulu durumda görülerek tutuklandıklarına dair bir haber geldi. Bunun üzerine Mr. Blathers’la Mr. Duff da doğallıkla tutup Kingston’a gittiler. Ama biraz eşelenince anlaşıldı ki sözü geçen kuşkulu durum, bu üç kişinin bir saman yığınının dibinde uyurken görülmüş olmalarından ibaretti. Gerçi bu ağır bir suçtur ama yalnızca hapisle cezalandırılabilir. Sevgisiyle Kral’ın bütün uyruklarını saran merhametli İngiliz yasaları, samanlar arasında uyumanın ille şiddet kullanarak hırsızlık yapmış olmak anlamına gelemeyeceğini ileri sürer ve aleyhlerinde başkaca kanıt olamadan saman arasında uyuyanları ölüm cezasına çarptırmaktan kaçınır. Mr. Blathers’la Mr. Duff, Kingston’da hiçbir şey öğrenemedi geri döndüler.

Uzun lafın kisası biraz daha soruşturma, bir sürü de laklakiyattan sonra yerel sorgu yargıcı, Oliver’ı çağırılınca gelmesi kaydıyla Mrs. Maylie ile Dr. Losberne’in birleşik yeddieminliğine bırakmaya razı oldu. İkişer gineyle ödüllendirilen³⁸ Blathers’la Duff da kasabaya gezileri konusunda farklı

kanaatlerle döndüler. Bu baylardan ikincisi, koşulları dinç kafayla ele aldığında, soygun girişiminin içeriden kaynaklandığını düşünme eğilimine girmişti. Birincisi ise girişimin baştan aşağı, ünlü Mr. Conkey Chickweed'in marifeti olduğuna aynı derece de emindi.



Oliver Bow Street dedektifleriyle.

Oliver da Mrs. Maylie ile Rose'un ve iyi yürekli Doktor Losberne'in ortaklaşa özenli bakımları sayesinde yavaş yavaş iyileşmiş ve toparlanmaya başlamıştı. Eğer minnet ve şükranla dolup taşan yüreklerden fıskıran ateşli hayır duaları Cennet'ten duyuluyorsa (zaten bu dualar duyulmazsa acaba hangileri

duyulabilir?) yetim çocuğun Tanrı'dan dilediği iyilikler herhalde yeni dostlarının üzerlerine serpilip ruhlarına işleyerek benliklerine huzur ve mutluluk yayıyordu.

35. Battle-Bridge, bugün King's Cross olarak bilinen yerdir.

36. Bir deliğe bir porsuk konur ve peşine köpek salınırdı. Bu kanlı oyunlar sonradan yasaklandı. (Y.N.)

37. Kamu haberlerini, hükümet atamalarını ve iflasları haber veren, haftada iki kez yayınlanan bir gazete. (Y.N.)

38. Bow Street dedektifleri gelirlerinin çoğunu ödüller ve bu çeşit bahşişlerden elde ederlerdi. Bazen çalınan mal ya da paraların dava görülmeden sahiplerine ulaştırılmasını da ayarlarlardı. Londra dışında bir görevden günde bir gine ve masrafları için on dört şilin kazanırlardı. (Y.N.)

IX

Oliver’ın iyi yürekli dostlarıyla sürmeye başladığı mutlu hayatı anlatıyor

Oliver’ın hastalıkları ne azdı ne de hafif. Kırılan kolunun verdiği acıdan ve geç iyileşmesinden başka, uzun zaman rutubet ve soğğun etkisinde kalmak yüzünden hummaya da tutulmuştu. Bu humma haftalar sürdü ve onu çok kötü yıpratıp zayıflattı. Gene de çocuk zamanla yavaş yavaş iyileşmeye başladı. Ara sıra gözleri yaş dolarak başındaki iyi yürekli hanımlara ne derece minnet duyduğunu ve yeniden iyileşip güçlendiği zaman minnetini gösterecek bir şeyler yapmayı ne kadar istediğini kesik kesik anlatıyordu.

Bir gün Oliver gene o soluk dudaklarına yükselen şükran sözlerini söylemeye çalışırken Rose, “Zavallı çocuk!” dedi. “İstersen bize hizmet etmek için birçok fırsat bulabilirsin. Yakında yazlığa gidiyoruz. Halam seni de yanımıza almak niyetinde. O sessiz, sakın yerin temiz havası içinde, baharın binbir güzelliği ve keyfi arasında, birkaç günde kendini toparlarsın. Yorgunluğa katlanacak duruma geldiğin zaman da biz sana yaptıracak bir sürü iş buluruz!”

Oliver, “Yorgunluk mu?” dedi. “Ah, sevgili ablacığım, size hizmet edebilsem! Çiçeklerinizi sulayıp kuşlarınıza bakmakla ya da bütün gün koşuşturmakla sizin işinize yarayabilsem!.. Bunları yapabilmek için neler feda etmem ki!”

Rose Maylie gülümseyerek, “Hiçbir şey feda etmeyeceksin!” dedi. “Dedim ya, seni belki yüz çeşit işte kullanacağız. Bize hizmet etmek üzere verdiğin şu sözlerin yarısını bile tutsan bize mutluluk vermeye yeter de artar!”

Oliver, “Mutlu mu dediniz ablacığım?” diye sordu. “Ne kadar iyisiniz!”

Genç kız, “Evet, sen beni anlatamayacağım kadar mutlu edebilirsin,” diye yanıtladı. “İyi yürekli halamın bir insanı senin bize anlattığın korkunç sefaletten kurtarabildiğini düşünmek benim için tanımsız bir mutluluk olur. Ama ondan iyilik ve sevecenlik gören kimsenin candan minnet ve sevgiyle karşılık vermesi beni öyle sevindirir ki hayal bile edemezsin.” Rose Oliver’ın o düşünceli yüzünü dikkatle süzerek, “Anlayabiliyor musun beni?” diye sordu.

Oliver hevesle “Evet ablacığım!” diye yanıtladı. “Ama şu arada ne kadar nankörlük ettiğimi düşünüyordum da!”

“Kime karşı?”

“Geçen kez bana bakan iyi yürekli beyefendiyle o sevecen kadına karşı. Benim ne kadar mutlu olduğumdan haberleri olsa eminim çok sevinirler.”

Rose, “Ben de eminim bundan!” dedi. “Zaten Doktor Losberne de söz vermek lütfunda bulundu: Yola dayanabilecek kadar iyileştiğin zaman seni onları görmeye götürecektir.”

Oliver yüzü sevinçten parlayarak, “Sahi mi efendim?..” diye bağırdı. “Ah, onların o melek yüzlerini yeniden gördüğüm zaman sevincimden ne yapacağımı bilemiyorum!”

Oliver kısa zamanda bu yolculuğun yorgunluğuna dayanabilecek kadar kendini toparladı ve bir sabah Doktor Losberne ile birlikte, Mrs. Maylie’ye ait olan küçük bir faytonla yola çıktılar. Chertsey Köprüsü’ne geldikleri zaman Oliver sapsarı kesildi ve dudaklarından bir feryat koptu.

Doktor her zamanki gibi hemen heyecanlanarak, “Ne var oğlum? Bir şey mi gördün? Bir şey mi duydun? Bir şey mi oldun?” diye sorular sıraladı.

Oliver araba penceresinden elini uzatarak, “İşte şu efendim!” dedi. “Şu ev!”

“Evet, ne olmuş bu eve? Arabacı dur!.. Çek şu kenara. Söyle, oğlum, ne olmuş bu eve?”

Oliver, “Hırsızlar!” diye fısıldadı. “Beni götürdükleri ev!”

Doktor, “Deme yahu?” diye bağırdı. “Hey arabacı, aç kapıyı da ineyim!”

Ama daha arabacı yerinden inmeden doktor kapıyı açıp aşağı atlamıştı bile! Hemen karşıdaki terk edilmiş benzeyen yıkıntı eve koştu ve deliler gibi kapıyı tekmelemeye başladı.

Eciş bücüş, çirkin, kambur bir adam, “Evet?” diyerek kapıyı öyle birdenbire açtı ki Doktor Losberne son tekmesinin hızıyla nerdeyse yere kapaklanıyordu.

Kambur, “Ne oluyoruz böyle?” diye sordu.

Beriki bir an bile düşünmeden onun yakasına yapışarak, “Ne mi oluyoruz?” diye haykırdı. “Çok şey oluyoruz. Hırsız yakalıyoruz!..”

Kambur adam hiç kılını kıpırdatmadan, “Yakamı bırakmazsan işin içine cinayet de karışabilir!” diye yanıtladı. “Duydun mu?”

Doktor adamı bir güzel sarsarak, “Duydum!” dedi. “Nerede o?.. Hay Allah belasını versin, neydi o alçağın adı? Sikes... Tamam! Bana bak soyguncu herif, Sikes nerde?”

Kambur adam son derece şaşmış ve kızmış gibi bir bakış baktı, sonra ustaca bir bükülüşle yakasını doktorun elinden kurtararak ağız dolusu sövgüler

homurdandı ve içeri girdi. Ama kapıyı kapayacak vakit bulamadan doktor da sofaya girmişti bile. Merak ve heyecanla etrafına bakındı. Çevredeki eşyaların hiçbiri, hatta dolapların yerleri bile Oliver'ın tarifini tutmuyordu.

Onu dikkatle süzmekte olan kambur, "Hesap ver bakalım!" dedi. "Böyle zorla evime gelmekteki amacın nedir? Beni soyacak mısın yoksa kesecek misin? Söyle!.."

Doktor sinirlenerek, "Gülünç baykuş!" diye burun kıvırdı. "Yahu hırsız ya da cani takımı kapıya çift at koşulmuş faytonla mı dayanır?"

Adam, "Ne istiyorsun öyleyse?" diye öfkeyle sordu. "Elimden bir kaza filan çıkmadan defolup gidecek misin Tanrı'nın belası herif!"

Losberne, "Vakti gelince giderim!.." diye yanıtlayarak öbür odaya da baktı. Ama burası da Oliver'ın tarifine hiç uymuyordu. Doktor, "Bir gün foyanı ortaya çıkarırım elbet dostum!" diye söylendi.

Uğursuz suratlı sakat, "Öyle mi?" diye onu alaya aldı. "Ne zaman istersen buyur... Ben hep buradayım. Yirmi beş yıldır bu evde tek başına oturan deli dolu herifin biri senden mi korkacak? Ben de bunu senin yanına bırakmam elbet! Bak görürsün!.." Ve iğrenç cüce öfkeden kendini yitirmişçesine tepinip haykırmaya başladı.

Doktor kendi kendine, "Aptallık ediyorum!" diye söylendi. "Çocuk yanlışlık yapmış olabilir. Al dostum! Koy şunu cebine de ağzını kapa artık!" Böyle diyerek cüceye biraz para verdi ve gene arabaya döndü.

Adam korkunç küfür ve lanetler savurarak doktorun arkasından arabaya kadar geldi. Onun dönüp arabacıyla konuşmasından yararlanarak arabanın içine bir göz attı ve Oliver'a bir an için öyle keskin ve delip geçici, öyle öfke ve hınç dolu bir bakış fırlattı ki bu bakış belki bir ay, gece gündüz çocuğun aklından gitmedi! Arabacı yerine geçip atlar hareket edinceye kadar cüce en korkunç küfür ve lanetleri savurmayı sürdürdü. Tekrar yola koyulduktan sonra bile arabadakiler onun ta gerilerde bir öfke çılgınlığı içinde saçını başını yolarak tepindiğini görebiliyorlardı.

Uzun bir sessizlikten sonra doktor, "Ben eşeğin biriyim!" dedi. "Bunu şimdiye kadar biliyor muydun Oliver?"

"Hayır efendim."

"Öyleyse bir dahaki sefere unutma!"

Birkaç dakika süren ikinci bir sessizlikten sonra doktor, "Eşeğin biri!" diye yineledi. "Ev, o ev olsaydı, hırsızlar da orada olsaydı bile elimden ne gelirdi ki bir başıma? Yanımda yardımcı da olsa ne başarabilirdim bilmiyorum ya!

Yalnızca kendimi ele vermekle kalır, bu sorunu örtbas edişimin ortaya çıkmasına

neden olurdu. Gerçi iyi bir ders olurdu bu bana. Hep içimden geldiği gibi duygularıyla hareket ettiğim için başımı belaya sokuyorum. Oh olurdu bana!”

İmdi bu çok üstün kişi ömrü boyunca hep içinden geldiği gibi hareket etmişti. Bu yüzden başının fazla bir belaya girmesi şöyle dursun, tersine bütün tanıdıklarının en candan sevgi ve saygısını kazanmış olması, onun içinden gelen duyguların iyiliğine kanıttır. Aslını ararsanız doktor bir-iki dakika için sinirlenmişti. Çünkü eline geçen ilk fırsatta Oliver’ın anlattığı hikâyeyi doğrulayacak bir ipucu bulamadığı için düş kırıklığına uğramıştı. Gerçi Oliver’a sorduğu sorulara eskisi gibi birbirini tutan, açık seçik yanıtlar alınca ve oğlanın hâlâ eskisi gibi candan ve dürüst bir tavırla konuştuğunu duyunca keyfi yerine geldi. Ve bundan böyle Oliver’ın her anlattığına kayıtsız şartsız inanmaya karar verdi.

Oliver, Mr. Brownlow’un oturduğu sokağın adını bildiği için dosdoğru oraya gidebilmeleri mümkün oldu. Araba sokağa sapınca çocuğun yüreği öyle bir çarpmaya başladı ki neredeyse soluğu kesildi.

Doktor, “Söyle oğlum, hangi ev?” diye sordu.

Oliver pencereden heyecanla dışarısını göstererek, “Bu, işte bu!” diye bağırdı. “Beyaz olanı. Ah, çabuk olun; ne olur çabuk olun! İçim öyle titriyor ki ölecek gibiyim!”

Doktor onun omzunu okşayarak, “Hadi, hadi!” dedi. “Şimdi göreceksin onları. Onlar da seni böyle sağ salım görünce sevinçten deli olacaklar.”

Oliver, “Umarım!” dedi. “Öyle iyilik ettiler ki bana! Öyle büyük iyilik ettiler ki!”

Araba biraz daha gitti. Sonra durdu. Yok, yanlış evin önünde durmuşlardı. Bir sonraki... Birkaç adım daha gidip gene durdular. Oliver, yanaklarından aşağı sevinçli heyecan yaşları süzülerek evin pencerelerine doğru baktı.

Heyhat! Beyaz ev boştu ve pencereye bir kâğıt yapıştırılmıştı. “Kiralık.”

Doktor Losberne, Oliver’ın kolunu kendi koluna geçirerek, “Yan kapıyı çalalım,” dedi. “Affedersiniz, şu yan taraftaki evde oturan Mr. Brownlow’a ne oldu, haberiniz var mı?”

Hizmetçi kadın bilmiyormuş ama gidip sorabilirmiş. Biraz sonra geri geldi ve Mr. Brownlow’un bundan altı hafta önce eşyalarını satıp Batı Hint Adaları’na gitmiş olduğunu söyledi.

Oliver ellerini üzüntüyle birbirine vurdu ve dermansız, duvara yaslandı.

Doktor Losberne bir an duraladıktan sonra, “Kâhya kadın da gitmiş mi?” diye sordu.

Kadın, “Evet efendim!” diye yanıtladı. “Beyefendiyle bir dostu ve kâhyası,

hepsi birlikte gitmişler.”

Doktor Losberne arabacıya dönerek, “Bizim oraya çek!” diye buyurdu. “Bu Tanrı’nın belası Londra’dan çıkıncaya kadar da durma!”

Oliver, “O kitapçıya gidelim mi efendim?” diye sordu. “Yolu biliyorum. Ne olur efendim, gidip görün onu. Ne olur.”

Doktor, “Zavallı yavrum, bugünlük bu kadar düş kırıklığı yetsin!” diye yanıtladı. “İkimize de yeter bu kadarı. Kitapçıya gidersek herhalde ya öldü diyecekler ya da evini kundakladı ve kaçtı filan diyecekler. Yok, dosdoğru evimize dönelim artık.” Böylece, doktorun içinden geldiği gibi yaparak evlerine döndüler.

Bu çok acı düş kırıklığı Oliver’a mutluluğunun arasında bile büyük dert ve üzüntü oldu. Çünkü hastalığı sırasında kaç kez Mr. Brownlow ile Mrs. Bedwin’e kavuşunca neler anlatacağını düşünerek zevkli dakikalar geçirmişti. Gün gelip kendini onların gözünde temize çıkarmak ve nasıl zorla kaçırıldığını onlara anlatabilmek umudu, şu son başına gelen felaketler sırasında ona güç vermişti. Şimdi ise onların, onun bir hırsız ve düzenbaz olduğuna inanarak ta uzaklara gitmiş olduklarını, bu inancı belki de ölünceye kadar düzeltemeyeceğini düşünmek, çocuğa dayanamayacağı kadar güç geliyordu.

Bununla birlikte olaylar şimdiki velinimetlerinin davranışını hiç değiştirmemişti. Aradan iki hafta daha geçip de havalar tamamen ısınıp bütün ağaç ve çiçekler yeşerip tomurcuğa durunca, birkaç ay için Chertsey’den ayrılmak üzere hazırlıklara başladılar. Fagin’in o kadar gözünü döndürmüş olan gümüş takımları bankaya emanet edip Giles’la bir başka uşağı evde bekçi bırakarak epey uzaktaki bir köy evine hareket ettiler ve Oliver’ı da yanlarına aldılar.

Hâlâ zayıf ve halsiz olan çocuğun, bu vadi köyünün mis gibi temiz havası içinde, yeşil tepeleri ve sık koruları arasında bulduğu zevk ve sevinci, huzur ve rahatı kim betimleyebilir? Sessiz ve dinlendirici yerler, kalabalık, gürültülü yerlerde yetişmiş ve acı çekmiş olanların ruhuna nasıl işler, onların bezgin yüreklerine nasıl kendi tazeliklerini bağışlar? Bunu kim anlatabilir!

Gittikleri yer olağanüstü bir köşeydi. Ömrü düşkün kalabalıklar, kavga, gürültü, patırtı arasında geçmiş olan Oliver burada yepyeni bir hayata başlamış gibiydi. Köy evinin duvarlarına gül ve hanımelleri; ağaç köklerine sarmaşıklar sarılmıştı. Bahçedeki türlü çiçekler havayı nefis kokularıyla dolduruyorlardı.

Yakınlarında küçük bir kilise vardı. Kilise avlusundaki mezarlık yüksek, ürkünç mezar taşlarıyla değil de üzeri taze çimen ve yosunla kaplı, gösterişsiz tümseklerle doluydu. Buralarda köyün yaşlıları huzur içinde yatıyorlardı. Oliver

çok zaman buraya gelip dolaşıyor ve bazen annesinin gömülü olduğu yoksul mezarı düşününce oturup gizlice ağlıyordu. Ama sonra gözlerini yukardaki derin mavi gökyüzüne kaldırınca annesinin toprakta yatmadığını anımsayarak acısı diniyor ve çocuk daha tatlı hüznün gözyaşları döküyordu.

Mutluydu. Günleri sakın ve asude geçiyor; geceler beraberinde korku, dert ve kötü arkadaşlar değil, tatlı ve güzel düşünceler getiriyordu. Her sabah o küçük kilisenin yanı başında oturan ak saçlı yaşlı bir beye giderek daha iyi okuyup yazmasını öğreniyordu. Adamcağız ona öyle iyi davranıyor, onu eğitmek için öyle canla başla uğraşıyordu ki Oliver de onu hoşnut etmek için ne yapacağını bilemiyordu.

Sonra Mrs. Maylie ve Rose ile birlikte yürüyüşlere çıkıyor ve onların kitaplar üzerine konuşmalarını dinliyordu. Ya da gölgelik bir yere oturuyorlardı ve Rose onlara kitap okuyordu. Oliver bunu akşama kadar dinlese bıkmazdı.

Sonra bahçeye bakan küçük bir odada istekle çalışarak ertesi günkü dersini hazırlıyordu. Yavaş yavaş akşam olurken iki hanım gene gezinmeye çıkıyorlardı. Oliver da onlara katılıyor ve konuştuklarını haz içinde dinliyordu. Öyle mutluydu ki onların biri bir çiçek istese hemen tırmanıp koparıyor; unuttukları bir şey olsa koşup alıyordu. Ve her istenileni hemen o an yapmak için çırpınıyordu.

Ortalık iyice kararıp da eve döndükleri zaman genç kız piyano başına geçerek hoş bir hava çalıyor ya da o yavaş, tatlı sesiyle halasının sevdiği eski şarkıları söylüyordu. Şamdanları yakmıyorlardı böyle zamanlarda. Oliver bir pencere başına oturuyor ve yanaklarından aşağı sakın sevinç yaşları akarak tatlı müzik sesini dinliyordu.

Ya pazar günü gelince, saatleri diğer günlerin saatlerinden ne kadar farklı olarak geçiriyorlardı! Ama gene de bütün diğer günler gibi mutlu! Sabahleyin o küçük kiliseye gidiyorlardı; pencerelerinde oynayan yeşil yapraklar, bahçesinde öten kuşlar ve içerisini dolduran tatlı çiçek kokularıyla. Yoksul köylüler öyle tertemiz ve derli toplu giyiniyor ve öyle içten bir saygıyla diz çöküp dua ediyorlardı ki burada toplanmalarının sıkıcı bir görev değil, bir zevk olduğu belliydi. İlahi söyleyişleri basit olsa da candandı ve kulağa (en azından Oliver'ın kulağına) bundan önce kiliselerde duyduklarından daha ahenkli geliyordu. Kiliseden sonra gene çıkıp dolaşıyorlar ve tertemiz köyevlerine konukluğa gidiyorlardı. Geceleyin de Oliver bütün hafta çalışmış olduğu İncil'den ev halkına bir-iki sayfa okuyordu ve bu görevi yerine getirirken papaz efendi kendisiymişçesine koltukları kabarıyordu.

Oliver sabahları saat altıda kalkarak kırlarda dolaşıyor ve kucak kucak çiçek

toplayıp getiriyordu. Eve dönünce bunları binbir emek ve özenle vazolara yerleştirerek kahvaltı masasını süslüyordu. Rose Maylie'nin kuşları için de hardal çiçekleri getiriyordu. Oliver köydeki kilise görevlisinden de kuş bakımı dersleri aldığı için çiçekleri kafeslere en uygun şekilde yerleştiriyordu.

Kuşların günlük tuvaleti bitince ya bir köy evine yardım etmeye ya da köy meydanındaki kriket oyununa gidiliyordu. Oyun yoksa bile bahçede yapılacak o kadar çok iş vardı ki!.. Asıl mesleği bahçıvanlık olan din görevlisinden çiçek bakımı dersleri de alan Oliver, Rose Maylie kalkıp gelinceye kadar kendini canla başla bahçe işine veriyordu. Sonra da yaptığı işlere ilişkin Rose Maylie'nin söylediği övgü sözlerini dinliyordu.

Böylece üç ay geldi geçti. Öyle bir üç ay ki Tanrı'nın en bahtı açık, en gözde bir kulunun hayatında bile katıksız bir mutluluk devresi sayılabilirdi; hele Oliver'ın hayatında mutluluğun doruğuydu. Bir yanda en has ve sevecen bir cömertlik, öbür yanda en gerçek, en candan, en ateşli bir minnet duygusu... Oliver Twist'in çok geçmeden Mrs. Maylie'yle yeğeni tarafından tamamen benimsenmesine ve o genç, duygulu gönlündeki bağlılığın, aynı ölçüde bir bağlılık ve övünçle karşılık görmesine şaşmamak gerekir.

X

Oliver’la dostlarının mutluluğu ansızın kesintiye uğruyor

Bahar hızla sona erdi ve yaz geldi. Köyde doğanın güzelliği şimdi bütün rengârenk görkemiyle doruğa ermişti. İlk aylarda ince ve çıplak duran ulu ağaçlar şimdi gürül gürül hayat ve sağlık dolmuştu. Yeşil kollarını susuz toprağın üzerine gererek açık ve çıplak yerleri, koyu ve serin gölgeli, kuytu birer köşe haline getiriyorlardı ve buralara sığınarak karşıda uzanan güneşli manzaraları izlemek tatlı oluyordu. Toprak en yeşil paltosunu giymiş, en nefis kokularını havaya salıvermişti. Yılın en olgun, en canlı mevsimiydi: Bütün yaratıklar hayat ve neşe doluydu...

Küçük köy evinde günler hep aynı dinginlikle akıp geçiyor ve evdekilerin arasında aynı neşeli huzur hüküm sürüyordu.

Oliver çoktan sağlığını kazanmış ve toplayıp irileşmişti. Birçok kişinin çevresindekilere karşı tutumu, sağlıklarında başka, hastalıklarında başkadır. Ama Oliver’ın yeni dostlarına karşı duyduğu candan sevgi hiç değişmemişti. Hastalık ve acıdan bitik bir halde, tamamen çevresindekilerin eline bakarken nasıl sevgi dolu, uysal bir yaratıksa şimdi de öyleydi.

Güzel bir gece, her zamankinden daha uzun bir yürüyüş yaptılar. Çünkü gündüz hava çok sıcak geçmişti ve akşamla çıkan hafif esinti her zamankinden daha çok yürek tazeliyordu. Ay parıl parıldı. Rose’un da neşesi yerinde olduğu için gülüp söyleyerek her zamanki sınırlarını çok gerilerde bırakıncaya kadar yürümeyi sürdürmüşlerdi. Mrs. Maylie yorulduğu için dönüşte daha yavaş yürüdüler. Evde genç kız başından güneş şapkasını çıkarır çıkarmaz her zamanki gibi piyano başına oturdu. Birkaç dakika sonra yavaş ve ağır bir parçaya başladı. Biraz sonra piyano ezgilerinin arasından onun ağladığını duydular.

Yaşlı kadın, “Rose, bir tanem!” dedi.

Rose yanıtlamadan daha hızlı piyano çalmaya başladı. Sanki bu sözler onu dalmış olduğu acı düşüncelerden uyandırmıştı.

Mrs. Maylie çabucak yerinden kalktı ve gidip kızın üzerine eğilerek, “Canım Rose!” dedi. “Bu da nesi?.. Ağlıyorsun! Yavrucuğum, derdin nedir?”

Genç kız, “Hiç halacığım, hiçbir şey!” diye yanıtladı. “Ne olduğunu ben de bilmiyorum; anlatamam. Ama öyle...”

Mrs. Maylie onun sözünü keserek, “Hasta filan değilsin ya?” diye sordu.

Rose, “Yok, yok, hasta değilim!” diye yanıtladı. Ancak çok kötü üşümüş gibi ürperiyordu. “Şimdi iyileşirim. Ne olur pencereyi kapayın.”

Oliver hemen onun dediğini yaptı. Rose da neşeli olmaya kendini zorlayarak daha canlı bir hava çalmaya çalıştı. Ama parmaklarında tuşlardan ses çıkartacak güç kalmamıştı. Yüzünü elleriyle örterek kanepeye çöktü ve artık gözyaşlarını tutamayarak başladı ağlamaya.

Halası, “Kızım benim!” diyerek kollarını ona sardı. “Şimdiye kadar hiç böyle görmediydim seni.”

Rose, “Sizi üzmemek için canımı veririm halacığım!” dedi. “Çok da çaba harcadım ama elimde değil. Korkarım gerçekten hastayım ben halacığım.”

Gerçekten de hastaydı. Çünkü şamdanlar yakıldığı zaman, eve döndüklerinden beri geçen şu kısacık zaman içinde yüzünün mermer gibi beyaz bir renk almış olduğunu gördüler. Yüz ifadesi de güzelliğinden bir şey yitirmemiş olmakla birlikte değişmiş; o tatlı, uysal yüze şimdiye kadar hiç görmedikleri bir gerginlik, bir çöküklük gelmişti.

Derken bu yüzü bir ateş dalgası bürüdü ve o yumuşak mavi gözlerde dalgın, neredeyse çılgın bir bakış belirdi. Sonra bu, gelip geçici bir bulutun gölgesiymiş gibi yitti ve kızın yüzü gene o ölüm beyazlığını aldı.

Kaygıyla Mrs. Maylie’ye bakmakta olan Oliver, bu görüntülerin onu telaşa verdiğini görebiliyordu. Kendisi de kaygılıydı ama yaşlı kadının kaygısını gizlemeye çalıştığını görünce kendi de öyle hareket etti. Bunu o kadar iyi başardılar ki biraz sonra Rose yatmaya gittiği zaman neşesi yerine gelmiş, hatta sağlık durumu bile biraz daha düzelmiş gibiydi. Ertesi sabaha kadar bir şeyciği kalmayacağını söylüyordu.

Mrs. Maylie yeğenini yatırıp dönünce Oliver, “Umarım bir şeyisi yok ya?” dedi. “Bu gece hasta bir hali var ama...”

Mrs. Maylie ona susmasını işaret etti. Odanın karanlık bir köşesine geçerek bir süre sessiz oturdu. Sonra titreyen bir sesle:

“Umarım hasta değildir Oliver!” dedi. “Kaç yıldır onunla birlikte çok mutlu oldum. Kim bilir, belki de fazla mutlu!.. Başıma bir felaket gelmesinin sırasındır belki de ama ne olur felaket bu olmasın.”

“Ne gibi bir felaket efendim?”

“Yıllardır benim için teselli ve mutluluk kaynağı olan sevgili kızımı yitirmenin acı darbesi.”

Oliver, “Tanrı saklasın!” diye inledi.

Yaşlı kadın ellerini kahırla ovuşturarak, “Amin yavrum, amin!” dedi.

Oliver, “Ama ortada öyle korkunç bir olasılık olamaz!..” diye ekledi. “Birkaç saat önce bir şeyciği yoktu.”

“Şimdi çok hasta. Daha da ağırlaşacak, bundan eminim. Ah benim sevgili, biricik kızım! Onsuz nasıl yaşarım ben!”

Yaşlı kadın kendini öyle bir üzüntüye kaptırmıştı ki Oliver kendi duygularına gem vurarak ona biraz söylenmek cesaretinde bulundu ve kendisiyle Rose’un hatırı için sakın olmasını rica etti. Sonra bütün çabalarına karşın gözlerine yaşlar dolarak, “Bir düşünün efendim!” dedi. “Rose Abla ne kadar genç ve iyi bir kız! Çevresine mutluluk ve teselli saçıyor. Siz de o kadar iyisiniz ki! Eminim Tanrı hem sizin, hem onun hatıranızı tanıyacaktır. Ve onun mutlu ettiklerinin. Bu yüzden de Rose ölmeyecek, eminim bundan. Tanrı onun bu kadar genç yaşta ölmesine izin veremez!”

Mrs. Maylie elini Oliver’ın başına koyarak, “Şşş!..” dedi. “Çocukça konuşuyorsun, zavallı yavrum. Ama her şeye karşın görevimi anımsatıyorsun bana. Bir an için unutmuştum bunu. Kusuruma bakılmasın artık, çünkü yaşlı bir kadıyım. Çok hastalık, çok ölüm gördüm ömrümde. Geride kalanların çektiği acıyı iyi bilirim. Sonra, ölümün sıra, saygı tanımadığını; gençliğe, iyiliğe bakmadığını bilecek kadar hayat deneyimim var. Ama bu bizim acımıza teselli olmalı çünkü Tanrı adildir. Böyle olaylar da bu dünyadan daha güzel bir dünyanın varlığını ve buradan oraya bir anda gidildiğini bizim kafamıza sokmaya yarar. Tanrı’nın dediği olur! Rose’u çok seviyorum. Ne kadar çok sevdiğimi ancak Tanrı bilir!”

Oliver, Mrs. Maylie’nin bu sözleri söylerken adeta büyük bir çabayla gözyaşlarını tuttuğunu ve başını dimdik doğrultarak sakın ve azimli bir hal aldığını gördü ve şaşırdı. Bu serinkanlılığın hemen geçmeyip sürmekte oluşu çocuğu daha da şaşırttı. Bu akşamı izleyen dertli, yorucu ve kaygılı zamanlar boyunca Mrs. Maylie direncini ve çabasını hiç gevşetmedi. Üzerine düşen görevleri hiç aksatmadan, hatta görünüşe göre neşeyle yerine getirdi. Oliver küçüktü ve güçlü ruhların zor koşullar altında neler yapabileceğini henüz bilmiyordu. Nasıl bilsin ki bu ruh gücüne sahip olanlar bile çok kez bilemezler bunu!

Kaygı dolu bir gece geçirdiler. Sabah olduğu zaman Mrs. Maylie’nin tahminleri yazık ki doğru çıktı. Rose yüksek ateşli ve tehlikeli bir hastalığın ilk evresindeydi.

Mrs. Maylie işaretparmağını dudağına götürdü ve gözlerini Oliver’ın

gözlerinden ayırmadan, “Harekete geçmeliyiz Oliver!” dedi. “Yararsız üzüntüye kendimizi kaptırmakta anlam yok. Şu mektubu en çabuk tarafından Doktor Losberne’e iletmek gerek. Önce kır yollarından geçerek altı kilometre kadar ötede pazaryeri kurulan kasabaya götürülecek... Oradan da atlı bir ulakla dosdoğru Chertsey’ye. Kasaba hanındakiler ulak işini hallederler. Senin de mektubu kasabaya kadar götürebileceğine güvenim var.”

Oliver yanıtlamadı ama bir an önce yola çıkmak için can attığını bakışlarıyla belirtti.

Mrs. Maylie düşünceli bir tavırla duralayarak, “Bir başka mektubum daha var!” diye mırıldandı. “Ama şimdi göndereyim mi yoksa Rose’un durumu belli oluncaya kadar bekleyeyim mi bilemiyorum. Umudumu yitirmeden göndermek istemem.”

Kendine verilen işi bir an önce başarmak için sabırsızlanan Oliver elini uzatarak, “O da Chertsey’ye mi gidecek efendim?”

Kadın, “Hayır,” diyerek mekanik bir hareketle mektubu düşünmeden ona verdi. Oliver baktı ve zarfın, taşradaki bir lordun evindeki Mr. Harry Maylie Esquire’a yazılmış olduğunu gördü; adresi eliyle çıkartamamıştı.

Sabırsızlıkla hanıma bakarak, “Gönderiyor musunuz efendim?” diye sordu.

Mrs. Maylie mektubu geri alarak, “Sanmıyorum!” dedi. “Yarına kadar bekleyelim.”

Sonra Oliver’a para verdi ve çocuk da bacaklarının var gücüyle yola düzüldü.

Çayırların içinden, tarlaların arasındaki patikalardan rüzgâr gibi koşarak geçiyordu. Kâh yüksek mısırların arasında gözden kayboluyor kâh üzerinde ekin biçilen ya da harman dövülen tarlalara çıkıyordu. Ancak arada bir soluk almak için bir anlık duralıyordu. Sonunda, tere batmış, toza toprağa bulanmış bir halde kasabadaki küçük pazaryerine ulaştı.

Buraya gelince durdu ve çevresine bakınarak hanı aradı... Beyaz bir banka, kırmızı bir bira imalathanesi ve sarı boyalı bir resmî yapı vardı. Köşede de çevresindeki tahta parmaklık baştan başa yeşile boyanmış olan kocaman bir köşk göze çarpıyordu ki önüne “*The George*” diye tabela asılmıştı. Bunu görür görmez Oliver oraya doğru koştu.

Kemerin altında uyuklayan bir yamak oğlana derdini anlattı. Oğlan, ne istediğini duyunca onu seyise havale etti. Seyis, dediklerini dinledikten sonra onu han sahibine gönderdi. Han sahibi ahırın önündeki tulumbaya yaslanmış, gümüş bir kürdanla dişlerini karıştırmakta olan uzun boylu, boynu mavi mendilli, başı beyaz şapkalı bir adamdı. Bej rengi dizlik pantolon ve üst

kısımları pantolonuyla aynı renkte olan uzun çizmeler giymişti.

Bu bey ağır ve ölçülü adımlarla bar kısmına giderek faturayı yazdı. Çok uzun sürdü faturanın yazılması. Sonunda tamamlanıp parası da ödenince sıra atın eyerlenip ulağın giyinmesine geldi. Bu da bir on dakika daha aldı. Bu arada Oliver sabırsızlık ve kaygıdan deli gibiydi. Öyle ki içinden ata atladığı gibi doludizgin Chertsey'ye gitmek istiyordu. Sonunda bütün hazırlıklar tamamlandı ve mektup ulağa, acele etmesi için birçok uyarılarla birlikte emanet edildi. Adam atı mahmuzladı ve pazaryerinin eğri büğrü taşları üzerinden bir nal şakırtısıyla geçerek birkaç dakikada araba yolunu tuttu.

Hiç zaman yitirmeden yardım çağırması olduğunu bilmek az şey değildi. Oliver biraz hafiflemiş olarak dönüp yürüdü... Tam avlu kapısından dışarı çıkmak üzereyken o anda içeriye giren pelerinli, uzun boylu bir adamla çarpıştı.

Adam, “Öf!” diye söylenerek dik dik çocuğa baktı.

Sonra birden irkilerek, “Bu da nesi?” diye bağırdı.

Oliver, “Özür dilerim, efendim!” dedi. “Çok acelem vardı da sizi görmedim.”

Adam iri kara gözleriyle Oliver'a bakmayı sürdürerek, “Hay Allah!” diye söyledi. “Kimin aklına getirdi! Tanrı kahretsin; başıma bela kesilmek için mezardan bile çıkacak demek!”

Yabancıнын acayip halinden ürküp şaşırان Oliver, “Bağışlayın!” diye kekeledi. “Bir yerinizi filan acıtmadım ya?”

Adam korkunç bir öfkeyle dişlerini kısıarak, “Tanrı belasını versin!” diye mırıldandı. “Cesaret edebilseydim tek bir sözümle, bir gece içinde kurtulmuş olurdum ondan. Lanet sana, ölüm sana, küçük şeytan! Ne arıyorsun sen burada?”

Adam ne yaptığını bilmez bir halde bu sözleri söylerken yumruğunu sallayıp dişlerini gıcırdatıyordu. Vuracaktı gibi Oliver'ın üzerine yürüdü. Sonra birden boylu boyunca yere devrildi ve ağzı köpürerek çırpınıp kıvranmaya başladı.

Oliver deli sandığı bu adamın korkunç çırpınışlarını izledi bir an, sonra yardım çağırarak üzere içeri koştu. Adamın sağ salim hana taşındığını görünce dışarı çıkıp evinin yolunu tuttu ve yitirdiğı vakti kapatmak için son hızla bir koşu tutturdu. Biraz önce gördüğü adamın acayip hallerini düşünerek son derece şaşmaktan ve biraz da korku duymaktan kendini alamıyordu.

Ama çok geçmeden bunu unuttu gitti. Çünkü eve varınca Rose'un hastalığından duyduğu kaygı kafasını öylesine doldurdu ki başka düşünceye yer kalmadı.

Rose Maylie'nin durumu hızla kötüleşmişti. Gece yarısına doğru ateşten kendini yitirip sayıklamaya başladı. Köy doktoru kızın başından ayrılmıyordu. Hastayı görür görmez Mrs. Maylie'yi kenara çekmiş ve hastalığının son derece

tehlikeli bir şey olduğunu söylemişti.

“Daha doğrusu kurtulması hemen hemen bir mucizeyle mümkündür!” demişti.

O gece kaç kez Oliver yatağından kalkarak sessiz adımlarla merdiven başına gitti ve hasta odasından gelebilecek en ufak bir çıtı duyabilmek için kulak kabarttı. Kaç kez ani bir koşuşma duyarak aklına bile getirmek istemediği feci şeyin başına gelmiş olduğu korkusuyla baştan ayağa titredi ve soğuk terler döktü. Mezarın eşiğinde sendelemekte olan nazlı kızın hayatı ve sağlığı için o gece ettiği acı ve ateşli dualar yanında o zamana kadar etmiş olduğu bütün dualar hiç kalırdı!

Ah, insanın candan sevdiği birinin hayatı sallantıdayken elleri böğründe beklemek zorunda kalmanın heyecanı; bu keskin, korkunç heyecan! Ah, insanın beynine doluşan ve canlandırdıkları hayallerin gücüyle yüreği deli gibi çarptırıp soluğu sıkılaştıran kahredici düşünceler! Sevdığımız insanın acısını dindirip tehlikeyi hafifletebilmek için bir şeyler yapmak ihtiyacı ve hiçbir şey yapamayacağımızı bilmek! Çaresizliğimizin doğurduğu iç çöküntüsü ve hüznü! Hangi işkence bu kadar ağır olabilir! O ânın ateşi içinde, kendimizi ve kafamızı ne kadar zorlarsak zorlayalım bu işkenceden imkânı yok kurtulamayız!

Sabah oldu. Ama köy evinde bir ıssızlık, bir sessizlik vardı. Herkes fısıltıyla konuşuyordu. Bahçe kapısına kaygılı yüzlerle gelen kadın ve çocuklar ağlayarak dönüyorlardı. Sabahtan akşama kadar bütün gün, karanlık olduktan sonra da saatler saati, Oliver bahçeyi arşınladı durdu. Gözleri her an hasta odasına doğru çevriliyor ve penceredeki perdeyi görünce içeride ölüm varmış gibi ürperiyordu.

Gece geç vakit Doktor Losberne geldi. Konuşurken başını öte yana çevirerek, “Çok zor!” dedi. “Bu kadar genç... Bu kadar sevgili. Ama umut pek az.”

Yeni bir sabah. Güneş parıl parıldı; aydınlattığı yerlerde dert ve acıdan iz yokmuşçasına parlak! Ve çevresi çepeçevre bir yaprak ve çiçek cümbüşüyle, hayat ve sağlıkla, neşeli ses ve görüntülerle dolu olarak yatan o güzelim gencecik kız, ölüme her an biraz daha yaklaşıyordu.

Oliver usulca kaçarak köy mezarlığına gitti; o yeşil tümseklerden birinin üstüne oturarak Rose için sessiz sessiz dua etti ve ağladı.

Çevre öylesine sakın ve güzel, görüntüler öyle parlak ve şen, kuşların yaz şarkıları öyle sevinçli, ta havalarda dönüp dolanan kargaların hızlı uçuşu öyle özgür, her şey canlılık ve mutlulukla o kadar dopdoluydu ki çocuk başını kaldırıp da çevresine bakındığı zaman elinde olmadan ölünecek zaman değil bu diye düşünüyordu. En alçakgönüllü yaratıklar bile şen şakrak bayram ederken,

Rose nasıl ölebilirdi? Mezar denen şey soğuk ve sıkıntılı kış günleri içindi; güneş ışığı ve çiçek kokularıyla dolu yaz günleri için değil! Hatta çocuğa öyle geliyordu ki kefenler bile sadece yaşlı ve buruşuk gövdelere göreydi. O soğuk kıvrımları gençlerin taze ve kıvrak gövdelerini imkânı yok saramazdı.

Kiliseden ansızın yükselen bir çan sesi bu çocuksu düşünceleri dağıttı. Bir çan sesi daha! Bir tane daha! Ölüm çanıydı bu. Bir avuç yaşlı, mezarlık kapısından içeri girdi. Maviler giymişlerdi, çünkü ölen bir çocuktü. Köylüler üstü açık duran mezarın çevresine geçtiler. Çocuğun annesi de ağlayanların arasındaydı. Ama güneş pırıl pırıldı ve kuşlar şakırmaktan vazgeçmiyorlardı.

Oliver gene evin yolunu tuttu. Hasta kızıdan görmüş olduğu sayısız iyilikleri düşünerek duyduğu minneti göstermek üzere eline yeniden fırsat geçmesi için dua ediyordu. Rose’a karşı duyduğu minnet ve sevgiyi belirtmekten ömrünün sonuna kadar vazgeçmezdi artık. Gerçi kendi kendini ihmalcilik ya da düşüncesizlikle suçlaması için bir neden yoktu, çünkü Rose’a her zaman gönüllü olarak hizmet etmişti. Ama şimdi aklına bin türlü olay geliyor ve bu olaylar sırasında daha hevesli ve istekli olabileceken, olmadığı kuruntusuyla pişmanlık duyuyordu.

Çevremizdekilere karşı davranışlarımızda dikkatli olmamız gerek. Çünkü her ölüm geride kalan bir avuç kimseye öyle düşünceler miras bırakır ki yapılabileceken yapılmamış, unutulmuş, boş verilmiş şeyler... Onarılabileceği halde onarılmamış kırgınlıklar, giderilmemiş eksiklikler... İnsan için bunlardan daha acı bir düşünce olamaz! Hiçbir pişmanlık, iş işten geçtikten sonra duyulan pişmanlık kadar acı değildir. Kendimizi acıdan korumak istiyorsak bütün bunları vaktinde anımsayalım...

Oliver eve vardığında Mrs. Maylie küçük salonda oturuyordu. Onu görünce Oliver’ın içi çürüdü. Çünkü yaşlı hanım şimdiye kadar yeğeninin başucundan hiç ayrılmamıştı. Oliver onu hasta odasından çıkaran değişikliğin ne olabileceğini düşündü ve ürperdi. Sonra öğrendi ki Rose derin bir uykuya dalmış. Bu uykudan uyanınca ya iyileşip yeniden hayata dönecek ya da hayata veda edecek ve ölecekmiş.

Konuşmaktan çekinerek kulakları kirişte saatlerce oturdular. Gelen yemek el sürülmeden kalktı. Akıllarının bambaşka bir yerde olduğu yüzlerinden belli olarak güneşin gitgide alçalmasını ve sonunda yeri göğü günbatımının parlak renklerine boyamasını seyrettiler. İyice duyarlık kazanmış olan kulaklarına yaklaşan bir ayak sesi çarptı. İkisi de kendilerini tutamayarak kapıya koşarken Doktor Losberne içeri girdi.

Mrs. Maylie, “Rose nasıl?” diye bağırdı. “Hemen söyle. Korkma, her şeye

dayanırım ama bu beklemeye, heyecana dayanamıyorum. Tanrı aşkına hemen söyle! Bırak beni, Tanrı aşkına, bırak gideyim! Yavrum benim! Öldü! Can çekişiyor!”

Doktor, ta yürekten, “Hayır!” diye bağırdı. “Tanrı’nın rahmeti sayesinde yaşayacak! Daha yıllar yılı mürüvvetini göreceğiz onun!”

Hanımcağz dizüstü çöktü ve ellerini kavuşturmaya çalıştı. Ama bunca zamandır onu ayakta tutan güç, ilk şükran duasıyla birlikte havaya uçmuşçasına çöktü ve Mrs. Maylie kendine doğru uzanan dost kolların arasına yığıldı, kaldı.

XI

Sahne de yeni beliren genç bir bey hakkında tanıtıcı bilgiler veriliyor.
Oliver'ın başından geçen yeni bir serüven

Neredeyse dayanılmayacak kadar büyük bir mutluluktan bu! Hiç beklemediği haber Oliver'ı sersemletmiş, aptala çevirmişti. Çocuk ne ağlayabiliyor, ne konuşabiliyor, ne de durup oturabiliyordu. Olup bitenleri anlayacak durumu bile kalmamıştı. Ancak akşam sakinliğinde yaptığı uzun bir gezintiden sonra gözyaşları boşanıp ağlayınca ferahladı. O zaman sevinçli değişikliği ve üzerinden kalkan taşınmaz üzüntü yükünü, birdenbire ve tam anlamıyla kavramış gibi oldu.

Eli kolu, hasta odası için özenle seçtiği çiçeklerle dopdolu olarak geriye dönerken karanlık basıyordu. Birden yolda, arkadan son hızla yaklaşan tekerlek sesleri duydu. Atlar dörtlüyle yaklaşmaktaydı. Yol dar olduğu için Oliver yana çekildi ve bir çit kapısına sokularak araba geçsin diye bekledi.

Araba rüzgâr gibi önünden geçtiği sırada Oliver, başı beyaz gecelik takkeli bir kişi gördü. Bu adamın yüzü tanıdık gibi geldi ona. Ama hemen şöyle bir gördüğü için kim olduğunu çıkaramadı. Gelgelelim bir an sonra gecelik takkesi arabanın penceresinden dışarı uzanmış ve buyurgan bir ses arabacıya “Dur!” diye bağırmıştı. Arabacı atlarının hızını keser kesmez durdu. Sonra gecelik takkesi yeniden görüldü ve aynı ses Oliver'ı adıyla çağırdı.

“Hey! Mr. Oliver, haberler nasıl? Miss Rose nasıl, küçükbey?”

Oliver arabaya doğru koşarak, “Sen misin Giles?” diye sordu.

Giles'in takkesi bir yanıt vermek üzere gene dışarı uzanmıştı ki faytonun öbür köşesinde oturan bir genç adam onu hemen geri çekip kendisi dışarı sarktı ve heyecanla haber sordu.

“Çabuk söyle!” diye bağırdı. “İyileşti mi kötüleşti mi?”

Oliver çabuk, “İyi, çok daha iyi!” diye yanıtladı.

“Çok şükür! Emin misin?”

“Elbet efendim. Birkaç saat önce iyiye döndü. Doktor Losberne diyor ki tehlike bütün bütün geçmiş artık.”

Genç adam başkaca bir söz söylemeden fayton kapısını açıp aşağı atladı ve Oliver'ı kolundan tuttuğu gibi kenara çekti. Titreyen bir sesle, "Tamamen eminsin değil mi, oğlum? Yanılmış filan olamazsın, değil mi?" diye sordu. "Sakin beni aldatıp da boş yere umutlandırma!"

Oliver, "Hiç yapar mıyım efendim?" dedi. "Bana tamamen inanabilirsiniz. Mr. Losberne onun daha yıllarca mürüvvetini göreceğimizi söyledi. Kulaklarımla duydum."

En büyük mutluluğun başlangıcı olan sahneyi anımsadıkça Oliver'ın gözleri yaş dolmuştu. Genç bey de başını çevirdi ve bir süre sessiz kaldı. Oliver onun birkaç kere hıçkırdığını duyar gibi oldu. Onun duygularını tahmin edebildiği için herhangi bir şey söylemekten kaçındı ve biraz geri durarak topladığı çiçek demetiyle uğraşır gibi yaptı.

Bu sırada başında beyaz gecelik takkesiyle Mr. Giles faytonun basamağında oturup dirseklerini dizlerine dayamış, beyaz benekli mavi bir mendille gözlerini silip duruyordu. Vefakâr uşağın duygulanmasının numara olmadığı gözlerinin kızarıklığından belliydi.

Biraz sonra genç adam ona doğru dönerek, "Hadi sen faytonla annemin evine git Giles," dedi. "Ben, onu görmezden önce biraz zaman kazanabilmek için yavaş yavaş yürüyeceğim. Sen anneme benim yolda olduğumu söylersin."

Giles ağlamaktan buruşmuş yüzünü mendiliyle son bir kez silerek, "Kusura bakmayın Mr. Harry ama bu işi arabacı çocuk yapsa çok minnettar olurum," diye yanıtladı. "Hizmetçilerin beni bu halimle görmeleri yakışık almaz efendim. Görürlerse üzerlerindeki otoritem artık sifıra iner."

Harry Maylie gülümseyerek, "Peki, nasıl istersen öyle olsun," dedi. "İstersen araba bavullarımızı götürdüysen sen de bizimle arkadan gel. Yalnız önce şu gecelik takkesini çıkarıp daha uygun bir başlık giy, yoksa bizi görenler deli sanacak!"

Takkeli olduğunu ancak o zaman ayırımsayan Giles başındakini çıkardı ve arabanın içinden ağırbaşlı, ciddi bir şapka alarak giydi. Araba hareket etti ve Giles, Mr. Maylie ve Oliver de ağır ağır yürümeye koyuldular.

Oliver ara sıra, büyük bir merak ve ilgiyle yeni gelen beye bakıyordu. Bu genç adam yirmi beş yaşlarında gösteriyordu. Orta boyluydu. Yüzü içtenlikli ve yakışıklı, tavırları rahat ve sevimliydi. Aradaki yaş farkına karşın Mrs. Maylie'ye de o kadar çok benziyordu ki genç adam ondan "annem" diye söz etmemiş bile olsa Oliver onların arasındaki yakınlığı tahmin etmekte güçlük çekmezdi.

Köy evine vardıkları zaman Mrs. Maylie oğlunu sabırsızlıkla beklemekteydi.

Kavuşmak ikisini de heyecanlandırdı. Genç adam, “Anneciğim,” diye fısıldadı. “Neden daha önce yazmadınız?”

Mrs. Maylie, “Yazdım,” diye yanıtladı. “Ama sonra düşününce Doktor Losberne’in görüşünü aldıktan sonra yollamaya karar verdim.”

“Ama ya korkulan şey oluverseydi? Böyle bir tehlikeyi nasıl göze alabildiniz? Eğer Rose... Söylemeye bile dilim varmıyor... ama eğer hastalık başka bir seyir izleseydi kendi kendinizi bağışlar mıydınız? Mutluluk denen şey bana artık haram olmaz mıydı?”

Mrs. Maylie, “Eğer korktuğumuz şeyin başımıza gelmesiyle senin mutluluğun yıkılacaktıysa Harry,” diye yanıtladı, “buraya ha bir gün önce gelmişsin ha bir gün sonra, ne fark edecekti?”

“Anne... Anneciğim... Niçin eğer deyip duruyorsunuz? Benim mutluluğum ona bağlı. Bunu siz de biliyorsunuz anne... Bilmezlik edemezsiniz.”

“Ben onun dünyanın en yüksek ve temiz sevgisine layık olduğunu biliyorum,” diye Mrs. Maylie yanıtladı. “Kendi ruhu sevgi ve sadakatle dolu olduğu için sıradan bir aşk doyuramaz onu; derin ve sonsuz bir aşk ister o. Bunu biliyorum ben. Sevdiği erkeğin sonradan değişmesi onu yıkar, bunu da biliyorum. Bütün bunları bilmesem üstüme düşen görevi, vicdan borcunu yerine getirmekte bu kadar zorluk çekmezdim. Kendi kendimle bu kadar mücadele etmek zorunda kalmazdım.”

Harry, “Zalimsiniz anneciğim,” dedi. “Beni hâlâ kendi duygularını ölçemeyen, kararsız bir çocuk yerine mi koyuyorsunuz?”

Mrs. Maylie elini oğlunun omzuna koyarak, “Ben gençliğin birçok cömertçe duygulara kapıldığına ama bunların çoğu zaman sürekli olmadığına inanıyorum Harry,” dedi. “Bu duygulardan hele bazıları, doyum sağlanınca hemen uçup gider.” Yaşlı kadın bakışlarını oğlunun yüzüne dikerek, “Her şeyden önce şunu düşünüyorum,” diye ekledi. “Hevesli, atılgan, tutkulu, gözü yüksekte bir genç erkek eğer adında leke olan bir kızla evlenirse, kız ne kadar günahsız olursa olsun birtakım basit, pis düşünceli kişiler onu hor görürler, onun çocuklarını da... Böyle bir kızın kocası hayatta ilerlediği oranda karısının adındaki leke yüzüne çarpılır ve alay konusu olur. Adamcağız, ne kadar cömert ruhlu ve iyi olursa olsun gençliğinde böyle bir evlilik yaptığı için gün gelip pişman olabilir. Karısı da bunu bilmenin acısını çeker.”

Genç adam sabırsızlıkla, “Anneciğim, böyle bir erkek, sizin anlattığınız kişilerin adını taşımaya layık olmayan bencil, kaba herifin biri sayılır,” diye yanıtladı.

Annesi, “Şimdi böyle düşünürsün Harry,” dedi.

“Şimdi değil daima böyle düşüneceğim ben. Şu son iki gün içinde çektiğim işkenceden sonra aşkımı size açmaya karar verdim. Bunun yeni ve geçici bir duygu olmadığını siz de biliyorsunuz. Dünyada hiçbir erkek benim Rose’u sevdiğimden daha çok sevemez. Güzel, nazlı kız! Bütün mutluluğum ona bağlı benim. Ondan başka kimseyi düşünemem. Eğer siz de bu büyük davada bana karşı çıkarsanız bütün mutluluğumu ve huzurumu elinize alıyor ve sonra havalara savuruyorsunuz demektir. Anneciğim, daha iyi düşünün, bana da daha fazla güvenin. Hiç önem vermez görüldüğünüz mutluluğu böyle kenara atmayın.”

“Harry, ben duygulu ve duyarlı yüreklere çok önem verdiğim içindir ki onların yaralanmasını önlemek istiyorum. Artık şu an için kapayalım bu konuyu. Fazla bile konuştuk.”

Harry, “Kararı Rose’a bırakalım öyleyse,” dedi. “Umarım bu fazlaca zorlanmış düşüncelerinizde benim yoluma engel çıkaracak kadar ısrar etmeyeceksiniz ya?”

Mrs. Maylie, “Hayır,” diye yanıt verdi. “Yalnız iyi düşünmeni istiyorum...”

Genç adam, “Ama çok düşündüm ben!” diye sabırsızlandı. “Anneciğim, yıllardan beri düşünüp duruyorum. Doğru dürüst düşünebilecek yaşa geldiğimden beri düşünüyorum bunu. Duygularım o günlerden beri hiç değişmedi. Asla da değişmeyecek. Artık onları ortaya vurmak için daha fazla beklemem ne işe yarar? Hayır! Geri dönmenden önce Rose’a açılacağım.”

Mrs. Maylie, “Açıl bakalım,” dedi.

“Sanki onun beni soğuk karşılayacağını ima eder gibi bir haliniz var anne.”

Hanım, “Soğuk mu?” dedi. “Ne münasebet! Hiç değil.”

“Nasıl öyleyse? Yoksa Rose başka birini mi seviyor?”

“Yok canım! Onun gönlü tamamen sende; yoksa ben çok yanıliyorum demektir.” Kadın oğlunun konuşmasına engel olarak, “Demek istediğim şu,” diye sözünü sürdürdü. “Yavrucuğum, bütün hayallerini bu bir tek noktaya bağlamazdan ve parlak umutlara kapılmazdan önce biraz Rose’un tarihçesini düşün. Adındaki leke Rose’un bu konuda vereceği karara nasıl etki yapabilir, onu düşün. Sonra onun bize olan bağlılığını, ruhunun soyluluğunu ve büyük küçük her sorunda kendinden özveride bulunmanın nasıl eskiden beri onun bir özelliği olduğunu düşün.”

“Ne demek istiyorsunuz?”

Mrs. Maylie, “Bunu da artık kendin bul çıkart,” dedi. “Ben Rose’un yanına dönüyorum. Tanrı’ya emanet ol oğlum.”

“Bu gece sizi tekrar görebilecek miyim anne?”

“Daha sonra. Rose’un başından ayrıldığı zaman.”

“Benim burda olduğumu söyler misiniz ona?”

“Elbet.”

“Nasıl merak ve acı çektiğimi, onu görmek için nasıl sabırsızlandığımı da söyleyin. Bunu yapmayı reddetmezsiniz, değil mi anne?”

Yaşlı hanım, “Yok, hepsini söylerim ona,” diyerek oğlunun elini sevgiyle okşadı ve çabucak dışarı fırladı.

Bu konuşma sırasında Mr. Losberne’le Oliver salonun başka bir köşesinde beklemişlerdi. Mrs. Maylie çıkınca doktor elini Harry’ye uzattı ve onu candan selamladı. Genç adam da buna candan karşılık verdi. Sonra genç adamın sorduğu bol ve çeşitli sorulara karşılık doktor, hastasının durumunu inceden inceye ve tam olarak anlattı ki bu rapor, Oliver’ın biraz önce dediği kadar olumlu ve umutluydu. Bu arada Mr. Giles da bir yandan bavullarla uğraşıyormuş gibi yaparak öbür yandan can kulağıyla konuşulanları dinlemekteydi.

Sonunda doktor, “Nasıl Giles, son günlerde bir şey vurduğun oldu mu?” diye sordu.

Giles kulaklarına kadar kızarak, “Hayır efendim, hiç olmadı,” diye yanıtladı.

“Hırsız mırsız, soyguncu moyguncu tuttuğun da yok mu artık?”

Giles ciddi mi ciddi “Yok efendim,” dedi.

“Vah vah, üzüldüm buna. Çünkü o biçim işler eline pek yaraşıyor da! Kuzum, Brittles nasıl?”

Mr. Giles her zamanki buyurgan tavrını takınarak, “Delikanlımız çok iyi doktor bey; eksik olmayın,” diye yanıtladı. “Saygılarını gönderdi size.”

Doktor, “Çok iyi,” dedi. “Şimdi seni gördüm de aklıma geldi Giles. Buraya gelmezden önce iyi yürekli hanımının bana yüklediği seninle ilgili bir görevi yerine getirdim. Bir dakika kenara gelir misin şöyle?”

Mr. Giles ağırbaşlı olmakla beraber biraz da şaşkın bir tavırla kenara geçti ve orada doktorun fısıldayarak anlattığı bazı şeyleri dinledi. Bunların sonunda başuşak birkaç kez yerlere kadar eğildi ve her zamankinden de üstten alan bir tavırla uzaklaştı.

Bu görüşmenin konusu salonda açıklanmamakla birlikte mutfakta hemen açıklandı. Çünkü Mr. Giles dosdoğru oraya gitmiş ve bir maşrapa bira istedikten sonra gayet etkili olan tantanalı bir anlatışla hanımefendinin, soygunculuk olayında gösterdiği fedailiğe karşı bir minnet ifadesi olarak kendisine bankada yirmi beş sterlinlik bir hesap açtırtmak inceliğinde bulunmuş olduğunu haber verdi. Bunu duyan iki hizmetçi kadın ellerini açıp gözlerini devirerek Mr.

Giles'in artık bundan böyle kendilerini hor göreceğine ilişkin tahminler yürüttüler. Mr. Giles da gömlek fırfırlarını şişirerek, "Yok, yok, ne münasebet!" diye yanıtladı. Eğer kendinden küçük mevkidekilere karşı burnu büyüklük etmeye kalkarsa kendisine uyarıda bulunmalarını diledi. Gene alçakgönüllülüğünü belirten daha birçok söz söyledi. Bunlar, büyük adamların çoğu konuşmaları kadar veciz ve özgün(!) laflardı ve de aynen onlar kadar beğenilip alkışlandılar!

Yukarıdaki kattaysa akşamın geri kalan kısmı neşe içinde geçti. Doktor Losberne'in keyfi yerindeydi. Harry Maylie de ne kadar yorgun ve düşünceli olursa olsun sevimli doktorun bir sürü meslek şakaları, nükte ve fıkralar halinde taşan neşesine karşı koyamazdı. Hele Oliver, ömründe böyle komik şeyler duymamış olduğunu düşünüyor ve eğlendiği oranda gülüyordu. Bu da anlattıklarına en çok kendisi gülen doktoru besbelli pek hoşnut bırakıyordu. Yani bu koşullar altında bundan daha neşeli ve daha içten bir topluluk düşünülemezdi. Yürekleri hafiflemiş, şükran dolu, son zamanlarda çektikleri gerilim ve kaygılardan sonra çok ihtiyaçları olan uykuya kavuşmak üzere birbirlerinden ayrıldıkları zaman saat bir hayli ilerlemişti.

Oliver ertesi sabah günlerden beri unutmuş olduğu bir neşeyle kalktı ve istekle, severek çalışmaya başladı. Rose'un kuşlarının kafeslerini gene ötsünler diye eski yerlerine astı ve gene en güzel kır çiçeklerini, renk ve kokularıyla Rose'un içini açsınlar diye topladı. Günlerdir çevredeki bütün güzelliklerin üzerine inmiş olan hüznün sisi dağılmıştı artık. Yeşil yapraklardaki çiğ taneleri her zamankinden parlak, hafif esintinin dallarda çıkardığı hışırtının ezgisi daha tatlı, gökyüzü bile daha mavi daha ışıklıydı sanki! İşte kendi içinizdeki duygu ve düşünceler dış evrenin görünüşü üzerinde bile bu derece etkili olur. Doğaya ve insanlara bakıp bakıp da her şeyi karanlık ve kasvetli gören insanlar haklıdır. Ne var ki bu karanlık ve kasvet onların kendi tasalı ruhlarının ve görüşlerinin rengini yansıtır. Gerçek renkler inceliklidir. Seçebilmek için daha açık bir görüş ister.

Oliver sabah yürüyüşlerini artık tek başına yapmaz olmuştu. Bu ilgi çekici durum onun kendi gözünden de kaçmıştı. Onun eli kolu çiçek dolu olarak eve dönerken gördüğü o ilk sabahtan beri Harry Maylie öyle bir çiçek meraklısı olmuş ve çiçekleri vazolara yerleştirmekte öyle bir ustalık edinmişti ki Oliver'ı çok gerilerde bırakmıştı!

Gelgelelim Oliver da en güzel çiçeklerin nerelerde bulunduğunu bilmekte birinciydi. Böylece artık her sabah ikisi birlikte kırların, tarlaların altını üstüne getiriyor ve kır çiçeklerinin en güzellerini toplayıp eve taşıyorlardı.

Genç kızın oda penceresi açılmıştı artık. Çünkü Rose şahane yaz havasının içeriye dolarak tazeliğiyle canına can katmasından büyük zevk alıyordu. Ama panjurun hemen iç tarafındaki bir vazo içine, her sabah binbir özenle hazırlanan özel bir buketin konulduğu Oliver'ın gözünden kaçmıyordu. Buketin her sabah tazelenmesine karşın solan çiçeklerin asla atılmadığını fark etmemek de elde değildi. Doktor Losberne ne zaman bahçeye çıksa bakışlarını mutlaka pencerenin o köşesine doğru kaldırıyor ve başını gayet anlamlı bir şekilde salladıktan sonra sabah yürüyüşüne çıkıyordu.

Bu arada da günler uçup geçiyor ve Rose hızla iyileşiyordu.

Gerçi genç kız henüz odasından çıkamadığı için ara sıra Mrs. Maylie'yle yaptıkları kısa gezintilerin dışında artık akşam yürüyüşleri yapmıyorlardı ama Oliver saatlerini değerlendirmekte güçlük çekmiyordu. Ak saçlı yaşlı öğretmenden aldığı derslere iki kat çabayla sarılmıştı şimdi. O kadar çok çalışıyordu ki az zamanda gösterdiği ilerleme kendi kendini bile şaşırttı. Bir gün gene derslerine çalışırken başına gelen hiç beklenmedik bir olaya onu dehşetli şaşırttı ve korkuttu.

Ders çalışırken Oliver evin zemin katında, küçük bir arka odada oturuyordu. Tam bir köy odasıydı burası. Kafesli pencerenin çevresine sarılmış olan hanımelleri ve yaseminler içeriye kadar girerek odayı o güzel kokularıyla dolduruyorlardı. Pencere bahçeye açılıyordu. Bahçeden çitle ayrılan küçük bir binek yolunun ardında göz alabildiğine gümrak tarla ve korular uzanıyordu. Görünürde başka hiç ev olmadığı için bu pencereden görünen manzara çok genişti.

Güzel bir akşam, alacakaranlığın ilk gölgeleri yeryüzüne inmeye başlarken Oliver bu pencerenin önüne oturmuş ders çalışıyordu. Epey zamandır masa başındaydı. O gün hava çok sıcak olmuş, çocuk da epey yorulmuştu. Onun için kitabı okurken yavaş yavaş uykuya daldığını söylersek kitabın yazar ya da yazarlarına hakaret etmiş sayılmayız.

Bazı kez üzerimize öyle bir uyku çöker ki bedenimizi tutsak eder ama zihnimizi çevrede olup biten şeylerin ayırına varmaktan alıkoyamaz. Ağır bir uyuşukluk, bir halsizlik; düşünce ve hareketlerimize egemen olamamak eğer uykuya, bu duruma da uyku diyebiliriz. Bununla birlikte bütün olup bitenlerin de ayırındayızdır. Böyle zamanlarda düş görsek bile o anda gerçekten konuşulan sözler ve gerçekten duyulan sesler, şaşılacak bir biçimde düşümüzün arasına karışır ve sonunda gerçekte hayal öyle birbirine girer ki sonradan bunları ayırt etmek hemen hemen olanaksızlaşır. Bu uyku halinin en çarpıcı özelliği bu da değildir. Bu sırada görme ve dokunma duyularımız uyuşmuş olsa bile dış

dünyadaki bir nesnenin hiç ses çıkarmadan salt varoluşu, bizim uykulu hayal ve düşüncelerimize etki, hem de çok büyük etki yapabilir. Oysa uykuya daldığımız zaman bu nesne bizim yakınımızda değildir, hatta uyanırken onu görmemiştir; gene de varlığını düşlerimize duyurur.

Oliver da şu sırada küçük odasında olduğunu, kitaplarının masa üzerinde yayılmış durduğunu ve dışarıdaki sarmaşık çiçekleri arasında tatlı bir esintinin kıpırdadığını gayet iyi biliyordu. Yine de uykudaydı. Ansızın sahne değişti. Odaya kapanık, boğucu bir hava doldu ve çocuk içini bir korku ateşi basarak yine Yahudi'nin evine dönmüş olduğunu anladı. İşte, çirkin ihtiyar orada, her zamanki köşesinde oturmuş, parmağıyla Oliver'ı gösteriyor ve yanında, başı yana dönük olarak oturan başka bir adamla fiskos ediyordu.

Oliver'a Fagin, “Şşş, iki gözüm, gerçekten de o; yürü gidelim,” diyormuş gibi geldi.

Öteki adamın da, “Elbet o!” diye yanıt verdiğini duyar gibi oldu. “Tanımaz mıyım ben onu? Bir sürü şeytan onun kılığına girip çevresini sarsalar bile, benliğinden taştan bir şey bana onu belli eder. Onu elli metre derine gömüp beni üzerinden geçersen, mezarının yerinde en ufak bir işaret bile bulunmasa, onun orada gömülü olduğunu hissederim ben. Hissederim ya! Tanrı kahretsin onu!”

Adam bunu öyle korkunç bir nefretle söyler gibiydi ki Oliver korku içinde uyandı ve sıçrayarak doğrulup oturdu.

Aman Tanrım, o da neydi? Çocuğun kanını bir dalgada yüreğine saldırtan, onu dehşetten konuşamaz, kımıldayamaz hale getiren neydi? İşte orada, orada, yanı başındaki pencerede, elini uzatsa dokunabilecek kadar yakınında, gerçekten de Yahudi Fagin duruyordu! Pencereden içeri bakan gözleri Oliver'ın bakışlarına değdi. Yanında da suratı korku ya da öfkeden ya da hem korku hem öfkeden bembeyaz kesilmiş olarak kasabadaki han avlusunda karşılaştığı adam vardı.

Oliver bir an için gördü onları, göz açıp kapayana kadar. Görmesiyle yitirmesi bir oldu. Ama adamlar onu tanımışlardı; o da adamları tanımıştı. Ve yüzlerindeki ifade hiç silinmemecesine, çocuğun kafasına kazılmıştı. Oliver bir an donmuş gibi kaldı, sonra pencereden bahçeye atlayarak yardım çağırmaya başladı.

XII

Oliver’ın başından geçen olayın tatmin edici olmaktan uzak sonu ve Harry Maylie ile Rose arasında geçen epeyce önemli bir konuşmayı anlatıyor

Oliver’ın bağırışı üzerine koşup gelen ev halkı onun sapsarı kesilmiş, telaş içinde evin arkasındaki tarlaları göstererek, “Yahudi! Yahudi!” deyip durduğunu duydular. Heyecanından sözleri zor anlaşıyordu.

Mr. Giles bu çılgının ne anlama geldiğini bir türlü çıkartamamıştı. Ama algılayışı biraz daha işlek olan Harry Maylie, Oliver’ın macerasını da annesinden duymuş olduğu için durumu derhal kavradı. Köşede duran kalın bir sopayı kaptığı gibi,

“Ne yana gitti?” diye sordu.

Oliver, “Şu yana!” diye gösterdi. “Bir saniye önce buradaydılar.”

Harry, “Öyleyse şu hendeğin içindedirler,” dedi. “Peşimden gel. Sakın fazla geride kalma.”

Genç adam böyle diyerek çitin üzerinden atladı ve öyle bir hızla koşmaya başladı ki geride kalmamak son derece zordu.

Giles elinden geldiği kadar koşuyordu; Oliver da öyle. Birkaç dakika sonra yürüyüşünden yeni dönmüş olan Doktor Losberne de çitten atlayarak onların peşine düştü ve kendinden umulmayacak bir çeviklikle epeyce bir hız tutturup koşmaya başladı. Bir yandan da sesinin son perdesiyle “Ne var, ne oluyor?” diye sorup duruyordu.

Böylece hepsi birden, bir an bile duraklamadan koşuyu sürdürdüler. Sonunda önderleri, Oliver’ın göstermiş olduğu tarlaya saparak hendeği ve çitlerin arkasını inceden inceye araştırmaya başladı. Bu da diğerlerinin ona yetişmesine ve Oliver’ın olanları Doktor Losberne’e anlatmasına fırsat verdi.

Bütün çabaları boşa çıktı. Yerde ayak izi bile yoktu. Şimdi beş-altı kilometreye kadar bütün çevredeki tarlaları yukarıdan gören küçük bir tepenin üzerindeydiler. Gerçi sol yanda, aşağıda bir köyceğiz vardı ama Oliver’ın belirlediği yönden buraya ulaşabilmek için iki adamın tarlaların içinden

geçmeleri gerekti ki bunu da o kadar az bir zamanda başarmalarına olanak yoktu. Öteki yanda da çayırların ardında sık bir kuru vardı ama iki adamın buraya varmış olmaları da aynı nedenden ötürü olanaksızdı.

Harry Maylie, “Rüyaydı herhalde Oliver,” dedi. Oliver hain moruğun yüzünü anımsayıp ürpererek, “Hayır, efendim, rüya değildi,” diye yanıtladı. “Öyle açık gördüm ki onu! İkisini de apaçık gördüm. Şu anda sizleri gördüğüm gibi.”



Monks ile Yahudi.

Harry'yle Doktor Losberne aynı zamanda, "Öteki kimdi?" diye sordular.

"Size anlattığım adamın ta kendisi, hani handa ansızın karşıma çıkıvermişti. İyice göz göze gelmiştik. O olduğuna yemin bile edebilirim."

Harry, "Bu yönden mi gittiler? Emin misin?" diye sordu. Oliver aşağıda, kendi evlerinin bahçesini kırlardan ayıran çite doğru işaret ederek, "Uzun boylu adam hemen oracıkta çitin üzerinden atladı," diye ekledi. "İhtiyar da birkaç adım sağa doğru koşuktan sonra aralıktan geçti."

İki erkek bu sırada Oliver'ın yüzünü dikkatle süzüyorlardı. Sonra aralarında, çocuğun dürüstlüğüne inandıklarını belli eden bir bakış geçti. Ama çevrede buralardan telaşla kaçan iki kişinin geçmiş olduğunu belli eden hiçbir iz yoktu. Uzun çimenler dimdik yükseliyordu. Yalnızca kendi bastıkları yerler yatmıştı. Hendeklerin çamuru nemliydi ama üzerinde hiçbir ayak izi görülüyordu.

Harry, "Çok garip!" dedi.

Doktor, "Garip ne söz?" diye yanıtladı. "Blathers'la Duff da gelseler çıkamazlar bu işin içinden."

Yaptıkları araştırmanın boşuna olduğu belliydi; yine de karanlık çökünceye kadar işi bırakmadılar. O zaman bile eve istemeye istemeye döndüler.

Giles, Oliver'dan iki adamın tam tarifini alarak köydeki birahaneleri dolaştı. Hele Fagin, herhangi bir yerde bir şeyler içmiş ya da oyalanmış olsa ilginç tipi yüzünden mutlaka çevredekilerin aklında kalırdı. Ama Giles gizemin çözülmesine ya da biraz aydınlanmasına yarayacak hiçbir bilgi edinemedi geri geldi.

Ertesi gün çevreyi yeniden arayıp taradılar ve soruşturmaları sürdürdüler ama yine hiçbir sonuç çıkmadı. Daha ertesi gün Harry Maylie'yle Oliver, adamların bir izine rastlayabilmek umuduyla kasabaya indiler ama bu çabaları da boş gitti. Aradan birkaç gün geçince konu unutulmaya başladı. Zaten hemen her iş öyledir. Yeni besin bulamayınca kendiliğinden sönen merakla birlikte olaylar da unutulmaya başlar.

Bu arada Rose hızla iyileşmekteydi. Odasından çıkmış, evin içinde dolaşabiliyordu ve onun gene aile içine karışması bütün yürekleri sevgiyle dolduruyordu.

Ama bu mutlu değişikliğin herkeste kendini belli etmesine ve köy evinde gene neşeli seslerle şen kahkahaların işitilmesine karşın yine de bazen ortalığa bir gerginlik çöktüğü oluyordu. Bu gerginliğin Rose'u da etkilediği Oliver'ın gözünden kaçmıyordu.

Mrs. Maylie'yle oğlu çok zaman saatlerce bir odaya kapanıyorlardı. Birkaç kez Oliver, Rose'un ağlamış olduğunu yüzünden anladı. Doktor Losberne,

Chertsey’ye döneceği günü belirledikten sonra bu belirtiler daha da arttı. Genç kızın ve çevresindekilerden en az bir kişinin huzurunu kaçıran bir durum olduğu belliydi.

En sonunda bir sabah Rose kahvaltı odasında yalnızken Harry Maylie içeri girdi. Biraz duraksadıktan sonra onunla birkaç dakika konuşabilmek için izin istedi.

“Gerçekten de birkaç dakika yeter Rose,” diyerek sandalyesini ona doğru çekti. “Söyleyeceğim şeyi sen de biliyorsun çünkü. Gönlümün en yüce dileğidir bu; gerçi ağzımdan hiç duymadın ama elbet biliyorsun.”

Rose onun içeri girişinden beri solgundu ama bu geçirdiği hastalıktan olabilirdi. Yalnızca bir baş selamı verdi ve çiçeklere doğru eğilerek genç adamın konuşmasını bekledi.

Harry, “Benim... Şimdiye kadar buradan gitmiş olmam gerekiyordu,” diye konuştu.

Rose, “Gerçekten de öyle,” diye yanıtladı. “Böyle dediğim için beni bağışla: Ama keşke gideydin!”

Genç adam, “Buraya dünyanın en büyük, en feci korkusu içinde geldim,” dedi. “Bütün umut ve dileklerinizi kendinde toplayan tek sevdiğim varlığı yitirmek korkusu! Sen ölmek üzereydin Rose; iki dünya arasında sallanıyordun.”

Bu sözleri duyan nazlı kızın gözleri yaşla dolmuştu. Bu yaşlardan biri önündeki bir çiçeğin üstüne düştü ve titrek ışıltısıyla çiçeğin güzelliğine güzellik kattı. Sanki genç kızın saf ve genç ruhundan taşan duygular, ister istemez doğanın en güzel yaratıklarıyla bir bağ kuruyordu.

Genç adam, bütün yüreğiyle konuşmasını sürdürerek “Cennet’teki melekler kadar güzel ve tertemiz bir varlık iki dünya arasında kararsızdı,” dedi. “Ruhunun aşinası olan cennet ülkesi gözünün önünde açılınca belki de bu dünyanın üzüntü ve felaketlerine dönmek istemeyecekti artık! Ah, Rose, Rose... Yüksekteki bir ışığın yeryüzüne düşürdüğü hafif bir gölge gibi geçip gidiyordun. Tanrı’nın seni buradakilere bağışlayacağından pek umudum yoktu. Doğrusunu istersen bağışlaması için pek bir neden de görmüyordum ortada. Çünkü senin bundan daha parlak, daha güzel bir dünyaya ait olduğunu hissediyordum. Ama yine de bütün bu avuntulara karşın seni, sevenlerine bağışlaması için Tanrı’ya dua ediyordum. Dayanılacak gibi değildi bu düşünceler! Gece gündüz aklımdan çıkmıyorlardı. İçim hep korku doluydu; seni nasıl sevdiğimi öğrenemeden ölüp gideceksin diye bencil bir korku aklımı neredeyse başımdan alıyordu. Kurtuldun Rose. Günler, saatler geçtikçe çoğalan iyileşme damlaları, senin içinde ölgün akan hayat pınarına karışarak onu kabarttı, coşturdu. Senin ölümün eşiğinden

hayata dönmeni, heyecan ve aşktan yaşaran gözlerle izledim... Şimdi de kalkıp bana, ‘Keşke bütün bunlar olmasaydı,’ deme, çünkü bu çektiklerim beni bütün insanlığa bağladı.”

Rose ağlayarak, “Onu demek istemedim,” diye yanıtladı. “Ben sadece demek istedim ki burdan bir an önce ayrılısaydın da gene o yüksek ve soylu işlerine dönseydin. Sana onlar layık.”

Genç adam onun elini kendi eline alarak, “Senin yüreğin gibi bir yüreği kazanmaya çalışmaktan daha yüksek, daha soylu bir iş olamaz,” dedi. “Rose, sevgili Rose, bu dünyada gerçekten bütün yüreğiyle âşık olan bir erkek varsa, o benim işte! İzin ver. Sana layık olmaya çalışayım. Yıllar... yıllardır seviyorum seni. Bütün umudum ün ve itibar kazanmak; sonra göğsümü kabartarak sana dönmek ve bu ünü, yalnızca seninle paylaşabilmek için istediğimi söylemekti. Hayallerimde hep çocukken sana nasıl hiçbir şey söylemeden aşkımlı belli ettiğimi düşünürdüm ve bunları sana anımsatmayı kurardım. Ama hayallerim gerçekleşmedi henüz. Ne ün sahibiyim ne de saygınlık; gene de yıllardan beri zaten senin olan yüreğimi sana veriyorum. Bütün her şey bana vereceğin yanıtla bağlı Rose.”

Rose kendisini coşturan duygulara egemen olarak “Çok iyi, çok soylusun,” dedi. “Benim de duygusuz ve nankör olamayacağımı biliyorsun. Yanıtımı ona göre dinle.”

“Sana layık olmaya çalışmama izin veriyorsun; veriyorsun, değil mi bir tane Rose?”

Rose, “Beni unutmaya çalışmanı istiyorum,” diye yanıtladı. “Çocukluk arkadaşın olarak değil; çünkü arkadaşlığımızı unutursan yüreğimi burkarsın. Ama bana olan aşkımlı unutmamalısın Harry. Çevrene bak, seni kazanmakla gurur duyacak kaç genç kız yüreği vardır kim bilir! Gel, bana başkasını sevdiğini söyle, açıl. Senin en sadık, en yakın, en kopmaz arkadaşın, sırdaşın olurum ben.”

Bir sessizlik oldu. Bir eliyle yüzünü örtmüş olan Rose kendini tutamayarak ağlıyordu. Öbür eli hâlâ Harry’nin elindeydi. Genç adam sonunda alçak sesle, “Peki neden, sevgili Rose?” diye sordu. “Bu kararının nedeni nedir?”

Rose, “Bu nedeni bilmek senin hakkındır,” diye yanıtladı. “Ne söylersen söyle, benim kararımı asla değiştiremezsin. Sana bu yanıtı vermek benim için bir vicdan borcudur. Hem başkalarına karşı hem de kendi kendime karşı bir vicdan borcu!”

“Kendine karşı mı?”

“Evet, Harry. Dostların ve yakınların ne sanırlar? Benim gibi kimsesiz, çeyizsiz çimensiz, adı lekeli bir genç kız, senin gençlik hevesinden çirkin bir

biçimde yararlandı ve bir ayak bağı gibi sana yapışarak senin ilerlemene engel oldu sanmazlar mı? İşte bu düşünceleri önlemek benim kendime karşı olan vicdan borcumdur. Senin, ruhunun cömertliği yüzünden, hayatta ilerlemene engel olacak bir ayak bağı edinmeni önlemek de sana ve senin yakınlarına karşı boynumun borcudur.”

Harry, “Eğer duyguların da vicdanının sesiyle aynı uyumdaysa...” diye söze başladı.

Rose pespembe kesilerek, “Ama değil!” dedi.

“Öyleyse sen de beni seviyorsun, değil mi? Bunu söyle bana yeter, Rose, sadece bunu söyle de bu acı hayal kırıklığının zehrini al biraz.”

Rose, “Sevdiğim adama kötülük etmiş olmayacağımdan emin olmasaydım,” diye mırıldandı. “Onun...”

“Önerisini çok daha başka türlü kabul ederdin, değil mi? Ah, Rose, hiç olmazsa bunu benden saklama.”

Rose, “Öyle,” diye yanıtladı. Sonra elini Harry’nin elinden alarak, “Dur,” dedi. “Bu acı konuşmayı niçin uzatıyoruz? Ne var ki bütün acılığına karşın bana sonsuz bir mutluluk da veriyor bu konuşma. Çünkü senin yüreğinde bir zamanlar böyle yüksek bir yerim olduğunu bilmek bana ileride gerçekten mutluluk verecek. Senin hayatta kazandığın her zafer benim için yeni bir direnç ve güç kaynağı olacak. Elveda Harry. Böyle bir konuşma aramızda bir daha hiç geçmeyecek. Ama ömrümüz boyunca iki yakın arkadaş olarak kalacağız. Dualarım sürekli seninle birlikte olacak Harry.”

Harry, “Bir şey daha, Rose,” diye yalvardı. “Bu kararının nedenini kendi ağzından işitmek istiyorum.”

Rose kesin bir tavırla, “Senin önünde parlak bir gelecek uzanıyor,” dedi. “Yeteneklerin ve çevren sayesinde ilerleyeceksin. Ama bu çevrenin insanları kibirlidir Harry. Ben karışamam onların arasına. Çünkü beni dünyaya getiren anayı küçümser onlar. Bu ananın yerini tutmuş olan kadının oğluna da çelme takmalarına, leke sürmelerine izin veremem.” Deminki gücünü yitirmeye başlamış olan genç kız başını yana çevirerek, “Kısacası benim adım lekeli,” diye sözlerine ekledi. “Dünya böyle şeylerin hesabını suçsuzlardan sorar. Ben bu lekeyi kendimden başkasına bulaştıramam, Harry. Bunun cezasını sadece ben çekmeliyim!”

Harry onun ayakları dibinde diz çökerek, “Bir sözüm daha var, Rose,” dedi. “Biricik Rose... Tek bir sözüm daha var. Eğer ben... Daha sönük bir insan olaydım... Daha silik, daha sakın bir ömür sürmek yazılı olsaydı alnımda ya da yoksul, hastalıklı, kimsesiz biri olaydım o zaman da geri çevirir miydin beni?

Seni duralatan salt benim ileride kazanabileceğim ün ve şan mıdır?”

Rose, “Bunu yanıtlamam için ısrar etme,” dedi. “Senin başka birisi olabilmen söz konusu değil ve olamaz. Benden bu yanıt istemen haksızlık olur; hem de kalpsizlik.”

Harry, “Vereceğin yanıt umduğum gibiyse bu, benim önümde uzanan yapayalnız yolun üzerine bir mutluluk ışığı serpecektir,” diye yanıtladı. “Seni dünyada her şeyden çok seven birisine bu iyiliği yapmak için birkaç söz söylemek günah mı olur? Ah Rose, sana karşı duyduğum ateşli ve sarsılmaz sevgi adına; senin uğruna çektiğim ve bundan sonra da çekeceğim bütün acılar adına, bu bir tek soruma karşılık ver!”

Rose “Vereyim öyleyse,” dedi. “Senin mevkiin ve hayatın başka türlü olaydı; benden bu kadar değil de azıcık üstün olaydın; parlak ve yüksek çevrelerde senin için bir ayak bağı ve bir leke olacak yerde mütevazı, huzurlu bir yuvada sana destek ve teselli kaynağı olabilseydim, bu acı konuşmayı yapmak zorunda kalmazdım. Şimdi de çok, pek çok mutlu olmam için bir sürü neden var Harry. Ama itiraf ederim, o zaman daha da mutlu olurum.”

Rose bu açıklamalarda bulunurken çocukluğunda kurduğu tatlı hayalleri anımsadı. Gerçekleşmeyen bütün eski hayaller gibi bunlar da beraberlerinde gözyaşları getirdi ve ağlamak onu biraz ferahlattı.

“Bu zayıflık elimde değil!” diyerek elini uzattı. “Ama bunu bilmek irademi büsbütün güçlendiriyor. Şimdi artık buradan gitmem gerek.”

Harry, “Senden tek bir söz istiyorum!” dedi. “Seninle bu konuda bir kez daha konuşacağız, tek bir kez daha. Örneğin bir yıl sonra. Ama daha da erken olabilir. Bu son konuşmamız olacaktır.”

Rose hüzünlü bir gülüşle, “Kararımı değiştirmem için ısrar etmeyi kuruyorsan vazgeç!” dedi. “Çünkü hiç yararı yok.”

Harry, “Hayır,” diye yanıtladı. “Kararını bir kez daha... son bir kez dile getirmeni dileyeceğim senden. Hayatta herhangi bir şey elde edebilmişsem ayaklarının dibine sereceğim. Ama sen hâlâ bu kararında ısrar ediyorsan bunu değiştirmek için ne bir söz söyleyeceğim ne de bir harekette bulunacağım.”

Rose, “Peki, öyle olsun!” diye yanıtladı. “Beni bekleyen bir acı daha var demektir. Ama bir dahaki sefere buna daha iyi katlanırım belki.”

Yine elini uzattı. Ama genç adam birden o eli tutup bağrına bastı ve kızı güzel alnından öptükten sonra çabucak dışarı çıktı.

XIII

Kısadır. Şu anda pek önemli görünmeyebilir. Gene de bir önceki bölümün devamı ve sırası daha sonra gelecek olan ilerideki bir bölümün anahtarı olarak okunmalıdır

Doktor Losberne, Oliver’la baş başa kahvaltı ederken içeri giren Harry Maylie’ye, “Demek kararın böyle?” diye sordu. “Bu sabah bana yol arkadaşlığı edeceksin, öyle mi? Ne desem, yarım saatte bir karar değiştiriyorsun.”

Nedense kıpkırmızı kesilen genç adam, “Yakında başka türlü düşüneceksiniz bu konuda,” dedi.

“Gerçekten öyle olacağını umarım ama bu konuda pek iyimser değilim. Daha dün sabah bir çırpıda karar vermiştin: Burada kalıp iyi bir evlat gibi annenle birlikte deniz kenarına gidecektin, daha öğle olmadan Londra’ya gitmeye karar verdin, bana Londra yolunda gidebileceğin yere kadar yol arkadaşı olmak onurunu bağışlayacağını söyledin. Geceleyin de pek esrarengiz bir tavırla hanımlar kalkmadan önce hareket edelim diye yalvardın. Böylece bizim küçük Oliver, şu sırada kırlarda doğanın harikaları peşinde koşacağı yerde kahvaltı sofrasına çakılıp oturmak zorunda kaldı. Pek yazık, değil mi Oliver?”

Oliver, “Ama sizi ve Mr. Harry’yi geçiremeseydim çok üzülürdüm efendim!” diye yanıtladı.

“Aferin, iyi çocuk. Chertsey’ye dönüşünüzde beni görmeye gelirsin artık. Her neyse, ciddi konuşalım Harry. Senin bu apansız gitme kararını hangi kodamanlardan gelen haberlere bağlayalım?”

Harry, “Kodamanlar derken çok şanslı dayımı da kastediyorsunuz herhalde!” dedi. “Ama ben buraya geleli hiçbir kodamandan hiçbir haber almadım. Zaten bu mevsimde benim acele oralara dönmemi gerektiren herhangi bir durum olması da pek beklenemez.”

Doktor, “Tuhaf çocuksun doğrusu!” dedi. “Ama Noel’den önceki seçimlerde seni Parlamento’ya sokacaklar elbet. Bu ani dönüş ve değişiklikler de siyasi hayatın için sana iyi bir hazırlık olur. Haklı değil miyim? İster bir mevki, ister bir kupa, ister bir ödül; ne için yarışırısan yarış, antrenmanlı olmak daha iyidir.”

Harry Maylie, doktoru hayli sarsabilecek birkaç sözü varmış gibi şöyle bir baktı. Ama yalnızca, “Görürüz!” demekle yetindi ve konuyu burada kapattı. Az sonra da fayton kapıya geldi. Giles’la doktor da bavulların yerleştirilmesini denetlemeye gittiler.

Harry Maylie yavaş sesle, “Oliver!” dedi. “Seninle bir çift söz konuşmak istiyorum.”

Oliver onun gösterdiği cumbaya doğru yürüdü. Genç adamın neşeyle hüznün arasında değişen davranışları onu şaşalatmıştı.

Harry elini çocuğun koluna koyarak, “Yazı yazmasını iyice öğrendin mi artık?” diye sordu.

Oliver, “Sanırım efendim!” diye yanıtladı.

“Ben belki de uzun zaman buraya dönemeyeceğim Oliver. Senin bana, örneğin on beş günde bir mektup yazmanı istiyorum. İki pazartesinde bir yazacak ve Londra’daki merkez postanesine yollayacaksın diyelim. Yapar mısın?”

Kendine böyle bir görev yüklendiği için pek sevinen Oliver, “Aa, elbet efendim!” diye yanıtladı. “Gurur duyarım.”

“Bana Miss... annemle Miss Maylie’nin nasıl olduklarını yazacaksın. Yaptığınız gezintileri, neler konuştuğunuzu, onun, yani onların, iyi ve mutlu olup olmadıklarını anlatarak sayfayı doldurursun. Anlıyorsun ya?”

“Tabii... Tabii anlıyorum efendim.”

Harry biraz telaşla, “Ama bunu onlara söylemesen bence daha iyi olur!” dedi. “Haber olursa sonra annem de bana daha sık yazmaya kalkar; bu da onun için yük olur. En iyisi bu bizim ikimizin arasında sır olarak kalsın. Yalnız unutma; her şeyi yazacaksın bana. Sana güveniyorum.”

Böyle adam yerine konduğu için sevinen ve koltukları kabaran Oliver, mektuplarını gizli ve ayrıntılı olarak yazacağına söz verdi. Harry Maylie de döne döne minnet ve sevgi sözleri söyleyerek, onu her zaman koruyacağına söz vererek oradan ayrıldı.

Doktor faytona binmişti. Burada kalmasına karar verilmiş olan Giles kapıyı açmış bekliyordu. Hizmetçi kadınlar da bahçeye seyre çıkmışlardı. Harry kafesli pencereye son bir kez baktı, sonra arabaya atladı.

“Sür atları!” diye bağırdı. “Çabuk... dörtlü, doludizgin! Ancak kanatlanmak yetecek bugün bana!”

Doktor da, “Duur, duur!” diye bağırarak arabacının arkasından camlı pencereyi telaşla açtı. “Benim canım hiç de kanatlanmak istemiyor bugün. Onun için lütfen acele etmeden, doğru dürüst gidelim olur mu?”

Arabacı gülümseyerek elini şapkasına götürdü, hareket ettiler. Ama doktorun

değil de Harry'nin buyruğuna daha çok uyan bir hızla gidiyorlardı. Doktor başını çok geçmeden pencereden dışarı uzatarak arabacıyı azarlamaya başladı. Ama bu bir işe yaramadı.

Araba sarsılıp takırdayarak uzaklaştı ve zamanla gürültüsü duyulmaz oldu. Bir toz bulutunun ortasına hemen hemen gömülmüş bir halde yolun bir dönemecinde gözden kayboluyor, öbür dönemecinde gene ortaya çıkıyordu. Arkasından bakanlar, ancak toz bulutu da bütün bütün ortadan kaybolduktan sonra dağıldılar.

Ancak bunlardan birisi, aradan çok zaman geçtiği halde gözlerini hâlâ arabanın görünmez olduğu yerden ayıramıyordu. Çünkü kafesli pencerede, kendisini Harry'nin gözlerinden gizlemiş olan beyaz perdenin arkasında Rose oturmaktaydı. Sonunda, "Keyfi yerinde, neşeli gibiydi!" dedi kendi kendine. "Üzülecek diye korkmuştum. Yanılmışım. Çok sevindim bu işe. Çok, çok sevindim."

Gözyaşları üzüntü kadar sevinç anlamına da gelebilir. Ama gözleri hep aynı yere dikili olarak dalgın dalgın pencere başında oturan Rose'un yanaklarından aşağı süzülen yaşlar sevinçten çok üzüntü gözyaşlarını andırıyordu.

XIV

Bu kitabın beşinci bölümünü anımsayan erkek ya da kadın okur, evlilik durumlarında pek sık rastlanan bir çelişkiye tanık oluyor

Mr. Bumble, yoksullar evinin salonunda oturmuş, gözlerini çatık bir ifadeyle, neşesiz duran boş ocağa dikmişti. Mevsimlerden yaz olduğu için şu sırada ocaktaki tek parıltı, soğuk ve cilalı madenlere vuran güneşin cılız ışıltısıydı. Tavandan sinek tutmaya yarayan bir kâğıt kafes sallanıyor ve Mr. Bumble ara sıra kasvetli bakışlarla bu kafese bakıyordu. Gafil sinekler bu cicili bicili kafesin çevresinde uçuştukça Mr. Bumble derin derin göğüs geçiriyor ve yüzüne daha da kasvetli bir gölge yayılıyordu. Mr. Bumble düşünceler içindeydi. Kim bilir, belki de bu kafes ve sinekler aklına kendi hayatının acıklı bir bölümünü getiriyordu!

Seyredenin bağrında tatlı bir hüznün yaratmaya yarayacak olan tek şey Mr. Bumble'in kasvetli duruşu değildi. Ortada onun işlerinde büyük bir değişiklik meydana gelmiş olduğunu gösteren, hem de onun şahsıyla yakından ilgili başka belirtiler de vardı. O sırmalı ceket, o kokartlı şapka nerelerdeydi şimdi? Ayağında hâlâ koyu renk çoraplar ve dize kadar inen pantolon vardı gerçi, ama gel gör ki bu pantolon, o pantolon değildi! Sırtındaki ceket, geniş etekli olduğu için eski ceketini andırıyordu gerçi, ama nerede o ceket, nerede bu ceket? O azametli kokartlı şapkanın yerini ise mütevazı, yuvarlak kenarlı bir şapka almıştı. Mr. Bumble kilise yazmanı değildi artık.

Hayatta öyle mevkiler vardır ki getirdikleri daha esaslı yararların yanı sıra kendilerine özgü kılıklar sayesinde özel bir ağırbaşlılık ve değer kazanırlar. Mareşalin üniforması, piskoposun ipek kaftanı, avukatın cüppesi ve kilise yazmanının kokartlı şapkası vardır.

Piskoposun kaftanını ve kilise yazmanının kokartlı şapkasıyla altın sırmasını alırsanız ne kalır geriye?.. İnsanoğlu eninde sonunda insandır. Onları istediğiniz kadar yükseltin, daha yüksek, daha önemli mevkilere getirin. İpek kaftanlarıyla kokartlı şapkalarını aldığınız zaman eski ağırbaşlılıklarını kaybedecekler ve halk üzerinde eskisi kadar etki kuramayacaklardır. Saygınlığın ve hatta bazı kere kutsallığın, giyilen yelek ve ceketle ilişkisi birçok kişinin sandığından daha

çoktur.

Mr. Bumble Mrs. Corney’le evlenmiş ve yoksullar evinin yöneticisi olmuştu. İktidarda başka bir yazman vardı gayri... Kokartlı şapka, sırmalı ceket ve baston, üçü de yeni yazmana miras kalmıştı.

Mr. Bumble, “Yarın iki ay olacak bu iş yapılalı!” diye içini çekti. “Yüzyıl gibi geliyor!”

Belki de Mr. Bumble sekiz hafta gibi kısa bir zaman süresinin içine bir ömür dolusu mutluluk sığdırdığını kastediyordu. Ama ya o iç çekiş! O iç çekişte ne anlamlar gizliydi?..

Mr. Bumble hep aynı düşüncenin izini sürerek, “Sattım kendimi!” diye söylendi. “Altı çay kaşığıyla bir şeker maşası ve bir sütlüğe, bir odalık elden düşme mobilyayla yirmi sterlin nakit paraya sattım kendimi! Ucuza gittim kör olayım!.. Bedavaya!”

Kulağının dibinde tiz bir ses, “Bedavaya mı?” diye birden bağırdı. “Ayol, üstüne para bile verseler pahalı sayılırdın sen! Oysa ben çok şey verdim sana karşılık olarak, Tanrı biliyor bunu!”

Mr. Bumble başını çevirince sevgili hayat arkadaşının yüzüyle karşılaştı.

Duygusal bir sertlikle, “Bu ses mi bana bir zamanlar civcivim, demişti?” diye sordu. “Tepeden tırnağa uysallık, naz ve duygu olan yaratık bu muydu?”

Eşi, “Bu ya, ne haber?” diye söylendi. “Pek de öyle duygulu değilmişim herhalde. Yoksa bu kadar salaklık edip de bu özveriyi yapmazdım.”

Mr. Bumble hışımla, “Ne özverisi Mrs. Bumble?” diye sordu.

Hanımı, “Söyle, söyle!” dedi. “Bu özveri sözünü ben ağzımdan hiç eksik etmesem yeri var. Tanrı biliyor ya!”

Mr. Bumble sertçe, “Zaten eksik ettiğini duymuyorum ki hanım!” diye yanıtladı. “Bu söz daima senin ağzında hazır, ya çıktı ya çıkıyor, aziz Mrs. Bumble’cığım benim! Bak hele!”

Mr. Bumble, “Lütfen bana bak!” diyerek gözlerini karısına dikti. İçinden de, “Eğer benim gözlerimin bakışına dayanabilirse her şeye dayanabilir bu kadın!” diye düşünüyordu... “Bakışım, yoksulları mum gibi eritegelmiştir. Eğer bu kadını eritemezse gücümü yitirdim demektir.”

Yoksulların tek bir bakışla mum gibi erimesi belki de sürekli az beslendikleri için dayanma güçlerinin fazla yüksek olmayışındandır. Belki de sabık Mrs. Corney’in kartal bakışlarına karşı olağanüstü bir direnç gücü vardı. Bu artık bir yorum sorunudur. Olaysa şu merkezdeydi: Hatun kişi Mr. Bumble’ın dik bakışıyla mum gibi erimek şöyle dursun, küçümsemeyle burnunu kıvırdığı gibi bir de gülüş güldü ki bu, hiç de yapmacık değil, içten gelme bir gülüşe

benziyordu.

Bu hiç beklenmedik sesi duyduğu zaman Mr. Bumble önce inanmazlığa sonra da şaşkınlığa kapıldı. Sonra gene eski halini aldı ve bu dalgınlıktan onu ancak eşinin sesi uyandırdı.

Mrs. Bumble, “Bütün gün oturup horlayacak mısın orda?” diye soruyordu.

Mr. Bumble, “Burada canım istediği kadar oturacağım, hanım!” diye yanıtladı. “Gerçi şu anda horlamıyordum ama paşa gönlüm dilerse horlarım da! Hapşırırım, öksürürüm, gülerim, ağlarım. Bütün bunlar benim hakkım!”

Mrs. Bumble tarifi zor bir küçümseyişle, “Hakkıymış!” diye dudak büktü.

“Hakkım ya! Hükmetmek erkek kısmının ayrıcalığıdır.”

Ölmüş Mr. Corney’in mirası, “Ya kadının ayrıcalığı nedir, Tanrı adına?” diye sordu.

Mr. Bumble, “Boyun eğmektir hanfendi!” diye gürledi. “Ölen saygıdeğer kocanın bunu sana öğretmiş olması gerekirdi. Zaten öğretseydi bugün belki kendisi hayatta olurdu. Keşke hayatta olsaydı zavallıcık!”

Alinyazılarını belirleyecek olan ânın gelmiş olduğunu ve şu anda kim önce harekete geçerse üstünlüğün onda kalacağını bir bakışta kestiren Mrs. Bumble, ölen adamdan söz edildiğini duyar duymaz bir koltuğa çöktüğü gibi çılgılığı bastı ve Mr. Bumble’ın taş yürekli bir canavar olduğunu söyleyerek boğula boğula ağlamaya başladı.

Ne var ki Mr. Bumble’ın gönlüne gözyaşıyla girilemezdi: Su geçirmez bir yüreği vardı çünkü. Yağmur yedikçe güzelleşen, suya gelir kunduz kürkü şapkalar gibi onun sinirleri de başkalarının gözyaşlarıyla sağlamlaşır, pekleşirdi. Zaaf belirtisi olan gözyaşları bir dereceye kadar onun gücünün sessiz kabulü sayılabileceği için ona gurur ve hoşnutluk verirdi.

Şimdi de sayın eşini hayatından gayet hoşnut bakışlarla süzdü ve cesaret verici bir sesle ondan, ağlayabildiği kadar ağlamasını diledi. Ağlamanın, bilim adamları tarafından sağlığa yararlı olarak nitelendirildiğini söyledi.

“Ağlamak ciğerleri açar, çehreyi yıkar, gözlere idman olur ve insanın içini boşaltıp sinirleri yumuşatır!..” dedi. “Onun için sen ağlamana bak!”

Mr. Bumble bu latifeyi savurduktan sonra üstünlüğünü şanına yaraşır bir şekilde kanıtlamış olan bir adam tavrıyla şapkasını aldı, çapkınca başına yan yatırdı, ellerini ceplerine soktu ve ağır adımlarla kapıya doğru yürüdü. Bütün varlığından rahatlık ve caka taşıyordu!

Şimdi... Sabık Mrs. Corney, evlilik savaşının taktiklerinde büyük deneyimi olan bir hanımdı. Çünkü Mr. Corney’le hayatını birleştirmeden önce bir başka erkekle daha evlenmiş ve o da sizlere ömür, onu dul bırakmıştı. Biraz önce

gözyaşı silahını denemesinin nedeni, bunun bedensel saldırıdan daha az yorucu oluşuydu. Sayın bayanın bu ikinci silahı kullanmaya da tamamen hazır olduğunu Mr. Bumble çok geçmeden sezdi.

Bu gerçeğin ilk belirtisi duyduğu kof bir gürültü oldu...

Hemen sonra da başındaki şapka odanın karşı tarafına uçtu. Bu peşrevler sayesinde Mr. Bumble'ın kafası çıplak kalınca uzman bayan bir eliyle onun boğazını sımsıkı kavradı ve öbür eliyle kafasına görülmedik şiddet ve güçte şamarlar indirmeye başladı. Bundan sonra da biraz çeşit olsun diye onun yüzünü tırmalayıp saçlarını yoldu. İşlenen suça bu kadar cezanın şimdilik yeteceği kanısındaydı. Onun için adamı bir koltuğa itti ve karşısına geçerek bundan sonra haddi varsa hak ve ayrıcalıklarını kullanabileceğini söyledi. Sonra buyurucu bir sesle,

“Kalk da yıkıl buradan!” dedi. “Yoksa elimden bir kaza çıkacak!”

Mr. Bumble süngüsü iyice düşük bir halde kalktı. Karısının elinden çıkacak kazanın daha ne olabileceğini merak ediyordu.

Mrs. Bumble, “Defoluyor musun?” diye sordu.

Mr. Bumble kapıya doğru bir keklik gibi seğirterek, “Elbet güzelim; hemen,” diye yanıtladı. “Kötü bir niye... Gidiyorum, hayatım! O kadar öfkелisin ki ben...”

Bu sırada Mrs. Bumble, kavga sırasında ucu kalkmış olan halıyı düzeltmek üzere yürüyünce Mr. Bumble, yarım kalan sözünü bile düşünmeden hemencecik odadan dışarı fırladı ve savaş alanını tamamen sabık Mrs. Corney'in üstünlüğüne bıraktı.

Koridorda üstünü başını düzelterek neredeyse sürüne sürüne ilerlerken, “Rüyamda görsem inanmazdım,” diye düşünüyordu. “Hiç de o biçim kadına benzemiyordu. Yoksulların bundan haberi olsa artık beni tefe koyup çalarlar.”

Mr. Bumble'ın böyle gafil avlanması da yenilgiye uğraması da hakça bir işti. Çünkü kendisinin zorbalık etmeye karşı hatırı sayılır bir eğilimi vardı. Ufak tefek zalimlikler yapmaktan oldukça büyük bir zevk alırdı. Bunlardan da anlaşılacağı gibi (söylemeye gerek yok) korkağın biriydi. Bunu, onun karakterini küçük düşürmek için söylemıyoruz. Çünkü çevresinde büyük saygı ve hayranlık uyandıran, yüksek mevki sahibi birçok kimsede de aynı zaafı görölür. Aslında bu sözlerimiz ona karşı değil, ondan yanadır ve okuyunca onun yükseldiği mevkiye ne derece layık olduğunu anlatmak amacıyla söylenmiştir.

Ne var ki Mr. Bumble'ın rezilliği bu kadarla da kalmayacaktı. Kendisi yoksullar evini baştan aşağı dolaştı. Bu arada ömründe ilk kez imaret yasalarının fazla sert olduğunu düşünüyordu. Örneğin evden kaçan karılarını kilise ve belediyenin eline bırakan erkekler hiç ceza yememeli, aksine gereğinden çok

cefa çekmiş kişiler olarak ödöl almalıydılar.

Bu düşünceler arasında Mr. Bumble, yoksul kadınların çoğunlukla çamaşır yıkamak için kullandıkları odaya geldi. Buradan dışarıya birtakım konuşma sesleri taşmaktaydı.

Mr. Bumble bütün ağırbaşlılığını takınarak, “Hım!” diye bir öksürdü. “Hiç olmazsa bu karılar benim otoriteme saygı göstermeyi sürdürecekler. Hey! Hey, içerdekiler!.. Ne oluyorsunuz be, cadı karılar! Bu ne gürültü böyle?”

Böyle diyerek Mr. Bumble kapıyı açtı ve gayet ürkünç ve öfkeli bir tavırla içeri daldı. Dalar dalmaz tavrı da derhal değişerek gayet ürkek ve sinmiş bir hal aldı, çünkü bakışları hiç ummadığı bir şeyle, sevgili karısının kendisiyle karşılaşmıştı.

“Hayatım!” dedi Mr. Bumble. “Senin burada olduğunu bilmiyordum.”

Mrs. Bumble, “Burada olduğumu bilmiyor muydun?” diye sordu. “Öyleyse ne işin var burada?”

Mr. Bumble, “Kocakarılar çene çalmaktan işlerine boş veriyorlarmış gibi geldi bana ruhum!” diye yanıtladı.

Tekne başındaki yaşlı kadınlara gözü takıldıkça kahroluyordu. Çünkü kocakarılar müdür beyin bu süngüsü düşük halini birbirlerine göstererek zevklenip duruyorlardı.



Mr. Bumble yoksulların gözünde itibarını kaybediyor.

Mrs. Bumble, “Demek çok çene çalışırlarmış gibi geldi sana, öyle mi?” diye sordu. “Tasası sana mı düşmüş yani?”

Mr. Bumble başını eğerek, “Şey... Ama, güzelim...” diye mırıldandı.

Mrs. Bumble, “Sana mı düşmüş tasası?” diye yeniden, hışımla sordu.

Mr. Bumble, “Çok doğru, müdire sensin!” diye hanımına hak verdi. “Amacım senin işine karışmak değildi ki!”

Eşi, “Bak sana söyleyivereyim Mr. Bumble,” dedi. “İşimize burnunu sokmanı çekemeyiz biz, anladın mı?.. Üstüne görev olmayan şeylere burnunu sokmaya pek bayılırsın. Ama her dakika sersem yerine sokuyorsun kendini. Herkes senin arkandan gülüyor ayol. Hadi hadi, yayan burdan!”

Yaşlı yoksulların zevkten mest olarak baş başa verip kıkırdaşmakta olduklarını içi ezilerek gören Mr. Bumble bir an duraladı. Ama gecikmelere hiç gelemeyen Mrs. Bumble elindeki tası sabun köpüğüyle doldurarak kocasına kapıyı gösterip derhal gitmesini, yoksa sabun köpüklerini başından aşağı yiyeceğini söyledi.

Mr. Bumble'ın elinden ne gelirdi ki? Adamcağız perişan bakışlarla çevresine bakındı, sonra kapıya doğru sıvıştı. Bu arada kocakarıların kıkırtısı gevrek bir kahkaha halini almıştı. Bir bu eksikti yani! Mr. Bumble rezil rüsva olmuştu artık; yoksulların gözleri önünde itibar ve şerefi beş paralık olmuştu. Kilise yazmanlığının yüksek şan ve şatafatından kılıbıklığın en alçak düzeyine düşmüştü.

Mr. Bumble içi kapkara tasalarla dolarak, “Hem de topu topu iki ay içinde!” diye söylendi. “İki aycık! Daha iki ay önce ben yalnızca kendi başıma değil, herkesin başına buyruktum bu kurulda. Ama şimdi!..”

Artık bu kadarı çoktu. Bu düşünceler arasında bahçe kapısına varmış olan Mr. Bumble kendisine kapıyı açan çocuğun kulağını çekti ve ne yaptığını bilmez bir halde sokağa çıktı.

Biraz gam dağıtmak için sokak sokak yürüdü. Duygularının dağdağası onu susatmıştı. Birçok meyhanenin önünden geçti, sonunda bir tanesinin önünde duraladı. Perdenin üzerinden içeri fırlattığı bir bakış ona salonun ıssız olduğunu ve tek bir müşteriden başka kimse bulunmadığını göstermişti. O sırada bardaktan boşanırcasına yağmur da yağmaya başladı ve bu, Mr. Bumble'ya kararını verdirtti.

Müdür bey içeri daldı, barın önünden geçerken içecek bir şey ısmarladı, sonra salona girdi.

Salonda oturmakta olan müşteri uzun boylu, esmerdi ve geniş bir pelerine bürünmüştü. Üzerinde bir yabancı hali vardı. Hem sırtındakilerin toz toprak içinde oluşundan hem de yüzündeki yorgunluktan, onun uzun yollardan geldiği tahmin edilebilirdi. İçeri giren Bumble'ı şöyle bir süzdü ama onun baş selamını yanıtlamak zahmetine pek katlanmadı.

Zaten daha samimi olsa da yüz bulamazdı. Çünkü Mr. Bumble, iki kişiye yetecek kadar ağırbaşlıydı. Onun için su karıştırılmış cinini sessizlik içinde yudumlayarak gazetesini gayet önemli ve tantanalı bir tavırla okumaya koyuldu.

Ne var ki böyle durumlarda çok zaman görüldüğü üzere Mr. Bumble ara sıra yabancı adamdan yana bakmak için karşı koyamadığı bir istek duyuyordu. Ve her seferinde yabancıнын da kendinden yana bakmakta olduğunu görerek utangaç bir biçimde bakışlarını kaçırıyordu. Yabancıнын bakışlarındaki ifade Mr.

Bumble’ın çekingenliğini büsbütün artırıyor. Çünkü keskin ve parlak olan bu bakışlarda, Mr. Bumble’ın şimdiye kadar hiç rastlamamış olduğu bir güvensizlik ve kuşku gölgesi vardı ki insana adeta tiksinti veriyordu.

İkisi birçok kez böyle göz göze geldikten sonra yabancı adam kalın, hoyrat bir sesle aralarındaki sessizliği bozdu.

“Demin pencereden içeri baktığınız zaman beni mi arıyordunuz?” diye sordu.

“Sanmıyorum. Ama sakın siz... Bay... Bay... Şey olmayasınız?..” Mr. Bumble aradığı adı bulamamış gibi duraladı. Yabancıнын kimliğini merak ediyor, böylelikle onun ağzından laf alabileceğini sanıyordu.

Yabancı dudaklarını için için bir alaycılıkla bükerek, “Demek beni aramıyormuşsunuz!” dedi. “Yoksa adımı bilirdiniz. Ama bilmiyorsunuz. Sormanızı da tavsiye etmem.”

Mr. Bumble azametli bir tavırla, “Kötü bir niyetim yoktu genç adam!” dedi.

Yabancı, “Ben de kötüye çekmedim zaten!” diye yanıtladı.

Bu kısa konuşmadan sonra aralarına yine bir sessizlik çöktü ve bu sessizliği yine yabancı adam bozdu. Önünde duran eski gazeteyi kenara iterek, “Sizi bundan önce bir görmüşlüğüm yok mu benim?” diye sordu. “Sokakta şöyle bir yanınızdan geçmiştim; o zaman kılığınız da başkaydı ama sizi nerede olsa tanırım. Siz burada kilise yazmanıydınız eskiden, değil mi?”

Mr. Bumble biraz şaşalayıp, “Evet!” diye yanıtladı. “Bu bölgenin kilise yazmanıydım.”

Beriki, “Tamam!” diye başını salladı. “Sizi o üniformayla görmüştüm.”

Mr. Bumble, “Ya? Öyle mi?” dedi ve yabancıyı alıcı gözüyle süzerek görev sırasında karşılaştığı yasadışı çocuk babası, evini terk etmiş koca filan türünden suçluları gözünün önünde canlandırmaya çalıştı. “Ben sizi anımsayamıyorum.”

Karşısındaki adam istifini bozmadan, “Zaten anımsasanız mucize olurdu!” diye yanıtladı. “Şimdi ne iş yapıyorsunuz?”

Mr. Bumble yabancıнын herhangi bir şekilde laubalileşmesini önlemek için tane tane ve sözlerinin üzerine basa basa, “Yoksullar evi müdürüyüm bayım!” diye yanıtladı. “Müdür oldum yoksullar evine.”

Yabancı, “Evli misiniz?” diye sordu.

Mr. Bumble, “Evet!” dedi ve yerinde rahatsız olmuş gibi bir kıpırdandı. “Yarın iki ay oluyor.”

Adam, “Biraz geç kalmışsınız!” diye görüşünü açıkladı. “Neyse, geç olsun da güç olmasın.”

Mr. Bumble yeni bir atasözü yaratarak, “Geç olmasın, güç olmasın, hiç

olmasın!” demenin daha yerinde olacağını ileri sürmek üzereydi ki adam onun ağzını açmasına fırsat vermeden, “Her zamanki gibi kendi çıkarınızı düşünmekten vazgeçmemişsinizdir herhalde değil mi?” diye sordu.

Mr. Bumble bu soru karşısında afallayarak başını kaldırıncı adam keskin bakışlarını onun gözlerinin içine dikerek, “Açık konuşmaktan çekinme babalık!” dedi. “Görüyorsun ya, seni oldukça yakından tanıyorum.”

Mr. Bumble elini gözüne siper ederek yabancıyı tepeden tırnağa, görünür bir şaşkınlıkla süzdü. Sonra, “Namusuyla üç-beş kuruş kazanmak konusunda evli bir erkek herhalde bir bekârdan daha çekingen davranacak değildir!” diye yanıtladı. “Kilise ve bölge görevlilerinin maaşları o kadar yüksek değildir ki karşılıklarına doğru yoldan çıkan ekstra birkaç kuruşu geri çevirebilsinler!”

Yabancı adam gülümsedi ve yine “ben malımı bilirim” der gibilerden başını salladı. Sonra çingırağı çaldı. Gelen meyhaneciye Mr. Bumble’ın boş bardağını vererek, “Doldur!” diye buyurdu. “Hem sıcak hem de sek tarafından olsun... Böylesini seversiniz herhalde, değil mi?”

Mr. Bumble incelikli bir öksürükle, “Fazla sert olmasın!..” diye yanıtladı.

Yabancı alaylı bir edayla meyhaneciye, “Anlarsın ya!” dedi.

Adam gülümseyerek çekildi ve çok geçmeden dumanı tüten bir kupayla geldi. Kupanın içindekinden ilk yudumu alır almaz Mr. Bumble’ın gözlerinden ateş fışkırdı.

Yabancı adam kapıyı ve pencereyi kapadıktan sonra, “Şimdi beni dinle!” dedi. “Bugün ben buraya seni arayıp bulmaya geldim. Şeytan, bazen dostlarının kısmetini ayağına getirirmiş. Ben de tam seni düşünürken sen tıptış tıptış yanıma geldin... Şimdi sana soracaklarımı çabuk yanıtla. Çünkü gecenin lanetli karanlığı çökmeden konaklayacağım yere varmak istiyorum. Yollar ıssız, hava karanlık. Yalnız başıma olduğum zaman ıssızlıktan da karanlıktan da tiksiniyorum ben. Anlayabiliyor musun?”

Mr. Bumble, gizemin çözümünü sıcak suyla cinde arar gibi bardağına başvurarak, “Söylediklerini işitiyorum!” diye yanıtladı. “Ama Tanrı var; şu anda anlıyorum desem pek de doğruyu söylemiş olmam!”

Karşısındaki, “Çok açık konuşacağım!” dedi. “Senden bilgi istiyorum. Gerçi ufak bir şey ama bunu senden karşılıksız isteyecek değilim. Şimdilik şunu al bakalım.”

Adam bunu söylerken iki sterlin çıkardı ve masanın üzerinden Bumble’a doğru kaydırıldı. Para şıkırtısının dışarıdan duyulmasını istemiyormuş gibi dikkatli davranıyordu. Mr. Bumble paraları, gerçek olup olmadıklarını anlamak için titizlikle evirip çevirdikten sonra hoşnut bir tavırla yelek cebine yerleştirdi.

Bunun üzerine yabancı yeniden söze başlayarak, “Şimdi belleğini... Dur bakayım... On iki yıl önceki bir kış gününe döndürmeni istiyorum!” dedi.

Mr. Bumble, “Çok zaman geçmiş aradan!” dedi. “Pekâlâ, döndürdüm!”

“Sahne: Yoksullar evi.”

“Mükemmel.”

“Vakit: Geceleyin.”

“Evet.”

“Yer de oraya düşen zavallı düşkünlerin çocuk doğurdukları yer her neresiyse!”

“Doğumhane olacak.”

“Evet. Orada bir oğlan çocuğu doğmuştu.”

Mr. Bumble başını umutsuzlukla sallayarak, “Bir sürü oğlan çocuğu!” dedi.

Yabancı, “Canları çıkasınca küçük yezitler!” diye söylendi. “Ben bunlardan yalnız bir tanesinden söz ediyorum. Ezik bakışlı, soluk benizli bir köpek yavrusu. Onu burada bir tabutçuya çırak vermişler. Keşke kendi tabutunu kendisi yapıp da içine girip yataydı! Piç kurusu sonradan tahmin edildiğine göre Londra’ya kaçmış.”

Mr. Bumble, “Haa, sen Oliver’ı demeye getiriyorsun!” dedi. “Oliver Twist! Anımsamaz mıyım onu? Ondan daha katır inatlı bir yezit daha...”

Yabancı, zavallı Oliver’ın kötülükleri konusunda Mr. Bumble’in girişmek üzere olduğu tiradı kısa keserek, “Benim öğrenmek istediğim o değil,” dedi. “Gına geldi artık onun adını duymaktan. Ben bir kadın hakkında bilgi istiyorum. Oğlanın anasına bakan kocakarı hakkında. Nerede bu kocakarı?”

Suyla cinin etkisiyle şakacı kesilen Mr. Bumble, “Nerede mi?” dedi. “Valla, pek bilemeyeceğim ama hangi tarafa gitmiş olursa olsun, oralarda ebelik yapamayacağına göre zavallı işsiz kalmış olsa gerek.”

Yabancı son derece somurtarak, “Ne demek istiyorsun yani?” diye sordu.

Mr. Bumble, “Geçen kış öldü de!” diye yanıtladı.

Bunu duyan adam dik dik ona baktı. Gözlerini bir süre ondan ayırmadı ama bakışları zamanla dalgın, boş bir hal aldı. Derin bir düşünceye dalmış gibiydi. Bu duyduğu şeye sevin sin mi yoksa üzülsün mü bir süre karar veremez gibi durdu. Ama sonunda derin bir soluk aldı ve bakışlarını başka yöne çevirerek sorunun önemli olmadığını söyledi. Böyle diyerek gidecekmiş gibi ayağa kalktı.

Ama Mr. Bumble kurnaz adamdı. Kaşık düşmanı karısının bildiği bir sırrı ağır pahaya satmak için fırsat açılmış olduğunu derhal görmüştü. Sally Nine’nin öldüğü geceyi iyi anımsıyordu. Hele o gün olup bitenler yüzünden o geceyi kaç kez anmıştı! Çünkü bu, Mrs. Corney’e evlenme önermiş olduğu geceydi. Gerçi

karısı, yalnız kendisinin bildiği sırra onu hiçbir vakit ortak etmemişti. Ama eldeki sorun, Sally Nine'nin hastabakıcılık ettiği sıralarda, Oliver Twist'in annesinin başında bulunmasıyla ilgili bir şeydi. Mr. Bumble bu kadarını biliyordu...

Şimdi bunu anımsayarak gizemli bir tavır takındı ve yabancıya, kocakarının ölmezden önce bir kadınla baş başa konuştuğunu ve bu kadının herhalde onu ilgilendiren soruna ışık tutabileceğini söyledi.

Yabancı gafil avlanarak, “Nerde bulabilirim bu kadını?” diye sordu.

Besbelli bu söylenenler onun bütün anlaşılmaz korkularını yeniden depreştirmişti.

Mr. Bumble, “Ancak benim aracılığımla bulabilirsin!” diye yanıtladı.

Yabancı telaşla, “Ne zaman?” diye sordu.

“Yarın.”

Yabancı, “Gece, saat dokuzda!” diyerek bir parça kâğıt çıkardı ve üzerine, heyecanını belli eden titrek bir yazıyla ırmak kıyısında kuytu bir yerin adresini yazdı.

“Gece saat dokuzda kadını buraya getir, benim yanıma. Kimseye bir şey söyleme dememe herhalde gerek yok. Senin çıkarına!”

Böyle diyerek adam Bumble'ın önüne geçerek kapıya doğru ilerledi ve yolda durup içkilerin parasını ödedikten sonra dışarıya çıktı. Kapı önünde ters bir tavırla yollarının ayrı olduğunu söyledi ve ertesi geceki buluşma saatini yinelemekten başka selam sabah etmeden yürüdü gitti.

Bölge görevlisi elindeki adrese bakınca isim yazılmamış olduğunu fark etti. Yabancı pek uzaklaşmamıştı. Bumble onun adını sormak için arkasından koştu. Bumble'ın koluna dokunduğunu hisseden adam çarçabuk arkasına dönerek, “Ne istiyorsun?” diye bağırdı. “Beni izliyor musun yoksa?”

Beriki, “Yalnızca bir soru sormak için,” diyerek elindeki kâğıdı gösterdi. “Kim diyeceğim?”

Adam, “MONKS!” diye yanıtladı ve acele acele yürüyerek oradan uzaklaştı.

İKİNCİ KİTABIN SONU

ÜÇÜNCÜ KİTAP

I

Gece buluşmasında Mr. Monks ile Mr. ve Mrs. Bumble arasında neler geçtiğini anlatıyor

Donuk renkli, boğucu, kapalı bir yaz akşamıydı. Sabahtan beri yağmur tehdidinde bulunan ve uyuşuk bir buhar yığını gibi her yana yayılmış olan bulutlardan tek tük iri damlalar süzülüyordu. Bunlar şiddetli bir sağanağın öncülerine benziyorlardı. İşte bu arada Mr. ve Mrs. Bumble kentin ana caddesinden ayrıldılar ve buradan iki kilometre kadar uzaklıkta, nehir kenarındaki çukur, hastalık yuvası bir bataklıkta kurulmuş olan ıssız, sefil bir mahalleye doğru yöneldiler.

İkisi de üzerlerine eski ve berbat şeyler giymişlerdi. Bu, hem yağmurdan korunmak, hem de kimliklerini gizlemek için olabilirdi. Efendi, elinde henüz ışığı yanmayan bir fener olduğu halde birkaç adım önden ilerliyordu. Yol çok çamurlu olduğu için karısına kendi izlerinden yürümek kolaylığını sağlamak istiyordu belki de. Derin bir sessizlik içinde yürüyorlardı. Ara sıra Mr. Bumble adımlarını yavaşlatıyor ve hayat arkadaşının yerli yerinde olduğunu anlamak ister gibi başını çevirip bakıyordu. Sonra onun hemen arkadan gelmekte olduğunu görerek yine adımlarını sıklaştırıyor ve yabana atılmaz bir hızla menzile doğru ilerlemeyi sürdürüyordu.

Gittikleri yer kuşku bir mahalle olmaktan çok uzaktı, çünkü işçi kılığında gezerek soygunculuk ve suçla yaşayan serseri ve kopukların yatağı olduğundan hiç kimsenin kuşkusu yoktu. Kırık dökük barakalardan oluşuyordu burası. Kimi tuğladan kimi çürük gemi kerestesinden yapılmış ve plansız, düzensiz, ırmağın hemen birkaç metre yakınına sıralanmış kulübeler. Dibinden su alan birkaç döküntü kayık, kıyıdaki çamurun üzerine çekilmiş ve bu çamurluğu sınırlayan alçak duvara bağlanmış olarak duruyordu. Şurada burada göze çarpan kürekler ve halkalanmış halatlar, insanda ilk bakışta bu sefil mahallede oturanların ekmeklerini ırmaktan çıkardıkları izlenimini uyandırıyor. Ama dikkatle bakan bir kimse bu şeylerin döküntülüğünü görünce ortalıkta, kullanıldıkları için değil de gösteriş olsun diye durduklarını sezinlemekte pek güçlük çekmezdi.

Irmak kıyısında, üst katları suyun üzerine doğru çıkan bu izbelerin orta göbeğinde, eskiden bir yapımevi olarak kullanılan büyük bir bina duruyordu. İşlediği zaman bu gecekondu mahallesinde oturanlara iş sağlamış olsa gerekti, ama çoktan yıkılıp gitmişti. Fareler, kurtlar ve rutubet, üzerinde durduğu direkleri çürütmüş olduğu için yapının önemli bir kısmı daha şimdiden suya çökmüş durumdaydı. Karanlık ırmağa doğru eğilmiş sallanan öbür kısımlar da aynı kadere boyun eğmek için uygun bir fırsat kollar gibiydi.

İşte, uzaktan uzağa ilk gök gürültüsü gümbürder ve sağanak bardaktan boşanırcasına akmaya başlarken sayın dostlarımız bu yapının önünde durdular.

Mr. Bumble elindeki kâğıt parçasına bakarak, “Buralarda bir yerde olacak!” dedi.

Tam o sırada yukardan, “Hey, bu yanda!” diye bir ses yükseldi.

Sesin geldiği yöne bakan Mr. Bumble, binanın ikinci katındaki bir kapıdan dışarıya bakmakta olan bir adam gördü.

Adam, “Bir dakika durun! Şimdi geliyorum!” dedi.

İçeri çekildi ve kapı kapandı.

Mr. Bumble’ın sayın eşi, “Bu adam mı?” diye sordu.

Mr. Bumble evet der gibilerden baş eğdi.

Hatun kişi, “Öyleyse uyarılarımı sakın unutma!” dedi. “Sen elinden geldiği kadar az konuşmaya çalış. Yoksa elimizdeki kozu hemen belli ediverirsin.”

Binadan yana kaygılı bakışlar fırlatmakta olan Mr. Bumble galiba şimdilik daha ileri gitmemenin daha akıllıca bir iş olacağına dair düşüncelerini belirtecekti ama Monks’un yeniden görünmesi bunu önledi. Adam onların yakınındaki küçük bir kapıyı açarak içeri girmelerini işaret etti.

Ayağını sabırsızlıkla yere vurarak, “Girin, girin!” dedi. “Bekletip durmayın beni burada!”

Önce duraksamış olan kadın, ikinci bir çağrı beklemeden cesur bir tavırla içeri girdi. Arkada kalmaktan utanan ya da korkan kocası da onu izledi. Besbelli iyice pirenlenmişti. Her zaman en belli başlı özelliği olan çalımından şimdi iz yoktu.

Monks kapıyı onların ardından sürmeledikten sonra dönüp Bumble’a bakarak, “Ne halt etmeye kırk yıl durup oyalandınız o rutubette?” diye sordu.

Bumble ürkek ürkek çevresine bakınarak, “Hiiç!” diye yanıtladı. “Biz... Yalnızca biraz serinlemek için duruyorduk.”

Monks, “Serinlemek içinmiş!” diye dudak büktü. “Göğün dibi yarılrsa da bütün yağmurlar aynı anda boşansa insanın kendi içinde yanan cehennem ateşini söndüremez. Kolay kolay serinleyemezsiniz siz; boşuna aldatmayın kendinizi!”

Bu tatlı sözlerle Monks bu kez şöyle bir Mrs. Bumble’a dönüp gözlerini dikti. Öyle ki kolay kolay yılmayan bu hatun bile sonunda gözlerini çekip yere dikmek gereğini duydu.

Monks, “Demek kadın bu, öyle mi?” diye sordu.

Mr. Bumble karısının uyarısını aklından çıkarmayarak, “Ehem!..” diye öksürdü. “Evet, bu kadın.”

Kadın, “Sen herhalde kadınlar sır saklayamaz sanırsın, değil mi?” diye araya karıştı ve Monks’un keskin bakışlarına kendi bakışıyla karşılık verdi.

Monks küçümser bir tavırla, “Onların canla başla sakladıkları bir sır vardır sadece, o da keşfedilene kadar!” diye yanıtladı.

Kadın, “O da ne ola ki?” diye sordu.

Monks, “Kendi geçmişlerindeki leke!” diye yanıtladı. “Yani bir kadın kendini darağacına ya da sürgüne götürecek bir sır biliyorsa bunu başkalarına söylemesinden hiç korkmam! Anlarsın ya, yenge?”

Kadın belli belirsiz kızarak, “Yoo...” diye yanıtladı.

Monks, “Elbet anlamazsın ya!” dedi. “Nereden bileceksin sen böyle şeyleri!”

Sonra iki ziyaretçisine, kaş çatmasıyla gülümseme arası bir yüz ifadesiyle bakarak peşinden gelmelerini işaret etti ve oldukça geniş ama basık tavanlı olan odanın karşı tarafına doğru hızla yürüdü.

Yukarıdaki depo kısmına çıkan dar ve dik bir merdivenden tırmanmaya hazırlanıyordu ki müthiş bir şimşek çaktı ve ışığı tavandaki yarıktan içeri vurdu. Sonra duyulan gök gürültüsü harap ve çarpık yapıyı baştan aşağı sarstı.

Monks duvara doğru büzülerek, “Dinleyin hele!” diye bağırdı. “Bir dinleyin! İçinde şeytanların saklandığı binlerce mağarada yankılar yapıyor sanki! Yerin dibine batsın. Nefret ediyorum bu sesten!”

Birkaç dakika sessiz kaldı. Sonra ellerini ansızın indirince Mr. Bumble onun yüzünün kül gibi solup çarpılmış olduğunu görerek anlatılmaz bir ürküntü ve kaygıya kapıldı.

Monks onun telaşını sezerek, “Bazen böyle haller geliyor üzerime,” dedi. “Gök gürleyince de oluyor. Siz bana bakmayın. Geçti artık!”

Böyle diyerek ziyaretçilerinin önüne geçip merdivenden yukarı çıktı. Onlar da çıkınca Monks tavan deliğini hemen kapadı ve tavan atkılarının birinden sarkan makaralı bir ipin ucundaki feneri aşağı doğru sallandırdı. Fener, aşağıya konmuş olan eski masayla üç sandalyenin üzerine sönük bir aydınlık serpti.

Üçü de masa başına geçip oturdukları vakit Monks, “Şimdi!” diye söze girişti. “Bir an önce konuya gelirsek hepimiz için daha iyi olur. Kadın sorunun ne olduğunu biliyor, öyle mi?”

Soru gerçi Mr. Bumble’a sorulmuştu ama karısı onun ağzını açmasına fırsat vermeden hemen atılıp sorunu çok iyi bildiğini söyledi.

“Bu bay diyor ki kocakarı ölürken sen başındaymışsın; sana bir şey söylemiş.”

“Senin söz ettiğin oğlanın anasına ilişkin bir şey söyledi. Evet.”

Monks, “Birinci soru şu,” dedi. “Bu söylediği şey ne ile ilgiliydi?”

Mrs. Bumble adamın gözünün içine bakarak, “O ikinci soru!” diye görüşünü açıkladı. “Birinci soru şu: Kocakarının söylediği şeyin sence değeri ne kadar?”

“Söylediği şeyin aslını bilmeden buna karşılık verilemez ki!”

Boyunduruk arkadaşının da oldukça iyi bildiği gibi gözü pek bir kadın olan Mrs. Bumble, “Verilebilir gibi geliyor bana!” dedi.

Monks merak ve heyecan dolu bir bakışla, “Hımm!” dedi. “Demek para edecek kadar var!”

Müdire hanım istifini bozmadan, “Olabilir!” diye yanıtladı.

Monks, “Kadının üzerinde bulunan bir şey,” diye mırıldandı. “Her zaman üzerinde taşıdığı bir şey. Belki de...”

Mrs. Bumble, “Bir an önce fiyat bildirsen iyi olacak!” diye onun sözünü kesti. “Şimdiye kadar konuştuklarımıza bakılırsa sen de benim aradığım adamsın.”

Karısı tarafından kocakarının sırrına hâlâ tamamen ortak edilmemiş olan Mr. Bumble bu diyalogu boynu uzanmış ve gözleri irileşmiş olarak dinliyor ve gizlemediği bir şaşkınlık içinde bir karısına, bir Monks’a bakıp duruyordu. Hele Monks kadına, bildiğini söylemek için kaç para istediğini sorunca Bumble’ın şaşkınlığı büsbütün arttı.

Karısıysa yine deminki serinkanlılığıyla, “Sence kaç para eder?” diye sordu.

Monks, “Belki hiçbir şey etmez, belki de yirmi sterlin eder,” diye yanıtladı. “Baklayı ağzından çıkar ki karar verebileyim.”

Kadın, “Önce söylediğin sayıya beş daha ekleyip yirmi beş sterline çık ki ben de sana bildiğimi söyleyeyim!” diye yanıtladı. “Yoksa konuşmam!”

Monks gerileyerek, “Yirmi beş sterlin mi?” diye hafifçe bağırdı.

Mrs. Bumble, “Ben mümkün olduğu kadar açık konuştum!” dedi. “Çok bir şey de istemedim.”

Monks sinirlenerek, “Belki de hiç önemi olmayan bir bilgi kırıntısı için çok değil mi bu yani?” diye bağırdı. “Hem de on iki yıllık bir iş.”

Hatun kişi hep aynı soğukkanlılıkla, “Bu tür işler dayanıklı olur; hem de nadide şaraplar gibi değerleri zamanla iki misline bile çıkar!” diye yanıtladı.

Monks kararsızlığa düşerek, “Ya param boşa giderse?..” diye söylendi.

Kadın, “Geri alması güç değil a!” diye yanıtladı. “Ben eninde sonunda bir kadınıam. Burada yalnız ve savunmasız bir durumdayım.”

Mr. Bumble korkudan titreyen bir sesle, “Ne yalnız ne de savunmasızsın güzelim!” diye söze karıştı. “Ben buradayım ya! Hem zaten Mr. Monks da bir centilmendir!” diye ekledi. “Yoksullar evi görevlilerine karşı asla zor kullanmaz. Gerçi Mr. Monks benim genç bir adam olmadığının herhalde farkındadır hayatım. Biraz hantal olduğum da Mr. Monks’un gözünden kaçmamıştır elbet. Gene de Mr. Monks benim tuttuğumu koparır cinsinden bir yönetici olduğumu elbet duymuştur. Duymamış olamaz. Kafam kızarsa aslan kesildiğim de kulağına mutlaka gitmiştir bir tanem. Hele kafam azıcık kızmayagörsün, işte o kadar!” Mr. Bumble bunları söylerken elindeki feneri hışımla salları gibi hazin bir numara yaptı.

Karısı, “Süzme salak, sen de! Dilini tutsan daha iyi edersin,” dedi.

Mr. Monks elini yan cebine soktu ve bir kese çıkarıp içinden yirmi beş tane altın İngiliz lirası çıkartarak masanın üzerinden Mrs. Bumble’a doğru kaydıldı.

“Haydi, topla da al! Şimdi yine gök gürleyecek, gürlemez olası! Gürleyip geçsin; sonra sen anlat anlatacağını.”

Bu kez çok yakından gelen ve adeta hemen tepelerinde patlayıp zangırdayan gök gürültüsü yatıştıktan sonra Monks başını masadan kaldıldı ve anlatacaklarını dinlemek üzere kadına doğru eğıldı. İki adam işitebilmek hevesiyle, kadın da fısıltısını duyurabilmek çabasıyla o küçük masanın üzerinde öne doğru eğilince üç kafa adeta birbirine değdı. Asılı fenerin ölgün ışıkları tam üstlerine vurarak her birinin yüzündeki solgunluk ve kaygıyı büsbütün keskinleştiriyordu sanki. Çepeçevre zifirî karanlıkla çevrili olan bu üç çehre, son derece korkunç görünüyordu.

Müdire hanım, “Sally Nine dediğimiz bu yaşlı kadın son soluğunu verdiği zaman!” diye anlatmaya başladı. “İkimiz yalnızdık.”

Monks kof bir fısıltıyla, “Hiç kimse yok muydu ortalıkta?” diye sordu. “Başka bir yatakta yatan yoksulun, serserinin biri filan? Konuşulanları duyabilecek bir kimse yok muydu?”

Mrs. Bumble, “Tek Tanrı’nın kulu yoktu,” diye yanıtladı. “Yalnızdık! Ruhunu teslim ettiğı zaman ölünün yanında ben tek başımaydım.”

Monks onu dikkatle süzerek, “İyi!” dedi. “Devam et.”

“Kocakarı yıllar önce aynı odada, hatta aynı yatakta çocuk dünyaya getirmiş olan genç bir kadını anlattı bana.”

Monks dudakları titreyerek, “Ya?” dedi ve şöyle bir arkasına bakındı. “Tanrı kahretsin! Ne tuhaf şu dünyanın işleri!..”

Kadın başıyla kocasını göstererek, “Çocuk, senin dün akşam söylediğin çocukmuş!” dedi. “Ananın üzerinden ebe karı bir şey çalmış.”

“Hayattayken mi?”

Mrs. Bumble belli belirsiz ürpererek, “Hayır, öldükten sonra!” diye yanıtladı. “Genç ana son soluğuyla bu kadına, yavrusuna saklasın diye bir şey emanet etmiş. Ebe de ana ölür ölmez, daha ölüsü soğumadan bu şeyi alıp saklamış.”

Monks aşırı bir heyecanla, “Satmış mı yoksa?” diye bağırdı. “Satmış mı sakın? Nerde? Ne zaman? Kime satmış?.. Ne kadar oluyor?..”

Kadın, “Kocakarı zar zor bu kadarını anlattıktan sonra devrildi, öldü!” diye yanıtladı.

Monks, “Başkaca bir şey demeden ha?” diye sordu.

Bağırnamaya kendini zorladığı için öfkesi büsbütün belli oluyordu. “Yalan söylüyorsun!” diye ekledi. “Ben oyuna gelmem ha! Başka şeyler de söylemiştir mutlaka. Ciğerlerinizi sökmek pahasına da olsa öğreneceğim bunu!”

Kocasının tersine, yabancının şiddetinden hiç de ürkmüş görünmeyen Mrs. Bumble, “Tek bir kelime bile söylemedi!” diye yanıtladı. “Ama bir eliyle eteğime sımsıkı yapışmıştı. Onun öldüğünü görünce elini zorla çektim. O zaman, avucunda pis bir kâğıt parçası olduğunu gördüm.”

Monks ileri doğru eğerek, “Kâğıdın içinde de?..” diye sordu.

“Hiçbir şey yoktu. Bir rehincinin makbuzuydu.”

“Neye karşılık?”

“Sırası gelince söyleyeceğim. Benim tahminime göre Sally Nine, ölüden aldığı şeyi bir süre daha iyi bir işe çevirebilmek için saklamış, sonra da rehine vermiş olmalı. Yıllar yılı rehincinin faizini verebilmek için boğazından kesip üç-beş kuruş biriktirmiş olsa gerek. Bir gün gelip o şeyi geri alarak bir işe yaratmak umuduyla. Ama hiçbir işe yaratamamış ki, dediğim gibi elinde o buruşuk, paramparça rehin makbuzuyla öldü gitti...

“Rehincinin süresi iki gün içinde doluyordu. Ben de belki bir gün gelip bu şeyi bir işe yaratabilirim diye düşünerek gidip rehin borcunu ödedim, emaneti geri aldım.”

Monks hemen, “Nerede o şey şimdi?” diye atıldı.

Kadın, “Burada!” diye yanıtladı. Ve başından attığı için sevinliyormuş gibi aceleyle, masanın üzerine küçük güderi bir kese bıraktı. İçine, küçük bir cep saatinin bile zar zor sığabileceği bu keseyi Monks hemen atılıp kaptı ve titreyen ellerle açtı. Ortaya küçük bir madalyon çıktı. Madalyonun içinde de iki perçem saç ve dümdüz bir altın nikâh halkası vardı.

Monks kesenin içindekileri dikkat ve heyecanla evirip çevirdikten sonra,

“Yani hepsi bu mu?” diye sordu.

Kadın, “Hepsi!” dedi.

Mr. Bumble bu hikâyenin böylece kapandığına sevinmiş gibi derin bir soluk aldı. Yirmi beş İngiliz altın lirasının geri verilmesine dair bir şey de söylenmemiş olduğu için müdürümüz o âna kadar burnunun ucundan süzülüp akmakta olan ter damlalarını silecek kadar cesaretini topladı.

Kısa bir sessizlikten sonra Mrs. Bumble, Monks’a dönerek, “Bu sorun hakkında tahminlerimi aşan başka hiçbir bilgim yok,” dedi. “Hiçbir şey bilmek de istemiyorum, böylesi daha güvenli. Ama sana iki soru sormak istiyorum. Sorabilir miyim?”

Monks biraz şaşırdığı belli olarak, “Sorabilirsin!” dedi. “Ama ben karşılık verir miyim vermez miyim, bu da ayrı bir soru.”

Mr. Bumble espri yapmak çabasıyla, “Etti üç soru!” diye araya karıştı.

Kadın, Monks’a, “Bulmayı umduğun şey bu muydu?..” diye sordu.

“Buydu. Başka soracağın?”

“Ne yapacaksın bunu şimdi? Bana karşı kullanılabilir mi?”

Monks, “Asla!” diye yanıtladı. “Ne de bana karşı. Şimdi bana bakın. Ama yerinizden bile kımıldamayın, yoksa canınızı cehennemde bulursunuz.”

Böyle diyerek masayı birden yana doğru itti; taban tahtalarının birindeki bir demir halkayı çekti ve Mr. Bumble’ın hemen ayağının dibinde bir kapak açıldı. Bu da dostumuzun hemen birkaç adım geriye sıçramasına neden oldu.

Monks feneri boşluğa doğru alçaltarak, “Bakın aşağıya,” dedi. “Benden korkmayın. Böyle bir oyun düşünseydim sizi demin otururken hiç haberiniz olmadan düşürebilirdim bu deliğe.”

Bu sözlerden cesaret alan Mrs. Bumble ilerledi. Mr. Bumble bile merakla kapılarak aynı şeyi yapmaktan kendini alamadı.

Aşağıda, son yağıştan kaboran çamurlu sular hızla akıp geçiyordu. Sıvışık, yeşil yosunlu direklerle çarpıp anaforlaşırken çıkardığı şapırtılar bütün öteki sesleri bastırıyordu. Bir zamanlar aşağıda bir su değirmeni varmış. Bunun kalıntısı olan birkaç çürük direk ve makine parçasının çevresinde köpük köpük dönen sular, hızlarını boş yere kesmeye yeltenen bu engelleri aştıktan sonra yeni bir hamleyle ileri atılır gibiydiler.

Monks feneri karanlık kuyunun ağzında ileri geri sallandırarak, “Bu gece öldürüp buraya attığım bir adamın cesedi yarın sabah nerede olur acaba?” diye söylendi.

Bumble ürperip irkilerek, “Nehrin yirmi kilometre ötesinde, hem de paramparça,” diye yanıtladı.

Monks ilk ağızda koynuna sokmuş olduğu keseyi çıkardı ve ucuna bir kurşun ağırlık bağlayarak ırmağın sularına attı. Bir şakül gibi dosdoğru, dimdik düştü kese; suya “cup” diye çarptığı duyuldu ve gözden kayboldu.

Birbirlerinin yüzüne bakan üç kişi şimdi daha rahat soluk alır gibiydiler. Monks tahta kapağı tak diye kapatarak, “Tamam!” dedi. “Kitapların yazdığına göre deniz, içindeki ölüleri er geç dışarı vururmuş. Ama altınlarla gümüşleri kendine saklar; bu döküntü de arada kaynar gider... Ee, artık konuşacağımız bir şey kalmadı. Keyifli topluluğumuzu dağıtabiliriz.”

Mr. Bumble büyük bir hevesle, “Kesinlikle,” dedi.

Monks korkutucu bir bakışla, “Dilini tutacaksın değil mi?” diye sordu. “Karından korkum yok ama sen...”

Bumble aşırı bir kibarlıkla eğilip selam vere vere merdivene doğru gerileyerek, “Bana güvenebilirsin bayım,” dedi. “Başka kimsenin esenliğini düşünmesem bile kendi esenliğimi düşünürüm elbet; değil mi Mr. Monks?”



Kanıt yok ediliyor.

Monks, “Bu adı da artık unutsan iyi olur,” dedi.

Mr. Bumble gerilemesini sürdürerek, “Unuttum gitti,” diye yanıtladı.

Monks kaşlarını çatarak, “Bir gün herhangi bir yerde karşılaşırsak tanış çıkmamıza hiç gerek yok,” dedi. “Anlarsın ya!”

“Senin hakkında tek söz söylemeyeceğime güvenebilirsin bayım.”

“Senin adına sevindim buna! Yak şu feneri de buradan son hızla uzaklaşmaya bakın.”

Konuşmanın tam bu noktada kesilmesi şans eseri oldu.

Çünkü eğilip selam vere vere merdivenin bir adım berisine kadar gelmiş olan Mr. Bumble, biraz daha konuşsaydı mutlaka tepetaklak aşağıya düşecekti.

Elindeki feneri, Monks'un tavandan indirip çözmüş olduğu fenerin içindeki mumla yaktı. Konuşmayı daha fazla uzatmak için hiçbir istek göstermeyerek sessizce aşağı indi. Karısı da peşinden. Monks da dışarıdaki yağmur patırtısıyla aşağıdaki suyun şırıltısından başka hiçbir ses olmadığına kanaat getirmek için bir an basamaklarda duraladıktan sonra en arkadan aşağı indi.

Aşağıdaki odayı yavaş yavaş ve büyük bir ihtiyatla geçtiler. Çünkü Monks ne zaman bir gölge görse yerinden sıçırıyordu. Fenerini yerden bir-iki karış yukarıda tutan Bumble ise yalnızca şaşılacak bir dikkatle değil, aynı zamanda cüssesine göre oldukça hafif adımlarla yürüyor ve kaygıyla yerde dolaşan bakışları gizli bir kapak arıyordu.

Bahçe kapısı Monks tarafından usulca açılıp aralandı ve karıkoca bu gizemli dostlarıyla tek bir baş selamı değiş tokuş ettikten sonra dışarıdaki yağmurun ve karanlığın içine çıktılar.

Onlar gider gitmez yalnız kalmaktan kesinlikle nefret ettiği anlaşılan Monks, aşağılarda bir yerde gizlenmiş olan bir çocuğu çağırdı. Çocuğa feneri alıp önden gitmesini söyleyerek biraz önce ayrılmış olduğu odaya döndü.

II

Okurun tanıdığı bazı saygın kişiler yeniden sahneye çıkıyor ve Monks ile Fagin'in nasıl kafa kafaya verdiklerini anlatıyor

Bir önceki bölümde anlattığımız üç sayın vatandaşın, aralarındaki ufak sorunu gene o bölümde anlatıldığı gibi çözümledikleri gecenin ertesi günü, yaptığı bir şekerlemeden uyanan Mr. William Sikes, uykulu bir homurtuyla saatin kaç olduğunu sordu.

Mr. Sikes'in içinde bu soruyu sorduğu oda, Chertsey seferinden önce oturduğu evde değildi. Gerçi kentin gene aynı semtinde ve eski eve oldukça yakındı ama onun kadar makbul bir yer sayılmazdı. Eğimli tavandaki tek küçük pencereden ışık alan, daracık, pis bir sokakta küçük, harap bir odaydı burası.

Sayın dostumuzun son zamanlarda ikbalden düştüğünü gösteren başka belirtiler de eksik değildi. Çünkü odadaki eşya ve konfor kıtlığıyla yedek çarşaf ve giyecek gibi taşınabilecek malların bile yok oluşu, aşırı bir yoksulluk durumunun işaretleriydi. Bu belirtilerin eğer onaylanmaya ihtiyacı olsaydı Mr. Sikes'in erimiş bitmiş hali, pullu mühürlü bir onay yerine geçebilirdi.

Sabahlık yerine beyaz paltosuna sarınmış olarak yatakta uzanmakta olan soyguncunun yüzündeki kadavrayı andıran hasta solgunluğu, bir haftadır tıraş yüzü görmemiş, fırça gibi kara sakalı ve başındaki kirli gecelik takkesi, yüzüne hiçbir biçimde güzellik katmıyordu. Köpek, yatağın yanı başında oturmuştu. Kâh hüznü gözlerle efendisine bakıyor kâh sokaktaki ya da alt katlardaki bir ses dikkatini çekince kulaklarını dikerek alçak perdeden hırıyordu. Pencere başında ise bir kadın oturmuş, hırsızın gündelik giyiminin bir parçası olan eski bir yeleği yamamakla meşguldü. Uykusuzluk ve açlıktan öyle zayıflamış, solup sararmıştı ki Mr. Sikes'in sorusuna karşılık veren sesi olmasa onun hikâyemizde birkaç kez rol oynayan Nancy olduğunu tanımakta bir hayli güçlük çekerdik!

Genç kadın, "Saat yediyi az geçti Bill," diye yanıtladı. "Nasılsın bu akşam?"

Mr. Sikes, "Hoşaf gibi," diyerek kendi gözleriyle kol ve bacaklarına lanet okudu. Sonra, "Gel, yardım et de şu kahrolası yataktan kalkayım!" dedi.

Hastalık Mr. Sikes'in huyunu düzeltmiş değildi. Çünkü onun kalkıp bir

sandalyeye oturmasına yardım eden kıza, beceriksizliğinden ötürü sövüp saymakla kalmayıp bir de tokat attı.

“Sızlanıyorsun, öyle mi?” dedi. “Hadi be, burnunu çekip durma orada. Kes şu mızıldanmayı; duydun mu?”

Kız başını iki yana salladı ve gülmek için kendini zorlayarak, “Duydum,” dedi. “Söyle bakalım; ne koydun gene kafana?”

Sikes onun göz pınarında titreyen bir damla gözyaşını seçerek, “Demek aklını başına devşirmeye karar verdin!” diye homurdandı. “Senin hesabına sevindim buna.”

Kız elini onun omzuna koyarak, “Bill, hiç olmazsa bu gece beni hırpalamazsın herhalde, değil mi?” diye söylendi.

“Hırpalamaz mıymışım? Neden yani?”

Kız sesine tatlılığa benzer bir ifade veren hafif bir kadınlık sevecenliği ve bir kadın yumuşaklığıyla, “Kaç gece başında bekledim,” diye mırıldandı. “Çocuğummuşsun gibi baktım sana. Sonunda bu akşam biraz kendine geldiğini görüp sevindim. Bütün bunları düşünsen bana deminki ettiklerini reva görmezdin, değil mi? Hadi, hadi, görmezdim deyiver.”

“Görmezdim öyleyse be! Tuh, işte kız gene zırlamaya başladı.”

Kız, “Hiç de değil,” diye yanıtladı. “Sen bana bakma. Şimdi geçer.”

Sikes hoyrat bir sesle, “Neymiş geçecek olan?” diye sordu. “Yine ne sersemlik tutturdun be? Kalk da iş gör biraz. Kadın saçmalıklarıyla bana yapışma öyle!”

Başka zaman olsa bu azar ve Sikes’in ses tonu istenilen etkiyi yaratabilirdi ama kızcağız gerçekten bitkin ve tükenmiş olduğu için başını sandalyenin arkasına dayadı ve Mr. Sikes’in böyle durumlarda tehditlerini süslemek için kullandığı seçme sövgülerden birkaçını sıralamasına bile fırsat bırakmadan bayılıverdi.

Mr. Sikes bu alışılmadık bunalım ânında ne yapacağını bilemedi çünkü Nancy’nin sinir nöbetleri çoğunlukla bağırtılı çağırılı türden olurdu ve dışardan fazla bir müdahaleye, yardıma gerek kalmaksızın gelir geçirdi. Mr. Sikes şimdi onu kendine getirmek için biraz sövüp saymayı denedi ama bu tedavi yönteminin hiçbir işe yaramadığını görünce yardım istemeye koyuldu.

Fagin kapıdan içeri başını uzatarak, “Ne oluyoruz?” diye sordu.

Sikes, “Gel, işe yara da şu kızın bir çaresine bakalım be!” dedi. “Orada ne durmuş sırtıp çene çalıyorsun öyle?”

Fagin hafif bir şaşkınlık bağırışıyla kızın başına koştu. Sayın koruyucusunun ardı sıra odaya girmiş olan Mr. John Dawkins (diğer adıyla Elegeçmez) elinde

taşıdığı büyük bir çıkını yere bıraktığı gibi hemen kendi peşinden içeri giren Üstat Charley Bates'in elindeki şişeyi kaptı, gözle kaş arasında dişiyle tıpasını çıkardı ve içindekinden bir miktarını baygın kızın boğazından aşağı boşalttı. Ama bir yanlışlık olmasın diye önce kendisi bir tadına bakmayı da ihmal etmedi.

“Charley, körükle yüzüne hava ver şunun,” dedi. “Fagin, sen ellerini ovuştur. Korsesini de Bill çözsün.”

Büyük bir şevkle hep bir elden uygulanan bu ayıltıcı yöntemler (hele Üstat Bates'in kendine düşen görevi eşsiz bir eğlence saydığı belliydi) istenen sonucu vermekte gecikmedi. Kızcağız yavaş yavaş yatağın yanındaki sandalyeye doğru sendeleyerek yüzünü yastığa gömdü.

Mr. Sikes da böyle beklenmedik bir anda çıkıp gelişlerine şaşıtıldığını gösteren bir tavırla ziyaretçilerine doğru döndü.

“Ey Fagin, hangi uğursuz rüzgâr attı seni buraya?” diye sordu.

“Uğursuz değil, canım kardeşim; hayırlı rüzgârlar attı beni buraya. Yanımda seni sevindirecek güzel bir şeyler de getirdim hem. Evladım Elegeçmez, aç şu çıkını da bu sabah çil para sayıp aldığımız ufak tefekleri Bill'e göster.”

Bu söz üzerine Elegeçmez eski bir masa örtüsüne sarılı ve iyice büyük olan çıkını açtı ve içindekileri teker teker Charley Bates'e vermeye başladı. O da bunları, her birinin zor bulunurluğu ve üstün kalitesi hakkında çeşitli övgü sözleri söyleyerek masanın üzerine dizmeye başladı.

Kocaman bir böreğin üstünü açarak, “Tavşan etli börek bu, Bill!” diye bilgi verdi. “Ne latif yaratıktır şu tavşan: Eti de öyle yumuşak ki kemikleri bile ağzında erir adamın, ayıklamaya gerek yok! İki yüz elli gram da yeşil çay, öyle kuvvetli ki bir kaynar suya kattın mı çaydanlığı hop hop oynatır, namussuzum! Al sana yedi yüz elli gram da şeker. Afrika'daki o zenciler bu şekeri böyle tatlı hale getirebilmek için uğraşmışlar mı dersin? Pek değil, ancak canları çıkana kadar! Bu da iki kutu yulaf ezmesi! Bir miktar nefis tütün ve en son olarak ömründe zıkkımlanıp zıkkımlanacağın en âlâ nesne!”

Bu son övgü sözleriyle birlikte Üstat Bates o sayısız ceplerinin birinden, itinayla mantarlanmış büyük boy bir şarap şişesi çıkardı. Aynı dakikada Mr. Dawkins de elindeki şişeden bir bardağa cin boşalttı ve hastamız bunu hiç duraksamadan bir dikişte içti.

Fagin ellerini büyük bir hoşnutlukla ovuşturarak, “Hah şöyle!” dedi. “Şimdi artık işin iş, Bill!”

Sikes, “İş mi!” diye bağırdı. “Siz beni arayıp sorana kadar neredeyse yirmi kere işim bitiyordu benim be! Adamı üç haftadan fazla bu halde bırakmak ne demek, seni dönek deyyus!”

Fagin, “Bir kulak verin şuna çocuklar!” diye omuz silkti. “Biz de ona bu güzelim şeyleri getirdik sözde!”

Masaya göz atınca biraz yatışan Mr. Sikes, “Getirdiklerinize bir diyeceğim yok,” diye söylendi. “Ama hesap ver bakalım: Beni burada bırakıvermenin âlemi var mıydı? Bunca hafta semtime bile uğramadınız; sanki insan değilmişim de şu köpekmişim gibi! Hey Charley, indir onu aşağı!”

Üstat Bates köpeği masadan aşağı indirerek, “Ben ömrümde böyle maskara köpek görmedim!” dedi. “Pazaryerinde alışveriş eden yaşlı hanımlar gibi bir bir kokluyor nevaleleri! Bu köpek sahneye çıksa zengin olur namussuzum! Hem de tiyatro sanatını yeniden canlandırır!”

Ve böyle diyerek Üstat Bates kendi nüktesine öyle yüksek sesle güldü ki insan düşmanı bir yaratılışa sahip olan Anasınınözü deli gibi havlamaya başladı. Onu susturabilmek için de sahibinin bütün otoritesini kullanması gerekti.



Mr. Fagin ve çömezleri Nancy'yi ayıltıyor.

Hâlâ kızgın kızgın homurdanarak yatağın altına sokulan köpeğin ardından Bill Sikes, “Kıs çeneni ulan!” diye bağırdı. Sonra Fagin’e döndü: “Ee, hesap ver bakalım teneşir tahtası!”

Fagin, “Bir iş için bir hafta on gün kadar Londra’dan uzaklaştım da, iki gözüm!” dedi.

“Ya geriye kalan iki hafta ne oldu? Tam iki hafta hasta halimle köpek gibi bıraktınız beni!”

“Elimden gelen bir şey yoktu, Bill. Çoluk çocuğun yanında uzun uzun açıklamalara girişemem. Ama elimden gelen bir şey yoktu; şerefim üstüne yemin ederim.”

Bill Sikes aşırıya kaçan bir tiksintiyle, “Neyinin üstüne, neyinin üstüne?” diye homurdandı. “Hey, çocuklar! Biriniz bana şu börekten bir parça kesiverin de ağzımın pasını alsın. Yoksa boğulacağım!”

Kendisine hemen kocaman, yumuşak bir parça börek sunulunca Bill Sikes bir süre konuşmadan çatal bıçak kullandı. Sonra tabağını itti ve Elegeçmez’in şişesinden bir bardak daha doldurup içerek Fagin’e seslendi:

“Fagin, durumu anlatayım sana; senin uğruna hummaya yakalandım ben. Senin başıma sardığın o püsküllü beladan sonra kırk yıl yağmurda, çamurda yatıp köşe bucakta gizlenmek yüzünden oldu. Nerdeyse darağacına gönderecekti bu iş beni! Sen de o küflü çuvallarındaki altın sayısını kabartmaya yarayan en usta yardımcından olacaktın! Sonra da beni burda aç biilaç, hasta halimle kasten süründürdün bunca haftadır. İyice pes edeyim de bana verdiğin herhangi bir işi, senin şartlarınla kabul edeyim diye. İnkâra kalkışma çünkü işin aslı bu. Sen de bal gibi biliyorsun bunu. Şimdi benim sana tek bir sözüm var: Hele bir kere daha bu oyunu oyna bana, her şey biter aramızda. Bu sıkıntıyı bir kere daha çekmektense sallanmak daha iyi bence. Hele seni de aynı yerde sallandırmanın zevki hepsinden iyi. Hele bir kere daha bu oyunu oyna bana, altı haftaya kalmaz ikimiz de sallanmazsak sana yılan oğlu yılan, bana da Bill Sikes demesinler. İşte benim deyip diyeceğim bu.”

Fagin uysallıkla, “Öfkelenme, iki gözüm kardeşim,” diye yalvardı. “Ben seni hiç unutmadım ki Bill! Bir an bile.”

Sikes acı bir sırıtışla, “Yoo, beni unutmadığına kalıbımı basarım,” dedi. “Ben burda nöbetler içinde tutuşup titreşirken sen her dakikanı türlü fesat planları kurmakla geçirdin elbet! Bill iyi olur olmaz bedavadan ucuza şu işi yapsın, bu işi yapsın diye! Çünkü Bill senin her dediğine razı olacak kadar parasız kalmış olacaktı, değil mi? Ulan şu kız olmayaydı geberip gidiyordum be!”

Fagin, “Bağırma Bill,” dedi. “Kız olmayaydı diyorsun; ama sana bu eşsiz kızı kazandıran da zavallı, yaşlı Fagin olmadı mı?”

Nancy hemen, “Tanrı bilir a, ihtiyar doğru söylüyor,” diye araya girdi. “Boş ver Bill, uğraşma artık onunla.”

Nancy’nin ortaya çıkması konuşmaya yeni bir yön verdi. Çünkü kurnaz ihtiyarın gizli bir göz kırpışı üzerine delikanlılar kıza içki sunmaya başladılar. Gelgelelim Nancy pek fazla içmiyordu. Fagin de pek alışılmadık bir neşeye büründü. Sikes’in tehditlerini küçük birer şaka yerine koyarak ve onun içki şişesine tekrar tekrar başvurduktan sonra tenezzül edip savurduğu birkaç kaba nükteye kahkahalarla gülerek yavaş yavaş keyfini biraz yerine getirir gibi oldu.

Sonunda Sikes, “Bunların hepsi iyi hoş ama bu akşam bana biraz mangır

vermen şart,” dedi.

Fagin, “Üzerimde metelik yok,” diye yanıtladı.

“Ama evinde sandık dolusu var. Birazını da bana ver bakalım.”

Fagin, “Sandık dolusu mu!” diye ellerini açtı. “Ne gezer bende o ka...”

“Ne kadar paran olduğunu ben bilemem. Herhalde sen de bilemezsin çünkü hepsini sayması yıl tutar. Ben yalnız bu gece senden para istediğimi biliyorum. Bu konuda ne kadar eveleyip gevelesen de boş!”

Fagin, “Pekâlâ,” diye içini çekti. “Birazdan Elegeçmez’i gönderir aldirtırım.”

Mr. Sikes, “Yağma yok!” dedi. “Elegeçmez bu, adı üstünde! Bizim elimize de geçmez o. Ya unuttur ya yolunu şaşırır ya da aynasızlara enselenir. Hasılı sen akıl öğrettin mi, parayı bana getirmemek için elinden geleni yapar. İş sağlama bağlamak için Nancy gidip getirecek parayı. Ben de bu arada yatıp biraz kestiririm.”

Uzun çekişme ve pazarlıklardan sonra Fagin istenilen avans miktarını beş sterlinden üç buçuk sterline indirdi. Bu yüzden elinde ancak ucu ucuna geçinecek kadar para kalacağına ilişkin dizi dizi yeminler ediyordu.

Sikes yüzünü asarak daha çoğunu koparamazsa şimdilik çaresiz bu kadarla yetinmek zorunda olduğunu söyledi; Nancy de yaşlı Yahudi’yle birlikte gitmek için hazırlandı. Bu arada çömezler yiyecekleri dolaba kaldırdılar. Fagin de can dostuyla helalleşerek yanında Nancy ve çömezleri olduğu halde evinin yolunu tuttu. Sikes’a gelince; o kendini yatağın üzerine attı ve kız geri gelinceye kadar yatıp uyumak üzere hazırlandı.

Kafale sonunda Fagin’in evine vardı. İçeride Toby Crackit’le Mr. Chitling’i on beşinci pişpirik eline dalmış buldular. Mr. Chitling’in oyunu ve oyunla birlikte on beşinci ve en son şilini de yitirdiğini ve bu durumdan ötürü çömezlerin pek zevklendiğini söylemeye gerek yok sanıyoruz. Mevki ve kafaca kendinden çok aşağı olan bir çocukla vakit geçirirken yakalandığı için besbelli biraz utanan Toby Crackit önce esnedi sonra Sikes’ın nasıl olduğunu sorarak şapkasını eline aldı ve gitmek üzere ayağa kalktı.

Fagin, “Gelen giden olmadı mı Toby?” diye sordu. Mr. Crackit yakasını kaldırarak, “Bir Tanrı’nın kulu gelmedi,” diye yanıtladı. “Sıkıntıdan pathyordum. Bak Fagin, bunca zamandır evinin bekçiliğini yaptığımı karşılık güzel bir bahşişi hak ettim artık. Meteliğe kurşun atıyorum. Burası da öyle sıkıntılı ki şu çocuğu eğlendirmek içinden gelmeyeydi patlayacaktım namussuzum! İster inan, ister inanma!”

Bu ve buna benzer sözlerle Mr. Crackit oyunda kazandığı paraları, bu çeşit bozukluklar onun çapında bir adamın gözünde birer hiçmişçesine burnu havada

bir tavırla toplayıp yelek cebine tıktırdı. Sonra öyle kibar ve zarif bir edayla, öyle kurumlanarak dışarı çıktı ki onun bacak ve çizmelerini gözden yitinceye kadar hayran hayran izleyen Mr. Chitling çevresindekilere dönerek böyle bir insanı tanımak şerefi uğruna on beş şilin vermenin az bile olduğunu ve kumarda ona kaptırdığı parayı bütünüyle helal ettiğini bildirdi.

Bu sözleri pek eğlenceli bulan Charley Bates, “Ulan Tom, ne komik herifsin be!” dedi.

Mr. Tom Chitling, “Hiç de değil!” dedi. “Ben komik miyim Fagin?”

Fagin onun omzunu sıvazlayıp öbür çömezlerine göz kırparak, “Çok zeki çocuksun evladım,” diye yanıtladı.

“Mr. Toby Crackit de yaman adam değil mi yani Fagin? İki dirhem bir çekirdek, değil mi?”

“Hiç kuşku yok ki öyle, iki gözüm.”

“Onunla arkadaşlık etmek de şereftir; öyle değil mi Fagin?”

“Hem de nasıl! Sen bunlara bakma yavrucuğum. Toby onlara hiç yüz vermediği için seni kıskanıyorlar da ondan.”

Tom zafer kazanmışçasına, “Tamam! Sorun burda!” diye bağırdı. “Gerçi Toby elimde avucumda ne varsa aldı ama canım isteyince gider gene para kazanabilirim; öyle değil mi Fagin?”

“Elbet Tom. Hem bir an önce gidip bu işi yapsan da verdiklerini yerine koysan pek iyi edersin. Elegeçmez, Charley! Artık işe başlama saati geldi. Davranın! Saat ona geliyor, daha hiçbir şey yapmadınız.”

Çocuklar bu sözü dinleyerek şapkalarını aldılar, Nancy’yi başlarıyla selamladıktan sonra dışarı çıktılar. Bu arada Mr. Chitling’i hedef alan birçok alaylı nükte savurmayı da ihmal etmediler. Hakçasını söylemek gerekirse Mr. Chitling’in yaptığı iş öyle olağanüstü bir şey sayılmazdı. Londra kentinde Toby gibi şık ve kibar beyefendilerle ahabplık edebilmek uğruna çok daha fazla para veren gençlerin sayısı belirsizdir. Şöhretlerini Toby Crackit’in yöntemleriyle sağlayan şık ve kibar beyefendilerin sayısı da öyle!

Çömezler odadan çıkınca Fagin, “Şimdi de gidip sana para getireyim Nancy,” dedi. “Bu anahtar, çocukların getirdiği birkaç ufak tefeği kaldırdığım dolabın anahtarıdır güzelim. Paramı asla kilit altında tutmam, çünkü kilit altında tutulacak kadar param yoktur, keh, keh, keh! Bizim piyasa kısırdır Nancy; nankördür de! Ne var ki ben çevremde gençleri görmeyi seviyorum. Bu yüzden katlanıyorum güzelim; katlanıyorum işte.” Nancy, piyasayı onun kadar kendinin de bildiğini belirtmek ister gibi başını salladı. Fagin bir mum yaktı. Anahtarı da eline alarak tam yukarı çıkmak üzereydi ki birden durdu; çömezler sokak

kapısından dışarı çıktıkları sırada birisiyle karşılaşmışlardı. Fagin anahtarı telaşla koynuna sokarak, “Şş!” dedi. “Kim acaba? Dinle! Bir gelen var!”

Masa başında kollarını kavuşturmuş oturan kız bu soruna hiç aldırış etmedi. Ne giden ne de gelen umurundaydı besbelli; ta ki kulağına bir erkek sesi çarpıncaya kadar! Bu sesi duyar duymaz yıldırım hızıyla pelerin ve şapkasını çıkardı ve masanın altına sokuşturdu. Sonra Fagin ona doğru dönünce kız, yaptığı hareketin olağanüstü telaş ve hızıyla son derece çelişen sakin bir sesle odanın sıcağından yakındı. Neyse ki o sırada arkası dönük olan Fagin onun yaptığını görmemişti.

“Öf! Önceden beklediğim adammış!” dedi. “Buraya geliyor. O buradayken sakın para sözü etme tamam mı Nancy’ciğim? Çok kalmaz. Bilemedin on dakika.”

Kemikli parmağını dudağına götürerek elindeki şamdanla kapıya doğru yürüdü. Merdivende bir erkeğin ayak sesi vardı. Fagin kapıya ziyaretçisiyle aynı anda vardı. Adam telaşla içeri girdi.

Bu, Monks’tu.

Nancy’yi ancak masa başına varınca gördü. Monks’ un bir yabancıyla karşılaşınca irkilip gerilediğini gören Fagin, “Benim gençlerimden biridir,” dedi. “Yabancı değil. Rahatsız olma, Nancy.”

Nancy masaya biraz daha sokuldu. Monks’tan yana hem umursamaz hem çapkın bir bakış fırlatıp döndü. Ama biraz sonra onun Fagin’e bakmasından yararlanarak öyle keskin ve düşünceli, öyle maksatlı bir bakışla baktı ki bir üçüncü kişi bu değişikliği görse her iki bakışın da aynı gözlerden çıktığına inanmak istemezdi. İhtiyar Yahudi elinde tuttuğu mumun fitilini düzelterek, “Ne vakit döndün kente?” diye sordu.

Monks, “İki saat oluyor,” diye yanıtladı.

“Gördün mü onu?”

Öbürü sesinin tonu kadar anlamlı bir baş işaretiyle, “Gördüm,” diye yanıtladı.

“Yeni bir haber var mı?”

“Müthiş.”

Fagin fazla iyimser olursa öbürünün sinirleneceğinden çekinir gibi duraklayarak, “Aynı zamanda... İyi haber ya, umarım?” diye sordu.

Monks, “Hiç olmazsa kötü sayılmaz,” diye yanıtladı. “Bu kez vaktinde davranabildim. Sana bir çift sözüm var.”

Nancy masaya büsbütün sokuldu. Monks’un kendini işaret ettiğini biliyordu; gene de hiç yerinden kımıldamadı. Fagin de bir şey söylerse kızın para hakkında

bir laf edeceğinden çekindiği için olacak, yukarı doğru bir işaret yaptı ve Monks’la birlikte odadan çıktı.

Nancy adamın merdivenden yukarı çıkarken, “Geçen seferki o cehennem çukuruna gitmeyelim yahu,” dediğini duyabiliyordu. Fagin güldü ve kızın anlayamadığı bir yanıt verdi. Merdiven gıcırtilarından onun Monks’u ikinci kata çıkardığı anlaşılıyordu.

Daha onların ayak seslerinin ev içindeki yankısı yitmeden Nancy pabuçlarını ayağından atmıştı bile! Gölgesi vurursa biçiminden kimliği belli olmasın diye eteğini başına örtüp kollarına sararak kapıya gitti ve heyecandan soluğu kesilmiş bir halde çevreye kulak kabarttı. Ayak sesleri kesilir kesilmez genç kadın dışarı süzüldü, merdivenleri inanılmaz bir sessizlikle tırmanarak üst katın karanlığına karıştı.

Alt kattaki oda çeyrek saatten fazla bir zaman boş kaldı. Sonra Nancy gene aynı hayalet sessizliğiyle geri döndü. Hemen bundan sonra da iki erkeğin merdivenden aşağı indikleri işitildi.

Monks hiç durmadan sokağa çıktı. Fagin parayı almak için gene yukarı kata tırmandı. Geri geldiğinde kız, dışarı çıkmaya hazırlanır gibi şalını ve şapkasını giymekle uğraşıyordu. Sinirli bir ifadeyle, “Gelmek bilmedin be Fagin!” dedi. “Şimdi Bill küplere binecek.”

“Elimde değildi sultanım. Bir iş konusunu görüştük. Beyefendinin sorgusuz sualsiz elden çıkarmak istediği biraz kadifeyle ipekli kumaş varmış da. Keh, keh!” İhtiyar Yahudi şamdanı elinden bırakırken duraklayıp irkilerek, “Nancy’ciğim!” diye ünledi. “Ne kadar solgunsun!”

Kız ona daha iyi bakmak ister gibi elini gözlerine siper ederek, “Solgun mu?” diye mırıldandı.

“Pek feci! Ne oldu sana böyle!”

Kız umursamayarak, “Hiiç” diye yanıtladı. “Yalnızca kırk saattir bu boğuntulu yerde bekliyorum! Kuzum Fagin, hadi, ben gideyim artık!”

Fagin her mangır için ayrı ayrı iç çekerek parayı kızın eline saydı. Daha başka bir şey konuşmadan birbirlerine iyi geceler dileyerek ayrıldılar.

Kız sokağa çıkınca bir evin eşiğine oturdu. Başı dönmüş gibi, ne yapacağını bilemiyormuş gibi bir hali vardı. Birkaç dakika böylece oturduktan sonra ansızın kalktı ve Sikes’in beklediği yerin tam ters yönüne saparak hızla yürümeye koyuldu. Adımlarını gitgide sıklaştırarak sonunda deli gibi koşmaya başladı. Ancak tam anlamıyla yorulduğu zaman soluklanmak için durdu. Ansızın kendini toplamış ve aklına koyduğu bir şeyi yapamayışına kahrolmuş gibi ellerini ovuşturarak ağlamaya başladı.

Kim bilir, belki döktüğü gözyaşları onu ferahlatmıştı. Belki de durumunun umutsuzluğunu tamamen kavramıştı. Her neyse, genç kadın gerisin geriye döndü ve hemen hemen geldiği kadar hızla, bu kez karşı yönde koşmaya başladı. Koşmaktan amacı, yitirdiği zamanı kapamak olduğu kadar düşüncelerinin korkunç akışına da ayak uydurabilmektir. Çok geçmeden hırsızı bırakmış olduğu eve varmıştı.

Mr. Bill Sikes'ın karşısına çıktığı zaman üzerinde heyecanlı bir hal olmakla birlikte hazret bunun farkına varmadı. Çünkü hırsız yalnızca onun parayı getirmiş olup olmadığını sordu ve olumlu karşılık alınca bir hoşnutluk homurtusuyla başını gene yastığa koyarak uykusuna bıraktığı yerden devam etti.

III

Tuhaf bir görüşme; önceki bölümün devamı niteliğinde

Paranın gelişi genç kadın için bir şans eseri oldu. Çünkü Bill Sikes ertesi gün yiyip içerek vaktini öyle bir doldurdu ve huyu suyu öyle bir düzeldi ki Nancy'nin hal ve tavırlarına dikkat etmeye ne zaman buldu ne de niyetlendi. Kızın, olağanüstü bir iç mücadelesinden sonra karar verdiği atılgan ve tehlikeli bir işi yapmaya hazırlanan insanlar gibi tedirgin ve dalgın olduğunu, keskin görüşlü Fagin olsa hemen anlar ve meraka kapılırdı. Ama Bill Sikes görüş ve anlayış inceliğinden yoksun bir insandı. Demin dediğimiz gibi keyfi de yerinde olduğu için kızın davranışlarında hiçbir tuhaflık görmüyordu. Daha doğrusu şu sırada kız Mr. Sikes'in o kadar hiç umurunda değildi ki heyecan ve telaşı daha belirli bile olsa herhalde hırsızın dikkatini çekmezdi.

Gün sona yaklaştıkça Nancy'nin heyecanı da artmıştı. Geceleyin oturmuş, hırsızın içki içip sızarak uyumasını beklerken öyle görülmedik bir solgunluğu vardı ve gözleri öyle çakmak çakmak parlıyordu ki Sikes'in bile dikkatini çekti ve şaşmasına yol açtı.

Mr. Bill Sikes, geçirdiği humma yüzünden hâlâ dermansız olduğu için yatakta yatmış, sıcak suyla cin içmekteydi. Bardağını tazelensin diye üçüncü ya da dördüncü kez uzatmıştı ki Nancy'deki bu belirtilerin ayırdına vardı.

Gözlerini kızın yüzüne dikti, ellerine dayanıp doğrularak, "Ulan vay canına be!" diye söylendi. "Dünden ölmüş de bugüne kalmış gibi bir halin var. Ne oldu yahu?"

Kız, "Hiç," diye yanıtladı. "Bir şeycik olmadı. Ne bakıyorsun öyle bel bel yüzüme?"

Sikes onu kolundan tutup tartaklayarak, "Ne biçim oyun bu be?" diye homurdandı. "Ne oluyoruz? Anlamı ne bunun? Bir düşüncen mi var yoksa?"

Kız bir ürperdi ve ellerini gözlerine bastırarak, "Bende düşünce çok!" diye yanıtladı. "Ama boş ver, Bill! Ne çıkar yani?"

Bu son sözleri söylerken sesine verdiği zoraki neşe Sikes'in üzerinde, önceki durağan ve hummalı bakışlarından daha büyük bir etki yaratmış gibiydi. Hırsız,

“Söyleyivereyim, ne çıkar,” dedi. “Ya benden humma geçti sana ya da bu işin içinde bir iş var, hem de tehlikeli bir iş. Yoksa sen tutup beni... Ama yok be! Sen böyle bir şey yapamazsın?”

Nancy, “Nasıl bir şey?” diye sordu.

Sikes, gözleri onun yüzüne dikilmiş, kendi kendine konuşarak, “Yok be!” dedi gene. “Dünyada bundan daha vefalı bir kız olamaz! Yoksa aylar önce kesmişim onu. Yok, yok, hummaya tutuluyor kızcağız; işin aslı bu.”

Bu düşünceden cesaret alarak bardağını bir dikişte boşalttı ve bir sürü küfür homurdanarak ilacını istedi. Nancy hemen yerinden sıçrayıp koştu, arkasını ona dönerek ilacı bardağa koydu, onun dudağına dayayarak içirdi.

Bill Sikes, “Şimdi gel de şöyle yamacıma otur bakalım,” dedi. “Hem de her zamanki suratını takın, yoksa öyle bir bozarım ki istesen bile eski halini bulamazsın.”

Kız gidip onun yanına oturdu. Bill de onun elini sımsıkı tutarak kendini gene arkaya doğru bıraktı. Gözleri onun yüzüne doğru çevrildi ve yavaş yavaş kapandı. Biraz sonra açıldı; gene kapandı, gene açıldı. Hırsız tedirgin bir şekilde birkaç kez döndü. İki üç dakika için dalıyor sonra birden dehşet içinde sıçrayarak görmez gözlerle çevresine bakınıyordu. Sonunda tam gene yerinden doğrulurken yarı yolda yıldırım çarpmış gibi ansızın devrildi ve derin, ağır bir uykuya daldı. Parmakları sıkışıp gevşedi; uzanan kolu yanına düştü ve hırsız, kendini tamamen kaybetti.

Nancy, “Afyon ruhu sonunda etkisini gösterdi,” diyerek ayağa kalktı. “Ama geç kaldım. Belki iş işten geçmiştir bile!”

Aceleyle şapkasını başına giyip şalını omzuna örttü.

Verdiği uyuşturucu ilaca karşın her an hırsızın o ağır elini omzunda hissetmekten korkuyormuş gibi durup durup korkuyla çevresine bakınıyordu. Giyinince yatağın üzerine doğru yavaşça eğilip haydudun dudaklarını öptü, sonra kapıyı hiç ses çıkarmadan açıp kapayarak son hızla yola koyuldu.

Anayola ulaşmak için geçmek zorunda olduğu karanlık bir yolda gece bekçisi bağırarak gecenin dokuz buçuğunu haber veriyordu.³⁹

Nancy, “Saat dokuz buçuğu vuralı çok oluyor mu?” diye sordu.

Adam fenerini kaldırıp onun yüzüne doğru tutarak, “Bir çeyrek sonra onu vuracak,” diye yanıtladı.

Nancy onun yanından rüzgâr gibi sıyrılıp son hızla yoluna devam ederken, “Oraya varmam da yarım saat sürer,” diye mırıldanıyordu. “Belki de daha çok.”

Nancy’nin Londra’nın Spitalfields semtinden batı yakasına gidebilmek için geçtiği arka yol ve sokaklardaki dükkânlardan birçoğu kapanmaya başlamıştı

bile! Saat onu vurdu ve genç kadının sabırsızlığı arttı. Yolcuları dirsekleriyle iteleyerek dar kaldırımlar boyunca rüzgâr gibi koşuyor, araba atlarının adeta boyunlarının altından sıyrarak kalabalık sokakların bir yanından öbürüne geçiyordu.

Ve son hızla uzaklaşırken çevredekiler onun arkasından bakarak, “Karı çıldırmış!” diyorlardı.

Kentin daha varlıklı semtlerinde sokaklar biraz daha تنها olduğu için onun yıldırım gibi koşusu, rastladığı tek tük kişilerin daha da merakını çekiyordu. Onun böyle son hızla nereye gittiğini anlamak ister gibi peşine düşenler oldu. Ama onun azalmayan hızı yanında hepsi de birer birer geri kaldılar. Hedefine yaklaştığı zaman Nancy yalnızdı.

Burası Hyde Park yakınlarındaki sessiz, seçkin bir sokakta bir aile oteliydi. Otelin kapısının önünde yanan fenerin parlak ışığı Nancy’yi kendine doğru çektiği sırada saat on biri vurdu. Genç kadın önce ilerleyip ilerlememek konusunda kararını veremiyormuş gibi biraz oyalanmıştı. Ama saatin sesi kararını verdirdi ve genç kadın otelin holüne girdi. Yöneticinin yeri boş duruyordu. Nancy ne yapacağını bilemeyerek çevresine bakındı, sonra merdivene doğru yürüdü.

Şık giyimli bir kadın bir kapının ardından ona bakarak, “Bir dakika küçükhanım!” dedi. “Ne arıyorsun sen burada?”

“Burada kalan bir hanımı arıyorum.”

Kadın tepeden bir bakışla, “Hanım ha!” dedi. “Hangi hanım?”

Nancy, “Miss Maylie,” dedi.

Bu arada onun kılık kıyafetini iyice fark etmiş olan kadın, yalnızca erdemli bir küçümseyişle dolu olan bir bakışla yanıt verdi ve başka birini çağırdı. Nancy isteğini bu adama da bildirdi.

Garson olan bu adam, “Kim istiyor diyelim?” diye sordu.

Nancy, “Ad vermeye gerek yok,” diye yanıtladı.

“Niçin onu görmek istediğini söylemeye de gerek yok mu?”

Nancy, “Hayır, yok,” dedi. “Onu mutlaka görmem gerek.”

Adam kızı kapıya doğru iterek, “Yaylan!” dedi. “Bırak numarayı da bas git buradan.”

Kız, “Gitmem!” diye bağırdı. “Beni zorla sürükleyerek atabilirsiniz ancak. O zaman da öyle bir çingar çıkarırım ki pişman olursunuz.” Sonra çevresine bakınarak “Benim gibi zavallı bir insandan Miss Maylie’ye basit bir haber götürebilecek kimse yok mu burda?” diye sordu.

Kızın bu sözleri birkaç hizmetçiyle birlikte durumu izlemekte olan iyi

yürekli erkek aşçının üzerinde bir etki uyandırdı ve adam beri gelerek söze karıştı. Garsona, “Yukarı çıkıp söyleyiversen olmaz mı Joe?” diye sordu.

Garson Joe, “Neye yarar?” dedi. “Miss Maylie bunun gibisini kabul edecek değil a!”

Nancy’nin namusuna kuşku konduran bu sözler, kenardaki dört hizmetçi kadının iffetli bağırılarını büsbütün öfke ve isyanla doldurdu. Bu kadınlar Nancy’nin kadınlık için bir yüz karası olduğunu ileri sürerek gözünün yaşına bakılmadan sokağa atılmasını önerdiler.

Nancy bunun üzerine gene erkeklere doğru dönerek, “Beni ne yaparsanız yapın, yalnız önce isteğimi yerine getirin,” dedi. “Size Tanrı adına yalvarıyorum: Bu haberi iletin ona.”

Yumuşak kalpli aşçıbaşı yeniden araya girdi ve sonuç olarak ilk konuşan adam mesajı götürme işini üstlendi.

“Ne denilecek?” diye sordu.

“Genç bir kadının Miss Maylie’yle yalnız konuşmak istediği söylenecek... Miss Maylie bu kadının ağzından çıkan ilk sözleri dinlesin yeter. Gerisini dinleyecek mi yoksa kadını kapı dışarı mı edecek, ondan sonra karar versin.”

Adam, “Bak hele!” dedi. “Nasıl da konuşuyor!”

Nancy kestirip atan bir tavırla, “Sen bunu söyle de bana yanıt getir,” dedi.

Adam koşarak yukarı çıktı. Nancy solgun, adeta soluğu kesilmiş bir halde duruyor ve iffetli hizmetçi kadınların bol keseden savurdıkları hakaretleri dudakları titreyerek dinliyordu. Hele adam aşağı gelip de Nancy’nin yukarı çıkmasını söyleyince kadınlar büsbütün azıttılar.

Birinci hizmetçi kadın, “Bu devirde namus geçmez oldu gayri,” diye dudak büktü.

İkincisi “Bakır altından daha rağbette,” diye akıl yürüttü.

Üçüncüsü yalnızca “hanımefendilerin aklının nerede olduğunu” merak etmekle yetindi.

Dördüncüsü, “Rezalet ya,” diye söylendi ve Diana’ların⁴⁰ konseri de bu notayla sona erdi.

İçi ve kafası daha önemli düşüncelerle dolu olduğu için bunlara aldırış etmeyen Nancy dudakları titreyerek adamın peşine düştü; tavandan sarkan bir lambayla aydınlatılmış küçük bir bekleme odasına girdi. Adam Nancy’yi burada tek başına bırakarak çekildi.

Bu kızın hayatı Londra kentinin kaldırımlarında ve en bayağı, en pis köşelerinde harcanıp boşa gitmişti ama ruhunda kadınlık hasletinin hiç bozulmadan kalabilmiş bir parçası hâlâ vardı. Kendi girdiği kapının karşısındaki

kapıya yaklaşan hafif ayak seslerini duyup bu odanın bir an sonra nasıl bir kimlikler çelişmesine tanık olacağını düşününce bir utanç yükünün ağırlığı altında ezilir gibi oldu ve konuşmak için ısrarla çağırdığı kimsenin varlığına dayanamayacakmış gibi duvara doğru büzüldü.

Ama bu temiz duygularla çarpışan gururu vardı: Gurur denilen günah en yüksek ve saygın kişiler kadar en bayağı ve kirli kişilerin de malıdır! Hırsız ve haydutların dostu, kötülük yuvalarının sürgünü, zindan ve hapis kalıntılarının suç ortağı olan ve darağacının gölgesinde yaşayan bu yoksul yaratığın, bu düşmüş, alçalmış kadının bile gururu, içindeki o narin kadınlık ışıltısını dışarı vurmaktan onu alıkoyuyordu. Çünkü Nancy bu duyguyu zayıflık sayıyordu. Oysa düştüğü kirli hayatın, daha çocukken izlerini sildiği insanlıkla arasındaki tek bağ, bu duyguydu.

Gözlerini içeri giren kimsenin ufak tefek, narin ve çok güzel bir kız olduğunu görmeye yetecek kadar kaldırdı. Sonra gene yere doğru indirerek saçlarını yapmacık bir umursamazlıkla şöyle bir arkaya attı ve, “Sizi görmek meğer pek güç işmiş, küçükhanım,” dedi. “Benim yerimde başka kim olsa alınıp giderdi. Siz de bir gün bu işe pişman olurdunuz. Hem de gerçekten pişman!”

Rose Maylie, “Size kabalık eden olduysa çok üzülürüm,” diye yanıtladı. “Ama üzerinde durmayın da beni neden görmek istediğinizi söyleyin. Aradığınız kimse benim.”

Bu yanıtın nazik ifadesi, genç kızın tatlı sesiyle yumuşak davranışı; kibar ve sertlikten tamamen uzak oluşu karşısında Nancy son derece afalladı ve gözlerinden yaşlar boşandı.

Ellerini acı içinde yüzüne kapayarak, “Ah küçükhanım!” diye inledi. “Dünyada senin gibi insanlar daha çok olaydı, benim gibileri de daha az olurdu. Evet öyle! Öyle!”

Rose içtenlikle, “Kuzum otur,” dedi. “Yoksulsan ya da başka bir derdin varsa sana elimden gelen yardımı seve seve yaparım. Emin ol bundan! Hadi otur.”

Genç kadın ağlamayı sürdürerek, “Bırak da ayakta durayım küçükhanım,” dedi. “Beni daha yakından tanımadan önce de böyle nazik davranma. Vakit geçiyor. Şu kapı... kapalı mı?”

Rose gerekirse daha çabuk yardımcı çağırabilmeyi sağlamak ister gibi kapıya doğru birkaç adım gerileyerek, “Evet,” dedi. “Neden sordun?”

“Çünkü kendi canımı ve daha başka bazı kişilerin hayatlarını senin eline teslim etmek üzereyim de ondan. Küçük Oliver Twist’i, hani o Pentonville’deki evden dışarı çıktığı akşam yakalayıp ihtiyar Fagin’in evine zorla kaçıran kadın benim.”

“Sen ha?”

“Evet, ben. Herhalde benim adımlı duymuşsundur. Hırsızların arasında yaşayan yoksul kız benim işte! Tanrı bilir ya, kendimi bildim bileli hırsızların bana verdiğinden daha güzel bir hayat bilmedim, ne de daha tatlı bir söz! Benden iğrenip ürktüğünü belli etmekten çekinme küçükhanım! Gerçi yaşıml gösterdiğimden daha küçüktür ama herkesin benden tiksınmesine alışığım! Ben kaldırımda gözüktüğüm zaman en yoksul kadınlar bile kaçınırlar benden.”

Rose kendisine çok garip gelen bu kadından elinde olmadan uzaklaşarak, “Ne korkunç şeyler söylüyorsun!” diye mırıldandı.

Nancy, “Diz çok ve Tanrı’ya dua et ki seni koruyan, çocuk masumlüğünü esirgeyen yakınların var küçükhanım!” dedi. “Şükret ki benim gibi daha beşikteyken aç, çıplak sokaklara, haydutların, sarhoşların arasına atıvermediler seni; bunlardan, hepsinden daha kötü olan günahı hiç bilmiyorsun. Evet, benim beşiğim kaldırımlar ve sokak köşeleri oldu; ölüm döşegim de onlar olacak.”

Rose titreyen bir sesle, “Acıyorum sana,” dedi. “Sözlerini dinledikçe içim burkuluyor!”

Genç kadın, “Tanrı senin iyiliğinin karşılığını versin!” diye hıçkırdı. “Benim bazı bazı ne hallere düştüğümü bilsen daha da acırsın. Ama dostlarım benim buraya, duyduklarımı sana haber vermeye geldiğimi bilseler gık demeden boğazlarlar beni. Gizlice kaçtım buraya. Sen Monks adında bir adam biliyor musun?”

“Hayır.”

Nancy, “O seni biliyor,” diye yanıtladı. “Burada olduğunu da biliyor. Ben seni bu yerin adını filan ondan duydum da buldum.”

“Bu adı hiç duymadım.”

Nancy, “Belki de bizim aramıza geldiği zaman takma ad kullanıyor,” dedi. “Birkaç kez düşündüm bunu... Bundan bir süre önce... Oliver’ı o gece zorla sizin eve soktuklarından az sonra ben, bu adamdan kuşkulandığım için onun Fagin’le yaptığı bir konuşmayı gizlice dinledim. Konuşulanlardan anladım ki bu Monks denen adam, yani sana demin söylediğim...”

“Evet, anladım.”

“Bu Monks, bizim Oliver’ı, ilk kaybettiğimiz gün sokakta, bizim oğlanlardan ikisiyle bir arada görmüş. Onun aradığı çocuk olduğunu hemen anlamış. Ama Oliver’ı niçin aradığını ben anlayamadım. Her neyse, Monks’la Fagin anlaşmışlar: Oliver’ı tekrar ele geçirebilirse Fagin Monks’tan bir miktar para alacakmış. Oliver’ı hırsızlığa alıştırabilirse daha fazlası geçecekmiş eline çünkü Monks Oliver’ın ille hırsız olmasını istiyormuş.”

Rose, “Ne maksatla?” diye sordu.

Nancy, “Bunu öğrenmek için eğilince gölgem duvara vurdu; bu da Monks’un gözüne çarptı,” diye yanıtladı. “Benim yerime başka kim olsa öyle yıldırım gibi kaçmasını beceremez, mutlaka ele geçerdi. Ama ben kaçtım oradan. Monks’u bir daha hiç görmedim, dün geceye kadar.”

“Dün gece ne oldu?”

“Anlatayım. Dün gece Monks gene Fagin’e geldi. Gene birlikte yukarı kata çıktılar. Ben de gölgemden kim olduğum anlaşılması diye eteğimi başıma örtüp gene kapıdan dinledim. Monks’un ilk duyduğum sözleri şöyleydi: ‘İşte böyle, çocuğun kimliğinin tek kanıtı ırmağın dibinde yatıyor; bunu oğlanın anasından çalan kocakarı da toprak olmuş,’ diyordu. Sonra güldüler ve onun bu işi böyle güzel becermesinden dem vurdular. Sonra Monks, Oliver’dan söz etmeye başladı. Konuştukça adeta burnundan soluyordu. Artık küçük şeytanın parasına konacağından eminmiş ama gene de işler başka türlü yürüseymiş daha hoşuna gidermiş. Babasının mirasına ortak çıkan zibidiyi zindan zindan süründürmek ne eğlenceli oyun olurmuş! Sonunda da Fagin bir kolayını bulup zibidinin elini kana bular ve sallanmasını sağlarmış. Tabii bu arada Fagin onun sırtından bir hayli kâr da etmiş olurmuş!”

Rose, “Nasıl sözler bunlar?” diye sordu.

Nancy, “Gerçi benim ağzımdan çıkıyor ama gene de gerçek,” diye yanıtladı. “Sonra Monks, benim artık kanıksadığım ama senin herhalde hiç bilmediğin bir sürü küfür savurdu. Kendi hayatını tehlikeye atmadan oğlanın canını alıp kinini söndürebilirse hiç duraksamayacağını söyledi. Ama bunun mümkünü olmadığı için Oliver’ı ömrünün sonuna kadar gözetleyecekmış. Oliver gün gelip taşıdığı kanı ve adı öğrenirse ve bundan yararlanmaya kalkıştırsa Monks onun hesabını elbet görecekmış. En sonunda da, ‘Uzun sözün kısası Fagin,’ dedi. ‘Sen kurnaz tilkinin birisindir ama benim küçük kardeşliğim Oliver’a kuracağım tuzaklar senin aklının köşesinden bile geçmez,’ dedi.”

Rose ellerini birbirine kilitleyerek, “Kardeşi mi!” diye sordu.

Nancy “Aynen böyle söyledi,” diyerek ürkek ürkek çevresine bakındı. Zaten geldiğinden beri ürküyordu çünkü Sikes’in korkusunu hiç içinden atamamıştı. “Başka şeyler de söyledi!” diye ekledi. “Senden ve öbür hanımdan söz etti. Oliver’ın sizin elinize gelmesi Tanrı’nın ya da Şeytan’ın ona kurduğu bir kumploymuş. Sonra Monks güldü; bunda da avunacak bir yan var, dedi. Siz, yani halanla sen, çok paranız olsaymış iki ayaklı köpeğinizin kimliğini öğrenmek için yüzlerce, hatta binlerce lira vermeye razı olurmuşsunuz!”

Rose sapsarı kesilerek, “Ama bunları ciddi olarak söylemiş olamaz!” dedi.

Nancy başını sallayarak, “Tam anlamıyla ciddiymi, diye yanıtladı. “Öfkeli, taş yürekli. Kini kabardığı zaman ciddinin ciddisidir. Ondan daha büyük kötülükler işleyen birçok adam bilirim. Ama onun konuşmasını bir kez dinlemektense öbürlerini bin kez dinlemek daha iyi bence... Vakit de geç oldu artık. Kimse kuşkulandıktan eve dönmem gerek. Hemen gitmeliyim.”

Rose, “Peki, ben ne yapayım?” diye sordu. “Senin bana anlattıklarını nasıl kullanayım? Geri mi döneceksin? O kadar yerin dibine batırdığın kişilerin arasına dönmeyi niçin istiyorsun? İstersen şimdi yan odada kalan bir beyefendiyi çağırayım. Bana söylediklerini ona da anlattıysan yarım saat içinde seni emin bir yere yerleştirir.”

Nancy, “Dönmeyi ben kendim istiyorum,” diye yanıtladı. “Geri dönmem şart, çünkü... Ama böyle şeyleri nasıl anlatabilirim... senin gibi tertemiz bir genç kıza?.. Döneceğim, çünkü sana söz ettiğim adamların arasında bir tanesi var ki... Hem de hepsinden azılı bir tane... Onu dünyada bırakamam. Hatta şu sürdüğüm hayattan kurtulmak uğruna bile bırakamam onu!”

Rose, “Çocuğu daha önce de onlardan korumuşsun!” dedi. “Bu gece son derece büyük bir tehlikeyi göze alıp buraya, duyduklarını bana anlatmaya geldin. Doğruyu söylediğin her halinden anlaşılıyor. Nedamet getirdiğin, utanç duyduğun da besbelli. Bütün bunlar bana umut veriyor: Seni kurtarabileceğime inanıyorum.” Genç kız, gözlerinden yaşlar akarak, “Ne olur, kendi cinsinden olan bir dostun yalvarışlarına kulağını tıkama,” diye ekledi. “Sana acıma ve sevgi gösteren ilk kadın belki de ben oldum. Bana inan; bırak sana yardım edeyim. Seni kurtarıp daha iyi bir hayata kavuşturayım.”

Nancy dizüstü çökerek, “Ah, küçükhanım!” diye hıçkırdı. “Güzel, tatlı, melek kız! Benimle bu şekilde konuşan ilk insan gerçekten sensin! Bu sözleri yıllar önce duymuş olaydım böyle günah ve acı dolu bir hayata sapmazdım. Ama çok geç artık, iş işten geçti!”

“Nedamet getirip doğru yola sapmak için vakit asla çok geç olamaz!”

Nancy kahr içinde, “Hem de nasıl olur!” diye yanıtladı. “Onu bırakamam artık. Ölümüne neden olamam.”

Rose, “Gene olmazsın, neden olasın ki?” dedi.

Nancy, “Mümkünü yok kurtulamaz!” diye hıçkırdı. “Sana söylediklerimi başkalarına da söylersek hepsi ele geçer. O da mutlaka asılır. Çünkü en azılıları o. Yapmadığı zalimlik kalmamış!”

Rose şaşkınlıkla, “Böyle bir adam uğruna bütün geleceğini nasıl feda edebilirsin, hem de şu anda kurtulabilecekken?” diye sordu. “Delilik bu!”

Nancy, “Ne olduğunu bilmiyorum; ancak böyle olduğunu biliyorum,” diye

yanıtladı. “Sadece ben değilim böyle olan: Benim gibi daha yüzlerce zavallı, kötü kadın aynı durumda. Geri dönmem şart. Bu, işlediğim günahlara karşı Tanrı’nın bir gazabı mı bilmiyorum. Ama bütün çektiğim çilelere karşın, bana bütün ettiklerine karşın, gene beni ona doğru çeken bir güç var. Sonunda ölümün onun elinden olacak bile deseler hiçbir şey değişmez!”

Rose, “Tanrım, ne yapmalı?” diye inledi. “Seni böyle bırakamam ki ben artık!”

Nancy, “Bırakacaksın küçükhanım, bu şart,” diyerek ayağa kalktı. “Benim gitmemi önlemeyeceksin, biliyorum çünkü ben senin iyiliğine güvendim. Senden yemin filan isteyebilirdim ama yapmadım bunu.”

“Öyleyse bana söylediklerin ne işe yarar? Bu esrarengiz işi kurcalayıp aydınlatmak gerek. Yoksa sevip iyiliğini istediğin Oliver’a ne yararı dokunabilir?”

“Herhalde tanıdığın iyi yürekli bir bey vardır. Benim sırrımı açığa vurmada sana bir yol gösterebilir.”

“Peki, gerektiği zaman seni nereden bulacağım? O söylediğin kötü kimselerin nerede oturduğunu öğrenmek istemiyorum. Senin belirli bir zamanda geçtiğin, bulunduğun bir yer var mı?”

“Sırrımı açığa vurmayaacağına, tek başına ya da sadece sana yol gösteren kişiyle geleceğine, beni izletmeyeceğine, gözetletmeyeceğine söz veriyor musun?”

Rose, “Kutsal inançlarım üzerine söz veriyorum,” diye yanıtladı.

O zaman Nancy hiç duraksamıyarak, “Her pazar gecesi saat on birden on ikiye kadar London Bridge üzerinde gezineceğim, sağ kalırsam,” diye yanıtladı ve çabucak kapıya doğru yürüdü.

Rose, “Bir dakika daha dur,” dedi. “Kendi hayatını bir kez daha kafandan geçir; eline geçen kurtuluş olanağını düşün. Sana yardım etmek bana vicdan borcudur. Yalnızca bu gece, kendi gönlünden koparak buraya geldiğin için değil. İkimiz de kadınız ve sen yolunu kaybetmişsin. Tek bir sözle yakarı kurtarabilecekken tutup gene o haydutlar çetesine, o kötü adama dönecek misin? Seni geri çeken, günaha ve yoksulluğa dört elle sarılmana neden olan bu büyü nasıl bir şey böyle? Yüreğinde bana ses verebilecek tek bir tel yok mu? Bu korkunç tutkuya karşı ayaklandırabileceğim hiçbir duygu yok mu içinde?”

Nancy, “Senin kadar genç, temiz bir kız bile birine gönül verdiği zaman nelere katlanmaz aşk uğruna!” dedi. “Gönlünü dolduracak evi barkı, eşi dostu olduğu halde! Peşinden başka koşanlar olduğu halde! Öyleyse benim gibi birisi kokuşmuş yüreğini bir adama kaptırırsa nasıl kurtulabilir? Başının üstünde tabut

kapağından gayri güvenecek çatısı olmayan, hayatı bomboş, kimsesiz bir zavallı! Ah, küçükhanım, acı bana, benim gibilere. İçimizde kadınlıktan kala kala tek bir şey kalmış. Onun da bizim için bir avuntu ve övünç kaynağı olmasını Tanrı'nın taksirâtı önlemiş; bir başka ceza ve acı kaynağı haline getirmiş bizim için.”

Bir duralama oldu. Sonra Rose, “Ama hiç olmazsa bir miktar para kabul edeceksin, değil mi?” diye sordu. “Hiç olmazsa yeniden görüşünceye kadar senin şerefsiz bir şey yapmadan geçinmeni sağlasın?”

Nancy, “Tek kuruşunu almam!” diye elini salladı.

Rose yumuşak bir hareketle ona doğru yaklaşarak, “Yüreğini bana karşı kapalı tutma!” diye yalvardı. “Sana yardım etmeyi bütün kalbimle istiyorum.”

Nancy, “Ah, küçükhanım; bana yapabileceğin en büyük yardım hemen canımı almak olur!” diye inledi. “Çünkü sürdüğüm kötü hayat yüzünden ömrümce duyduğum üzüntüleri bir araya toplasan, bu gece buracıkta duyduğum üzüntünün yanında hiç kalır! Bütün ömrümü çürüttüğüm cehennemden uzak böyle bir yerde ölebilmek de bir şeydir! Tanrı seni saklasın ipek kız, bana reva gördüğü utanç kadar sonsuz mutluluk versin sana!”

Bu sözlerden sonra mutsuz kadın, yüksek sesle ağlayarak dışarı kaçtı. Gerçek bir olaydan çok gelip geçici bir düşe benzeyen bu garip görüşmenin serseme çevirdiği Rose Maylie ise kendini bir koltuğa bıraktı ve darmadağın olmuş düşüncelerini yeni baştan toplamaya çalıştı.

39. Bekçiler 1829’a kadar her yarım saatte bir zamanı haber verirlerdi. “*Peel’s Police Act*” ile buna son verildiyse de yaygın uygulama 1939’a dek sürdü. (Y.N.)

40. Eski Roma dininde, vahşi hayvan ve av tanrıçası. (Y.N.)

IV

Yeni yeni gerçeklerin ortaya çıktığı anlatılıyor ve sürprizlerin de felaketler gibi çok zaman birbirini izlediğini gösteriyor

Aslında Rose Maylie'nin şu durumundaki güçlük ve düğüm, öyle küçümsenecek türden değildi. Kızcağız Oliver Twist'in tarihçesini saran esrar perdesini yırtabilmek için can atıyordu ama ayağına gelen zavallı kadıncağızın, onun masumluğuna ve dürüstlüğüne güvenerek emanet etmiş olduğu sırrı kutsal saymamasına da olanak yoktu. Kadının konuşması ve halleri Rose Maylie'yi duygulandırmıştı. Genç kızın kanadının altına aldığı çocuğa karşı beslediği sevgiye, bu düşkün kadını yeniden umut ve sevap dolu bir hayata döndürme isteği de karışmıştı şimdi. Bu istek, güç ve içtenlik yönünden Oliver'a olan sevgisinden hiç de aşağı kalmıyordu.

Niyetleri Londra'da üç gün kalıp sonra uzak bir sahil kentine gitmekti. Şimdi Londra'da geçirdikleri ilk günün gece yarısıydı. Kırk sekiz saatte uygulanabilecek nasıl bir plan düşünebilirdi? Ya da kuşku uyandırmadan yolculuğu geciktirmeyi nasıl başarabilirdi?

Doktor Losberne yanlarındaydı ve iki gün daha yanlarında kalacaktı ama Rose iyi yürekli doktorun, içinden geldiğine giden, heyecanlı doğasını çok iyi bildiği için sırrını ona açmaya cesaret edemiyordu. Çünkü doktorun hikâyeyi öğrenince zavallı Nancy'ye nasıl öfkeleneneceğini neredeyse şimdiden görebiliyordu.

Bu durum, sorunu hemen Mrs. Maylie'ye açmayı da güçleştirip engelliyordu. Çünkü yaşlı kadının ilk düşüncesinin hemen Doktor Losberne'e akıl danışmak olacağı muhakkaktı. Herhangi bir avukata başvurmaya gelince; Rose bunun nasıl yapılacağını bilse bile yukarda saydığımız nedenler yüzünden yapmayı düşünemezdi bile.

Bir ara aklına Harry'den yardım dilemek geldi. Ama bu kez onunla son ayrılışını anımsadı ve onu çağdırmayı yakışıksız buldu. Öyle ya, belki de Harry (bunları düşünürken genç kızın gözleri yaş içinde kalıyordu), kim bilir şimdiye kadar Rose'u unutmaya başlayıp huzura kavuşmuş olabilir, Rose'dan uzak

kalmayı yeğleyebilirdi.

Bu çeşit çeşit düşüncelerle içi kalkan Rose Maylie, aklına gelen çarelerden kâh birine kâh öbürüne karar verip sonra düşününce hepsinden vazgeçerek kaygılı, uykusuz bir gece geçirdi.

Ertesi gün bir süre daha düşündükten sonra her şeyi göze alıp Harry'ye başvurmaya karar verdi.

“Gerçi buraya gelmek onun için belki acı olacaktır ama benim için çok daha acı!” diyordu kendi kendine. “Ama belki gelmez, mektup yazar. Ya da gelir de benimle hiç karşılaşmamaya dikkat eder. Giderken öyle yaptı ya! Hiç sanmazdım böyle yapacağını, ama ikimiz için de daha hayırlı oldu.”

Ve Rose kalemi elinden bırakarak başını öte yana çevirdi. Ağladığını, habercisi olacak olan şu kâğıt parçasının bile görmesini istemiyordu sanki!

Kalemi eline belki elli kez alıp bırakmış, yazacağı mektubun ilk cümlesini döne döne zihninde tasarladığı halde ilk sözcüğünü yazmaya karar veremezken Oliver içeri girdi.

Yanında koruyucu rolündeki Mr. Giles'la birlikte gezmeye çıkmış olan Oliver öyle apar topar, öyle bir heyecan içinde girdi ki başına yeni bir şeyler gelmiş olduğu belliydi.

Rose ona doğru ilerleyerek, “Nedir bu telaşlı halin?” diye sordu.

“Nerden başlayacağımı bilemiyorum. Boğulacak gibi oluyorum. Aman Tanrım! Şu işe bakın! Sonunda görebildim onu. Bütün söylediklerimin gerçek olduğunu şimdi anlayacaksınız.”

Rose onu yatıştırmak için, “Bize söylediklerinin doğru olmadığı aklımızdan bile geçmemiştii zaten!” dedi. “Ama ne oldu? Kimi kastediyorsun?”

Oliver dili dolaşarak, “O bayı gördüm!” diye yanıtladı. “Hani bana o kadar iyilik eden, yani hep söz ettiğim şu Mr. Brownlow.”

Rose hemen, “Nerde gördün?” diye sordu.

Oliver sevinç gözyaşları dökerek, “Bir faytondan çıkıp bir eve girdi!” diye anlattı. “O kadar titriyordum ki yanına gidemedim. Ama Giles benim yerime sordu: Bu bay burada mı oturuyor diye. Evet dediler.” Oliver bir kâğıt parçası uzatarak, “İşte bakın burada, adresi buymuş!” diye ekledi. “Hemen gidiyorum oraya. Aman Tanrım! Onu yeniden görüp konuştuğum zaman ne yapacağım ben!”

Oliver'ın birbirini tutmayan sevinç sözleriyle kafası büsbütün karışan Rose kâğıtta yazılı olan adresi okudu. Burası Thames kıyısında, Craven Sokağı'nda bir evdi.

Genç kız hemen bu rastlantıyı bir işe yaratmaya karar verdi. Oliver'a

dönerek, “Çabuk, git söyle bir araba çağırırsınlar!” dedi. “Sen de hazır ol; benimle geliyorsun. Seni ben götüreceğim oraya, bir an bile gecikmeden. Halama topu topu bir saat için gezmeye çıktığımızı söylerim. Ondan sonra hazırım.”

Oliver’a çabuk ol, demeye gerek yoktu! Böylece beş-on dakika sonra Craven Sokağı’nın yolunu tutmuş bulunuyorlardı.

Oraya varınca Rose, yaşlı adamı bu sürprize hazırlayıp alıştırmak bahanesiyle Oliver’ı arabada bıraktı. Kapıyı açan hizmetçiye kartını verdi ve Mr. Brownlow’la çok önemli bir konuda görüşmek istediğini bildirdi. Hizmetçi çok geçmeden geri gelerek ondan lütfen yukarı buyurmasını rica etti.

Onun peşi sıra üst katta bir odaya giren Rose’u şişe yeşili ceket giymiş olan iyi yürekli ve halim selim görünüşlü bir yaşlı adam karşıladı. Biraz ötede oturmuş olan bej pantolonlu ve getrli ikinci ihtiyar daha vardı ama o hiç de iyi huyluya benzemiyordu. Ellerini kalın bir bastonun topuzunun üstüne kavuşturmuş, çenesini de ellerine dayamıştı.

Şişe yeşili ceket giymiş olan bay telaşla ayağa kalkarak, “Buyrun küçükhanım!” dedi. “Kusura bakmayın; kapıya rastgele birisi geldi sanmışım. Çok affedersiniz. Lütfen oturun.”

Rose adamların birinden öbürüne bakarak, “Mr. Brownlow herhalde sizsiniz, değil mi beyefendi?” diye sordu.

“Evet kızım. Size arkadaşım Mr. Grimwig’i tanıtayım... Grimwig, bizi birkaç dakika yalnız bırakır mısınız?”

Rose Maylie, “Görüşmemizin bu aşamasında beyefendinin rahatını bozmamıza gerek yok kanısındayım!” diye söze karıştı. “Eğer yanılmıyorsam kendisi zaten sizinle görüşmek istediğim konunun yabancıası değil.”

Mr. Brownlow nezaketle başını eğdi. Oturduğu yerden kalkarak Rose’u oldukça resmî bir şekilde eğilerek selamlamış olan Mr. Grimwig, aynı resmîlikte bir selam daha verdikten sonra gene yerine oturdu.

Rose gayet doğal olan bir sıkılganlıkla, “Söyleyeceklerimle sizi çok şaşırtacağım; bundan hiç kuşku yok!” dedi. “Ama siz bir zamanlar benim küçük bir dostuma büyük iyilik ve cömertlik göstermişsiniz. Şimdi de ondan haber almayı isteyeceğinizden eminim.”

Mr. Brownlow, “Yaa!” dedi. “Bu dostunuzun adını sorabilir miyim?”

Rose, “Oliver Twist!” diye yanıtladı.

Bu sözler onun dudaklarından dökülür dökülmez, masanın üzerindeki büyük bir kitabı karıştırıyormuş gibi yapmakta olan Grimwig, kitabı büyük bir patırtıyla yere düşürdü ve kendini arkaya doğru bırakıverdi. Yüzünde şimdi katıksız bir şaşkınlıktan başka hiçbir ifade kalmamış ve gözlerine boş, sabit bir

bakış gelmişti. Sonra heyecanını bu kadar çok dışarı vurduğundan utanmış gibi çırpınmaya benzer bir hareketle doğrulup oturdu ve gözlerini tam karşıya dikerek yavaş sesle, uzun bir ısıklık çaldı. Ama bu ses havada değil de onun karnının derinliklerinde uzar gider gibiydi.

Gerçi Mr. Brownlow duygularını böyle acayıplıklarle ortaya vurmuyordu ama onun şaşkınlığı da arkadaşınınkinden geri kalmıyordu. Sandalyesini Rose Maylie' nin daha yakınına çekerek, "Sevgili kızım, demin sözünü ettiğiniz iyilik ve cömertlik gibi şeyleri ne olur bir kenara bırakın da o zavallı çocuğun aleyhine dönen düşüncelerimi değiştirebilecek bir kanıt filan göstermek elinizdeyse Tanrı aşkına bunu bana bildirin," dedi.

Mr. Grimwig, karnından ses verircesine, yüzünün tek bir kasını oynatmadan konuşarak, "Hayırsızın biriydi," diye söylendi. "Hayırsız değilse kendi kafamı kendim yerim."

Rose kıpkırmızı kesilerek, "Kendisi soylu ruhlu, sıcakkanlı bir çocuktur," dedi. "Tanrı onu yaşından ileri cefalarla deneyip sınavdan geçirmeyi uygun bulmuş ama yüreğine kendinden altı-yedi kez daha yaşlı olan kimselerin övünebileceği kadar duygu ve sevgi bağışlamış."

Mr. Grimwig aynı donuk yüzle, "Benim yaşım topu topu altmış bir!" dedi. "Bu Oliver denilen çocuk da en azından on iki yaşında, hatta daha büyük olduğuna göre ben aradaki bağlantıyı göremiyorum."

Brownlow, "Siz dostuma kulak vermeyin Miss Maylie!" dedi. "Ciddi değil bu dedikleri."

Grimwig, "Pekâlâ ciddi işte!" diye homurdandı.

Brownlow besbelli tepesi atarak, "Ciddi değil işte!" dedi.

Grimwig, "Ciddi değilse dostunuz kendi kafasını yemeye hazırdır efendim," diye söylendi.

Brownlow, "Ciddiyse o kafayı kesmeye değerdir," diye yanıtladı.

Grimwig bastonunu yere vurarak, "Bunu yapabilecek babayiğit varsa ortaya çıksın da görelim!" diye gürledi.

İş bu raddeye gelip dayanınca iki yaşlı adam birkaç tutam enfiye çektiler ve sonra eskiden beri hiç değişmez alışkanlıkları olduğu üzere el sıkışıp barıştılar.

Brownlow, "Şimdi Miss Maylie, sizin insanca duygularınızı çok ilgilendiren konuya dönelim!" dedi. "Lütfen bana o zavallı çocuk hakkında bildiklerinizi söyler misiniz? Bu arada onu bulmak için elimden gelen her şeyi yaptığımdan ama hiçbir sonuç alamadığımdan emin olabilirsiniz."

Bu arada kafasını toparlamaya fırsat bulmuş olan Rose, Oliver'ın Mr. Brownlow'un evinden ayrılalı beri başına gelenleri birkaç yalın cümleyle anlattı.

Ancak Nancy'den duyduklarını, Mr. Brownlow'la yalnız kaldığı zaman anlatmak üzere sakladı. Sonra şu son aylarda Oliver'ın tek derdinin Mr. Brownlow'u yeniden bulup konuşamamış olmak olduğunu söyledi.

İhtiyar, "Tanrıma şükürler olsun!" dedi. "Bu benim için büyük bir mutluluk, gerçekten büyük! Ama bana onun şimdi nerede olduğunu söylemediniz ki Miss Maylie! Size kusur buluyorum gibi gelmesin ama... Neden getirmediğiniz onu?"

Rose, "Kapıda, arabada bekliyor!" diye yanıtladı. Yaşlı bey, "Benim kapımda ha!" diye bağırarak hemen dışarı fırladı. Başka tek söz söylemeden merdivenden aşağı ve araba basamaklarından yukarı koştuğu gibi içeri daldı.

Kapı Brownlow'un ardından kapanınca Mr. Grimwig başını kaldırdı. Sandalyesinin arka ayaklarından birini bir eksen haline getirerek masayla bastonunun yardımıyla üç kez döndü. Bu dönüşleri tamamladıktan sonra ayağa kalktı ve son hızla topallayarak odayı hiç olmasa on-on iki kez arşınladı. Derken ansızın Rose'un önünde durdu ve selama sabaha girişmeden kızı yanağından öpüverdi.

Genç kız bu beklenmedik olay karşısında telaşlanarak yerinden kalkmaya yeltenince Mr. Grimwig, "Dur, korkma!" dedi. "Ben senin deden olacak yaştayım. Sen çok tatlı bir kızsın. Sevdim seni. İşte, geliyorlar!"

Gerçekten de yaşlı adam oldukça çevik bir manevrayla tam kendini gene sandalyesine atmıştı ki Brownlow yanında Oliver olduğu halde içeri girdi. Grimwig çocuğu büyük bir yakınlıkla karşıladı. Oliver'ın yüzünden çektiği bütün üzüntü ve sıkıntıların tek ödülü şu yaşadıkları andan ibaret bile kalsa, Rose Maylie'ye yetip artardı.

Mr. Brownlow, "Sahi, unutulmaması gereken bir kişi daha var!" diyerek çingırağı çaldı. "Mrs. Bedwin'i buraya gönderin lütfen!"

Yaşlı kâhya kadın çağrılır çağrılmaz geldi ve kapının iç tarafında bir diz kırışıyla selam verdikten sonra efendisinin buyruklarını bekledi.

Mr. Brownlow biraz huysuzca, "Gün geçtikçe gözlerin körleşiyor Bedwin!" diye söylendi.

Yaşlı hanım, "Gerçekten de öyle efendim!" diye yanıtladı. "Bu yaşta artık gözlerim gün geçtikçe güçlenecek değil a, efendim?"

Mr. Brownlow, "Bunu ben de biliyorum!" dedi. "Tak şu gözlüğünü de bak bakalım, seni niçin çağırttığımı anlayabilecek misin?"

Kadıncağız ceplerinde gözlüğünü aranmaya başladı.

Ama Oliver'ın sabrı artık tükenmişti. Çocuk içinden gelene uyararak Mrs. Bedwin'in kollarına atıldı.

Mrs. Bedwin, "Tanrım sen beni koru!" diye bağırarak ona sarıldı. "Benim

güzel oğlanım gelmiş!”

“Benim sevgili teyzeciğim!”

Yaşlı hanım onu bağrına basarak, “Biliyordum zaten. Dönüp geleceğini biliyordum!” dedi. “Ne kadar iyi, ne kadar sağlıklı. Gene paşalar gibi giyinmiş. Yüzü hep o tatlı yüz ama o kadar solgun değil artık. Gözleri hep öyle uysal bakıyor ama şimdi o kadar hüzünlü değil. Bu yüzü, bu gözleri, bu gülüşü hiç unutmadım ben. Kendi ölmüş çocuklarımin yüzleri gibi hiçbir gün gözümün önünden gitmedi!”

Kadıncağz bu minval üzere konuşarak kâh Oliver’ dan geri durup boyu ne kadar uzamış diye bakıyor kâh onu sımsıkı bağrına basıp parmaklarını saçlarının arasından geçirerek hem gülüyor hem ağlıyordu.

Mr. Brownlow Oliver’la kâhya kadını rahat rahat konuşsunlar diye baş başa bırakarak Rose’u başka bir odaya aldı. Burada Rose ona Nancy’yle yaptığı görüşmeyi baştan sona kadar anlattı ve Mr. Brownlow’u iyice şaşırtıp afallattı. Rose ona, aile dostları Doktor Losberne’e açılmayışının nedenlerini de söyledi. Mr. Brownlow onun gayet öngörülü hareket etmiş olduğunu ileri sürdü ve doktorla bu konuda kendisi konuşmayı hemen üzerine aldı. Bu planın derhal uygulanabilmesi için Mr. Brownlow’un o akşam saat sekizde otele gelmesi ve Rose’un da bu arada Mrs. Maylie’ye olup biteni yolu yordamınca anlatması kararlaştırıldı.

Rose, Sayın Doktor Losberne’in kapılacağı öfkeyi hiç de gözünde büyütmüş değildi. Doktorumuz, Nancy’ nin hikâyesini duyar duymaz tehditle karışık lanetler savurmaya başladı ve Nancy’yi Mr. Blathers’la Mr. Duff’ın ortak dehalarına ilk kurban olarak teslim edeceğini bildirdi. Hatta bu sayın kişilerin yardımlarını sağlamak üzere yola çıkmak için şapkasını bile giydi! Kuşkusuz şu ilk öfke ânında dediklerini işin sonunu hiç düşünmeden yerine getirirdi de! Ama neyse ki kendi de çabuk parlayan bir yaradılışa sahip olan Mr. Brownlow bir taraftan kıyametleri kopararak öbür taraftan da onu bu anlık davranıştan alıkoyacak biçimde düşünceler öne sürerek doktorun kalkıp gitmesini önledi.

Yeniden Mrs. Maylie’yle Rose’un yanına döndükleri zaman heyecanlı doktor, “Öyleyse ne yapacağız?” diye sordu. “Bütün bu erkekli dişili serserilere açıkça teşekkür edip Oliver’a yaptıkları iyiliklere karşılık saygımızın ufak bir göstergesi olarak yüzer lira mı dağıtalım yani?”

Mr. Brownlow, “Yok, o kadar da değil!” diye güldü. “Ama son derece ölçülü, oldukça dikkatli hareket etmemiz gerekiyor.”

“Ölçülü dikkatmiş!” diye doktor burun kıvırdı. “Bana kalsa topunu birden cehen...”

Mr. Brownlow, “Bırakın şimdi onu!” diye doktorun sözünü kesti. “Onları herhangi bir yere göndermekle amacımıza ulaşabilir miyiz onu düşünün.”

Doktor, “Ne amacı?” diye sordu.

“Ne olacak, Oliver’ın ana babasını saptamak. Duyduklarımız doğruysa çocuk sahtekârlıkla mirastan yoksun bırakılmış. Onun, hakkı olan bu mirası elde edebilmesini sağlamalıyız.”

Doktor Losberne yanan yüzünü mendiliyle yelpazeleyerek, “Ha, bak ben bunu unutuyordum!” diye mırıldandı.

Mr. Brownlow, “Görüyorsunuz ya!” diye sözünü sürdürdü. “O zavallı kızcağızı hiç hesaba katmayalım. Onu ele vermeden berikileri adaletle teslim etmenin mümkün olduğunu varsaysak bile ne kazanırız?”

“Hiç değilse üç-beşinin asılıp öbürlerinin de sürgün edilmesini sağlarız ya!”

Mr. Brownlow, “Pek güzel!” diye gülümsedi. “Ama kuşkusuz bu herifler vakti zamanı gelince kendi belalarını gene kendileri bulacaklar. Bana öyle geliyor ki biz şimdi ille araya karışırsak kendi çıkarlarımıza tamamen aykırı bir şövalyelik taslamış oluruz. Yani Oliver’ın çıkarlarına demek istiyorum ki aynı kapıya çıkar.”

Doktor, “Nasıl?” diye sordu.

“Şöyle: Şu Monks denilen herifi dize getiremezsek bu esrarın düğümünü çözmekte son derece zorluk çekeceğimiz besbelli. Onu dize getirmek de ancak plan ve düzenle mümkün. Onu, bu haydutlar takımından uzak olduğu bir sırada ele geçirmemiz gerekiyor. Tut ki herifi polise yakalattık. Elimizde aleyhine tek bir kanıt yok! Duyduklarımızdan anlayabildiğimiz kadarıyla bu adam, hırsızların yaptığı soygunlara bile karışmış değil. Öyleyse ya serbest bırakılacak ya da bilemediniz serserilik suçundan biraz hapis yatacak. Tabii sonra da ağzını öyle bir sıkı tutacak ki sağır, dilsiz, kör ve geri zekâlı olması bizim için aynı kapıya çıkar.”

Doktor gene ayrıntı kabarak, “Öyleyse tekrar sorarım size!” diye gürledi. “O sokak kızına verilen sözün her şeye karşın tutulması gerekli midir? Evet, bu söz en soylu, en katıksız niyetlerle verilmiş ama...”

Rose bir şey söylemek üzereyken Mr. Brownlow araya girerek, “Yavrucuğum, tartışmaya girişmeyin ne olur!” dedi. “Verilen sözde durulacak. Zaten bunun bizim planlarımızı zerrece etkileyeceğini sanmıyorum. Ne var ki kendimize tam bir hareket planı kurabilmemiz için bu kızla görüşmemiz gerek. İşi polisle değil de kendi aramızda halledeceğimize söz vererek Monks’u bize göstermeye razı olup olmayacağını sormalıyız. Bunu yapamaz ya da yapmak istemezse Monks’un eşkalini alır, nerelerde bulunabileceğini öğreniriz.”

“Kızı pazar gecesine kadar görebilmemizin yolu yok.”

“Bugün günlerden salı. Ben diyorum ki hafta sonuna kadar hiçbir girişimde bulunmayalım ve bu konuyu Oliver’den bile gizli tutalım.”

Tam beş günlük bir beklemeyi gerektiren bu plana Doktor Losberne hayli surat ekşittiyse de o anda daha çıkar bir yol düşünemediğini itiraf etmek zorunda kaldı. Zaten Rose’la Mrs. Maylie de şiddetle Mr. Brownlow’u destekledikleri için onun önerisi çoğunlukla kabul edildi.

Brownlow, “Arkadaşım Grimwig’i de aramıza katmak istiyorum,” dedi. “Kendisi gerçi tuhaf huyludur ama kafası zehir gibi işler. Bize çok yardımcı dokunabilir çünkü kendisinin mesleği avukatlıktır. Mahkemelerin işleyiş biçiminden gına getirdiği için barodan ayrılmıştı.”

Doktor, “Sizin dostunuzu aramıza almanıza ses çıkarmam ama ben de kendi dostumu çağırmak isterim!” dedi.

“Oya koyarız. Sizin dostunuz kim ola ki?”

Doktor, “Mrs. Maylie’nin oğlu; Miss Maylie’nin de... çok... eski arkadaşı!” diyerek Mrs. Maylie’yi gösterdi ve genç kızdan yana da anlamlı bir bakış fırlattı.

Rose kıpkırmızı kesildi ama önerinin aleyhinde oy kullanmadı (belki de tamamen azınlıkta kalacağına inanıyordu). Böylece Mr. Grimwig’le Harry Maylie de kurula alınmış oldular.

Mrs. Maylie, “Bu soruşturmayı başarıyla yürütebileceğimizi umduğumuz sürece Londra’da kalacağız elbet!” dedi. “Hepimizi yakından ilgilendiren bu amaç için ne masraf ne de zahmetten kaçınacak değilim. Umudumuzu yitirmedüğümüz sürece gerekirse yılın on iki ayı burada konaklamaya hazırım.”

Mr. Brownlow, “Mükemmel!” dedi. “Yüzlerinizdeki ifadeden anladığıma göre bana niçin öyle aniden yurtdışına çıktığımı sormak istiyorsunuz. Hemen söyleyeyim ki bana bu konuda hiçbir soru sormamanızı şart koşuyorum. Sırası gelince zaten sizlerin sormanıza gerek bırakmadan bu hikâyeyi ben kendim anlatacağım. İnanın bana, bu dileğim nedensiz değil. Her şeyi şimdi anlatırsam birçok umut uyandıracacağım ki bunlar tamamen boş çıkabilir. Zaten çevremiz bir sürü düş kırıklığı ve zorlukla dolu; bunları büsbütün artırmaktan başka hiçbir iş yapmamış oluruz. Haydi artık! Bu kadar konuştuğumuz yeter. Yemeğin hazır olduğu haber verildi... Öbür odada yapayalnız kalan Oliver’cık ondan usandığımızı ve başımızdan atmak için birtakım karanlık komplolar kurduğumuzu sanacak!”

Yaşlı beyefendi böyle diyerek elini Mrs. Maylie’ye verdi ve onunla birlikte yemek odasına doğru ilerledi. Doktor Losberne de kolunda Rose olduğu halde onu izledi ve böylece kurul şimdilik dağılmış oldu.

V

Oliver'ın keskin zekâ belirtileri sergileyen eski bir dostu, büyük kentte önemli biri olup çıkıyor

Nancy'nin Bill Sikes'ı ilaçla uyutarak kendi kendine yüklediği görevini yerine getirmek üzere Rose Maylie'nin yanına koştuğu o gece, Great North Road'da Londra'ya doğru ilerlemekte olan iki kişi vardı ki, hikâyemizin bu bölümünde onlarla biraz ilgilenmek yerinde olur.

Bunlar bir kadınla bir adamdı. Ama belki, bir dişiyle erkekti diye tanımlasak daha iyi anlaşılır. Çünkü erkek, çocukken bücür kalmış koca adamlara ve büyüdükleri zaman da fazla gelişmiş çocuklara benzediği için tam yaşları asla belli olmayan, iri kemikli, çarpık bacaklı, hantal, iri kemikli kişilerdendi. Kadın genç ve dayanıklı görünüyordu; sırtına sarılmış olan kocaman, ağır bir bohçanın yükünü kaldırabilmesi için de böyle olması şarttı zaten. Yol arkadaşınınsa yükü pek ağır değildi. Çünkü omzuna vurduğu değneğin ucunda yalnızca ucuz bir mendile sarılı ufak (ve görünüşe göre hafif) bir çıkın asılıydı. Bu duruma bir de bacaklarının olağanüstü uzunluğu eklenince onun hiç zahmetsiz, yol arkadaşından beş-altı adım ileride yürümesi mümkün oluyordu. Adam ara sıra kadına doğru dönüyor ve onun yavaşlığını kınayıp daha hızlanmasını buyururcasına başıyla sabırsız bir işaret yapıyordu.

Böylece kentten çıkmakta olan posta arabalarına yol vermek için kenara çekilmekten başka, çevreleriyle hemen hiç ilgilenmeksizin tozlu yolda yürümeyi sürdürdüler ve sonunda Highgate Archway'den⁴¹ geçtiler. O zaman öndeki yolcu durdu ve sabırsızlanarak arkadaşına seslendi:

“Yürüsene be! Amma da tembelsin Charlotte!”

Kadın yorgunluktan soluğu kesilmiş bir halde ona yetişerek, “Ne yapayım? Sırtımdaki yük öyle ağır ki!..” diye sızlandı.

Erkek yolcu, “Ağır mı? Neler zırvalıyorsun sen be? İşin ne?” diyerek kendi çıkını bir omuzdan öbür omza vurdu. “Şuna bak be! Gene dinleniyor! Eğer sen adamı çileden çıkarmazsan ne çıkarır bilmem!”

Kadın sırtını bir duvara dayadı; yüzünden aşağı terler boşanarak arkadaşının

yüzüne baktı.

“Daha çok var mı?”

Uzun bacaklı yolcu, “Çok mu? Yahu geldik sayılır! Bak!” diyerek ileriye doğru işaret etti. “İşte Londra’nın ışıkları.”

Kadın karamsarlıkla, “En az üç kilometre var daha!” diye mırıldandı.

Noah Claypole (çünkü uzun bacaklı erkek yolcu oydu), “Üç varmış, otuz varmış senin üstüne vazife değil,” diye yanıtladı. “Sen kalk da yürümene bak, yoksa tekmeyi yiyeceksin ha, bak, deyivereyim.”

Noah burnu öfkeden büsbütün kızarak söylediğini yapmaya cidden niyetliymiş gibi üzerine yürüyünce kadın başkaca söz etmeden ayağa kalktı ve onun yanı sıra iki büklüm, yola koyuldu.

Birkaç yüz metre gittikten sonra, “Noah be, gece nerede konaklıyoruz?” diye sordu.

Yaptığı uzun yürüyüş nedeniyle sinirleri hayli bozuk olan Mr. Noah Claypole, “Ne bileyim ben!” diye homurdandı.

“Yakında bir yerde dururuz umarım.”

Mr. Claypole, “Yok, yakın bir yerde filan değil!” dedi. “Yakın yerde duraklayacak değiliz. Onun için hiç boşuna heveslenme.”

“Ama neden?”

Mr. Claypole ağırbaşlılıkla, “Ben sana bir şeyi yapacağım ya da yapmayacağım dedim mi yetmeli,” dedi “Nedeni niçini seni hiç ilgilendirmez.”

Charlotte, “Bu kadar sinirlenme canım!” diye söylendi.

“Kentin kapısında ilk gördüğümüz hana girip yatsak ne kadar hoş olur, değil mi? Sowerberry bizi eliyle koymuş gibi bulsun diye!” Mr. Claypole alaylı bir ses tonuyla konuşuyordu. “Yağma yok! Benim niyetim kente girip izimi en dar, en kuytu sokaklarda yitirmek. En kalabalık yerde, şöyle köşe bucak bir han buluncaya kadar duraklamaya hiç niyetim yok! Sersem kadın, sen otur kalk Tanrına şükret ki benim kafam çalışıyor. Çünkü işin başında mahsus ters yola sapıp dolaşarak başka taraftan dönmemiş olsaydık, seni bir hafta önce yakalayıp deliğe tıkmışlardı bile, küçükhanım. Değerdi de yani bu aptallığına!”

Charlotte, “Biliyorum, ben senin kadar kurnaz değilim,” dedi. “Ama her suç da ille bana yükleyip sen deliğe tıklıydın deme. Ben tıklıydım sen de tıklıydın elbet!”

Noah, “Parayı kasadan sen aldın, bal gibi biliyorsun bunu,” dedi.

Charlotte, “Senin için aldım, ruhum Noah,” diye karşılık verdi.

Mr. Claypole, “Benim için aldın da ben de parayı iç mi ettim yani?” diye sordu.

“Yok. Bana güvendiğin için parayı benim taşımama izin verdin, kuzular gibi.” Charlotte Noah’nın çenesini tutup kaldırarak, “Zaten kuzumsun sen benim,” dedi ve onun koluna girdi.

Durum gerçekten böyleydi ama hiçbir kimseye gözü bağlı, budalaca güvenmek Mr. Claypole’un huyu olmadığına göre bu beyefendinin hakkını yememek için hemen belirtelim ki eğer parayı şu âna kadar Charlotte’a teslim ettiyse bu, izlenilip ele geçtikleri takdirde paranın onun üstünde bulunmasını sağlamak ve kendini temize çıkarma fırsatı yaratıp kaçmayı kolaylaştırabilmek içindi. Ama elbet gizli amaçlarını dışarı vurmadı ve iki kader arkadaşı, çifte kumrular misali yollarını sürdürdüler.

Mr. Claypole ihtiyatlı olmak kararı gereğince hiç durmadan, Islington’daki Angel Inn’e gelinceye kadar yürüdü. Buradaki yolcu ve araba kalabalığından zekice bir sonuç çıkararak Londra’ya gerçekten ulaşmış olduklarını aklı kesti. Ancak hangi sokağın daha kalabalık ve dolayısıyla daha sakınılacak olduğuna bakabilmek için duralayarak Saint John’s Road’a saptı. Çok geçmeden Gray’s Inn adlı hanla Smithfield arasında uzanan ve Londra’nın en kötü, en aşağılık semti olan pis ve karman çorman sokaklara dalmış bulunuyordu.

Bu sokaklar boyunca Noah Claypole, Charlotte’u ardından sürükleyerek yürümeye devam etti. Bazen rastladığı küçük bir hanın dış görünüşünü bütünüyle kavrayabilmek için kaldırımdan aşağı iniyor, sonra her nedense hanı fazla göz önü bularak gene yürümeye başlıyordu.

Sonunda şimdiye kadar gördüklerinden daha pis ve döküntü bir hanın önünde durdu. Bir de karşı kaldırıma geçip süzdükten sonra o gece bu handa konaklamaya karar verdiğini bildirmek lütfunda bulundu.

“Ver şu bohçayı artık,” diyerek kadının sırtındaki yükü çözüp kendi omzuna attı. Sonra, “Sakin ben sana bir şey sormadan ağzını açıp konuşmak yok ha!” dedi. “Nedir bu yerin adı Üç Sa... Üç... neymiş?”

“Sakatlar.”

Noah, “Üç Sakatlar!” dedi. “İyiye alamet. Yürü bakalım. Peşime düş, sakın hiç geride kalma.”

Bu uyarılarda bulunduktan sonra Mr. Noah tangırtılı kapıyı omzuyla itti ve peşinde yol arkadaşı olduğu halde hana girdi.

Bar kısmında genç bir Yahudi’den başka kimsecikler yoktu. Bu genç iki dirseğini birden tezgâha dayamış, pis bir gazeteyi okumaktaydı. Noah’ya dik dik baktı; Noah da ona dik dik baktı. Sonra, “Üç Sakatlar burası mı?” diye sordu.

Bardaki genç, “Budadıld adı okud,” diye yanıtladı.

Noah, “Kente gelirken yolda rastladığımız bir bay bize burayı salık verdi,”

dedi ve saygı uyandırmak için bulduğu bu kurnazca çareye dikkatini çekmek, belki de şaşkınlık göstermesini önlemek için dirseğiyle Charlotte’u dürttü. “Bu gece burada kalmak istiyoruz.”

Barmen, “Bidmem yed vad mı ama bid sodayım,” dedi.

Bunun üzerine Barney onları ufak bir arka odaya aldı ve istenilen nevaleyi önlerine getirdi. Sonra bu gece burada kalabileceklerini bildirdi ve sevimli çifti rahat rahat yiyip içsinler diye baş başa bırakarak dışarı çıktı.

Efendime söyleyeyim; bu arka oda bar kısmının tam arka tarafına ve birkaç basamak aşağısına düşüyordu. Yani barda duran birisi, duvarda, yerden bir buçuk metre yukarıdaki küçük bir camlı pencereyi gizleyen perdeyi açmak yoluyla, arka odadaki konukları görmekle kalmaz, kulağını da aralığa dayarsa içeride ne konuşulduğunu açık seçik duyabilirdi (bu işi yaparken kendisinin içeriden görülme tehlikesi pek yoktu çünkü pencere duvarın loş bir köşesinde, bir tavan atkısının gölgesindeydi).

Han sahibi daha bu dikiz camından gözünü ayıralı beş dakika ya olmuş ya olmamış, Barney de konukların yanından yeni dönmüştü ki, akşam mesaisine çıkmış olan Fagin, çömezlerinin bazılarından haber sormak üzere bara girdi.

Barney hemen, “Şş,” dedi! “İdedde yabaddı vad.”

İhtiyar, “Yabancı ha!” diye fısıldadı.

Barney, “Heb de ped madrad!” dedi. “Tadradad yedme. Aba tat sada göde!”

Bu bilgi besbelli Fagin’i pek ilgilendirmişti. Bir tabureye çıkarak gözünü pencereye uydurdu. Buradan Mr. Claypole’un tabaktan soğuk sığır eti, sürahiden de bira alarak lokma ve yudumlar halinde Charlotte’a verdiğini ve Charlotte’un da oturmuş sabırla erkeğinin keyfine göre yiyip içtiğini görebiliyordu.

Fagin dönüp Barney’ye bakarak, “Hmm!” dedi. “Bu çocuğun hallerini beğendim. Kızı nasıl terbiye edeceğini öğrenmiş bile. İki gözüm, hiç çıt çıkarma da şunların konuşmasını dinleyeyim, bakalım neler diyorlar.”

Fagin gözünü gene pencereye, kulağını da aralığa uydurdu ve dikkatle dinledi. Yüzünde ihtiyar bir şeytanın yüzüne yaraşacak kurnaz ve açgözlü bir ifade vardı.

Mr. Noah Claypole bacaklarını uzatabildiği kadar uzattı ve başlangıcını Fagin’in duymamış olduğu bir konuşmayı sürdürerek, “İşte böyle,” dedi. “Niyetim bir beyefendi olmak. Artık tabutçuluğa paydos, canımın içi... Gelsin bana lüks hayat. İstersen seni de hanımefendi yaparım.”

Charlotte, “İstemez olur muyum, ciğerimin köşesi,” diye yanıtladı. “Ama patronun kasasını boşalttıktan sonra tüyüp gizlenmek insana her zaman kısmet olmaz.”

“Satarım kasaların anasını be! Bu dünyada boşaltılabilecek kasadan başka şeyler de var!”

“Yani ne demek istiyorsun?”

Noah bira içtikçe coşarak, “Yani cep, kadın portföyü, ev, araba, banka demek istiyorum,” diye yanıtladı.

“Ama sen bütün bunları yapamazsın ki, canımın içi!”

“Ben de yapabilenlerle ahablık kurmak için gözümü dört açarım. Onlar elbet bizden yararlanmanın bir yolunu bulurlar. Yahu, sen tek başına elli karıya bedelsin! Ben ömrümde senin kadar hinoğluhin, sinsi, fırsat verince senin kadar saman altından su yürütebilen karı görmedim be!”

Charlotte, “Ah, ne tatlı şeyler söylüyorsun bana!” diyerek Noah’nın o meymenetsiz yüzüne bir öpücük kondurdu.

Noah büyük bir ağırbaşlılıkla onun kollarından sıyrılarak, “Tamam, yeter artık!” dedi. “Fazla sırnaşma, yoksa kızıveririm ha!.. Ben aslında bir çete reisi olup onların iplerini elimde tutmak, gizlice onları izleyip gözetlemek istiyorum. Kâr getirdiği takdirde tam bana göre bir iş olur. Bu meslekten bir bayla tanışabilirsek... Ben derim ki senin cebindeki yirmi sterlinlik banknot helal olsun derim. Zaten kendimiz nasıl bozdurabileceğimizi pek bilemediğimize göre...”

Bu düşüncesini belirttikten sonra Mr. Claypole gayet bilgiç bir edayla bira sürahisinin içine baktı; sürahiyi iyice çalkaladıktan sonra uzun uzun yudumladı. Besbelli bu onun keyfini iyice tazelemişti. Genç adam bir ikinci yudum almayı tasarlıyordu ki birden kapı açılıp içeriye yabancı bir adamın girmesi buna engel oldu.

Gelen yabancı adam Fagin’di. Öyle bir güler yüzlü hali vardı ve yerlere kadar öyle bir eğildi ki demeyin gitsin! Böylece ilerleyerek yandaki masaya oturdu ve pişmiş kelle gibi sırtmakta olan Barney’ye içki söyledi. Ellerini ovuşturarak, “Bu gece hava pek tatlı olmakla birlikte mevsime göre biraz serince sayılır, efendim,” dedi. “Anladığıma göre taşradan geliyorsunuz, değil mi efendim?”

Noah Claypole, “Nerden anlıyormuşsun bunu?” diye sordu.

Fagin, “Bizim Londra’da bu kadar toz yoktur,” diyerek Noah’nın ve kız arkadaşının pabuçlarıyla bohçalarını gösterdi.

Noah, “Zehir gibi herifsin be! Hah, hah, ha!” diye güldü. “Duydun ya, Charlotte!”

İhtiyar Yahudi sesini sır verir gibi alçaltarak, “İki gözüm, bu kentte zehir gibi olmazsan hapı yutarsın,” diye fısıldadı. “Yalanım yok, göreceksin!”

Fagin böyle diyerek sağ elinin işaretparmağıyla burnunun yan tarafına şöyle

bir vurdu. Noah da bu hareketi taklide özendi ama burnu o kadar büyük olmadığı için pek beceremedi. Gelgelelim Fagin bunu, onun kendisiyle tamamen aynı görüşte olduğuna dair bir işaret olarak kabul etti ve Barney'nin tam bu sırada getirdiği içkiyi oldukça içtenlikli bir tavırla yeni tanışlarına sundu.

Mr. Claypole dudaklarını şapırdatarak, "Nefis doğrusu!" diye görüşünü açıkladı.

Fagin, "Pahalıdır da!" diye yanıtladı. "Bunu her zaman içebilmek için insanın her daim kasalar, cepler, portföyler, evler, bankalar ve posta arabaları soyup boşaltması gerekir!"

Mr. Noah kendi sözlerinin böyle yinelendiğini duyar duymaz apıştı kaldı ve benzi kül gibi oldu; korku dolu gözlerle bir Fagin'e, bir Charlotte'a bakmaya başladı.

Yaşlı adam sandalyesini onların yanına çekerek, "Senin benden hiç korkun olmasın evladım," dedi. "Keh, keh! Şansın varmış da rastlantıyla senin dediklerini benden başka duyan olmadı. Çok şansın varmış doğrusu!"

Noah, bacaklarını dediği dedik beyefendiler gibi uzatmaktan vazgeçip toparlayabildiğince sandalyesinin altına sokuşturarak, "Ben çalmadım!" diye kekeledi. "Hep bu kızın başının altından çıktı! Para da hâlâ senin üstünde Charlotte! İnkâr edemezsin bunu!"

Fagin, "Parayı kimin çaldığı, kimde olduğu fark etmez, iki gözüm," diye konuştu ama atmaca gibi gözlerle kızdan ve iki bohçadan yana bakmaktan da geri kalmadı. "Ben de aynı yolun yolcusu olduğum için bu yaptığınız işi beğendim."

Mr. Noah Claypole kendini biraz toparlayarak, "Hangi yol?" diye sordu.

Fagin, "O mesleğin yolu," diye yanıtladı. "Handakiler de bizdendir. İlk atışta isabet ettirmişsin yavrum. Burada tamamen güvenlik altındasın. Koca şehirde Sakatlar'dan daha güvenli yer yoktur, inan; yani, bizden olanlar için tabii. Sana da, yengeye de kanım kaynadı. Onun için herkes uyarıldı. Yani içiniz rahat edebilir."

Bu sözler üzerine Mr. Noah Claypole'un içi rahat etmiş olabilirdi ama dışı hiç de rahat değildi. Çünkü ayaklarını ordan oraya sürüp çeşitli münasebetsiz biçimlere girerek ezilip büzülüyor ve yeni dostunu korku karışık bir kuşkuyla süzüyordu.

Fagin, "Dahasını da söyleyeyim," diye sözünü sürdürdü. "Senin en büyük dileğini yerine getirebilecek bir dostum var benim. Sana yol gösterir. Önce kendine en uygun gelen meslek dalını seçer, sonra zamanla hepsini birer birer öğrenirsin."

Noah, “Ciddi konuşuyormuş gibi bir halin var,” dedi.

Fagin, “Ciddi konuşmamakla elime ne geçer sanki?” diye omuz silkti. “Bana bak! Gel dışarıda konuşalım biraz seninle.”

Noah bacaklarını derece derece masanın altından çıkararak, “Kendimizi zahmete sokup yerimizden kımıldamaya gerek yok,” diye yanıtladı. “Charlotte gider eşyaları yukarı taşır. Hey Charlotte, sen şu bohçaların gereğine bak!”

Büyük bir azametle verilmiş olan bu buyruğu kız gık demeden yerine getirdi ve bohçaları elinden geldiğince yüklenip dışarı çıktı. Noah da o geçebilsin diye kapıyı açtı ve uzaklaştığına güven getirmek için arkasından baktı. Gene yerine geçtiği zaman, “Oldukça kontrol altında sayılır, değil mi?” diye sordu.

Vahşi bir hayvanı evcilleştirmiş olanların ses tonuyla konuşuyordu.

Fagin onun omzuna vurarak, “Bundan daha iyisi olamaz!” dedi. “Sen bir dâhisin, iki gözüüm.”

Noah, “Herhalde öyleyimdir!” diye yanıtladı. “Sanırım dâhi olmasaydım şimdi burada olmazdım. Ama bana bak! Zamanı boşa geçirme; bizim kız handiyse gelir.”

Fagin, “Peki, buna ne diyorsun?” diye sordu. “Eğer dostuma ısınırsan onun çetesine katılmaktan daha iyi iş düşünebiliyor musun?”

Noah o ufak gözlerinden birini kırparak, “Mesleğinin eri mi?” diye sordu. “Sen ondan haber ver.”

“En üst kademede. Elinin altında bir sürü insan. Mesleğin en seçkin çevresine sahiptir.”

Noah, “Hepsi kentli ya?” diye sordu.

Fagin, “Aralarında taşradan gelme tek bir çaylak yok,” diye yanıtladı. “Emin ol, seni de almazdı. Benim tavsiyemi bile dinlemezdi ama şu ara yardımcı bakımından eli biraz darda da.”

Noah elini pantolon cebine vurarak, “Uçlanmamız şart mı yani?” diye sordu.

Fagin son derece kesin bir tavırla, “Başka türlü olanağı yok,” diye yanıtladı.

“Yirmi sterlin ama! Çok para be!”

“Bozdurulamadıktan sonra hiç de çok sayılmaz. Numarası, tarihi belli değil mi? Bankaya da haber verilmiştir herhalde? Arkadaşımın ne işine yarar ki? Ülke dışına çıkartmak gerek. O zaman da karaborsada az bir şey getirir.”

Noah duraksayarak, “Kendisini ne zaman görebilirim?” diye sordu.

“Yarın sabah.”

“Nerede?”

“Burada.”

Noah, “Hım,” dedi. “Maaş nasıl?”

“Beyler gibi yaşayacaksın. Yatıp kalkmak, yiyip içmek, tütün, içki bedava. Kazandığının yarısını vereceksin. Hanım kız da öyle.”

Açgözlülük bakımından pek de ılımlı sayılamayacak olan Noah Claypole dostumuz, kendini tamamen bağımsız duyabilseydi bu öneriye (bütün parlaklığına karşın) “he” der miydi? Burası hayli kuşkulu. Ama olumsuz yanıt verirse yeni tanışının da onu derhal polise verebileceğini düşündükçe yavaş yavaş yumuşadı ve bu şartları uygun bulduğunu bildirdi.

“Ama bana bak! Bizim kız çok çalışacağına göre ben kendim çok hafif bir iş isterim.”

Fagin, “Şöyle fantezi bir şey, öyle mi?” diye sordu.

“Tamam... öylesine bir şey. Bana bak, bana nasıl bir iş uygun düşer dersin? Hani bilirsin ya, fazla yorucu ya da tehlikeli olmayan bir şey. İşte bu cinsten bir iş gerek.”

Fagin, “Demin konuşurken ispiyonculuk konusunda bir şeyler söylediğini duydum,” dedi. “Dostumun bu işi hakkıyla başaracak birine çok ihtiyacı var.”

Mr. Noah Claypole ağır ağır, “Gerçekten de böyle bir laf etmişim,” dedi. “Günün birinde bu işte elimi denemeyi de isterim namussuzum. Ama ispiyonculuk bir başına para getirmez, biliyorsun.”

Fagin düşüncelere dalarak ya da dalmış gibi yaparak, “Pek doğru!” dedi. “Öyle. Para getiremeyebilir.”

Noah onu kaygıyla süzerek, “Öyleyse başka ne iş düşünüyorsun?” diye sordu. “Sinsi bir iş olmalı ama sağlam olmalı. Hani kendi evimdeymiş gibisinden bir şey.”

Fagin, “Yaşlı kadınlara ne buyurursun?” diye sordu. “Onların elindeki çantalarla paketleri kapıp kaçmakta iyi para vardır.”

Noah başını olmaz der gibilerden salladı.

“Ama avazları çıktığı kadar bağırıp bazen adama tırmık bile atmazlar mı? Hiç işime gelmez benim. Girebileceğim başka alan yok mu?”

Fagin elini Noah’nın dizine vurarak, “Dur! Buldum!” dedi. “Sübyan alanı!”

Mr. Claypole, “O da nesi?” diye sordu.

Fagin, “Evladım, sübyan dediğimiz, annelerinin ellerine beş-on kuruş, bir lira filan verip bakkala, çakkala gönderdiği küçük çocuklardır; yapacağın iş de onların elinden paralarını çekip almak. Daima ellerinde hazır tutarlar nasılsa. Sonra ittirdiğin gibi yere düşürürsün veletleri; yavaş yavaş yürüyerek uzaklaşırsın. Gören de hiç kuşkulamaz, çocuk yere düşüp bir yerini acıttı sanır. Keh! Keh! Keh!”



Yahudi ve Morris Bolter birbirlerini anlamaya çalışıyorlar.

Mr. Claypole da mest olup bacaklarını havaya kaldırarak “Keh! Keh!” diye güldü. “Vay canına be, tam bana göre bu!”

Fagin, “Elbet sana göre,” diye yanıtladı. “Camden Town, Battle Bridge gibi semtlerde kendine şöyle, çarşıya giden piçlerin bol olduğu birkaç güzel alan çizersin. Sonra artık günün her saatinde, paşa gönlünün dilediği kadar sübyan yolar durursun. Keh! Keh! Keh!”

Böyle diyerek Fagin dirseğiyle Noah’nın kaburgasını dürtükledi ve ikisi birlikte uzun uzun kahkahalarla güldüler.

Biraz sonra Charlotte geri geldi, Noah da kendini toparladı.

“Bu iş artık tamam!” dedi. “Yarın saat kaçta diyelim?”

“On iyi mi?”

Noah, iyi der gibilerden baş sallayınca Fagin, “Dostuma ne ad bildireyim?” diye sordu.

Böyle kritik durumlara önceden hazırlıklı olan Mr. Claypole, “Mr. Bolter dersin,” diye yanıtladı. “Mr. Morris Bolter. Bu da Mrs. Bolter.”

Fagin gülünç bir resmîlikle eğilerek, “Mrs. Bolter’ın emrine amadeyim efendim,” dedi. “Umarım yakın zamanda kendisini daha yakından tanımak şerefine kavuşurum.”

Noah, “Duydun mu Charlotte?” diye gürledi.

Mrs. Bolter elini Yahudi’ye doğru uzatarak, “Evet, Noah’cığım,” dedi.

Bir zamanların Noah Claypole’u olan Mr. Morris Bolter, “Noah onun bana taktığı şakadan bir addır,” dedi. “Anlarsın ya?”

Fagin bu seferlik nasılsa doğruyu söyleyerek, “Evet, anlıyorum,” diye yanıtladı. “Hem de tamamen. Şimdi artık size iyi geceler dilerim.”

Böylece uzun uzun vedalaşmalar ve iyilik dileklerinden sonra Fagin oradan ayrıldı.

Noah da hanım arkadaşını ona iyi kulak vermesi için uyararak Fagin’le yapmış olduğu anlaşmayı anlattı. Üzerindeki “küçük dağları ben yarattım” gibilerinden gururlu hava ona pek yaraşıyordu doğrusu. Öyle ya, sadece erkek oluşunun şeref ve ciddiliğini bilmekle kalmayan, aynı zamanda Londra ve çevresi sübyan alanına kayırılmış olarak atanmanın önemini de kavramış bir beyefendiydi bugüne bugün!

41. Mudfog’dan Islington’daki Angel’e kadar Londra ve York’u bağlayan yola verilen addır; kemerli bir viyadüğün altından geçer. Viyadük, 1813’te inşa edilmiş, 1897’de yerine çelik bir köprü yapılmıştır. (Y.N.)

VI

Elegeçmez'in başının nasıl derde girdiğini anlatıyor

Mr. Claypole, diğer adıyla Morris Bolter, varılan anlaşma gereğince ertesi gün Fagin'in evine gidince, "Demek söz ettiğin o yakın dost sen kendindin, öyle mi?" diye sordu. "Aşkolsun be! Ama dün gece aklıma geldi!"

Fagin en sevimli sırıtışıyla, "Herkes kendi kendinin en yakın dostudur evladım," dedi. "Dünyada hiç kimsenin kendisi kadar yakın dostu yoktur."

Morris Bolter bir dünya adamı tavrı takınarak, "Yalnız bazen de insanlar kendi kendilerinin en büyük düşmanı olurlar," diye felsefe yürüttü.

Fagin, "Sakın buna inanma," dedi. "Bir adam kendi kendinin düşmanıysa bu gene kendi kendini gereğinden çok kayırdığı ve ölçüyü şaşırdığı içindir, yoksa başkalarını kendinden çok gözettığı için değil. Hadi canım sen de! Doğada yoktur böyle şey."

Mr. Bolter, "Varsa bile olmaması gerekir," dedi.

"Akla uygun olan bu. Bazı sihirbazlara göre üç rakamı tılsımlıdır, bazılarına göre de yedi rakamı. Aslında ikisi de değildir yavrucuğum. Aslında bir numaradadır tılsım... Bir numara!"

Mr. Bolter, "Kah! Kah! Yaşasın bir numara!" diye bağırdı.

Fagin bu kez tezini biraz daha açmak gereğini duyarak, "Bizimki gibi küçük bir topluluk içinde sadece bir tek genel 'bir numara' vardır, iki gözüm evladım," dedi. "Yani kendini bir numara saymak istiyorsan beni de, bütün diğer genç arkadaşlarını da bir numara saymak zorundasın."

Mr. Bolter, "Buna bok yemek denir!" diye homurdandı.

Fagin bunu duymazdan gelerek, "Yani demek istediğim," diye sözünü sürdürdü. "Hepimiz öyle içli dışlı olmuşuz, çıkarlarımız da o kadar birbirine bağlı ki başka çaremiz yok. Örneğin senin amacın bir numarayı, yani kendi kendini kayırmak, değil mi?"

"Elbet. Tam üstüne bastın babalık!"

"Güzel. Ama kendini kayırabilmen için beni de kayırman şart. Demek ki böylece ben de oluyorum bir numara!"

Bencillikten yana nasibi pek bol olan Noah, “Yani iki numara demek istiyorsun,” dedi.

Fagin, “Hayır, hiç de iki numara demek istemiyorum!” diye yanıtladı. “Senin için sen ne kadar önemliysen ben de o kadar önemliyim.”

Noah, “Baksana bana!” diyerek onun sözünü kısa kesti. “Sen çok iyi bir adamsın, benim kanım da sana iyice kaydadı falan filan, ama ne olsa artık bu derece de can ciğer kuzu sarması değiliz be!”

Fagin omuz silkip el açarak, “Sen bir düşün!” dedi. “Sadece aklını kullan. Sen bugüne kadar gayet güzel bir iş başarmışsın; ben de bu yüzden sana hayranım! Ama beri yandan da bu iş senin boynuna, düğümlemesi o kadar kolay, çözülmesi dersin o kadar güç olan o kravatu da takmaya yarar evlatçığım. Yani açık konuşmak gerekirse, yağlı ipi, iki gözüm!”

Mr. Bolter, elini birden boğazını sıkmış gibi boynundaki mendile götürdü ve kelimeleri ayırt edilememekle birlikte, “Evet” demeye geldiği tınısından anlaşılan bir yanıt mırıldandı.

Fagin, “Şu darağacı yok mu iki gözüm, şu darağacı!” diye konuşmasını sürdürdü. “Pek biçimsiz bir trafik işaretidir ki, sonu uçurumla biten keskin bir dönemeci gösterir. Kaç yiğidin parlak meslek hayatı bu dönemde sona ermiştir bir bilsen! Şimdi senin ereğin de yolu rahat ve güvenli tarafından yürüyüp bu dönemeci uzakta tutmaktır.”

“Gayet tabii! Ne demeye açarsın sanki böyle sözleri?”

Fagin kaşlarını kaldırarak, “Sadece sözlerimin anlamını sana açıkça gösterebilmek için,” diye yanıtladı. “Şimdi bu amacında başarılı olup olmaman biraz da bana bağlı. Benim şu küçük işimi alnımın akıyla yürütebilmem de biraz sana bağlı. Birincisi sana göre bir numaraysa, ikincisi de bana göre bir numara. Kendi bir numarana ne kadar değer veriyorsan benim bir numaramı da o kadar gözetmen gerekir... Yani dönüp dolaşıp sana ilk söylediğim şeye geliyoruz: Bir numaraya verdiğimiz önem hepimizi birbirimize kaynaştırıyor. Ve kaynaştırmak da zorunda yoksa hepimiz birden çözülür, darmaduman oluruz!”

Mr. Bolter düşünceli bir tavırla, “Çok doğru,” dedi. “Anasını satayım, sen de az kurnaz tilki değilsin hani!”

Fagin bu övgünün yalnızca bir nezaket gösterisi olmadığını ve kurnaz dehasıyla yeni çömezinin gerçekten de gözlerini kamaştırdığını hoşnutlukla görebiliyordu. Ve yeni bir çömezin, işin daha ilk başından gözlerinin kamaşması son derece önemliydi. Gayet yararlı ve istenilen bir şey olan bu etkiyi güçlendirmek için Fagin, daha ilk vurduğu darbenin etkisi geçmeden bu kez de işinin genişliğini ve boyutunu ayrıntılı olarak anlatmaya başladı. Hayalle gerçeği

işine geldiği gibi birbirine karıştırıyor ve ikisinden de öyle bir hünerle yararlanıyordu ki, Mr. Bolter’ın ona karşı duyduğu saygı her an gözle görülebilir derecede artıyor; aynı zamanda Fagin’in planları için gerekli olan bir korkuyla da karışıyordu.

Fagin sonunda, “İşte bu karşılıklı inan ve güvendir, beni en ağır kayıplar karşısında bile avutan!” diye ekledi. “Sağ kolum olan adamımı dün sabah yitirdim ne yazık ki!”

Mr. Bolter, “Sakın ölmedi ya?” diye telaşlandı.

“Yok, yok! O kadar da kötü değil. Pek o kadar kötü sayılmaz.”

“Yani? Sakın yoksa...”

Fagin onun sözünü keserek, “Emniyete çağrıldı,” dedi. “Evet. Emniyetten çağırdılar onu.”

“Ağır bir şey mi?”

Fagin, “Yok, pek ağır sayılmaz,” diye yanıtladı. “Yankesiciliğe teşebbüsten tutukladılar. Üstünde de gümüş bir enfiye kutusu buldular. Kendi malı halbuki, kendi öz malı yavrucuğum. Çünkü kendisi de enfiye kullanırdı. Pek tiryakisiydi. Onu bugüne kadar içeride bıraktılar. Sözümona enfiye kutusunun sahibini tanıyorlarmış. Aah, ah, elli gümüş kutu ederdi o! Geri alabilmek için elli gümüş kutunun bedelini saymaya hazırım. Ah, Elegeçmez’i tanımalıydın evladım; Elegeçmez’i tanımalıydın!”

“Ama bundan sonra tanımak fırsatını bulurum ya, umarım yani? Öyle değil mi yoksa?”

Fagin, “Bundan biraz kuşkuluyum,” diye içini çekti. “Yani kanıtları toplamazlarsa kısa ceza yer. Bilemedin altı-yedi hafta sonra aramıza döner gene. Ama aleyhine yeni kanıtlar getirirlerse yolculuk var demektir. Elegeçmez’in ne yaman çocuk olduğunu da bildikleri için bu yolculuk müebbet olur kesinlikle. Elegeçmez’e müebbetten aşağısını vermezler.”

Mr. Bolter, “Yolculuk varmış, müebbetmiş,” diye söylendi. “Ne demek bunlar? Benimle bu yollu konuşmanın ne anlamı var yani? Adam gibi konuş da ben de anlayayım.”

Fagin bu karışık deyimleri gündelik dile çevirmek üzereydi. Bu sayede Mr. Bolter dostumuz onun bu sözlerle “ölünceye kadar sürgün”ü kastettiğini anlayacaktı. Gelgelelim Mr. Charley Bates’in içeri girmesiyle konuşmaları yarım kaldı.

Charley Bates’in elleri pantolon ceplerindeydi ve yüzü yarı gülünç bir üzüntü ifadesiyle buruşmuştu. Yeni meslektaşıyla tanıştırdıktan sonra ustasına dönerek, “Her şey bitti, Fagin,” dedi.

Yahudi dudakları titreyerek, “Ne demek istiyorsun?” diye sordu.

“Enfiye kutusunun sahibi olan beyi bulmuşlar. İki üç bey daha geliyormuş, Elegeçmez’e başka suçlar da yüklemek için. Artık yol bileti kesilmiş sayılır. Fagin, bana tepeden turnağa siyah bir yas kıyafeti düz artık; şapkama da bir kara kurdele al da yola çıkmasından önce gidip onu göreyim...”

“Jack Dawkins’in, yaman Jack’imizin, şunca yıllık Elegeçmez’in üç paralık bir enfiye kutusu uğruna yolcu olduğunu düşünmek! Ben onun altın saatle kordondan aşağıya tenezzül edeceğini hiç sanmazdım! Ah, keşke bir para babasını filan soyup soğana çevireydi de yolcu olacaksa beyler gibi şanıyla, şerefiyle olaydı... Böyle beş paralık kopuklar gibi değil!”

Bahtsız arkadaşının derdini paylaştığını bu şekilde belirttikten sonra Charley, yüzünde bir üzüntü ve umutsuzluk ifadesiyle kendini en yakın iskemleye bıraktı.

Fagin ondan yana öfkeli bir bakış fırlatarak, “Onun şansız, şerefsiz olduğunu da nerden çıkartıyorsun?” diye sordu. “Sizin aranızda o daima en yüksek düzeyde değil miydi? Herhangi bir konuda ona erişebilecek, hatta yaklaşılabilecek tek kişi var mıydı aranızda? Ha?”

Charley Bates üzüntüden boğuklaşmış bir sesle, “Tek kişi bile yoktu, tek kişi bile!” diye konuştu.

Fagin öfkeyle, “Öyleyse neler saçmalıyorsun sen?” dedi. “Ne diye zırlayıp duruyorsun böyle?”

Üzüntüsünün derinliği yüzünden ustasına bile başkaldıracak hale gelen Charley, “Bütün bunları bizden başka bilen yok da ondan!” diye diklendi. “Mahkemede söylenmeyecek bunların hiçbirisi! Onun aslında ne büyük bir insan olduğunu yarı yarıya bile kimse bilmeyecek. Newgate Takvimi’ne nasıl geçecek hayatı? Belki adı bile geçmeyecek. Ah, dertli başım! Ne acı! Ne acı!”

Fagin sağ elini uzattı ve vücudunu sara tutmuş gibi sarsan için için bir gülüşle Mr. Morris Bolter’a doğru dönerek, “Keh, keh!” dedi. “Bak iki gözüm evladım; meslekleriyle nasıl övünç duyuyorlar, görüyorsun ya?”

Mr. Bolter, evet der gibilerden başını eğdi. Fagin de Charley’nin kederini birkaç saniye belirgin bir hoşnutlukla seyrettikten sonra yanına yaklaştı ve omzunu okşadı. Avutucu bir sesle, “Üzülme bu kadar, Charley,” dedi. “Her şey ortaya çıkar mutlaka, başka türlü olamaz. Elegeçmez’in ne akıllı çocuk olduğunu dünya âlem öğrenecek, bak göreceksin. Kendini belli edecek o! Ustasıyla arkadaşlarının yüzünü kara çıkarır mı hiç? Sonra bir düşün Charley, yaşı da ne kadar küçük! O yaşta müebbet sürgün! Ne büyük şeref, Charley’ciğim!”

Birazcık avunan Charley, “Evet,” dedi. “Şeref olmasına şeref gerçekten.”

Fagin, “Hiçbir eksiği olmayacak,” diye sözünü sürdürdü. “Zindanda beyler

gibi yaşayacak Charley; beyler gibi! Birası her gün gidecek. Cebinde de parası olacak, harcamasa bile yazı tura oynasın diye!”

Charley, “Sahi mi söylüyorsun?” dedi.

“Canım çıksın sahi söylüyorum. İleri gelenlerden bir de avukat tutacağız Charley, çenesi en güçlü olanlardan birini, Elegeçmez’in savunmasını yapsın diye. Canı isterse kendisi de bir demeç verir. Gazetelerden okuruz artık: ‘Elegeçmez adı duyulunca kahkahalar yükseldi ve mahkeme salonu birbirine girdi!’ gibilerden. Ha? Ne dersin Charley’ciğim?”

Charley Bates, “Hah! Hah!” diye güldü. “Amma da matrak olur, öyle değil mi Fagin? Elegeçmez onları parmağında nasıl da oynatır, değil mi?”

“Oynatır mı? Oynatacak! Mutlaka!”

Charley bu kez ellerini birbirine sürterek, “Elbet oynatacak!” dedi.

Yahudi gözlerini çömezine dikerek, “Daha şimdiden gözümle görür gibi oluyorum!” dedi.

Charley, “Ben de!” diye güldü. “Hah hah ha!” Kısacası Fagin genç ve tuhaf huylu dostunun suyuna gitmesini öyle iyi başarmıştı ki, önceleri hapisteki Elegeçmez’e bir kurban gözüyle bakan Üstat Bates şimdi onu nefis ve seçkin bir güldürünün baş oyuncusu olarak görmeye ve arkadaşının sahneye çıkıp hünelerini ortaya dökceği zamanı iple çekmeye başlamıştı.

Fagin, “Bugün ne yapıp yapıp bir çaresini bulmalı, onun arkasını aramalıyız!” dedi. “Bir düşüneyim bakayım.”

Charley, “Ben gideyim mi?” diye sordu.

“Dünyada olmaz! Deli mi oldun, evladım? Cinnet mi getirdin ki de kalkıp en olmayacak yere... Yok, Charley, yok! Kaybımız hiç olmazsa bir taneyle kalsın!”

Charley şaka ettiğini belirten bir sırtışla, “Sen kendin gitmek niyetinde de değilsin ya, yani?” diye sordu.

Fagin, “O da pek olmaz!” diye başını salladı. Charley elini Noah’nın koluna koyarak, “Öyleyse bunu neden göndermiyorsun?” diye sordu. “Onu tanıyan yok nasılsa.”

Fagin, “Bilmem ki...” dedi. “Eğer kendisince bir sakıncası yoksa...”

Charley, “Sakınca mı?” diye onun sözünü kesti. “Ne sakıncası olacakmış bunun?”

Fagin bu kez Mr. Bolter’a dönerek, “Hiiç...” dedi. “Gerçekten de hiçbir sakıncası olamaz dostum.”

Noah, “Artık orası pek belli olmaz!” diye başını sallayarak kapıya doğru geriledi. Üzerine ağırbaşlı bir telaş çıkmıştı. “Yok, yok, olmaz!” diye ekledi. “Benim yöntemim değil bu!”

Mr. Charley Bates yeni meslektaşının uzun ve zarafet yoksunu biçimini büyük bir tiksintiyle tepeden tırnağa süzerek, “Bunun yöntemi de neymiş be Fagin?” diye sordu. “Zorlukta kaçmak, bollukta şapur şupur, Tanrı’ya şükür diye her şeyi yalayıp yutmak; bu mu bunun yöntemi?”

Bir günlük Morris Bolter, “Kapat çeneni!” diye Charley’yi payladı. “Büyüklerine karşı arsızlık yapmaya da kalkışma süt kuzusu yoksa külahları değişiriz!”

Bu görkemli tehdit karşısında Charley Bates öyle şiddetli kahkahalarla sarsılmaya başladı ki, Fagin bile bir süre konuşamadı. Sonunda karakolu ziyaret etmesinin hiçbir şekilde tehlikeli olmayacağına Mr. Bolter’ı inandırmaya çalıştı. Çünkü çevirdiği küçük işin haberi ve eşkali başkente ulaşmadığından, onun buraya sığındığı konusunda hiç şüphe duyulmuyordu. Onun için güzelce kılık değiştirirse polis karakoluna pekâlâ Londra’da, başka herhangi bir yere gider gibi elini kolunu sallaya sallaya gidebilirdi; hatta daha bile rahat, çünkü onun tutup da kendi isteğiyle tıpış tıpış polis karakoluna gideceğine hiç kimse ihtimal vermezdi!

Biraz bu düşüncelere aklı yatan ama daha çok Fagin’den duyduğu korkunun etkisine kapılan Noah, sonunda iyice yüzünü asarak bu işi yapmayı üzerine aldı.

Fagin’in talimatı üzerine hemencecik kendi sırtındakileri çıkardı ve onların yerine Yahudi’nin “kırk ambar”ında hazır duran bir arabacı gömleği, kadife pantolon ve deri çizmeler giydi. Kendisine aynı zamanda şeridine turnike biletlere sıkıştırılmış bir fötr şapka ile bir kırbaç da verildi. Böyle donanmış olarak dostumuz, örneğin Covent Garden’den kente yeni gelmiş, merak gidermek için çevreyi gezinen bir taşralı gibi karakola girecekti. Zaten iyice tıpsız, dangıl dungul bir görünüşü olduğu için Fagin onun bu role tıpatıp uyacağından hiç kuşku duymuyordu.

Bu hazırlıklar tamamlandıktan sonra Noah’ya Elegeçmez’i tanıyabilmesi için gerekli olan bilgi verildi ve Charley Bates onu karanlık, kıvrım kıvrım sokaklardan geçirerek Bow Sokağı’nın çok yakınında bir yere götürdü. Burada Noah’ya karakolun tam yerini tarif etti ve geçitten doğru gidip avluya çıkınca sağ taraftaki merdivenin üstündeki kapıdan girmesini ve girerken şapkasını çıkarmasını sıkladı. Sonunda da yolu artık yalnız yürümesini, kendisinin onu tam burada bekleyeceğini söyledi.

Noah Claypole ya da okuyucu isterse Morris Bolter, aldığı görevi yerine getirdi. Üstat Bates çevreyi yakından tanıdığı için talimatı o kadar kusursuzdu ki, Noah hiç soru sormak gereğini duymadan ve yolda hiçbir güçlük çekmeden sorgu yargıcının odasına ulaştı.

Kendini, çoğunluğunu kadınların oluşturduğu bir kalabalık arasında itile kakıla, karmakarışık pis bir odada buldu. Odanın yukarı ucunda parmaklıkla çevrili yüksek bir platform vardı. Burada, sol duvarın önünde suçlu kafesi, ortada tanık hücresi ve sağda da sorgu yargıçlarının masası bulunuyordu.

Bu son saydığımız korkunç yerin önüne, masayı halk gözünden gizleyen bir paravana çekilmişti. Böylece adaletin tam görkemini gözünün önünde canlandırmak, avam tabakasının hayal gücüne (eğer varsa) bırakılmıştı.

Suçlu yerinde iki kadın vardı. Bunlar, kendilerine hayran hayran bakan arkadaşlarını başlarıyla selamlayadursunlar bir yazman elindeki tutanakları iki polisle bir sivil memura okumaktaydı. Bir gardiyan parmaklığa dayanmış, elindeki kocaman anahtarı hafifçe burnuna çarpıp duruyordu. Bundan ancak dinleyicilerin aşırı gevezeliklerini susturmak için bağırıldığı zaman vazgeçiyordu. Bazen de anasının kucağında yarı boğulmuş cılız bir bebeğin ciyaklamaları adaletin ciddiliğini bozduğu zaman gardiyan çocuklu kadına sertçe bakarak, “Çıkar şu çocuğu!” diye buyuruyordu.

Oda havasızdı, pis kokuyordu. Duvarlar kirden rengini yitirmiş, tavan kapkara kesilmişti... Şöminenin üzerinde eski, isli bir büst, platformun arkasındaki duvarda tozlu bir saat vardı. Odada gerektiği gibi işleyen tek şey bu saatti galiba! Çünkü ahlak düşkünlüğü, yoksulluk ya da her ikisiyle de içli dışlı olmak, odadaki bütün canlı varlıkların üzerinde kirli bir iz bırakmıştı ki bu iz, cansız varlıkların üzerindeki kalın, yağlı kir tabakasından daha az iğrenç değildi!

Noah heyecanla çevresine bakınarak Elegeçmez’i aradı.

Ama görünürde o tanınmış kişinin anası ya da ablası olabilecek birçok kadın ve yerine geçebilecek bir-iki de erkek bulunmasına karşın onun tanımına benzer kimsecikler görülüyordu. Noah bir hayli merak ve kararsızlık içinde bir süre bekledi. Sanık yerindeki kadınlar, yargılanmalarına karar çıkınca çevrelerine fiyaka sata sata dışarı yürüdüler. Sonra içeri bir başka tutuklu getirildi ve bunu görünce Noah Claypole’un içi rahatladı. Çünkü yeni tutuklunun aradığı kişiden başkası olamayacağını hemen kestirmişti!

Gerçekten de Mr. Jack Dawkins’di bu gelen. Her zamanki gibi ceketinin kolları dirseklerine kadar kıvrılmış, sol eli cebinde, şapkası sağ elinde olduğu halde ayaklarını sürüye sürüye ve o tarifi olanaksız, dalgalanırcasına yürüyüşüyle gardiyanın önü sıra ilerledi ve sanık hücresinde yerini alarak herkesin duyabileceği bir sesle bu rezil duruma niçin düşürüldüğünü bilmek istediğini söyledi.

Gardiyan, “Çeneni kapa, e mi!” dedi.

Elegeçmez, “Bugüne bugün bir İngiliz değil miyim ben?” diye karşılık verdi.

“Hani bu sıfatla sahip bulunduğum ayrıcalıklar?”

Gardiyana, “Korkma, yakında verirler sana ayrıcalıklarını!” diye onu payladı. “Hem de tuzlu, biberli!”

Mr. Jack Dawkins, “Görürüz bakalım, İçişleri Bakanı neler diyecek aynasızlara!” diye söylendi. “Söylesenize! Nedir bu işin aslı? Sorgu yargıçları bu küçük işi hemen halletseler de gazete okuyacağız diye beni bekletmeseler pek memnun olurum, çünkü Batı Yakası’nda bir bayla randevum var. Ben de kendim gayetle sözünün eri ve dakikasına dakik bir adam olduğumdan zamanında yetişemezsem herif çekip gider sonra. O zaman da bana engel olanların aleyhine zarar ziyan davası açılmaz mıymış, görürüz elbet!”

Sonra Elegeçmez bu konuda oldukça titiz davranacağını göstermek için gardiyana “yargıç kürsüsündeki şu iki pinponun isimlerini” sordu. Bu da dinleyenlerin öyle hoşuna gitti ki herkes kana kana güldü. Charley Bates de orada hazır olsa ancak bu kadar gülebilirdi.

Gardiyana, “Susun!” diye bağırdı.

Yargıçlardan biri, “Bu nedir?” diye sordu.

“Bir yankesicilik olayı, yargıç hazretleri!”

“Bu çocuk daha önce de gelmiş mi buraya?”

Gardiyana, “Çoktan gelmesi gerekirdi!” diye yanıtladı. “Gitmedik başka yer bırakmadığından emin olabilirsiniz. Ben kendisini oldukça iyi bilirim efendim.”

Elegeçmez bu söze mim koyarak, “Beni biliyormuşsun öyle mi?” diye burun kıvırdı. “Hakkında hakaret davası açmama bu sözün yeter de artar bile!”

Yine bir gülüşme oldu ve yine bir sessizlik buyruğu verildi. Yazman, “Tamam; tanıklar nerede?” diye sordu.

Elegeçmez, “Evet, çok doğru!” diye araya girdi. “Neredeymiş şu tanıklar? Onları görmeyi çok istiyorum.”

Bu isteği derhal yerine getirildi çünkü tanık hücrelerine bir polis memuru çıkararak tutukluyu, kalabalık arasında, tanımadığı bir beyin cebinden mendil almaya yeltenirken gördüğünü; daha doğrusu tutuklunun bu mendili cepten çekip aldığını fakat çok eski bir şey olduğunu görünce kendi burnunu sildikten sonra gene beyin cebine koyduğunu anlattı. Bu nedenle polis memuru, hemen yanına yaklaşarak Elegeçmez’i tutuklamıştı. Karakolda aranınca Elegeçmez’in üzerinde, kapağında sahibinin ismi kazılı olan bir gümüş enfiye kutusu çıkmıştı.

Odada hazır bulunan beyefendi de enfiye kutusunun kendine ait olduğuna ve dün, polisin anlattığı kalabalıktan çıkar çıkmaz yokluğunu fark ettiğine dair ifade verip yemin etti. Kalabalıkta, oradan oraya gitmekte pek usta olan bir delikanlı da gözüne ilişmişti ve bu delikanlı şimdi karşıda duran tutuklunun ta kendisiydi.

Yargıç, “Bu tanığa bir sormak istediğin var mı oğlum?” diye sordu. Elegeçmez, “Onunla konuşmak benim şanıma yaraşmaz!” diye yanıtladı. “Herhangi bir diyeceğin var mı?”

Elegeçmez ses etmeyince gardiyan onu dirseğiyle dürterek, “Yargıç hazretleri bir diyeceğin var mı, diye soruyor!” dedi.

Elegeçmez dalgın, düşünce dolu gözlerini gardiyana çevirerek, “Özür dilerim!” dedi. “Bana mı seslendiniz?”

Gardiyan yargıçlara dönerek, “Bu derece yüzünüzü de hiç görmediydim efendim!” diye güldü. “Bana bak tıraşçı, diyeceğin bir şey var mı senin?”

Elegeçmez, “Hayır,” diye yanıtladı. “Burada yok. Çünkü burası adaletin esas dükkânı değil. Zaten bendenizin avukatı da bu sabah Avam Kamarası’nın müdür yardımcısıyla baş başa kahvaltı etmekte. Ama başka bir yerde diyeceklerim olacaktır benim. Avukatımın da! Gayet geniş ve itibarlı olan çevremdeki seçkin ahabplarımın da! Aynasızları doğup doğacaklarına bin kez pişman edeceğiz biz! Bu sabah beni buraya çıkarıp üzerime çirkef çamuru sıçratacakları yerde keşke kurtlu peynir olsaydık diye dizlerini dövecekler ama ben...”

Yazman, “Yargılanmak üzere tutuklanmıştır!” diye delikanlının sözünü kesti. Gardiyan, “Hadi, yürü!” dedi.

Elegeçmez şapkasını avucuyla silerek, “Merak etme, geliyorum!” dedi. Sonra yargıç kürsüsüne dönerek, “Hah!” diye ekledi. “Öyle korkmuş gibi boyun bükmekte bir yarar yok. Hiç insaf göstermeyeceğim size! Zerre bile! Bu size pahalıya oturacak beyefendiler. Sizin yerinizde olmayı dünyada istemem! Zaten şu anda dize gelseniz de yalvarsanız da hapisten çıkacak değilim. Haydi götürün beni! Atın zindana!”

Bu son sözlerle Elegeçmez yakasından tutulup dışarı çıkarılmasına izin verdi. Avluya vardığında hâlâ bu sorunu meclise aksettirteceğine dair atıp tutup sonra da yaptığı işi çok beğenip keyifle sırtıyordu.

Onun ufak bir hücreye tek başına kapatıldığını gören Noah, yolunu kaybetmemeye çalışarak Charley Bates’ten ayrılmış olduğu yere döndü. Burada biraz bekledikten sonra Charley çıkageldi. Ölçülü davranmayı elden bırakmayarak kuytu bir köşeye çekilmiş ve yeni dostunun peşine bir takılan olmadığından iyice emin oluncaya kadar beklemişti.

İki genç hiç gecikmeden eve döndüler ve Fagin’e, Elegeçmez’in, ustasının yüzünü ağartacak biçimde şan ve şöhret kazanmakta olduğunu müjdesini verdiler.

VII

Nancy'nin Rose Maylie'ye verdiği sözü tutma zamanı geliyor. Nancy bunu başaramıyor. Fagin, Noah Claypole'u gizli bir göreve gönderiyor

Nancy dedikleri kız, kurnazlık, yalan dolan ve aldatmacanın her türlüünde çok deneyimli olmasına karşın atmış olduğu adımın, sinirleri üzerinde yaptığı baskıyı tamamen gizleyemiyordu. Hem kurnaz Fagin hem de zalim Sikes kaç kez güvenilirliğine, ondan kuşku duyulmayacağına tamamen inanarak başkalarından gizledikleri sırları ona açmışlardı. Bu sırların hepsi kötü ve bayağı şeylerdi; bu gizli planları tasarlayanlar gözünü kan bürümüş, kötü kişilerdi. Nancy'nin hele Fagin'e karşı beslediği duygularsa apacıydı. Çünkü onu dönüşü olmayan bir suç ve yoksulluk uçurumunun derinlerine adım adım indiren Fagin olmuştu. Gelgelelim öyle zamanlar oluyordu ki kız ona karşı bile yumuşuyordu neredeyse. Kendi vereceği bilgi yüzünden Fagin'in, uzun yıllardan beri kaçınmasını bildiği o demir pençeye yakalanabileceğini, bin kez hak etmiş olduğu sona Nancy'nin elinin itmesiyle düşebileceğini aklına getirdikçe kızın içi bir tuhaf oluyordu.

Bunlar, eski anılardan ve yoldaşlardan bütün bütün kopmayı başaramayan bir zihnin düğümleriydi. Gene de bu zihin tek bir amaca bağlanmasını bilmişti ve yolundan hiçbir biçimde dönmeme kararındaydı. Genç kadın Sikes'ın güvenliği konusunda kaygı duysaydı belki yol yakınken cayabilirdi. Ama sırrının asla açığa vurulmayacağına ilişkin karşı taraftan söz almıştı. Sikes'ın yakalanmasını sağlayabilecek hiçbir ipucu da vermemişti. Hatta suç, yoksulluk ve günah deryasından kurtulmak fırsatını salt Sikes'ın hatırı için tepmişti. Başka ne yapabilirdi? Hayır. Kararından dönmeyecekti!

Nancy'nin bütün iç çatışmaları gerçi hep bu sonuca varıyordu. Ama gene de bu çatışmalar onu döne döne bunaltmaktan geri kalmıyorlar ve geride iz de bırakıyorlardı. Birkaç gün içinde kızcağız zayıflamış, solmuştu. Bazen dalıp gidiyor, çevresinde olup bitenlerle hiç ilgilenmiyor, bir zamanlar en çok kendi sesini duyuracağı konuşmalara katılmıyordu bile. Kimileyin de neşelenmeden gülüyor, nedensiz yere konuşup şamata yapıyordu. Sonra birden susuyor; başı

ellerinde, sessiz ve neşesiz, kara kara düşünmeye başlıyordu. Bu halden kurtulmak için gösterdiği çabalar onun huzursuzluğunu, kafasının arkadaşlarını uğraştıran konulardan çok uzak, çok başka şeylerle dolu olduğunu, belki bu dalgın hallerinden daha iyi belirtiyordu.

Gecelerden pazar gecesi idi. Civardaki kilisenin çanları saat başını çalmaya başladı. Bill Sikes'la Fagin konuşmaktaydılar ama durup çan seslerini dinlediler. Kız da büzülmüş oturduğu alçak sedirin üzerinden başını kaldırıp seslerine kulak verdi: On bir...

Bill Sikes, "Gece yarısına bir saat kaldı!" diyerek gidip perdeyi kaldırdı; dışarı baktı, sonra gene gelip yerine oturdu. "Karanlık, ağır bir hava var dışarıda. Tam iş çevirecek gece ama..."

Fagin, "Ah Bill, iki gözüm!" diye içini çekti. "Hazırda yapacak işimiz bulunmayışı çok yazık doğrusu!"

Bill o boğuk sesiyle, "Kırk yılda bir doğru bir laf ettin!" dedi. "Gerçekten yazık. Çünkü canım da istiyor yani."

Fagin bir göğüs geçirdi ve karamsarlıkla başını salladı. Bill Sikes, "İşleri yeniden yoluna koyduğumuz zaman bu yitirdiğimiz zamanları telafi etmeliyiz!" dedi. "Ben onu bilirim!"

Fagin, "Aferin, aslanım! İşte böyle olmak gerek!" diyerek hırsızın omzunu okşamaya cesaret etti. "Senin böyle konuşman yüreğime su serpiyor!"

"Su serpiyor ha! Serpsin bakalım!"

Fagin bu kadarcık ödüne bile sevinmiş gibi, "Keh! Keh!" diye güldü. "Formundasın bu gece Bill! Tam formunda!"

Sikes yaşlı adamın elini iterek, "O uğursuz pençeni omzuma koyduğün zaman formum bozuluyor; onun için çek!" diye homurdandı.

Alınganlık etmek işine gelmeyen Fagin, "Huylanıyorsun, değil mi canım kardeşim?" dedi. "Aklına enselenmek geliyor!"

"Hem de Şeytan tarafından enselenmek! Dünyada seninkisi gibi bir yüz daha yoktur herhalde! Olmamıştır da; babamı saymazsak tabii. Baban da herhalde şimdi Cehennem ateşinde o kır sakalını tütsülemekle meşguldür. Ama sen doğrudan doğruya Şeytan hazretlerinin dölüysen bilemem! Şu kadarcık da şaşmam ha!"

Fagin bu övgülere hiçbir yanıt vermedi. Yalnızca Bill Sikes'ın kolunu çekti ve parmağıyla Nancy'yi gösterdi. Genç kadın onların konuşmaya dalmasından yararlanarak şapkasını giymiş, dışarı çıkmak üzeriydi.

Sikes, "Hayrola!" diye seslendi. "Nancy be! Gecenin bu saatinde ne cehenneme böyle?"

“Uzağa gitmiyorum.”

“O nasıl yanıt öyle ulan? Nereye dedik?”

“Biz de uzağa gitmiyoruz dedik a!”

Sikes, “Nereye diyorum sana?” diye gürledi. “Kulağın sağır mı?”

“Bilmiyorum nereye!”

Bill, “Öyleyse ben biliyorum!” diye yanıtladı. Kızın dilediği yere gitmesine karşı olduğu için değil de sırf inadından konuşuyordu. “Hiçbir yere gitmiyorsun. Otur aşağı!”

Kız, “Üstümde bir fenalık var!” dedi. “Demin de söyledim. Biraz temiz hava almak istiyorum.”

“Başını camdan çıkar, havanı oradan al öyleyse.”

“O kadarı yetmez. Sokakta hava almak istiyorum.”

“Öyleyse hiç temiz hava alamazsın!”

Bill böyle diyerek kalkıp kapıyı kilitledi, anahtarı aldı, kızın başından da şapkayı çektiği gibi bir köşeye fırlattı. “Oldu mu? Şimdi sesini kes de köşende zıbar bakalım!”

Kız sapsarı kesilerek, “Ben şapkasız da çıkarım dışarı!” dedi. “Ne oluyor sana Bill? Neler yaptığının farkında mısın?”

Bill, “Neler yaptığının ha!” diye söylendi. Sonra gene Fagin’e dönerek, “Bu kız oynatmış besbelli!” dedi. “Yoksa benimle böyle konuşmak haddine mi düşmüş?”

Kız, kendine zorla hâkim olmaya çalışır gibi iki elini de göğsüne bastırarak, “Kendimi tutamayıp bir çılgınlık yapacağım!” dedi. “Bırak beni, kuzum şimdi, hemen bırak.”

Bill Sikes, “Olmaz!” dedi.

Nancy ayağını yere vurarak, “Fagin!” diye bağırdı. “Söyle ona, beni bıraksın! Bırakması hakkında hayırlı olur. Duydunuz mu?”

Sikes oturduğu yerde dönüp onun tam yüzüne bakarak, “Duymak mı?” dedi. “Evet, duyuyorum! Yarım dakika daha saymayı sürdürürsem köpeği salacağım üstüne! Boğazına bir atıldı mı şu cırlak sesini bak nasıl susturur! Ne oldu sana, ulan kaltak? Nedir bu haller?”

Kız yürekten gelerek, “Bırak beni Bill!” dedi. “Bırak gideyim! Ne yaptığını bilmiyorsun, anlamıyorsun. Bir saatçiğine bırak, ne olur yalvarırım sana!”

Sikes onun kolunu hoyratça tutarak, “Anam avradım olsun, bu kız cinnet getirmiş be!” diye bağırdı. “Kalk, kahpe!”

Kız, “Bırakmazsan kalkmam işte! Bırakmazsan kalkmam!” diye çığlık çığlık bağırmaya başladı. “Kalkmam işte! Ölünceye kadar kalkmam.”

Sikes bir an fırsat kollayarak bekledi. Sonra birden atılıp kızın ellerini sımsıkı tuttu ve tepinip, çırpınıp cebelleşmesine bakmadan onu yan taraftaki küçük odaya sürükledi. Kendisi bir sıraya oturdu. Kızı da bir sandalyeye oturttu ve kalkmasını önlemek için orada zorla tuttu.

Kız, saat gece yarısını vuruncaya kadar kâh cebelleşti kâh yalvardı. Sonra yorulup bitkin düşerek mücadeleden tamamen vazgeçti. Bill Sikes ona, o gece dışarı çıkamayacağını söyleyip bunu bir sürü de küfürle destekleyerek dışarı çıktı ve gene Fagin'in yanına döndü.

Yüzündeki terleri silerek, "Üfff!" diye bir ıslık çaldı. "Ne acayip kız bu be!"

Fagin düşünceli, "Hem de nasıl!" diye mırıldandı. "Hem de nasıl!.."

"Bu gece ille dışarı çıkacağım diye tutturmak da nerden aklına esti dersin? Söyle. Sen onu benden iyi bilirsin. Anlamı ne bunun?"

"İnat olsa gerek yavrucuğum! Kadın inadı anlaşılan!"

Sikes, "Öyle olmalı!" diye homurdandı. "Onu yola getirdim sanıyordum ama gene eski hamam eski tas!"

Fagin hâlâ düşünceli, "Eskisinden de beter!" diye mırıldandı. "Böyle bir hiç yüzünden ortalığı ayağa kaldırması görülmüş şey değil!"

"Öyle! Galiba kanına giren hummayı bir türlü söküp atamıyor tamamı tamamına, öyle mi dersin?"

"Olabilir!"

Bill Sikes, "Gene böyle inadı tutsun hele, doktor çağırmadan kendim kan almasını bilirim ben ondan!" diye homurdandı.

Fagin bu tedavi yöntemini onayladığını belirterek başını salladı.

Sikes, "Hastalığımda da gece gündüz başucumdan ayrılmadı," diye konuşmasını sürdürdü. "Hani şu senin hiç ortalarda görünmediğin sıralarda... Leş kargası! Meteliğe de kurşun atıyorduk. Bana öyle geliyor ki bütün bu sıkıntılar, meraklar dokundu kıza. Haftalar haftası kapanıp kalmak da sinirlerini bozdu herhalde."

Fagin fısıldayarak, "Tam üstüne bastın canım kardeşim!" diye yanıtladı. "Şşş!"

Tam o sırada Nancy içeri girdi ve gene biraz önceki yerine geçip oturdu. Gözleri kıpkırmızı kesilip şişmişti. Oturduğu yerde öne, arkaya sallanmaya ve durup durup saçlarını arkaya atmaya başladı. Biraz sonra da bir kahkaha kopardı.

Bill son derece şaşkın bakışlarla Fagin'e dönerek, "Hoppala!" dedi. "Şimdi de başka hava çalışıyor!"

Fagin, "Şimdilik üstünde durma!" der gibilerden bir baş işareti yaptı. Gerçekten de kız birkaç dakika sonra her zamanki halini bulmuştu. Fagin, Bill'e

fısıltıyla onun artık kendine geldiğini söyleyerek ayağa kalktı ve şapkasını alıp iyi geceler diledi. Oda kapısına gelince duraladı ve arkasına dönerek karanlık merdivenden aşağı inebilmesi için kendisine bir ışık tutmalarını rica etti.

Çubuğunu doldurmakla meşgul olan Bill Sikes, Nancy'ye, "Tut şuna bir ışık!" dedi. "Merdivenden düşüp de kendi boynunu kendi kırarsa pek yazık olur. İdamını dört gözle bekleyenlerin hevesi kursaklarında kalır sonra! Tut bir ışık."

Nancy eline bir şamdan alarak ihtiyar Fagin'in peşinden aşağı kata indi. Sofaya vardıkları zaman Fagin parmağını dudaklarına götürdü. Sonra kıza iyice sokularak, "Nancy'ciğim, neyin var senin?" diye fısıldadı.

Kız da fısıldayarak, "Nasıl yani?" diye sordu.

Fagin, "Bütün bu hallerin nedeni nedir?" dedi. Sonra o kemikli parmağıyla üst katı göstererek ekledi: "Madem seni böylesine hor tutuyor... Canavarın biri o, Nancy, bir vahşi canavar... Madem böyle neden sanki..."

Fagin, dudakları kızın adeta kulağına değerek gözleri onun gözlerinin içinde susup duraladı.

Kız, "Neden ne?" diye sordu.

"Şimdi sırası değil. Gene konuşuruz bunu. Ben senin dostunum Nancy. Sonsuza kadar. Derdinin çaresine bakabilirim sessiz sedasız, hem de kesin olarak. Sana köpek muamelesi yapanlardan öç almak isteyecek olursan... Hatta köpekten bile aşağı tutuyor seni. Çünkü arada bir köpeğinin suyuna gittiği oluyor... Dedim ya, öç almak istersen doğru bana gel Nancy. O, nihayet üç günlük dostun. Oysa beni çocukluğundan beri bilirsin."

Kız hiçbir duygu belirtmeden, "Evet, seni çok iyi bilirim!" dedi. "Haydi, güle güle Fagin!"

Kız, Fagin'in tokalaşmak üzere uzanan elinden kaçındı ama doğal bir sesle ona iyi geceler diledi; onun gözlerindeki bakışa, "anlıyorum" diyen bir bakışla yanıt verdi ve sonra arkasından kapıyı kapadı.

Fagin, kafasının içinde birbirini kovalayan düşüncelere dalmış olarak evine doğru yürüyordu. Ne zamandan beri kafasında yavaş yavaş şekillenmiş bir tahmin vardı ki, biraz önce olup bitenler bunu büsbütün güçlendirmeye yaramıştı: Hırsızın zalimlik ve vahşiliğinden yaka silken Nancy'nin başka birine gönül vermiş olabileceğini düşünüyordu. Kızın hallerindeki değişiklik; sık sık tek başına sokağa çıkması; bir zamanlar çok sıkı bağlarla bağlı olduğu çetenin işlerine ve çıkarlarına karşı hayli ilgisizleşmiş olması... Bütün bunlar Fagin'in tahminini güçlendiriyor ve neredeyse kesin olarak kanıtlamış kadar oluyordu. Nancy'nin gönlünün yeni sahibi Fagin'in fedailerinden biri değildi. Oysa bu adamı kazanmak herhalde, hele Nancy gibi bir yardımcısıyla birlikte çok

kazançlı bir iş olurdu. Fagin bu işi hemen başarmaktan yanaydı.

Fagin'in ulaşmak istediği başka (çok daha karanlık) bir amaç daha vardı. Bill Sikes, Fagin aleyhinde çok şey biliyordu. Gerçi Fagin bu konuda gocunduğunu hiç belli etmezdi ama Bill'in durmadan attığı taşlar canına yetmemiş değildi! Nancy Bill'den ayrılırsa hışmından asla kaçamayacağını ve haydudun eninde sonunda öç alarak onu ve yeni sevgilisini sakat bırakacağını hatta belki de hayatından edeceğini çok iyi biliyor olmalıydı.

Fagin, "Biraz aklını bu işe yatırmaya bakar!" diye düşünüyordu. "O zaman kızın Bill'i zehirlemeye razı olması pek muhtemel! Kadın kısmının aşk yüzünden böyle işler, hatta daha bile beterini yaptıkları çok görülmüştür! Böylelikle bu tehlikeli hain, nefret ettiğim bu adam ortadan kalkmış olur. Onun yerine güvenilir bir ortak bulmuş olurum. Cinayet işlediğini bildiğim için kızın üzerindeki nüfuzumun da artık sonu gelmez!"

Bütün bunlar, hırsızın odasında yalnız kaldığı kısa süre içinde Fagin'in zihninden şimşek gibi geçmişti. Ve kızıdan ayrılırken bunları düşünerek o üstü kapalı imalarda bulunmuştu.

Nancy ne şaşkınlık göstermiş ne de onun amacını anlamaz gibi davranmaya kalkışmıştı. Söylenmek istenilen şeyi tamamen anladığını, ayrılırken Fagin'e doğru fırlattığı o bakışla belli etmişti.

Fagin, evine doğru sürünürcesine yürürken, "Kızın üzerideki nüfuzumu nasıl artırabilirim?.." diye düşünüyordu. "Sözümünden hiç çıkmaması için onu yeni baştan nasıl bağlayabilirim kendime?"

Bu çeşit beyinler her işe çare ve yol bulmakta pek verimlidirler. Fagin de şunu düşündü: Nancy'den bir itiraf filan bekleyeceği yerde pusuya yatıp onun yeni sevdiğini kendisi öğrense, ya benim dediklerimi yapacaksın ya da her şeyi Bill Sikes'a anlatacağım diye gözdağı verse? Nancy'nin Bill'den ödü kopuyordu. Fagin böylelikle onun baş eğmesini sağlamış olamaz mıydı?..

Fagin neredeyse yüksek sesle, "Olurum!" dedi. "O zaman benim önerimi geri çevirmek cesaretini gösteremez. Mümkünü yok bunun! Mümkünü yok! Her şey tamam! Plan kuruldu. Hemen uygulamaya başlayacağım... Görürsün Bill Sikes! Er geç haklayacağım seni!"

Fagin arkaya doğru hışım dolu bir bakış fırlattı ve tehdit edercesine yumruğunu salladı. Sonra yoluna devam etti. O kemikli eller lime lime giysisinin paçavralarını tutup tutup çekiştiriyordu. Parmaklarının her sıkışıyla bir can düşmanını eziyor, boğuyor sanırdınız.

İhtiyar, ertesi sabah vakitlice kalktı ve yeni iş arkadaşı gelsin diye beklemeye koyuldu. Hiç bitmeyecekmiş gibi gelen bir gecikmeden sonra yeni dost göründü

ve derhal aç kurtlar gibi kahvaltı masasına saldırdı.

Fagin bir sandalye çekip onun karşısına geçerek, “Bolter!” dedi.

Noah, “Efendim?” dedi. “Buradayız işte! Ne var be?.. Bana bir iş yaptırtacaksan boşuna; önce karnımı doyurayım! Bu yerin en büyük kusuru bu! Sofrada yemeği adamın boğazına diziyorsunuz!”

Fagin içinden yeni dostunun açgözlülüğüne en ağır lanetleri yağdırarak, “Bir taraftan yemek yerken konuşamaz mısın yani?” diye sordu.

Noah, “Konuşurum elbet!” diyerek dev gibi bir ekmek dilimi kesti. “Konuşurken yediğimi daha bile iyi öğütürüm. Charlotte nerde?..”

Fagin, “Dışarda!” diye yanıtladı. “Öteki kızla beraber dışarı gönderdim onları bu sabah. Çünkü seninle baş başa olalım istedim.”

Noah, “Yaa?..” dedi. “Keşke göndermezden önce bana biraz ekmek kızarttırıp tereyağı sürdürtüvereydin. Her neyse, başla konuşmaya. Çekinme, ben yine yememi sürdürürüm.”

Gerçekten de herhangi bir şey onun yemesine engel olacak diye çekinmekte bir anlam yoktu. Çünkü sofraya büyük işler başarmak niyetiyle oturmuş olduğu belliydi.

Fagin, “Dün iyi çalıştın iki gözüm!” dedi. “Pek güzel. Daha ilk gününde altı tane şilin, dokuz peni, bir de yarım peni toparlayabilmek! Çok başarılı! Sübyan alanı senin için bir servet kaynağı olacak evladım.”

Noah, “Üç bira sürahisiyle o süt kutusunu da unutma!” dedi.

“Unutur muyum iki gözüm evladım? Bira sürahilerini almak bir deha eseri sayılır ya, hele o süt kutusu tam bir şaheser!”

Yeni Mr. Bolter kendini oldukça beğenerek, “İşin acemisi olduğuma göre fena sayılmaz herhalde!..” diye akıl yürüttü. “Sürahileri bir parmaklığın üzerinden aldım. Süt kutusu da bir han duvarının önünde tek başına duruyordu. Belki yağmur yiye yiye paslanır ya da üşütür, nezle olur diye acıdım. Hah ha! Anlarsın ya!”

Fagin de kahkahalarla güler gibi yaptı. Mr. Bolter gülmek işini tamamladıktan sonra üst üste birkaç lokma ısırarak ilk parça tereyağlı ekmeğini bitirdi ve ikincisine başladı.

Fagin masanın üzerine doğru eğilerek, “Bolter, yavrucuğum, senden bir iş istiyorum!” dedi. “Büyük dikkat ve özen gerektiren bir iş.”

Bolter, “Bana bak! Sakın beni aslanın ağzına atayım ya da gene karakollara filan göndereyim deme ha!” diye yanıtladı. “Hiç işime gelmez böylesi, açık söyleyeyim.”

İhtiyar, “Bu işte hiç ama hiç tehlike yok!” dedi. “Yalnızca bir kadının peşine

düşeceksin!”

Mr. Bolter, “Yaşlı bir kadın mı?” diye sordu.

“Genç.”

“Öyleyse iyi kıvırırım. Okuldayken kızların peşine düşmekte benim üstüme yoktu! Ama izleyip ne yapacağım? Herhalde... Şey... değil ya?”

“Hiçbir şey yapacak değilsin. Sadece bana onun nereye gittiğini, kimlerle görüştüğünü; bir de mümkünse neler konuştuğunu söyleyeceksin. Gittiği yer sokaksa adını, yerini; ev ise adresini unutmayacaksın. Toplayabildiğin kadar bilgi toplayacaksın.”

Noah elinden fincanını bıraktı ve patronunun yüzüne açgözlülükle bakarak, “Ne vereceksin bana?” diye sordu.

Bu işin onu iyice sarmasını isteyen Fagin, “Hakkıyla başarırsan bir sterlin veririm evladım!” dedi. “Bütün bir sterlin! Bu parayı şimdiye kadar hiçbir kimseye, hiçbir iş için vermedim ben! Meğer ki karşılığında yüz misli kâr bekleyeyim.”

“Kim bu kız?”

“İçimizden biri.”

Noah burnunu kıvrıştırarak, “Vay canına be!” dedi. “Demek ondan kuşkulaniyorsun ha!”

“Yeni birtakım arkadaşlar bulduğunu sanıyorum iki gözüm. Bunların kim olduğunu öğrenmem şart.”

“Anladım. Eğer namuslu kişilerse onlarla tanışmak şerefine erişmek istiyorsun, öyle değil mi? Hah! Hah! Ha!.. Bu işi oldu bil!”

Önerisinin böyle hemen kabul edilmesine sevinen Fagin, “Bundan emindim zaten!” dedi.

“Elbet. Peki, nerde bu kız? Nerde bekliyorum onu? Nereye gidiyorum?”

“Bunların hepsini sana söyleyeceğim iki gözüm evladım. Sırası gelince onu sana göstereceğim. Sen sadece hazır ol. Gerisini sen bana bırak.”

O gece, sonraki ve daha sonraki geceler casusumuz o bildik arabacı kılığına bürünmüş olarak Fagin’in bir sözüyle yollara düşmek üzere çizmeleri ayağında, kırbacı elinde, istim üstünde bekledi. Böylece altı gece geçti; upuzun, sıkıcı altı gece. Her gece Fagin, canının sıkılmış olduğu yüzünden okunarak eve dönüyor ve vaktin henüz tamam olmadığını söylüyordu. Yedinci gece her zamankinden daha erken ve gizleyemediği bir sevinç içinde eve döndü. Günlerden pazardı.

“Bizim kız bu gece sokağa çıkıyor!” diye Noah’ya haber verdi. “Hem de eminim umduğumuz iş için çıkıyor. Çünkü bütün gün yanında kimsecikler yoktu. Korktuğu adam dışarda ancak sabaha karşı döner. Gel gidelim, çabuk!”

Noah hiç sesini çıkarmadan ayağa kalktı çünkü ihtiyar öyle yoğun bir heyecan içindeydi ki, bu heyecan ona da geçmişti. Evden usulca çıktılar ve labirenti andıran bir sokaklar örgüsünü geçerek en sonunda bir meyhanenin önüne çıktılar... Noah bunun, Londra'ya ilk geldiği gece kalmış olduğu hanın meyhanesi olduğunu gördü.

Saat on biri geçiyordu, kapı kapalıydı. Ama Fagin'in çaldığı hafif bir ısıklık üzerine rezeleri hiç ses çıkarmadan dönerek açıldı. İki dost da ses çıkarmadan içeri girdiler, kapı arkalarından kapandı.

Fagin fısıldamaya bile cesaret edemeyip söz yerine dilsiz oyununa başvurarak Noah'ya duvarın köşesindeki camı gösterdi ve tabureye çıkarak yan odadaki insanı gözetlemesini işaret etti.

Noah soluk kadar hafif bir sesle, "Bu kadın mı?" diye sordu.

Yahudi "evet" der gibi başını eğdi.

Noah, "Yüzünü pek seçemiyorum!" diye fısıldadı. "Başı önüne eğik. Şamdan da arkasında kalmış."

Fagin, "Sen burda dur!" diyerek Barney'ye bir işaret yaptı.

Barney çekildi ve bir an sonra yandaki odaya girerek fitilini düzeltecekmiş gibi yapıp şamdanı daha öne aldı. Bu arada bir şeyler söyleyerek kızın başını kaldırmasını sağladı.

Casus, "Şimdi görüyorum," dedi.

"İyice görebildin mi?"

"Bin kişinin içinde olsa tanırım!"

Sonra yan odanın kapısı açılıp da kız dışarı çıkarken Noah Claypole gözetleme kulesinden apar topar aşağı indi. Fagin onu perdeyle örtülü küçük bir bölmeye çekti. Soluklarını tutarak beklediler. Kız gizlendikleri yerin hemen önünden geçerek onların girmiş olduğu kapıdan dışarı çıktı.

Kapıyı tutan oğlan, "Hişt!" dedi. "Pır."

Noah'yla Fagin bakiştılar. Noah hemen dışarı süzüldü. Kapıdaki oğlan, "Sol yana!" diye fısıldadı. "Sola sap ama karşı kaldırımdan yürü!"

Noah bu denileni yaptı ve sokak lambalarının ışığında, kızın karaltısının epeyce ilerlemiş olduğunu gördü. Yaklaşmaya cesaret edebildiği kadar yaklaştı ve kızın hareketlerini daha rahat izleyebilmek için karşı kaldırımda kaldı.

Nancy birkaç kez ürkek ürkek çevresine bakındı ve arkasındaki iki erkeğin geçmeleri için durup bekledi. İlerledikçe cesareti artar gibiydi. Daha güvenli, daha rahat adımlarla yürüyordu sanki. Gerideki casus da aralarındaki uzaklığı hiç bozmayıp gözlerini kızdan hiç ayırmayarak onun ardından yürüyüp duruyordu.

VIII

Buluşma sözü yerine getiriliyor

Kilise çanları on birden sonraki üçüncü çeyrek saati vururken iki karaltı London Bridge'e çıktılar. Hızlı adımlarla ilerleyen birinci gölge, aradığı bir şeyi bulmak istercesine heyecanla çevresine bakınan bir kadındı; ötekisiyse gölgelerin en koyu olduğu yerlere sinerek biraz uzaktan onu izleyen bir erkek. Kadın durduğu zaman duruyor; o yürümeye başlayınca kendisi de gene sinsi sinsi hareket ediyordu ama izlemenin heyecanına kapılıp da ona yaklaştığı hiç görülüyordu. Böylece Middlesex'den Surrey kıyısına kadar köprüyü geçtiler. Sonra kadın, besbelli aradığı kişiyi çevredeki yayalar arasında bulamayarak geriye döndü.

Ani bir dönüştü bu; ama kadını gözetleyen adam gafil avlanmadı! Köprü direklerindeki girintilerden birinin içine büzüldü ve kendini gizlemek için parmaklıktan aşağı doğru sarkarak kadının karşı kaldırıma geçmesini bekledi. Aralarında önceki kadar uzaklık kalınca adam oyuktan usulca çıktı ve yine kadının peşine düştü. Köprünün hemen hemen orta yerinde kadın durdu. Adam da durdu. Çok karanlık bir geceydi. Zaten hava bütün gün karanlık geçmişti. Bu geç saatte, bu ücra yerde pek az insan vardı. Ortada görünenler de acele acele yürüyüp geçiyorlardı. Ne kadını ne de onu izleyen adamı belki görmüyorlardı bile; görüyorlarsa da hiç dikkat etmedikleri kesindi. Zaten ikisinin de görünüşü, o saatte kıvrılıp yatacak serin bir kemeraltı ya da kapısız bacasız bir oyuk aramak için köprüden gelip geçen Londra yoksullarının aç bakışlarını çekebilecek türden değildi. Orada, orta yerde, sessiz duruyorlardı; ne onlar birileriyle konuşuyordu, ne de onlarla bir konuşan çıkıyordu!

Irmağın üzerine çöken sis, çeşitli iskelelere bağlanmış duran küçük teknelerin üzerinde yanan ateşlerin kızılığını büsbütün artırıyor ve kıyıdaki puslu, loş yapıları daha karanlık, daha belirsiz gösteriyordu. Her iki kıyıdaki eski depolar, çevredeki yoğun çatı ve baca yığınlarının arasından hantal ve donuk yükseliyorlar ve kendi kaba biçimlerini bile yansıtmayacak kadar siyah ve bulanık olan sulara çatık kaş, asık yüzle bakıyorlardı.

Kadın, yerinde duramayarak birkaç kez aşağı yukarı gidip gelmişti ki (tabii casusun gözleri üzerinden eksik olmamak şartıyla) St. Paul Katedrali'nin ağır çanları bir günün daha ölümünü haber verdi. Kalabalık kent, gece yarısına ermişti. Saraylar, sabahçı meyhaneler, hapishaneler, tımarhaneler, doğum ve ölüme, sağlık ve hastalığa sahne olan her türlü yer... ölünün donup kasılmış yüzü ve dingin çocuk uykusu... Hepsinin üzerine gece yarısı çökmüştü şimdi.

Çanlar saat başını bildireli daha iki dakika olmamıştı ki, köprünün az ötesinde bir araba durarak içinden genç bir hanımefendiyle beyaz saçlı bir bey indiler ve arabayı göndererek hemen köprüye çıktılar. Köprüye adımlarını daha yeni atarken deminden beri beklemekte olan kadın birden irkildi ve dosdoğru onlardan yana yürüdü. Genç kızla yaşlı bey, pek umutları olmadığı halde yine de bir şeyler bekler gibi çevrelerine bakınarak yürürken kadın birden yanlarına sokuldu. Kızla erkek bir şaşkınlık nidasıyla durdular ama sonra hemen seslerini kestiler. Çünkü köylü gibi giyinmiş bir adam o sırada, neredeyse onlara sürünerek yakınlarından geçmekteydi.

Nancy çabucak, "Burası iyi değil!" dedi. "Sizinle burada konuşmaktan korkarım. Şu yana gelin... Yoldan çekilelim de şu basamaklardan aşağı inelim..."

Bunları söyler ve bir yandan da eliyle basamakları gösterirken kaldırımdaki köylü ona baktı ve kaba bir tavırla neden bütün yolu kapadıklarını sorarak geçip gitti.

Kadının gösterdiği basamaklar köprünün her iki yanında, suya kadar inen ve teknelerden inilip binilmesine yarayan yerlerdi. Köylü gibi giyinmiş olan adam hiç kimseye görünmeden hemen o yana seğirtti ve bir an durup çevreyi gözden geçirdikten sonra basamakları inmeye başladı.

Bu merdivenler köprünün bir parçasıdır ve üçer katlıdır. İkinci katın hemen aşağısında, sol yandaki taş duvar, süs olsun diye yapılmış; yüzü Thames Nehri'ne dönük bir sütun halinde son bulur. Bu noktada alt basamaklar genişler; öyle ki sütunlu duvarın köşesini dönen bir kimseyi bir basamak yukarısındaki insanlar bile göremez. Köylü kılıkli adam buraya gelince aceleyle dört bir yanına bakındı. Gizlenecek daha uygun bir yer göremediği, sular da çekilmiş olduğundan yer bol olduğu için hemen köşeyi döndü ve sırtını sütuna vererek bekledi. Yukarıdakilerin bu kadar aşağıya inmeyeceklerinden hemen hemen emindi. Böylece onların konuştuklarını dinleyemese de sonradan gene peşlerine düşer ve tehlikesizce onları izleyebilirdi.

Bu ıssız yerde dakikalar öylesine hiç geçmek bilmiyordu ve casusumuz umduğundan apayrı çıkan bu buluşmanın amacını öğrenmek için öylesine sabırsızlanıyordu ki, neredeyse umudunu kesecekti. Onların ya çok yukarılarda

kaldıklarına ya da gizli konuşmalarını yapmak için bambaşka bir yer seçmiş olduklarına inanmak ve gizlendiği yeri bırakıp yukarı çıkmak üzereydi ki, ayak sesleri ve hemen ardından da çok yakından gelen konuşma sesleri duydu.

Sırtını dimdik duvara yapıştırdı ve soluk almaktan bile çekinerek tümüyle kulak kesildi.

Kır saçlı beyin sesi, “Burası iyi!” diyordu. “Küçükhanımın daha aşağılara inmesine izin veremem. Başkası olsa senden kuşkulanır; buraya kadar bile inmezdi. Ama görüyorsun ya, ben senin kaprisine boyun eğmeye razıyım.”

Nancy’nin sesi, “Kaprisim ha!” dedi. “Gerçekten de nazıksınız beyefendi. Benim kaprisim, demek! Her neyse, önemli değil.”

Beyefendi bu sefer daha tatlı bir sesle, “Ama kızım, bizi bu acayip yere ne gibi bir amaçla getirmiş olabilirsin? Neden bırakmadın da seninle yukarıda, aydınlıkta, el ayak yürüyen yerde konuşalım? Neden bu ıssız, izbe kovuğa sürükledin bizi?” diye sordu.

Nancy, “Demin de söyledim; orada sizinle konuşmaktan korktum!” diye yanıtladı. “Bu gece içimde öyle bir korku, öyle bir ürperti var ki dayanamayacak gibi oluyorum.”

Yaşlı bey, besbelli ona acıyarak, “Neden korkuyorsun?” diye sordu.

“Ben de bilmiyorum. Bilebilsem! Sabahtan beri aklım hep ürkünç ölüm düşünceleriyle dolu! Kan lekeli kefenler görür gibi oluyorum. Bir korku alev alev içimi dağlıyor. Akşamleyin vakit geçirmek için kitap okuyordum, aynı şeyler kitaba da girdi.”

Beyefendi onu avutmak için, “Evhamdır,” dedi.

Kadın boğuk bir sesle, “Evham değil!” diye yanıt verdi. “Kitabın her sayfasında iri siyah harflerle ‘TABUT’ diye yazıldığını gördüm, yemin ederim. Bu yetmezmiş gibi demin sokakta da yanımdan tabut taşıyan birileri geçti!”

Adam, “Olmayacak iş değil ki bu!” dedi. “Benim de kaç kez yanımdan cenaze geçtiği olmuştur.”

“Ama sahici cenazeler! Benim yanımdan geçense sahici değildi!”

Kadının öyle garip bir ifadesi vardı ki, gizlendiği yerden onu dinleyen adam tüylerinin diken diken olduğunu ve kanının donduğunu hissetti. Yaşlı beyin yanındaki genç hanımefendinin tatlı sesi yükselince adam üzerinden bir yük kalkmış gibi ferahladı. Genç kız Nancy’den kendini toplamasını ve böyle korkulu kuruntulara kaptırmamasını rica etti. Sonra beyefendiye seslenerek, “Onu hoş tutun efendim!” dedi. “Yakınlığa o kadar ihtiyacı var ki!”

Nancy, “Şimdi senin yerine bir din adamı olsa bana mutlaka tepeden bakar ve katran kazanlarından, sırat köprülerinden dem vurup vaaz verirdi,” dedi. “Ah,

güzel küçükhanım! Tanrı'nın hizmetinde olduklarını söyleyenler, acaba neden senin gibi sevecen, merhametli davranmazlar bizim gibi zavallılara karşı! Oysa sen gençsin, güzelsin! Onlardan bin kat daha alçakgönüllü olacağına, bin kat daha kibirli olsan hakkındır!”

Yaşlı bey, “Kızcağızım, Türkler dua ederken yüzlerini sıvazladıktan sonra gündeğusuna doğru dönerlermiş!..” dedi. “Oysa bizim din adamlarımız, yüzlerini ancak üzerlerinde gülümseyiş filan varsa yok olsun diye sıvazlarlar ve sonra da her keresinde gökyüzünün en karanlık tarafına doğru dönerler!”

Bu sözleri belki de Nancy'nin kendini toplamasına fırsat vermek için söylemişti. Biraz sonra, “Geçen pazar gecesi gelmedin,” dedi.

Nancy, “Gelemedim,” diye yanıtladı. “Zorla tuttular beni.”

“Kim tuttu?”

“Bill, küçükhanıma da söylediğim şu adam.”

Beyefendi kaygıyla, “Senin böyle bir konu hakkında bazı kimselerle görüştüğünden kuşkulanmış değiller ya, umarım?” diye sordu.

Nancy, “Yok,” diye başını salladı. “Ama hiç neden göstermeden evden ayrılmak pek kolay bir şey değil benim için. Küçükhanımı görmeye gittiğim zaman da ona afyon ruhu yutturmuştum. Yoksa çıkamazdım.”

“Sen dönmezden önce uyanmamıştı ya?”

“Yok. Ne o ne de ötekiler benden kuşkulanmıyorlar.”

Bey, “Güzel,” dedi. “Şimdi beni dinle.”

“Dinliyorum.”

Bey bir an duraladı. “Bu küçükhanım, senin kendisine hemen hemen iki hafta önce söylediklerini bana ve tamamen güvendiğimiz birkaç yakınımıza açtı. Ne yalan söyleyeyim, önceleri sana tam güven duyulup duyulamayacağından kuşkum vardı. Ama şimdi, sana tamamen güvenebileceğimize inanıyorum.”

Nancy candan, “İnanabilirsiniz,” dedi.

“Zaten tamamen inanıyorum. Sana ne kadar güvendiğimi belirtmek için hiç çekinmeden şunu söyleyeyim ki, niyetimiz işin içindeki sırrı çözmek için şu Monks denilen adamı korkutmak. Ama... onu bulamaz ya da umduğumuz gibi konuşturamazsak sana, o ihtiyar Yahudi'yi ele vermek düşüyor.”



Buluşma.

Kadıncağız geriye doğru büzülerek, “Fagin ha!” dedi.

Bey, “Onu ele vermek gerekiyor,” dedi.

Nancy, “Yapamam! Asla yapmam!” diye yanıtladı. “Gerçi ifritten farksızdır o. Bana da ifritten beter kötülük etmiştir. Ama gene de yapmam bu işi!”

Böyle bir yanıtı beklediği belli olan bey, “Demek yapmazsın ha?” dedi.

“Asla!”

“Nedenini söyle.”

Kadın kesinlikle, “Esas bir nedeni var,” dedi. “Bunu küçükhanım da biliyor. Bu konuda onun da beni destekleyeceğinden eminim çünkü söz verdi bana. Sonra başka bir neden de var: Fagin ne kadar kötü bir hayat sürmüş olursa olsun

ben de kötü yaşadım. Kaç kişiye hepimiz aynı yolun yolcusu olduk. Şimdiye kadar hiçbirini çıkıp da bana kalleslik etmedi. Ne kadar kötü olsalar ben de kalleslik edemem onlara!”

Beyefendi, sözü zaten bu noktaya getirmek istiyormuş gibi çabucak, “Öyleyse şu Monks’u bana teslim et,” dedi. “Sonra ben bildiğim gibi hareket ederim artık.”

“Peki ama ya Monks öbürlerini ele verirse?”

“Sana söz veriyorum. Bu Monks denilen adam konuşursa, işin aslını onun ağzından alabilirsek, daha ileri gitmeyeceğiz. Küçük Oliver’ın kısacık geçmişinde birtakım sırlar olsa gerek. Bunları ortaya vurmak acı olabilir. Biz hele gerçekleri öğrenelim, senin dostlarına ilişmeyiz bile!”

“Peki, ya öğrenemezseniz?”

“O zaman da Fagin’i senin rızan olmadan adaletle teslim etmeyeceğiz. Gelgelelim iş oraya dayanırsa sana öyle nedenler verebilirim ki, eminim sen de ikna olursun.”

Nancy, “Buna küçükhanım da söz veriyor mu?” diye sordu.

Küçükhanım, “Evet,” diye yanıtladı.

Nancy bir an durakladıktan sonra, “Bildiklerinizi kimden öğrendiğinizi Monks hiç bilmeyecek, değil mi?” diye sordu.

Bey, “Hiçbir zaman,” diye yanıtladı. “İşi öyle bir yönünden tutacağız ki aslını tahmin bile edemeyecek.”

Nancy gene bir sessizlikten sonra, “Çocukluğumdan beri yalan söyledim; yalancıların arasında yaşadım,” dedi. “Ama sizin sözlerinize inanıyorum.”

Beyefendiyle genç kız, ona gene kendilerine güvenebileceğini söylediler ve Nancy konuşmaya başladı. O kadar alçak sesle konuşuyordu ki çok zaman dinleyenler onu anlamakta güçlük çekiyorlardı. Böylece genç kadın önce Üç Sakatlar Meyhanesi’nin adını ve yerini verdi. Ara sıra duralayışından beyefendinin bazı bilgileri not ettiği anlaşılıyordu. Nancy meyhanenin yerini, nereden en rahat gözetlenebileceğini ve Monks’un buraya hangi gecelerde, hangi saatlerde geldiğini iyice anlattıktan sonra birkaç dakika sessiz kaldı. Sanki adamın görüşünü kafasında büsbütün canlandırabilmek için belleğini zorluyordu.

Sonunda, “Uzun boylu, güçlü kuvvetli bir adam ama tıknaz filan değil,” diye anlatmaya başladı. “Sinsi bir yürüyüşü var. Yürürken de bir bu omzunun üstünden bir öbür omzunun üstünden arkasına bakar durur. Bunu unutmayın; gözleri o kadar görülmedik derecede çukura batmıştır ki, sırf bu özelliğinden bile onu tanımanız mümkün. Yüzü esmer. Kaşı, gözü, saçları da koyu. Gerçi yaşı yirmi yedi-yirmi sekizden çok olmasa gerek ama kırışmış, çökmüş bir hali var.

Dudakları çok zaman kansız, soluktur; diş izleri taşır. Çünkü bu adam çok şiddetli nöbetler geçirir. Bu nöbetler sırasında bazen kendi ellerini bile dişleyip paramparça ettiği olur... Ne oldu?” diyerek kız birden duraladı. “Neden irkildiniz öyle?”

Yaşlı bey biraz telaşla, irkildiğinin farkında olmadığını söyledi ve Nancy’den sözlerine devam etmesini rica etti.

Nancy, “Bu anlattıklarımın çoğu kısmını, söylediğim o meyhanedeki kimselerin ağzından öğrendim,” diye ekledi. “Çünkü ben kendim topu topu iki kez gördüm onu. İkisinde de geniş bir pelerine bürünmüş bir haldeydi. Onu tanıyabilmeniz için size söyleyebileceklerim sanırım bu kadar. Ama durun... Boynunda da ta yukarıda, öyle ki başını çevirince boynundaki atkının üzerinden görülüyor... bir leke var...”

Yaşlı bey, “Yanık izi gibi kocaman, kırmızı bir leke mi?” diye neredeyse bağırarak sordu.

Nancy, “Bu da ne!” diye söylendi. “Siz onu tanıyorsunuz!”

Rose’un dudaklarından da hafif bir şaşkınlık çılgılığı kopmuştu. Bir an ortalığa öyle derin bir sessizlik çöktü ki, duvarın ardındaki adam onların soluklarını bile duyabiliyordu.

Sonunda yaşlı bey bu sessizliği bozarak, “Evet, galiba tanıyorum onu,” dedi. “Senin tanımına göre benim tanıdığım biri olması gerekiyor. Bakalım... Dünyada insanlar bazen eş yaratılmış, bu da benim bildiğim adam olmayabilir.”

Bunu, iğreti bir umursamazlıkla söylerken duvara doğru birkaç adım atmış olmalı ki sütunun ardındaki casus onun kendi kendine, “Mutlaka odur!” diye söylendiğini açıkça duyabildi. Sonra yaşlı adam yine eski yerine dönerek, “Kızım, sen bize son derece değerli bir hizmette bulundun!” dedi. “Bu yüzden Tanrı’dan senin de iyilik bulmanı dilerim. Ya ben sana ne gibi bir hizmette bulunabilirim?”

Nancy, “Hiçbir şey,” diye karşılık verdi.

Bey, “Böyle deyip durmasana kızım!” dedi. Öyle bir sevecenlikle konuşmuştu ki duyan en taş yürekli bile yumuşardı. “Biraz düşün. Sonra söyle bana, ne yapabilirim?”

Genç kadın ağlamaya başlayarak, “Hiçbir şey efendim,” diye yanıtladı. “Benim için hiçbir şey yapamazsınız. İnanın bana, benim için hiçbir kurtuluş umudu yok artık.”

Bey, “Bunda sen zorla direniyorsun da ondan,” dedi. “Geçmişte hayatını, kendini iyice boşa harcamışsın. Telef etmişsin ilksenliğini. Tanrı’nın her kuluna ancak bir kez bağışladığı paha biçilmez hazineleri har vurup harman

savurmuşsun... Ama gelecekte umut kesilmez! Sana huzurlu ve sakin bir kafa sağlayabileceğimizi iddia etmiyorum. Çünkü bunları ancak sen kendin aramakla bulabilirsin. Ama istersen İngiltere’de; yok, burada kalmaktan korkuyorsan başka bir ülkede, sırf huzur bulabileceğin sakin bir köşe... Seni böyle bir yere göndermek bizim hem elimizdedir hem de en candan dileğimizdir. Bu sabah şafak sökmeden... Şu ırmağın suları üzerinde gün ışımadan eski dostlarından tamamen uzaklaşabilirsin... Arkanda hiçbir iz bırakmadan tamamen kaybolabilirsin. Haydi kızım, bizimle gel! Ben senin yerinde olsam eski dostlarımla bir tanesiyle bile tek bir söz konuşmadan, eski bildiğim yerlere bir kez bile dönüp bakmadan, o ölüm ve felaket saçan havayı bir kez bile içime çekmeden kaçardım! Hazır önünde fırsat varken, vakit varken hepsine sırt çevir!”

Rose, “Razı olacak artık,” diye fısıldadı. “Akli yatmaya başladı; eminim bundan.”

Yaşlı bey, “Ben yazık ki emin değilim,” dedi.

Nancy kendi nefsiyle kısa bir mücadele geçirdikten sonra, “Yapamayacağım efendim,” diye yanıtladı. “Eski hayatıma zincirle bağlıyım ben. Nefret getirdim bu hayattan artık tiksindim. Ama gene de kopamam. Bundan sonra benim yolumun dönüşü yok artık... Böyle diyorum ama yine de... Bilmem ki... Örneğin benimle bundan bir süre önce böyle konuşsaydınız güler geçerdim.”

Sonra kadıncağzı telaşla çevresine bakınarak, “Gene korkmaya başladım,” dedi. “Dönmem gerek evime.”

Rose, kelimenin üzerinde durarak, “Evine ha!” dedi.

Nancy, “Evet, evime!” diye yanıtladı. “Kendimi bildim bileli tanıdığım hayata ve eve. Ayrılalım artık. Beni bir izleyip gören olabilir. Gidin artık! Size herhangi bir hizmet edebilmişsem karşılığında istediğim tek şey şu: Yanımdan uzaklaşın; bırakın ben kendi yoluma gideyim, tek başıma.”

Yaşlı adam bir iç çekişiyle, “Boşuna!” dedi. “Burada kalmakla kızcağzı belki tehlikeye atıyoruz. Belki geç bile bıraktık onu gideceği yere.”

Nancy, “Evet, evet,” diye ısrar etti. “Geç bıraktınız gerçekten!”

Rose, “Ama böyle zavallı bir kızın sonu ne olabilir?” diye inledi.

Nancy, “Ne mi olur?” dedi. “Önüme bak, küçükhanımcığım. Şu kapkara suya bak. Benim gibi kimselerin kendilerini ırmağa attıklarını kaç kez gazetelerde okursun! Arkalarında bir gözyaşı dökecek kişi bırakmadan göçüp giderler! İşte benim sonumun da olup olacağı bu; ama birkaç ay sonra, ama birkaç yıl sonra!”

Rose, “Yalvarırım sana!” diye hıçkırdı. “Konuşma böyle.”

Kadın, “Korkma, senin kulağına gelmez!” dedi. “Tanrı saklasın seni böyle

faciaları duyup öğrenmekten! Tanrı'ya emanet olun artık! Güle güle gidin!”

Yaşlı adam basamakları çıkmaya başlamıştı.

Rose, “Şu para kesesini al!” dedi. “Benim hatırım için al! Bir ihtiyaç ânında, bir sıkıntılı zamanında belki bir işe yarar.”

Nancy, “Olamaz!” diye yanıtladı. “Bu işi para için yapmadım ben. Bırak da hiç olmazsa bu düşünceyle avutayım kendimi! Yalnız, sana ait bir yadigâr ver bana. Elimde senden bir şey kalsın istiyorum! Yok... Yok, yüzüğünü değil... Eldiven ya da mendil gibi bir şey. Senden hatıra diye saklayayım onu, melek kız! Yeter. Teşekkür ederim. Tanrı ne muradın varsa versin. Güle güle güzel melek! Güle güle!”

Kadıncağzın müthiş korkusuna acıyan ve orada görülürse başına bir kötülük gelebileceğinden çekinen yaşlı beyle Rose onu bırakıp gitmeye karar vermiş olsalar gerekti. Casus uzaklaşan ayak seslerini duydu. Konuşmaların arkası kesilmişti.

Genç kızla yaşlı bey çok geçmeden köprüde belirdiler.

Merdiven başında durakladıkları zaman Rose çevreye kulak kabartarak, “Şş! Bizi çağırdı galiba!” dedi. “Sesini duydum gibi geldi.”

Mr. Brownlow, “Yok güzelim,” dedi ve üzgün üzgün arkasına doğru baktı. “Yerinden bile kıpırdamadı o. Biz uzaklaşınca kadar kıpırdamaz da!”

Rose Maylie bir türlü ayrılmak istemiyordu oradan.

Ama yaşlı bey onun koluna girdi ve yumuşak bir hareketle uzaklaştırdı.

Onlar gözden kaybolurken aşağıdaki kız taş basamaklardan birinin üzerine adeta boylu boyunca kapanmış, yüreğinde biriken bunca yılın zehirini boğuk hıçkırıklarla boşaltmaya çalışıyordu.

Bir süre sonra kalktı ve bitkin, sarsak adımlarla merdiveni tırmanıp sokağa çıktı.

Şaşırp kalmış olan casus gizlendiği yerde daha birkaç dakika hareketsiz kaldı. Sonra çevresine tekrar tekrar, dikkatle bakıp da gene yalnız kaldığına inanç getirince yavaş yavaş dışarı çıktı ve yine geldiği gibi duvarın gölgesine sokularak sinsi sinsi merdiveni tırmandı.

Yukarı varınca başını usulca uzatıp çevreye yine bir göz atarak kendini görebilecek kimsecikler olmadığını kestiren Noah Claypole son hızla bir koşu kopardı ve bacaklarının olanca gücüyle Fagin'in evinin yolunu tuttu.

IX

Ölümcül sonuçlar

Şafaktan hemen hemen iki saat önceydi. Öyle bir saat ki (hele sonbaharda) gecenin gerçekten de en ölü saati sayılabilir. Sokaklar sessiz ve ıssız, her şey uykuya dalmıştır sanki. Şamata ve uçarılık yastığa baş koyup rüya görmek üzere çoktan eve dönmüştür.

İşte bu sessiz ve ıssız saatte Fagin, izbesine oturmuş beklemekteydi. Yüzü öyle solmuş ve çarpılmış, gözleri öyle kıpkızıl kan çanağına dönmüştü ki insandan çok çirkin ve iğrenç bir hortlağı andırıyordu: mezardan yeni çıkmışçasına sıvışık, hain bir ifritin pençesindeymişçesine tedirgin...

Eski, yırtık pırtık bir yorgana bürünüp yanmayan bir ocağın başına sokulmuş; yüzünü, yanındaki masanın üzerinde sönmek üzere olan bir muma doğru dönmüş oturuyordu. Sağ elini ağzına götürmüş; derin düşünceleri arasında o uzun, pis, kapkara tırnaklarını kemirdikçe ağzında dökülmeyip kalmış olan ve daha çok köpek ya da sırtlan dişini andıran birkaç dişi görünüyordu.

Yerdeki bir şiltenin üzerindeyse Noah Claypole uzanmış derin derin uyumaktaydı. Yaşlı adam gözlerini ara sıra ona doğru çeviriyor, sonra gene mumdan yana döndürüyordu. Uzun fitili yarıya bükülmüş, durmadan masanın üzerine damlayıp duran mumun hali Fagin'in aklının bambaşka yerlerde olduğunu açıkça belirtiyordu.

Gerçekten de bambaşka yerlerdeydi Fagin'in düşünceleri. Parlak planının boşa çıkması; yabancılara sır vermek cüretini gösteren kıza beslediği hınç; onun kendini ele vermeyi reddedişinin içten olduğuna inanmayışı; Bill Sikes'tan öç alamadığı için uğradığı acı düş kırıklığı; ele geçmek, mahvolmak, ölmek korkusu; ve bütün bunların alevlendirdiği müthiş bir öfke... İşte içi her türlü fesat ve kötülük niyetleriyle kaynaşırken Fagin'in kafasında durmadan, fırtına gibi birbirini kovalayan hırslı düşünceler bunlardı.

Durumunu hiç değiştirmeden ve ne kadar vakit geçtiğinin farkında bile olmadan öylece oturuyordu. Sonunda keskin kulağı, sokakta yürüyen bir ayak sesini seçti.

Fagin o kavrulmuş, kupkuru kesilmiş dudaklarını silerek, “En sonunda,” diye söylendi. “En sonunda!”

Daha o mırıldanırken kapı çaldı. Fagin sürünür gibi yukarı çıktı ve biraz sonra yanında bir adam olduğu halde geri döndü. Bu adam boynuna çenesine kadar çıkan bir atkı sarmıştı ve koltuğunun altında bir bohça vardı. Oturup da paltosunu sırtından attığı zaman Bill Sikes’in irikıyım yapısı ortaya çıktı.

Hırsız bohçayı masanın üstüne koyarak, “Al, hayrını gör; elinden geldiği kadar bir çaresine bakmaya çalış,” dedi. “Elde edene kadar akla karayı seçtim. Oysa en aşağı üç saat önce burda olurum sanıyordum.”

Fagin bohçayı alıp bir dolaba kilitledi ve sonra yine hiç sesini çıkarmadan yerine oturdu. Ama bütün bu işleri yaparken yüzünü bir an bile hırsızdan ayırmış değildi. Karşı karşıya oturdukları zaman da gözlerini sabit bir bakışla ona dikti! Dudakları öyle kötü titriyordu ve yüzü o derece değişmişti ki, Sikes ister istemez şöyle bir geriledi ve onu gerçek bir korkuyla süzdü.

“Ne var ulan?” diye sordu. “Neden öyle bel bel bakarsın adamın yüzüne?”

Fagin sağ elini kaldırıp işaretparmağını havada sallamaya başladı. Ama öyle ateş püskürüyordu ki bir an konuşamadı bile.

Sikes telaşla elini koynuna atıp silahını yoklayarak “Ulan yuh be, herif resmen oynatmış!” diye homurdandı. “Tetik davranmak gerek.”

Yahudi sonunda sesini yükselterek, “Yok, yok!” dedi. “Senin için değil... Seninle kavgam yok Bill; sana sözüm yok.”

Sikes, “Bana sözün yok, öyle mi?” diyerek dik dik Fagin’e baktı ve tabancasını ona gösterecek biçimde başka cebine koydu. “Böyle olması birimizin lehinedir, hangimizin olduğu önemli değil.”

Fagin sandalyesini ona yaklaştırarak, “Sana öyle bir şey söyleyeceğim ki, durumun benimkinden bin beter olacak Bill,” dedi.

Haydut inanmadığını belli eden bir tavırla, “Yok canım!” dedi. Sonra, “Çabuk anlat anlatacağını!” diye ekledi. “Eveleyip geveleme. Yoksa bizim Nancy benim ele geçtiğimi falan sanacak!”

Fagin, “Ele geçmek ha!” diye bağırdı. “Nancy işin orasını kendi kafasında ayarlamış bile!”

Sikes büyük bir şaşkınlıkla Yahudi’nin yüzüne baktı. Ama orada bilmecenin yanıtını bulamayınca o kocaman pençesiyle ihtiyarın yakasına yapışıp bir güzel sarsarak, “Konuş, ulan moruk!” diye homurdandı. “Aç ağzını da adam gibi söyle söyleyeceğini! Çıkar baklayı ağzından, kocamış köpek, sen de!”

Fagin, “Diyelim ki şurda yatan çocuk...” diye söze başladı.

Sikes, daha önceden farkına varmamış gibi döndü ve Noah Claypole’un

yattığı yere baktı. Sonra yine yaşlı adama dönerek, “Eee?” dedi.

“Diyelim ki bu çocuk konuşup hepimizi gammazladı... önce kimlere gammazlayacağını kararlaştırdı da arayıp buldu; sonra sokakta onlarla buluştu... Orada onlara, bizi hemen tanıyabilsinler diye tarifimizi en ince ayrıntısına kadar verdi; nerelerde bulunabileceğimizi, en kolay ne yoldan enselenebileceğimizi anlattı. Diyelim ki bu genç bunların hepsini yaptığı gibi hepimizin çıkarına olan bir planı da altüst ediyor. Hem de kendi keyfi için yiyor bu haltları. Ne yakalanıp baskı yapılmış ne işkence edilip aç bırakılmış. Sırf kendi keyfinden, kendi zevki için beceriyor bunları. Geceleri bizi atlatıp gizlice dışarı çıkıyor, bizimle yakından ilgilenenleri buluyor ve onlara sır veriyor...” Yahudi, gözleri ateş püskürerek, “Anlıyor musun?” diye sordu. “Tut ki bu çocuk bütün dediklerimi yaptı. Ne olur?”

Sikes ağza alınmayacak bir küfür savurduktan sonra, “Ne mi olur?” diye gürledi. “Ben geldiğimde o alçak hâlâ sağsa çizmemin topuk demiriyle ezerim onu, lime lime dağıtırım kafatasını!”

Fagin çığlığa yakın bir bağırisla, “Ya ben yapsam bu işi?” diye sordu. “Ben ki hakkınızda bilmediğim yok! Ben ki kendimle beraber çoğunuzu darağacına götürebilirim!”

Bunun lafını bile duyunca bembeyaz kesilen Sikes dişlerini kısıarak, “Bilmem artık,” dedi. “Zindanda beni zincire vurdurtacak bir şey yaparım. Senin yanın sıra yargılanırken orada, mahkemede, öylece üzerine atılırım da herkesin gözü önünde zincirlerimle vura vura beynini dağıtırım senin!” Sonra o güçlü kolunun iyi pazularını şişirerek, “Hıncım bana öyle güç verir ki üzerinden araba geçmiş karpuz gibi ezerim kafanı!” diye ekledi.

“Sahi yapar mısınız!”

“Hele bir dene bakalım, yapar mıyım yapamaz mıyım!”

“Tut ki ben değilim de Charley ya da Elegeçmez veya Bet, yahut da...”

Sikes, “Kim olursa olsun vız gelir!” diye sabırsızlandı. “Kim olursa olsun aynı şeyi yaparım.”

Fagin haydudu alıcı gözüyle süzdü. Sonra sessiz durması için bir işaret yaparak yerdeki yatağın üzerine eğildi ve uyuyan genci uyandırmak için sarsmaya başladı. Sikes oturduğu yerden ellerini dizlerine dayayıp öne doğru eğilmiş; bütün bu sorgu sualli hazırlığın nereye varacağını merak eder gibi bakıyordu.

Fagin, “Bolter! Bolter!” diye seslendi. Sonra şeytani bir zevkle Sikes’a doğru baktı ve ağır ağır, tane tane konuşarak, “Zavallı genç!” diye ekledi. “Bitkin, zavallı! Saatler saati hanımefendimizi gözetlemekten halsiz düşmüş, Sikes!

Hanımfendimizin yüzü suyu hürmetine, Bill’ciğim, iki gözüm!”

Haydut oturduğu yerde arkaya doğru çekilerek, “Ne demeye getiriyorsun sen?” diye sordu.

Fagin yanıtlamadı. Gene üzerine doğru eğilerek Noah’yı tutup kaldırdı ve oturur duruma getirdi. Takma adı birçok kez yinelandikten sonra Noah nihayet gözlerini ovuşturdu ve ağzını ardına kadar açıp esneyerek uykulu uykulu çevresine bakındı.

Fagin Noah’ya bakıp Sikes’ı göstererek, “Bir kez daha anlat da şu da duysun,” dedi. “Anlat bir kez daha.”

Daha tamamen uyanmamış olan Noah şöyle bir silkindi. Sonra ters ters, “Neyi anlatayım be?” diye sordu.

Fagin, her şeyi dinlemeden kaçıp gitmesini önlemek istiyormuş gibi Sikes’ın bileğini sımsıkı kavrayarak, Noah’ya, “Nancy’yi anlat,” dedi. “Onu izliyordun ya!”

“Evet.”

“London Bridge’e gittin ya onun peşinden?”

“Evet.”

“Orada Nancy iki kişiyle buluşmadı mı?”

“Buluştuuu.”

“Bir bey ve bir genç hanımla buluştu, değil mi? Bunları daha önce kendiliğinden gidip görmüş. Köprüde bu insanlar Nancy’ye, bütün dostlarını ele vermesini söylemediler mi? Ama önce Monks’u istiyorlarmış. Nancy de onu, yani Monks’u bir güzel tanımlamış. Bizim nerede buluştuğumuzu sormuşlar. Nancy de söylemiş. Meyhanenin en iyi nerden gözetlenilebileceğini de herkesin oraya ne zaman gittiğini de söylemiş. Hepsini yapmış bu işlerin. Hepsini birer birer söylemiş. Hem de hiç tehdit filan edilmeden, hiç nazlanmadan, öyle değil mi?” Öfkeden yarı çılgınlaşmış olan Fagin, “Öyle değil mi?” diye yineledi.

“Öyle değil mi?”

Noah Claypole başını kaşıyarak, “Öyle, öyle,” diye yanıtladı. “Aynen öyle yaptı.”

“Geçen pazar günü hakkında ne dediler peki?”

Noah, “Geçen pazar,” diyerek belleğini yokladı. “Ha, şu mesele! Yahu söyledim ya sana!”

Fagin, “Yine söyle! Yine!” diyerek Sikes’ın bileğini büsbütün sıktı.

Öbür elini havalarda sallayıp duruyor ve ağzından köpük saçılıyordu.

Uykusu iyice açılmaya başlayan ve bu arada Sikes’ın kimliğini de tahmin eden Noah, “Kadına sordular,” diye anlatmayı sürdürdü. “Söz verdin de geçen

pazar gecesi neden gelmedin diye sordular. O da, ‘Gelemedim,’ dedi.”

“Neden ama neden? Bu adama onu söyle.”

Noah, “Çünkü Bill onu zorla evde tutmuş,” diye açıkladı. “Bill için de size geçen kez sözünü ettiğim adam diyordu.”

Fagin, “Bu adam hakkında başka neler dedi peki?” diye bağırdı. “Yani bu geçen kez sözünü ettiği adam hakkında? Anlat, onları da anlat.”

Noah, “Nereye gittiğini bu adam bilmezse evden çıkmasının pek kolay olmadığını söyledi,” diye yanıtladı. “O küçükhanımefendiyi ilk görmeye gittiği gece, heh heh!.. Bunu duyunca güldüm namussuzum! O gece afyon ruhu yutturmuş bu adama.”

Bill Sikes Fagin’in elinden bir çırpıda kurtularak, “Ben onun anasını...” diye haykırdı. “Bırak beni be! Gidiyorum!”

Yaşlı adamı yere savurarak odadan dışarı koştı ve kendini kaybetmişçesine çılgınca yukarı fırladı.

Fagin telaşla onun peşinden giderek, “Bill! Bill!” diye bağırdı. “Bir dakika! Tek bir sözüm var sana!”

Bu sözü söylemeye fırsat bulamayacaktı ama haydut sokak kapısını açamadı. O, kapıya küfür ve tekmeler yağdırmakla uğraşırken Fagin ona yetişti.

Bill Sikes, “Aç şu kapıyı da çıkayım!” dedi. “Konuşma benimle! Günaha sokturtursun beni! Aç şu kapıyı diyorum! Aç da gideyim!”

Fagin elini kilide uzatarak, “Tek bir sözüm var,” dedi. “Sakın...”

“Sakın ne?”

“Sakın... Öfkene... fazla kapılmayacaksın, değil mi Bill?”

Şafak söküyordu ve ortalık onların birbirlerinin yüzlerini görebilecekleri kadar aydınlanmıştı. Aralarında kısacık, tek bir bakış geçti. İkisinin de gözlerinin derinlerinde öyle bir yangın vardı ki, görüp anlamamak olanaksızdı!

Fagin artık her türlü yalan ve numaranın boşuna olduğunu belirterek, “Demek istediğim, öfkenden gözün kararıp da kendini tehlikeye atma,” dedi. “Kurnaz ol Bill. Başını yakma.”

Sikes hiç yanıt vermeden Fagin’in açmış olduğu kapının kanadını tutup ardına kadar ayırdı ve sessiz uzanan sokağa fırladı gitti.

Ne duruyor, ne bir an düşünüyor, ne başını sağa sola döndürüyor, ne gözlerini yukarıya da aşağı çeviriyordu! Bakışları vahşi bir kararla ileri doğru dikilmiş, dişleri çene kemiği avurdundan fırlayacak kadar kasılmış; alabildiğine koşarak, tek bir söz söylemeden ve gerili kaslarını bir an bile gevşetmeden kendi kapısını buldu.

Kapıyı anahtarla usulcacık açtı ve hafif adımlarla üst kata çıktı. Kendi

odasına varınca kapıyı içeriden kapatıp iki kez üst üste kilitledi ve arkasına ağır bir masa çekip dayadı. Sonra gidip karyolanın çevresindeki perdeyi çekti.

Nancy yarı soyunuk bir halde yatakta yatıyordu. Uykusundan birden uyandığı için telaşlı, şaşkın bir halde yarı doğruldu.

“Kalk!” dedi haydut.

Kız onun geldiğine sevindiğini belli eden bir tavırla, “Ha, senmişsin Bill!” dedi.

“Benim ya! Hadi, kalk!”

Bir mum yanıyordu ama haydut bunu hemen şamdandan çekip kopardı ve ocağın içine fırlattı. Nancy, dışarıda günün hafifçe ısımış olduğunu görünce kalktı, pencerenin perdesini açmaya davrandı.

Bill Sikes elini onun önüne uzatarak, “Bırak kalsın!” diye gürledi. “Benim yapacağım işe bu kadar ışık yeter!”

Kız, kaygı ve korku dolu alçak bir sesle, “Bill!” dedi. “Neden öyle bakıyorsun yüzüme?”

Haydut burun delikleri kabarmış, göğsü inip kalkarak birkaç saniye onu süzdü. Sonra kafasından ve boynundan kavrıldığı gibi odanın orta yerine sürükledi ve kapıdan yana bir bakış fırlatarak elini onun ağzına kapadı.

Nancy can havliyle çırpınarak, “Bill! Bill!” diye soludu. “Bırak beni! Bağırمام. Yalnız... Söyle bana... Ne yaptım?”

Bill Sikes dişlerini kısıarak, “Bal gibi biliyorsun, yezit!” diye yanıtladı. “Bu gece izlendin. Bütün konuştuklarını öğrendik!”

Kız ona sarılarak, “Öyleyse canımı bağışlarsın,” dedi. “Çünkü ben senin hayatını korudum. Bill! Canım Bill! Bana kıyamazsın sen! Ah, bir düşünsene! Bu gece, tek bir gece içinde nelerden vazgeçtim, ne fırsatları geri çevirdim senin hatırına! Biraz düşün de elini kana bulamaktan kurtul! Bırakmayacağım seni! Devirip geçemezsin beni. Bill, Bill, güzel Tanrı adına... Benim hatırıma... Kendi iyiliğin için bir an dur da canımı almazdan önce düşün! Ben sana karşı bağlılıkta kusur etmedim Bill! Günahlarımı bilen Tanrı bunu da biliyor!”

Bill kolunu kızıdan kurtarmak için çabaladı ama ne yaparsa yapsın kızın yapışan kollarını silkip atamadı.

Kızcağız başını onun göğsüne yaslamaya çalışarak, “Bill!” dedi. “Bu gece görüştüğüm bayla bayan bana yabancı bir ülkede bir yer söylediler. Orada ömrünü huzur içinde geçirebilirsin dediler. Ne olur, bırak onlarla bir kez daha görüşüp yalvarayım da sana karşı da aynı iyiliği, aynı merhameti göstereyim. Gel, ikimiz de bu pis yerden kaçalım. Birbirimizden ayrılacak bile temiz birer hayata başlayalım. Bu çirkin hayatımızı ancak dualarda hatırlayalım. Hiç

görmeyelim birbirimizi artık. Yanlışın neresinden dönülse kârdır Bill. Geç de olsa nedamet getirip doğru yolu seçebiliriz. Onlar böyle demişlerdi. Bunu şimdi ta içimde duyuyorum ben de. Ama zaman gerek bunun için, az bir zaman!”

Haydut bir kolunu ondan kopararak tabancasını aldı.

Öfkesinin kudurganlığı arasında bile ateş ederse kendini ânında ele vereceğini düşünmekten geri kalmayarak kendi yüzüne degecek kadar yakın olan o yüze, tabancayı var gücüyle iki kez indirdi.

Nancy sendeledi ve düştü. Alnındaki derin yarıktan boşanan kandan gözleri görmez olduğu halde bin güçlkle dizlerinin üstünde doğruldu. Koynundan beyaz bir mendil (Rose Maylie’nin mendili) çıkararak ellerinin arasına, kaldırabildiği kadar havaya kaldırdı ve Yaradan’a günahlarını bağışlaması için son bir dua okudu.

Yüzü korkunç bir hal almıştı. Katil bunu görmemek için elinin tersini yüzüne kapayarak duvara doğru sendeledi ve orada bulduğu kalın bir sopayı kaptığı gibi hızla vurarak kızı yere serdi.

X

Sikes'in firarı

O gece, karanlık bastığından beri koca Londra'nın geniş sınırları içinde işlenen kötü işler arasında en kötüsü buydu. Pis kokuları sabah havasını zehirleyen faciaların en haincesi, en korkuncu.

Güneş, yeryüzüne ve insanoğluna yalnızca aydınlığı geri getirmekle kalmayıp yeni hayat, yeni umut da getiren ve ruhunu tazeleyen parlak güneş; duru ve parıl parıl bir görkemle o civcivli kentin üstüne doğdu. Paha biçilmez renkli camlarla donatılmış pencerelerden kâğıt yamalı pencerelere, katedral kubbesinden küflü izbeye kadar her yere ışığını serpti. Öldürülen kadının yatmakta olduğu odayı da aydınlattı. Aydınlattı ya! Katil perdeyi ne kadar örtmeye çalıştıysa da gün ışığı süzüldü içeriye. Ölünün görünüşü seher loşluğunda korkunç olmakla birlikte şimdi bu parlak ışıktaki daha da korkunçtu!

Katil yerli yerinde duruyordu. Yerinden kıpırdamaya korkmuştu! Yerde yatan şey bir kez inlemiş ve elini oynatmıştı. Öfkesine şimdi dehşet de katılan katil sopayla bir daha, bir daha vurmuş, vurmuştu! Bir ara kilim serdi onun üstüne. Ama kilimin altında kalan o gözlerin kendine doğru çevrildiğini düşünmektense cam gibi tavana dikilişlerini görmek yeğdi. Katil kilimi çekip aldı, ceset yine ortaya çıktı. Gözleri, tavandaki güneş ışığının içinde kıpkırmızı titreyen kan gölünü seyre dalmıştı sanki! Geri kalan yarı et ve kan yığınının ibaretti artık. Ama ne et ve Tanrım, ne kadar çok kan!

Katil bir ışık yakıp ateşi tutuşturdu ve sopayı kömürlerin arasına sokuşturdu. Sopa ucuna yapışmış olan saçlar birden alevlendi, sonra büzüşerek incecik kömürleşti ve hava akımına kapılarak bacadan yukarı doğru uçtu gitti.

Bu bile ödünü kopardı katilin; gözü pek, sağlam bir adam olduğu halde. Ama cinayet aracını, yanıp iki parça olana kadar ateşin içinde tuttu. Sonra elinde kalan sapı da kömürlerin üzerine attı ve yanıp kül oluşunu izledi.

O zaman yıkandı; üstünü başını suyla sildi. Bazı lekeleri çıkaramadı. Kumaşın oralarını makasla kesip yaktı. Ah bu lekeler odanın dört bir yanına nasıl da dağılmışlardı! Köpeğin ayakları bile kana bulaşmıştı!

Bu arada katil bir kerecik bile sırtını cesede dönmüş değildi. Bir an için bile! Hazırlıklarını yapıp bitirdikten sonra geri geri giderek kapıya yürüdü. Kapıyı usulca kapayıp kilitledi; kilidi cebine attı ve sokağa çıktı.

Önce karşı kaldırıma geçti ve dışarıdan herhangi bir şeyin görünmediğine inanç getirmek için kendi penceresine doğru bir baktı. İşte, kızın bir daha görmesi nasip olmayan gün ışığını tamamen içeri almak için açmaya yeltendiği perde, hâlâ örtülü duruyordu. Yerdeki şey bu perdenin altında yatıyordu. Katil biliyordu bunu. Tanrım! Perde aralığından süzülen güneş ışığı tam o noktaya nasıl da vurmuştu!

Bakışı ancak bir an sürdü. Odadan dışarı çıkmak ona ferahlık vermişti. Köpeğine ılık çaldı ve hızlı hızlı yürüyüp oradan uzaklaştı. Islington'dan geçti. Highgate'in tepesinde Whittington'un anısına dikilmiş olan taş kadar çıktı, sonra yokuş aşağı yollandı. Ne yapmak istediğini, nereye gittiğini bilmeyerek biraz inince yine sağa doğru döndü ve tarlaların arasındaki bir patikayı izleyerek Caen Wood'un çevresini dolandı; böylece Hampstead Heath'e çıktı. Vale of Health denilen çukur yerden geçerek karşı taraftaki bayırı tırmandı. Hampstead'le Highgate köylerini birbirine bağlayan yolu da geçtikten sonra North End'deki tarlalara çıktı.⁴² Bunların birinin hendeğinin kenarındaki çitin dibine yattı ve uyudu.

Çok geçmeden gene kalkmış ve yollara koyulmuştu. Ama kırlara ve tarlalara değil, araba yolu boyunca Londra kentine doğru. Gelgelelim kente varmadan yine geri döndü, sonra yine demin geçtiği yolların bazılarından bir daha geçmeye başladı. Bir süre tarlaların arasında bir o yana, bir bu yana döndü, dolandı. Yorulunca dinlenmek için hendek kıyılarına yatıyor sonra yine kalkıp bir başka yöne yollanıyordu. Oradan da apayrı bir yana yürüyordu.

Biraz yiyecek, içecek bulmak için şöyle yakınlarda ama pek de kalabalık olmayan neresi vardı acaba? Hendon! Tamam; iyiydi burası. Pek yol üstü değildi ve oldukça yakındı da! Katil o yönü tuttu bu kez. Kâh koşuyor kâh bir garip kaprisle kaplumbağa gibi yavaş yavaş yürüyordu. Arada da tamamen durup aylak aylak sopasını çitlerin üzerinden geçiriyordu.

Ama Hendon'a vardığı zaman herkes (kapı önlerindeki çocuklara varıncaya kadar) kendisine kuşkuyla bakıyormuş gibi geldi ona. Öylece gerisin geriye döndü, bir yudum içecek, bir lokma yiyecek almaya cesaret edemedi. Oysa saatlerdir ağzına bir şey koyduğu yoktu. Ama buralarda oyalandıkça nereye gideceğini büsbütün bilmez oluyordu.

Kilometrelerce yol yürüdü. Dönüp dolaşıp aynı yere geliyordu hep. Öğle olup geçmiş, saat ikindiye varmıştı: O hâlâ dönüp dolanıyor; ileri geri, aşağı

yukarı, hep aynı yerlerin göbeğini çeviriyordu.

Sonunda buralardan uzaklaştı ve Hatfield'in⁴³ yolunu tuttu. Gecenin saat dokuzunda bitkin bir adam ve hiç alışık olmadığı uzun yürüyüşlerden sonra topallamakta olan bir köpek, sessiz ve sakin Hatfield köyünün kilisesinin yanından yokuş aşağı döndüler ve dar sokakta zorlukla yürüyerek loş ve ıssız gördükleri için seçmiş oldukları küçük meyhaneye girdiler. İçerideki salonda ateş yanıyor ve bir grup köylü ve işçi ateş başında içki içiyorlardı. Aralarında yabancıya yer açtılar ama o gidip en uzak köşeye oturdu ve tek başına yiyip içti. Daha doğrusu ara sıra önüne birkaç parça yiyecek attığı köpeğiyle baş başa karnını doyurdu.

Ocak başındaki köylülerin konuşmaları civardaki tarlalara ve rençberlere ilişkindi. Bunlar bitince bir önceki pazar günü toprağa verilmiş olan bir ihtiyarın yaşı konuşuldu. Orada bulunan gençler öleni iyice yaşlı, yaşlılarsa gepgenç yerine koyuyorlardı. Ak saçlı bir dede, ölen adamın kendinden pek de büyük olmadığını ileri sürdü. Daha on-on beş yıl yaşayabilirmiş dikkat edeymiş, kendine bakaymış...

Bunlarda katili ilgilendirecek ya da ürkütecek hiçbir şey yoktu. O da hesabını ödedikten sonra köşesinde çıt çıkarmadan ve kimsenin dikkatini çekmeden oturmayı sürdürdü ve uyuklamaya başladı. Tam uykuya dalmak üzereydi ki içeri, paldır küldür, yeni bir müşterinin girişiyle uyandı.

Bu yarı seyyar satıcı, yarı şarlatan, gülen, söyleyen ve güldüren bir adamdı. Köy köy dolaşarak ustura, kayış, tıraş sabunu, eyer cilası, atlar ve köpekler için ilaç, ucuz esanslar ve buna benzer şeyler satıyordu. Bütün bunlar boynuna asılı bir kutunun içindeydi. İçeri girer girmez köylülerle şakalaşmaya başladı. Bu şaklabanlık yemeğini yerken de sürdü ve ancak kutusundaki hazinelerini ortaya çıkarınca biraz yavaşladı. Gezgini satıcı bu kez büyük bir ustalıklı, eğlenceyle işi bir arada yürütmeye koyuldu.

Köylülerden biri kutudaki bir kalıbı göstererek, “Ya bu nesne nedir ki?” diye sordu. “Yenecek bir şey mi bari, Harry?”

Seyyar satıcı kalıplardan birini eline alarak, “Baylar, bu öyle eşsiz, öyle paha biçilmez bir icattır ki,” diye konuşmaya başladı, “her çeşit ipekli, saten, keten, pamuklu, yünlü, müslin, merinos, basma ve patiska kumaşların; halı, perde ve döşemelerin üzerindeki her türlü kir, çamur, küf, yemek ve içki lekelerinin nokta ve sıçramalarını hiç iz bırakmadan tamamen temizler ve çıkarır. Bu eşsiz ve paha biçilmez kalıpla lekelerin üzerini bir kez silmek yeterlidir!

“Bu arada bir bayanın namusu lekelenmişse temizlemesi için bu kalıplardan bir tanesini yutması yeterlidir çünkü bu buluşun bileşimi zehirlidir! Bir

beyefendi bunu kanıtlamak istiyorsa ufacak bir kalıbı gövdeye indirmesi yeter de artar bile! Bu buluş tabanca kurşunu kadar etkili olduğu gibi tadı da bin kat daha kötüdür. Yani bunu yutmak beynine kurşun sıkmaktan iki kat daha iyidir.

Fiyatına gelince; kalıbı bir peni! Bütün bu yararlarına karşın topu topu bir peni!”

Kalıplara hemen iki müşteri çıkmıştı. Dinleyicilerin arasında duraksayanlar olduğu görülüyordu. Bunu gören satıcı çenesini büsbütün işletmeye başladı:

“Bu buluşun sürümü öyle çok ki üretimine yetişemiyoruz! On dört tane su değirmeni, altı tane buhar makinesi, bir de döküm bataryası gece gündüz durmadan işleyip bu kalıpları üretiyor yine de yetiştiremiyorlar. Oysa işçiler öyle çok çalışıyorlar ki birer birer ölüp gidiyorlar. Neyse ki dul kalan karılarına hemen aylık bağlanıyor. Her çocuk için de yılda yirmi sterlin alıyorlar; ikiz olursa elli sterlin ikramiye!

“Evet baylar; bir kalıbı bir peniye! İki tane yarım peni verseniz de kabul! Hele dört tane çeyrek verirseniz pek sevinirim! Kalıbı bir peni baylar! Şarap lekesi, meyve lekesi, bira lekesi, su lekesi, boya lekesi, zift lekesi, çamur lekesi, kan lekesi!.. Örneğin bu odadaki baylardan birinin şapkasında bir leke var ki, daha o bana bir bardak bira ısmarlamaya vakit bulamadan ben bu lekeyi temizleyeceğim!”

Bill Sikes yerinden fırlayarak, “Hey!” diye bağırdı. “Ver onu bana!”

Seyyar satıcı köylülere göz kırparak, “Sen gelip elimden alıncaya kadar ben lekeyi çıkartırım bile bayım!” dedi. “Sayın baylar, bu bayın şapkasındaki şu koyu renkli lekeye hepiniz dikkat ediniz. Lekenin çapı bir şilinden büyük değilse de yarım krondan daha geniş. Bu leke ister şarap lekesi olsun, ister bira, ister su lekesi, ister boya, ister katran, ister pas, ister kan lekesi...”

Adamcağız sözünün gerisini getiremedi. Çünkü Sikes çirkin bir küfürle masayı devirdiği gibi şapkayı onun elinden kapmış ve dışarı fırlamıştı.

Katil peşinden gelen olmadığını, içeridekilerin kendisini herhalde ters, sarhoş herifin biri sandıklarını anlayınca bütün gün yakasını bırakmamış olan o garip kararsızlıkla gene köyün içine daldı. Sokakta durmuş olan bir posta arabasının lambalarının ışığından kaçınarak yoluna devam etmek üzereydi ki bunun Londra’dan postayı getiren araba olduğunu fark etti ve küçük bir postanenin önünde duraklamış olduğunu gördü. Ne olacağını tahmin edebiliyordu; gene de arabanın bulunduğu kaldırıma geçti ve kulak kabarttı.

Kapıda duran nöbetçi posta torbasını bekliyordu. Kılığından kuru bekçisi olduğu anlaşılan biri tam o sırada çıkageldi. Nöbetçi kaldırımda duran bir sepeti bu yeni gelene uzatarak, “Al, bu sizinkiler için,” dedi. Sonra, “Hey, içerdekiler, elinizi çabuk tutsanıza biraz!” diye seslendi. “Ne Tanrı’nın belası torbaymış

yahu! Evvelsi gece de hazır değildi. Ama ben gelemem bu işe!”

Koru bekçisi, “Kentte ne var ne yok, Ben?” diye sordu.

Nöbetçi Ben eldivenlerini eline geçirerek, “Bildiğim kadarıyla yeni bir şey yok,” diye yanıtladı. “Mısır fiyatları biraz yükseldi. Sonra bir cinayet olmuş, Spitalfields taraflarında ama neyin nesi olduğundan pek haberim yok.”

Arabanın içinde oturmuş dışarısını izlemekte olan bir yolcu, “Sahiden de işlenmiş bir cinayet,” diye söze karıştı. “Hem de korkunç bir şey.”

Nöbetçi elini şapkasına götürerek, “Demek çok korkunçmuş beyefendi?” diye sordu. “Affedersiniz efendim, kadın mıymış öldürülen yoksa erkek mi?”

Beyefendi, “Kadın,” diye yanıtladı. “Tahminlere göre...”

Tam o sırada arabacı, “Ben! Hadi artık!” diye sabırsızlandı.

Ben, “Torba gibi yerin dibine batın siz de,” diye söylendi. “Hey, uyudunuz mu be?”

Posta memuru, “Geliyor! Geliyor!” diye bağırarak dışarı koştu.

Nöbetçi Ben, “Geliyormuş!” diye homurdandı. “Bana âşık olacak milyoner kız da geliyor, ama ne zaman? Tanrı bilir! Hele şükür! Tutun şunu! Tamam!”

Borazan birkaç neşeli nota çaldı ve posta arabası yürüyüp gitti.

Geride kalan Sikes’a bakanlar bu duyduklarının onu hiç etkilemediğini ve şu anda en güçlü duygusunun, nereye gideceğini bilememekten doğan bir kararsızlık olduğunu sanırlardı. Sonunda Sikes gene gerisin geriye döndü ve Hatfield’den St. Albans’a giden yola saptı.

İnatla yoluna devam etti. Ama köyü geride bırakıp da yolun ıssız ve karanlık yerlerine gelince üzerine öyle bir ürküntü, öyle bir dehşet çöktü ki, onu benliğinin ta derinliklerine kadar sarstı. Gördüğü her şey, ister madde olsun ister gölge, korkunç bir biçime bürünüyordu. Ama o sabah odada bırakıp gittiği o korkunç şeyin aklından çıkmayan ve onu adım adım izleyen hayali yanında bütün bu korkular hiçti. Katil bu hayalin biçimini karanlıkların içinde bile seçebiliyor, en ufağına kadar bütün çizgilerini görüyor ve soğukluğunu, cansızlığını, kaskatılığını hissediyordu. Yaprak hışırtılarında onun eteklerinin hışırtısını buluyordu, yüzüne çarpan her soluk rüzgâr onun o en son iniltisiyle dopdoluydu. Sikes durunca o da duruyordu. Sikes koşunca o da peşinden geliyordu. Ama koşarak değil! Keşke koşsa, daha iyi olurdu. Ama o, ancak hareket yeteneği olan bir ölü gibi ne hızlanan ne de yavaşlayan, hep durmaksızın esen bir kederli rüzgâra kapılmış gibi kayarak geliyordu.

Bazen Sikes çılgın bir kararla bu hortlağı hayatı pahasına da olsa kovup uzaklaştırmak için arkasına dönüyordu. Ama dönmesiyle damarlarındaki kan donuyor ve tepesindeki tüyler diken diken oluyordu. Çünkü hortlak da onunla

aynı anda dönüyor ve kayarak onun arkasına gizleniveriyordu! O sabah hortlak hep önünde gitmişken gece olunca peşinden gelmeye başlamıştı. Bazen Sikes sırtını bir hendek kenarına yaslıyor ve onun yukarıda, havada durduğunu ve soğuk gece göğünün üzerinde bile gözle seçilebildiğini hissediyordu. O zaman sırtüstü yola atıyordu kendini ve hortlak da gelip başucuna dikiliyordu; sessiz, hareketsiz, dimdik: Canlı bir mezar taşı ki yazısı kanla yazılmış!

Adaletin pençesinden kurtulmuş katillerden dem vuran olmasın bana! Ve Tanrı'nın ara sıra uyuyakaldığını ima eden bulunmasın! Katilin çektiği şu korku işkencesinin bitmek bilmeyen her dakikasında, belki yüz tane korkunç ölüm vardı!

Geçtiği tarlaların birinde geceleyebileceği bir baraka buldu. Kapının önündeki üç uzun kavak ağacı, içerisini karanlığa boğmuştu ve rüzgâr dallar arasında inim inim iniliyordu. Ama Sikes artık daha fazla yürüyemeyeceğini hissediyordu. Onun için barakaya girip duvar dibinde uzandı ve kendini yepyeni işkencelere bıraktı.

Çünkü şimdi karşısında bir hayalet belirmişti: kaçtığı hortlak kadar inatçı ama daha da korkunç! O ardına kadar açılmış sabit bakışlı gözler, donuk ve cam gibi belirmişti karanlığın içinde! Yalnızca iki göz; ama her yerdeydiler. Sikes bunları görmemek için gözlerini kapayınca bu kez de odayı görüyordu; her şey yerli yerinde, ölü de yerli yerinde ve gözleri yine aynen öyle, bırakıp çıktığı zamanki gibi. Katil yerinden fırladı ve dışardaki tarlaya attı kendini. Hayalet peşindeydi. Katil yine barakaya girip duvar dibine büzüldü. Ama çok geçmeden o gözler gene karşısında belirdiler.

İşte böyle; katil, kendinden başka kimsenin bilemeyeceği bir dehşet içinde her yanı titreyerek ve gövdesinin her yanından soğuk terler boşanarak orada büzülmüş duruyordu ki, gece rüzgârı birden uzak haykırıışların yankısını ve telaşla, korkuyla yükselmiş seslerin bağırışını getirdi. Bu ıssız yerde herhangi bir insan sesi duymak, kendisi için gerçek bir tehlike olasılığı taşımakla birlikte yine de Sikes'ı sevindirdi. Haydut gerçek bir tehlike olasılığı karşısında yeniden güç bularak yerinden fırladı ve hemen dışarı koştu.

Gökyüzü boydan boya alev almış gibiydi. Havaya tutam tutam kıvılcımlar fışkırıyor, dalga dalga alevler ortalığı kilometreler boyunca aydınlatıyor ve Sikes'ın bulunduğu yere doğru duman bulutları üflüyordu. Şamataya yeni sesler katıldıkça bağırışlar yükseliyordu. Sikes şimdi, "Yangın var!" haykırıışlarını, çan seslerini, yere düşen ağır şeylerin patırtısını ve alevlerin yeni bir yemin üzerine atılıp iyice beslenmiş gibi boy attıkça çıkardığı çatırtı ve harıltıyı duyabiliyordu. Gürültü arttıkça artıyordu. İnsanlar da görünüyordu şimdi. Telaş içinde koşuşan

kadın ve erkekler. Bu, Sikes’a yeniden can verdi adeta. Dosdoğru ileriye atıldı ve çalıların, çitlerin arasından geçerek parmaklık ve kapıların üzerinden o hızla atlayarak koşmaya başladı. Onun heyecanını kapmış olan köpeği de yüksek sesle uzun uzun havlayarak efendisinin önü sıra koşuyordu.

Katil yangın yerine vardı. Yarı giyinik birtakım kişiler koşuşup duruyorlardı. Kimi ürkmüş atları ahırdan çıkarmaya çalışıyor, kimi sürüyü avlulardan ve samanlıktan dışarı koşturuyordu. Yangının içinden, kıvılcım sağanaklarının ve kıpkızıl kor çubuklar halinde yıkılıp çöken kolonların arasından, elleri kolları eşya dolu olarak fırlayıp çıkanlar da vardı. Bir saat önce kapı ve pencere olan boşlukları, şimdi kudurmuş alev yığınları çevreliyordu. Duvarlar sallanıyor, sonra paramparça dökülerek yangın kuyusunun içine düşüyordu. Erimiş kurşun ve demirler, beyaz ateş halinde toprağa dökülüyordu. Kadın ve çocuklar çığlık çığlık bağırırken erkekler de uğraş ve çabadan yana sözlerle birbirlerine cesaret vermeye çalışıyorlardı. Yangın arabasının tulumba takırtısı, alevlerin içine serpilen suların hışırtı ve ısıkları, o ürkünç harıltıyı büsbütün artırıyordu. Sikes da sesi kısılincaya kadar bağırды çağırды. Kendi kendinden ve anılarından kaçarak kalabalığın en civcivli yerine atıldı.

Bütün gece koşuşturdu durdu. Kâh tulumbarı çalıştırıyor kâh duman ve alevlerin arasına dalıyordu. Ama gürültü ve kalabalığın en civcivli yerinden bir an bile ayrılmıyordu. Merdivenlerden inip çıkıyor, damlarda koşuyor, ağırlığını çekemeyecekmiş gibi sarsılıp zangırdayan tahta zeminlerden, taş ve tuğla yağmurlarının arasından geçiyordu. O müthiş yangınla haşır neşir olmuştu ama şerbetliydi sanki. Ne bir yeri çizildi ne de ufacık bir bere aldı. Hiç düşünmeden, yorulmak nedir bilmeden sabahı etti. Şimdi artık yangın yeri salt dumandan ve isten kararmış yıkıntılardan oluşuyordu.

Bu çılgın heyecan tükenince Sikes’ı gene eskisinin on misli güçle, işlemiş olduğu suçun bilinci sardı. Çevresini kuşkuyla süzmeye başladı. Çünkü adamlar gruplar halinde baş başa vermiş konuşuyorlardı. Sikes da onların konuştuğu konuyu öğrenmekten korkuyordu.

Köpeği, onun parmağının anlamlı buyruğuna boyun eğdi ve ikisi birlikte gizlice uzaklaştılar oradan. Bir yangın arabasının yanından geçerken arabadaki adamlar ona seslendiler ve gelip karnını doyursun diye buyur ettiler. Katil biraz ekmekle et yedi. Birasını içerken Londra’dan gelmiş olan itfaiyecilerin⁴⁴ cinayetle konuşmakta olduklarını duydu.

Birisi, “Birmingham’a kaçmış diyorlar!” dedi. “Ama sonunda yakalanacaktır. Peşinden bir sürü adam çıkarmışlar. Yarın geceye kalmaz memleketin her köşesinde duyulur.”

Sikes hemen oradan kaçtı ve yorgunluktan yere yıkılacak hallere gelinceye kadar yürüdü, yürüdü. Sonra bir kır yolunun kıyısına oturdu ve uzun ama kırık ve tedirgin bir uyku çekti. Uyanınca gene yürümeye başladı; kararsız, bilinçsiz, yapayalnız bir ikinci gece geçirmek korkusuyla içi kararmıştı.

Birden gözünü karartarak Londra'ya dönmeye karar verdi.

“Orada hiç olmazsa konuşacak birileri olur!” diye düşündü. “Saklanacak doğru dürüst bir yer de bulurum. Madem taşraya kaçtım sanıyorlar, artık beni Londra’da aramak akıllarının ucundan bile geçmez! Bir hafta filan gizlensem sonra da Fagin’den biraz mangiz koparıp Fransa’ya kaçsam... neden olmasın yani? Anasını sattığım, bir denemeli!”

Sikes bu kararını hiç geciktirmeden uyguladı ve ıssız yolları seçerek dönüş yolculuğuna başladı. Niyeti büyük şehrin yakınlarında bir yere gizlenip alacakaranlıkta, dolambaçlı bir yoldan Londra’ya girerek dosdoğru barınak olarak seçtiği semte gitmekti.

Gelgelelim şu köpek! Polis, katilin eşkalini çevreye yaymışsa köpeğin de ortadan kaybolduğu ve efendisiyle birlikte gittiği herhalde unutulmuş olamazdı. Bu yüzden köpek onun yakalanmasına neden olabilirdi. Sikes köpeğini boğmaya karar verdi. Şimdi yolda yürürken çevresine bakarak bir su birikintisi aranıyordu. Bir ara gözüne ilişen iri bir taşı yerden aldı ve mendiline bağladı.

Bu arada hayvan sahibinin yüzüne bakıyordu. İçgüdüleriyle bu hazırlıkların amacını mı sezinledi yoksa haydudun ona doğru fırlattığı yan bakış olağandan daha mı lanetti? Her nedense hayvan sahibini her zamankinden daha geriden izlemeye ve başı önünde, kulakları dikilmiş bir halde yavaş yavaş yürümeye başladı. Sahibi bir su birikintisinin başında durarak arkasına bakıp da onu çağırıldığı zamansa köpek düpedüz durdu.

Haydut, “Çağırıldığımı duymadın mı lan?” diye bağırdı. “Gel şuraya!”

Hayvan alışkanlığın etkisiyle ilerledi. Ama Sikes mendili onun boynuna bağlamak için eğilince Anasının gözü alçak sesle hırladı ve geriledi.

“Gel lan!..” diye bağırdı haydut. Köpek kuyruğunu salladı sallamasına ama yerinden kıpırdamadı. Sikes bir ilmik yaptı ve gene köpeği çağırdı.

Köpek birkaç adım ilerledi sonra geriledi gene. Bir an durdu, sonra döndü ve olanca hızıyla koşup uzaklaştı!

Haydut kaç kez ıslık çaldı ve oturup belki köpeği döner diye bekledi. Ama köpeğin döneceği filan yoktu. Sonunda katil gene kalktı ve yola düzeldi.

42. Sikes önce kuzeybatı, sonra batı, sonra doğu ve en sonra da kuzey yönünde en az 12-13 kilometre yürümüş olmalı. Dickens zamanında North End’de bir çiftlik evi kiralamıştır. Highgate Hill’de yol kıyısında, beş kez Londra valisi olan Richard Whittington’ın (1358-1423) ve sevilen bir halk efsanesine konu olan bir kedinin heykelleri vardır. (Y.N.)

43. Hendon kasabasının kuzeyinden Hertfordshire’daki Hatfield kasabasına doğru, Londra’nın merkezinden yaklaşık otuz kilometre uzaklıkta bir yer. Dickens, Sikes’in Londra’nın kuzeyindeki bu düzensiz hareketlerini anlatarak onun Chertsey’ye yaptığı yolculuğun aksine, tümüyle yön duygusunu yitirdiğini vurguluyor. Sikes’in girdiği *pub* da muhtemelen Eight Bells adında, hâlâ varlığını koruyan çok eski ve pitoresk bir *pub*’dır. (Y.N.)

44. 1832 yılında, Londra sigorta şirketleri yüz adamlık profesyonel bir itfaye birliği kurdular. Beş ayrı bölümde, Londra’nın yaklaşık otuz km. uzağına kadar hizmet götürüyorlardı. Ufukta bir yangın görülürse hızlı posta atları koşulu bir yangın arabası hemen yangın yerine hareket ederdi. (Y.N.)

XI

Monks ve Mr. Brownlow nihayet buluşuyorlar. Aralarında geçen konuşma ve bunu yarıda kesen haber

Alacakaranlığın adamakıllı bastırıldığı bir sırada Mr. Brownlow kendi evinin önünde kiralık bir arabadan indi ve yavaşça kapıyı çaldı. Kapı açılınca arabadan güçlü kuvvetli bir adam çıkıp araba basamaklarının bir tarafında durdu. Yine arabadan inen bir ikinci adam da merdivenin öbür tarafına geçti. Mr. Brownlow'un bir işareti üzerine bu iki kişi arabadan bir üçüncü adam indirdiler ve onu aralarına alarak apar topar eve soktular. Bu adam Monks'tu.

Üç adam aynı hizada ve hiç konuşmadan üst kata çıktılar. Onların önü sıra yürüyen Mr. Brownlow arkadaki bir odaya girdi. Zaten arabadan istemeyerek inmiş olan Monks buraya gelince durdu. Diğer iki adam, talimat bekler gibi yaşlı beye doğru baktılar.

Mr. Brownlow, "Öteki şıkkın ne olduğunu kendisi biliyor!" dedi. "Duraksar ya da herhangi bir şekilde size karşı gelirse tuttuğunuz gibi sokağa götürüp hemen polis çağıracaksınız. Benim kendisinden şikâyetçi olduğumu söyleyeceksiniz."

Monks, "Benim hakkımda hangi cüretle böyle konuşabiliyorsunuz?" diye sordu.

Mr. Brownlow da onun gözlerinin içine bakarak "Sen de ne cüretle beni buna zorluyorsun bayım?" diye sordu. "Şu anda bu evden çıkıp gidecek kadar akılsız mısın yoksa? Çocuklar, bırakın şunu! İşte, beyefendi: Serbestsiniz artık. Gidebilirsiniz. Ama kutsal saydığım her şeyin üzerine yemin ederim ki sokağa ayak bastığın anda sahtekârlık ve hırsızlıkla suçlayıp yakalattıracağım seni! Kararım karar. Dönmeye hiç niyetim yok. Sen de aynı şekilde kararlıysan kendin bilirsin! Kendi başına geleceklerden yine kendin sorumlu olursun artık!"

Monks iki yanındaki adamların birinden öbürüne bakarak, "Bu köpekler beni ne hakla sokakta yakalayıp buraya getirebiliyorlar?" diye sordu.

Mr. Brownlow, "Benim kendilerine verdiğim yetkiyle!" diye yanıtladı. "Onlara ben kefilim. Kaçırılmaktan şikâyetçiysen yolda gelirken kaçmaya

alışabilirdin. Ama sessiz sedasız gelmeyi yeğledin. Yine söylüyorum sana: Git, adaletin korumasına sığın! Ben de adalete başvuracağım. O zaman sakın benden merhamet dilenme. Çünkü yetkiler o zaman başka ellere geçmiş olacak. O zaman kendi kazdığın kuyuya kendin düşünce, ‘Sen attın’ diye beni suçlama!”



Sikes köpeğini ortadan kaldırmaya çalışıyor.

Monks besbelli kararsızdı. Bir hayli de telaşlanmıştı. Duraladı.

Mr. Brownlow son derece dingin ve kesin bir tavırla, “Lütfen çabuk karar ver!” dedi. “Senden resmî olarak mı şikâyetle bulunayım? O zaman çarpılacağın cezaya razı mısın? Bu cezanın çapını, gerçi tüylerim ürpererek tahmin edebiliyorum ama belirlemek benim elimde değil... Yok, eğer benim insafıma ve kendilerine kötülük etmiş olduğun kişilerin merhametine sığınıyorsan çeneni kapa da otur şuraya! Bu koltuk iki gündür seni bekliyor.”

Monks anlaşılmaz birkaç kelime mırıldandı. Hâlâ kararsızdı.

Mr. Brownlow, “Çabuk ol!” dedi. “Ağzımdan tek bir söz çıkarsa bu fırsatı sonsuza kadar kaçırmış olursun.”

Adam hâlâ kararsızdı.

Yaşlı beyefendi “Pazarlığa niyetim yok!” dedi. “Başkalarının da en önemli bazı çıkarlarını temsil ettiğim için pazarlık etmeye hakkım yok zaten.”

Monks, sesi titreyip dili dolaşarak, “İki... ikisinin ortası... yok mu?” diye sordu.

“Yok.”

Monks kaygı dolu gözlerle yaşlı adama baktı ama onun yüzünde yalnızca sertlik ve kararlılık okuyabildiği için içeri girdi ve şöyle bir omuz silkerek gösterilen koltuğa oturdu.

Mr. Brownlow adamlarına, “Kapıyı dışardan kilitleyin!” dedi. “Çıngırağı çaldığım zaman gelin!”

Adamlar çekildi, Brownlow’la Monks odada baş başa kaldılar.

Monks peleriniyle şapkasını çıkarıp bir kenara bırakarak, “Babamın en eski dostundan böyle bir muamele göreceğimi hiç ummazdım efendim!” diye söylendi.

Beriki, “Babanın en yakın dostu olduğum için sana insafli davranıyorum ya!” diye yanıtladı. “Babanla ben o mutlu gençlik yıllarının bütün umut ve hayallerini paylaşmıştık. Gencecik yaşında Tanrısına kavuşup beni yapayalnız bırakan o güzel yaratık, babanın biricik kız kardeşiydi. Bir sabah benim karım olacaktı ama Tanrı’nın buyruğu başka türlüymüş; o sabah babanla onun ölüm döşeğinin başında beraber dize geldik. O sabah dağlanan yüreğim, babanın bütün çektiği dertler, bütün yaptığı yanlışlar boyunca ona bağlı kaldı... Ölümüne kadar. Yüreğim hâlâ eski anılar, eski duygularla dopdolu olduğu için, seni görmek bile bana babanı anımsattığı için... Evet Edward Leeford, işte bütün bu nedenlerden ötürü şimdi bile o adı taşımaya layık olmadığını gördükçe senin hesabına utanıyorum.”

Genç adam yarı düşünceli yarı ilgili bir duruşla yaşlı adamın heyecanlı halini süzdükten sonra, “Adın ne ilişiği var bu işle?” diye sordu. “Bana ne bundan?”

“Hiç! Sana göre hiçbir şey değil! Ama “o kız”ın da adıydı bu. Bunca yıl sonra bile, şu yaşımda bile duyunca içim titriyor, kanım tutuşuyor. Adını değiştirmiş olmana çok sevindim bu yüzden, çok... çok...”

Kendisine Monks denen adam, “Bütün bunlar iyi hoş ama benden istediğiniz nedir?” diye sordu.

Mr. Brownlow serinkanlılığını takınarak, “Senin bir erkek kardeşin var!” diye yanıtladı. “Sokakta arkandan yaklaşıp onun adını kulağına fısıldadığım zaman öyle afalladın, öyle telaşlandın ki benimle beraber buraya geldin!”

Monks, “Kardeşim filan yok benim!” dedi. “Anamın babamın tek evladıydım! Biliyorsunuz bunu. Bu kardeş sözünü de nereden çıkarıyorsunuz? Böyle bir şey olmadığını siz de benim kadar bilirsiniz.”

Mr. Brownlow, “Benim bazı bildiklerim var ki sen bilmeyebilirsin!” dedi. “Onun için iyi dinle; ilgileneceksin... Baban daha çocuk denecek yaştaiken ailesi tarafından, tutkuların en bayağısı, yani para ve mevki tutkusuyla oldukça mutsuz bir evlilik yapmaya zorlanmıştı. Bu mutsuz birleşmenin tek meyvesi sen oldun. Ama senin o babanın çocuğu olduğuna inanmak için bin tanık gerekir!”

Monks alaycı bir gülüşle, “Hakarete uğramaktan etkilenmem!” dedi. “Babamın tek evladı olduğumu biliyorsunuz ya, bu bana yeter.”

Yaşlı adam, “Ama ben o uygunsuz evliliğin nasıl bir işkence, nasıl uzayıp giden bir acı ve mutsuzluk olduğunu da biliyorum!” dedi. “Dünya, eşlerin ikisine de zindan olmuştu. Evliliği yorgunluk ve bıkkınlık içinde bir zincir gibi sürükleyip gidiyorlardı. Birbirlerine karşı takındıkları soğuk resmîlik zamanla acı sözlere bıraktı yerini. İlgisizlik zamanla bir soğukluk, soğukluk nefret, nefret de bir tiksinti olup çıktı. Öyle ki sonunda bu ağır zinciri koparıp ayrı yaşamaya başladılar. Zincirin birer parçası ikisinin de üzerinde kalmıştı tabii. Bunları ancak ölüm çözebilirdi. Ama ikisi de yeni çevrelerde neşeli tavırlar takınarak bu zincirleri gizlemeye çalışıyorlardı... Annen bunu daha iyi başardı. Babanla evli olduğunu çarçabuk unuttu. Ama bu zincir babanın ruhunu yıllar yılı ezdi, paslandırdı, kemirdi durdu.”

Monks, “Her neyse!” dedi. “Ayrı yaşıyorlardı. Sonra?”

“Ayrı yaşamaya başladıktan bir süre sonra annen Avrupa’nın eğlence âlemlerine dalmış ve kendinden on yaş küçük olan genç kocasını unutup gitmişti. Geleceği tamamen sönmüş olan genç adamsa İngiltere’de kalmış ve kendine yeni dostlar edinmişti. Hiç olmazsa bu durumu biliyorsun ya!”

Monks başını çevirdi; ayağıyla yere vurarak her şeyi inkâr etmeye kararlı bir adam tavrıyla, “Hiç de değil,” diye yanıtladı. “Hiç haberim yok.”

Mr. Brownlow, “Yaptığın işler kadar şu halinden de belli ki sen bunu

biliyorsun; hiç unutmadın ve buna diş bilemekten bir an bile vazgeçmedin!” dedi. “On beş yıl önceyi konuşuyorum şimdi. Sen on bir yaşından fazla değildin. Babansa ancak otuz birindeydi. Çünkü, tekrar ediyorum, babasının buyruğuyla evlendiği zaman gerçekten de çocuk denecek yaşıydı... Bu yeni edindiği dostlar da emekli bir deniz subayıyla iki çocuğuydu. Subayın karısı bir süre önce ölmüş bulunuyordu. Dünyaya getirdiği birçok çocuktan sadece de iki tanesi hayatta kalmıştı. İkisi de kızdı bunların. Bir tanesi on dokuz yaşında dilber bir yaratık, öbürüyse ancak iki-üç yaşlarında bir bebecikti.”

Monks, “Bunlardan bana ne yani?” diye sordu.

Mr. Brownlow onu duymazdan gelerek, “Baban, annenden ayrıldıktan sonra yaptığı yolculuklar sırasında memleketin başka bir yerine gidip yerleşmişti,” diye anlatmasını sürdürdü. “Bu aileyle orada tanıştı. Tanışıklık çarçabuk arkadaşlığa ve arkadaşlık da samimiyete dönüştü. Baban, eşine az rastlanır, yetenekli, cevherli bir adamdı. Hem yüz hem de ruh bakımından ölmüş kız kardeşine benzerdi. Emekli subay onu yakından tanıdıkça daha çok sevmeye başladı. Keşke iş bu kadarla kalsaydı! Ama subayın kızı da babanı sevmeye başlamıştı.”

Yaşlı adam duraladı. Monks, gözlerini yere dikmiş, dudaklarını kemirip duruyordu. Bunu gören Brownlow hemen hikâyesini sürdürdü:

“Aradan geçen bir yılın sonunda baban bu kıza bütün varlığıyla bağlanmış ve on dokuz yaşındaki o masum kızın da ilk aşkın bütün ateşi ve bağlılığıyla sevdiği erkek olup çıkmıştı.”

* * *

Monks oturduğu yerde rahatsız olmuş gibi kıpırdanarak, “Hikâyeniz de amma uzunmuş!” diye sızlandı.

Yaşlı adam, “Bu gerçek bir çile ve üzüntü hikâyesidir de ondan bayım!” diye yanıtladı. “Bu çeşit hikâyeler çoğu zaman uzun sürer. Eğer katıksız bir mutluluk ve sevinç hikâyesi olaydı kısa sürerdi. Her neyse, sonunda babanın uğruna kurban edildiği zengin akrabalarından biri öldü ve bütün serveti babana kaldı. Babanın derhal Roma’ya gitmesi gerekiyordu. Çünkü bu zengin akraba tedavi için oraya gitmiş ve bütün işlerini karman çorman bir halde bırakarak orada ölmüştü. Baban böylece Roma’ya gitti ve orada kurtuluşu olmayan bir hastalığa tutuldu. Paris’te bulunan annen bunu haber alır almaz seninle beraber hemen Roma’ya gitti. Baban sizin Roma’ya varışınızın ertesi günü öldü. Vasiyetname

bırakmamıştı, onun için bütün serveti annene ve sana kaldı.”

Monks, yaşlı adamın yüzüne bakmamakla birlikte hikâyenin bu kısmını heyecandan adeta soluğu kesilerek, merakla dinlemişti. Mr. Brownlow susunca o da birden ferahlamış gibi yerinde döndü ve terlemiş olan yüzüyle ellerini kuruladı.

Mr. Brownlow gözlerini genç adamın yüzüne dikerek ağır ağır, “Baban Avrupa’ya gitmezden önce,” diye ekledi. “Londra’dan geçerken bana uğradı.”

Monks, “Bundan hiç haberim yok!” dedi.

Gerçi inanmazlık belirtmek istemişti ama sesinin tonunda, daha çok hoş olmayan bir sürprizle karşılaşanların ifadesi okunuyordu.

“Evet, baban bana uğradı. Ve bana bazı şeyler verdi. Bunların arasında o zavallı kızın kendi eliyle çizdiği bir portresi de vardı. Baban bunu arkada bırakmak istemiyordu. Biçare çocuk; vicdan azabıyla üzüntüden eriyip bitmiş, hayal gibi kalmıştı. Çılgın bir dille kendisinin neden olduğu bir felaket ve rezaletten konuşup duruyordu. Niyetinin, bütün mülkünü ne kadar zararına olursa olsun paraya çevirmek olduğunu açtı. Bunun bir kısmını annene ve sana verdikten sonra başka bir diyara kaçmayı umuyordu. Onun bu yolculuğu tek başına yapmayacağını ben gayet iyi biliyordum. Ama baban benim kadar eski bir dosta bile ayrıntılı itirafta bulunmaktan çekindi. Oysa bizim dostluğumuzun kökleri ikimiz için de kutsal olan o toprak yığınındadır. Bana gittiği yerden mektup yazıp her şeyi anlatacağına ve sonra yeniden görüşeceğimize söz verdi. Heyhat, bu onu son görüşümmüş! Ne mektubunu aldım ne de onu bir daha görebildim.”

Kısa bir sessizlik oldu. Sonra Mr. Brownlow, “Her şey bittikten sonra,” diye hikâyesini sürdürdü, “kalktım, babanın... Günahkâr aşkına sahne olan yere gittim. Bu beylik sözü kullanıyorum çünkü artık yeryüzündekilerin günah ve sevap anlayışlarının baban için hiçbir önemi yok. Kararım o zavallı, yolunu şaşırmış kızcağıza barınacak bir yuva, sığınacak bir dost yüreği verebilmektir. Ama yazık ki kızın ailesinin bir hafta önce oradan ayrılmış olduğunu öğrendim. Bütün borçlarını (ki ufak tefek şeylermiş) ödemişler ve geceleyin yola çıkmışlar. Nereye ve niçin gittiklerini bilen yoktu.”

Monks şimdi daha ferahlamış gibi rahat nefes alıyordu. Bir zafer gülümseyişiyle çevresine bakındı.

Yaşlı adam sandalyesini ona daha yakın çekerek, “Rastlantıdan daha güçlü bir el senin küçük erkek kardeşini benim karşıma çıkardığı zaman...” diye ekledi, “o kılıksız, bakımsız çocuğu elinden tutarak felaket dolu, sefil bir hayattan kurtardığım zaman...”

Monks, “Ne?” diye bağıarak onun sözünü kesti.

Brownlow, “Evet, ben!” dedi. “Anlattıklarımın seni ilgilendireceğini söylemişim. Bendim ya! Kurnaz suç ortağın benim adımı senden gizlemiş besbelli. Senin beni zaten tanımadığını bilememiş. Evet, erkek kardeşini ben kurtardım. Benim evimde hasta olup yattığı sırada yüzünün o demin söylediğim portreye tıpatıp benzeyişi dikkatimi çekti ve beni şaşalattı. Zaten onu ilk gördüğüm zaman da bütün o pis, sefil haline karşın yüzünde öyle bir ifade vardı ki tanıdık gelmişti bana; rüyada görülen eski bir dost yüzü gibi... Onun kimliğini öğrenemeden elimden kaçırıldığını anlatmama gerek yok.”

Monks hemen, “Neden?” diye sordu.

“Sen olayı çok iyi bilirsin de ondan!”

“Ben ha!..”

“İnkâr yararsız. O sorun hakkında bile daha çok bilgi sahibi olduğumu yakında göreceksin.”

Monks, “Hiç... hiçbir kanıtınız yok!” diye kekeledi. “Aleyhimde hiçbir şey kanıtlayamazsınız. Kanıtlayın kanıtlayabilerseniz!”

Yaşlı adam onu keskin bir bakışla süzerek, “Görürüz!..” dedi. “Çocuğu elimden kaptırdım. Ne yaptımsa bulamadım bir türlü. Annen ölmüş olduğu için biliyordum ki bu sırrı çözebilecek bir kişi varsa o da sendin. Son duyduğuma göre sen de Batı Hint Adaları’ndaki malikânendeydin. Annen öldükten sonra burada sürdüğün kötü hayatın sonuçlarından kurtulmak için oraya kaçmıştın... Bu yolculuğu yaptım. Ama sen oradan aylar önce ayrılmış bulunuyordun. Londra’ya gittiğin tahmin ediliyordu ama adresini bilen yoktu. Gene yurda döndüm. Acentenin temsilcileri de senin nerde oturduğundan habersizdiler. Her zamanki gibi oldukça esrarlı bir biçimde gelip gittiğini, bazen günlerce üst üste gelip bazen aylarca görünmediğini söylüyorlardı. Başa çıkılmaz, zalim bir delikanlıyken de hep bayağı çevrelerde gezer, aşağılık kimselerle vakit geçirirdin. Gene öyle yaptığın anlaşılıyordu. Her gün başvurup haber sora sora acentedekileri de usandırdım. Gece gündüz, sokak sokak dolaşıp seni arıyordum. Ama iki gece öncesine kadar bütün çabalarım boşa gitti. Seni bir türlü bulamıyordum...”

Monks cüretle ayağa kalkarak, “İşte, buldun artık!” dedi. “Şimdi ne yapacaksın? Hırsızlık, sahtekârlık, büyük sözler bunlar! Küçük bir sokak serserisinin yüzünü, ölmüş bir kadının çok eskiden karaladığı bir resme benzettin diye sen bana bu suçları yüklemekte kendini haklı mı görüyorsun? Kardeşimmiş! O enayi çifte kumruların bir çocuğu dünyaya geldi mi gelmedi mi bunu bile bilmiyorsun. Bilmiyorsun işte.”

Mr. Brownlow da ayağa kalktı ve kelimenin üstüne basarak, “Bilmiyordum!” dedi. “Ama şu son iki hafta içinde öğrendim. Senin bir erkek kardeşin var. Sen de bunu biliyor ve kardeşini tanıyorsun. Baban bir vasiyetname yazmıştı ama annen bunu ortadan kaldırdı. Öldüğü zaman da hem sırrı hem serveti sana geçti. Baban vasiyetnamesinde talihsiz aşkının meyvesi olan çocuktan söz ediyordu. Sen bu çocuğu Londra’da rastlantıyla görünce babana benzeyişinden tanıdın hemen. Onun dünyaya geldiği yere gittin; çocuğun ana babasının kimliğini gösteren ipuçları vardı. Sen bunları ortadan kaldırdın. Suç ortağın olan Fagin’e dediğin gibi onun kimliğinin kanıtları artık ırmak dibinde yatıyor; bunları genç anadan almış olan bir kocakarı da toprak olmuş bulunuyor. Hain evlat, tabansız, yalancı adam! Geceleyin karanlık yıkıntılarda hırsız ve canilerle anlaşmalar yapan alçak! Senin çevirdiğin oyunlar yüzünden senden bin kat değerli bir zavallının canına kıyıldı! Dünyada ne kadar kötü tutku, ne kadar günah, ne kadar çürümüşlük, bozukluk varsa senin ruhunda için için kaynayıp mayalandı; ta çocukluğundan beri. Sonunda içinin bütün kötülükleri iğrenç bir hastalık halinde patlak verdi... Öyle ki yüzün bile ruhunun bir haritası olup çıktı... Edward Leeford! Bütün bu anlattıklarımın sonra bana hâlâ meydan okuyabiliyor musun?”

Korkak adam, bu üst üste suçlamalardan yılmış bir halde, “Yok, yok, yok!” diye inledi.

Yaşlı adam, “O alçak suç ortağınla aranda geçen her sözü biliyorum!” dedi. “Duvarlardaki gölgeler fısıltılarınızı dinleyip bana haber getirdi. Gadre uğrayan zavallı yavruyu gören günahkâr bir ruh başkaldırdı ve çocukcağıza yardım etmek cesaretini buldu. Bu sayede erdem kazandı adeta. Sonra da bir cinayete kurban gitti. Doğrudan doğruya değilse bile vicdanen sen sorumlusun bu cinayetten.”

Monks, “Yok, yok!” diye onun sözünü kesti. “O... O işten hiç haberim yok benim. Karşılaştığımız sırada ben de meselenin ayrıntısını öğrenmeye gidiyordum. Ölüm nedenini bilmiyorum. Sıradan bir kavga sanıyordum.”

“Ölüm nedeni sizin sırlarınızın kısmen ortaya çıkmasıydı. Bütün bütün ortaya çıkaracaksınız artık, değil mi?”

Monks, “Evet, evet!” diye yanıtladı.

“Gerçeği ve olan bitenleri anlatıp imzalayacaksınız, tanıklar önünde de tekrarlayacaksınız, değil mi?”

“Buna da söz veriyorum.”

“Böyle bir yazı hazırlanıncaya kadar burada oturacak mısınız? Sonradan da benim uygun bulduğum yerlere benimle gelerek yazıda söylenenlerin doğru olduğuna yemin edecek misin?”

“Israr ederseniz bunu da yaparım.”

“Daha fazlasını bile yapman gerekiyor. Kimseye kötülüğü olmayan suçsuz bir çocuğa çektirdiklerinin kefaretinı ödemelisin. Gerçi bu çocuk yasak bir aşkın meyvesi ama kendi günahsız. Babanın vasiyetinde ona neler bıraktığı herhalde hatırlındadır. Bu şartları yerine getir, sonra artık dilediğin yere gidebilirsin. Bu dünyada kardeşinle bir daha yüz yüze gelmene gerek kalmaz.”

Monks, korkusuyla kininin arasında bocalayarak odayı arşınlar ve yüzünde hain, kapkara bir bakışla bu öneriyi ve bu durumdan yakasını nasıl sıyrabileceğini düşünürken kapının kilidi aceleyle açıldı ve içeri oldukça heyecanlı bir bey girdi... Bu, Doktor Losberne’di.

Doktor, “Herif yakalanmak üzere!” diye bağırdı. “Bu gece tutarlar artık!”

Mr. Brownlow, “Katili mi?” diye sordu.

“Evet. Köpeğini onun eskiden kaldığı bir yerin civarında görmüşler. Herifin de ya orada gizlendiğini ya da karanlık basınca oraya geleceğini tahmin ediyorlar. Her yana gözcüler dikilmiş durumda. Onu yakalamakla görevli olan kimselerle görüştüm. Diyorlar ki kaçmasına imkân yokmuş. Hükümet bu gece yüz sterlinlik bir ödül ilan edecekmiş.”

Mr. Brownlow, “Ben de elli sterlin koyuyorum!” dedi. “Mr. Maylie nerde?”

“Harry mi? Dostunla senin sağ ve esen arabaya bindiğini görünce gidip katil hakkında bilgi aldı. Sonra atına bindi gitti.”

Mr. Brownlow, “Ya Yahudi? Ondan ne haber?” diye sordu.

Doktor, “Ben duyduğumda henüz tutuklanmamıştı. Ama tutuklanacak, belki şimdiye kadar tutuklanmıştır bile. Ona çantada keklik gözüyle bakıyorlar!” diye yanıtladı.

Brownlow, Monks’a dönerek alçak sesle, “Kararını verdin mi?” diye sordu.

Monks, “Evet,” dedi. “Ama... beni... beni ele vermeyeceksiniz, değil mi?”

“Vermem. Sen de ben dönene kadar buradan ayrılma. Senin için tek güvenilir yer burası.”

İki yaşlı bey dışarı çıktılar. Oda kapısı gene dışarıdan kilitlendi.

Doktor fısıltıyla Mr. Brownlow’a, “Ne yaptınız?” diye sordu.

“Bütün umut ettiklerimi, hatta daha fazlasını becerdim. O zavallı kızın verdiği bilgileri benim daha önceden bildiklerime ve son zamanlarda öğrendiklerimize katınca adama kaçacak delik bırakmadım. Yapılan bütün hainlikleri gün gibi serdim önüne... Lütfen yazın da yarından sonra akşam saat yedide buluşabileceğimizi söyleyin. Biz daha önceden gideriz de biraz dinleniriz. Hele Rose’un herhalde bu görüşmeden önce kendini toplamaya hayli ihtiyacı olacak... Ama o zavallı kadının cinayete kurban gittiğini düşündükçe kan

tepeme sıcıyor! Onun öcünü almak için can atıyorum. Ne yana gittiler?”

Doktor Losberne, “Dosdoğru yazıhaneye giderseniz yetişirsiniz,” dedi. “Ben burada kalıyorum!”

Bunun üzerine iki yaşlı adam ayrıldılar. İkisi de heyecandan yerlerinde duramayacak haldeydiler.

XII

Takip ve kaçış

Rotherhithe Kilisesi'nin Thames kıyısına doğru çıkıntı yaptığı noktanın yakınlarında; kömür yığınlarından yükselen toz ve alçak damlı, sıkışık evlerden yükselen duman yüzünden kıyılardaki yapıların ve ırmaktaki teknelerin en isli, en pis olduğu yerde Londra'nın en garip, en ilgi çekici semtlerinden biri gizlidir ki kentte oturanların çoğunluğu buranın değil varlığını, adını bile bilmez!

Bu mahalleye varmak için ziyaretçi, birbiri içine girmiş, kargacık burgacık, çamurlu sokaklardan, bu sokakları dolduran son derece yoksul ve kabadayı "ırmak kıyısı" ahalisinin arasından geçmek zorundadır. Bakkallarda en ucuzundan ve en bayağısından gıda maddeleri yığılı durur. Dükkân kapılarında ve evlerin pencere ve balkonlarında giyecek eşyalarının en ucuzları, en bayağıları dalgalanır. Buraya gelen ziyaretçi, sokaklarda, en aşağı tabakadan işsiz güçsüzlerle taş ve kömür taşıyan hamallar, sokak kadınları, partial çocuklar ve ırmak hayatının bütün döküntüleri ve serserileriyle itişe kakışa kendine zor bela yol açarak ilerlerken sağa sola açılan sokakların pis görüntü ve kokularıyla serseme döner ve her köşede yükselen ardiye ve depolardan yığın yığın yük taşıyan havaleli arabaların tangirtisinden kulağı adeta sağır olur. Bunlara oranla daha ücra ve daha ıssız sokaklara varınca kaldırımın üzerine doğru abanmış sallantılı cumbaların, her adım atışında sarsılır gibi duran sıvası dökük duvarların, yarı yerleri çökmüş, ha yıkıldı ha yıkılacak bacaların, demirleri yılların pası ve kiriyle yenip aşınmış pencerelerin... kısacası her türlü sefalet ve bakımsızlık nişanelerinin önünden geçer.

İşte böyle bir semtte, Borough of Southwark'daki Dockhead'in gerisinde Jacob's Island asılı durur. Çevresi sular kabarınca on beş-yirmi ayak, çekilince yedi-sekiz ayak derinliğinde olan çamurlu bir hendekle çevrilidir. Daha eski zamanlarda Lead Mills denilen bu su, hikâyemizin geçtiği sıralarda Folly Ditch adıyla anılıyordu. Thames Nehri'nin küçük bir kolu olan bu dere Lead değirmenlerinin su setlerinin açılmasıyla doldurulabiliyordu ki, zaten eski adını da bu değirmenlerden almıştı.

Böyle zamanlarda derenin üstündeki tahta köprülerin birinde duran bir yabancı, Mill-Lane'in iki yanındaki evlerde oturanların, arka kapı ve pencerelerden kova ve bakraçlar sarkıtarak su çektiklerini görecektir. Eğer yabancı dikkatini sudan ayırıp evlere verecek olursa karşısında bulduğu görüntü onu şaşkınlıklar içinde bırakacaktır. Beş-altı evin arkasına boydan boya çekilmiş, sarhoşçasına çarpık ahşap balkonlar; bunların tabanlarında alttaki pis suları seyretmek için açılmış delikler; camlarının kırık yerlerine kâğıt ve bez yamanmış pencereler; çamaşır asılsın diye pencerelerden dışarı uzatılmış olan, ne ki üzerlerinde hiçbir zaman temiz çamaşır görülmeyen direkler; o pis ve pasaklı çevreye göre bile fazla dar, fazla havasız, fazla çöplükmüş gibi gelen izbe odalar; çamurlu suyun üzerine sarkan ve içine düşüverecekmiş gibi duran (bazen de düşen) cumbalar; pislik içinde duvarlar; çürük temeller; yoksulluğun en iğrenç çizgileri; kokuşmuşluğun, çürümüşlüğün her türlü gönül bulandıran belirtileri ve çöpler... Hepsi de Folly Ditch'in kıyılarının süsleridir.

Jacob's Island'daysa, depo ve ardiyeler çatısız ve boş durur. Duvarlar yıkılmakta, pencere camlarının yerlerinde yeller esmekte, kapılar sokaklara devrilmektedir. Bacalar kapkaradır ama dumanları tütmez olmuştur artık. Otuz yıl önce burası işlek bir yermiş; gelgelelim şimdi tam anlamıyla bir ıssız adadır. Evler sahipsiz... Cüret edebilen giriyor bunların içine. Girenlerin çoğu ömürlerini buralarda geçirip buralarda ölüyorlar. Bir adam bu adaya sığınmak zorunda kalmışsa bilin ki, gizlenmesi için çok önemli bir neden vardır ortada; ya da gerçekten perişan duruma düşmüştür.

Arkası Folly Ditch'e bakan bu evlerden birinin (oldukça büyük, tek başına duran ve her yanı dökülmekle birlikte kapı ve pencereleri iyice sağlam olan bir ev) üst katındaki bir odada üç adam oturmaktaydı. Bu adamlar, birbirlerine durup durup merak ve şaşkınlıkla bakarak bir süre derin ve kasvetli bir sessizlik içinde beklediler. Bunlardan biri Toby Crackit, öbürü Mr. Chitling, üçüncüsü de elli yıllık bir başka hırsızdı. Bu kişinin burnu eski bir kavgada hemen hemen tamamen yassılmıştı. Yüzünde de herhalde aynı olayın anısı olan korkunç bir yara izi vardı. Bu, adı Kags olan bir sürgün kaçağıydı.⁴⁵

Hırsız Toby sonunda Mr. Chitling'den yana dönerek, "Öbür evler gözetlenmeye başlayınca buraya geleceğine keşke başka bir yer seçseydin küçükbeyciğim!" dedi.

Kags, "Neden öyle yapmadın odun kafalı?" diye sordu.

Mr. Chitling hüznünlü bir tavırla, "Yahu, beni görünce biraz olsun sevinirsiniz sanmıştım!" dedi.

Toby, "Bana bak kardeşim!" diye karşılık verdi. "İnsan benim gibi bağımsız

ve tek başına bir hayat sürerse rahat bir yuvası vardır ve buraya hiç kimsecikler burnunu sokmaz, etliye sütlüye karışmaz, demektir. Senin durumunda bir küçükbeyin de ani olarak böyle bir kimseyi onurlandırması, ne de olsa şaşalattıcı bir şeydir. Gerçi seni severim ve boş zamanımda seninle iskambil oynamaya bayılırım ama o başka.”

Kags de, “Hele bu bağımsız hayat süren adamın yanında gece yatısına kalan bir dostu varsa ve bu dost uzak diyarlardan vaktinden önce dönmüşse ve yargıçları yeniden rahatsız etmekten çekiniyorsa...” diye ekledi.

Kısa bir sessizlik oldu. Sonra Toby Crackit, her zamanki dünyayı umursamayan, çalımlı halini takınmaya çalışmanın boşuna olduğuna karar vermiş gibi, “Pekâlâ,” dedi. “Söyle bakalım, Fagin ne zaman tutuklandı?”

“Tam yemek zamanıydı; bugün, öğleden sonra saat ikide Charley’yle ben hemen çamaşırhanenin bacasından kaçtık. Bolter da boş duran su fıçısına başaşağı daldı. Ama bacakları öyle upuzun ki fıçının üstünden görünmüş. Onu da götürdüler.”

“Ya Bet?”

Mr. Chitling, yüzündeki hüznün gitgide artarak, “Zavallı Bet!” dedi. “Ölüyü görmeye gitmişti. Yani onunla... onun eski haliyle konuşmaya. Görünce aklını kaçırmış. Başlamış çığlık çığlık bağırmaya, kafasını yerden yere vurmaya. Deli gömleği giydirip hastaneye götürmüşler. Orada şimdi.”

Kags, “Charley Bates’e ne oldu peki?” diye sordu.

Chitling, “Gizleniyor,” diye yanıtladı. “Karanlık basmadan buraya gelmeye niyeti yoktu. Ama nerdeyse gelir. Gidecek başka bir yerimiz yok artık. Üç Sakatlar’dakiler de hep tutuklandı. Her yan aynasız dolu.”

Toby dudaklarını ısırarak, “Bomba bu!” diye akıl yürüttü. “Herkesi toptan götüreceğe benzer.”

Kags, “Mahkemeler açık!” diye söze karıştı. “Sorguyu hemen bitirirler de Bolter ifade verirse (ki elbet verecek) Fagin’in cinayet suçuna katılmış olduğu kesinleşir. Altı gün sonra da sallandırırılar onu!”

Tom Chitling, “Halkın homurdanmasını duyacaksınız!” dedi. “Polisler pençe pençe savaştılar, yoksa halk Fagin’i linç edecekti: Bir keresinde Fagin yere düştü ama polisler çevresinde çember oldular. Zorla alıp götürdüler onu...”

“Görecektiniz, Fagin nasıl çevresine bakınıp duruyordu. Üstü başı çamurlu, kan revan içinde. Polislere öyle bir sarılıyordu ki, can dostuymuşlar gibi. Şimdi bile gözlerimin önünden gitmiyor. Ahali öyle bir bastırıyordu ki, polisler dik duramayıp eğiliyorlar, Fagin’i de aralarında sürükleyip götürüyorlardı. İnsanlar ona yetişmek ister gibi sıçırıyor, dişlerini gıcırdatıp homurdanarak ona doğru

uzanıp atılıyorlardı. Saçındaki, sakalındaki kanlar hâlâ gözümün önünde. Bir sokağın köşesinde kadınlar bağıra çağıra kalabalığın tam orta yerine kadar geldiler. İlle Fagin'in yüreğini deşeceğiz diye tutturmuşlardı. Bağırışları hâlâ kulaklarımda çınlıyor!”

Delikanlı, yeni baştan dehşet içinde kalmış gibi ellerini kulaklarına bastırıp gözlerini yumarak odanın içinde çılgınca bir aşağı, bir yukarı dolaşıp duruyordu.

O böyle odayı arşınlar ve iki hırsız gözleri yere dikilmiş olarak otururlarken merdivende bir patırtı oldu, ardından Sikes'in köpeği koşarak içeri daldı.

Odadakiler önce pencereye, sonra aşağıya, sonra da sokağa koşup baktılar. Köpek bir alt pencereden atlayarak içeri girmişti besbelli. Onların peşinden gelmeyip yukarıda kaldı. Sahibiyse görünürlerde yoktu.

Yeniden yukarı kattaki odaya çıktıkları zaman Toby, “Bu da ne demek ola?” diye söylendi. “Tutup buraya gelmiyor ya bu herif! Gel... gelmez umarım!”

Kags eğilip yerde soluk soluğa yatmakta olan hayvanı yoklayarak, “Geliyor olsaydı köpeğiyle birlikte gelirdi elbet!” dedi. “Biraz su ver şuna. Koşmaktan baygın düşmüş hayvan.”

Tom Chitling hayvanı bir süre ses çıkarmadan izledikten sonra, “Son damlasına kadar içti be!” dedi. “Üstü de çamur içinde. Ayağı topallıyor; bir gözü kapanmış. Çok uzak bir yoldan geliyor herhalde!”

Toby, “Nerden geliyor acaba?” diye sordu. “Herhalde önce öbür yerlere gitti; her yeri yabancılarla dolu görünce de buraya geldi. Ama daha önce nerelerdeydi acaba? Sonra nasıl oluyor da berikinden uzakta dolaşıyor?”

Chitling, “Sakın kendi canına kıymış olmasın beriki?..” diye söylendi. Hiçbiri katilin adını ağızlarına almıyorlardı nedense. “Ne dersiniz?”

Toby, hayır der gibilerden başını salladı.

Kags, “Öyle olsaydı köpek bizi oraya götürürdü!” diye akıl yürüttü. “Yok, yok. Herhalde kaçtı o; köpeğini geride bıraktı. Bir çaresini bulup köpeği atlatmış olsa gerek. Yoksa öyle kolay kolay kaçamazdı!”

En akla yakın gelen bu olasılık odadakilerce benimsendi. Köpek de bir sandalye altına büzülüp çöreklenerek uykuya daldı. Artık onunla ilgilenen yoktu.

Dışarıda karanlık basınca panjur kapatıldı, bir mum yakılıp masanın üzerine dikildi. Şu son iki günün korkunç olayları odadakileri fena halde sarsmış, kendi durumlarının tehlikesi de üstüne tuz biber ekmişti. Sandalyelerini birbirlerine yaklaştırp oturdular. Çıt olsa irkiliyorlar, çok az konuşuyorlardı; o da fısıltı halinde. Öldürülen kadının cesedi öbür odadaymışçasına bir sessizlik ve ürküntü içindeydiler.

Bir süre böyle oturduktan sonra birden aşağıdaki kapıya telaşla vurulduğunu

duydular.

Kags kendi korkusunu bastırmak ister gibi öfkeyle çevresine bakınarak, “Charley Bates olsa gerek!” dedi.

Kapıya gene vuruldu. Hayır. Charley değildi bu. O böyle vurmazdı.

Toby Crackit pencereden baktı. Başını yeniden içeri çektiği zaman tiril tiril titriyordu. Odadakilere gelenin kim olduğunu söylemeye gerek yoktu. Toby’nin sapsarı kesilen yüzü yeterliydi. Köpek de o an kulaklarını dikmiş ve mızıldanarak kapıya koşmuştu.

Toby Crackit mumu eline alarak, “İçeri almamız gerek,” dedi.

Kags boğuk bir sesle, “Başka çare yok mu?” diye sordu.

“Yok. Çaresiz gelecek.”

Kags, “Bizi karanlıkta bırakmasana!” diye söylenerek ocak başından bir mum alıp yaktı. Ama elleri öyle titriyordu ki o mumu yakıncaya kadar aşağıdaki kapıya iki kez daha vuruldu.

Crackit kapıyı açmaya indi ve peşinde bir başka adamla döndü. Bu adamın boynuna bağladığı mendil yüzünün alt yanını gizlemişti. Başında, şapkasının altında da bir mendil bağlıydı.

Adam bunları ağır ağır çekti çıkardı. Kül gibi atmış bir beniz, çukura batmış gözler, avurdu avurduna geçmiş yanaklar, üç günlük bir sakal, zayıflamış bir yüz, kesik, hırıltılı soluklar... Sikes’in kendi değil, sanki hortlağıydı bu!

Elini odanın ortasında duran bir sandalyeye attı. Ama oturmak üzereyken şöyle bir ürperdi ve omzunun üstünden arkaya doğru bakarak sandalyeyi tuttu, duvara doğru çekti çekebildiği kadar. İyice yapıştırdı duvara, sonra oturdu.

Aralarında tek bir kelime bile geçmemişti. Katil, sessizlik içinde odadakilerin bir birine baktı, bir öbürüne. İçlerinden biri gözlerini gizlice ona çevirse bile onun bakışlarıyla karşılaşınca hemen indiriyordu. Onun kof, boğuk sesi odadaki sessizliği bozunca diğerleri irkildiler. Sanki şimdiye dek hiç duymamışlardı bu sesi.

Sikes, “Nasıl geldi bu köpek buraya?” diye sordu.

“Tek başına. Üç saat oluyor.”

“Akşamki gazete Fagin tutuklandı, diye yazıyor. Aslı var mı? Yoksa yalan mı?”

“Doğru.”

Gene sustular.

Sikes elini alnından geçirerek, “Tanrı hepinizin belasını versin be!” diye söylendi. “Söyleyecek bir sözünüz yok mu bana?..”

Üçü de pirelenmiş gibi kıpırdandılar ama kimse konuşmadı.

Sikes yüzünü Toby Crackit'e dönerek, "Sen bu evin sahibi sayılırsın!" dedi. "Beni ele mi vereceksin, yoksa durum yatışınca kadar burada gizlenmeme izin mi vereceksin?"

Toby, biraz duraksamadan sonra, "Eğer burası sana güvenli gibi geliyorsa kalabilirsin!" diye yanıtladı.

Sikes başını doğru dürüst döndürmeden bakışlarını arkadaki duvarda gezdirerek, "...Şey... o... yani ceset... gömüldü mü?" diye sordu.

Diğerleri başlarını iki yana salladılar.

Katil gene gözünün ucuyla arkasına bakarak, "Neden gömülmedi sanki?" diye söylendi. "Öyle pis şeyleri neden ortada bırakırlar ki?.. Kim o? Kapıyı çalan kim?"

Chitling başıyla merak edilecek bir şey olmadığını belirterek dışarı çıktı ve bir an sonra Charley Bates'le birlikte geri geldi. Sikes kapının tam karşısına oturmuştu. Öyle ki çocuk içeri girer girmez onu gördü. Sikes'ın kendisinden yana baktığını görünce gerileyerek, "Toby!" dedi. "Bunu bana neden söylemedin, aşağıda?"

Diğer üçünün kendinden geri durmaları o kadar dokunmuştu ki, katil bu genç çocuğun dostluğuna bile razıydı. Onu başıyla selamladı ve tokalaşmak ister gibi elini uzattı.

Çocuk büsbütün gerileyerek, "Ben başka bir odaya gitmek istiyorum," dedi.

Sikes, "Charley!" diyerek ilerledi. "Charley! Beni... tanımadın mı?"

Çocuk geri geri çekilmeyi sürdürerek, "Yaklaşma bana!" dedi. Katilin yüzüne bakan gözleri korku doluydu. "Canavarsın sen!.."

Sikes yarı yolda durdu. Bir an bakıştılar. Sonra katil bakışlarını yavaş yavaş yere doğru indirdi.

Charley Bates yumruğunu sıkıp sallayarak, "Üçünüz de tanığım olun!" diye bağırdı. "Tanık olun... korkmuyorum ben bundan! Polisler ardından buraya gelirlerse kendi elimle teslim ederim. Ederim, Tanrı inandırırsın, peşin söylüyorum işte size. İsterse beni de öldürsün ama ben onu ele vereceğim. Diri diri kaynar kazana atacaklarını bilsem gene teslim ederim onu. Katil! İmdat! Üçünüzün yüreği tek erkek yüreği kadar olsa bana yardım ederdiniz. İmdat! Katil! Yıkın şunu!.."

Çocuk böyle çılgınca kollarını kaldırarak tek başına o güçlü kuvvetli adamın üstüne atıldı. O hırsıyla ve birden atılışının şaşırtmacasıyla koca adamı bütün ağırlığıyla yere yıktı.

Üç seyirci tam anlamıyla sersemlemiş gibiydiler. Hiç araya girmediler. Adamlar çocuk yerde alt alta, üst üste yuvarlanıp duruyorlardı. Çocuk, üzerine

inen yumruklara hiç aldırış etmeden katilin sırtındakilere sımsıkı yapışmış, durmadan, var gücüyle yardım çağırıyordu.

Ama bu derece dengesiz bir boğuşma elbet uzun süremezdi. Sikes çocuğun sırtını yere getirip dizini boğazına bastırmıştı ki, Toby Crackit korkulu bir yüzle onu geriye doğru çekti ve pencereyi gösterdi.

Aşağıda ışıklar parlıyor ve yüksek, heyecanlı konuşma sesleriyle en yakındaki tahta köprünün üstünden koşan (ve insana adeta sayısız gibi gelen) ayak patırtıları duyuluyordu. Kalabalığın içinde bir de atlı var gibiydi çünkü eğri büğrü taşların üzerinden nal sesleri geliyordu.

Işıklar yaklaştıkça yaklaştı; ayak seslerinin patırtısı arttı. Sonra kapıya gürültüyle vuruldu ve öyle çok sayıda boğuk, öfkeli söylenişler yükseldi ki en cesur insan bile duysa yılandı.

Charley Bates havaları yırtan çığlıklarla, “İmdat!” diye bağıyordu. “Katil burada! Yıkın kapıyı!”

Dışarıdan, “Kral adına!”⁴⁶ diye sesler duyuldu.

O boğuk homurtular da yükseldi gene ama bu kez daha hızlı.

Charley, “Kırın kapıyı!” diye haykırdı. “Yoksa açmazlar. Dosdoğru ışık yanan odaya koşun. Kırın kapıyı!”

Onun sesi kesilir kesilmez aşağıdaki kapının ve pencere panjurlarının üzerine şiddetle güm güm vurulmaya başlandı ve kalabalıktan büyük bir bağırış koparak dinleyenlere ilk kez olarak bu kalabalığın büyüklüğü hakkında yeterli bir fikir verdi.

Sikes öfkeyle, “Bir oda filan açın da şu çığırtnan sırtlan yavrusunu kilitleyeyim!” dedi. Şimdi Charley’yi elinde boş bir çuval gibi sürüklemekteydi. “İşte şu kapıyı açın. Çabuk!” Çocuğu içeri atıp kapıyı sürgüledi ve kilitledi. “Aşağıdaki kapı kapalı mı?”

Diğer iki arkadaşı gibi solgun ve çaresiz, bakakalmış olan Toby Crackit, “İki kez kilitledim, zinciri de vurdum!” diye yanıtladı.

“Kanatlar sağlam mı?”

“İç yanları demir levha kaplı.”

“Pencereler?”

“Pencereler de!”

Gözü kararmış olan haydut koşup pencere camını açtı ve aşağıdakilere doğru yumruğunu sıkarak, “Ananızın!..” diye haykırdı. “Kudurun kudurabildiğiniz kadar! Sizi atlatmasını bilirim ben!”

İnsan kulağının duyabileceği en korkunç haykırıların hiçbirisi, şu anda aşağıdaki öfkeli kalabalıktan yükselen haykırıştan daha korkunç olamazdı.

Arkadakiler öndekilere, “Evi ateşe verin!” diye; öndekiler polislere, “Onu vurun!” diye bağıryorlardı. Ama at üstündeki adamın gösterdiği öfkenin yanında hepsi hiç kalırdı! Bu adam yere atladığı gibi kalabalığı suları yararcasına yardı ve pencerenin altına varınca bütün sesleri bastıran bir sesle, “Merdiven!” diye haykırdı. “Merdiven getirene yirmi altın veriyorum!”

Ona yakın olanlar bu bağırışı yinelediler ve sonra yüzlerce ses, yankı gibi aynı şeyi bağırmaya başladı. Kimi merdiven istiyordu kimi çekiç! Bazıları ellerinde meşaleler, bu istenenleri arar gibi oradan oraya koşuşturuyorlardı. Sonra yine dönüp hep bir ağızdan kükrüyorlardı. Kimi yararsız küfür ve lanetlerle soluk tüketiyor kimi çılginca kendinden geçmiş ileri doğru atılarak arkadakilerin ilerlemesine engel oluyordu. Daha gözü pek olanlar su borusuna ve duvardaki oyuklara tutunarak yukarı tırmanmaya yeltenmekteydiler. Tüm kalabalık, sokağın karanlığı içinde, kızgın bir rüzgârla sallanan bir mısır tarlası gibi dalgalanıp duruyor ve arada bir hep bir ağızdan kükrüyordu.

Katil onların yüzlerini görmemek için geri geri sendeleyerek “Sular!” diye bağırdı. “Sular yüksekti ben geldiğimde. İp verin bana, uzun bir ip. Hepsi ön taraftalar. Folly Ditch’e atlayıp oradan kaçabilirim. Bir ip verin diyorum bana! Yoksa üç cinayet daha işleyip sonra da canıma kıyacağım.”

Panik içindeki adamlar eşyaların durduğu yeri gösterdiler. Katil hemen bulduğu organların en uzununu ve en sağlamını seçerek çatı arasına koştu.

Evin arka tarafındaki bütün pencereler çok eskiden tuğlayla örülmüş durumdaydı. Sadece Charley Bates’in kilitli olduğu odada bir tavan kapağı vardı ki bu da onun bile sığamayacağı kadar daracık bir şeydi. Ama çocuk bu delikten dışarı doğru bağırarak dışardakilere arkayı tutmalarını söylemekten bir an bile geri kalmamıştı. Onun için katil sonunda çatı arasındaki kapaktan dışarı, evin damına çıkınca arka sokaktakilerden yükselen bir bağırış, durumu öndekilere ilan etti. Öndekiler de ardı arkası kesilmeyen bir çığ gibi birbirlerini iteleyerek arkaya doğru akmaya başladılar.

Sikes yanında bu amaçla getirdiği bir tahtayı tavan kapağına öyle bir dayadı ki içeridekiler bunu açabilmekte herhalde büyük zorluk çekeceklerdi. Sonra kiremitlerin üzerinde sürünerek kenardaki alçak parmaklıktan aşağıya baktı.

Sular çekilmiş, hendek bir çamur yatağı halini almıştı. Kalabalık birkaç dakikadan beri katilin hareketlerini izlemekte ve amacını tahmin edemeyerek susmaktaydı. Ama onun tasarladığı şeyi anlayıp da bunu yapamayacağını görür görmez öyle bir zafer ve lanet haykırışı kopardılar ki, bunun yanında bütün önceki bağırışları fısıltı gibi kalırdı. Kükreyiş tekrar tekrar yükseliyordu. Uzakta olup bunun ne anlama geldiğini bilmeyenler bile araya katıldıkça sokaklar inim

inim inliyordu.

Sanki koca kent, bütün nüfusunu katili yuhalasınlar diye sokaklara boşaltmıştı.

Kalabalık, evin çevresinde birikip sıkışmayı sürdürüyordu: öfkeli yüzlerden oluşmuş, dalgalı bir deniz. Arada yükselen meşalelerin parıltısı bu yüzlerdeki kızgınlığı ve hırsı olanca açıklığıyla göstermeye yarıyordu.

Hendeğin karşı yanındaki evleri açıp girenler olmuştu.

Pencere camları açılıyor ya da olduğu gibi kırılıp atılıyordu. Her pencereden üst üste yığılmış kafalar uzanmaktaydı. Damlarda küme küme insanlar birikmişti. O küçük köprülerin her biri (ki görünürde üç tane köprü vardı), üzerindeki kalabalığın ağırlığıyla çökecek gibiydi. Ama sel hâlâ akmayı sürdürüyor; insanlar bir köşe bulup durarak bağırarak ya da katili bir dakikacık görmek için bastırıyorlardı.

En yakın köprüünün üstündeki bir adam, “Tamam, artık ellerinde sayılır!” diye bağırdı. “Yaşasın!..”

Şapkalar çıkartılıp havaya fırlatıldı ve gene bir bağırış yükseldi.

Deminki ihtiyar, “Onu canlı ele geçirene elli sterlin veriyorum!” diye bağırdı. “Gelip ödülünü isteyene kadar da burada bekleyeceğim!”

Bir kükreyiş daha oldu. Bu arada kalabalığın arasında, kapının nihayet kırılıp açılmış olduğuna ve demin merdiven isteyen adamın tavan arasına çıktığına dair bir haber dolaştı. Bu haber kulaktan kulağa yayılınca kalabalık seli aniden yön değiştirdi. Pencerelerdeki, köprü üzerlerindeki gerisin geriye aktığını görünce yerlerinden ayrıldılar ve sokağa koşarak kargaşaya katıldılar. İtişen itişene, ezilen ezilene; herkes, polisler katili dışarı çıkarırken görebilmek için kapıya yaklaşmaya çalışıyordu. Bu kargaşada nefessizlikten boğulur gibi olanların ya da yerlere düşüp çiğnenenlerin attıkları çığlıklar çok ürkütücüydü. Her yer tıklım tıklım doluydu. Kimi sokak kapısına yanaşmak kimi de kendini kalabalığın baskısından kurtarmak için boş yere didinirken dikkatler bir an dağılmış ve katilin üzerinden çekilmiş gibiydi.

O, kalabalığın yırtıcı öfkesinin ve kaçış imkânsızlığının karşısında tamamen sinmiş, büzülüp kalmıştı. Gene de aşağıdaki ani değişikliği o an fark etti ve hemen ayağa fırladı. Boğulma tehlikesini de göze alıp hendeğe atlayarak ve bu karanlık kargaşa arasında kaçıp gitmeye çalışarak canını kurtarmak için son bir çaba göstermeye kararlıydı.

Kalabalığın eve girmiş olduğunu gösteren gürültüyle kamçılanmış gibi yeni güç ve çaba kazanarak ayağını bacaların pervazına bastı ve ipin bir ucunu baca kaidesinin çevresine sımsıkı bağladı. Öbür ucunu da ellerinin ve dişlerinin

yardımla bir anda bir ilmek haline getirdi. Böylece kendi kendini aşağı sarkıtarak hendeğe iyice yaklaşıyordu. Sonra yere atlayacağı zaman ipi kesmek için kullanacağı bıçak da elinde hazırda.

İlmeği, tam koltuğunun altından geçirmek üzere başından aşağı indirdiği anda köprünün korkuluğuna sıkı sıkıya yapışmış olduğu için kalabalığın itişine karşı koyabilmiş olan deminki yaşlı bey gene bağırdı ve katilin aşağıya atlamak üzere olduğuna çevrenin dikkatini çekti. İşte tam o sırada arkaya doğru bakan katil birden kollarını başına doğru kaldırdı ve dudaklarından müthiş bir korku çığlığı koptu.

Sikes insan sesine benzemeyen bir sesle, “Gözler! Gene o gözler!” diye haykırdı.

Yıldırımla vurulmuş gibi sendeleyerek dengesini yitirdi ve aşağı yuvarlandı. İlmek boynundaydı. Onun ağırlığıyla yay gibi gerilerek bir anda çekiliverdi. Katil on-on beş metre kadar düştü. Anlık bir kasılma, bir sarsıntı oldu. Kollar, bacaklar çılgınca debelendi ve sonra Bill Sikes orada asıldı kaldı. Katılaşmaya başlayan eli bıçağının sapına sımsıkı yapışmıştı.

Köhne baca bu sarsıntıyla bir sallandı ama yiğitçe dayandı. Katil, cansız bir halde duvara çarpıp duruyordu. İçeriden Charley Bates, dışarıyı görmesini engelleyen cesedi eliyle itti ve aşağıdaki kalabalığa Tanrı aşkına gelip onu kurtarmaları için bağırdı.

O zamana kadar gizlenmiş olan bir köpek birden ortaya çıktı ve ürperten bir ulumayla çatının kenarında birkaç kez bir aşağı, bir yukarı koşturduktan sonra gerilip hız alarak ölünün omzuna doğru atladı. Ama tutturamayarak boşluğa yuvarlandı. Havada tam bir takla attı, sonra o hızla başı bir taşa çarpınca kafası yarıldı ve beyni dışarı aktı.

45. Sömürgeler daha fazla suçlu kabul etmek istemeyince sürgün cezasına 1852 yılında son verildi. 1835’e kadar bir sürgünün ülkesine dönmesinin cezası idamdı. (Y.N.)

46. Romanın bu son bölümlerinde 1837 yılında ölen IV. William tahttadır. (Y.N.)

XIII

Birkaç sır birden çözüme kavuşuyor ve çeyiz, başlık parası gibi konuların konuşulmadığı bir evlenme önerisi anlatılıyor

Önceki bölümde anlatılan olayların üzerinden ancak iki gün geçmişti ki Oliver öğleden sonra saat üçte, kendini doğduğu kente doğru hızla ilerleyen bir arabanın içinde buldu. Mrs. Maylie'yle Rose, Mrs. Bedwin ve saygıdeğer doktorumuz yanındaydılar. Mr. Brownlow ise yanında adı belirtilmeyen bir kişi olduğu halde bir posta arabasıyla onların arkasından gelmekteydi.

Yolda çok konuşmadılar. Çünkü Oliver öyle bir heyecan ve merak içindeydi ki aklını başına toplayacak ve hatta konuşacak hali kalmamıştı. Onun heyecan ve çarpıntısını en az onun kadar paylaşan yol arkadaşları da aynı durumdaydılar. Mr. Brownlow çocuğa ve iki hanıma, Monks'un ağzından zorla aldığı itirafın özünü anlatmıştı. Yaptıkları yolculuğun amacının çok iyi başlayan bu işi sonuçlandırmak olduğunu da biliyorlardı. Ama gene de bütün konu öylesine bir esrar perdesiyle kaplıydı ki onları meraktan çatlatmaya yetiyordu.

İyi yürekli dostları aynı zamanda doktorun da yardımıyla onların son korkunç olaylara ilişkin haber alabilecekleri kanalları kapamak gibi bir güvenlik önlemi almıştı.

“Evet, gerçi doğru, yakın zamanda her şeyi öğrenecekler,” diyordu. “Ama öğrenmeleri için bundan daha iyi bir zaman olabilir de, bundan daha kötüsü olamaz!”

Böylece sessiz sedasız, yollarını sürdürüyorlardı. Her birinin kafası onları bir araya getirmiş olan amaçla doluydu ama zihinlerine üşüşen düşünceleri hiçbir yüksek sesle ortaya koymuyordu.

Bu etkiler altında, bilmediği bir yoldan doğum yerine doğru yol alırken Oliver sessiz durmuştu. Ama araba onun bir zamanlar yaya olarak geçtiği tanıdık yola sapar sapmaz kafası tamamen eski günlere döndü ve içinde yığın yığın anılar uyanıverdi. Elinden tutacak bir dostu, başını sokacak bir çatı altı olmayan o zavallı, kimsesiz çocuğun yollara düşüşü yine gözünün önünde canlandı.

Çocuk, Rose Maylie'nin elini hevesle kavrayıp araba penceresinden

dışarısını göstererek, “Bakın, işte burası, tam burası!” diye bağırdı. “İşte üstünden atladığım çit. İşte, bir gören olacak da beni yine zorla geri döndürecek diye korkumdan şu çalılığın arkasına gizlenmişim. İşte, şu arkadaki tarlaların arasından çocukken yaşadığım çiftliğe giden yol! Ah, Dick! Sevgili kardeşim Dick! Şu anda seni görebilsem!”

Rose onun ellerini usulca kendi avuçlarının içine alarak, “Yakında görürsün onu,” dedi. “Ona ne kadar mutlu olduğunu, ne kadar zengin olduğunu söylersin. Ama ona kavuşup onu da mutlu yapabilmenin bütün öteki sevinçlerden daha üstün olduğunu söylersin.”

Oliver, “Evet, evet öyle,” dedi. “Hem biz onu... biz onu alıp götürürüz buradan. Giydirir, okuturuz. İyileşsin, gülbüzleşsin diye temiz havalı, sakın bir yere göndeririz. Böyle yaparız, değil mi?”

Rose, evet der gibi başını eğdi. Çünkü çocuk öylesine mutlu gözyaşları dökerek gülümsüyordu ki kızcağız konuşamadı.

Oliver, “Siz de onu bağrınıza basar, sevgi gösterirsiniz,” diye sözünü sürdürdü. “Çünkü herkese karşı böylesiniz siz. Onun çektiklerini dinlerken ağlayacaksınız, biliyorum. Ama aldırmayın. Çünkü nasılsa çilesi dolmuş olacak. Siz de bunu görünce sevinip güleceksiniz.”



Son şans.

Sonra Oliver, içi sevgi ve minnetle dolup taşarak, “Ben kaçarken o bana, Tanrı’ya emanet ol, demişti,” diye ekledi. “Bunun ne kadar makbule geçtiğini göstermek için ben de şimdi ona Tanrı’ya emanet ol diyeceğim.”

Kente yaklaştıkça ve en sonunda içine girip o daracık sokaklardan geçmeye başladıkça Oliver’ı tutabilmek iyice güçleşti. İşte, cenazeci Sowerberry’nin yeri gene olduğu gibi duruyordu! Yalnız Oliver’ın anımsadığından daha küçük, daha gösterişsizdi. İşte, çok iyi bildiği, hemen hepsiyle ilgili bir anısı olan dükkânlar, evler. İşte, eski meyhane kapısında duran Gamfield’in o eski aynı arabası. İşte yoksullar evi: sokağa kaşlarını çatmış gibi bakan o pencereleriyle çocukluk

günlerinin o korkunç zindanı! Kapıda gene aynı zayıf kapıcı duruyordu. Onu görünce Oliver ister istemez köşeye büzüldü. Sonra kendi aptallığına güldü. Sonra ağladı, sonra yine güldü. Kapı ve pencerelerde çok iyi bildiği sayısız yüz gördü. Buradan daha dün ayrılmış da son olup bitenler mutlu bir düşmüş gibi her şey gene yerli yerinde duruyordu.

Ama hayır, son olup bitenler katıksız ve sevinçli birer gerçektir. Dosdoğru kentin en belli başlı otelinin önünde durdular. (Oliver eskiden buraya huşu içinde bakar ve görkemli bir saray gibi görürdü ama otel şimdi nedense büyüklüğünden ve görkeminden bir şeyler yitirmiş gibiydi.)

İşte Mr. Grimwig, karşılamaya çıkmış, onları bekliyordu. Arabadan inenleri büyük, küçük hepsinin dedesiymiş gibi öptü. Her yana gülücükle sevgi saçıyor ve bir kez bile kendi kafasını yemek önerisinde bulunmuyordu. İşte, yemek sofrada, yatak odaları hazır bekliyordu; her şey büyü yoluyla olup bitmişçesine...

Bütün bunlara karşın o ilk yarım saatin telaşı yatışınca üzerlerine gene yol sırasındaki gibi bir sessizlik ve gerginlik çöktü. Mr. Brownlow yemekte onlara katılmayıp ayrı bir odada kalmıştı. Diğer iki erkek kaygılı hallerle girip çıkıyorlar ve daha çok baş başa konuşuyorlardı. Bir ara Mrs. Maylie'yi dışarı çıkardılar. Yaşlı kadın hemen hemen bir saat dışarıda kaldıktan sonra gözleri ağlamaktan şişmiş durumda döndü. Bütün bunlar Oliver'la Rose'u çok tedirgin ediyor ve kaygılandırıyordu. Merak içinde, sessiz oturuyorlardı. Arada birkaç laf etseler de kendi seslerini duymaktan ürker gibi usul usul konuşuyorlardı.

En sonunda, saat dokuz olup da o gece herhangi bir şey öğrenmekten umudu kesmeye başladıkları sırada Mr. Losberne ile Mr. Grimwig içeri girdiler. Peşlerinden de Mr. Brownlow'la başka bir adam geliyordu. Bu adamı görünce Oliver bir çılgılık kopardı. Ona ağabeyinin geleceğini söylemişlerdi. Oysa bu, kasabada rastladığı sonra da Fagin'le birlikte pencerede gördüğü adamdı.

Monks, o anda bile gizleyemediği bir garezle şaşkın çocuğa doğru şöyle bir baktı, sonra kapıya yakın bir yere oturdu.

Elinde bazı kâğıtlar bulunan Mr. Brownlow, Oliver'la Rose'un oturduğu yerin yakınındaki bir masaya doğru yürüdü.

“Üzerime üzücü bir görev almış bulunuyorum,” dedi. “Ama Londra’da birçok kişinin huzurunda imzalanmış olan bu itirafların konusunun burada yeniden anlatılması gerekiyor. Seni bu şekilde küçük düşürmek istemezdim. Ama ayrılmazdan önce her şeyi senden dinlememiz gerek. Bunun nedenini sen de biliyorsun.”

Monks yüzünü öte yana çevirerek, “Devam edin,” dedi. “Ama çabuk olun. Şimdiye kadar hemen hemen bütün isteklerinizi yerine getirdim. Beni fazla

tutmayın burada.”

Mr. Brownlow Oliver’ı kendine çekti ve elini onun başının üstüne koyarak, “Bu çocuk senin üvey kardeşin olur,” dedi. “Senin baban ve benim sevgili dostum Edwin Leeford’la doğum yaparken ölen zavallı genç Agnes Fleming’in oğlu.”

* * *

Monks, yüreği neredeyse karşıdan duyulabilecek kadar şiddetle atan ve tiril tiril titreyen çocuğa yiyecek gibi bakarak, “Evet,” diye yanıtladı. “Onların piçi bu.”

Mr. Brownlow, “Kullandığın söz, yeryüzünün cılız yargısının ulaşamayacağı bir yere göçmüş olanlara sitemdir,” diye sertçe söylendi. “Hayatta olanların hiçbirine leke süremez; bu deymi kullanan senin kendinden başka. Geçelim bunu... Kardeşin bu kentte dünyaya geldi.”

Monks somurarak, “Bu kentin yoksullar evinde,” diye yanıtladı. Sonra, “Hepsi orada yazılı ya!” diyerek sabırsızlıkla yaşlı adamın elindeki kâğıtları gösterdi.

Brownlow çevresine bakarak, “Senin ağzından işitmeleri de gerek,” dedi.

Monks, “Dinleyin öyleyse!” dedi. “Hepiniz! Bu çocuğun babası Roma’da hastalanınca ondan çoktandır ayrı yaşayan karısı, yani benim annem, onun yanına gitti. Beni de götürdü. Amacı herhalde kocasının işlerini düzene koymaktı çünkü ona karşı fazla bir sevgi filan beslediği yoktu. Al kocasından da o kadar! Babam bizim geldiğimizi bilmedi çünkü kendinde değildi. Ertesi güne kadar da uyumayı sürdürdü ve sonra öldü... Yazı masasının üzerindeki kâğıtların arasında bir zarf vardı.” Monks şimdi Mr. Brownlow’a dönerek, “Bu zarfın üstü size yazılmıştı,” diye ekledi. “Ama babam ancak ölümünden sonra gönderilmesi için bir not eklemişti. Zarfın içinde, ilk hastalandığı gece size yazdığı kısa bir mektupla birlikte Agnes denilen kıza yazdığı mektup ve bir vasiyetname vardı.”

Mr. Brownlow, “Bu mektupta ne yazılıydı?” diye sordu.

“Mektup mu? Birçok satırı karalanmış bir kâğıt parçasıydı. Pişmanlık dolu itiraflar ve Tanrı’nın kıza yardım etmesi için dualar. Meğer babam kıza, hemen evlenmemize engel olan gizli bir neden var, zamanı gelince anlatırım filan diye bir martaval yutturmuş. Kız da ona inanıp güvenmeyi sürdürmüştü. Sonunda bir gün gereğinden çok güvenmiş ve bir daha geri alamayacağı bir varlığını vermiş...

“Babamın ölümü sırasında kızın doğum yapmasına bir-iki ay varmış. Babam

kıza, ömrü yetse onun yüz karasını gizlemek için neler yapmayı tasarladığını birer birer anlatıyor ve ölürse anısına lanet okumaması için yalvarıyordu. Kıza, içinde adı yazılı madalyonla yüzüğü verdiği günü anımsatıyor; günün birinde bu adın sonuna kendi soyadını yazdırabilmek hayaliyle yaşadığını söylüyor ve madalyonu daima yüreğinin üzerinde taşımasını diliyordu. Sonra artık hep aynı şeyleri, aynı sözleri yineleyip duruyordu. Çılgın bir ifadesi vardı, aklı başından gitmiş gibi. Bana öyle geliyor ki o sırada gerçekten aklını oynatmış durumdaydı.”

Oliver’ın gözyaşları iplik gibi akarken Mr. Brownlow, “Ya vasiyetname?” diye sordu.

Monks’un sesi çıkmadı.

Mr. Brownlow onun adına konuşarak, “Vasiyetname de mektubun ruhunu taşıyordu,” diye anlatmaya başladı. “Baban karısının kendine çektiirdiği eziyetleri anlatıyor; tek oğlunun nasıl annesi tarafından babasının aleyhine kışkırtıldığını ve küçük yaştan itibaren isyankâr, hain, hırslı, kötü ruhlu bir insan olup çıktığını yazıyordu. Karısına, yani annene ve sana yılda sekiz yüzer altınlık birer gelir bırakıyordu. Mülkünün ana kısmını ikiye ayırmış; birini Agnes Fleming’e, diğerini de ondan olacak çocuğuna bırakmıştı. Çocuk kız olursa kendine düşen paya kayıtsız şartsız sahip çıkacaktı. Ama erkek olursa mirasa konabilmesi için bir şart koşulmuştu: Rüştüne erinceye kadar hiçbir namussuzluk, hainlik, döneklık ve haksızlık yapmamış ve adına bu şekilde bir leke sürmemiş olacaktı...

“Baban bu şartı, Agnes Fleming’in karakterine güvendiği için ileri sürdüğünü söylüyordu. Doğacak çocuğun tıpkı anası gibi iyi yürekli ve soylu ruhlu olacağına inanıyordu. Ölümün yaklaştığını sezmek, bu inancın büsbütün pekişmesine yaramıştı. Eğer bu umudu boşa gider de oğlu kötü çıkarsa paranın çoğu sana, ilk çocuğuna düşecekti. Çünkü o zaman, çocuklarının ikisi de birbirine eş olunca, büyük evladın hakkı teslim edilebilirdi.”

Monks deminkinden daha yüksek bir sesle, “Annem, herhangi bir kadının yapacağı şeyi yaptı,” diye araya girdi. “Babamın bu vasiyetnamesini yaktı. Mektubu da yerine ulaştırmadı. Ama diğer kanıtlarla bir arada, günün birinde gerekir diye sakladı. Kızın babasına işin aslını kendi eliyle ve korkunç nefretinin verdiği bütün acılıkla yazdı. Nefretinin ve kininin şiddetini düşündükçe anneme yeni baştan hayran kalıyorum. Kızın babası bu rezilliğe ve şerefsizliğe dayanamayarak çocuklarını aldı ve Wales’in uzak bir köşesine kaçtı. Nerede olduğunu dostları bilemesin diye adını bile değıştirdi. Çok geçmeden de yatağında ölü bulundu. Agnes’e gelince; birkaç hafta önce gizlice evinden

kaçmıştı. Babası civardaki bütün köy ve kasabaları yaya olarak dolaşıp onu aramıştı. Kızının aile adına sürdüğü lekeyi temizlemek için kendi canına kıymış olduğuna inanç getirip evine döndüğü gece, yaşlı baba kahrından öldü.”

Kısa bir sessizlik oldu. Sonra hikâyeye yine Mr. Brownlow devam etti:

“Bundan yıllar önce bu adamın, yani Edward Leeford’un anası bana geldi. Oğulcuğu daha on sekiz yaşındayken onu soyup soğana çevirmiş; mücevherlerini, parasını kumarda, dalavereli işlerde yiyip bir sürü sahtekârlık yapmış ve sonra Londra’ya kaçmış. Şimdi iki yıldır orada en aşağılık serserilerle vakit geçiriyormuş. Kadın gayet acılı ve iyileşmesi imkânsız bir hastalık çekiyordu. Ölmeden oğluna kavuşmak istiyordu. Araştırdık, soruşturduk. Uzun zaman bir sonuç alamadık ama sonunda onu bulduk. Anasıyla birlikte Fransa’ya döndü.”

Monks, “Annem uzun süren bir hastalıktan sonra orada öldü,” diye ekledi. “Ölüm yatağında bu sırları bana açtı. Babama, Agnes’e ve onların çocuğuna karşı beslediği derin, sönmez kini de anlattı. Oysa buna gerek yoktu çünkü bu kini ben çoktan kapmıştım ondan! Annem Agnes’in kendine kıydığına inanmıyordu. Bir erkek çocuk doğurduğu ve bu çocuğun yaşadığı içine doğuyordu. Anama ant içtim: Günün birinde rastlarsam bu çocuğa rahat ve huzur vermeyecektim. Amansız bir hınçla ona diş bileyecek, ondan öç almak için elimden gelirse, onu darağacına kadar sürükleyecektim.

“Anam haklıymış meğer. Bu çocuk gerçekten de günün birinde çıktı karşıma! İşe iyi girişmiştim. Çevremdekilerin çenesi düşük olmayaydı başladığım gibi de bitirecektim!”

Kötü ruhlu adam kollarını sımsıkı kavuşturmuş, yavaş sesle küfürler savurarak muradına eremediği için kendi kendini lanetlerken Mr. Brownlow dehşet içinde kalmış olan dinleyicilere döndü ve açıklamalarını sürdürdü: Monks eskiden tanıdığı ve birlikte iş yaptığı Fagin’e Oliver’ı tuzağa düşürsün diye büyük bir paranın bir kısmını verecekti. Aralarında bu yüzden bir tartışma çıkmış ve sonunda Oliver’ı bulup görmek için o sayfiye köyüne kadar gitmişlerdi...

Mr. Brownlow gene Monks’a dönerek, “Ya o yüzükle madalyon?” diye sordu.

Monks gözlerini yerden kaldırmaksızın, “Onları size o bahsettiğim kadından satın aldım,” diye yanıtladı. “Kadın bunları ebeden çalmış; ebe de ölüden... Gerisini biliyorsunuz.”

Mr. Brownlow arkadaşı Grimwig’den yana bir baş işareti yapmakla yetindi. Grimwig gayet çevik adımlarla dışarı çıktı ve az sonra Mr. Bumble’ı kendi önü

sıra itip isteksiz Mrs. Bumble'ı da ardından sürükleyerek geri geldi.

Mr. Bumble pek de inandırıcı olmayan bir sevinçle, "Gözlerim mi yanlış görüyor yoksa bu benim küçük Oliver'im mı?" diye bağırdı. "A, ah, Oliver'cığım, senin için nasıl yas tuttuğumu meğer bilmiş..."

Mrs. Bumble, "Kapat çeneni be alık!" diye mırıldandı.

Yoksullar evinin müdürü, "Ama bundan doğal ne olabilir hayatım?" diye eşine sitemde bulundu. "İmkânı mı var içim kalkmasın? Ben ki onu bu sıcak yuvada elimde büyüttüm; şimdi burada en kibar cinsinden beylerin ve hanımların arasında görüyorum da... Oldum olası onu... onu..." Mr. Bumble uygun bir kıyaslama yapabilmek için duraladı. Sonra, "Onu kendi dedemmiş gibi sevmişimdir," dedi "Oliver'cığım; küçükbeyim, hani o beyaz yelekli mübarek beyefendiyi hatırlarsın, değil mi? Aah, ah! Kendisi geçen hafta Cennet'e gitti, Oliver'cığım, sapı gümüş kaplamalı, meşe bir tabut içinde!"

Mr. Grimwig sertçe, "Rica ederim, beyefendi, duygularınıza hâkim olunuz!" diye onu payladı.

Mr. Bumble, "Elimden gelen çabayı esirgemem, efendim," dedi. Sonra, "Nasılsınız beyefendi? Afiyettesiniz ya umarım?" diye sordu.

Bu selam sözleri saygıdeğer çiftin yanına yaklaşmış bulunan Mr. Brownlow'a hitaben söylenmişti. Yaşlı bay, Monks'u göstererek, "Bu adamı tanıyor musunuz?" diye sordu.

Mrs. Bumble gözünü kırpmadan, "Hayır," diye yanıtladı.

Mr. Brownlow bu kez onun kocasına dönerek, "Acaba siz de tanımıyor musunuz?" diye sordu.

Mr. Bumble, "Ömrümde görmedim," diye yanıtladı.

"Ona herhangi bir şey satmışlığınız da yok mu?"

Mrs. Bumble, "Yok," dedi.

Mr. Brownlow, "Örneğin bir zamanlar sizin elinizde altın bir madalyonla bir yüzük var mıydı acaba?" diye sordu.

Hatun kişi, "Ne münasebet!" dedi. "Bizi buraya getirtip de böyle saçma sapan sorulara yanıt vermek zorunda bırakmanızın nedeni nedir?"

Mr. Brownlow gene Mr. Grimwig'den yana bir baş işareti yaptı ve o sayın bay gene şaşılacak bir çeviklikle topallaya topallaya dışarı çıktı. Gelgelelim bu kez yanında tıknaz bir karıkoca değil de titrek ve zayıf iki kocakarıyla döndü. Yaşlı kadınlar yürüdükçe sendeliyorlardı.

En öndeki kocakarı, Mrs. Bumble'a dönerek, "Sally Nine'nin öldüğü gece kapıyı kapattın," diye işaretparmağını salladı. "Ama bizim kulaklarımızla anahtar deliğini de tıkayamazdın ya!"

Diğer kocakarı o dişsiz çenesiyle geviş getirip çevresine bakınarak, “Ne gezer!” diye söylendi. “Ne gezer! Ne gezer!”

Birincisi, “Biz duyduk onun sana her şeyi anlattığını,” dedi. “Onun elinden bir kâğıt parçası aldığını gördük. Ertesi gün senin rehinciye gittiğini de gördük.”

İkincisi, “Yaa!” diye söze girişti. “Rehin makbuzundaki şeyler altın bir madalyonla yüzüktü. Bunu öğrendik biz. O şeylerin sana verildiğini de gördük. Biz de oradaydık. Yaa, oradaydık işte!”

Birinci kocakarı, “Hem dahasını da biliyoruz,” diye konuşmasını sürdürdü. “Sally Nine bize ta eskiden anlattıydı. Doğum yapan o kızcağız ona söylemiş. Demiş ki, öleceğini sezmiş de hastalandığı zaman çocuğunun babasının mezarına yakın bir yerde ölmek için yollara düşmüşmüş.”

Mr. Grimwig, kapıya doğru elini sallayarak, “Rehinciye bizzat görmek ister misiniz?” diye sordu.

Mr. Bumble, “Yok,” diye yanıtladı. Sonra Monks’u göstererek, “Madem ki bu herif her şeyi itiraf edecek kadar tabansız davranmış (ki bu her halinden belli zaten), siz de madem bütün kocakarıları sorgudan geçirip bunları ortaya çıkarmışsınız, benim başka sözüm yok. Evet, sattım o şeyleri ben. Artık bir daha bulmanıza da imkân yok. Ne olmuş yani?”

Mr. Brownlow, “Hiç,” diye yanıtladı. “Yalnız bize bir iş düşüyor: sizin ikinizin de bundan böyle sorumluluk taşıyan hiçbir memuriyete alınmamanızı sağlamak! Dışarı çıkabilirsiniz.”

Mr. Grimwig iki yaşlı kadınla birlikte ortadan kaybolmuştu.

Mr. Bumble, oldukça tasalı bir ifadeyle çevresine bakınarak, “Umarım ki,” diye söylendi. “Umarım ki bu ufak pürüz beni bölge yönetimi ve kilise katındaki yerimden yoksun bırakmayacak?”

Mr. Brownlow, “Elbet bırakacak,” diye yanıtladı. “Bunu aklına koy da bu kadarla yakını sıyrabildiğin için oturup kalkıp dua et.”

Mr. Bumble, “Hepsi eşimin başının altından çıktı,” diye iddia etti. Ama önce şöyle bir çevresine bakınmış ve eşinin dışarı çıkmış olduğuna kanaat getirmişti. “O tutturdu ille bu işi yapacağım diye!”

Mr. Brownlow, “Bu mazeret değil,” diye yanıtladı. “Bu eşyanın ortadan kaldırılışı sırasında sen de vardın. Hatta yasa gözünde karından daha suçlusun. Çünkü yasa karının senin yönlendirmene göre hareket ettiğini kabul eder.”

Mr. Bumble şapkasını iki eliyle iyice eğip büzerek, “Yasa böyle varsayıyorsa,” diye söylendi. “Demek ki yasa şapsalın biriymiş. Yasanın gözü böyle görüyorsa demek ki yasa henüz bekârdır ve evlenmemiştir. Şu anda yasaya edebileceğim en büyük beddua şudur: Dilerim kendi başına gelir de gözleri açılır

yasanın; deneyim sahibi olup gözleri açılır efendim.”

“Deneyim” sözcüğünün iyice üstüne basan Mr. Bumble şapkasını sımsıkı başına geçirdi ve ellerini ceplerine sokarak hayat arkadaşının arkasından aşağı kata indi.

Mr. Brownlow şimdi Rose’a dönerek, “Güzel kızım, bana elini ver,” dedi. “Titreme öyle. Geri kalan birkaç çift sözümüzü duymaktan korkmana hiç gerek yok.”

Rose, “Eğer,” diye mırıldandı. “Gerçi hiç olasılığı yok ama eğer bu sözler benimle ilgiliyse ne olur, başka bir zaman dinleyelim. Çünkü artık yüreğim tükendi; güçsüz düştüm.”

Yaşlı beyefendi onun kolunu kendi kolundan geçirerek, “Yok,” diye yanıtladı. “Senin cesaretin bundan fazladır eminim.” Monks’a dönerek, “Beyefendi, bu küçükhanımefendiyi tanıyor musunuz?” diye sordu.

Monks, “Evet,” diye yanıtladı.

Rose ölgün bir sesle, “Ben sizi şimdiye kadar hiç görmedim,” diye itiraz etti.

Monks, “Ama ben sizi çok gördüm,” dedi.

Mr. Brownlow, “Bahtsız Agnes’in babası iki kız çocuk sahibiydi,” dedi. “Acaba... öteki kızının sonu ne oldu?”

Monks, “Öteki kız,” diye anlatmaya başladı, “babası yabancı bir yerde, takma bir ad altında, arkada kimliğini belirtecek ne bir kâğıt, ne bir mektup, ne de başka bir ipucu bırakmadan ölünce öteki kızı yoksul bir köylü ailesi evlerine aldılar ve kendi çocukları olarak büyüttüler.”

Mr. Brownlow, “Devam edin!” dedi.

Ve yaklaşması için Mrs. Maylie’ye işaret etti.

Monks, “Siz bu köylü ailesinin gittiği yerin adresini bulamadınız,” diye anlatmasını sürdürdü. “Ama bazen, sevginin yetersiz kaldığı yerde nefret başarıya ulaşır. Annem, bir yıl oldukça kurnazca yürüttüğü bir araştırmadan sonra onların adresini buldu. Evet, adresi de buldu, çocuğu da.”

“Çocuğu onlardan aldı, öyle mi?”

“Hayır. Bunlar çok yoksul bir karıkocaymış. Çocuğu almakla gösterdikleri soylu ruhluluktan bezmiş durumdaymışlar; yani adam öyleymiş. Annem onlara biraz para vermiş ve daha da göndereceğine söz vererek çocuğu onların yanında bırakmış. Verdiği paranın uzun zaman yetmeyeceğini biliyormuş elbette. Daha çoğunu göndermeye de hiç niyeti yokmuş. Gelgelelim annem bu çocuğun iyice mutsuz ve sefil olmasını diliyormuş. Ailenin yoksul oluşu gözünü doyurmamış. Çocuğun ablasının rezilliğini kendi işine geldiği gibi süsleyip püsleyerek onlara anlatmış. Çocuğa göz kulak olmalarını, çünkü onun soyunun bozuk olduğunu

söylemiş. Gayrimeşru bir çocuktur, mutlaka günün birinde kötü yola sapacaktır, demiş... Olaylar da bu iddiaları doğrular nitelikte olduğu için köylüler buna inanmışlar. Küçük kız da böylece beni ve annemi bile için için sevindirecek kadar sefil bir hayatı sürdürmüştü. Sonra, o zaman Chester’de oturan dul bir hanımefendi, bir gün bu çocuğu görmüş, acımış ve yanına almış... Ne diyeyim: Bizim işlerimizin ters gitmesi için biri büyü mü yapmış nedir! Bütün çabalarımıza karşın kız hanımefendinin yanında kaldı ve mutluluğa kavuştu. İki-üç yıl önce onun izini kaybettim. Sonra birkaç ay önce yeniden gördüm.”

“Şimdi de görüyor musun?”

“Evet. Sizin kolunuza yaslanmış duruyor.”

Mrs. Maylie baygınlık geçiren kızı kucaklayarak, “Her şeye karşın benim yeğenim o,” diye hıçkırdı. “Benim sevgili kızım. Şimdi artık dünyanın hazinelerini verseler onu elimden bırakmam. Tatlı can yoldaşım benim, öz çocuğum!”

Rose da yaşlı kadına sarılarak, “Hayatımda bildiğim tek dost!” diye ağlamaya başladı. “Dostların en iyisi, en hakikatlisi! Ah, içim öyle dolu ki! Dayanamayacağım!”

Mrs. Maylie onu sevecenlikle bağrına basarak, “Sen daha nelere dayandın!” dedi. “Bütün çektiklerine karşın da dünyanın en iyi, en uysal yaratığı olmaktan hiç geri kalmadın. Bütün tanıdıklarına mutluluk ışığı serptin. Bak, kuzum benim, burada senin kollarına atılmak için bekleyen zavallı bir çocuk var. Onun kim olduğunu anımsa. Haydi aç kollarını ona!”

Oliver kollarını genç kızın boynuna dolayarak, “Teyzem değil, ablam o benim!” diye hıçkırmaya başladı. “Taş çatlasa teyze demem ona. Ablam o benim... biricik öz ablam! Boşuna değil daha ilk baştan kanım kaynadı sana. Rose! Sevgili bir tane Rose!”

Bu iki öksüz ve yetim kucaklaştıkları zaman akan bu gözyaşları ve konuşulan kırık dökük sözler, bırakın kutsal kalsın! O bir tek ânın içinde bir baba, bir kardeş, bir anne yitirilmiş ve kazanılmıştı. Sevinç ve üzüntü aynı kadehte birbirine karışmıştı ama dökülen gözyaşları acı değildi. Çünkü o anda üzüntü bile öylesine yumuşamış ve öyle tatlı, öyle içten anılarla bezenmişti ki acıdan büsbütün sıyrılarak buruk bir zevk olup çıkmıştı.

Rose ve Oliver uzun, çok uzun bir zaman yalnız kaldılar. Neden sonra kapıya usulca vurulması, dışarıda birinin varlığını duyurdu. Oliver kapıyı açtı ve sonra süzülüp giderek yerini Harry Maylie’ye bıraktı.

Harry güzel kızın yanı başına oturarak, “Her şeyi biliyorum!” dedi. “Canım Rose, her şeyi biliyorum!”

Aralarında bir sessizlik uzadı gitti. Sonra genç adam, “Burada rastlantı sonucu bulunmuyorum,” diye ekledi. “Bütün bunları bu gece de duymuş değilim. Gerçi ancak dün haberim oldu. Buraya, sana verilmiş bir sözü anımsatmak için geldiğimi tahmin edebiliyor musun?”

Rose, “Dur,” dedi. “Her şeyi gerçekten biliyor musun?”

“Hepsini. Son görüşmemizde bana izin vermiştin, bir yıl içinde bu konuya yeniden dönebilmem için.”

“Evet.”

Genç adam, “Sana kararını değiştirmen için ısrarda bulunacak değildim,” diye sözünü sürdürdü. “Yalnızca o zamanki durumumu ve konumumu senin ayaklarının dibine serecektim. Sen yine eski kararında ısrar ediyorsan ben de söz ya da hareketle bu kararı değiştirmeye kalkışmayacaktım; buna söz vermiştim.”

Rose kesinlikle, “O zaman beni etkileyen nedenler şimdi de etkileyecektir,” diye yanıtladı. “Eğer beni sefalet, mutsuzluk içinde sürünmekten kurtaran koruyucuma bir minnet borcum varsa bunu herhalde en çok bu gece aklımda tutmam gerek. İçimde bir mücadele olduğu muhakkak ama bu onurlu bir mücadeledir. Acı çekiyorum ama yüreğim bu acıya katlanabilir!”

Harry, “Bu gece ortaya çıkan gerçekler...” diye söze başladı.

Rose yumuşacık bir sesle, “Bu gece ortaya çıkan gerçekler benim sana karşı olan durumumu ve tutumumu değiştirmez,” diye yanıtladı.

Genç adam, “Yüreğini zorla bana kapatıyorsun Rose,” dedi.

Kızcağz gözlerinden yaşlar akarak, “Harry, Harry!” diye hıçkırdı. “Ah, keşke öyle yapabilseydim; yüreğimi sana kapatabilseydim! Hiç değilse acı çekmezdim.”

Harry onun elini tutarak, “Öyleyse neden acıya mahkûm ediyorsun kendini?” diye sordu. “Düşün sevgili Rose, bu gece duyduklarını düşün.”

Rose, “Ne duyduğum peki ben bu gece?” diye inledi. “Ne duyduğum? Babam öylesine rezil olmuş, öyle utanmış ki bütün insanlardan kaçıp... Ama yeter Harry. Yeter artık bu kadar konuştuğumuz.”

Genç adam onun kalkmasını önleyerek, “Yo, yetmedi, daha yetmedi,” dedi. “Benim bütün umutlarım, dileklerim, duygularım ve geleceğim; sözün kısası hayatımdaki her şey değişti. Rose... sana olan sevgimden başka! Ben şimdi sana, telaşlı kalabalıklar içinde sivrilmiş bir mevki, ikiyüzlülük ve hainlik dolu bir dünya sunmuyorum. Şimdi sana bir yuva sunuyorum, Rose... seni seven bir yürek ve sıcak bir yuva. Evet biricik Rose, şimdi artık sana sunabilecek bunlardan başka hiçbir şeyim yok.”

Genç kız, “Ne demek istiyorsun?” diye titrek bir sesle sordu.

“Yalnızca şunu: Geçen sefer senden ayrıldığım zaman kesin bir karar vermiş bulunuyordum: Senin aramızda olduğunu düşündüğün bütün engelleri yıkacaktım. Madem ki sen benim dünyama giremiyordun, öyleyse ben senin dünyana girecektim. Hiç kimse sana soyundan sopundan ötürü dudak bükemeyecekti çünkü ben bu çeşit kimselere sırtımı çevirecektim...

“Bu dediğimi yaptım da. Bu yüzden bana sırt çevirenler senden de sırt çevirenlerdir. Senin haklı olduğun ortaya çıkmıştı. Eskiden yüzüme gülen itibar ve nüfuz sahibi kimseler, unvan ve mevki sahibi yakınlar şimdi benden uzak duruyor. Ama İngiltere’nin en verimli bölgelerinden birinde, insana gülümseyen tarlalar ve rüzgârda salınan ağaçlar var. Orada, bir küçük köy kilisesinin yanında da... Rose, sevgilim benim... bir küçük köy evi var. Eğer sen kabul edersen bu evde oturmak, geri çevirdiğim bütün o parlak imkânlardan bin kez daha fazla gurur verir bana. İşte benim mevkim ve durumum şimdi bu Rose. Sana bunu öneriyorum.”

* * *

Mr. Grimwig kestirdiği şekerlemeden uyanıp mendilini yüzünden çekerek, “Çifte kumrular yüzünden yemeği bekletmeye de can dayanmıyor yani!” diye söylendi.

Doğru söze ne denir? Yemek gerçekten de makul sayılmayacak kadar uzun bir zamandan beri bekletilmektedir. O sırada birlikte içeri giren Mrs. Maylie, Rose ve Harry de herhangi bir açıklamada ya da mazeret beyanında bulunmadılar.

Mr. Grimwig, “Bu gece kendi kafamı yemek, ciddi olarak aklımdan geçti,” dedi. “Çünkü başka yiyecek şey bulamayacağımı sanmaya başlamıştım. Şimdi izin verirseniz yarınki gelini kutlamak cüretini göstereceğim!”

Mr. Grimwig bu niyetini, pespembe kesilmiş olan genç kızın yanağına uygulamakta gecikmedi. Bu örnek bulaşıcı olsa gerek ki hem Doktor Losberne hem de Mr. Brownlow hemen Mr. Grimwig’i izlediler.

Kimi kişilerin dediğine göre bu örneği ilk olarak karanlık bir yan odada Harry Maylie vermiş. Ama bilirkişiler bunun düpedüz iftira olduğunu söylüyorlar: Harry gibi genç bir din adamından umulmayacak bir şey!

Mrs. Maylie, “Oliver, çocuğum, nerelerdeydin sen?” diye sordu. “Hem neden öyle üzgün duruyorsun? Aa, bak hâlâ ağlıyorsun. Ne oldu yavrum?”

Dünyamız bir kırık düşler dünyasıdır. Ve kırılanlar da çoğu zaman en

özenerek beslediğimiz, ruhumuzun en soylu yönünü yansıtan düşler ve umutlardır.

Zavallı küçük Dick ölmüş meğer!

XIV

Fagin'in yeryüzündeki son gecesi

Mahkeme salonu, tabandan tavana insan yüzleriyle döşenmiş gibiydi. Her yerden meraklı ve heyecanlı gözler bakmaktaydı. Kürsünün önündeki parmaklıktan balkonun en dip köşesinin en gizli açısına kadar bütün bakışlar tek bir adamın üzerinde toplanmıştı: Fagin! Fagin, önünden ve arkasından, sağından ve solundan çepeçevre bir gökle kuşatılmıştı sanki; öyle bir gök ki meraklı gözlerle ıslıl ıslıl!

Fagin orada, göz alan çiğ ışıkların altında duruyordu.

Bir eli önündeki tahtanın üzerinde, öbür eli kulağında; sanık aleyhindeki suçlamaları jüriye anlatmakta olan yargıcın her sözünü iyice duyabilmek için başını öne doğru uzatmıştı. Ara sıra kılpayı kendi lehine olabilecek bir ifade geçince bunun jüri üzerindeki etkisini gözlemek için bakışlarını hemen jüri üyelerine doğru çeviriyordu. Aleyhine olan noktalar korkunç bir açıklıkla öne sürüldüğü zamanlarda ise avukatından yana bakıyor ve şu geç saatte bile kendi adına merhamet dilemesi için sessizce yalvarıyordu. Bu kaygılı bakışların dışında ne elini oynatıyordu ne ayağını. Duruşma başladığından beri hiç kımıldamamış gibiydi. Şimdi yargıcın konuşması bittikten sonra bile Fagin hâlâ, gözleri büyük bir dikkatle ona dikilmiş olarak, hâlâ dinliyormuş gibi öylece duruyordu.

Salonda dolaşan hafif bir kımılta dalgası onu kendine getirdi. Çevresine bakınca jüri üyelerinin karar vermek için toplanmış olduklarını gördü. Gözleri balkona doğru kayınca seyircilerin kendini görebilmek için ayağa kalkarak ve birbirlerinin omzunun üzerinden uzanarak bakmakta olduklarını fark etti. Kimi alelacele dürbününe sarılıyor kimi de yüzlerinde nefret ve tiksintiyle fısıldaşıyordu. Bu arada ona hiç aldırmayarak yalnız jüriden yana bakan ve kararın niçin geciktiğini anlayamadıkları belli olan birkaç kişi de vardı. Ama hiçbir yüzde, hatta (sayıları kabarık olan) kadınların yüzlerinde bile Fagin, kendine karşı en ufak bir acıma izi bulamıyordu. Yüzlerde okunan tek duygu, kendisinin hüküm giymesi için bir sabırsızlıktan ibaret gibiydi.

Fagin bütün bunları tek bir şaşkın bakışıyla görüp anlamıştı. Sonra o ölüm sessizliği salona yine indi ve Fagin arkasına bakınca jüri üyelerinin yargıçtan yana dönmüş olduklarını gördü. Şşş!

Ama jüri üyeleri yalnızca içeri çekilerek görüşmek için izin istiyorlardı.

Üyeler dışarı çıkarlarken Fagin, çoğunluğun hangi yandan olduğunu anlayabilmek ister gibi yalvarırcasına yüzlerine baktı, birer birer. Ama boşuna. Gardiyan Fagin'in omzuna dokundu. İhtiyar sanık, makine gibi gardiyanı izledi ve karşı tarafa doğru yürüyüp bir sandalyeye oturdu. Sandalyeyi de gardiyan gösterdi. Yoksa Fagin görmeyecekti.

İhtiyar, balkona baktı yine. Bazı kimseler öteberi yiyorlar, bazıları da mendilleriyle yüzlerini yelpazeliyorlardı, çünkü içerisi kalabalık ve çok sıcaktı. Bir genç adam küçük bir deftere Fagin'in resmini çizmekle uğraşıyordu. İhtiyar merak etti, acaba resmi nasıl oluyor diye. Ressamın bir ara kaleminin ucunu kırıp çakısıyla yontmasını da bu işle hiç ilişiği olmayan biriymişçesine izledi.

Aynı şekilde dönüp yargıca baktığı zaman da kafası yargıcın üzerindeki kıyafetle bunun kaç paraya çıkıp nasıl giyildiği gibi sorunlarla uğraşmaya başladı. Yargıç kürsüsünde oturan yaşlı, şişman bir adam daha vardı ki yarım saat önce dışarı çıkmış ve şimdi dönmüştü. Fagin içinden, "Acaba bu adam yemek yemeye mi gitti? Ne yedi? Nerede yedi?.." diye kafasında kurmaya koyuldu ve bu başboş düşüncesini sürdürdü gitti; ta ki gözü yeni bir şeye ilişip akli ona takılana kadar.

Ama sanmayın ki ayakları dibinde açılmış duran mezarın ezici, iç karartıcı görüntüsü bütün bu süre içinde bir an bile aklından çıkmıştı! Hep aklındaydı ama silik ve yaygın bir biçimde. Fagin düşüncelerini bu görüntünün üzerinde toplayamıyordu. Öyle ki kapıya dayanan ölümün görüntüsüyle içine ateş basıp titrerken bile önündeki parmaklığın demir uçlarını saymaya koyuluyor, bunlardan birinin nasıl olup da kırıldığını merak ediyor ve acaba onaracaklar mı yoksa olduğu gibi mi bırakacaklar diye tahminler yürütüyordu.

Sonunda, "Susun!" diye bir bağırış yükseldi; bütün soluklar kesildi ve gözler heyecanla kapıya dikildi. Jüri üyeleri döndüler ve sanığın hemen yakınından geçtiler. İhtiyar hiçbir şey öğrenemedi onların yüzlerinden: Taştan yapılmış olsalar bu kadar olurdu.

Mutlak bir sessizlik indi salona. Ne bir hışırtı... ne bir soluk... Suçlu.

Bütün yapı muazzam bir haykırıyla çın çın çınladı... sonra bir daha... bir daha! Sonra korkunç homurtular doldu salona. Şiddetli gök gürültüsü gibi yükselip kabardı. Bu, dışarda birikmiş olan halktan yükselen ve Fagin'in pazartesi günü öleceğini kutlayan haykırıydı.

Gürültü yatıştı; mahkûma, ölüm cezasına karşı yapacağı bir itirazı olup olmadığını sordular. O gene dinler durumunu almıştı; kendine soruyu soranın yüzüne de dikkatle bakıyordu. Ama soruyu, ancak iki kez sorulduktan sonra duyar gibi oldu. O zaman da yalnız, “Ben ihtiyarın biriyim... yaşlı bir adam... yaşlı!” diye mırıldandı ve sonra sesi bir fısıltı haline gelerek sustu.

Yargıç kara takkesini giydi. Hükümlü hep aynı hal ve tavırla duruyordu. Bu korkunç ve ağır havaya dayanamayan bir kadın balkondan bir şeyler bağırınca Fagin, bu saygısızlığa sinirlenmiş gibi bir baktı, sonra daha bir dikkatle yargıca doğru eğildi.

Yargıcın seslenişi ciddi, ağır, etkileyiciydi; hükmü dinlemek yüreklere korku salmıştı. Ama Fagin, mermer bir heykel gibi duruyordu, tek bir siniri oynamadan. Onun avurtları çökmüş yüzü hâlâ yargıçtan yana dönüktü; çenesi sarkıp kalmış, gözleri yerinden uğramış. Gardiyan koluna dokunup gelmesini işaret edince yaşlı adam bir an aptal aptal çevresine bakındı sonra denileni yaptı.

Onu salonun alt katındaki taş döşemeli bir odadan geçirdiler. Burada bazı tutuklular kendi sıraları gelsin diye beklemekte, bazıları da avluya açılan parmaklığa üşüşmüş olan arkadaşlarıyla konuşmaktaydılar.

Fagin’in konuşacak kimsesi yoktu. Ama o geçerken tutuklular açıldılar ve onu dışarıdakilerin gözü önüne çıkardılar. Bu insanlar da onu yuhalamaya, ısıklıyıp lanetlemeye başladılar. Fagin yumruğunu sıkıp salladı. Yüzlerine tükürecekleri ama gardiyanlar onu çarçabuk oradan çıkarıp birkaç sönük lambayla aydınlanmış kasvetli bir koridordan geçirdiler ve hapishanenin derinliklerine götürdüler.

Burada, yasadan önce davranıp canına kıymasın diye üstünü aradılar. Bu iş bitince onu hükümlü hücrelerinden birine soktular ve orada bıraktılar; tek başına.

Fagin kapının karşısındaki hem kanepeler hem yataklar yerine geçen taş bir sıranın üstüne oturdu ve kan çanağına dönmüş gözlerini yere dikerek düşüncelerini toparlamaya çalıştı. Bir süre sonra yargıcın sözlerinden bazı kopuk kopuk parçalar aklına gelmeye başladı. Oysa o sırada söylenenlerin tek kelimesini duymadığını sanmıştı. Zamanla bu parçalar yerli yerine oturdu ve başka parçaları aklına getirdi. Öyle ki kısa zamanda bütün söylenenleri, hemen hemen aynen söylenildiği gibi anımsamış bulunuyordu. Boynundan asılarak idam edilecek. Bu en sonuncusuydu söylenen sözlerin. Boynundan asılarak idam edilecek.

Karanlık iyiden iyiye bastırdıkça Fagin, tanıdığı insanlar arasında, asılarak can vermiş olanları anımsamaya başladı. Bunlar öyle çabuk çabuk gözünün önünde canlanıyorlardı ki Fagin onları saymakta zorluk çekiyordu. Kimilerinin

ölümünü görmüştü. Hatta alay bile etmişti: Dudaklarında dualarla öldüler diye. Bir tangirtıyla kapak açılırdı ve ne kadar da çabuk, daha şimdi güçlü kuvvetli, hayat dolu olan adamlar sallanan birer paçavra yığını haline geliverirlerdi.

Kim bilir, bunlardan bazıları belki bu hücrede kalmış, aynen burada oturmuşlardı. Çok karanlıktı çevre. Neden bir ışık getiren olmuyordu? Hücre yapıları yıllar vardı. Sayısız suçlu son saatlerini burada geçirmiş olsa gerekti. Zemini ölülerle dolu bir mahzende oturmakla birdi bu. Takke,ilmek, bağlanmış kollar ve o korkunç peçenin altından bile tanıyabildiği yüzler... Bir ışık, Tanrı aşkına, bir ışık yok mu?

Sonunda Fagin'in elleri o ağır kapı ve duvarları dövmekten kanayınca iki adam çıkageldi. Birinin elinde bir mum vardı. Bunu duvara çakılı bir demir mumluğa dikti. Öteki adam, geceyi üstünde geçirmek için bir şilte sürükleyip getirdi. Çünkü hükümlü artık yalnız bırakılmayacaktı.

Derken gece oldu; zifirî, iç karartan, sessiz gece. Uykusuz bekleyen bazı kimseler kilise çanlarının çalındığını duyunca sevinirler. Çünkü bu sesler hayatın sürdüğünü ve başlayan günü haber verir. Fagin'eyse umutsuzluk verdi bu sesler. Her bir demir çanın çalınışında aynı kof, derin ses gizliydi: ölüm!.. Ta hücreye, kulaklarına kadar gelen neşeli sabah şamatalarının ona ne yararı vardı? Her ses bir başka ölüm çanıydı... hem de uyarısına alaycılık katılmış bir ölüm çanı.

Gün geldi geçti. Gün mü? Yoktu böyle bir şey! Gelmesiyle geçmesi bir oldu ve gece indi gene –bir gece ki hem alabildiğine uzun hem de kısa mı kısa! O korkunç sessizliğiyle upuzun– saatlerin uçup geçmesiyle kısacık.

Bir an geliyor Fagin lanet savuruyordu. Bir başka zaman saçını başını yolarak uluyordu. Kendi dininden olan saygın Tanrı adamları onun yanında dualar okumaya gelmişlerdi ama Fagin onları küfrederek kovmuştu. Din adamları insancıl önerilerini yinelediler. Fagin onları, üzerlerine saldırarak kovdu.

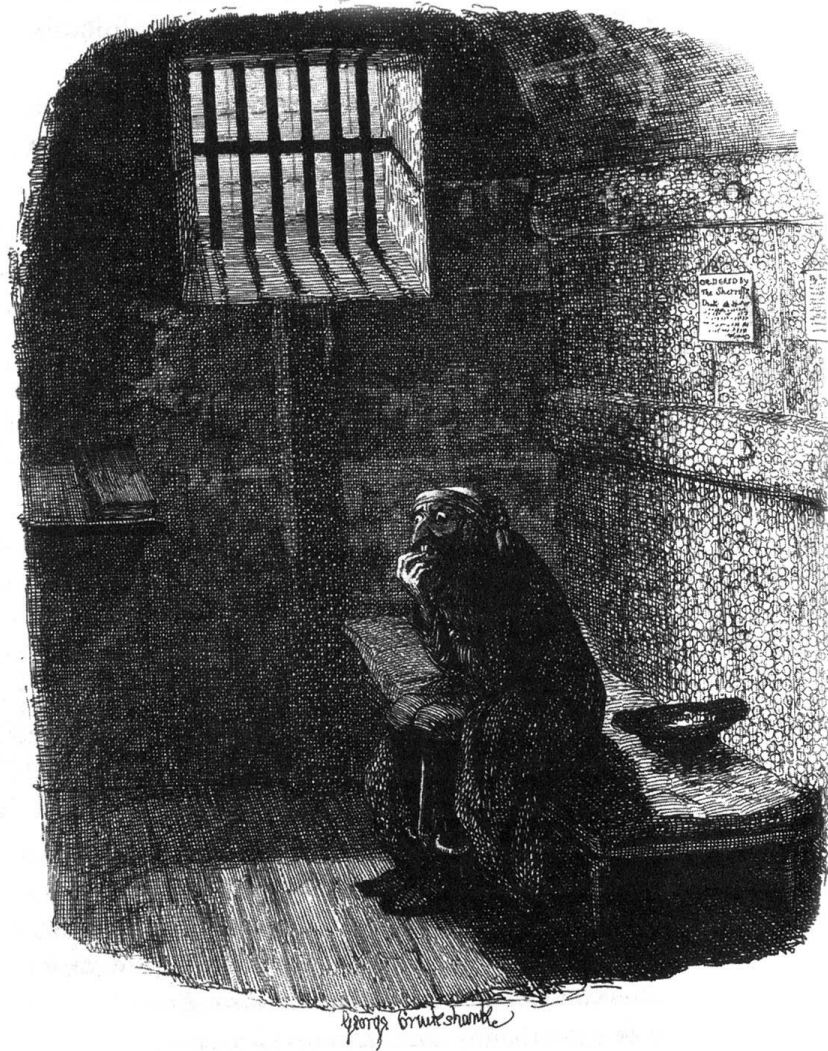
Cumartesi gecesini. Fagin'in yaşayacak tek bir gecesini kalmıştı. O daha bunu düşünürken şafak söktü: pazar.

Fagin'in kavrulmuş ruhuna, durumunun umutsuzluk ve çaresizliğinin tam ve kahredici bilinci, ancak bu en son, korkunç günün gecesinde işleyebildi. Gerçi hiçbir zaman belirli ve kesin bir bağışlanma umudu beslemiş değildi ama böyle hemencecik ölme olasılığını ancak belli belirsiz düşünmüştü. Yanında nöbetleşe kalan iki gardiyanla çok az konuşmuştu. Onlar da hükümlüyü oyalayabilmek için çok az çaba harcamışlardı.

Fagin hep oturmuştu; uyanık ama düşler görerek. Oysa şimdi durup durup yerinden uğruyor ve soluk alamıyormuş gibi ağzı açık, yüzü ateş içinde, öyle bir

korku ve gazap çırpıntısıyla odayı arşınıyordu ki gardiyanlar bile böyle görüntülere alışık oldukları halde korku içinde kaçınıyorlardı. Sonunda Fagin günahkâr vicdanının çektiği azaplar yüzünden öyle korkunç bir hal aldı ki gardiyanlar onun yanında tek başlarına durmaya dayanamaz oldular ve böylece ikisi bir arada nöbet tutmaya başladılar.

Fagin bazen de taştan yatağının üzerine büzülüyor ve geçmişi düşünüyordu. Yakalandığı gün kalabalık arasında bazı kimselerin vurmasıyla yaralandığı için başı beyaz bezle sarılıydı. Kızıl saçları kanı çekilmiş yüzünün üzerine düşmüş, sakalı yolunmuş ve tutam tutam bükülüp burkulmuştu. Gözleri ürkünç bir ışıkla parlıyordu. Pis derisi, içinde tutuşan humma yüzünden çatlak çatlak olmuştu.



Fagin hükümlü hücresinde.

Saat sekiz... dokuz... on. Eğer bu onu korkutmak için yapılan bir aldatmaca değil de böyle art arda yuvarlananlar gerçekten saat başlarıysa, bu saatler yeniden dönüp geldiği zaman kendisi nerede olacaktı? On bir! Daha geçen saati vuran seslerin titreşimi sona ermeden işte bir saat başı daha olmuştu. Saat sekizde, kendi cenazesindeki tek matemli kendisi olacaktı. Saat on birde...

Şu Newgate Zindanı'nın korkunç duvarları... tarifsiz azap ve sefaletleri insanların salt gözlerinden değil, çok uzun zaman düşüncelerinden de gizlemiş olan bu duvarlar hiç böyle korkunç bir görüntüye tanık olmamışlardı. Zindanın önünden geçerken adımlarını yavaşlatarak yarın asılacak olan adamın ne yaptığını merak eden birkaç kişi eğer Fagin'i görebilselerdi herhalde o gece rahat uyuyamazlardı.

Akşamın erken saatlerinden başlayarak hemen hemen gece yarısına kadar, iki-üç kişilik küçük gruplar kapıya gelerek kaygılı yüzlerle bir af kararının çıkıp çıkmadığını sorup durdular. Soruya olumsuz yanıt alınca bu gruplar hayırlı haberi sokaktaki insanlara iletiyorlardı. Herkes birbirine idam mahkûmunun çıkacağı kapıyı ve sehpanın nereye kurulacağını gösteriyor ve istemeye istemeye uzaklaştıktan sonra yeniden dönüp gelerek idam sahnesini gözlerinin önünde canlandırmaya çalışıyordu. Kalabalık yavaş yavaş, birer birer dağıldı ve gecenin en kör saatinde sokak, bir süre yalnızlık ve karanlığa terk edildi.

Zindanın önündeki meydan boşaltılmış ve siyah boyalı, sağlam setler daha şimdiden, umulan kalabalığın baskısına karşı yerleştirilmiş bulunuyordu. Tam bu sırada Mr. Brownlow ve Oliver kapıda belirdiler ve hükümlüyü görebilmeleri için şeflerden biri tarafından imzalanmış bir izin kâğıdı gösterdiler. Kapıcı onları hemen içeri aldı.

Kendilerine yol gösterecek olan adam, "Küçükbey de gelecek mi efendim?" diye sordu. Sonra, "Çocukların göreceği bir şey değil bu!" diye ekledi.

Mr. Brownlow, "Gerçekten de değil yavrum," diye yanıtladı. "Şu var ki benim mahkûmla olan işim bu çocukla çok yakından ilgili bir şey. Zaten bu çocuk onu, uğursuz mesleğinin en görkemli devrinde görmüş olduğu için şimdi şu haliyle de görmesi ibret verici olur sanıyorum; biraz korksa ve üzülse bile."

Bu konuşma Oliver'in duyamayacağı bir şekilde geçmişti. Adam elini şapkasına götürdü, Oliver'dan yana hayli merakla bakarak girmiş oldukları kapının karşısına rastlayan bir başka kapıyı açtı ve onları karanlık ve kıvrım

kıvrım yollardan geçirerek hücrelere doğru götürdü.

İçinde iki işçinin derin bir sessizlikle birtakım hazırlıklar yapmakta oldukları kasvetli bir koridorda durarak, “İşte burası onun geçeceği yer!” dedi. “Şu tarafa gelerseniz çıkacağı kapıyı görebilirsiniz.”

Böyle diyerek adam onları taş zeminli bir mutfığa götürdü. Burada, hapisanenin yemeklerinin hazırlanmasında kullanılan bakır takımlar duruyordu. Adam bir kapıyı gösterdi. Kapının üst kısmında parmaklıklı bir aralık vardı ve buradan dışarıya, konuşma seslerine karışan çekiç gürültüleri ve yere atılan tahta parçalarının patırtısı taşıyordu. İçeride idam sehpası kurulmaktaydı.

Sonra içerideki nöbetçilerin anahtarlarıyla açılan birkaç sağlam kapıdan daha geçtiler ve üstü açık bir avluya çıkıp dar bir merdivenden tırmanarak sol duvarında oldukça kalın ve sağlam kapılar sıralanmış olan bir koridora girdiler.

Gardiyan yanındakilere oldukları yerde kalmalarını işaret ederek bu kapılardan birine, elindeki anahtar destesiyle vurdu. İçerideki iki nöbetçi, biraz fısıldaştıktan sonra koridora çıktılar ve bu kısa kurtuluşa bile sevinmiş gibi görünerek ziyaretçilere gardiyanın peşinden hücreye girsinler diye işaret ettiler. Onlar da içeri girdiler.

İdam mahkûmu yatağının üstüne oturmuş iki yana sallanıp durmaktaydı. Yüzü insan yüzünden çok tuzağa tutulmuş bir yırtıcı hayvan yüzünü andırıyordu. Kafası besbelli eski hayatının düşünceleriyle doluydu ve biraz da sapıtmıştı... Çünkü gelenleri, gözünün önünde canlanan görüntülerin bir parçası sanmış gibi kendi kendine söylenmeyi sürdürdü.

“Aferin Charley, iyi oğlansın sen!” diye mırıldanıyordu. “Oliver da öyle, keh, keh, keh! Oliver da burada demek! Tam bir küçük, kibar bey olup çıkmış. Tam anlamıyla... alın şu çocuğu be!.. Götürün, yatırın!”

Gardiyan Oliver’ın öbür elini aldı ve fısıltıyla korkmamasını söyleyerek hiç ses çıkarmadan izlemeyi sürdürdü.

Fagin, “Götürün yatırın şunu!” diye bağırdı. “Duymuyor musunuz birinizden biriniz! Her şey... nasıl oldu bilmem... her şey onun yüzünden oldu! Onu kapana kısırmak için harcanan paraya değer. Bolter’in gırtlığına atıl Bill! Boş ver sen şimdi kıza! Bolter’in boğazını kes, şöyle derinden. Kopar kafasını!”

Gardiyan, “Fagin!” diye seslendi.

İhtiyar ânında mahkemedeki gibi dikkat kesilerek, “Fagin benim!” diye bağırdı. “Yaşlı adamın biriyim... Yargıç hazretleri. Çok, çok yaşlı bir adam.”

Gardiyan onu göğsünden itip yerine oturarak, “Dur!” dedi. “Bak, seni görmeye gelen var. Bir şeyler sormak istiyor herhalde. Fagin! Fagin! Sen de adam mısın be?”

Fagin başını kaldırdı, öfke ve korkudan gayri hiçbir insancıl ifade taşımayan yüzüyle bakarak, “Adamsam bile çok sürmeyecek!” diye yanıtladı. “Tanrı hepsinin canını alsın! Ne hakları var beni gebertmeye?..”

Konuşurken gözü Oliver’la Mr. Brownlow’a ilişti. Sıranın en dip köşesine büzülerek onlara burada ne aradıklarını sordu.

Gardiyan elini onun üzerinden çekmeden, “Sakin ol!” dedi. Sonra, “Beyefendi, ne söylemek istiyorsanız söyleyin. Ama çabuk olun lütfen. Çünkü gitgide kötüleşiyor.”

Mr. Brownlow ilerleyerek, “Sizde birtakım kâğıtlar var!” dedi. “Monks denilen adam bunları güvenlik altına almak için size teslim etmiş.”

Fagin, “Hepsi yalan!” diye yanıtladı. “Kâğıt mağıt yok bende.”

Mr. Brownlow ağır ağır, “Tanrı adına, şimdi ölümün eşiğinde bari yalan söylemeyin de bu kâğıtların yerini bana bildirin!” dedi. “Biliyorsunuz, Sikes öldü; Monks her şeyi itiraf etti; artık kurtuluş umudu kalmadı. Nerede bu kâğıtlar?”

Fagin çocuğu işaretle çağırarak, “Oliver!” dedi. “Gel, gel! Kulağına bir şey fısıldayacağım.”

Oliver alçak sesle, “Korkmuyorum!” diye fısıldayarak Mr. Brownlow’un elini bıraktı.

Fagin Oliver’ı kendine doğru çekerek, “Kâğıtlar bir bez çantada!” diye fısıldadı. “En üst kattaki ön odanın bacasının içindeki küçük bir delikte. İki gözüm evladım, seninle konuşmak istiyorum ben. Konuşmak istiyorum.”

Oliver, “Evet!” dedi. “Bırak senin için bir dua okuyayım. Ne olur. Sen de benimle birlikte diz çök de kısacık bir dua oku. Sonra sabaha kadar konuşalım seninle.”

Fagin çocuğu kapıya doğru itti ve boş, bön gözlerle havaya bakarak, “Onlara söyle, uyuyor de!” diye mırıldandı. “Sen söylersen inanırlar. Elimden şöyle tutarsan kurtarabilirsin sen beni. Hadi, çabuk, çabuk!”

Çocukcağız, gözlerinden yaşlar boşanarak, “Tanrım! Bu zavallı adamı bağışla!” diye ünlledi.

Fagin, “Öyle ya, tamam,” dedi. “Böyle dersin geçeriz. Önce şu kapıyı aç. İdam sehpasının önünden geçerken titrer, ürperirsem bile sen bana hiç bakma, yoluna devam et. Ama hemen şimdi, çabuk!”

Gardiyan, “Soracak başka bir şeyiniz yok mu efendim?” diye sordu.

Mr. Brownlow, “Yok başka soracağım!” diye yanıtladı. “Eğer onun bilincinin yerine gelip de durumunu kavrayabileceğini umsam...”

Gardiyan, “Bunun artık imkânı yok efendim!” diye başını salladı. “Şimdi

gidin bari.”

Hücrenin kapısı açıldı ve gardiyanlar içeri girdi.

“Acele et! Acele et!” diye bağırdı Yahudi. “Yumuşakça ama yavaş değil. Daha hızlı! Daha hızlı!”

Adamlar Fagin’in üzerine atılarak Oliver’ı elinden kurtardılar. Yahudi umutsuzluğun verdiği güçle çırpındı, debelendi, birbiri ardına o kalın duvarlardan bile geçen ve açık alana çıkana kadar ziyaretçilerinin kulaklarında çınlayan çığlıklar kopardı.

Oliver o korkutucu sahneden sonra o kadar güçten kuvvetten kesilmiş ve o kadar zayıf düşmüştü ki, bir saatten fazla kendinde yürüyecek gücü bulamadı ve hapishaneden çıkmaları zaman aldı.

Tekrar dışarı çıkabildiklerinde gün ağarıyordu. Çoktan koca bir kalabalık toplanmıştı meydanda. Pencerele zaman öldürmek için tütün içen ve iskambil oynayan insanlarla doluydu; insanlar itişiyor, tartışıyor ve şaka yapıyorlardı. Her şey yaşam ve canlılıktan söz ediyordu sanki ama hepsinin tam orta yerinde karanlık bir nokta, kara sehpa, haç şeklinde direk ve halat vardı; korkunç ölüm araç gereçleri.

XV

Ve en son

Bu hikâyede rol oynayanlar hakkında anlatılacak şeyler hemen hemen bitmek üzere. Hikâyecinin geriye kalan şeyleri anlatması da çabucak olur biter.

Aradan üç ay geçmeden Rose Fleming'le Harry Maylie, bundan böyle genç rahibin çalışma yeri olacak olan köy kilisesinde evlendiler. Aynı günde de yeni, mutlu yuvalarının sahibi oldular.

Mrs. Maylie oğluyla gelininin yanına yerleşti ve ömrünün geri kalan huzur yıllarını olgunluk ve yaşlılık çağının en büyük mutluluğu içinde geçirmeye hazırlandı: yerinde harcanmış, ölçülü bir hayat boyunca durmadan sevip el üstünde tutmuş olduğu yakınlarının mürüvvetini görmek.

Tam olarak dikkatle yapılan incelemeler sonunda anlaşıldı ki Monks'un elinde kalan (ve ne annesinin ne de onun zamanında toparlanamamış olan) mülk onunla Oliver arasında eşitlikle pay edilirse ikisine de üçer bin sterlinden biraz daha fazla düşecekti. Babasının vasiyetine göre bu mülkün hepsi Oliver'ın hakkıydı. Ama Mr. Brownlow, büyük kardeşi eski kötü huylarından vazgeçip doğru yolu izlemek fırsatından yoksun bırakmamak için bu bölüşme biçimini önerdi ve küçük kardeş de buna sevinçle razı oldu.

Monks, yine bu adı taşıyarak kendi payına düşen parayla yeni dünyanın uzak bir köşesine çekildi. Burada paranın çabucak altından girip üstünden çıkarak yine eski yaşayış biçimine döndü. Yeni bir sahtekârlık ve düzenbazlık fiilinden ötürü uzun zaman hapiste yattıktan sonra, sonunda eski illetine yakalandı ve hapisanede öldü. Dostu Fagin'in çetesinin geri kalan üyeleri de onun gibi vatanlarından çok uzaklarda öldüler.

Mr. Brownlow Oliver'ı evlat edindi. Onu ve yaşlı kâhya kadını alıp köydeki papaz evinin bir buçuk kilometre kadar yakınına taşınarak Oliver'ın o sıcak ve içli yüreğinin en büyük isteklerinden birini yerine getirdi ve böylece bu durmadan değişen dünyadan umulabilecek en kusursuz mutluluğa yaklaşan küçük bir toplum oluşturmuş oldu.

Gençlerin düğününden az sonra değerli doktorumuz Chertsey'ye döndü.

Burada eski dostlarından yoksun kalınca, eğer yapısı böyle bir şeye uygun olsaydı herhalde mutsuz olur ve yolunu yordamını bilse hayli huysuzluk ederdi. İki üç ay kadar kasabanın havasının kendine dokunmaya başladığını ve bu yerin artık eski zevkinin kalmadığını ima etmekle oyalandı. Sonunda muayenehanesini yardımcısına devrederek genç dostunun rahiplik yaptığı köyün hemen dışında bir bekâr evine yerleşti ve hemen sağlığını ve neşesini yeniden kazandı. Köy evinde Doktor Losberne bahçıvanlık, balıkçılık, marangozluk ve buna benzer işlere daldı. Bu işlerin hepsine de kendini her zamanki heyecan ve hevesiyle veriyordu. O zamandan bu zamana, bu mesleklerin hepsinde ve her birinde dört dörtlük bir uzman olarak bütün yöreye ün salmış bulunuyor.

Köye taşınmazdan önce doktorumuzun Mr. Grimwig'e pek kanı kaynamıştı. Bu dostluk duygusuyla tuhaf huylu Mr. Grimwig şimdi sık sık doktorun ziyaretine gider ve büyük bir hevesle bahçıvanlık, balıkçılık, marangozluk yapar. Hepsini de o zamana kadar görülmedik bambaşka bir yöntemle yaptığı halde, her zamanki gibi kendi yönteminin doğru olduğunu iddia etmekten geri kalmaz. Pazarları kilisede dinlediği vaazı genç papazın yüzüne karşı eleştirmekten asla geri durmaz. Sonradan da her seferinde Doktor Losberne'e, aslında vaazı pek mükemmel bulduğunu ama bunu açıklamamayı yeğlediğini, kendi aralarında kalması kaydıyla açıklar.

Mr. Brownlow'un eski dostuna Oliver hakkında ileri sürdüğü o eski kehanetinden dolayı takılması ve aralarında saatle, çocuk dönsün diye bekledikleri akşamı anımsatması artık eski bir aile şakası haline geldi. Ama Mr. Grimwig aslında haklı olduğunu ileri sürüyor ve bunun kanıtı olarak da Oliver'ın o gece gerçekten gelmeyişi gösteriyor. Sonra buna kendisi de gülüyor ve keyfi yerine geliyor.

Fagin aleyhine ifade verdiği için affa uğrayan Noah Claypole mesleğini pek de emin ve gönlüne göre bulmayarak bir süre hayatını nasıl kazanacağını bilemedi ve işsiz dolaştı. Bir süre düşünüp taşındıktan sonra jurnalcilik sahasına atıldı. Şimdi bu meslekte, Charlotte'la birlikte şikâyet etmeyecek kadar geçimini sağlamakta.

Mr. ve Mrs. Bumble, mesleklerinden olunca yavaş yavaş düştüler ve pek yoksullaştılar. Sonunda da bir zamanlar esip kavurdıkları yoksullar yuvasına sığındılar. Mr. Bumble'ın bu rezillik ve düşkünlük içinde, karısından ayrıldığına şükredecek kadar bile moral bulamadığını söylediği anlatılıyor.

Mr. Giles'la Brittles'a gelince; birincisinin kafası kabak oldu, adı geçen ikinci çocuğusa saçları adamakıllı kırlaştı ama ikisi de yerlerinde duruyorlar. Papaz evinde yatıp kalkıyorlar. Hem bu evdekilerin hem Brownlowların hem de

Doktor Losberne'in hizmetini aynı gayretle gördükleri için köyde oturanlar bugüne dek onların hangi evin adamı olduklarını doğru dürüst keşfedemediler.

Sikes'in işlediği cinayet karşısında dehşet içinde kalan Üstat Charley Bates külahını önüne koydu ve başladı uzun uzun, acaba namuslu bir hayat yaşamak, eninde sonunda daha iyi değil mi, diye düşünmeye. Daha iyi olduğu sonucuna varınca geçmişteki hayatına sırt çevirdi ve yeni bir hayat kurarak eski kötülüklerinin kefareтини ödemeye karar verdi. Çok çırpındı, çok acı çekti bir süre. Ama neşeli bir yaradılışı ve güçlü bir iradesi olduğu için sonunda başarıya ulaştı. Önceleri çiftçi yamaklığı ve arabacı çıraklığı yaptıktan sonra şimdi Northampstonshire' da şen şatır bir sığır sürücüsü olup çıktı.

Bu satırları yazan el artık görevinin sonuna yaklaşmış olduğu için duralıyor. Ama bu serüvenlerin şeritlerini daha bir süre birbirine örmekten kendini alamıyor.

Ne zamandır hareketlerini izlediğim kişilerin arasında biraz daha oyalanmak ve onların mutluluklarını, kaleme almak yoluyla paylaşmak istiyorum. Rose Maylie'yi genç kadınlığının bütün büyüğü ve görkemi içinde, hayatının asude yolunu kendisiyle paylaşanların üzerine ruhları aydınlatan bir ışık serperken göstermek istiyorum. Onun ocak başı söyleşilerinin ve keyifli yaz bahçelerinin sevinç kaynağı olarak resmini çizmek istiyorum. Öğle sıcağında bunalmış tarlalar arasında onu izlemek ve ay ışıklı gecelerde yapılan yürüyüşler sırasında tatlı sesinin o yumuşak tınısını duymak istiyorum. Onun çevresinde yaptığı bütün iyilikleri ve hayır işlerini, ve evinde ev hanımlığı görevlerini yorulmadan, gülümseyerek yerine getirmesini seyretmek istiyorum. Onu ve ölmüş ablasının çocuğunu, baş başa mutlu göstermek istiyorum.

Mr. Brownlow'un manevi evladını gün be gün okutup eğitmesi; çocuğun karakteri gelişip de, gelecek için bütün umulan erdemler filizlenmeye başladıkça adamcağızın çocuğa büsbütün bağlanması; çocukta eski dostunun kişiliğinden izler bularak hem hüznü hem de tatlı ve avutucu anılara dalması; bütün bunları birer birer saymaya gerek yok. Onların gerçekten mutlu olduğunu söylemiştim. Yüreklerinde güçlü sevgi ve insanlık olmayan, merhametli ve cömert Tanrı'ya minnet duymayan kimseler asla mutluluğa ulaşamazlar.



Rose Maylie ve Oliver.

Eski köy kilisesinin mihrabının içinde beyaz bir mermer levha var ki üzerinde sadece tek bir kelime yazılı: AGNES.

Eğer ölmüşlerin ruhları gerçekten bazen yeryüzüne dönüyor ve hayattayken tanıdıkları kimselerin sevgisiyle, ölümden de güçlü olan sevgiyle kutsallaşan yerleri ziyaret ediyorlarsa Agnes'in ruhu da bazen bu kuytu köşeye gelip dolaşıyor olmalıdır. Buna inanırım. Gerçi bu kuytu köşe bir kilisenin içindedir; Agnes de hayatta zayıf davranıp hata işlemiştir; ama ben gene de onun ruhunun her şeye karşın buraya geldiğine inanıyorum.